

LIBER III.
DECADIS I.
MISCELLANEOBUM
HISTORICORUM

REGNI
BOHEMIÆ,
TOPOGRAPHICUS

ET
CHOROGRAPHICUS,

QUI
FINES ET TERMINOS TOTIUS BOHEMIÆ,

TUM
IPSORUM DISTRICTUUM FIGURAS, ARCES, OPPIDA
& Urbes (additâ etiam Regij Comitatus Glacensis, & Silesiæ, brevi,
sed accuratâ, descriptione) continet, ac complectitur;

TUM
OPERA PUBLICA BOHEMIÆ, PONTES, BASILICAS
ET TEMPLA CELEBRIORA, PALATIA, COENOBIA, ÆDIFICATIONES
sumtuosas,

Verbo;
Quidquid MEMORABILE BOHEMICÆ TELLURI inhaeret
arte & labore hominum perfectum;

Deinde
SUBTERRANEAS MOLES, ET PER EAM CAUSSAM SPECTRORUM,
Theaurorum, Vaticiniorum, Præstigiarum &c. exempla pertractat.

*Enumerantur Centum septuaginta septem Prælia, quibus Bohemia solum
contigit cruentari.*

Ad extremum
Melchioris Goldasti Calviniani calumniæ adversus
Gentem Bohemam refelluntur, earumque loco Testimonia magnorum
Virorum pro Bohemia recitantur.

AUTHORE:
BOHUSLAO BALBINO è SOCIETATE JESU.

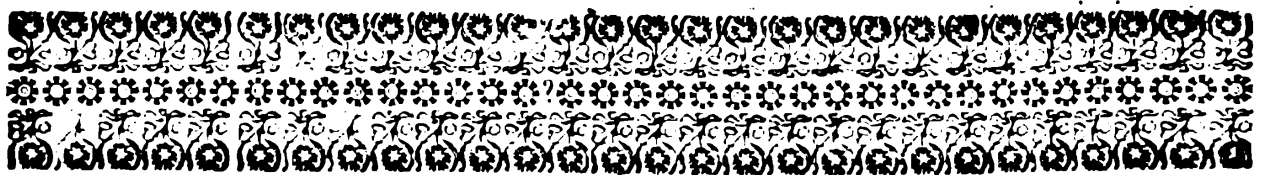
*Opusculum varietate rerum, lætisque ac jucundis narrationibus passim distinctum,
& à pluribus desideratum.*

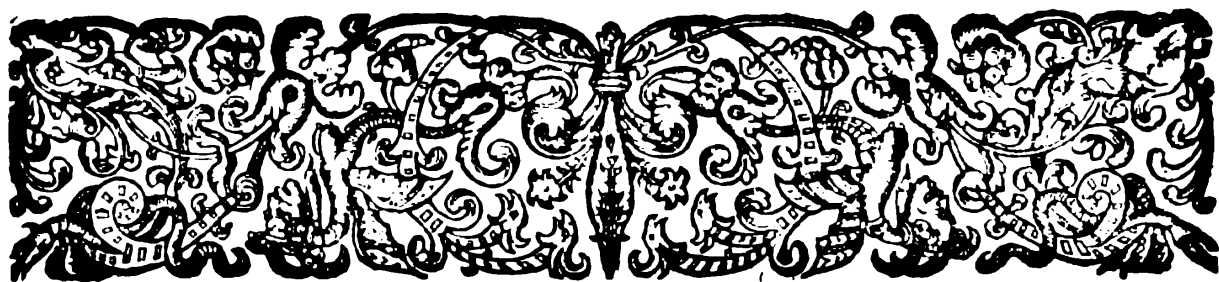
PRAGÆ: Typis Georgij Czernoch, M. DC. LXXXI.

Nullum ego Regnum ætate nostrâ in tota Europa tam frequentibus, tam augustis, tam ornatis Templis ditatum fuisse, quàm Bohemicum reor : Tempora in cœlum erecta, longitudine atque amplitudine mirabilifornicibus tegebantur lapideis, Altaria in sublimi posita, auro & argento, quo Sanctorum Reliquiæ tegebantur onusta, Sacerdotum vestes margaritis textæ, ornatus omnis dives, pretiosa supellex; fenestræ altæ atque amplissimæ conspicuo vitro, & admirabili opere locum præbente. Neque hæc tantum in oppidis atque Urbibus, sed in Villis quoque admirari licebat, &c.

Pius II. Pontifex in hist. Bohemia C. 36. ad Alphonsum Magnum Arragonum Regem, de Vetere Bohemia scribens.

MISCELLANEORUM HISTORICORUM

R E G N I

B O H E M I Æ

L I B E R I I I.

C H O R O G R A P H I C U S

E T

T O P O G R A P H I C U S.

C A P U T P R I M U M.

An Bohemia Germaniæ, & Imperij Germanici Provincia, & pars sit, & an ad Imperium Germanicum referatur? Bohemiæ Ordines olim ad Imperij Comitia vocari solitos; eosdem posse in Imperio bona emere, & possidere.

Quid Imperij Romani nomine hoc loco intelligamus.

Magnam in Quæ-
stione, quàm pro-
ponimus, ambi-
guitatem, atque
ut Philosophicâ
voce utamur, *am-
biguitatem & amphiboliam* latere,
nemo prudens dubitabit; nam si *Im-
perij Romani* nomine contineri credi-
mus, quidquid usquam *Roma* rerum

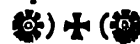
Domina aut concupivit, aut tenuit,
aut armis quæsit, *cui margine Cæli*
(ut Claudianus canit) *clausis opes ma-
ntua suas*, nimirum non sufficiet Euro-
pa, Asia, & Africa, designanti, & ad
vetera decora Imperij hianti, idem erit
Imperij terminus, ac mundi; si rur-
sus *Germanici Imperij* nomine circum-
scribimus *Europam*, nè id quidem ra-
tione faciemus, cum non omnia, quæ
olim

2 Lib. III. C. I. §. I. Ferdinandi I. Oratio in Comitijis pro Bohemia.

Nimis anti-
quæ caulæ
bellum ju-
stum non
faciunt.

olim fuerint, perseverent, benèque ab
Accursio scriptum esse sciamus (quem
*Besoldus de Jurisdictione Imperij Roma-
ni* capite 6. citavit) periculosum fore,
si *Imperator* (idem est de alijs Regibus)
omnia velit recuperare, quæ antiquo
jure ad Imperatorem spectabant, hoc,
inquit *Accursius*, *esset revangare mun-
dum*; jam si *Imperium*, solis Germa-
niæ Provincijs definiamus, quæ in cir-
culos suos tributæ immediatè Impera-
torem respiciunt, earum in numero
Bohemia non inveniemus, quæ nul-
lo circulo *Imperij* continetur, neque
unquam ad Imperium aliter, quàm
mediatè (ut in *Philosophia* loquimur)
id est, per Regem suum, (qui ab Im-
peratore Investituram solenniter ac-
cipit) refertur, idem Rex *Elector* est,
& *primus* ab Imperatore *Imperij Prin-
ceps*, ut in aurea Bulla *Caroli IV. Cæsa-
ris* reperitur; Illud ergo in controver-
siam cadit: utrumne *Bohemia* (quod
exteri quidam Scriptores, & Germa-

nicarum rerum minus periti docue-
runt) Imperatori sic obnoxia sit, ut
Imperator (quisquis demum ille sit ex
quacunque gente editus) ex *Bohemia*,
ali, & sustentari debeat, vel ex hoc Im-
peratoris titulo, *Juris aliquid in Bohe-
miam consequatur?* hoc ego ajo, tam
stultè, & ridiculè dici, ut quisquis id
sentiatur / eum prima *Imperij Romani*
fundamenta, & quid *Bohemia* sit, ig-
norare eadem operâ sit necesse. Hoc
ampliùs addo: longè etiam minùs
Imperatoribus Bohemia obnoxiam es-
se, quàm ullam, quæ in Imperio cen-
seatur, Provinciam, eamque immu-
nitatem, seu gentis antiquâ libertate,
& armorum felicitate quæsitam, & in-
ventam, seu *Privilegiorum* ab ipsis Im-
peratoribus concessorum multitudine
stabilitam, ut me in *Historico-*
rum numero haberi nolim, si id meri-
diano Sole clariùs, si id agatur, de-
monstrare non possim.

§ I.

Ferdinandus I. pro Bohemia in Comitijis Imperij perorat.

LibertasRe-
gni Bohe-
mici.

Regem suum respicit *Bohemia*,
& per eum Imperium, ac Im-
peratoris Majestatem comiser-
colis, ultra nihil debet aliud, quàm
quod *Rex Bohemia* debet, quem hono-
rari ab Imperio, non onerari, & in gra-
tiosis, non in odiosis includi, *Ferdi-
mandus I. tanquam Bohemia Rex*, po-
stea Imperator, in publicis Imperij Co-
mitijis fidenter asseruit Augustæ Anno
1548. cum Imperatoris Fratris, &
communi omnium Ordinum Decre-
to, *Matriculatio*, seu *taxatio Regni Bo-
hemia* indicta fuisset; audiamus ver-
ba Augusto ore prolata conquerentis:
Dass in deren zu Wormbs Anno 1521.
verfaßten Matricul das Königreich
Böhemb mit 400. zu Ross/ vnd 600. zu
Fuss belegt worden / da doch die Stände
der Cron Böhemb ganz keiner Reichs-
anschläge bekentlich / vnd gar nicht wu-

Ferdinandi
I. Oratio
pro liberta-
te Bohe-
miz.

sten geständig zu seyn / daß weder der an-
gezogene Wormbsische / noch anderen
älteren Reichs Anschläge mit ihrer Kö-
nigl. May: löblichen Vorfahrem Kö-
nige zu Böhemb wissen noch willen ge-
schehen / viel weniger dieselbe jemahls dar-
rein gehohlen / oder einige Hülffe darauf
entrichtet / oder auch die wenigste zu lei-
sten schuldig gewesen wären. Weil auch
die Steuern im Reich mehrentheils auff
die Stände in den 10. Kraysen bestimbt;
die Cron Böhemb aber in einigen des
Reichs Bezirk niemahls gewissen wor-
den / sey leichtlich abzunehmen / daß die-
selbe Cron mit dem Reich in vorigen ze-
iten ganz nicht gesteuert / vnd dannenher-
ro jetzt vnbillig in die Anschläge des
Reichs gezogen würde. Hactenus
Ferdinandus, quæ in actis publicis eo-
rum Comitiorum leguntur; recitat-
que eadem fusiore stylo *Laudorpius*;
itaq;

Laudorpius in
actis publicis
Tomo 1. lib.
10. C. 32.

Itaque neque tum, neque postea quicquam ex *Bohemia*, nisi precario, pro Imperio aut indictum est, aut datum; subscribunt praxtantissimi Juris consulti: *Buxtorffius, Cluten, Carpozovius, Maurus, Freherus, Daniel Otto, Bertramus, Quirinus Cubachius, Henricus à Griesbeim, & Dubravius, ac Henelium*; quos quidem, uti & *Ferdinandi I.* Orationem refellere conatus est *Goldastus*, sed tam frigidis, & nihili rationibus, ut glacies æquè frigida non sit, quàm quæ à *Goldasto* adferuntur. Delectur igitur unâ fidelîâ, & quodammodo è rerum natura tolluntur, quæcunque *Goldastus* libri II. Capite X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. & XVII. (otiosè, ut apparet) disputavit, utpote quæ *Privilegijs* nostræ genti datis, & *Diplomatibus Carlsteinensibus* (quæ a libi referemus) è diametro adversantur, & Regiâ *Ferdinandi I.* protestatione sunt decussa. Narrat alio in loco idem *Goldastus* ex *Lehmanno A.* 1387.

Bartoff. diff. frat. in aurem Bullæ c. 8. Claren in Sylloge rer. quotid. C. 24. Carpezo. differt. de Capitular. Casar. Hermannus Maurus Auc. 1520. Freherus Notio ad Petrum de Andlao l. 3. c. 3. Dubrav. l. 19. hist. Boh. Henelium in Sylloge. C. 7. Goldastus l. 2. c. 16. & 17. Goldasti malignitas.

Gold. l. 4. c. 8.

Mergetheimi in Franconia in Comitij, præsentem ipso *Wenceslao Casare* actum esse, ut in suos *Circulos* Imperium divideretur, atque in primo Imperij circulo comprehendi debuisset: *Regnum Bohemia* cum suis incorporatis Provincijs, Comitibus, Baronibus, Equitibus &c. tum *Marchiam Brandeburgicam, & Ducem Saxoniam*. Fatetur tamen idem *Goldastus*, hæc omnia consilia, & partitionem, nunquam ad finem perductam, & depositione *Wenceslai* Cæsaris omnino cessasse. Et quanquam aliquid ejusmodi intercessisset, irritum postea redditum est *Constitutione Cæsareâ Friderici III.* (quam *Eysen* recitat) nam Rex *Georgius* (quod notari dignissimum est) caveri sibi voluit, nè *Bohemia* in partitionem Imperij trahatur, nè ulli *Capitaneo circulari, subijciatur, sed libera, & absoluta sui Regis dispositioni relinquatur*; quod *Constitutione* editâ sanxit *Imperator*.

Lehman. in Chronico spiranfil. 74. 68.

Ab Eysen in de ducl. Bohem. Num. 22.

✠

§ II.

Objectiones Goldasti solvuntur.

L. II. III.

O Bhas, plurèsque alias causas, cum superioribus suis libris magno conatu, *Goldastus* alia omnia, ut dixi, de *Bohemia* docuisset, tandem postea libro IV. capituli VIII. sine, vi veritatis adactus, hæc scripsit: *Bohemia eundem in Imperio statum obtinet, quem Borussia, Livonia, Helvetia, quia nulli circulo sunt addictæ. quâ voce seipsum refellit, & jugulavit Goldastus.* Hæc amabò perpendat, quisquis autoritate nationalis alicujus Scriptoris inductus est in fraudem; contrarium certè *Ferdinandus I.* affirmat, *Privilegia Regni, litera publica, & authentica*, quas in *Archivi Carlsteinensis* Indice adferemus, loquuntur: fateor ultro, *Bohemia* Imperatorum penuariam cellam, & ut *Barclayus* scripsit, *mensam* jam altero sæculo esse, & fuisse; at id nunquam factum proba-

in Argenteide.

ri poterit, nisi cum Regibus nostris Imperij Majestas accessit; quò pretiosiore, & cariore Imperio Romano, *Bohemia* esse oporteret, quæ tam diu illi Imperatores aluerit, alatq; in bella pro Imperio gerenda, & pecuniam & sanguinem impenderit, aliæque nunquam satis exsolvenda (quæ invidiosè commemorare nolo) præstiterit. Quam mihi *Goldastus*, & Authorum alius, literam adferre poterit, ex qua *Bohemia*, si Rex suis abnuat, *Imperatori* alimenta, aut aliud quidpiam debere monstretur? at *Bohemia* in Germanico solo & fundo sedet. quid istud evincit? an Saxoniam, Misnia, aliæque Provincie in Germania non censentur? Cur igitur à *Bohemia* plus requiris? ad pauciora potius cogi potest, cum & *Regnum* sit, & à diversa natione inessum, & ab omnibus

Bohemia Regi suo & nulli alteri obnoxia.

Imperij oneribus absolutum. Sed nec illud de solo tam certum, ut negari ab homine paulò præfractiore non possit; limites præscribere potentia, nec ulli termini terrarum primitus fuerunt, quos vel Jus naturæ, vel Gentium assignaret, valeretque hic illud *Æneæ* Sylvij dictum, quo historiam suam *Bohemia* conclusit: *Regna armis acquiri, non legibus*; quæ sententia, et si constitutis jam regnis, & divisis Provinciis, ægre subsistat, in prima tamen occupatione terrarum, justissima, & certissima reperietur, cum novas sedes, easque vacuas quaererent Populi, & inventas implerent cultoribus, ut *Czecho* & *Lecho* contigit, qui desertas magnâ parte *Bojorum*, *Quadorum*, *Lygiorum*, & *Marcomannorum* sedes ingressi, novam sibi, ac suis Patriam condiderunt.

Tenonia in medio generosa Bohemia,

Regnum

Constituit, Populi fortis, & acris opus!

Cecinit *Georgius Fabricius*; quod distichum alio in loco, utpote præclarum virtutis *Czechicæ* ab homine Germano testimonium, pridem laudavi. Itaque enerve, & ab imbelli manu telum est, quod jecit *Goldastus*: *Bohemia ad Imperium, & Germaniam, vel ex eo etiam pertinere, quod in ea quondam Boij sedem fixerint, & Bojebemum sit Patria Bojorum; eadem enim operâ Nos Gallis adscribet, cum ipsi Boij è Gallia Celtica profecti, Sigoveso Duce longè ante Christum natum in has oras advenerint, ut omnes sciunt, atque ipsemet Goldastus postea narravit; nihil ex istis primis hominum novas sedes quaerentium colonijs ad hodiernum statum Provincia- rum convellendum rectè potest adferri; quæ enim rogo, regio in Europa reperietur, quam unita tantum gens ab orbe condito insederit, quot & quam varios cultores, & incolas Italia, Gallia, Hispania, Sicilia, Germania prioribus sæculis habuerunt? lege *Wolfgangum Lazium* in libris de *Migrationibus Gentium* hæc tractantem; quas*

terras omnes, si *Goldastus* primis cultoribus restituere velit, maximas sine dubio nugas egerit; non eget *Goldasto* Dictatore, & Sectore Orbis, quem Divina Providentia, & Potentia, primis hominum temporibus, temere populis ex terra *Sennar* profectis, habitandum concessit, & occupandum, & implendum reliquit in medio; regnis postea constitutis, & sedibus nationum divisis, de *Jure* disputare & primos cultores rursus inducere, tam stolidum mihi videtur, quàm si quis aves, & feras libero volatu & cursu commeantes, uni regioni adscribere tentet, negetque ab alijs capi posse, & examinari prius oportere, ubi primum cubilia, nidusque posuerint. Nonne olim in *Latia* habitasse *Gracos* longè prius, quàm *Romanos*, & ipsam *Italiam*, magnam *Graciam* appellatam in historijs legimus? quid tamen *Juris* in *Italiam* *Gracis* unquam fuit? adde quòd non desint Scriptores, qui *Slavos* (quos illi quanquam falsò, ut ante probatum est, *Vandalos* vocant) longè ante, quàm *Saxones* & *Germanos* ceteros, hæc regiones ab *Albis fontibus* usq; ad mare *Balthicum* continuo terrarum tractu coluisse, & inhabitasse contendant. Sed de his satis: nam quod certum, & per se clarum est, si nimum explicare coneris. non tã illustrabis disputatione, quàm potiùs obscurabis.

Considerent Lectores, oro, quæ paulò antè ex *Ferdinandi I.* ore Regio prolata attuli; multa enim in verbis illis latent, quæ soli prudentes videant, & colligant, in *Regni* & *Regnum Bohemia* favorem.

Sed aliam formam *Goldastus* assumit velut *Proteus*, ut quod jure evincere non potuit, blandiendo, & quasi per delicias assequatur: *Regnum Bohemia*, inquit, *hactenus fuit Imperij nostri horreum, & suavis alumna, atque nutritula Imperatoris in honorem sacri Romani Imperij.* Semel ex te verum audio *Goldaste!* *Suavis es homo!* sed

Primæ migrationes gentium Avium volatui similes fuere.

Quod gratiosè concessum est; non debet trahi in debitum.

Ex antiquis inhabitatoribus terrarum subiectio male probatur.

Gold. L. 1. de Inhib. Boh. c. 2.

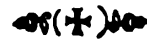
Gold. L. 1. c. 4.

quàm

quàm gratus, qui istam *nutriculam tuam*, & Tuorum alumnam, tam indignis modis in hisce libris tractâsti, & *velut nutricis pallium*, ut Plautinè dicam, impurus infans maculosam efficere, velut *Copronymus*, voluisti. Proh quanti hæc *nutritio Bohemiae* nostræ stetit, & stat etiamnum! ingrati sunt, qui beneficium aut nesciunt, aut contemnunt! Quanquam autem Bohemi *Circulam in Imperio*, in quo censentur, non habeant, tamen gratissimi, & cordati homines veteres Germani, *Bohemorum Gentem* in suos *circulos* libenter admittebant, & ultro in-

Bohemiae Nobilitas cui circulo incripta in ludis publicis. Liber Torneamentorum Georgii Reuxneri

vitabant; in *Torneamentis Germania* Nobilitas Bohemica cum decurrere placuit, aliquando in *Circulo Bavarico*, aliquando in *Saxonico*, ut Ludorum Praefecti statuerant, numerabatur, quod veteres *Torneamentorum Libri* testantur. Alia Universitatum, & Academiarum ratio: in *Academijs Italicis* (ut *Bononia*, & *Patavij*) item in *Germanicis* (ut in *Academia Ingolstadiensi*) *Bohemi ac Moravi* cum *Suevis* & *Austriacis* sub una natione comprehendi solent, ut *historici Universitatum* illarum docuerunt.

§. III.

Bohemiae Reges ab Imperatoribus in Imperij corpus honoribus, & necessitate ipsâ sunt attracti.

Fateor ultro *Regalia* ab Imperatoribus *Reges Bohemiae* accipere solitos; sed eam rem alienis, non meis verbis, explicabo: *Bohemia quoque*, ait *Piascius*, (ut *Silesiam taceamus*, qua longè post avulsa à *Polonia*, & sponte sua conjuncta *Bohemiae*, majores resines libertates) non potest dici verè, & propriè *feudum Imperiale*, ut alia *feuda*, cum non sit ab Imperio profecta, nec unquam fuit *vectigalis Imperij*, sed libera, & volens accessit ad *Societatem Imperij*, allecta *consortio dignitatis Electoralis*. Unde ad *Indictiones*, & *collektas Imperij* nil confert; ad *gratuas onera*, vel *defensionem publicam Imperij* non obligatur; in *serie circulozum*, seu *Tribuum*, in quas *Imperium* est partitum, non numeratur, nec comprehenditur; nullumque *fedus* unquam inivit cum *ordinibus Germania* pro *defensione mutua*, seu *manutenendo communi statu* &c. Hæc & plura alia *Piascius Episcopus Przemysliensis*, quæ ego nec refello, nec approbo; sed eò adduxi, ut *diversitas sententiarum Lectoribus* teneis innotesceret; quod argumentum, si quis operosè & diligenter *ventilatatum* videre, ac legere velit, *Paulum*

Piascius in Chronico suo: comp: ad An: 1619.

Bohemiae libertas.

Stransky consulat. Nam cum ego me tantis rebus definiendis imparem esse semper existimârim, præcipuam tamen hanc quæstionem de *Bohemia* omittere non potuerim, aliorum sententias adduxi, meam subtraxi.

Porrò *Bohemiae*, ejusque *Reges*, multis honoribus ad *Imperij societatem* à *Cæsaribus* invitatos diu restitisse, nè *Imperio* obnoxij viderentur, ex *Annalibus* nostris datur intelligi: lege quæ de *Wratislai II.* (primi *Bohemiae* Regis ab *Henrico IV.* Cæsare creati) tum *Wladislai I.* & *Wladislai II.* Regum nostrorum coronationibus, tradunt *Scriptores*; tandem nihilominus, metu, qui in constantem Regem cadit, victi, & reverentiâ *Cæsareæ* Majestatis allecti, præsertim armis *Germanicæ* conterriti, quibus semper se pares futuros sperare non poterant, manus dedere, & quantum licuit sine oneribus (quod eorum conatus in *Annalibus* consignati indicant) honores, & beneficia à *Cæsaribus* oblata, recipere. Itaque amici *Imperij* primùm, *Vicarij Imperatoria Majestatis*, *Principes Electores* appellati, ad *Comitia Imperij* vocati, regionibus, & *Provincijs* ad-

In Universitatibus Bohemi comprehensi sub Nationibus alijs. *Horatius Gabatini in stat: & Privilegijs almae Univer: Juristar. Bononiensf. Anton. Riccobon. l. 1. de Gymnasio Patav. Wigulejus Hundius in Metrop. Salisburg: Tract. de Fundat. Monaster: & Colleg. Bavar.*

Stransky in Reg. Bojem. C. 3. 1610.

Quibus artibus Bohemix Principes ac Reges in German. sint attracti.

Lib. III. C. I. §. IV. Nobilitas Bohemia est immediatus status Imperij,

ditis *Moravia*, *Silesia*, *Lusatia*, ditati, denique ad ipsum *Imperium*, & augustam Imperij dignitatem sunt vocati, ut tantis honoribus onerati, recedere ab Imperio, & liberare sese ad extremum non possent: *Fridericus I.* unum id quod fuisse summo studio videtur (cujus rei *Privilegia Regno Bohemia* ab eo data fidem faciunt) ut *Bohemia* Imperio adjungeret, sed integrè istud perficere non potuit, alijs bellis impeditus, & morte præventus. Idem alij *Cæsares* præstare conati sunt; denique, cum sub *Ottogari* filio *Wenceslao*, *Bohemia* rursus potentiam, & vires pristinas recepisset, paulò post *Carolus IV.* Aureâ Bullâ editâ (maximè, quòd speraret, Familiam suam diu in *Bohemia* regnaturam, & Imperaturam) sic *Bohemia* Imperio copulavit, ut abrumpi, & avelli ampliùs non possit, ex quo id consequeretur *Carolus*, ut ante omnes alios Principes ad Imperij Romanum *Augustam* dignitatem *Bohemia* Regibus aditum aperiret, cum Principibus alijs populos, alijs opes, alijs terras, alijs animum, alijs auctoritatem, alijs amicitias ad ambiendum Imperium, alijs alia de futura speraret. Una *Saxoniæ* illius, seu *Bulla aurea* inspectio, tum illa præsidia, & Privilegia, quibus Regum *Bohemicorum* potentiam munivit, & sepfit, omne *Caroli* consilium pandet, ut manu quodammodo tan-

gi possit, quod dixi. Eandem ceteri Imperatores sunt secuti viam, adeò ut *Rudolphus II. Imperator* in Pace Religionis An. 1610. *Bobemos* præcipua membra Imperij *Romani* appellare nihil dubitavit.

Non igitur mirum Regno *Bohemia*, quosdam Imperatores tantum tribuisse, ut velut in Imperij *Romani* Provincia, conventus celebrarent: *Budvicij* in *Bohemia* Anno 1227. *Leibusij* in *Silesia* Anno 1228. *Praga* Anno 1297. *Cadana* Anno 1298. *Egra* sæpius, ac Patrum ætate *Rudolphum II.* Conventum Ordinum ab Imperio deputatorum *Praga* Anno 1610. habuisse, *Goldastus* recenset; quanquam de *Budvicensi*, & *Leibusensi* Conventu ægre inducor, ut *Goldasto* subscribam. Idem *Goldastus* multis argumentis, & documentis evincere conatus est: *Bobemos*, *Moravos*, *Silesios*, licet origine *Slavos*, nam esse *Germanos*; veros *Germania* Crues, & ad officia tam *Politica*, quam *Ecclesiastica* in *Germania* admissos; *Fideles Imperij* appellatos, possessores in Imperio, immunes à *veftigalibus* in Imperio; at, quod addit *Goldastus*: *Barones Bohemia* à *Germanis* oriundos, in paucis locum habet, ut in *Epistome* probavimus, & plerosq; non *Germanica*, sed *Slavica* originis esse, cum de Nobilitate agemus, luce meridiana clariùs ostendemus.

§. 8.

Conventus Imperij in Bohemia celebrati.

Lib. 3. de Jur. Regni Bob. C. 1. et seqq.

Nobilitas Bohemia ex potissima parte est Originis Slavice.

§. I V.

Nobilitas Bohemica Status est Imperij; adhibentur Officijs Imperij, possident Imperij ditiones.

Qvod attinet ad Imperium, idem *Goldastus* ex omni antiquitate demonstrat, ad *Comitia Imperij* non modò *Bohemia* Reges ipsos, sed etiam Regni *Bohemia* *Episcopos*, *Pragensem*, *Olomucensem*, *Litomislensem* vocari solitos, multò etiam magis postquam *Vicere-Cancellarij Imperatoris* munus gererent; quod idem intelligendum de *Pro-*

ceribus Bohemis esse contendit, & de *Ordinibus* ipsis, tum de *Legatis* loco suorum Regum ad *Imperij* *Comitia* venientibus, vel etiam munia Imperij gerentibus, quod sæpius fieri contigit. Neque obstat *Goldasto*, quòd hodie ad *Comitia* in Imperium non vocentur, cum plurimos *Goldastus* enumeret *Episcopos*, *Abbatas*, *Principes*, *Comites*, &c. qui, quamvis sint Imperij mem-

Episcopi Regni Bohemice ad Comitia Imperij vocabantur.

Gold. l. 2. C. 16. in fine

Lib. III. C. I. §. IV. Nobilitas Bohemia est immediatus status Imperij. 7

membra, non vocantur tamen ad Imperij Comitia, & si veniant, excluduntur. Placet in exemplum adducere aliquorum nomina, qui ex *Corona Bohemia* Provincijs Imperialia munia gessere; unde conficitur: nationem nostram in Imperio Germanico non pro extranea, & peregrina, ac hospite, sed pro domestica, ac Crve semper habitam, & in posterum habendam; præcipua ex *Goldasto* describo:

Albertus de Leskovetz Archi-Camerarius Cæsarex Majestatis *FridERICI II.* Anno 1232.

Franciscus Canonicus, & Custos ad Sanctam Crucem *Wratislaviæ*, *Prototonarius Imperialis*, Anno 1426.

Michaël Paces Præpositus *Boleslaviensis*, *Secretarius Imperialis* sub *Sigismundo* Imperatore Anno 1414. & 1426. Idem munus gessit *Michaël Pries* Canonicus *Pragensis*, An: 1420. & 1421. Ego (pace *Goldasti*) crediderim, unum eundemque fuisse *Michaëlem*, & nomen solum corruptum, & ab ignaro ex uno duos factos.

Cancellarius Aulicus Imperialis sub *Carolo IV. Præzslaw* *Wratislaviensis* *Episcopus* Anno 1352. subscriptus.

Joannes Episcopus Litomislensis (à Novo foro cognomine) quam diutissimè *Cancellarij Aulici Imperialis* munus gessit, passimque *Caroli IV.* Diplomatis subscriptus in *Constitutionibus Imperij* reperitur.

Protonotarius, vel *Supremus Aulæ Cæsarex* *Scriba* *Wladislaw* *Canonicus* *Pragensis*, & *Wissehradensis*, Anno 1347.

Secretarij Imperiales sequuntur: *Nicolaus de Cremfir*, Anno 1355. in diplomate de successu *Elect. Boh.* *Joannes de Glasz* Anno 1357. in Bulla *Metensi*. *N. Decanus Glogoviensis*, Anno 1366. in Diplomate quodam apud *Richardum Streiniam*. *Petrus Præpositus Olomucensis*. Anno 1371. in Diplomate *Pragensi*. *Nicolaus Præpositus Camicensis*, A. 1376. in Diplomate *Nobrigensi*.

Magister Curia Imperialis Petrus de Wartemberg in *Kost* sub *Carolo IV.* successit autem in hoc *Aulæ Cæsarex* officio *Burchardo Bûrgravio Magdeburgensi*.

Bohuslaus de Welharticz Mareschalcus Imperialis, An: 1369.

Joannes de Duba Camerarius Imperialis; iisdem annis, & *Joannes de Wartemberg Pincerna Imperialis*.

Sub *Wenceslao Cæsare Cancellarius Imperialis* *Joannes Archi-Episcopus Pragensis* Anno 1377. & post ejus decessum *Joannes Episcopus Olomucensis*, post *Patriarcha Aquileiensis* (non *Antiochenus*, ut *Goldastus* memoriâ lapsus scripserat) *Jodoci & Procopij Marchionum Moraviæ* Frater. An: 1396.

Registrator Imperialis Wenceslaus de Jenikow, An: 1376.

Pergit postea probare *Goldastus*, alatis quàm plurimis subscriptionibus ex Constitutionibus Imperij, Decretis, Rescriptis, Diplomatibus Imperatorum: *Episcopus, Abbates, Pralatos, Barones, Equites, Civitates Bohemia, Moravia, & Silesia, non modò S. R. Imp: Principes, Nobites, & Fideles* appellari, sed etiam cum Germanis indifferenter collocari, & connumerari. Nec obstat (verba sunt *Goldasti*) quod objici fortè possit: hosce Imperatores fuisse Reges *Bohemiaci* objectioni olim respondit *Carolus IV. Imperator: Reges Bohemia, nihil alienum à moribus aliorum Imperatorum facere, si Bohemos præcipuè ad munia, & Officia Imperialia promoveant, eodem nempe jure utentes, quo Saxonia Duces olim suos Saxones, Suevo Suevo, Bavari Bavaros præ cæteris Germanis promovissent.*

Ad extremum *Goldastus* probat: *Bohemis* ab omni memoria licuisse honoratas possessiones Principatum, Cæstrorum &c. emere in Imperio. *Sigismundus* Rex *Ungariæ* vendidit *Joanni de Wartemberg* Principatum *Custrinensem* An. 1397. eidemque oppignoravit totam *Marchiam Brandeburgensem* super *Oderam* Anno 1398. ut

Passim in Diplomati *Caroli IV.*

Lehman in *Chronico Spirrensi*.
Ibidem.

Apud *Bzovium* Tomo *XIV.* subscriptam litteram
In actis *Concilij Basiliensis*.

Goldast. l. cit.

Caroli IV. Cæs. *Bohemorum* in Imperio iusta defensio.

Gold. l. 3. de *Juribus Regni Boh.* C. 1.

Bohemis in Imperio licet ditiones emere, & possidere.

Bohemi ad habitum officij Imperialibus.

Constit. Imperial. Tomo I. A. 1232.

Constit. Imperial. P. 2. Anno 1426.

In litteris Sigismundi Cæsaris.

In rescripto ad Ordines Bohemorum.

Ant. Miram. lib. 4. de Boh. C. 6.

In Constit. Imperial. P. 4. 1347.

In *Boylegi* Ger-
manico apud
Goldast.

testantur Diplomata. Sic *Rudolphus Baro de Nova-Domo, & Hermannus Baro de Malsitz, Bobemi* (Goldastum hic describo) jam sub *Rudolpho I. Cesare*, *Domina* in Germania possidebant, quorum nomine ad Comissa cum ceteris Imperij Comitibus vocati, Decretis subscribebant, ut videre est in Diplomate *Rudolphi I. de Cessione Marchionatum Ostlandia. Egra, Anno 1289.* Plura idem *Goldastus* congerit exempla, ut *Ssliciorum, Risenbergicorum*; Nos quoque *Comites Gustenstemios* in Franconia ditiones habuisse in eorum Originibus probavimus; neque hodie delunt exempla *Lobkovviciorum, Janovvskiorum, Robenhauptiorum &c.* Sic *Carolus IV. Imperator* concessit *Petro de Wartenberg Domino in Cost, Teloniam Seltzenae ad Rhenum An: 1371.* & *Wenceslaus* confirmavit *Noribergæ* in Comitibus Anno 1376. ut habet *Goldastus.*

In Archivo *Carlsteinensi* leguntur authentica *Gerlaci Archiepiscopi Moguntini, & Imperialis Cancellarij* supremi literæ, datæ *Noribergæ An. C. 1356.* in castino Epiphaniæ; quibus ille testatur: *Quod liceat Regibus Bohemia, & omnibus Bohemia Magnatibus, ac Personis alijs, terras in Imperio possidere.*

Notandum

Quæ omnia licet admittantur à Nobis, ex ijs tamen vel parum, vel omnino nihil *Goldastus* conficiet, eum in odiosis & onerosis Imperij rebus non includi *Bohemia*, nuper allata *Ferdinandi I.* demonstrat Oratio. Quod si tamen *Bohemia Proceres*, vel munia, vel terras in Imperio sitas possideant, eam dubio procul ob causam, non verò propter *Bohemia* ipsidem cum Imperio oneribus & Legibus subjacebunt, ac proinde vel ut domesticis & Civibus onera & odia sustinebunt,

C A P U T I I.

De Bohemiarum Veteris finibus. *Misniæ, & Lusatia* partem aliquam olim in Bohemia censam fuisse: nominatim *Zittaviam & Görlicium.* Bohemiarum fines ultra Comitatum *Glacensem* usque *Wartam, & Camencium* quondam extensi. Item procul in *Austriam, & in Palatinatum* usque *Noribergam, & in Bavariam.*

Marchia Brandeburgica nunquam fuit pars Bohemiarum.

De Prussia Crucigerorum.

Cosmas ad A: 1028.

In confesso est, alios olim fines *Bohemia* fuisse, alios nunc esse: *Cosma Decani* temporibus, ut patet hitoriam ejus legentibus, etiam aliqua *Misnia* pars à *Cæsaribus* donata *Nostris Ducibus, Bohemia inserta* fuit, ac nominatim *Misnia* Civitas, quam Anno Christi 1075. *Henricus IV. Imperator Wratislao* Regi nostro donavit; cui Rex *Præfectum, & Governatorem* imposuit *Generum suum spe-*

etate virtutis virum *Vipertum Pegannum Marchionem Osterlandia.* Secutum est bellum *Misniacum*, felicitè à *Regijs* gestum, quod *Cosmas* describit. Vide, quæ libro II. de *Misnia* attuli, cum novitium *Scriptorem* retellerem, asserentem *Jus in Misniam Reges nostros* habuisse propter id unum, quod ex *Anhaltina, vel Rosensi* Familia descenderent, quæ vanissima *Scriptoris* illius conjectura, nullo omnino nititur fundamento.

Dreßer in hisq; historicis

Bohemia Terminos olim latior.

Fabric. l. p. Origin. Saxon: in Henrico II.

§ I.

Limites Septentrionales Bohemiae.

Primam in Misnia, Wenceslaum Regem nostrum ante Annum 1299. (Bernardo Misnensi Episcopo vendente) tenuisse scribunt Fabricius & Dresserus, suntque in eam rem authenticæ literæ. Anno 1300. Wenceslaus Rex Bohemiae, nomine Alberti Imperatoris, rexit terram Misnensem; sed istud nullam possessionem ostendit. Idem de Lusatia probari potest; de Görlicio, Zittavia nominatum; (prior illa Pohorzelec cum conderetur aut instauraretur à Sobieslao Bohemiae Duce Anno 1311. appellata est; unde tandem Görlicz flexu, seu commutatione quadam literarum factum, ait Dresserus) Zittavia ipsum nomen Bohemicum est; ædificata vel certè munita scribitur à Wenceslao circa Annum C. 1255. ex quo tempore in Bohemorum ditione, ac potestate remansit; educatus est in hac Urbe Wenceslaus II. Bohemiae Rex, qui Anno C. 1273. Regnum auspicabatur, & plurimum amavit Zittaviam. Fabricius rem miram, & alibi à me non lectam adfert: Lusatiam inferiorem ad Regem Bohemiae pertinere tanquam Electoris possessionem, ejusque partis Lusatia urbem primariam esse Lukam; res est controversa, Fabricij tamen auctoritas est apud me momenti non levis. In veteribus Berna Regalis Indicibus, inter alios Bohemia Districtus Zittaviensis semper numeratur. Quod universam Lusatiam attinet: apparet ex Fabricio, cæterisque Scriptoribus paulò antè An. 1300. quæcunque Rex Bohemiae in Lusatia olim tenebat, progressu temporum, aut conjugij, aut oppignoratione, aut etiam vi & fraude, præsertim post Ottogari cladem Regno universo nutante, aut alio titulo, avulsa, & Misnia Marchionibus transcripta fuisse. Joannes Luxemburgicus Bohemiae Rex Friderico

III. Landgravio Thuringia, & Marchioni Misniae merito offensus (quod Juditham filiam suam, quam sibi desponsaverat pridem, & habebat in Misnia, in Ludovici Bavari Imperatoris gratiam in Bohemiam remisisset, Regia filix illudens, & suam affinitatem repudians) scripto confestim Exercitu (ut erat irritabilis maximè, & primus inter ejus ætatis Principes bellator) superiorem Lusatiam adoritur, Görlicium capit, commissoque cum Friderici Præfectis non magno, neque difficili pralio, quidquid ibi unquam Bohemia Reges habuerant, recuperat, ejectisque alienis Præfectis, Bohemos cum præsidio militari imponit; eâ ratione Lusatia ad Bohemos rediit, Friderico, ejusque successoribus, non armis (quippe inferioribus) non transactione (cum ad Bohemiam pertinuisse constaret) Lusatiam repetere, & recuperare valentibus, quam usque ad ætatem nostram Regno incorporatam, ut sic loquar, tenuimus. Misniam, ut omitterent, facilius nostri Reges exorari se passi sunt: habebant in Misnia Reges Bohemiae Arces, & oppida 64. ut fateretur Fabricius: ergo Fridericus II. Misnia Marchio, cui grave videbatur dittonem interpolatam, & alijs Dominis obnoxiam habere, cum Georgio Podiebradio Rege transegit, ut Jus, quod in Misniacas illas Arces habebat, abdicaret (quod etiam impetravit in Egrensi colloquio) cum prius Elector Brixiam Bohemiae Urbem, arcem Riesenberga ad Offecam, aliâque plura cum jure omni Georgio restituisset. Glacensem quoque Districtum inter Bohemicos nominatum in Berna Regal. invenies: Ælurinus affirmat, primum Anno C. 1459. 24. Junij Glacensem Bohemia Districtum, Comitatus, ut vocant, titulum accepisse. Bohemicè olim locutos Glacenses, ejusque Comitatus Incolas negare non

Fabric. l. 2. An. ad. Urbis Mis. p. 100.
Dresser. l. cit.
Ex. i. suppl. com. to. de. Perna.
Goldast. in. Bylogu. n. 20.

Dresser. in. Ger. l. 100.

Dresser. in. Zitt. avia.

Fabric. l. 5. O. p. 100. S. 100. in. Ditrico. III.

M. M. S. S.

Lusatia avulsa à Regno ex de Ottogari.

Rediit ad Bohemos.

Fabr. in orig. lib. 7.

Georgius Rex Boh. decessit parte Misniae.

Ælurinus in Glaciographia in Praef.

In Comitatu Glacens.

non possumus: vidi ipse Tribuum, Opificumque leges antiqua Bohemorum lingua scriptas, easque petentibus sum interpretatus; meminere etiam senes, Ecclesia S. Wenceslas ad Arcem Glacensem, ubi Bohemicus Capellanus, ita vocabant, sacris præerat, ad quem plures, quam decem Bohemici Pagi referebantur; in ipsa Urbe Glacensi Judicem habebant Bohemi, qui Bohemice Jus diceret; oppida, & urbem. In Comitatus, Bohemicis, quæ alibi commodiore loco referemus, appel-

labantur nominibus; Glacij præterea à sæculis pluribus, Cerevisia Hradecensis è Bohemia in Taberna propinabatur; donec tandem Anno 1517. Comes Udalricus ab Hardek Glacij Dominus civibus cerevisiæ coquendæ Jus in perpetuum contulisset. Neq; Bohemia limites Glacensium Comitatus olim clauderentur, cum constet (ut in Warsensium historia probavi) non modò arcem Warsa, sed etiam Camencij excitaſſe Bohemos, quibus hostes arcerent.

II. f. 3. ind.

§ II.

Limites Australes, & Occidentales.

De Limitibus Austriam versus.

Tam Austriam superiorem versus; amplius quam hodie videamus, extendebatur Bohemia: Weistrach (Bohemis Witoras) Civitatem Austriam habebamus. Usque ad Plagensis Carnobium, Rosensium Bohemorum Ditiones porrectas fuisse, in monumentis ejus Carnobij, quæ legenda mihi quondam Loci Abbas obtulit, vidi, & ex Annalibus Rosensium libris, qui apud me sunt, si ea res ageretur, nullo negotio probare possum; eademque ratio est de pluribus alijs, aut oppidis, aut ditionibus, quas odiosè commemorare hoc loco nihil attinet. Illud præteriri non potest, tam profundè in Bavariam limites Regni Bohemia extensos Caroli IV. temporibus fuisse, ut ob amplitudinem terrarum Bavaria Capitanei (ita appellabantur) ex Bohemia Nobilitate crearentur, qui nominati à Regibus, regionibus illis præessent. Talis erat Borzivojus ille Bohemus Baro, Anno 1397. à Wenceslao Caroli Filio constitutus. Ego tamen existimo errorem esse in voce, & non Borzivojum, sed Borsonem appellatum Comitum Offecana stirpis, quam suspicionem meam alio in loco firmius approbabo.

De Palatinatu audiamus vetus M.S. ad Ann: 1349. Carolus Imperator magnificè Regnum Bohemia amplificavit

hoc tempore; emit enim plurimas ditiones propè ad ipsa usque maria Norberga. Sanè in Erlsteimpago, medio Norbergâ milliari, limites Regni Bohemia videbantur; videlicet quatuor sedilia ex Saxo, & columna insuper, Regnum ab Imperio discriminans; in ea columna superne duæ cruces, quarum altera Imperium, altera Bohemiam respiciebat, & denotabat. Hæc manuscriptus Codex. Et subscribit, qui tum vivebat Beneficus: Emit, inquit, Carolus plurima, & dilatavit Regnum Bohemia, ad omnes partes: ad Annum 1370. Carolus Imperator emit oppidum Fürstenberg prope Civitatem Francfurt, ibique Castrum firmissimum, & Pontem super flumen Oderam extruxit, ipse toto vere instans operi eo in loco moram traxit. Et ad Annum 1348. Carolus in Palatinatu plura emit usque ad maria Civitatis Norbergensis. Quâ ratione igitur avulsa sunt à Regno tot castra, tot urbes, tot Provincie? De Bavaria & Palatinatu Dresserum candidissimè, & brevissimè negotium explicuit: Imperante, inquit, Wenceslao Pigro Palatinum cum Ducibus Bavaricis &c. Imperatori fidem & obedientiam renuntians, Oppidumque & arces, quas antè à Ruperto Palatino seniore Carolus IV. emerat, recuperans, & inter se distribuans. Hæc

Palatinatus non modicæ pars ad Bohemiam referebatur

Benef. Canon. Pragæ. l. 3. Chron. Prag. ad A. 1369. et 1370.

Item Regio ad Francfurt pertinet ad Oderam.

Dress. in Isageogr. histor. et. Bavaric.

Quomodo alienata sint à Reg. Boh. oppida Bavaricæ.

Histor. Rosens. M. S. C. 1.

Bavaricæ pars spectabat ad Bohemiam.

Braschius Cronica 1. Monaster. Germ. in Hebræo.

M. S. Vindob. Caroli IV. incerti auctoris.

ad verbum Germanus homo *Dresser*, quibus ego adjicere nihil possum; aliquod tamen summarium publicorum literarum (quas apud *Goldastum* legere est) conficiam: Literæ *Ruperti* Comitum Palatini, Renunciatio Jurium super quibusdam terris *Bavariae Hagenvia* Anno 1352. *Confirmatio Feudorum Imperialium in Bavaria Regi Bohemiae* factorum, *Ludovici Brandeburgici* S. R. Imperij Archi-Camerarij. *Nürnberg*. 1353. Similes habentur ab omnibus Principibus Electoribus, v. g. *Gerlaci* Archi-Episcopi *Moguntini*, tanquam Electoris Confirmatio Incorporationum *Bavariae* cum Regno *Bohemiae* Anno 1355. in *Nürnberg*. Vide Indices *Archivi Carlstemsensis*, quos alibi recitabimus. Recognitio *Theodori de Wildenstein* Praefecti Ducis *Bavariae*; quod si Dux moriatur, debeat terram ejus *Carolo Regi Bohemiae* resignare. *Francfordiae* 1349. die Veneris post Sanctum Joannem. De silva *Vehlnerforst*, habes literas in *Goldasto*. 1353. *Hageno* Anno 1354. *Ruperti* senioris Palatini Electoris Traditio Feudi Imperialis in *Hohenstein*, *Hirsberg* & *Auerbach* in *Bavaria*, Regno *Bohemiae*; *Hageno* die Veneris post SS. Simonem & Judam. Similes habentur literæ *Ruperti Junioris*. Literæ *Ludovici* Marchionis *Brandeburgici*, qui promittit *Carolo* Regi *Bohemiae* ex parte praecedentium contractuum: quod si assignatio terrarum *Bavariae* in manus suas venerit, eam velit circa jura sua protegere. *Dresda* Anno 1355. die Veneris ante festum S. Mathiae. Rursus *Rupertus senior* Palatinus, recognoscit: nullum esse Jus feudale, sive in terris *Bavariae*, sive alibi emptis à *Carolo*, nisi ab Imperio super *Hohenstein* & *Auerbach*. *Wertheim* 1353. Idem *Rudolphus Palatinus* promittit, quando *Carolus Rex Bohemiae* persolveret 2400. Marcas argenti, tum debere se providere, ut omnes terræ suæ praedicto Regi jurent. 1355. die Mercurij ante S. Georgium. *Gerlacus Archi-Episcopus Moguntinus* attestatur: *Duces Bavariae Rupertum seniore*, & *Junio* vendidisse Regi *Bohemiae* terram *Bavariae* (enumerantur *Arces*, & *Ditiones omnes &c.*) *Noribergæ*. 1355. die S. Thomæ. Idem *Gerlacus Moguntinus* confirmat emptionem Juris feudalis ab Ecclesia *Treventensi* super Castro *Stirberg* cum suis pertinentijs, quod *Landgravius Leichenberg* nunc tenet à Regno *Bohemiae*. *Noribergæ* 1356. Eadem Regum nostrorum providentiâ, & augendi Regni solerti studio, *Cubitenfis* & *Egrentsis* Regio longè antè *Bohemiae* Regno accesserant, ut in historia narrare memini, tantâque eâ tempestate lingua *Bohemica* authoritas apud vicinos *Misnia*, *Bavaria*, atque etiam *Austria* populos fuit, ut (quod exemplis probare in proclivi mihi est) non pauci ex *Bavaris*, *Palatinis*, *Misnys*, *Austriisq;* Principibus probè, & luculenter *Bohemice* loquerentur; Nobilium verò & Optimatum, sed maximè Mercatorum filios ad *Bohemica* linguam discendam *Pragam*, aliòve mitti solitos memorix veteres demonstrant, sic ut etiam ad cœnobîa & claustra Religiosorum, ea consuetudo perveniret, ut observat *Gaspar Bruschius*; exempli gratiâ: *Mittuntur Waldsaffio Monachi Cistercienses in Bohemiam ad linguam Regionis discendam*, pergit *Bruschius*: omnes enim ferè *Waldsaffenses* *Monachi antiquitus trilingues erant, Latinam videlicet, Bohemicam, & Germanicam callentes*. Sed quid hæc minora adducimus, cum constet paulò ante *Henrici Aucupis* tempora (ut alibi probatum est) omnes propè septentrionales Provincias à *Danubio* & *Albi*, usq; ad mare, & *Venedicum Sinum*, *Slavice* locutas, idque manifestum redditur ex *Witskindi* Annalibus, qui *Ottom* *L. Henrici Aucupis* filio erat à sacris, comesque bellorum, quem *Ottomem M. Slavicam* etiam calluisse linguam testatur.

N. 41.

Lingvæ Bohemicæ usus olim magnus.

Brusch. Cens. 1. Monast. in Waldsaffio 1358.

Slavicæ lingvæ amplitudo.

Witskind. L. 2. Annal. Saxon. in fine.

Anno 1327. novum feudum Regno

Privilegia Regni M. S.

Plawenses Principes incolæ Regni Boh:

gno accessit, Ditiones scilicet *Plawensium*, quas Joanni Regi subjecerunt, cumque postea id feudum nescio quo modo evanisset, *Carolus IV.* Imperator, omnes eas Urbes, atque arces, quæ ad *Regnum* aliquando pertinuisent à *Burgravio Plawensi Rutheno* cognomine, Anno 1357. recuperavit; *Ernestus* tandem *Elector Saxo* Anno 1466. *Plawensem* ob ejus injustitiam omni ditione exuit, qui exul in Bohe-

miam concessit; at *Elector* certam eî pecuniam postea numeravit, quâ ille *Tauzim* (Deising) & *Engelsburgum* (*Angelstau Thoru*) comparavit, eoque in oppido, & arce consedit; unde velut domestici in *Bohemia Plaweny* haberi cœperunt, & Regni primis officijs honestabantur; certè priore sæculo *Cancellarium Regni Henricum Principem Plawenium* habebat Bohemia.

☞(†)☞

§. III.

De Marchia Brandenburgica.

De Marchia Brandenburgica.

JAm verò qui *Marchiam Brandenburgicam* Bohemiæ adjiciunt, falluntur egregiè: non enim unquam inserta Regno fuit, licet à Regibus nostris, vel Regia eorû familia teneretur; cum *Waldemarus* verus Marchio (verus dixi, nam pseudo-Waldemarus exortus est postea, totumque turbavit Imperium, ut in Regum libris, si DEUS vitam dederit, narrabimus) cum, inquam, *Waldemarus* sine liberis obisset, eam Provinciam, quasi rem caducam, & ad Imperium devolutam (ut olim *Rudolphus I.* in Austria fecerat) *Ludovicus Imperator* filio suo *Ludovico*, cognomine *Romano* (quod *Romæ* natus esset) contulit, hanc postea *Otho* *Bavarus* Princeps vendidit *Carolo IV.* Regi *Bohemia* pro filio *Sigismundo*, ut scribit *Cromerus*; filius *Caroli Wenceslaus* vendidit *Fodoco* (*Fustum* alij Scriptores appellant) & *Procopio*, *Moravia* Marchionibus; isti bellis civilibus ad egestatem redacti, *Wilhelmo II.* *Misnæ* Marchioni pro quadraginta millibus sexagenis vendiderunt, aut, ut *Weslavinus* existimat, oppignorarunt; at, cum *Wilhelmi* Frater *Fridericus* *Saxoniam* obtineret, essetque *Elector*, nè in una familia utraque dignitas *Electoris* resideret (quod *Majores* nostri religiosè cavebant) reddita est à *Sigismundo* *Cæsare I.* *Wilhelmo* pecunia, & *Brandenburgia*, totius Im-

perij voluntate, in *Concilio Constantiensi* *Friderico Norimbergensi Burgravio* (unde *Brandenburgicæ* stirpis prima appellatio) cum *Fendi* onere est relicta.

Quod modò scripseram, *Othonem* *Carolo IV.* *Marchiam* vendidisse, violenta nimium illa venditio fuit: *Benessius* ejus temporis Scriptor auditur: Anno 1373. *Otto* *Marchio Brandenburgensis*, *Gener* *Caroli IV.* *præteritis* *fratris* *Imperatoris*, *contra pacta*, *voluit institueret heredem* (quia ipse carebat liberis) *Fridericum Ducem Bavaria*; itaque *Imperator* *conscripto Exercitu* occupavit plurimas *Othonis* arces, ita, ut *adactus* sit venire *Pragam*; quo petente *Carolus* per *banderias* investivit filios suos *Wenceslaum*, *Sigismundum*, & *Joannem*, & ijs deficientibus, *Marchiones Moravia* *Ducem* *Joannem*, & filios ejus *Fodocum*, *Joannem*, & *Procopium*, & dedit *Ottoni* pro *Marchia* *innumerabilem* pecuniam, & *castra Sultzbach*, *Flos*, & *cætera*, & *Civitates*, quæ ibi enumerantur. Hæc *Benessij* verba dilucidè, atque perspicuè explicant illam *Marchia Brandenburgica* emtionem. At postea mutari omnia contigit: nam *Sigismundus* *Imp.* *Caroli IV.* filius & *Boh. Rex* A. 1417. *Friderico Burgravio Norimbergensi Eitel* *Friderici II.* abnepoti (ut dixi) ob res sapienter, ac tortiter domi, belliq; per *Ungariam*, *Bohemiæ*, & *Ger.*

Beness. l. 4.
Chron. de.
1373.

Cromer. li 13.
hystor Polon.
Fabric. l. 7.
Origin Sax:

Hemel. in Slo
geograph.
Regni. in Boku
Lico Gemalog.
Rucrol. Te. p
Catal. 49.

& Germaniam gestas, hanc Marchiam dedit cum Marchionis titulo, suumque in eo Principatu successorem, Electoremque constituit; à quo Friderico omnes Brandenburgici Marchiones, quotquot in Marchia, Prussia, Ducatu Juliacensi, Franconia, alibique floruerunt, ac florent, rite descendunt, ut omnes Genealogistę demonstrant. At huic donationi (vel quidquid fuit) factę à Sigismundo non semel etiam publicis literis, & Comitiorum Articulis ipsi Sigismundo porrectis, Bohemia Ordines reclamant: quod nimirum Carolus IV. Imp. Marchiam illam (quidquid sit de Electoris dignitate) collectā in hunc ipsum finem à Regno Bohemiarum extrordinem pecunię summiā (quę ducenta millia Ungaricorum superabat) emerit à Palatinis Principibus, eaque ratione Marchiam Bohemia conjunxerit, ac saltem Feudum effecerit; de qua causa exstant plurimę in Archivo Regio publicę multorum Imperij Principum literę, quarum suo loco expref-

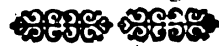
sam faciam mentionem. Omnes enim historię nostrę (si fieri possit) ut Veritas constet, publicis Transactionem literis optimę innituntur, & ad hanc minimę fallentem (ut ita dicam) libram & libellam exiguntur justissimę. Suspendant igitur tantisper assensionem suam, si dubium oboriatur, Lectores eruditi, dum Acta publica adferantur.

Prussiam Crucigerorum, Majores quoque nostri ad Bohemiam, nostrosque Reges Patrocinij nomine pertinere existimabant, tum quod eam devictam Ottogarus Rex primū Crucigeris tradidisset, & Ordinis Patronus nominatus esset, & quod contractu quodam interveniente cum Alberse Brandenburgico acquisivisse viderentur. Fuit ex ea causa à Ladislao missa ad Casimirum II. in Poloniam Legatio, quam irridet Cromerus. Sed de his omnibus, præsertim de Feudis Bohemia, agemus postea libro singulari.

L. VII.

Ottogarus
Rex Prussi-
am Cruci-
geris tradi-
dit.

Cromer. hist.
for. Polon. L.
12.

C A P U T III.

De Regionibus, seu, ut nunc vocant, Districtibus Bohemiarum; fines, & termini singulorum; Oppida, Civitates, & Arces; tum quā dote commendentur, ac tandem quā figurā quisque eorum chorographicę delineari possit.

Carolus IV.
Bohemiam
in 15. regi-
ones non di-
visit.
In Rep. Boi.
C. 2.

M. S. Cod.
Prog. N. 140.

DAulus Seransky, in summa, quam secutus est, brevitate, insignis Bohemiarum Reipublicę Scriptor, egregie lapsus videtur, cum Bohemiam in Districtus XV. à Carolo IV. Patrię Patre divisam affirmat, eamque Caroli partitionem posteros omnes amplexos esse, & ad nostra usque tempora perseverare; clarissimę refellit hęc sententia ex codice authentico, cui titulus est, *Berwa Regalis*, in quo Codice civitates omnes, quid quęque Regi, aut Camerę Regię pendere

quotannis solitę sint sub Carolo IV. & Wenceslao ejus filio, diligentissimę annotatur; additę sunt sessiones Justitiariorum, seu Popravuczonum (ut tum Capitaneos regionales vocabant) scilicet nomina Urbium, in quibus Capitanei exercebant judicia, & dissidentes componebant; vide, quę scriptissimus pridem in *Anctario I. Historia S. Montana* Cap. I. Porro in eo Codice non 15. sed 12. tantum numerantur Districtus, in partes, quantum fieri potuit æquales, divisi hoc ordine: I. *Pragensis* seu *Gurimensis*, in quo Praga major censetur. II. *Plsnevis*. III. *Lito-*

Bohemiarum
vetus divi-
sio.

Lito-

Litomericensis. IV. *Greccensis* seu *Hradecensis*. V. *Rakovicensis*, ad quem etiam *Peroma* seu *Berauna* referebatur. VI. *Chrudimensis*. VII. *Prachinensis*, in eo *Kamýk*, *Brzeznicz*, *Netolicz* &c. VIII. *Slanensis*, in quo *Praga minor*, *Raudnicz*, *Wetvuar* &c. IX. *Boleslaviensis*. X. *Zacensis*, in quo etiam *Usti* super *Albea*, id est, *Austa* super *Albim*. XI. *Czaslaviensis*. XII. *Bechimensis*, in quo *Usti* super *Luznitz*: nondum enim à *Taboritis* Urbs illa excisa conciderat. Hinc patet Districtus *Podbricensis*, & *Wlaviensis*, nondum *Wenceslai* Regis temporibus appellationem habuisse, nec *Pragensis* à *Gurimensi* fuisse divisum; serò tandem in Comitibus Anni 1569. & 1579. Praga non, ut *Siransky* existimavit, Districtus peculiaris facta est, sed ob prerogativam dignitatis à *Gurimensi* Districtus Capitaneorum Jurisdictione exempta, si ut in posterum ab ijs, quos Rex constituerat, Praefectis tribus, tres Pragenses Urbes, *Antiqua*, *Nova*, & *Parva* Praga regerentur.

Porro de Praefectorum Regionum, & Regionalium Capitaneorum auctoritate, potestate, & ejus ordinis, & dignitatis illos esse oportuerit, & quae eorum munia fuerint, deque alijs huc pertinentibus, in sequentibus *Misceh*

Lancorum libris agemus. Omisso igitur *Pragensi* Districtu, quem *Siransky* nobis obtrudere voluit, XIV. Districtus habemus: *Kaurzimensis*, *Hradecensis*, *Chrudimensis*, *Czaslaviensis*, *Bechimensis*, *Prachensis*, *Plzemensis*, *Rakovunicensis*, *Slanensis*, *Zatecensis*, *Litomericensis*, *Boleslaviensis*, & quos sub *Wladislao* Rege additos suspicor, *Podbricensis*. & *Wlaviensis*. Superiunt tres regiones, & Provinciae, ab ortu Solstitiali *Comitatus Glacensis*, ab occasu æquinoctiali *Territorium Egreense*, ab occasu solstitiali *Territorium Cubitense* (de quibus, quâ ratione *Bohemia* adjuncti, & ut ita dicam, incorporati sint, alia habebit tractatio) Has tres regiones, si quis inter Districtus *Bohemiz* connumeret, non pugnabo: *Cubitensis* Districtus jam passim vocatur; *Egreense* territorium, & *Glacensem* Comitatum, ego quidem Districtus appellare non solco. Ante omnia Lectores admoneo: enumeratum me quidem hoc loco quasdam Urbes, Arces, Oppida Regionum seu Districtuum singulorum, at nihil (nisi rarissime) præter nomen additurum, Memorabilia enim Civitatum, & Arcium alteri tractationi reservo, hic quasdam, easque præcipuas tantum nominasse sufficiet.

Regiones
Bohemiz
seu Distri-
ctus.

Siransky l. c.
Pragenses
Urbes non
reguntur à
Capitaneis
Districtui.

S. I.

De Districtu, seu Provincia *Kaurzimensi*, quæ ejus figura, quæ Districtus Urbes, Oppida, ac ditiones præcipuæ; qui termini, & quâ dote commendentur.

A Cprimùm *Kaurzimensis*, vel *Gurimensis* (ut scribebant *Veteres*) Districtus omnium antiquissimus habetur à vetustissima Urbe *Kaurzimo*, quam *Prolemai Casurgimo* esse multi existimant; habuit Duces suos antiquissimos, quos etiam aliquando *Praga* formidavit. Si in *Kaurzimensi* Provincia *Pragam* reponas, nullus reliquorum Districtuum huic poterit comparari, sed nos *Praga* ali-

um dabimus locum. *Praga* igitur ad Solis ortum ex antiqua, vel novâ Urbe eunti *Kaurzimensis* Districtus occurrit; *Equini capiti* *framati*, nisi fallor, effigiem refert, sic ut in *Equi* fronte *Praga* sedeat; auriculas post *Pragam* occupent ad septentrionem sita loca; os cum *frano* usque *Woticium* porrigatur, reliqua *Caput* & *Cervicem* conficiant.

Si totum obire *Kaurzimensis* Districti

Limites hujus
Districti.

*Kaurzimen-
sis* Distri-
ctus figurâ
habet *Equi-
ni* capiti.

Limites hu-
jus Districtus

Strictum placet, hæc lineas termina-
les habeto: Pragâ per *Podskal* exito;
tum per ripam *Muldava* fluminis (qui
ad *Podbricensem* Districtum refertur)
ad *Ostrovu* seu *Insulam* (quondam Cœ-
nobium illustre *Benedictini* Ordinis)
applicato. Hic notare te oportet;
quidquid tibi hoc toto itinere (quod
describo) à sinistrae manûs parte oc-
currer, id omne ad *Kaurzimensem* Di-
strictum pertinere. Jam igitur Cœ-
nobia *Ostroviensis* à dextris stante, per
Sazava fluminis (qui sinister erit) cre-
pidinem, sub ipsum *Porzicium* (quod
quia ad *Wlaviensem* Provinciolum
spectat, ad dexteram stabit) *Konopis-
tium* rectâ contende, eâque munitissi-
mâ arce, ut & *Janovicio* à sinistra, *Hra-
dek* rubro, & *Kosovâ horâ*, mox *Ne-
drabonicio* à dextra parte relictis, ver-
sus *Kosteletium*, quod *Podolsky* dicimus,
te præcipitato; at quia *Kosteletium* in
Bechimensem Provinciam (cujus hîc li-
mites obvios habebis) refertur, ad si-
nistram totum te converte, & *Milicz-
no* à dextris stante, *Fankovium* ingre-
dere; perge deinde *Wlaffimum*, *Sstie-
panovium* *Sternbergense*, *Kacovium*.)
hæc enim sunt in hoc Districtu oppi-
da terminalia) tum *Albim* (sed vitato
prius *Sukdol*) continges, qui jam tibi
hujus Districtus limitem ager usquè
Mielnicum, quo à dextris stante, ad
Muldava ripam transibis, & ad verso
illo & à dextris fluente penes *Liben-
Pragam* ascendes; atq; ita totum *Kau-
rzimensem* Districtum obijsti.

Regia Ur-
bes & ditio-
nes in Cau-
nicensi.

In hoc Districtu *Kaurzimensi* libe-
ræ Regni Urbes censentur tres: *Kau-
rzimium*, *Colinum*, & *Broda bohémica*,
de quibus in Urbibus agemus. Op-
pida Regiæ Camera: *Gilovia* cum au-
rifodinis, *Brandusium* Civitas, & *Arx*
Albi imminens (de qua in tractatione
de Arcibus) *Przerovia* olim *Sselem-
bergicorum*, postea *Vetero-Pragensium*,
nunc Regia ditio, *Kosteletium*.
Albense seu ad *Albim* (imò veriùs in
ipso *Albi*, locus olim munitissimus &
aliquot prælijs nobilitatus) *Sselako-*

vice, *Zapa* (*Stranskij Patria*) *Saczka*,
ubi olim ex miraculo *S. Apollinaris*
(quod in Epitome narraui) Collegia-
ta Ecclesia, deinde Cœnobium *Can-
onicorum S. Augustini* stetit.

Ditiones Nobilitatis: *Klecany* (quæ
ob campanarum *Boleslaviam* peregrin-
antium fabellam ridetur) *Kluczovv*,
Kaunicze (cognomine Illustrissimæ
stirpis Comitum) *Cerbenice*, *Zasmuky*,
Colodiege, *Aurzimovesium*, *Ratage*,
Sternberga à *Sternbergijs* condita, *Ko-
steletium* super nigras silvas (de quo in
arcibus) *Pysseli*, *Hradek* ad *Sazavam*,
Lissno arces partim solæ, partim cum
oppidis; Oppida *Domasinum*, *Benef-
sovinum* *Hodiegoviorum*, Cœnobium
ad *Sazavam* *S. Procopij*, miraculis il-
lustre, cujus Abbas Regni Prælati est.
Auvval ejusdem *S. Procopij* natalis lo-
cus; *Skara* castrum ad *Auvval* de-
jectum, in quo *B. Arnestus Pragensis* *Ar-
chi-Episcopus* est genitus; *Konopistie*
(de quo in Arcibus) *Wlaffim* (unde
Wlaffimia Baronum stirps nomen ac-
cepit) *Genstein*, val *Genzenstein* (arx
olim Baronum ejusdem nominis) *By-
stiricum*, *Fanovice* dictæ carbonariæ
(*Uhlirzsky*) *Fankovv* (locus infelicis-
simi prælii A. 1644.) *Chosieffany*, *Sstie-
panovv*, *Kacovv*, *Machovice*, *Sstirzim*,
Sskvovorecz (unde *Sskvovoreczky* illu-
stris olim *Dominorum* familia) *Rzi-
czany* (*Rziczani*orum originaria sedes)
Planiany, *Nehvuzd* cum periculosa,
ac tristi viatoribus silva (cui gemina
est *Brodam* versus ante *Auvval*, quæ
Fidrholz dicitur) *Brzezany* duplex,
Czestinkostel, *Chocemicium*, *Chrašt*
(*Chrašti* est in *Chrudimensi*) *Kolo-
uvratsy* (sinè dubio familiæ cognomi-
nis sedes) *Kvietnice* (ditio prima *Ma-
ternarum* Equitum vetustæ stirpis)
Lanniovice (quondam Cœnobium
Præmonstratensium *Virginum* sub
Præposito) *Lobkovvice* (unde *Lobko-
vvicij*) *Postupice* (unde nobilissima
Kostkarum stirps) *Radborz* (granatis
gemmis celebre) *Winorz* (primigenia
Equitum sedes) *Vvodolinevoda*,

Nobilitatis
ditiones in
hoc tractu.

hodie Odolka (quanquam ista ad Slanensem Districtum ob arcem *Nelabozevs*, cui adjungebatur, hodie pertineat) ad Albim *Nerasovvica*, *Obrzistvo*, & *Chruvatieruby*, tria hæc loca à Salmonum piscatu notissima; *Clomnum*, *Chruvaly*, *Taussim* (habitatione quondam *Caroli IV.* dum staret castrum, consecratum) *Dubezz*, *Pezzinouu* (unde fortè secta Piccardorum *Pecinovska*, & Fratres *Pecinovvsi*) *Vvotice*, castrum *Kassin* è regione *Aulargia*, aliæque plura. Ad *Brodam* vicus est *Hrzib* nomine, clade *Tabori-*

tarum insignis, quo eodem in loco A. 1434. à Catholicis propè internecione sunt deleti, ut in *Historia* narravi.

Kaurzimensis Provincia præcipua dicitur est silvarum multitudo, quâ unâ merce maximè sese Regiæ Urbi *Praga* commendat, innumeris ratibus secundo *Sazavâ* & *Muldavâ* Pragam continenter descendentibus, & quidquid lignorum, frumenti, ac cæterarum mercium advexerint, in Urbe præsentis pecuniâ vendentibus; *Salmonum* quoque capturâ, ut ante notavi, certis locis felix est *Kaurzimensis* Provincia.

Quibus rebus Districtus *Kaurzimensis* abundet.

§. I I.

De *Reginohradensi* Provincia; figura ejus, ac Termini, Urbes, Arces, Oppida, ac ditiones, ac denique dotes præcipua.

Quâ figurâ exprimi possit *Reginohradensis* provincia.

Reginohradensis Districtus omnium Bohemiarum Districtuum amplissimus, ab Urbe primaria *Reginohradecio* appellationem traxit; repræsentat, ut consideranti facile patere potest, manipulum, aut *Fasciculum Florum*, eâque figurâ exprimi potest, sic ut flores ipsi supernè in fasciculis latiores à *Podiebradio* ad usque fontes *Albis* extendantur, petioli autè florum & fasciculi ipsius infima, & angusta pars, à *Bohdanecz* & *Nachod* usque ad fontes *Morava*, qui in hoc Districtu oritur, perveniant. Aprissimè verò floridi fasciculi figurâ pingetur: cum enim Civitates, & potior Districtus hujus pars dotalis sit, & *Reginis*, quæ coronatæ sunt, dotalitio nomine tribuatur, fasciculum florum in manus *Regina* dare videntur Reges, cum *Reginohradensem* Provinciam tradunt; ad id exemplum in historijs legimus in certis regnis, quædam dari *Reginis* in focum, quædam in amiculum, in fasciam, in strophium, & alios mundi muliebris apparatus. A *Praga* ortum hibernum versus euntibus post grandia sex milliaria, *Podiebradij* Districtus inchoatur, & generatim ab occidente, *Boleslaviensi*, ab Aquilone montibus

Cercomosys, & silvis *Silesiticis*, ab oriente *Comitatu Glacensi* & *Septentrionali Bohemia* plaga, ab Austro Districtu *Chrudimensi* circumscribitur.

Urbes libera *Nymburgum Regis*, *Reginarum* verò *Bohemia*: *Hradecium*, *Jaromirium*, *Bydzovium novum*, *Trstnovium*, *Curia*; de quibus in *historia* Urbium agemus: aliter *Nobilitati* subjectæ Civitates, & Oppida: *Giczintum*, *Brannovia*, *Dymokurium* cum arce, *Copidlno*, *Chlumecium* (ubi in silva vicina *Lotharius Imperator* à *Bohemis* captus, & captus est:) *Gilemnicium*, *Peczka* cum arce, *Smirzicium*, (familia cognominis ditio) cum Arce, *Nova Civitas* à *Pernsteinijs* condita cum arce, *Opoczna* cum arce, *Tynicium*, *Zelucium*, *Horzicium*, *Wrchlabium*, seu *Hohenelb* (*Albipolis*) frequentissima omnis generis artificum sedes, *Hofstina*, seu *Arnau*, *Polcicum*, *Dobruška*, *Trzebochovicium*, *Solmicium*, *Rychnovium* pannificio nobile, (originaria *Baronum Richnowskyorum* hodièque superstitem) *Costelecium* ad *Aquilam*, *Usta*, vel *Austi* ad *Landscronam*, munificentissima naturâ loci *Arx Cumburg*, eique respondens *Velisz*, tum *Adrspach*, (unde *Adrspachensis* certa

Civitates & Oppida.

Termini Districtus.

linea

linea Berkianæ gentis) *Nachod* (originaria Comitum de Nachod) cum Arce, multis obsidionibus nobilitata, *Boruhradek* &c. *Podiebradum* oppidum cum Arce Regia (quam Regibus nostris stirps Podiebradiensis, seu Cunstadæa vendidit) *Barchow* (originaria Dascizkiorum de Barchowa) *Czermin*, *Czernikowice*, cum arce à Zilska diruta, *Dietenicum*, *Dobrzemice* (originaria) ūti & *Dobalice Dohalskiorum*, *Herzmanice* (Fridlandiæ Ducis natale solum) *Lomnice* cum arce Procerum Waldsteiniorum, *Mokrovauzy* (lineæ Zarubianæ Equitum clarissimorum sedes) *Semilowu*, *Slaupno* (unde se *Cordula* Equites cognominant) *Kunieticzka Hora*, arx jam deserta, olim inter munitissimas habita; *Libicium S. Adalberti* & fratrum ejus Martyrum patria; *Trosky* geminæ arces sunt velut sororiantes duplici in rupe, æquali etiam ferè arcium aedificio, prope se stantes, & quasi mutuò respicientes: quæ dextra est, *Pragâ* spectantibus *Baba* (Verula) quæ sinistra est, *Panna* (Virgo) irritâ Zilsæa obsidione celebris, appellatur. *Ziehaunie*, *Hradistko*, *Miestecz Wodraný*, *Przemyslai* Orrogari (ut traditio) est Regis bellicosissimi nativitate celebris; *Sslibowice*, *Hluffice*, *Kuneczice*, *Wamberg*, & *Zamberg*; *Litice* arx memorabilis, de qua suo loco; *Fablonka*, *Orlice*, *Krnlich*, *Mladkovu*, *Skalice*, *Rizmburg*, *Rockenstein* in edito monte; *Hradistie*, *Police*, *Ssimburg*, *Schatzler* castrum desertum, latronibus quondam infame; *Pilmikowu* (Silvariorum Equitum originaria sedes) *Branma*, *Puka* (effigie DEI Matris, ad quam supplicationes plurimæ ducuntur, nobilitata) *Milesim*, *Drzewunice*, *Bradlec* arx deserta, *Libanie*, *Aulibice* (Aulibiciorum Equitum origo) *Smidary*, *Petrovice* duplex, *Skrzuvany*, *Chotieffice*, *Nechanice*, *Rokytnice* duplex; *Kysperg* castrum, *Zampach*, & *Potenstein* Arces (unde *Zampachij* clari Proceres nomen sunt mutuati) prior deserta, hæc

adhuc defensionis accommodata; *Czastolowice* (olim Procerum de Czastolowitz originaria sedes) & in ea Arx insignis; *Wostromierz*, Equitum ejusdem nominis; *Sadowvy* (familix Sadowvskyanæ Equitum prima sedes) *Koczirzowu*, *Zsrecz* vel *Schurz*; *Ples* arx ad Jaromirium (unde *Kordulæ* & *Plessij* Equites) pluraque alia, quæ numerare infinitum foret.

Reginohradecensis Provincia *Phasianis* avibus ultra omnes alios *Bohemia* Districtus abundat: *Phasianotrophia* multis in locis olim vidimus, & nunc etiam videmus constituta: *Smirzicij*, *Giczinij*, *Dimokurij*, *Chlumecij*, *Czastolowicij*, multisque aliis in locis, ut Libro primo *Miscellaneorum* diximus.

Casolorum quoque præstantiâ (nè quid etiam parvi per negligentiam omittam) in Antiquitate hanc regionem celebratam, constat ex *Bohuslao de Lobkovitz* (qui Regi *Wladislao* aderat) ad ejus Regis nuptias, quæ *Buda* celebrabantur, *Reginohradecenses* cascos in Ungariam usque petitos, & deVectos fuisse. *Nymburgum* (quod in regione perfrigida mirum) Peponibus præstantibus, aliisque Pomonæ muneribus circumfluit. *Equorum grandium* generosâ propagine commendabatur olim *Reginohradecensis* Provincia, præsertim ad *Giczinium*, sic ut fortiores, & præstantiores Equi in *Cataphactorum* Equitum usum, non aliunde peterentur; hodie quoque *Casarea Equilia* duo (olim etiam *tersinum* Fridlandiæ Ducis *Smrkovicense*) in hac regione censentur, aliquâ Cæli ipsius in hoc animal inclinatione; cælum enim in Equorum educationem aliquid posse observant Equorum Curatores, & Magistri; at illa verior, & justior gloriatio est: quòd viros militares, ac præcipuos Duces militiæ optimosea pars *Bohemia* semper protulerit; neminè nominabo, sed in antiquitate *Wartembergici*, *Röderi*, *Smirzicij*, *Trczka*, *Oppersdorffij* Turcicis prælijs celebrati, *Sadowvskij*, *Kapanuj*, *Bubna*,

Quibus abundet hic Districtus.

Th. Miti in vita Bohuslao ex ejus Epistola.

Militares Viri ex hoc Districtu prodire.

na, Berca multiplices, Nachodj, Bibrsteinj, Haransj, Herzany, Krzimec, Rchnovj, Stofj, Waldstemy (quam isti ad Boleslaviensem Provinciam non minus pertineant) Slavata, Zampachj, Zaruba, Sselebergj, Czersoreg, Haugvicj, Beneda, Amcha, Bukovuskj, Dohalskj, Rassinj, Kordula, Rodovuskj, Dobrzenskj, Odkolcj, Ugezdecenses, Mladosa, Straca, Talaczkj, Wostrovectj &c. hanc regionem natalem habuerunt.

Memorabilia hujus Districtus. Miscell. l. 1.

Memorabilia, & notatu maximè digna hujus Provinciae loca sunt: Montes Gigantum, & in ijs spectrum Ribenzal (de quo peculiari tractatione egimus) fontes Albi in iisdem monti-

bus orientis; gemmarum, & pretioforum lapidum copia; Faromirium typhlarum piscatu nobile; fluvij Salomonum & auratarum plenissimi; ferarum ubique ingens numerus; Piscina piscium refertissimæ (inter eas Blato Piscina ad Podiebradium, uno amplius milliario quaquaversum diffusa) ad Faromirium & Skalicium antra quædam subterraneis ambitibus, & meatibus admiranda; Liticj arcus triumphalis Georgj Regis, tum arces egregiæ non paucæ de quibus suo loco agemus; Inclytum Braunoviense Cœnobium, & quondam divitijs in Bohemia primum Opatovicense Benedictini Ordinis, de utroque in Sacris.

§. III.

Chrudimensis Provincia.

Limites Districtus.

Figura.

Quæ hic Urbes & Oppida.

Chrudima Urbs Regia, & primæ per eam viciniam dignitatis, Regioni Chrudimensi nomen dedit; Boreales ejus limites Reginohradecensis, Orientales, & meridionales Moravia, Occidentales Slavaviensis Provincia contingit. De Figura, quam Chrudimensi Districtui tribuerem, diu dubitavi: corio extenso animalis cujuscumque, Castoris præcipuè, vel Fibri per similem esse dixerim, & approbârunt amici: Svogonov, & Bistry ex Districtu quodammodo exiens capitis pellem, Svovs & Petrovits duo anguli oppositi, primores pedes, Daffice & Hlinsko posteriores, cætera reliquum corpus conficiet, cauda Castoris ad Przelaucensem angulum mergetur in Albi: & sanè ingens Castorum & Fibrorum per eum Districtum in fluvij (Aquilâ, Chrudimka, &c.) multitudo reperitur, & capitur. Liberæ Urbes & Reginis dotales (ut in Reginohradecensi monueram) hic sunt: Chrudimium ipsum à Chrud Conditore, Altameisa à telonio, & Policzka à decipulis dicta (quod hic Moravos hostes quondam Bohemiam ingressos iniquum in locum pertraxerint) alix Ur-

bes, Oppida, & arces præcipuæ censentur: Pardubicium cum arce perelegante, quod Rudolfus Imp. à Perensteinjs præfenti pretio emit, cum vicinia tota, ad delicias aucupiorum, piscationum, venationum accomodatissima; in Regis itidem patrimonio est Przelaucium oppidum ad Albi. Nobilitati parent: Litomislum Civitas per frequens cum arce, insigni architecturæ opere fabricata, Brundusium ad Aquilam, Miestecz-Hermannj, Chraff. Episcopi Reginohradecensis ditio, Cholticium, Chraustovicium, Daffice, Cossumberga, Slavatarum originaria sedes, Rychburga (vetus ditio Dominorum de Pardubicz, qui album Equum dimidium gerebant in clypeo) Chocna, Novohradum, Cruceburgum, Raubovice, Bistry, Zumberga, Rosice, Vorle, Slatinany, Aurzeccice, Svogessice, Morassice, Dobrzicovium, Lamberg, Svogonov, Sezemice (ubi quondam Cœnobium Virginum stetit) Secz, Tuviechody (Equitum ejusdem nominis prima sedes) Auherko, Landscrona Civitas, Eximij Medici Marci patria, multis rebus celebris, ut suo loco dicam; Trzebova Bohemica, Hlinsko,

arx

arx *Lipka*, *Teinecz*, *Luzie*, *Stolany*, *Friřavva*, *Camenicium* forensis, *Podlazice* Cœnobium quondam, nunc pagus.

Piscinarum
multitudo.

Memorabilia, & visu digna Regionis hujus loca sunt: *Pardubicium*, parva quidem Civitas, sed à *Perensteinis* Proceribus venustissimo domorum ordine condita cum *Arce* Regibus digna, in quibus nihil venustas munitiōni derogat: à *Dorstenſonij* Svecico Exercitu oppugnata acriter arx, & Civitas, & incensa, expugnari non potuit. Visendum quoque est in hac ditione piscinarum opus, deductis labore magno canalibus per piscinas omnes, quæ quadringentæ præterpropter numerantur; maxima earum *Czeperka*, quæ ad tria milliaria germanica diffunditur, ut ad eam Equo obeundam vix una sufficiat dies. *Litomilsensem* arcem visu dignissimam esse judicant architectonices periti; uti & nobilem *Basilicam Altomeitæ*. Ridetur vetere proverbio quidam *Meita* incolla dictus *Bugeba*; *Meyta* quo cog-

M.S. Rationes
Camera Regie
& Stranſky in
Rep. Boi.

nomine insulsum hominem hodie appellamus; nec minus ridicula sententia Senatus *Przelauzenſis* A. 1598. lata ad 16. Cal. Martij. ob quam hodieque vexantur sic, ut omne gratiæ datum edictum, *Przelauzenſe* vocemus. *Turris* quoque *Pardubicenſis* inauratis egregiè pinnis, & cuspidibus, proverbio locum fecit, cum dicimus rem aliquam *ad instar Pardubicenſis turris*, splendere & fulgere.

Quæ dotes
Regionis.

Regio hæc, etsi non magna, magnis dotibus commendatur: in primis *Equis* generosis, & fortibus; tum *piscibus cyprinis*, & *lucis* optimi saporis: omnes enim reliquos *Districtus* multitudine piscinarum exsuperat; tandem *Vitrorum* confectione, quæ in hac Provincia ad *Heralecz*, *Wziſſie*, & *Friřavvam* in altissimis silvis elegantissima, nitidissima, & summæ perspicuitatis *funduntur*, & flantur. *Pardubicenſes Gladios* & *Enses* magno ubique esse in pretio *Fournier* noster testatur.

Fournier in
Notitia Orbis.
l. 4. C. 6.

§. I V.

De Provincia *CZaslaviensi*.

Termini.

C *Zaslaviensis* Districtus ab Urbe vetusta *Czaslavia* nomen accepit: nam *Cuttnam*, vel *Cuttenbergam* (ut in Epitome probavi) longè serius, repertis argenti venis, fundari contigit: fines ejus à Septentrionibus *Reginohradensem*, ab ortu *Chrudimensem*, ad occasum *Kaurzimensem*, à meridie *Bechinensem* Districtum, & *Moraviam* contingunt. Forma, & Figura totius Districtus, si diligenter examines, *Crumenam* aliquam repræsentat; cujus crumienæ, ut ita dicam, *gula*, funiculis prope *Iglaviam ad Pecnovium* adstringitur; aptissima verò, & conveniens Provincie figura est *Crumena*: siquidem hic Districtus jam propè quatuor sæculis opulentavit *Bohemiæ*, & ob argenti copiam, Regum nostrorum, & totius

Figura.

Regni inopiam sublevavit; unde odiosè *Ziřka*, *Cuttnam Antichristi crumenam* (quod catholicam religionem studiose sectaretur) appellabat. Regiæ, ac proinde liberæ Urbes in hac Provincia censentur: *Cuttna* (de qua modo) tum *Czaslavia*, ac deinde *Tentobroda*; hæc quâ ratione regiam dici possit, explicuit *Stranskius*; tandem *Przibislavia*, Cyclopiis *Ziřcæ* morte nobilitata. In Nobilium patrimonijs sunt arces, & oppida, atque integræ ditiones (*Malešovv* cum arce priore sæculo patrimonium Regium Anno 1586. fuit) quæ sequuntur omnes: *Novovydvory*, *Zehuffice*, *Romovium* (cognominis stirpis Procerum, originaria sedes ex *Lippaorum* & *Berkarum* familia descendentium) *Wilimovium* (ubi celeberrimum *Benedictinæ* Familie

Urbes &
Oppida
Czaslaviensis
Districtus.

C. 2. Rip. Boi.

milix Cœnobium aliquando stetit) *Arx Polmentis* (nam Civitas ad *Moravos* spectat) duplex *Femikovia*, *Krzívov*, *Sudovv*, *Lipnicium* cum arce præclara quondam, & permunita; *Zloby* (Lipporum perantiqua ditio) *Lichtemburg* (itidem rami Lippæi patria sedes, ut in Stemmographia dicemus) *Leдец*, *Сувиетла*, *Zrucze* (unde Equites *Zruczkij*) (*Chotieborz*, *Okranblice*, *Czechitice* (originaria sedes Equitum de *Czechitcz*) *Koffetice*, *Heralecz*, *Mieštec*, *Wognu*, *Studenecz*, *Bohdanecz*, (originaria sedes Equitum *Bohdanecz*iorum) *Zbraslavice*, *Worlik*, *Semozaty*, *Borovva*, *Humpolecz*, *Drzcuvice*, *Villa Martinice*, *Ouvcarze* (ditio Majorum meorú priore saculo, id restantur Tab: Regni & Paproczy in Equitibus fol. 407.) *Pabienice* (à *Woracziczkijs* condita) *Santice* (*Czabelicz*iorú originaria) *Wšebor*, *sc*, *Zabielezice*, *Kruzburg*; *Francisb*, *sc*, *Zdiar* Cœnobia, illud Virginum, hoc Virorum, utrumque Cisterciensis instituti; tum *Sedlecium* ejuldem ordinis, ac plura alia oppida, & arces. *Sazava* hic ortus, mediam secat *Provinciam*; *Chrudimka* alter quoque fluvius hic nascitur, & in *Albim* supra *Pardubicium* devolvitur.

Memoratu digna loca sunt: *Kutsemberga*, fodinæ argenti scilicet, tum machinæ, quibus massæ, & glabæ argenteæ foras evenhuntur; fornaces, quibus argentum eliquatur, & purgatur; officinæ, in quibus pecunia proceditur, aliâque monetaria, & montana artificia. *Sedlecense* Cœnobium mira continet multa, inter quæ grande illud *Cœmiserium*, in quo stant ordine locati ossium, & sceletorum humanorum exercitus. *Femikovij* *Beatissima Virgo Laureana* summâ pietate colitur. Præcipua *Provincia* hujus commendatio est à *Natura: argentum*, de cujus proventu mirabili extat libellus patrio sermone editus ab Amico P. Jo. Korzinek. Veteri Bohemorum parræmiâ huic regioni (ob labores fodinarum, & carbonû infinitam advectionem) Equorum armenta attribuebantur, eaq; in hunc modû circumfertur: *Slânstetj Holubarj* / *Licometicetj Wnari* / *Kalownicetj Pivovárnicy* / *Zotectj Sládcy* / *Prachensstetj Rybáři* / *Bechynstetj Rybnikáři* / *Plzennstetj Wowčácy* / *Czâslawstetj Konjři*. quis de alijs Regionibus Bohemiarum Veterum sensus fuerit, ex nullo audire potui.

☞(†)☞

§. V.

Provincia Bechinenfis.

Termini Provinciarum.

S Equitur amplitudine insignis *Districtum*, quem à Castro fortissimo, & antiquissimo *Bechynâ*, *Bechimensem* vocavit antiquitas; is ab oriente hiberno *Moraviam*, ab æstivo *Czaslaviensem*, à meridie *Austriam*, ab occasu *Prachensem*, à septentrione partim *Wltaaviensem*, partim *Caurzimensem* *Provinciam* contingit. Si Figuram telluris hujus, & quibus illa limitibus, ac terminis coërceatur, diligenter examines, *Ala cujuspiam* (quales *Angeli* à pictoribus tribui solent) aut *Instrumenti Musici* (quod *Trjjo*

Figura.

blo / *Alam* à similitudine, aut alterius, quod *Harffen*, seu *Decachordium* appellant) effigiem notabis; eâque formâ examussim totam posse in *Ala Provincia Bechimensem* depingi, videbis: infima instrumenti pars stabit in *Reichenau*, non procul à *Freystadt* in *Austriæ* confinibus; apex Instrumenti ad *Fankovv*, reliqua jam omnia aptissimè concordabunt, ut vel primâ *Tabulæ chorographicae* inspectione videbis. *Regiæ*, liberæque *Urbes*, & ad *Comitia* vocandæ nominantur: *BudiejoVICIUM*, seu *BudviciUM*, *Taberium*,

Urbes & Oppida.

rium, Peldrzimovium. Fabularum *Stransky*, qui à *Budisi Budiegovicium* appellatum putavit: nam vetus *Budovicium* (hodie pagus) à Rosensibus in gratiam recens nati pueri *Budivogij*, vel *Budiegovij* conditum, ex Annalibus vetustissimis Rosensium constat, & vetus istud, in meliorem locum *Ostogorum* transtulisse, & descripsisse locum Urbis (quæ nunc *Budovicium* est) retento etiam vetere nomine, E. quite *Hrziz* adificationem Regiam procurante, ex *Epitome* nostra potest intelligi citatis Authoribus; sed postea cum de Urbibus Bohemiarum ageretur, & *Budiegovicij* & *Taborij*, & *Peldrzimovij*, & aliarum Urbium origines, & fortunam attingemus.

Porro præcipue hujus regionis Urbes Nobilitati subjectæ, hinc Regijs, quas modò nominavimus (si vetera *Fura* & *Privilegia* respiciantur, & serventur) nihil concessuræ, tum Arces, & oppida permunita, & quondam opulenta censentur: *Crumlovium* cum Arce perampla; *Bechyna* arx eximia; (fallitur insigniter, & fallit *Stransky*, qui *Bechynam* arcem nec à *Taboritis* quidem capi potuisse scribit: captam enim prius ab ijs, & cum à Catholicis recepta esset, denuo à *Procopio Raso* *Taboritarum* campestrium Duce captam in *Epitome* ostendimus) *Sobieslavia* civitas, *Rzezvice* duplex (Rubra & *Cardassij*) *Cerequice* duplex (nova & *Leskovice*;) *Czernovicium* cum Arce præclara, *Czernovicium*; Civitas *Pozabky*, *Weseliium*, *Caplicium*, *Lomnicium*, non infrequentes sunt urbeculæ; his adde: *Neusupovium*, *Lautcovium*, *Zelivium* (cum Cænobio) *Suvinas*, *Paczovium*, *Chausnice* cum Arce pervetusta, & originaria Dominorum de *Chausnik*, qui in clypeo scalas pensiles gerebant, eo prorsus, quo *Scaligeri Veronenses* modo; *Bystricium* novum (cum Cænobio *Minimorum* de *Paula*, quod vivente adhuc *S. Fundatore* *Francisco* excitatum est) *Horzepnikum*, *Novobradum*, seu *Gratzen*, *Rosenber-*

ga (oppidum cum arce nova, & vetustæ ruinis) *Lissoviium*, *Landstein*, arcem olim munitissimam (unde *Landsteinij* Rosensium patrueles) *Bazelovv*, *Bozegovv*, *Budislaviam*, *Cukrstein*, *Desny* fonte medico nobile (*Dirni* Equitum originaria) *Hlubokam* arcem olim inexpugnabilem habitam; *Hrzimovv* pagum (Collegij *Crumloviensis* Soc: *Jesu*) *Humpolecz*, & *Worlik*, *Kamen* arculam naturæ loci munitam; *Kalenice* (Equitum de *Kalenicz* natallem) *Lhotas* tres, *Mnich*, *Nemysle* (*Mitrowskiorum* originariam) *Rzizmitium* (originarium Equitum de *Rziznitz*) *Slavkovv*, & *Slavkovvvice*, & *Tuczapy* utrumque vetustorum Equitum originariam, *Wczelnice* (ubi Ecclesia *Wencelikorum* Equitum sepulchris plena) *Wiezniiky*, (originaria) *Wisnovice*, & *Olbramovice*, (utrumque originarium *Naczeradecz*, *Miliczin*, *Lukavec*, *Wozice* cum turri antiqui operis; *Cheinovv* olim *Archiepiscopalem* ditionem; *Richnoviam* novam, *Kostelecium* *Podolskianum*, *Bernardicum*, *Milevvsko* cum Cænobio *Præmonstratensium* (de quo alio loco) *Zdiar Pluhovvy*, *Straz* (Procerum de *Straz* originariam sedem) *Licovium*, *Strzimilovv*, *Kumzakum*, *Dawdlebiium* (quam vetustorum Equitum de *Dawdleb* primam ditionem fuisse *Historia* vetus Rosensis affirmat) *Dobramvovodam* (de qua in miraculis) *Druvorzysie*, *Rissenberg*, *Hroby*, *Zerovvvice* cum veteri arce *Wencelikorum* Equitum, *Hohensfurt*, seu *Alsovadum* (nobile *Cisterciensium* Cænobium) *S. Coronam* (alterum ejusdem sacri ordinis ditissimum quondam Cænobium) *Borovany* *Canonicorum* *Regularium* *S. Augustini*; *Rudolffstatt* argenti fodinas divites, à *Rudolf* II. Imperatoris nomine; *Lukavvecz*, *Paczov* (*Maloveciorum* vetustam ditionem, ut ex Ecclesia ipsa noscimus, quam *Imperatorum*, *dimidiij* *Equi*, ipsa scilicet *Maloveciorum* insignia sustentant) *Kamberg* (familix *Equestris* de *Cam-*

Plurimæ
Nobiles stir-
pes in Pra-
thenfi ex-
ortæ.
M. S.

berg originariam sedem) *Borosim* (eorundem Maloveciium diu sedem) *Rademim*, *Drachowu*, (unde Equites militaribus factis inclyti *Drachowsky*) *Par-douvicz*, *Zatoni*, aliaque plura. -

Memorabilia hujus regionis.

Memorabilia hujus Provinciae loca & quae notari possint, haec sunt: *Ecclesia S. Fiti Crumlovij*; Insignis item *Ecclesia Alrovadensis* cum Coenobio, in qua Rosenses Proceres compositi velut ad consultandum in senaculo mortui sedent; hoc Coenobium regioni Prachensi Stranskius attribuit. Arces: *Crumlovienfis*, *Novodomensis*, *Trebonensis* (& in hac olim Bibliotheca rarissimorum librorum) tum subterranei *Trebonae* meatus (ad defensionem) *Bechinensis*, *Cameneensis*, aliaque nonnulla. *Fordam* piscina ad *Taborium*, quarta magnitudine, nisi fallor, omnium per Bohemiam piscinarum. *Taborium* ipsum Civitas castrensis erecta, origine memorabilis est, cum *Zifka* militibus, quem quisque teneret locum in castris, domos per contubernia extruere imperasset tentoriorum

loco; unde *Tabor* seu *Castra*, primum, & accomodatissimum novae urbi nomen impositum; jucundum erit videre, & castrorum locum agnoscere ex alta turri, unde Urbs ipsa delpicitur. In moenibus turrem videbis penuariam ab ipso *Zifka* conditam, in cujus uno latere *Zifca* effigies, Monachi rasum caput manu sinistra pertentantis, & in id caput clavam dextram vibrantis, spectatur.

Abundat haec Provincia, ad *Novamdomum*, *Trebonam*, *Budvicium* Cyprius seu Carpionibus, ob piscinarum, quae vivo flumine implentur, multitudinem optimi saporis; sed illud alijs Districtibus non concessum: quod ad *Timam*, & *Pifekam* Salmones faturam emittant, unde *Salmunculi* paulo medio digito majores, magno numero in *Wasava* capiuntur, & amicis per *Bohemiam* gratum munus mittuntur; quo me munere procul absentem non semel honoravit Pifecensis Urbis Primas *Martinus Trojer* Vir humanissimus, & peramicus.

Quibus abundet haec regio.

§. VI.

Provincia Wltaviensis.

Figura & limites Districtus.

Minimus omnium in *Bohemia* Districtus censetur *Wltaviensis*, sic appellatus, quod ejus tota longitudo flumine *Wltava*, vel *Moldava* alluatur; longitudo Districtus sex nostratia milliaria vix excedit, latitudo vix tria; aptissime per Canis sedentis figuram exprimi, & pingi Districtus posset, sic ut in apice capitis *Ostrovu*, seu *Insulamum* Coenobium sedeat, in ore, & rostro canis *Porziciam*, & *Borosium* protrahantur. Nulla in hoc Districtu Urbs Regia, nulla, ut vocant, *Camera* bona reperias, etsi a *Capitaneis*, seu a Praefectis aequè, ut alix Provinciae, regatur. *Sedlezanum* primaria Regiunculae est Civitas; *Ostrovu* Coenobium antiquitate venerandum Instituti *Benedictini*, quod jam *S. Adalberti* temporibus stetit, de

quo agemus in *lacris*; *Porziciam*, *Sstiechovice*, *Hradistie*, *Tlofkovium* cum castro; *Nevryklovu*, *Wofeczany* (originaria sedes Equitum, qui Monachum, aut peregrino habitu virum gestabant in clypeo) deinde, ut dicebam, *Sedlezany*, *Hradek* rubrum, *Nedrabonicum*, *Krasna Hora* Arx, ac tandem cum Arce oppidum *Wobdienice*, *Bozebin*, *Bozkovice*, *Chlumec*, *Lobkovicianum*, *Gistebnicium*, *Kosovva hora* cum Arce, *Krasovice*, *Mistrovice* (originarium familiae *Wratislavianae*) *Poczepice* (originaria sedes *Poczepickiorum*) *Prczice*, *Radicz* duplex, *Smilkovu*, *Suvogkovu* (Capauniorum prima ditio) *Teinecinum* ad *Sazavam*, *Woraczice*, *Zahradka*, & plura alia.

Qua dote haec Regio commendatur, praeter *Piscium* omne genus in

Qua dote commendatur Districtus.

Muldava gignens, & infinitam lignorum & frumentis-copiam (quæ omnia Regiæ sedi *Pragæ* secundo *Wisavvæ* suppeditat) dicere non habeo. Memorabilis in hoc Districtu locus est *Cænobium Insulanum*, de quo alibi. Cur tam brevi ambitu conclusam regionem *Districtum* esse, & appellari voluerint Majores, dixi pridem in I. Appendice ad Historiam S. Montis. De *Neuyklovu* vetus est apud *Bohemos*

proverbium, cujus originem nemo potest dicere (*Vlechce se Csertu do Vnewyptowa*) suspicor: Proverbio causam dedisse *Energumenum*, qui divinâ Sacerdotij potestate à Viro quopiam Sancto *Cænobij Ostroviensis* in hac regione sit exactus ex oblesso corpore, & egregiè castigatus, & multatus, huc usquè loci sibi tam detestabilis memoriam circumferre putatur, nolitque redire.

§ VII.

Podbrdensis Provincia.

Locus Districtus, & figura.

Histor. S. Montis in Appendice I.

Ditiones in Provincia Podbrdensi

Inter mediæ magnitudinis Districtus censetur *Podbrdensis*; sed sanctimoniâ locorum, rerum pretij, & raritatibus quibusdam, nulli alteri *Bohemia* Districtuum concessurum: descripsi pridem hanc Provinciam in *Historia S. Montis*, ejusque memorabilia diligenter sum prosecutus. *Pulmonis* specie accommodatissimè totus exprimi posset hic *Districtus*, ut (si argutari liceat) ad *S. Montis Divam* quæ in limitibus hujus & *Prachensis* Districtus stat, velut calore cordis exci- tetur, elevetur, & spiret. Contiguos Districtus habet ab ortu æstivo *Caurzimensem*, ab hiberno *Wisaviensem*, quæ longissimus est, totum; à meridie *Prachensem*, ab occasu solis *Pilsnensem*, à septentrionibus partim *Slanensem*, partim *Rakovvnicensem*. Regia in hac Provincia Urbs est *Berauna* (Veronam *Caesaris Caroli IV.* tempore dicebant) de qua suo loco in Urbibus agemus. *Camera* Regiæ bona non pauca, & optima *Kralovvudvur*, arx *Tocznic*, & *Zebra* cum oppido (multis tæculis sedes *Habsburgica*, seu *Zagiorum* familiae, quæ in hac vicinia à *Zbraslavu* latè usque in *Zageczovu* regnabat) *Dobrziš* cum plurimis villis, agris, & silvis, olim ad *Insulanum Cænobium* perti- nens, nec non *Cninensibus* aurifodinis; arx celeberrima *Carlsteina*, *Caroli IV.* Regium opus (de qua in arcibus) & *Tetm S. Ludmilla* Martyris ex de nobi-

litatum castellum, & oppidum, ad cujus crepidinem in præterfluente aqua auri ramenta colligi solent. Ex his *Fisci Regij* ditionibus quædam à proximis Regibus, ut ita loquar, arendata, quædam oppignorata, quædam vendita, tenentur à Dominis. Inter *Proprias* Dominorum ab antiquo possessiones numerantur: *Nizburg* castrum, *Lochovvize*, *Horzovvize* (originaria sedes Equitum de *Horzovvitz*, qui corvum rostro annulum aureum tenentem gestabant in clypeo) *Comarovvium* (originaria sedes Equitum *Pessikiorum*) ubi celebres ferrifodinæ, *Miše*, *Chraštiany*, *Angezd*, *Bukovva*, *Hluboš*, *Korkinie* originaria sedes *Bohemæ*, & *Polonæ* nobilitatis, quæ rætes gestat; *Piczin* arx vetus, & Ecclesia, locus sepulchri familiae *Bechiniorum* de *Lazian*; *Meyto* oppidum, *Hofstomice*, *Kameyk*, *Knin*, *Waldek* (certæ lineæ *Hazmburgicorum* nomenclatio) *Gince*, *Kradek*, *Zdicze*, *Skrziple*, *Radkovvize* (originarium) *Smolosely*, *Svatopole* (quondam Præpositura *Nepomucensis Cænobij*) *Suchomasti* vetusta sedes *Svivarovvuarum*, multis immunitatibus gaudens; *Zvvikovecz*, *Suchydul*, *Dubno*, aliæque plurima.

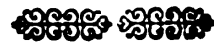
Memorabilia hujus Districtus loca sunt: *Cænobium S. Benigne* Augustiniani ordinis; Arx *Carlsteinensis* ante omnia, & edificijs, Coronæ Regiæ, & Reliquiarum sacrarum asservatione in-

Quæ memorabilia hujus Districtus.

Quibus re-
bus abun-
det hæc re-
gio.

clypea; tum *Aula Regia* Cœnobium Cisterciensium, *S. Ivani & Teslimensis* Benedictinorum solitudines, Mons *Veliz*, origine Berkarum Procerum in Bohemia maximi nominis signatus, tum arces illæ Regiæ, quas paulò antè nominavi, & *Tetinum* &c. quæ omnia in *Historia S. Montis* latè descripsimus, eoque benevolos Lectores remitto. Abundat hæc Provincia *ferro*, abundat *Cervus* omnium per Bohemiam optimis, ut multi existimant, præsertim in montibus, qui *Bastimy* à similitudine propugnaculorum dicuntur, & in montibus *Brdýs*, unde Provinciæ huic, quòd montibus illis subjaceat nomen, *Brag Pødbřský*; atque adeò luculenter erravit *Stran-sky*, qui hoc nomen à *licio* deduxit,

cùm nihil hîc liciorum, & quod artificio texendi fiat, appareat; Peregrinationibus ad *S. Montem* viz hujus Provinciæ assiduè teruntur, totaque Regio Pietati est consecrata; *Cninum* oppidum aurifodinis pridem inclaruit, ut *Tetinum* arenis aurum volventibus. Figlinum opus, & figuli ad *Beraunam*, omnes per *Bohemiam* artificio vincere se gloriantur; qui cùm fornacibus, & officinis assistant, facie ex flammis accensâ, proverbio datus est locus, ut eos, qui tubercula ex frequentibus haustibus relicta in vultu gerunt, *Beraunenses* esse dicamus, aut per jocum, quid *Beraunâ* novi (velut inde orti) apportent? quærere solemus.

§. VIII.

Provincia Prachensis.

Figura hu-
jus Regio-
nis.

HÆc Regio, magnitudine, figurâ, & terræ ipsius constitutione prorsus *Bechinensis* respondet, sic, ut propemodum in hujus area *Prachensis*, in *Prachensi Bechinensis* describi à Chorographo possit; itaque uterque Districtus *Ala* alicujus (ut nuper in *Bechinensi* diximus) aut *Decachordi* effigiem præfert, & si utrumque junxeris, *Cordis* habebit imaginem. Appellationem trahit ab arce vetusta *Prachno*, vel *Neprachovv*, cujus rudera ad *Horazdioviciam* in præalto monte, quem in crepidine aurifer fluvius *Ossava* allambit, hodièque spectantur. Reconcinare, & excitare Arcem hanc ante Annum Christi 1500. tentavit *Pusa Schruvibovius*, supremus Regni Judex, maximus in stirpe sua ædificator, sed mors opus abruptit; pendent in casum etiamnum lapides, & mœnia, seque antiquitatem sentire demonstrant.

Limites Di-
strictus.

Porro Districtus iste ab ortu *Wltsaviensem*, & *Bechinensem*, à meridie *Austriam* superiorem, ab occasu *Passaviensem* Diœcesin, & partem *Plsne-*

sis Districtus, à septentrione *Podbrcemsem* Provinciam confines habet; à *Bechinensi* uno flumine *Muldavâ*, toto latere dirimitur, & in duas, ut dixi, æquales serè partes secatur. Regiæ Urbes *Prachensis* Districtus sunt: *Pissek*, *Suffice*, *Wodmsanum*, & *Prachasticium*; quanquam postrema Urbs imminutâ nonnihil libertate, tutelam *Rosensium*, nunc *Crumlovien-sium Ducum* respiciat; de his Urbibus alio in loco agemus. In Nobilitatis censu non omnino ignobiles Urbes numerantur: *Strakonitium* cum arce Magni Prioris Melitensium Equitum sedes, *Brzezniciam* cum arce Geniskiorum Baronum, *Horazdioviciam* cum arce, *Netoliciam* *Crumloviensium Ducum*, olim *Przibramum* cum fodinis argentiferis, *Camera* Regiæ, ac fisco tributum; *Brzezy*, *Bratromice*, *Bukovany* (Bukowanskiorum origo) *Bergreichenstein*, *Bassperstý Horv*, *argenti-fodina*, *Kadovv* originaria Equitum, *Kassperg*, *Kestřany*, *Stržela* (arx vetus sagittæ figurâ, quam olim *Strakonæ Domini*, *Bavory* ferebant in Clypeo)

Urbes &
Oppida.

Tiso.

Theobald. in
Huffiis.

Tisovna duplex, *Trzebomylice* (originaria Dubskiorum) *Welbarticum*. Castrum antiquissimum Procerum de *Welbarticz* (qui ab eadem origine cum Dominis de *Novadomo* descenderant, licet clypeo differrent) in quo *Ziskianis* temporibus, Regni coronam asservatam fuisse, dum ob eam *Carlsteina* obsideretur, author est *Theobaldus*; *Wysoka*, *Trzebsko*, in quo celebrè & ædificio, & imaginibus Ecclesiã extruxit Eques *Czastolar*; *Wimberg*, & *Winterberg*, *Husinecium* Hussij *Hæresiarchæ* Patria &c. oppida alia, tum arces non aspernandæ: *Orlik* arx munitissima ad *Muldavam*, tum in peninsula, quam confluentes *Muldava*, & *Ottava* efficiunt, arx *Zvukovv* (in qua, velut inexpugnabili, antè quàm *Carlsteina* conderetur, *Coronam* Regni asservari solitam accepimus) arx *Srzelá*, *Helffenburgum* spectris infestum, naturâ loci invictum, *Rozmitalum*. *Archi-Episcoporum* ditio (originaria *Procerum Leonum* ab eadem cum *Hazmburgicis* stirpe descendentium) *Drahonicium* (prima sedes *Ssiczorum* de *Drahonicz*) tum alia oppida, & pagi: *Milinum*, *Zaluzany*, *Hradek Starosedlsky*, *Bielczice*, *Blatna* cum arce, & ingentis magnitudinis piscina (an lacu?) ex quo *Uflava* fluvius nascitur, arx *Tochovice*, arx *Lmarz*, aut *Sslüffelburg*, *Sedleciium* (quam ditionem *Proceres Sternbergici* *Kwocznam*, seu *Gallinam* ex ovi nixu quiritantem appellabant: quòd velut *Gallina pullos*, sic *Sedleciium* reliquas *Sternbergicis* ditiones pepererit) *Oselec* originaria ditio *Equitum* ejus nominis, uti & *Dlauhovves* & *Chanovvice* cum arce (*Equitum Dlauhoweskiorum*, & *Chanowskiorum*) *Rzepice* (*Equitum Rzepiczkiurum*) *Mirovice*, *Mirovice*, *Bavorovv*, *Wolin*, *Lasko* cum arce, *Nalziurum* cum arce, *Frymburg* arx diruta, *Wolinium* *Præpositi* *Prag*: *Ecclesiæ* ditio; *Zaborzi* (originaria *Zaborskiorum*) *Zichovvice*, *Cerhonice*, *Sstieknia* cum arce, *Kestrazany* cum arce, *Kra-*

selovv (originaria ditio *Equitum Chanowskijs*, & *Malovecijs cognatorum*) *Czizovvy* cum arce, *Protivin* cum arce, *Blatto* cum arce, *Mochovice* cum arce (originaria *Mochovskiorum* sedes) *Arx Carlsberga*, *Menslein* cum arce, & *Wimberg* cum arce, *Lehnicium* (oppidulum fide in *Cæsarem*, & ejus tum *Ducem Buquojum* olim in motibus *Bohemicis* post An. 1618. celebre, ex quo is nuncios duces itinerum, & exploratores fidissimos circum se habebat) *Brzezy*, *Hartmanice*, *Zablatti*, *Chvalczin*, *Weldanice*, *Rychnovv*, *Zelnavva*, *Sscnan*, *Sovvietlik*, *Schvartzbach*, *Wiskovia*, aliâque plurima. Ad *Netolicium* *Tempe* stant operis memorandi (*Kratochuvil*) viridarium nobile, à *Guilielmo Rosensi* ad superioris sæculi finem figurâ quadratâ ædificatum. Sunt in hac Provincia duo *Cœnobia* quondam opulentissima *Ordinis Cisterciensis*, *Altovadense*, & *Spinea*, seu *Aurea Corona*, (quod *Stransky* in *Districu Prachensi*, uti & ipsum *Crumlovium* collocavit) illud à *Rosensibus* *Dynastis*, hoc ab *Ostogaro* ultimo ejus nominis Rege fundatum; illud suâ potentiâ nixum stat adhuc; istud magnâ bonorum parte ab ijs, quibus minimè oportuit, orbatum, paulatim è cineribus resurgit. Præter hæc memorabilia *Regionis* loca sunt, & visu digna præcipuè *Arx Rabi*, ubi antiquissimam arcium muniendarum rationem intelliges, idemque est in *Zvukovv*, *Orlik* & *Hluboka* arcibus perantiquis. Si *Regionem* hanc *Matronæ* instar exprimerem, *Mundum illi muliebrem* copiosè circumponerem: abundat enim unionibus, & gemmis, neque hâc dote ulla *Bohemiæ* pars cum ea conferri potest: leguntur uniones ab *Orientalibus* (ut *Anselmus* fatetur) vix tantillo differentes in amne *Watarvva*; auri obryzi inter arenas plurima grana reperies; arenæ quondam artificio lavabantur, & siccabantur; unde nomina *Urbium* *Pisek*, id est *arena*, *Suffice*, id est *Siccatio*; sed de his

Memorabilia
Distric-
tüs.

Quibus abundet hæc
Regio:

l. de gemmis.
vide l. 2. Mis-
cellan.

jam aliqua superius diximus. Argentum ad montem *Reichenstein* (auro aliquando cum venis argenti permixto, quod etiam in fodinis *Crumloviensibus* evenisse legimus) & ad *Przibramm* effoditur; Ad *Nalzovium*, & *Hradek* argento Majores nostros multum locupletatos invenio; at omnia metalla superat *S. Mons* (si eum ad hunc *Districtum ex Podbricensi*, ut multifaciunt, & ut olim fuit, attrahere ve-

limus) nihil enim sanitate præstantius, quam cœlestibus beneficijs, & miraculis in *S. Monte Virgo Beatissima* mortalibus ægris conciliat, cujus rei innumera exempla omni testificatione comprobata leguntur; hæc præcipua, & maximè memorabilis hujus Regionis dos, & gloria censei debet, quæ etiam nobis olim utramque paginam fecit.

In Historia & Adonit.

☞(+)☞

C A P U T I V.

Idem Argumentum pertractatur.

§. I.

Provincia *Pilsnensis*.

Fines Districtus.

Districtus *Pilsnensis*, Catholicæ Religionis studio (primariæ Urbis, à qua illi nomen, exemplo) inclytus, amplitudine, ni fallor, post *Hradecensem* primus, populi multitudine, ac nobilitatis Equestris & probatissimæ numero (heu quondam!) cæteris omnibus præferendus. *Pragâ* ad Occidentem hibernum tendentibus, superato *Podbricensi* Districtu, post sex, & paulò ampliùs milliaria, occurrit. Litem ejus ad Orientem, is quem modò nominaveram, *Podbricensis*, cum altero *Prachensi* occupat. Ad meridiem *Bavaria*, ad occasum *Palatinatus superior*, & *Egrensis Provincia*; ad Septentrionem ejus *Zatecensis*, & *Rakovnicensis* Districtus concludunt.

Figura Districtus.

Figura totius *Pilsnensis* Districtus, si rectè examines, *Cochleam Limacis* examussim refert, sic tamen, ut ad *Landeckam*, *Teising*, *Miles*, *Mantin* Limax, ut solet, ex domuncula illa sua paululùm caput proferre videatur. Regiæ urbes hoc loco perinsignes sunt: *Pilsna* ipsa Nova (nam *Vetus* in oppidulum pridem transit) Urbs adversùs hære-

Urbes & Oppida.

ricos gloriosa, & triumphatrix (de qua alibi) *Clatovia*, *Strzibro*, seu *Miza*, *Domažlicium*, seu *Tusta*, & *Rokyczana*. Regis (quod sciam) in hac Provincia patrimonium modicum est, sed Nobilitatis, ac Procerum eò majus. Præcipuæ Regionis Civitates, oppida, & arces, ultra modò dictas invenies: *Tachovium*, *Timam Horeský*, cum arce præclara, *Dobruzanum*, *Nepomukum*, cum *Zelena Hora* seu *Grünberga* Arce elegantissima, latissimâque; *Kdimium*, *Præsticium*, *Hofaunam*, *Negirzskum*, *Radnicium*, *Stodam*, *Rospersgam*, *S. Crucem*, cum arce noviter, & eleganter à Comite de *Lammingen* extructa, *Ssvihorvu* cum arce antiquissima æterni per se operis, nisi manu dejecta fuisset; *Blovicium* cum arce *Hradistie* dicta, *Planicium* cum arce, *Mutietin*, *Wšeruby*, *Kaczerovu* cum arce, *Sšlahlavvy*, *Tauskovvium* duplex, *Prostiborze* (originariam Equitum *Prostiborzsky*) *Bielam*, *Straffice*, (*Straffickiorum* primam sedem) *Sselenberg*, *Ofek*, *Wolse*, *Zelenam Lhosam*, *Nejštetl*, *Niemczice* cum arce noviter extructa, *Planam Procerum de Zeberg*; tum alias arces plurimas: *Bezdrvice* (ori-

(ori-

(originem unius rami Kolowratiani) *Przimdam*, seu *Fraunbergam* (de qua arce mira est apud *Hagecium* narratio) arcem *Rychnberg à Ssvvuhovjjs* conditam munitissimam, quæ nunc cadit in cumulum, *Raupoviam*, (originalem Baronum de Raupowa) *Leskovv oppidum*, *Schenstal*, *Schenvvaldt*, *Schembrun*, *Srbice* duplex, *Zakavvy* (Zakaweciorum) *Kadovv* (originariam Equitum ejusdem nominis) *Zadub* (natalem locum Zadubskiorum) *Lukawice* (Lukawskiorum) *Bor*, *Nebylovium* (originariam Nebylowskiorum) *Przychovice* (Przychowskiorum) *Radinie*, & *Wildstein* arces, *Porzicium*, *Zinkoviam*, *Tesenicium*, *Bystrzicium* super *Uhlavam*, *Opalkam*, *Fanovicium* (originarium Janowskiorum) *Merklinium* (de Merklin Equitum) *Labum* (Laubskiorum) *Klenovvy* (Klenowskiorum) *Bieffiny* (Biessiniorum) *Herstein* (Procerum Hersteiniorum) *Kanice* (Kaniczkiorum) *Teirzovv* (Teirzoviorum) *Kolovv ecz*, *Ssvvamberg*, (Procerum ejus nominis) *Pernaticæ* (Equitum clarissimorum sub Carolo IV.) *Krzimice* (originalem Krzimiciorum magni nominis Equitum) *Nestivvy* (Benedarum vetustam sedem) *Czabrovv* (originarium) *Svvoysfin* quondam Templariorum Castrum, arcem *Trpist*, arcem *Kunzvvarst* (hodie *Königswartam*) arcem vetustam *Lopatsam*, *Obitecium*, vel *Obicium* (Equitum Obiteckiorum) *Kaliny* (Equitum ejus nominis prima statio) & *Chudenice* Czerniniorum, plurimæque alia. Silva à latrocinijs celebris in hujus regionis limite, hinc atque inde à lateribus *Misa* fluvij *Wydrubuch* ob

exdes olim appellata, à viatoribus timetur. Cœnobîa opulentissimè quondam fundata in hoc Districtu censentur: *Cladruboiense* S. Benedicti Ordinis, *Chotieffovvense* Virginum, & *Teplense* virorum Præmonstratensis Instituti, *Plassenfense* Cisterciensium, *Pivvovnkannum* Eremitici Ordinis S. Augustini.

Memorabilia maximè & visu digna hujus Districtus loca sunt: *Grunbergensis* arx ædificationibus, & palatio visenda (nisi eam in Prachensi numeres) in arce *Raupovvienti* fornax visitur, quæ mille Imperialium pretio quondam constitisse dicitur: sunt in ejus fornacis fronte, & lateribus, *Raupovviansum* Baronum cognationes, & Genealogia tota, vero auro illitis familiarum Nobilium Clypeis. Argenfodinae divites hunc Districtum plurimum in antiquitate commendabant: *Plana* S. Ar. 1a *Sstlickos* Comites maximè ditavi; *Miza* ipsum argenti nomen sibi vendicavit, ut *Strzabro* appelletur. Hic *cerevisia* è tritico, quam *albam* dicimus, coquitur primæ notæ, eaque cum *Strigensi* in Silesia concertat. Misensis certè propè tota *Noribergam* per Mercatores devehitur. Cùm tota hæc regio ovium pascuis lætissima, & aptissima censetur, nullibi oves plures, quam hinc invenies; unde *Plsnenses* tacetè *Ovuczaky*, id est, ovium custodes, & pastores appellari per jocum sæpius audimus; ac proinde, ut nomen sustineant, *caseorum* bonitate, & compingendorum arte singulari, omnes reliquas apud nos Provincias superare *Plsnensis* vulgò creditur.

Memoranda Districtus loca.

Quibus rebus abundet.

§. II.

Zatecensis, seu Lucensis Provincia.

Venio nunc ad *Zatecensem* Provinciam, quæ olim à *Pragenfi Principatu* separata, suos (ut *Caurximensis*, *Leppensis*, *Warenfis*,

&c.) singulares habuit Duces, à quibus regeretur, ut in *Hagecio*, ac *Dubravio*, cæterisque Scriptoribus nostris est legere. *Zatecensis* ab urbe primaria,

Limites Provinciarum. *Lucensis* cognominatur à *pratiu*. Septentrionalia *Zatecensis* sunt montana *Misnia*, & pars quædam *Litomericensis* Provinciarum, Orientalis *Slanensis* & *Rakovunicensis*, meridionalis *Plsnensis*, Occidentalis *Cubritensis* Districtus. Regias Urbes liberas quatuor numerat: *Zatecium*, *Ponsem*, *Launam*, & *Cadanam*, de quibus nobis postea sermo recurret. **Figura.** *Figura* *Zatecensis* Provinciarum quadrata, excepto quòd extra illud quadratum ad *Chiss* & *Rabstem* acuminetur; itaque expansiojussdam vexilli, cujus manubrium à *Wruticio* usque in *Rabstem* protendatur, effigie potest exculpi. **Urbes & Oppida.** *Camera Regia*, seu Patrimonij Regij ditio, est frequens populo Civitas *Commotovia*, (quæ *Georgio Lobkovicio* ablata avorum memoriâ fuit) tum *Brzeznicium*, & *Prziseznicum*, ubi angustiarum Thermopylarum similes *Bohemiâ* à *Misnia*, & *Voislandia* defendunt. Aliæ Civitates, Oppida, arces, & pagi in ditione Nobilitatis, ac Procerum censentur præcipuæ: *Bor*, seu *Girkavia*, *Masstiovium*, *Libsteiniium* (originaria sedes linæ *Masstiovskiorum*, & *Libsteinskiorum* de *Kolovurat*, quarum prior stirps pridem interijt) *Nepomyse*, *Ruvenicium*, *Pestolopr*, seu *Postelberg*, olim grande, & opulentum Cœnobium S. Benedicti *Porta Apostolorum* nuncupatum; *Gessenicium*, *Catharina mons*, *Sebastianberg*, *Blatna*, *Hogensdorff*, *Novoschumburg*, *Kralupy*, olim Regium telonium; *Daupov* (originarium ejus familia) *Hrzivice* originarium Equitum clarissimorum de *Hrzivitz*) Novum *Pichlberg*, *Piestipsy* originarium Pietipeskiorum, *Roczov* vetustissima *Kolowratorum* sedes, fundato ibidem Cœnobio *Angustianorum Eremitarum*; *Sedezice* à *Sekercis* conditum, *Strogesice* (originaria Equitum) arx *Schorffenstein*, Arces *Novohradum*, *Liczkovia*, *Walecz*, *Blšany*, *Hassensteina* castrum quondam munitissimum (à quo *Lobkoviciorum* peculiaris Linea appellationem accepit) *Clasterecium*, *Rotenhaus*, *Sommerberga*, *Egerberga*, *Kmšperg*, *Eisenberg*, *Zdiar*, seu *Sora* (originaria stirpis *Zdiarski* & sedes) & plures aliarum. Præter alia visu digna, habet *Brixia* perelegantem abique ullis columnarum fulcris *Ecclesiam*, comitiorum Regni auxilijs, cum antiquum Templum flammis concidisset, exstructam: *Launensis Ecclesia* ab artifice maximo *Bemessio* (qui *Palatium* quoque *Regium* *Prage* exstruxit) commendatur; *Commotoviensis Collegij*, & *Ecclesia* fabrica laudatur à peritis. *Prziseznicum*, repertis An. 1341. *Carolo IV.* optimo Principe regnante, argentifodinis clarum habetur. Ad hunc Districtum *Joachimi valem argentiferam* antiqui reterebant. Abundat hic Districtus (potissimum ad *Zatecium*) humulo, seu lupulo, estque ille melioris notæ, quam reliqua *Bohemia* ferat, certatimque in exterarum Regionem pretio distrahitur; unde non mirum toto hoc Districtu præstantissimas cerevias proflare, ut *Zatecensem* (quæ *Samecz* dicitur) *Girkaviensem*, *Eidlicensem*, *Commotoviensem*. Sed frumenti in hac Provincia mirabilis est proventus, quæ dos illi cum *Slanensi* communis, jactabantque veteres, si vel in *Lauczka* (vallis est e medio *Zatecensi* tractu per *Slanensem* usque ad *Muldava* crepidinem longis ambagibus producta) frumentum bene provenerit, *Bohemiâ* eo anno non esurituram.

Circ. A. C. 1515.

Quibus ab-
under hic
Districtus.

§. III.

*Rakovunicensis Districtus.***Limites Districtus.**

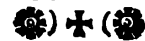
Hic Districtus post *Wlativensem* brevissimus, & minimo ambitu circumscriptus, to-

tus silvis, & montibus impletur; ad Orientem *Slanensi* & *Podbricensi*, à meridie eidem *Podbricensi*, & *Plsnensi*, ad occi-

occidentem *Zatecensibus*, & ad Septentriones eidem *Zatecensi* & *Slanensi* conjungitur. Figuram etiam propè quadratam habet, sed infra ad *Kralovickum* cuspidatam, sic ut in Victorum malleo, aut in Picorum, quem coloribus imbutum sinistra tenent asserculo, tota ejus Provinciæ area aptè possit effingi. Urbs hinc una libera, & Regia *Rakonickum* est, sæpius proximis bellis (ut alix per *Bohemiæ* omnes) data in terram; novissima omnium cæterarum Urbium sui Juris facta An: 1588. cum antè à Regia Camera dependeret. Est in hoc Districtu amplum patrimonium Regis ad Arcem Regiam *Krzivoklad*, (seu *Burgelis*) quam *Wladislaus I.* ejus nominis *Bohemia Princeps* construxit, & validè permunit, pertinens. In hac arce gaza omnis Regia quondam servabatur, ac Viri magni, si quid peccassent, hoc velut carcere claudebantur, adeò, ut etiam *Principes*, *Duces*, *Archiduces* ex antiquitate nominare possimus, qui capti in hac arce sederint. *Silva Ra-*

gia ad arcem hanc sita commodissimè *Misâ* secundò *Pragam*, ac deinde in omnes ferè *Cameraticas* ditiones, materiam, cum opus est, subministrabant per flumina. Eidem Regia Camera subest novum oppidum *Straßecium*. In Nobilium ditione censentur reliqua omnia oppida: *Senomaty*, *Kralovice*, *Krusovv*, *Sosna*, *Petrsburg* cum arce; *Czista* (ditio Canonorum Ecclesiæ Metropolitanæ) *Krakovvecz* (certæ lineæ *Kolovvratiorum*, ut aliqui existimant, prima sedes) *Horojedla*, *Pšovulca* arces, &c. *Cerevisia* bonitate *Rakovvnickum* omnes Districtus provocat, sed hibernis mensibus; nam, cum aliorum Districtuum *Cerevisia* potissimum ætate commendentur, hæc una ferè *Rakovvnickensis*, hieme bibitur innoxie, & ventriculo calefaciendo adhibetur. Præter *Krzivovklad* veterem arcem, & novam *Czermiyorum* *Petrsburg*, vix aliud, quod visu dignum sit, hic Districtum suppeditat.

Quâ dote commendatur.

§. I V.

Provincia *Slanensis*.

Pragâ ad Occidentem æstivum euntibus, prima Regio *Slanensis* occurrit. Multi minorem *Pragam*, & Arcem *S. Wenceslai*, ac Sedem Regiam in *Slanensi* computare non dubitarunt, sed *Praga* apud me singularis servatur tractatio. *Zrzitsko* à *Zrzito* monte, alij *Slansko Slanensem* Districtum appellant. Stetit in hoc tractu quondam *Urbs Regia*, ædificijs, divitijs, & omnibus Urbium felicitatibus affluens *Slana*, de cujus opibus multa Majores nostri narrabant; aliam hic Urbem Regiam non invenies, sed quædam *Camere* Regia bona ad arcem *Krzivovkladum* spectantia; quale est *Aunbofs*, & alia paucula. *Welvvariû* non contemnenda quondam *Civitas*, *Burgravij* *Pragensis* ditioni subicitur, ut, cum de *Magistratibus*

Regni agetur, dicemus. In censu Nobilitatis sunt cætera, ut *Raudnickum* venusta quondam *Civitas* cum arce per elegantiam, quam cum arsisset, restituit Dominus loci *Wenceslaus Princeps Lobkovicinus*; *Budina* oppidum muris incinctum, arcem habet vetustam *Procerum* *Hazmburgicorum*; *Kladna* item arcem ostentat, ut *Muncifag* oppidum, *Smecznam* arcem insignem, & *Patek*, & *Mikovicium* oppida cum arcibus. Arces quoq; celebres sunt: *Okorz* (quæ una quondam, cum *Welvvarium* *Ungari* tenerent, *Pragam* protexisse legitur) *Bustiehradum* (*Kolovvratii* rami *Bustiehradensis* originaria sedes) *Hospozim*, tum arx vetustæ *Zierotin* originaria *Bohemicorum* *Zerotiniorum*, qui *Aquilam* ferebant in *Clypeo*; *Horeßovvise*, *Kornhans*, *Wranj*,

Figura.

Memoranda hujus oris.

Slanensis regiones oppida & pagæ.

ny, *Wrbno*, *Strzedoklaky*, *Tuchomierzice*, arx *Nelahozeves*, &c. quædam sine arcibus oppidula, ut *Teinecium*, in quo olim *Virgines S. Clara* habitasse puer memini; *Rubrum Augezd*, *Srbecium*, *Dievicium*, *Slavetinam*, &c. *Budeciam* in hoc Districtu quondam sterit, urbs per insignis, Schola prima universæ Bohemiæ, in qua primum sub idololatriæ *Bohemia* Principibus magica sacra docebantur; at postea hæc Academia à *SS. Cyrillo & Methodio* expiata, literis Slavicis, & sacris Christianis informabatur *Bohemia* juvenus; constat *S. Wenceslaum Budecenses* scholas in pueritia frequentasse, hodie propè nulla Urbis supertunt vestigia. Monte *Zrzit* celeberrimo *Slanensis* Regio exornatur, quòd *Czecho* in has oras venienti *specula* vicem præbuerit, ad quem etiam montem in *Cztinorves Czechum* conditum Veteres historici tradunt; itaque prærogativâ quadam ob primas apud se *Czechos* sedes Districtus *Slanensis* gloriari potest; sed de hoc monte alibi plura. *Slanensis* ce-

Notes regionis.

revista olim per Bohemiam commendatissima fuit; antiquis etiam ob *salelem* (cujus hîc fons scaturiebat) *Slana* fuit in honore; hodie nulla *Slanensis* Regione frumenti feracior habetur. Tellus tota horuli cultissimi similis, quatuor fluvij irrigatur, & clauditur. Præcipuum, quod in hac regione videri possit, sunt: *Raudnicensis* arx, *Slanensis* duo Cænobia, Mons *Zrzit*, ex quo tam læta totius Regionis facies despicientibus se offeret, ut nullum spectaculum lætius, & viridius, ut sic dicam, oculis usurpârim. Porro figuram regioni dare, qualisnam ea sit, difficile admodum videtur, ob varias fluminum (qui regionem circum-eunt, & peninsulam efficiunt) ambages; *Bipenni* tamen maximè similem esse, aut *pelta*, in eaque delineari Districtum hunc posse existimo, eâ quidem ratione, ut *cuspis*, quæ pungeret, ad *Doxanense* Cænobium perveniat, corpus ipsum *pelta*, quâ dividit, à *Divicio* usque *Pragam* trahatur, manubrium deinde sculptor adjiciat.

Figura.

§. V.

Provincia Litomericensis.

IN *Litomericensi* Districtu describendo, *Paulus Stransky* (etsi olim in Senatu Urbis primariæ summum Magistratum gesserit) non satis diligenter, ut mihi quidem videtur, est versatus. *Fabulam* imprimis *Hagecý* secutus, *Litomericium* à *Lito mity* *litice* deducit, quòd minùs à nomenclatura Urbis discedat, quàm derivationes cæteræ. At, quis non videt, si à *Lidomiro*, vel *Litomiro* (quem antiquitas tota *Litomericena* Urbis conditorem agnoscit) appellationem ducamus, nullam nos nomenclaturæ vim inferre, ac multò suaviùs, unâ tantùm literâ extritâ, vel mutatâ, deflectere, quàm si tot syllabas collatas contrahamus? nimirum malebat *Stransky* à *Molisore* aliquo nominis auspici-

um petere, quàm *Litomericium* suum à *Litomiro* conditum, aliquando Nobilitati servivisse fateri. Similem errorem admisit in duobus Cænobijs *Litomericensis* Districtus: *Offecanum* enim *Cisterciensibus* non *Ostogarus*, sed *Ryzmbergica* stirps, ut in *Epitome* probavi, *Submielnicense* verò Augustinianis Eremitis non *Comes Hroznasa*, sed (ut ibidem ostendimus) *Equites de Cerau* vel *Citorva*, qui *Ibycem* vel *Caprum* salientem gerebant in clypeo, fundarunt. At de Cænobijs in hac, & cæteris per *Bohemiæ* regionibus, alius erit scribendi locus. *Litomericensis* regio ab oriente *Boleslaviensem*, à meridie *Slanensem*, ab occidente *Zatecensem* Districtum contingit, ab occidente ad septentrionem utquè, primum

Finel
tüs.

enim *Misnia*, deinde *Lusatia* superior, sunt ei confines. Post *Litomericiam* Regia Urbs est *Aussa*, aliam hinc non invenio; *Mielnikum* (quod adjicit *Stransky*) in *Boleslaviensi* censetur. Regio *Litomericensis* *Bohemia Paradisus* appellatur ex merito, omnia illi insunt bona, fruges omnigenæ, hortorum delicia; valles frumento fluctuant, montes vitibus coronantur; accedit, quod viâ parabili, flumine secundo scilicet, per *Albim*, quidquid usquam in reliqua *Bohemia* bonorum est, ad *Litomericeses* devehatur; & quidquid à mari ascendit, hoc primum *Litomericio* offeratur, seu mercatores spectes, seu quod ultro venit: *Salmones*, *Typhla*, *Sturiones* &c. ut propè singulis annis novum aliquod marinorum piscium genus ad *Litomericiam* capiatur. Sed vino, quod *Podolsky* ex re appellant, (quod sub rupibus post *Ustam* Urbem crescat) nullum generositate par habet *Bohemia* (nam *Mielnicense* æquiparari non potest) vehitur etiam in *Austriam*, & cum primæ notæ vinis, exoticis etiam & transmarinis, concertat.

Figura Regionis.

Figurâ Pyramidalem tribuit huic Regioni *Stransky*; sed strix, & plura hinc atque illinc basim nimium inæqualem efficiunt, ut longè aptius per *Cornucopia*, *botris*, *pomis*, & alijs anni fructibus, tum etiam *humuli lupulo*, & *frumenti specie* refertum, cujus camera, & subtilior corniculi pars ad *Hauspach*, & *Rumburg* *Lusatiam* versus proterendatur, exprimi possit; & sanè hic Districtus, & *horreum*, & *cella vinaria*, & *cornucopia* *Bohemia* dici potest. *Litomericensis* Provincia habetur inter meliores, eadèmq; inter ampliores. Fodinae hic sunt stanni præstantes post *Crupnam*, thermæ saluberrimæ *Teplicenses*; argentum olim in *Hrob*, seu *Grab*, & in *Roztok* eruebatur. Ad *Podsedicze* septem Pragâ milliaribus, gemmarum fodinae reperiuntur. Nobilitati parent Civitates muratæ *Bilina*,

Quibus rebus commendetur.

Reliquæ

Tepliciam, *Duchezoviam*, in quibus & arces egregiæ, & sumptibus maximis extructæ viluntur. *Aussa* quoq; vetustam arcem ostentat, & *Lippa*, *Munkaczovv*, *Suvadovv*, *Libochovicium*. Oppida sunt *Camemiciam*, *Radasovv*, *Trzebenicium*, *Schluckenau*, *Kreibitz*, *Blanckstein*, *Lerwin*, *Hofka*, *Zaborzamy*, *Zvovikavia*, *Broczno*, *Libochovia*, *Libczovves*, *Brozany*, & metallica oppida duo, *Crupna*, & *Hrob*, de quo jam dixi. Arces quasdam præclaras hæc Provincia habet: *Dieczin* propugnaculum est limitaneum adversus *Misnios*, aliæ quoque arces pro custodia *Patriæ* conditæ, ut *Rumburg*, *Tollenstein*, (montibus auro ditissimis inædificatum, vetusta sedes Baronum *Schleinciorum*) *Ronovv* (*Ronowiorum* Procerum) *Birckstein*, *Brzeznicium* ad *Austam*, *Risenburg* (arx deserta super *Osecam* *Cænobium*, originaria *Comitum* de *Osek*, qui rastrum hortense ferebant in clypeo) *Hasenburg*, seu *Klopav* (à *Zagicijs* conditum) *Milešov* (*Kaplriziorum* ab annis mille continuata sedes) *Košsialovv*, *Kameyk* (originaria sedes ejus nominis *Equitum*) *Libczovves*, *Enczovvany*, *Gisterpy*, *Brzezno*, *Danbravvska Hora*, *Libiessicium*, *Skalka*, *Sulevice* (*Kaplriziorum* originaria sedes) *Cezkoviciam*, *Nedvvedicium*, *Ugezdam*, *Sobochleba*, *Schönstein*, *Svadovia*, *Sreecovia*, *Zitenicium*, (*Præpositi* *Wissehradensis*) *Plaskovicium*, *Kunogedy*, *Stolinky*, *Libchava*, *Benessovicium* *Salhauzianum*, *Berzkovicium* (originaria sedes cognominis familia) *Besscovicium*, *Czernczice* (originarium Procerum ejusdem familia) *Cisovv* originarium; *Doxanense* *Cænobium* *Virginum* *Præmonstratensis* *Instituti* ad confluentem *Albim* & *Egram* situm, inter hortulos, & amœnissimum circuitum, velut quidam *Paradisus* spectatur; *Drabobuz* (originarium) *Honspach*, arx *Kostomlaty* antiqua, & Nova, *Lipa* *Wartembergicorum*, *Mirešovv*

Oppida & loca insignia.

E

Arx

Arx (originaria) *Razyce, & Wchynice*
(originaria utraq; sedes Chinskiorum)
Svvisse quondam Virginum Cæno-

bium, *Zierosfky*, & quis enumeret
omnia?

☉ (○) ☉

§. V I.

Boleslaviensis Provincia.

Boleslaviensem Districtum *Stran-*
sky à Juniore Boleslavia appella-
tionem traxisse scripsit lucu-
lento errore, cum *Boleslavia Junior*
Patrum memoriâ primùm (A. 1600.)
inter Regias Urbes cœperit computa-
ri. In libro vetere *Berna Regali*, quem
initio hujus tractationis laudavi, di-
fertè post titulum *Districtus Boleslavi-*
ensis subjicitur: *Boleslavia* vetus, seu ad
Albim, ut appareat, cujus Urbis gratiâ
Districtus sit appellatus; & quia *Boles-*
lavia bellis nuperis in acervum lapi-
dum abiit, & ad Urbis Regiæ dignita-
tem *Nova*, seu *Junior* ascendit, nihil
mirum hodie *Boleslaviam Junio-*
rem primariam hujus Provinciæ Urbem
cenieri, sed nomenclatura ex Vetere
primùm fuit petita. Districtus hic
inter ampliores Bohemiæ censetur.
Ab oriente *Hradecensi* Provinciæ, à
meridie *Kaurzimensi*, ab occidente *Li-*
tomericensi, à septentrione partim *Lu-*
saria superiori, partim *Silesia* conjun-
gitur, idq; per montes *Giganticos*, quo-
rum pars ad hunc Districtum, altera
ad *Reginohradensem*, pars reliqua ad
Silesiam spectat. Ex hoc Districtu, &
Lusatia, & *Silesia* annonam maxima
ex parte petit. Regiæ dotalis Civi-
tas *Mielnicum* hâc regione continetur,
quæ libertatem Regiis Urbibus parem
semper habuit, strenuèque sese adver-
sus *Arces Praefectos* libertati suæ graves
defendit: habet enim mœnibus im-
positam *Arcem Regiam* cum vicino ter-
ritorio, quod unâ cum arce pignoris
titulo diversis Proceribus, nostrâ, &
patrum memoriâ, à Regibus utendum
fruendumque conceditur; *vinum*
Mielnicense rubrum (ex Gallia jam pri-
dem *Carolo IV.* apud nos regnante, al-
latis in melle vitibus) omnia *Vinaru-*

bra per Bohemiam vincit. Novimus
hospites *Italos, Gallos, Germanos*, qui
Mielnicensia vina nativa pro meliori-
bus Italiæ vinis biberant, & advecta ex
Italia esse jurabant; ex quo satis refel-
litur *Silvius*, qui *vina Bohemica acida*,
& nullius rei esse scripsit. Regiæ fisci,
& Cameræ in hac Provincia ditioes
multæ quondam fuerunt, nunc pau-
ciores sunt, ad arcem videlicet *Brun-*
dusnam spectantes; venationes *Cer-*
vorum, Aprorum, aliarumque fera-
rum, & hujusmodi Regum delicijs po-
tissimùm accommodatæ, ut *Oporzi-*
num, Hlavvenecium &c. De Vetere
Boleslavia, Canoniorum Collegio, *Be-*
atissima Virginis Basilica, & memora-
bilibus ejus loci, ac viciniæ, egimus
peculiari opere, ut supervacaneum sit
repetere. Castella, oppidâque poti-
ora Nobilium in hac regione censentur:
Bakovv, Mšeno, Biela muro cin-
cta, ut etiam *Turnovium, Soboska, Mi-*
monie, seu Nicms, Gablona, (Beata Zdi-
slava, loci quondam Dominæ, sacro
corpore gloriosa) Kurživvoda, Hrd-
stein, Dub (Oppersdorffiorum quon-
dam) cum arcibus, & castellis oppi-
da: *Lisá, Brodca, Daubravvke, Krzi-*
necz (rami Ronoviorum, qui *Krzi-*
neckij dicti sunt, originaria sedes) *Ko-*
šatky, Svovogany, Hradštie Monacho-
rum, *Wartemberg* (originaria maxi-
morum ejus nominis Procerum ditio)
Benasky (quam *Tycho Brachaus* diu in-
coluit, & *Benachiam* in caelestibus suis
operibus appellat) *Ronovv novum,*
Wyšoka oppidum gemmarum patria,
Dietenice, Zasadka, Doxi, Fridlandia,
Reichenberga (olim *Liberkum*) *Zakopy,*
Katusyce, Waleczovv, Navvarovv,
Waltinovv, Liben, Hrašovv (origina-
ria sedes, & arx *Hruffovviorum*) *Dra-*
zicz

C. 1. h. Boh.

Episcopus histo-
rica Bohemus
l. 6. c. 1. 7.

Fines hujus
Districtus.

Arces &
Oppida.

Zicz (originaria sedes Procerum vetustissimorum de *Drazicz*) *Rozdialovvite* (Equitum, qui pridem interierunt, prima sedes) arx *Falkenburg*, *Libiechovv* cum arce, *Rzehnice* (originaria sedes Wanczurarum) *Zielezna*, &c. Arces munitissimas in editis collibus, & petris habet. h. c. regio multas; principatum obtinet *Bezgezy* vel *Bezdiezy* (quam *Sigismundus* Cæsar expugnare nullâ vi potuit) memini me turris cujusdam in ea arce murum dimensum esse, qui octo ulnarum crassitiam habebat; *Grabstein* (Svecorum nuper nidus, unde illi *Reginohradicum* usque dominabantur) *Dievvin* (ubi puteum vidi saxo excisum ad centum Orgyas profundum) *Widim*, *Hanska*, *Doxa*, *Zwvirketice* (unde ramus *Zwvirketiorum* è *Wartembergicis*) *Waldstein* (originaria Procerum ejus nominis à *Wartembergicis* descendentium) *Kozmonosy*, *Brzevno*, *Stranovv*, *Byssica* (Byssiciorum Equitum originaria) *Bohusovv*, *Rohozec*, Arx *Novoboleslaviensis*, *Samsson*, *Semilium*, *Novum Berstein*, *Lemberg*, *Dab*, *Ralsko* (prima sedes *Wartembergicorum*, & *Waldsteiniorum*) *Hirssparg*, *Skaly* ejus nominis castrum duplex, naturâ loci munitissimum, *Kost*, *Bezno* (originarium *Bzenskiorum* Equitum) *Rzepin* castrum vetus, Equitum

Teutonicorum &c. Memorabilia maximè hujus Provinciarum loca sunt, imprimis *Montes Cerconossy*, seu *Gigantæi*, *Ribenval* appellant, infames: volupe foret miras de eo narrationes audire, quas alteri loco servamus; oritur in ijs montibus *Albis*, ut pridem dixi, tum etiam gemmifer, & auri grana volvens *Isera* fluvius *Watava*, vel *Ottava* apud *Prachenses* divitijs æmulus; dignissimæ visu sunt Arces *Skalenses*, tum quædam aliarum, quas nominavi. Ob pietatem verò in *DEI Parentem*, & prima Christianæ antiquitatis monumenta *Vetero-Boleslavia* *Basilica D. Virginis*, & altera *Collegialis*, & prima *Canonice* Ecclesiæ *S. Wenceslai* sanguine irrigata. Ad *Msseno* vasti sunt hiatus, unde ventos Septentrionales *Bohemie* oriri à Majoribus nostris est traditum. Abundat *Boleslaviensis* regio gemmis, & pretiosis lapidibus; unde figura ejus & loci positus, *monilis instar* exprimi potest, quale *Nurus Procerum* gestant in pectore; sic, ut ansa, vel *circulus* hujus *monilis* (quod instar tabellæ, latius erit, quàm longius) ad *Arces Troksianæ* pendeat; latitudo verò *monilis* à *Mielniko* usque ad *Grabsteinam*, spatio circiter deceni grandium milliarium trahatur, infima *monilis* pars ad *Grompach*, & *Berstein* gemmis congruis exornetur.

Memorabilia hujus regionis.

Quibus rebus abundet.

Figura Districtus.

§. VII.

Cubitenfis Regio.

Cubitenfis Regio pridem ad Bohem. spectabat.

Video ævo nostro *Cubitense*, seu *Loctense* aut *Elbogenense* territorium sine ullo discrimine cæteris *Bohemie* Districtibus accenseri; olim sic non erat; ac nisi *diserte* exprimeretur; oneribus aliisque odiosis Regum, & Comitiorum imperijs non tenebatur. Jam pridem *Joannu* Regis temporibus (circa Annum 1330.) & multis antè *sculis* *Fogeno* apud nos regnante, *Bohemie* adjunctum fuisse ostendit *Stransky*; idem

ex vita *Beati Hrozna* probari potest: nam *Lichtenstads* (locum in medio *Cubitenfis* Provinciarum situm) *Comes Hrozna* ex *Bohemie* Proceribus unius jam circa An. 1217. tenuit, atque (ut est in ejus testamento) *Teplensi* abs se exstructo Cænobio donavit; idem de *Thermis Carolinis* asseri potest, quas de suo nomine (ut in *Epitome* narravi) *Carolus Cæsar Carolinas* appellavit. *Sigismundus Cæsar Caroli* filius hanc Regionem postea *Gaspari Sslickio* Vice-

Cancellario, & tum *Egrensi Capitaneo*, qui in ditione *Veneta* patrimonium suum *Passanenſe* amiserat, dedit, donavit; additum deinde est *Sslicky's Fus moneta cudenda*, quod olim *Passani* cum effigie *S. Anna* in nummis habuerant, cui *Plana* inſigne Sacrarium, verius Templum ædificavit *Sslickiorum Comitum* posteritas. *Joachimi Vallis* argento prædites in hoc Districtu cenſetur; unde origo thalerorum; sunt tamen, qui hæc fodinas ad *Zatecenſem* referant. De his plura in historia diximus, cum de repertis ad An: 1516. argentifodinis ageremus. Conjectura quorundam est, non modo argentum, sed aurum etiam in *Fochmſtalensibus* fodinis olim repertum; ex eorum numero est V. Cl. *Wilhelmus Wilmovvsky* Menſor Regni, qui se in vetusto *Codice Tabularum Regni* conſignatum legiſſe ad me ſcripſit: *abyſepri Deſách žemſtých platilo Penězy Dobrými žlatými Jochemſtalſkými.* id est: *ut ad Tabulas Regni pretium ſolvatur probâ monetâ auri Fochmſtalensibus.* Nisi fortè hoc loco non aurum intelligatur, sed *Floreni*, qui apud nos (ut etiam apud Germanos) *žlatý* (*Gold*) appellantur; quod verosimilimum puto. Urbecula munitissima *Cubitus*, in tractatione de *Urbibus Bohemiarum* locum habebit; illud inſigne ad memoriam: cum plurimæ aliæ per *Bohemiã* Civitates à Svecis expugnatae eſſent, *Cubitus* expugnari non potuiſſe, multosque ibi *Svecorum* humum planxiſſe, unde illud noſtrum in Epigrammatis:

Iverunt Cubitum, Cubitum expugnare volentes,

Occubitus Svecis Ulmâq. Mortis erat.

Porro *Cubitus* appellatur ab eo, quod *Egra* fluvius *Cubitum* ſic alluat, ut *Cubiti figuram* ex montibus vicinis deſpectantibus, repræſentet. Quibus illac iter eſt prope *Cubitum*, obrupes ad portam Civitatis occurrentes, ipſam ingredi Urbem coguntur, neque prætervehi poſſunt, ſed ibi in foro

acto in gyrum curru, eadem portâ (quæ una tantum Urbem claudit) exire, & ad alterum latus deſcendentem iter captum proſequi, quod mihi quoque accidiſſe, dum illac An. 1642. haberem, commemini; at hodie, ſive ra ſunt, quæ audio, ſupervacuo ſtudio rupibus, ſaxisque pertractis, iter novum *Cives* effecere, ut inſalutatâ, & non aditâ Urbe (quod erat illis olim & utile & glorioſum) curru prætervehi poſſit. Sunt in hoc Districtu *Therma Carolina*, de quibus ſuo loco jam diximus, *Lichtenſtadium*, *Falconavium* cum arce, *Königsberga*, *Neideka*, *Schönpach*, *Stampach*, (originaria, & cognominis ſedes Comitum, & Equitum) *Schlackenverda* cum arce, & horto, cui parem non habet *Bohemia* (hanc aliqui ad *Zatecenſem* referunt) Arx inſignis *Angelicus mons* appellata, *Audrcz* (originaria ſtirpis *Audrczkiana*) *Himmelſtein*, *Bezzovium* cum arce, *Luticium*, *Chyß*, *Bochovium*, *Felixburg*, *Künigshon*, *Slavkovu* Civitas (ſtanni, quod hîc foditur) feraciſſima; *Hauſſtein*, *Habrſperg*, *Hartſtein*, *Neideck*, *Reichſtads*, *Tauzim*, vel *Deiſing*, *Globenum*, *Schancza*, *Deyſa*, *Machovicium*, *Crupa*, *Kopecznum*, *Lukum*, *Przemlurvicium*, *Polomum*, *Delbicum*, *Teleczium*, *Otnovicium*, *Reſovicium*, & alia plura. Memorabiles, & ſummâ admiratione dignæ ſunt in hoc Districtu *Therma*, tum *hortus Schlackenverdenſis*, tum *fodina argenti* in *Joachimica* valle, quæ hodiè que coluntur. Ob eam maximè cauſſam, ſi chorographicè regiuncula hæc exprimenda eſſet, crederem in *Gleba argentea* (*Handſtein* appellant) univerſam exculpi poſſe.

Cubitenſis Comitatus cum caſtris omnibus, quâ *Juris viâ* in *Regum Bohemiarum* feudum, ac poſtea ditionem à *Ducibus Wirtenbergicis*, à *Ruthenis Plavvenſibus*, à *Plikyis*, ab *Herſembergyis*, aliisque pervenerit, in *Carlſteimennis* archivi literis reperitur.

Sslackervalda (*Bohemis dicta Slawkow*)

Loca celebriora ejus Regionis.

Mſſſch. l. 1.

Figura Cubitenſis Districtus.

Cubiti poſſeſſores.

Archiv. Carlſ. Cifra IV. 14. D.

kow) in eodem Comitatu, in ditione primùm fuit Bohemicorum Procerum de *Risenberg*, qui *rastrum horten- se*, ut in *Offecensi Cœnobio* videmus, ferebant in clypeis; ab his conjugio ad *Comites de Gleichen* pervenit; ex his *Ernestus Henrico Principi Plavvenio* A. 1440. vendidit; *Plavvenius* paulò post (A. C. 1502.) Baronibus *Pflugijs*

de *Rabenstein*; ex hac gente *Casparus Pflugius Regni Bohemia Cancellarius*, cum *Joannem Georgium Saxonia Electorem Carolo V. rebellem consilij, & factionibus in Bohemia excitatis, adjuvisset*, proscriptus, ditionem amisit, quæ *Regia Camera An.* 1547. est adjuncta.

☞8) ✦ (30

§. VIII.

Egrensis Regio.

Egra nobilis urbs cum territorio adjacenti, quâ ratione, & quando *Bohemia* adjuncta sit, *Cosmographia Münsteri*, tum *Gaspar Bruschius* ejus Civis, novissimè, & brevissimè *Stramsky* docuerunt, qua de re nos etiam aliquid in *Epitome* nostra diximus. *Chebbe* olim, ut in *Goldasto* legimus, vocabatur; unde Bohemi *Cheb* hodieque appellant; Germani ab *Egra* fluvio, qui in *Pinihero Monte* cum cæteris quatuor fluvijis ortus, eam alluit, *Egram* appellare maluerunt. *Cubitemsi*, & *Egrensi* Provinciarum ad septentrionem, & ad occidentem adsitæ sunt *Voislantia*, & *Misnia*; ad Austrum, seu meridiem *Palatinatus superior*, & pars quædam Provinciarum *Plsnensis*, ad orientem *Zatecensis*, & angulus septentrionalis Provinciarum *Plsnensis*. In *Egrensi* territorio *Arces*, & oppida potentiora habentur. *Nechanice* oppidum, *Calma* olim *Chlum*, *Ecclesiâ Divæ Virginis* effigie, & beneficijs percelebris, & pauculi quidam pagelli. Ad *Egram* erumpit fons acidus (*Acidulas* vocant) mirè salutaris, & medicus, cujus aquæ in multas procul Provincias per Imperium, Poloniam, aliasque Provincias, verno, & æstivo tempore deferuntur. *Mulsam Egra* præstantissimum quondam conficiebat, vicinisque omnibus, ac præcipuè *Bohemia* propinabat, hodie nihil de ea potione auditur, vinis aliarum terrarum omnibus honorem deferentibus. Sed *Theriaca Egrensis*,

quæ à *Virginibus sacris* ibidem singulari arte paratur, magno omnibus est in honore. Regio tota angulosa ob tres angulos, & quandam subtus longitudinem, *Arcus attracti speciem* refert; atque ita *Egra* Urbs, locum, quæ sagitta emittitur, versùs *Voislantiam*, occupabit; *chorda* verò attracta per limites *Cubitemsis*, *Zatecensis*, & *Plsnensis* Provinciarum trahetur.

Egram olim Imperialem Urbem fuisse, idem *Gaspar Bruschius* apud *Münsterum* velut pro aris, & focus defendit; ego id facillè quidem concesserim, ajo tamen, si quis præfractius paulùm pugnare velit, quæstionem perdifficilem nasci posse; non enim tempus apparet, quo *libera & Imperialis* Urbs esse potuerit. Vide, quæ in notis ad vitam *B. Hroznata* scripsi. Scio *Adelheidam*, vel *Mechsildem* Comitissam in *Chebbe* (ita enim tum *Egra* appellabatur) *Theobaldi Marchionis Vohburgensis* filiam, *Friderico Imperatori* nuptam, Tabulis nuptialibus *Egram* in dotem attulisse, A. C. 1178. ut habet *Bruschius in Waldassio*; at (quod notandum curiosis est) non continuo quod *Imperator Conjugio acquisit*, id in *Jura* transit Imperij: possident enim & possidere possunt *Imperatores* privatim Provincias, & Regna, quæ suis hæredibus, non Imperio relinquunt. At idem *Münsterus* narrat An. 1270. *Egram* sese *Ottogaro Bohemia Regi* subjecisse; probandum igitur erit *Egrensis*

Figura Regionis Egrensis.

In Cosmographia Münsteri.

Origines Gutesst. c. 19. §. 10.

Brusch. in Cœnobio in Waldassio.

Idem habet Weleslaw. in Generali. in Ottogaro II.

sibus

Brusch. in E-
gra.

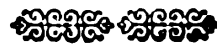
Limites Cu-
bitenses &
Egrani.

Egrensis
memorabi-
lia.

tribus publicis literis, eo intervallo inter An. 1179. & 1248. (nam eo anno *Hermannus de Szwamberg* à Rege Boh. Urbi Præfectus fuit libertate donatam *Urbem Imperialem* evasisse. Certè An. 1285. *Rudolphus I. Habsburgicus* genero suo *Wenceslao Regi Bohemia Egrense territorium* (Goldastus putat exceptam ipsam Urbem fuisse) & *Cabitensem Comitatum* in dotem filiarum concessit; ac tandem *Ludovicus Bavarus Imperator* A. 1315. Egram ipsam cum toto territorio, *Joanni Regi* pro 40. millibus Marcarum legitur oppignorasse. Extant originales, eaque multiplices literæ in *Archivo Carlstensi* (quarum summam recitabimus suo loco) quibus obedientiam, & subjectionem primùm *Ottogaro*, deinde *Wenceslao*, tum *Joanni Regibus Bohe-*

mia promississe se *Egrenses* fatentur, atque iterum (donec redimantur) *Carolo Imperatori, & Regibus futuris Bohemiae* promittunt An. 1357. in eamque rem sunt literæ omnium Imperij Electorum. Vide ea, quæ attulimus in *Epitome Historica* l. 3. in Notis ad Cap: XVI. ubi hanc quaestionem ex *Archivi Regij* literis explicare conati sumus; quamvis & ibi non omnia ad liquidum sint adducta, ut patebit legenti. Huic urbi *Carolus Imperator*, confirmatis omnibus vetustis Privilegijs, ac Juribus concedit, nè per totam *Bohemiæ*, neq; *Praga* (quod disertè additur) ullum telonium solvere obligentur. Plura de rebus *Egrensibus* in *historia Urbium Bohemia*, alio in libro adferentur.

Forma Comitatus Egrensis. M. S. N. 254. in Bibliothe. Clement. S. J.

§. IX.

Unde tanta vis opum in Vetere Bohemia.

Memoranda Bohemiarum, & unde Majorum divitiarum.

HActenus brevissimè *Regiones, & Districtus Bohemiae* percurrimus, præcipuas Urbes, Civitates, oppida, & arces nominavimus, *Figuram* cuique regioni suam ex sensu nostro (cùm neminem habere-mus, quem in hoc sequeremur) idoneam præscripsimus; memoranda in singulis, & visenda attulimus, tum, quæ singuli dote commendari possent, docuimus; jam aliud superest nihil, quàm, ut ea, ex quibus pretium aliquod confici possit, adducamus. Sed alia quondam fuere, alia nunc sunt sæcula: plura vetatur: *Harpocrates digitum!* omnia igitur commiscebimus: olim maximus in *Bohemia auri & argenti* proventus fuit, ut *Regnum aureum* Bohemia, & *Reges auri Bohemiae* etiam à Pontificibus dicerentur, præsertim, cùm *Indica, & Americana* opes Orbi nostro adhuc ignotæ essent; *Equorum* maximum quoddam genus, ut alibi dixi, è *Bohemia* petebatur; *stipendia Bohemii milites* fa-

ciebant, penè apud omnes nationes: *Italos, Gallos, Germanos, Polonos &c. gemmas, uniones, & pretiosos lapides* Venetis, & vicinis omnibus suppeditabant; *vinum* Lusatij, & Misnij; *cerevisiam* toti Comitatu Glacensi (ut ostendit *Ælurii* Glacensis *Historicus*) Palatinatu, Noriberganis, Austriacis &c. *humulum, seu lupulum* Saxoniarum superiori, & inferiori, & Bavaris; iisdem *materiam, & ligna* per Albim usquè Hamburgum in ædificia, in naves, & malos; *frumentum omnis generis, & fructus*, Misnij, Lusatiarum, Silesiarum, Bavariarum, Palatinatu, Voilandiarum; *pisces*, præsertim *Carpiones*, utriusque Austriæ, Silesiarum, & alijs quibusdam Regionibus; *ferrum, stannum, sulphur, nistrum, chartam, vitra*, vicinis omnibus; *pecora, boves, oves, sues*, iisdem Provincijs; *merces omnes* Cap: IV. tempore tam Italicas in Septentrionem, quàm ex Septentrione in Italiam, aliòque ituras, *Praga* depone impetraverat, & imperaverat *Cæsar Caro-*

Gemmae.

Vinum.

Ælurii Glacensis Historici.

Lupulus.

Ligna.

Frumentum.
Fructus.

Pisces.

Metalla.

Pecora.
Merces.

Fodinarum.

Equi.

Stipendia.

Caro-

Carolus; *Nundinarum tempora* tantâ frequentiâ in Bohemia celebrabantur, ut hodie nusquam magis; *Studioforum plurima millia*, qui in Universitate Carolina literis dabant operam, quantum *Bohemia* lucri apportarent, explicat *Hagecius*; ad *Sacras Christi*, & *Sanctorum honorandas Reliquias* quotannis tot millia *Pragam* ventitasse memorant Scriptores, ut uno die ad portas *Pragenses centum millia Peregrinorum* numerata, aliôque tempore in tota Triurbe *Pragensi*, ob *Peregrinorum multitudinem, Panem defecisse* legamus; jam *Regum & Imperatorum Aulâ, Electorum*, ac cæterorum *Germaniæ Principum Domus*, qui recepto id temporis more *Imperatorem* sequebantur, quantum ad augendas opes *Bohemia* contulerint, quis explicet satis? *Saxo, Palatinus, Brandeburgicus, Misnenses, & Anhaltini Principes, Archi-Episcopus Moguntinus* in *Domibus suis* prorsus in *Bohemia* apud *Cæsarem* habitabant; ad *Thermas Carolinas, & Teplicenses, ad Acidulas Egrenses* quotannis bis confluebant *Milnenses, Saxones*, aliique vicini magno numero; *transitus perpetuus* fuit *Polonorum, Ungarorum, Silesiorum, Austriacorum*, ac cæterorum in *Imperij Germanici terras*, atque ulterius in *Belgium, Galliam, Italiâque*, & contrâ ad *Imperatoris aulam* tendentibus, non parum *Bohemia* adferebat emolumentum; accedit, quod præter *Salem* (quem obcæcatis nostris salis fontibus, & confectionem *Salis* impediens, aliunde petere necesse est) nihil prope, nisi ad delicias comparatum, invenire quondam opus fuerit. *Crocum* Majores nostri colebant in hortis, eumque omni Orientali meliorem (ut *Mathiolus* Vir magnus attestatur) vicinis regionibus vendebant; *Zinziber & patrium*, & nativum habebant, in *Podbricensi* Districtu alibique; alia *aromata* tardè in usu Majoribus nostris esse cœperunt, qui *allijs & capis* pro

omni condimento utebantur; *lana & linicopia* tanta erat, ut hodiè que domi nobis superfit, & *Bavari*, aliique vicini certatim advolent emturi; nec *tele*, aut *panni vulgaris* confectione defest; *suolino, suoque panno*, in villis, pagis, & Civitatibus contegitur *Bohemia*; Exoticos pannos, ac *Cameracenses*, subtilèsque illas telas *Nobilitati Mercatores* advehunt; vulgus non eget, tot passim *lanificibus, & lanificibus Novadomi, Albipoli, Reichenberge, Commotovij, Novoboleslavia, Braumovia, Litomyšl, Crumlovij &c.* ac præcipuè in tota *Iglaviensi* vicinia, & in Districtibus *Boleslaviensi, Regnohradensi, & Bechinensi* eo labore occupatis; adde *Rubiam sativam* (de qua suo loco) ex qua olim magna *Bohemis* opum accessio; & *Alumen*, tam necessarium artificibus certis, quod utrumque largè suppeditabat *Bohemia*; *moneta vero Bohemica* tanta erat probitas, ut, quemadmodum nostri Reges *Wenceslaus, & Georgius*, tum cæteri, publicè ad *Electores* gloriati sunt, nihil esse *monetâ Bohemicâ*, justius, ac purius, & ad valorem *Bohemicorum, vel etiam Pragensium* grossorum, & postea *Ferdinandi I.* temporibus ad *Fochmstalemsium in Bohemia Thalerorum* pretium, alia grossorum species exigentur plerumque.

Taboriga & Orphani gens ad latrocinandum genita, aliam faciendæ, & inferendæ in *Bohemia* pecuniæ rationem quandam invenire; scilicet ut vicinæ omnes Provincie (nisi spoliari, necari, exuri vellent) damna, quæ latrones inferre minabantur, redimerent, ut in *Epitome* nostra, quæ manibus multorum teritur, pridem narravi. Denique verbo uno: præter *salem & Vinum* (quod soli prope *Magnates, Majorum* aureis illis sæculis bibebant) nihil erat, quo careret *Bohemia*, multa erant contrâ, quæ pro pretio ex *Bohemia* peterentur.

Lana & linum.

Panni.

Rubia.

Alumen.

Moneta.

Studiofi.

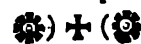
SS. Reliquiz.

Aulz.

Thermz. Acidulz.

Aromata.

Vide Dec. 1. lib. 1.

C A P U T V.

De Comitatu Glacensi brevissima tractatio.

Um Comitatus Glacensis (ut infra videbimus) ad Bohemiam Coronam pertineat, & Bohemia etiam nostro tempore attribuitur, necesse est in his *Miscellaneis* (cum de *Districibus* agitur) aliquam ejus fieri mentionem. *Georgius Aelurius* uhicus est (quod sci-

am) *Glacensis Comitatus* historicus, qui An. 1625. (*Glaciographia* titulo) *Lipsie* libro edito, quidquid de *Glacio* scribi potuit, magna diligentia, & (quod sentio, dicam) Veritatis amore congestum, commemorat; adferam ex eo multa, multa adjiciam, refellam, adstruam: sine praejudicio scribo, judicium legentibus relinquo.

§. I.

Glacio unde nomen? quis fundator? an fuerit Urbs Imperialis?

Origo Glacij fabulosa

Aelur. Glaciogr. l. 1. C. 1.

Glacij nomen.

Henclius in Silesiogr. init.

NOrandum est igitur ante omnia, *Georgium Aelurium* ignorasse omnino Veterem Provinciarum ad Septentrionem jacentium conditionem, & statum, quodque plures Scriptores peccant, dum gentis hujus origines augustiores conantur efficere, de origine *Glacij* mira somnia somniasse. Primò ait *Glacium* dici, quasi *Clazomena* in *Fonia Asia*, vel *Glantz* à splendore, vel etiam *Gorz*, quasi dicas *Civitatem DEI*; eandem pueritià à *Galatis Asiatica Gracia* populis *Glacensem* nomenclaturam deducit, vel à *Glacie*, quòd mons ille *Glacensis* calvitium quoddam præferat, & lævis, glabèrque sit; quæ omnia *Lector* eruditus somnia esse facillè intelliget. Ego in Nomenclaturis Urbium ad *Coronam Regni Bohemia* pertinentium, *Henclium* diligentissimum *Silesiæ* Scriptorem, toties jam in ea re laudatum sequor, qui vetustas plerasque omnes *Silesiæ* Urbes à *Slavis* primitus conditas, nomen etiam accepisse *Slavicum*, scribit, quiq; id negare ausint, eadem opera *Solem meridie lucere negaturos*, *Kladsko* igitur *Bohemis*, vel *Klodsko* dictum *Polonis* (ut ex antiquissimis Scriptoribus vocant *Poloni* juxta, *Bohemique* Scriptores, *Cosmas*, *Hagek*, *Miechovius*, *Cromerius*, *Dubravius*, cæ-

terique omnes) à verbo *klásti*, deductum est; quod componere, seu ligna construere, & super se locare, & *Kladsko / Kladsko / ze seu Kladi*) compositionem lignorum, seu congestum, verbo: habitationem & domos constructas, *Slavorum* lingvâ significat, atque inde antiqui (ut *Colmas* &c.) nunquam *Glacium*, semper *Kladskum*, vel *Glofcum* appellent. *Secundò*: Ex eadem Antiquitatis ignoratione, ortum habet altera fabella: *Glacium* à Duce quodam Romano *Luca* (proprius ad fidem *Lucium* dixisset *Aelurius*) circa An. C. 300. conditum per causam *Castro*rum, quæ in eo loco adversus *Marcomanos*, *Sarmatas*, & *Quados* posuerit. Authorem desidero, unde hæc descripserit; deinde neque hæc narratio congruit locis: nam, si Romanus ille *Lucas* à ripa *Danubij* (inde enim ad nos ex *Pannonia*, militare Romanis iter erat) tam procul in hostico castra figere potuit, jam & *Marcomanos* & *Quados*, eorùmque regiones superare debuerat; adde quòd nulla in *Itinerarijs Romanis* (quæ extant) & in *notitia Romani Imperij* *Luca* Urbis, aut Stationis Romanæ hoc loco fit mentio, quod certè omissum non esset, præsertim, cum *Quadi* & *Marcomanis* pro summis, & periculosissimis Ro-

De Luca Romano Duce fabella.

MANI

Glaciū nun-
quam fuit
Urbs Impe-
rialis.

Terent. in An-
dria.

Refellun-
tur literæ
Henrici I.

Henr. Müb-
in Magdebur-
go etc.

Meibom. l. c.
& Münster. in
Cosmogr. l. 3.

Cosm. in hist.
Dob. lib. 1. fi-
na.

nam Imperij hostibus, ut ex ijs, quæ se-
cundo Libro attulimus, constat, ha-
berentur. *Tertio*: nec illud sustineri
potest, quod de *Henrico I. Aucepe* nar-
rat: illum circa An. 908. ex oppido,
Glacium Urbem fecisse, & ab *Ungaro-
rum*, quos devicerat Duce *Glotsar* di-
cto, *Glacium* appellasse, ipsumque *Ur-
bi Imperialis* titulo decorasse; propè
est, ut Terentianum illud exclamem:
*ô Dave Dave! hac non sat commodè di-
visa sunt temporibus tibi!* *Primo*: nul-
libi extat ejusmodi privilegium: sed
affirmat *Ælurius* se illud in M. S. quo-
dam Codice *Glacij* reperisse, & descri-
pisse; ac in re tanta incertæ alicujus
manus autoritas ad fidem faciendam
non sufficit, præsertim quòd privile-
gium istud iisdem omnino verbis, nè
syllaba unâ permutatâ aliæ quædam
Urbes (ut *Münsterberga*) sibi datum
(non *Glacio*) fuisse contendant. *Se-
cundo*: suspectum de impostura Pri-
vilegium facit, ipsa *Cæsaris* subscriptio:
Henricus I. hujus nominis Imperator.
Quis enim nesciat, rarò Principes ac
Reges, numerum nominibus suis ap-
ponere, minimè omnium *Primum*
ejus nominis se dicere, idque ex *Meibo-
mio* tot *Diplomata Regum ac Imperato-
rum* recitante discimus; *Tertio*: nun-
quam se *Henricus Auceps Imperatorem*
scripsit, neque unquam modestæ
causâ *Imperator* sustinuit appellari, sed
Germania Regem tantum, ut probat *Bar-
onius* in *Henrico I.* ad An. C. 1014. ali-
que innumeri Scriptores. *Quarto*:
idem *Henricus* sui nominis loco (quod
& cæteri Reges ac Imperatores factita-
bant, ut ostendit *Meibomius*), solitus
est literas quasdam *intortas* (quod *si-
gnum D. Henrici* vocabant) Decretis
suis appingere, & tale ejusdem *Henrici*
signum ex pluribus literis, & lineis
compositum spectatur in antiquis
Scriptoribus, apud *Meibomium*, &
Münsterum, & *Henrici II. in Cosma*, &
nos ipsi innumera ejusmodi *Caroli IV.*
signa in membranæ Cœnobiorum vi-
dimus, aliisque demonstravimus:

Quinto: Literas hæc *Henrici* ait *Ælu-
rius*, scriptas esse lingvâ Germanicâ;
at vel istud unum sublestæ fidei literas
ostendit; nam omnia eo tempore *Ca-
sarum decreta, & acta publica*, Latinâ
lingvâ edebantur, & primum An. C.
1247. publica Instrumenta Germa-
nicè (Latinis tamen literis, quæ Anti-
quitas historiarum amanti notanda
est) scribi cæpta sunt, ut probat *Caro-
lus Stengelius Abbas Ænhusanus*. *Sex-
to*: Quisquis ipsam hujus Privilegij
(quod *Ælurius* recitat) Phrasin, & lo-
quendi modos diligenter perpende-
rit, facilè perspiciet, procul esse ab illa
antiquitate, quam in ejus ævi literis le-
gimus, totumque illud *Henrici Diplo-
ma* verbis hodiernis, & ex moribus
paucorum ante nos sæculorum esse
conceptum, & scriptum; displicet &
illud: *Nos Henricus DEI gratiâ Electus*
Romanorum Imperator, (à quo amabò
electus, cum Electores nondum es-
sent?) & *ejusdem Imperij semper ampli-
ficator*. Abhorrent hæc à veteri illa
simplicitate. *Septimo*: scribit *Hen-
ricus Glacium* à se conditum, idque *Ur-
bem Imperij* nominat. Quomodo igitur
à *Luca* illo Romano? Deinde nè
vestigium quidem in ulla historia re-
perietur, neque ullus posterorum Im-
peratorum hoc nomine *Glacium* sibi
reddi voluit, neque ipsi *Glacenses*, cum
in tot *Bohemia & Polonia* Interregnis,
& bellis, à *Cæsaribus* sæpe *Bohemo &
Polono* nomini infestissimis, impetrare
facilè possent, ejus Privilegij mentio-
nem ullam fecere. Adde quòd *divi-
sio Imperialium Civitatum* longè poste-
rius sit facta: neque *Civitas Glacium*,
sed *Oppidum* adhuc ante 300. annos
vocatur. Liberat præterea *Civita-
tem Glacensem* idem *Henricus* ad trice-
nos annos ab omnibus censibus, tri-
butis, stauris, & *Cerevisarijs Contribu-
tionibus*; quas difficile est credere illo
sæculo, præsertim hisce nominibus,
in usu fuisse; tandem suspectum est,
quod infra eundem annum, quo *Gla-
cium* conditur, jam oppidum & *Civi-
F*

Stengel. P. 2.
rer. August.
C. 42.

tas est (quæ tam subita incrementa?) & Cives ab ipso Cæsare, & Hirsamen appellentur, quem titulum à *Cesaribus* nunquam *Civi* datum legi; multum est, si *fideles nostri, aut dilecti subditi* nuncupentur.

Satis de subreptio illo, & conficto *Henrici Aucupis* Diplomate (cui tantum quidam tribuerunt, ut *Glacium Imperij Urbibus* auderent æquare) quod si concidit, totam *Ælurij* sententiam (utpote huic uni argumentonixam) concidere necesse est, idque sit quartum *Æluriana* ignorantie Caput, quòd ex eo *Decreto* confici posse putat: *Glacium*, neque ad *Silesiam*, neque ad

Bohemiã pertinuisse, nulli nec *Silesia*, nec *Bohemia* obnoxium, in medio, suumque consistere, & omnimode absolutum, sed istud originalibus, & authenticis Principum, Regum, & ipsorum *Imperatorum* literis (quarum Indicem ex *Archivo Carlsteimensi* suo loco recitabimus, quibus nimirum plus fidei, & Authoritatis, quàm omnibus omnium historicorum narrationibus inest) è diametro adversatur. Quanquam & ipse *Ælurim* vi veritatis adactus, ut jam videbimus, *Glacium Bohemie* partem, & Regno insertum postea fateatur.

✠(+)✠

§. II.

De Diœcesi, & quinam *Glacium* ditione tenuerint.

Glacenses ad Diœcesim Bohemicam spectant.

Sed *Diœcesim* quoque sui *Glacij* (tanta tum erat rerum ignorantia! ac potius *Prasulum* negligentia!) *Ælurius* ignoravit, cum asserit ad *Wratislaviensem* spectare. Scio *Michovium* scribere, negligentiam *Thomæ II. Wratislaviensium* Episcopi *Glacensem Comitatum ad Pragensem Diœcesim* fuisse devolutum; sed istud subsistere nullo pacto potest, ut ex *libris Erectionum* (quorum summam, si *DEUS* vitam dederit, adferemus) & ex publicis *Ernesti* literis luce meridianam clariùs pateat, *Comitatum Glacensem*, ac nominatim *Canonicos Regulares S. Augustini*, deinde *Melitenses Equites*, qui *Parochiam* regerant, (verba sunt *Ernesti*) in Diœcesi *Pragensi* ab immemorabili tempore censos fuisse, idque longè ante *Thomam* Episcopum.

Ernestus I. Archiepiscopus in *narrat. Vrsionis*.

De Dominis ac Possessoribus Comitatus Glacensis.

Michov. l. 3. hist. Pol. C. 58.

Jam quos *Dominos, Comitatus Glacensis* habuerit, videamus. *Primum*: dubitari vix posse video, quin ut *Silesia, Glacium* quoque primitus ad *Polonos* pertinuerit, & *Polonia* nomine, velut tota *Silesia*, sit olim inclusum; quia verò etiam *fratrum concordia rara est*, inter *Bohemos, & fraternam gentem Polonorum* (*Czechos, & Lechos*) cru-

entissima bella, *Glacium* à reliqua *Silesia* aliquoties avulsere; idque ex *Cromero & Hagecio* datur intelligi. Anno 1074. *Wratislavius II.* Bohemix Ducem prasidium *Bohemorum Glacium* imposuisse narrat *Hagecius. Brzetislavus II.* hujus filius rivalem Imperij *Udalricum* fratris sui filium captivum *Glacij* clausit; *Sobieslaus I.* cum *Glacium* cepisset ex *Polonia*, exustam, & ad terram datam *Arcem Glacensem* egregie extruxit, & de novo condidit Anno 1129. At rursus ad *Silesiam* redijt, eique conjunctum est, præcipue postquam filij *Wladislai Ducis Polonia* post Annum 1160. *Boleslaus Procerus, Meczislavus, & Conradus Silesiam* omnem inter se divisissent, ac nominatim ad *Wratislavienses Principes* spectavit; audiamus *Cromerum: Wratislavienses An. 1276. ad Przemyslum Ostogorum* in periculo suo confugiunt, & *castrum & Oppidum Cloczko* ei tradunt; (at quod sequitur falsum est) *ex eo tempore Cloczko in potestatem Regis Bohemie devenit*; constat enim rursus *Wratislaviensium Principum* fuisse; hi reddidere iterum *Ostogaro*, at post ejus in acie occisum, iterum ad se traxere; quâ

Hagek in Annal. Boh. Bohemix & Poloniae Principes tenuere Glacium. Id. Hagek & Strambis in Rep. Boh.

Tum *Silesia* Ducis.

Cromer. l. 3. hist. Pol.

Cromer & Polim & Hagek ad A. 1278. & seq.

Henc. in Bre-
dograph. C. 5.
Hunko Ber-
ka Domini
Glacii.

M. S. Codex
Hb. Ros. Du-
brav. in hist.
Boh. Campan.
in Theib. hist.
in Ottogaro.

Et Wart-
bergici.

Curia in An-
nal. Siles.
Wetlesaw. in
Calend. hist.
Carolo IV.
Imp. in Vita
sua C. 8.

Contes. in No-
tin ad Sulu.
1341.

Lupac. in Ca-
lend. hist.
Wetlesaw. in
Calend. hist.
ad 12. April.

Iterum Sile-
siae Duces.

Goldast l. 1.
de Feud. Boh.
C. 15.

Constadzi
Comites
Glacenses.

Comes de
Hardek.

quâ ratione dein *Glacium ad Berkas*, pervenerit, omnino non liquet; tenuisse tamen *Glacium Hinkonem Berkam* An. 1316. certissimum est, ex Consideratione Procerum *Pragae* die S. Marci facta, quam recitat vetustissimus Scriptor *Familia Rosensis*; sed longè ante id tempus post An. 1268. ad *Warttembergicam Stirpem Glacium* pertinuisse, tum ex hoc *Rosensi* Codice, tum ex *Campano*, & *Dubravio* constat, quòd *Ottogarus Rex Glacium Wartbergicis* ademit. An. 1222. *Boleslaus Münsterbergæ Princeps Joanni Regi Glacium* vendidit, isque rursus, *Henrico VI. Wratislaviensi* Principi, eâ conditione donavit, ut post mortem *Henrici*, non *Glacium* modò, sed etiam *Wratislaviensis Principatus ad Coronam Bohemiae* devolveretur, quod factum 1337. Iisdem legibus à *Carolo IV. Joannis filio, Boleslaus Münsterbergensis Glacium* accepit An. 1341. à cujus morte unâ cum Principatu *Glacium* quoque ad *Coronam* est reversum; itâ *Glacium* ad comparandos quosdam Principatus nostri Reges, velut *escam* quandam *Silesiae Principibus* obtrusere; post hæc *Carolus IV.* An. 1350. *Glacium* cuidam *Ulrico de Krzenowicz* oppignoravit. At rursus A. 1353. (ut ex constitutione *Caroli IV. Pragae* data, quam habet *Goldastus*, apparet) *Glacensis Comitatus Bohemix* incorporatur; inde *Glacium* sive emtione, sive alio modo (id enim non constat) *Victorinus I. de Podiebrad Georgij Regis* Parens possedit, qui An. 1427. obiit; ab eo (quo titulo nescitur) *Himek Kruffina Lichtenbergius Glacij Dominus* legitur A. 1447. Recuperavit *Comitatum Glacensem Georgius Podiebradius* An. 1455. Post in *Georgij Regis* filios *Duces Münsterbergenses* hæreditate *Comitatus Glacensis* transmissus est. Sed A. 1500. iidem *Münsterbergæ Duces Ulrico Comiti de Hardek* (qui eorum sororem *Sidoniam* in conjugio habebat) pro 60. millibus *Coronatorum Comitatum* vendidere, qui ex eo tempore *Comitum Glacensium* titulum præferre ceperunt.

Ab *Hardeckis* An. 1537. redemptum *Glacium*, à *Ferdinando I. Dominis de Perenstein*, (illic vicinix *Dominiis*, & *Novæ Civitatis Bohemica* per id tempus *Conditoribus*) donatum, ac rursus *Ernesto Duci Bavariae* Episcopo *Passaviensi*, & postea electo *Archi-Episcopo Salisburgensi* oppignoratum narrat *Ælurius*; Ego sic comperio: (ex *Comitijs Regni Bohemiae* An. 1547. 23. Augusti celebratis) *Joanni de Perenstein*. *Glacium* oppignoratum primum (ridicula enim est ad tempus donatio, quam fingit *Ælurius*) postea permissum ab Ordinibus Regni, ut *Ernestus* (si prius tamen pro *Incola Regni Bohemiae* suscipi ritè peteret, & admitteretur) *Glacium ab Joannis filijs* redimeret, quod ille A. 1549. numeratis centum quadraginta millibus florenorum, perfecit; cum verò An. 1560. *Glacij* obijisset *Ernestus*, & jus suum in *Glacium*, *Alberto Bavariae Duci* transcripsisset, *Regni Ordines* præsentè ipso in *Comitijs Casare Maximiliano* An. 1567. Art. 6. decernunt: non posse per *Constitutiones Regni Albertum* inter *Incolas Regni* numerari, ac proinde *Comitatum Glacensem* quam primum vel à *Rege*, vel ab aliquo ex *Statibus* redimendum; id cum factum esset, & *Comitatus ad Bohemiam* redijisset An. 1579. *Casare Rudolpho* præsentè, *Comitijs maximis* (nam ex omnibus *Provincijs Coronæ annexis* aderant delegati) decretum est: ut in posterum *Glacensis Comitatus Bohemiae Corona* uniretur in perpetuum, essetque *Regia*, & velut *Patrimonialis Regum ditio*, quæ vendi, oppignorari, aut in dotem dari, aut alienari non posset; in eo statu *Glacium* ad Annum usque 1623. permansit, quo devictis hæreticis rebellibus *Comitatum Glacensem Ferdinandus II. Imperator*, Serenissimo Fratri suo *Carolo Wratislaviensi Episcopo* donavit; ac brevi eodem *Comitatu* recepto, eundem in *Provinciolæ* cujusdam formam redegit, ut suum *Capitaneum* suum *Tribunal*, suas *leges* haberet, F 2 quæ

Ælur. in Glaciograph.

Perensteinij.

Ernestus D. Bavarix.

Ælur. i. c. Comitior. alta impressa art. 20.

Comitatus Glacensis redit ad Reges & Regnum Boh.

Hennings in Genealog. Ducum Bavar.

Hartleder. in Handlungen S. R. Imp. l. 3. C. 83.

Comitia An. 1579. 9. Febr.

Adversus
Ælurium.

quæ ratio gubernationis usque hodie perseverat. Grandis in hoc quoque Ælurij hallucinatio apparet, quod disputans de tempore, quo Comitatus titulum, ac nomen, Regio illa Glacensis acceperit, asserat id factum à Friderico III. Casare, An: 1463. qui ut selegratum Georgio Regi præstaret (quod obessum, & jamjam capiendum à Viennensibus suis, perjuris, ac rebellibus Casarem perstrenuè vindicârat) filios ejus Münsterbergæ Principes, & Glacenses Comites appellârit; nam, ut taceam Fridericum Casarem, quod non habebat ipse, donare in alieno Regno non potuisse, constat jam pridem Victorinum de Podiebrad Georgij Regis Patrem Comitibus Glacensis titulum gessisse, imò & Duces Wratislavienses, aliquot antè sæculis, Glacensem Regionem Comitatus titulo nuncupâsse. Quid igitur Fridericus Casar contulit? videlicet: ut cum Principatum Münsterbergæ, & Comitatum Glacensem ditione tenerent, unâ titulum (authoritate Cæsareâ) S. R. I. Principum, & Comitum gererent, atque ut in Imperio & Europa universis ijs titulis honora-

Michaël Sachf.
P. 4 Chronici
Casarei.

rentur. Providentissimè igitur, & longè in futurum prospicientes Georgij Regis filij, statim à Patris morte à Rege Ungariae Mathia (qui tum Silesiam habebat) Principatum Münsterbergicum, & à Rege Vladislao Comitatum Glacensem confirmari sibi, ac posteris petierunt, impetrâruntque amplissimis literis, quibus Vladislau Rex Glacensem Comitatum Regni Bohemiae Feudalem, donat in perpetuum Familia Cunstadae, liberat omnes subditos ab oneribus Regijs, subjicit Cunstaders, nisi quid in feudum peccarent: & Regi Bohemia debitam obedientiam exerent; atque ita Comitatum, Bohemia incorporat, unitque, ut à Corona separari amplius non possit, &c. Datum Praga 29. Aprilis A. 1472. Regni nostri anno primo. Ego iterum collatis rebus omnibus existimo: cum Bolko Münsterbergensis Joanni Regi Glacium venderet, isque illud rursus Henrico Duci Wratislaviensi concederet, tum primùm Comitatus titulum accepisse; antiquiora certè ejus Tituli documenta non suppetunt.

☞) † (☞

§. III.

Comitatus Glacensis Clypeus. Termini. Figura. Hominum multitudo. Civitates, & quedam singularia.

Insignia Co-
mitatus Gla-
censis.

Glacensis Comitatus Insignia, seu Regionis Clypeum ait esse Ælurium tres lineas, sed colores non explicat, sunt eo ordine collocati, ut vel tres lineas rubras in albo campo, vel in rubro campo tres albas lineas inflexas dicere possit, at ipsa Civitas Glacensis, ut pleriq; per Bohemiam Urbes, Leonem album gestat bicaudatum in sanguineo campo furentem.

Ab A. 1550.

Lites de ter-
minis.

De limitibus Comitatus, & Bohemia magnum, & diuturnum superiore saculo certamen fuit, hinc Ernesto Duce, & post eum procuratore Rudolphi Casarij Regio, inde Nicolao de Bubna Equite splendidissimo litigantibus, id

certamen propè in quadraginta annos extractum Septuaginta quinque millibus sexagenarum ex utraque parte traditur constitisse. Anno tandem 1586. sententia lata, ac definitum: fluvium Aquilam usque ad Rubiconem, seu rubrum fluvium (itâ vocant) verum esse Comitatus, & Reginohradensis Districtus limitem, sic, ut superior ejus pars in Bohemiam, inferior pars altera ad Comitatum pertineat.

Comitatus, qui propè folio querno figurâ persimilis videtur, quâ latissimus est, quinque milliaria majora Germanica, quâ longissimus octo milliaria, ejusque ambitus, seu peripheria uni-

Figura Co-
mitatus.

versa.

Civitates
& sedes
præcipuæ.

verſa, viginti quatuor milliaria comprehendit: Novem habet Civitates: *Glacium*, (à quo ei nomen) *Habelſchverdam* (Bohemis olim *Dyſtrice* à fluvio ſubterlatente ejuſdem nominis) quam olim (ut & *Miſſelvaldam*) ad *Diſtrictum Hradecenſem* pertinuiſſe conſtat. *Wunſchelberg* (Hradek Bohemis) *Landekam*. Minores Urbiculæ, *Neuroda*, *Stiſſfridorum* Baronum ditio, *Miſſelvalda*, *Reinertz* (Bohemis *Duffnik*) *Levuin*, & *Wilhelmſthal*, vel *Neuſtelein*, olim *Cambio Camencenſi* ab *Joanne Rege* donata.

Hominum
multitudo.

Ælur. in Gla-
ciograph.

Quibus re-
bus Comi-
tus abun-
det maxi-
mè.

Pagos numerat ſupra centenos; populo (quæ communis montanis hominibus doſ eſt) abundat ut maximè, hodiè que narrat *Ælurius* An. 1620. cum vicesimus quiſque patrum familias (*poſſeſſionatos* appellant) ad bellum mittendus eſſet, milites ex ſolo Comitatu 720. cenſos eſſe. *Thermas* ſaluberrimas habet *Landeka*, quas *Curaus* medicè deſcripſit; *Acidula aqua* tanto erumpunt numero, ut earum duodecim ſuis appellentur nominibus; *Lapides Carbonarij* in fabricarum uſum effodi poſſunt copioſiſſimè, at quia materia ex ſilvis ſuppedit, negliguntur. In *Wilhelmſthal* (quam Civitatum *Wilhelmus Oppersdorffius ſupremus in Bohemia Moneta Præſectus* An. 1581. reparavit, & de ſuo nomine dicivoluit) auro & argento, avorum memoriâ ad aliquam nominis claritatem pervenerat, nunc jacent omnia.

Cingitur *Comitatus* univerſus altiſſimis Montibus & ſilvis, ex quibus cæſâ materiâ (duodecim millia orgyrum quotannis) in fluvios dejiciuntur, & *Glacium*, *Habelſchverdam*, & *Landekam* imò & *Glacio Niſam* uſque quoties Emtores poſtulant demittuntur; hic præcipuus (præter tributa) in *Comitatu Regi* eſt proventus. Fluvij *Niſa* (qui in Comitatu naſcitur) *Bila*, *Biſtrice*, cæterique, truttarum, aliorumque piſcium feraciſſimi, ſic, ut majores vix alibi in his noſtris oris re-

periri poſſint, medium quoddam genus inter *Salmonem* & *Anratam* (*Łachę Forell*) ſingularis cujuſdam ſvavitatis eſt, idque magno numero capitur; ſilvæ ferarum omni genere plenæ; *Molares lapides* circa *Lomnicium* (*Lomnicz* Bohemicè latomiam ſonat) optimi, procul devehuntur.

Levinenſes Oppidani tornatores plerique ſunt, & miro artificio *cochlearia parava lignea*, quæ in vicinas, remotasque Provincias perferuntur; miraculo eſt ipſa rerum, quas torno perficiunt, parvitas; hoc ipſo anno, dum hæc ſcribo, 1673. emi aliquot obolis, dum illac iter facerem, unum *Ceraſi Nucleum*, in quo *duodecim duodecim cochlearium* ſpectabantur, ruruſ tantidem comparatam pixidulam *Api* magnitudine, quæ 24. cochlearia elegantiffimo artificio diſtincta clauderat.

Arces deſertæ non paucæ hodiè que in *Comitatu Glaceniſi* viſuntur. Ad *Levinum Homole* (Bohemicâ lingvâ quaſi dicas *meta lactu* denſari) ſpectabat olim ad *Kruſſimas*, qui *Nachod* Arcem tenebant; *Arx Carpenſtein* à *Carpis* populis, (ut ſuſpicor, de quibus libro II. aliquid dixi) condita, ad *Landekam* latronum nidulus, An. 1443. *Schnellenſtein* circa Annum 1425. *Keilberg* An. 1450. *Conradsvvald* 1469. dejectæ. *Pagum* (*Mellink*, *Mielnik* olim) totius *Comitatus* antiquiſſimum vocat *Ælurius*, ibi, inquit, *taberna Bohemica, in quam Bohemi juſ antiquiſſimum habuerunt!* ſed iſtud quid miri continet, cum *Comitatum Glaceniſem* ante duo ſæcula pluribus in locis Bohemicè adhuc locutum probari poſſit? In ipſa Urbe *Glaceniſi*, *platea* dicta *Bohemica*, Bohemis conſtabat, quibus *Judex* ſuus Bohemicè *Jus* diceret, eaque lingvâ lites finiret; *Bohemicè Privilegia*. *Tribunum Glaceniſum* quarundam conſcripta ipſe vidi, ſed hæc antè dicta, prætereo. *S. Wenceslai* Eccleſia poſt arcem *Glaceniſem* ſtabat ad *Meliſenſes*

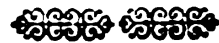
Ars tornandi.

Lingvâ bohemicâ olim utebatur Comitatus.

44 Lib. III. C. V. §. IV. Nobilitas Comitatus, Fides, Religio.

Equites pertinens, in qua *Bobemus Sacerdos* Catholicus dicebat ad populum, cui *Parochiæ* undecim pagi, qui

decimas ferrent, & ad sacra venirent, attributi fuere.

§. I V.

De Nobilitate in hoc Comitatu; deque ejus fidelitate; tum de mutatione Religionis.

Familia Nobilissima.

Nobilissimas Familias in hoc Comitatu reperies: *Panuvicij* (ex quibus *Ernestus de Panuvicz*, cui hodie in hoc Comitatu *Tabula* commissæ sunt, Discipulus quondam meus, mihi que semper amore sincero conjunctus, Vir eruditus, & Philosphiâ, & Juris scientiâ clarus) *Panuvicij*, inquam, jam An. 1341. *Glacensis Arcis Burgravij & Præfecti*, nunc *Commendants* dicimus nominantur, eorum decora alteri loco servantur. Fuere hic quoque *Glaubicij vel Globicij Equites*, sunt hodièque *Stillsfridij* (atque ut quàm diutissimè perennent ac floeant, animitus voce!) *Comites*, *Herbersteinij*, *Görszj*, *Barones Sredele de Montani*, *de Morganthe*, &c. tum *Equites Schenckendorffj* (atque ex ijs vetus Patronus *Wolfgangus Henricus* Vir omnium scientiarum) sunt *Reichenbachij*, *Ullersdorffj* (ex quibus *Johannes Ullersdorff* amantissimus nominis mei, & studiorum meorum) *Salhausij*, *Moschenij*, *Czifoviczj*, *Eckersdorffj* (jam in Bohemiam translati) *Domigj seu Ratoldi*, *Rassinij*, & *Hauguviczj* (Bohemice originis tres stirpes) pluresque alij, quos, dum *Arnesti Sanctissimi Præfulis vitam Comitatus Glacensis* dedicarem, enumeravi.

Laus Nobilitatis in hoc Comitatu: semper Regibus servata fides.

Nobilitas hujus *Comitatus* plerumque pro *Bohemia* Regibus omni ætate stetit; quæ pulcherrima laus habetur. In *Hussiticis* bellis, pro *Sigismundo*, *Alberto* pugnârunt, tantâque fuit eorum fides, ut quidquid vicina *Silesia* clamaret, nunquam cogi potuerint, ut *Regem* semel coronatum desererent; vide quæ in *Arnesti vita* de studio Fidei Catholica memoravimus. At prio-

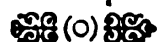
ris sæculi initio *Lutherus*, deinde paulò post circa Anno Ch. 1530. *Gaspard Schruvenckfeldius* hæresiarchæ, uterque corruptis *Glacensium* primarijs Viris, ac fæminis, omnem propè priorum sæculorum gloriam corruperunt: *Lutheri* hæresin tota propè Nobilitas, tum & pleraq; oppida sunt amplexa; *Schruvenckfeldius* ipse *Glacj* præfens (quem malè *Ælurinus Anabaptisticam* hæresin docuisse tradit) libris virulentissimis sparsis, ad enthusiasum suum, & *privatos Spiritus Divini* (scilicet) *instinctus* populo tam dilertè commendabat, ut non alibi fælicius, quàm *Glacj* errores provenirent. A. 1538. *Mystras* suos *Schruvenckfeldium Glacj* habebat quendam *Fabianum Eckel*, post eum *Sebastianum Eisenmannum* Achatem *Schruvenckfeldij*; *Habelschruverda* regnabat *Schruvenckfeldius* magis, quòd in ea Civitate Anno 1533. viam illi muniverant *Anabaptiste*, qui tanto numero *Habelschruverdam* confluxerant, ut obserato Templo, & conclavatis foribus, nemo Civium, anni unius spatio, *Templum* amplius adire voluerit, tota illa Civitas (præcipuè A. 1545.) *Domus* una videbatur, & *Anabaptistarum Commune*. Pellebantur illi quidem ex Urbibus, neque *Ernestus Bavaria* Dux consistere illos patiebatur, præsertim advocato *Glacium*, *Christophoro Neasio SS. Theologia Doctore*, *Decano* constituto, *Viro* Catholice rei propugnandæ, & promovendæ percipido (cujus, & *Hieronymi Hanovrusky* studio, *Glacj Catholicorum Sacerdotum* parva Synodus An. 1556. celebrata est, hæretici libri publicè incensi, *Prædicantes* hæretici exacti

Religio Catholica prioræ sæculi in Comitatu afflicta.

exacti) malum tamen habebat in fibris, sic ut A. 1559. undecim in *Sensu Glacii Schruemkfeldiani* sedisse legantur.

Absolutis ijs, quæ universim de *Comitatu Glacensi* historix Veteres suppediant, operæ pretium esset de ipso *Glacio* scribere; at si describendam mihi omnium Urbium historiam susciperem, nunquam operi meo finem possem imponere. *Ælurius Glacensem* Urbem tantâ diligentia descripsit, ut nihil ulli relinquere voluisse videatur; Sed in hoc minimè ferendus est

ejus error, ut antè narravi, quòd *Comitatum* in sacris ad *Episcopum Wratislaviensem à Curæ* deceptus, pertinere putavit; nihil enim certius est, quàm & nunc, & olim ab immemorabili tempore ad *Archidioccesim Pragensem Glacium* pertinere, idque *Ælurium* ipsa illa, quæ de *Ernesto* attulit, docere potuissent. Mirificam *Divæ Mariæ* statuam in *Melitensi*, nunc in *Societatis Ecclesiæ* stantem, quæ vultum à *pue-ro Ernesto* avertit, in eodem libro ari incilam obtuli spectandam.

§. V.

Series Capitaneorum Comitatus Glacensis.

ADduxit *Ælurius* nomina quorundam, sed ità corruptè, ut nihil corruptius esse possit; sciat verò *Leëtor* paucos adferri, non omnes, aliòs enim *Vetustas* sepelivit.

Wolfardus de Cedlitz circa Annum 1363.

Beness de Wartemberg 1382. Bohemus Baro. malè *Ælurius Mertenberg* posuit.

Stephanus Poduska de Marsintz Bohemus ab An. 1389. usque ad 1395. hujus vidi complures literas in *Archivo Collegij Glacensis cum Nymphais*.

Foannes Dux Oppaviensis & Ratisburiensis, qui Antecessorem suum occiderat A. 1396. jussu *Cæsaris Wenceslai*, ab An: 1397. usque ad A. 1400.

Bernardus Schmellenstein A. 1416. & sequenti.

Putha de Czastolovitz. 1423. Baro Bohemus.

Hafsko de Waldstein. 1437. Baro Bohemus.

Marquard de Misilevitz, 1439. legendum de *Mezileficz*, Bohemus.

Foannes de Toczik, lege *Tocznik* Bohemus 1447. Hi duo ut apparet, sub *Victorino Podiebradio* Magistratum gessère. Post hos

Hinek Krussina Baro Bohemus, Dominus *Glacii*, 1447. tum

Georgius de Podiebrad 1455. postea Rex *Boëmia*, loci Dominus.

Foannes de Warnsdorff 1463. *Georgijam* Regis *Aulicus*.

Foannes de Panvitz, 1498. *Georgius de Preitenstein* 1509. Hi duo postremi, ille pro *Ducibus Münsterberga*, hic pro *Comitibus Hardekanis*, Magistratum gessère, ut etiam ij, qui sequuntur:

Petsch, Cziszovicz, Hund, Reimvualt, Hancke, Regern, & Schaffman. At postquam *Comitatus ad Bohemia Reges* reversus est, post *Ernesti Ducis Bavaria* mortem A. 1560. *Regij Capitanei* fuère:

I. *Christophorus Muebeker de Bukau*, *Pragæ* nominatus A. 1572. huic

II. *Foannes de Pobschütz & Falckman* successit, eoque mortuo

III. *Christophorus de Schellendorff*, qui obiit 1583.

IV. *Foannes de Panvitz* mortuus 1588.

V. *Melchior de Rechenberg* Baro *Lutheranus*.

VI. *Henricus de Logau*, Vir *Catholicus*, Eques *Melitensis*, *Bohemici Prioratus* Receptor, *Oppaviensis Comendator*, &c.

Henrico altiùs ascendente, in ejus locum successit, An. 1607.

VII. *Nicolaus Gersdorff de Malsowicz* Dominus in Horka majore. Post hunc

VIII. *David Baro de Czirmbaus & Polchenheim*; quem Pseudoprex *Friedericus* confirmavit.

Receptum *Ferdinandi II. Cesaris* armis *Glacium* An. 1621. *Carolo Archiduci Episcopo Wratislaviensi* donatum, & brevi rursus ad *Regem* devolutum fuit, impositusque est *Capitaneus* Regius

IX. *Philippus Rudolphus Comes à Liechtenstein Stirpis Castellkornaa*, Pater *Caroli Principis & Episcopi Olomucensis*, de quo apud se nato merito *Glacensis Civitas* gloriatur. Patri ad novas dignitates abeunti, sufficitus est (nisi me fallit memoria)

X. A. 1626. *Adamus Godefridus Ber-*

ka familia Illustrissima Procerum Bohemorum; tum

XI. *Arbogastus Comes ab Anneberg*. Eoq; defuncto

XII. *Christophorus Dominus de Lobkovitz*, postea Supr. Praefectus Regni Bohemiae.

XIII. *Melchior Ferdinandus Comes Gassin*.

XIV. *Foannes Comes de Bubna*, Dominus in Zamborg, & Liticz. Hic mortuus successorem accepit

XV. *Foannem Comitem de Görz* magni illius Militia Ducis filium; Dum hæc exprimuntur Typis decessit, & locum dedit Illustrissimo Comiti *Wenceslao ab Althann* humanissimo, omnibusq; Procerum virtutibus, & artibus ac scientijs excultissimo Viro.

§. VI.

Series Præpositorum Cœnobij S. Mariæ in Monte Glacensi. Arx Glacensis olim dicta Fraštenberg.

De Præposito in Monte B. Virginis Glacij.

Canonicorum Regularium *S. Augustini* celebre *Glacij* Cœnobium, ut antè innuebam, sub Præposito ejusdem Ordinis, stetit in Monte super Civitatem, ubi nunc altissimè ex laterculis & saxo propugnacula visuntur, sic, ut nè vestigium quidem percelebris *Ecclesie Beatæ Virginis*, & totius amplissimi Cœnobij (uti & non procul *S. Wenceslai* Bohemice Parochialis Ecclesie super sit. Cœnobium *Ernestus I.* Archiepiscopus sub *Carolo IV.* fundavit; descripsi Cœnobij foundationem, Ecclesiam, opes, & quidquid memorabile de eo inveniri potuit attuli in *Vita Ernesti I.* Archiepiscopi Pragensis, omisi tantùm *Ordinem Præpositorum*, quem hic adferam ex *Archivo illius Cœnobij*, quod inter manus meas sæpius fuit, non parvobore hinc atque inde descriptum, partim ex *Contractibus* quibusdam in membrana scriptis, partim ex fragmento quodam, cui titulus est *Chronicon Glacense* M. S.

I. Præpositus ab *Ernesto* Archiepiscopo ex *Randnicensi* in Bohemia Cœnobio huc translatus, & præsentatus fuit *Foannes* (cognomen nullibi reperire potui) Vir sanctimonie & doctrinæ famâ inclytus, natione *Bohemus*, cujus quasdam Lucubrationes in *Vita Ernesti* laudavi. Obijt An: Domini 1382.

II. Præpositus in Glacz *Foannes* natione *Austriacus*, electus & confirmatus An. 1382. 24. Aprilis. Resignavit Præposituram in manus Vicariorum *D. Archi-Episcopi Pragensis*, & ipsè reliquam vitam egit in Cœnobio *Saganiensi*.

III. Præpositus in Joannis locum *liberis* Capitularium votis electus An. 1396. *D. Petrus*, confirmatus 18. Aprilis; fuere tum sub illo in Cœnobio Glacensi Presbyteri decem, Diaconus unus, & unus Conversus. Additur in quodam Manuscripto: *D. Petrum* ante ingressum suum in Religionem fuisse *Cancellarium Wratislaviensem*,
insu-

Catalogus Præpositorum Glacensium.

in super bonum, & gloriosum Rbetorem.
Hæc ibi.

IV. Post obitum D. Petri electus est An. 1403. *Augustinus*. Confirmatus 7. Julij; qui resignavit An. 1413. & ejus loco electus est tertio nonas Junij.

V. *Præpositus Lucas*. Hujus tempore fundatum est *Monasterium Corporis Christi Cracovia in Casimiria*, & ex *Glacensi Cœnobia* Fratres petiti, ex his *Conradus* electus in *Præpositum Cœnobij* ibidem, & post *Conradum Joannes Australis*, & post hunc *Georgius*, omnes tempore *Lucæ Præpositi*, qui etiam ad tempus fuit in *Casimiria*. *Tanta verò fama fuit Monasterium nostrum in Cracovia* (exscribo M. S. Codicis verba: quòd etiam *Regina Hedvigiis*, tempore *Joannis Præpositi cum Serenissimo Principe Vladislao Rege Polonia Consorte suo, petiverit, & obtinuerit fraternitatem nobiscum*.

VI. *Præpositus Henricus* electus An. 1435. 1. Aprilis. Hic est ille *Henricus* qui *Glacium* servavit: cum enim An. 1428. *Taboritæ* in conspectu *Glacij Joannem Ducem Münsterbergicum* cum exercitu, Duce ipso cæso, profligassent, & Cives desperatione Urbem dedere vellent, *Henricus* tum adhuc *Prior*, indutus loricâ & ense, familiam *Cœnobij* armatam ad Civitatis portas adduxit, quo exemplo & cohortationibus *Henrici* in primis, animati *Cives* corripuerunt arma, & hostibus viriliter restiterunt. Confirmatus primum *Henricus* est 9. Septembris An. 1435. quòd *Administratores Archiepiscopatus* non *Praga*, sed *Zittavia* degerent. Obijt plenus meritis An. C. 1453.

VII. *Præpositus* eodem anno electus est XI. Cal. Februarij *Jacobus*, jam decrepitæ ætatis. Sub hoc *Præposito* cum *Fulnecense Cœnobium* (jam Anno 1399. fundatum) penuriâ Religiosorum laboraret, ex hoc *Glacensi* missi eò Fratres fuere, ut *Chronicon* M. S. significat.

VIII. *Præpositus* post *Jacobum*, qui

triennium regendo non superavit, electus est *Michaël de Nissa* An. C. 1456. Hic *Michaël Chronicon* illud M. S. (à me toties in *Vita Arnesti* citatum) conscripsit; diuque cum summa laude præfuit, ac demum An. 1489. 2. Junij decessit.

IX. *Præpositus Benedictus*, electus est ultimâ Junij, 1489. Hic maximas tricas, & contentiones habuit cum *Gregorio Wernerii* Plebano Noribergensi Promulgatore Indulgentiarum, (quæ lites in *Archivo Præposituræ* per longum, & latum, ut ajunt recensentur.) Resignavit *Præposituram*, factusque est *Præpositus Landskrone*; ei successit

X. *Præpositus Georgius Beijer*, electus 7. Aprilis An. 1491. Confirmatus 6. Majj. Obijt A. 1504. in vigilia SS. Philippi & Jacobi. Post hunc

XI. *Præpositus Paulus* electus 17. Majj, & confirmatus 27. Majj, 1504. Post hos undecim non potui (quam diligentissimè investigarim) successionem *Præpositorum* conficere. Anno 1565. fuit *Præpositus Joannes*. Item *Præpositus Andreas*; sed quando nescitur.

Ultimus *Præpositus* fuit *Christophorus Kermisferus* An. C. 1593. Qui cum unicus esset in illo *Cœnobia*, & hæresi dominante tueri sese non posset; nè in eorum manus veniret, *Pontifice, Casare, Archi-Episcope Pragensi*, atque ipso *Kermisfero* volentibus, & tradentibus, *Præpositura in Societatis JESU Collegium* permutata est, ut in *Vita Ernesti* pridem narraui.

Extremum hoc ex intima *Bohemia* antiquitate adjicio: Oppidum *Glatz* hoc semper nomine, nec aliter, appellari; sed *Arcem Glacensem* non item. In antiquissimis *Statutis Caroli IV.* inter *Arces*, quæ à Regno alienari non possint, legimus *Arcem Glacensem*, ut ait *Carolus*, seu *Fraßtemberg*. Mihi quidem compertum non est, quâ ratione apud *Glacenses* hoc nomen exleverit; nihilominus in alio vetusto

Arx Glacensis
Frattenberg.

Statuta Caroli
IV. MM. SS.
plurima, præci-
pue in Casarea
Bibliotheca
Viennæ M. S.
Ambrasianum
n. 400.

M. S.

Henricus
Præpositus
armis serva-
vit Glaciũ.

M. S. Cœnobij.
V. vitam Ar-
nesti I.

M. S. Codice omiffum video illud seu; & servare ad securitatem Regni multum interesset; restota dubia est, ac fortè *Fraßenberg* aliud *Castrum* fuit nobile, & munitissimū quod profutare, arbitrio *Lectoris* finienda.

C A P U T V I.

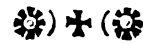
De Silesia Regni Bohemiæ Provincia. Historici Silesiæ Scriptores; unde Silesiæ nomen; de Principibus Silesiæ, ac Principatibus; de Nobilitate Silesiæ; de opibus, & terræ Genio; de Civitatibus; migrationes Germanorum in Silesiam; quædam de Wratislaviensi Episcopatu, de Cœnobijs, & Templis; quâ ratione Silesiæ Duces ad Coronam Bohemiæ accesserint; de nummo S. Petri; de Privilegijs Silesiæ, præsertim Ducum Brigenfium. Transactio Kolovvratiana.

Silesia Coronæ Bohemiæ conjuncta.

Silesiam ad Coronam Bohemiæ hodie pertinere, atque eo ipso, quod *Rex Bohemiæ* coronatus sit, alio nullo addito, eundem *Moravia Marchionem*, & *Silesia supremum Ducem* esse, nemo dubitat; æquè dubium esse non potest, *Silesiam* olim ad *Polonos*

pertinuisse, imò & *Polonia* nomine apud Veteres Scriptores censerit, ut in *Epitome historica Bohemia* probavi; quâ porrò ratione, & quibus tradentibus *Bohemia* accesserit, ibidem legi potest, idque suo loco explicabimus diligenter, cum *Archivi Regij* literas compendio referemus.

§. I.

Judicium de quatuor Silesiæ Historicis.

Judicium de Silesiæ Scriptoribus

DE *Silesia* scripsere permulti, quatuor potissimum celebrantur: *Curæus*, *Schickfusius*, *Polius*, & *Henelius*. *Polij* *hemerologium* nunquam videre contigit; qui videre, negant magnum esse operæ pretium, cum illa omnia ex ordine temporum in *Schickfusio* legantur; tres reliquos diligenter, & sæpius pervolvij; *Curæus* Scriptor est fabulosus, *Schickfusius* mala mens, malus animus, ut cum *Terentio* loquar; *Henelius* (quem ipsum aliquando *Camency* apud Abbatem *Simonem Ridiger* Prælatum incorruptæ, & integerrimæ mentis, Anno 1654. vidi, & familiarem habui) omne tulit punctum, & quamvis *Schickfusio* antiquior, omnes illos simplicitate, candore, veritate, cæcitateque

historiæ dotibus vicit; quæ laus major evadit, quod duos tantum libellos (quod sciam) ad *Silesiæ* historiam pertinentes vulgârit, *Silesiographiam*, & *Breslographiam*, utramque *Francofurti* editam Anno 1613. in ipso flore *Bohemia* & *Silesia*: nam sequentibus annis omnia mutari vidimus; præter alias igitur historiæ dotes laudem etiam summam brevitatis *Henelius* est consecutus; ex eo præcipua de *Silesia* adferemus, ijs adjunctis in loco, quæ in *Adversaria* pridem retulimus; at prius de *Curæo*, & *Schickfusio* dicendum, nè prædamnatos, & solâ accusatione, indictâ causâ, obrutos illos esse, sectatores eorum querantur. Quid fabulosius obsecro in *Curæo*? quàm cum narrat *Judaos semper permixtos fuisse*

Quædam fabulæ Curæi.

Ger.

Coram in An-
nalib. Silesiæ
lib. pag. 14.

pag. 18.

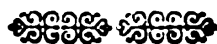
pag. 23. & seq.

Germanis, ac singulari DEI providentiâ factum (verba ejus annuero) *ut hæ gentes jungerentur; rursus ait, Israelitas duces fuisse Cimbrorum.* Unde id quæso accepit, aut quando id contigisse credemus? Illud paradoxum: *Henesorum linguam*, quæ eadem sit cum *Slavica*, olim fuisse, & appellatam esse *Galicam*; quæ isthæc somnia? *gerra germana* Plautus diceret, *atque adepol lyra, lyra!* Talia, & illa sunt: *Assilam non in Pannonia, sed in Silesia regnavisse; Suevorum* appellatione in Tacito *Silesios* comprehendi; inde *Schweinitz* (quasi Urbis illius insigne nesciret) & *Schwiebus à Suionibus, & Suevo* deduci; *Ostonem Imperatorem* non profectum esse Gnesnam ad Corpus *Sancti Adalberti* pietatis causâ, sed ut *Polono Principi Regiam Coronam* imponeret; aliud Veteres omnes tradiderunt: nimirum urebat *Lutheranum* hominem pietas illa totius Antiquitatis, quâ *Divorum Martyrum* coluntur exuvia. Sed in hoc maximè ridiculum se ostendit, cum *Divam Hedviggem, Lutheranam* conatur ostendere; scilicet animo irâ comparatam fuisse, ut si *Lutherum* audisset, sine dubio *Lutheranis* accessura fuerit, *Romanâ Ecclesiâ* relictâ. Unde igitur ea mens *Diva Hedviggis Curæ* nota fuit? & an obeam causam pro *Lutherana* haberi possit, æstimarique, quòd quid *Lutherana* fides sit, nescierit? hæc ratione *Turca Christiani à Curæ* dicentur,

quòd, si inter *Christianos* nati, & educati forent, *Christianè* crederent, & viverent. Hæc paucula in exemplum adduxi.

Jam ad *Schicksusum*; hunc ab *ipsis Silesijs* non alio propè, quàm *mendacissimi Scriptoris* (quoties ejus mentio fiebat) titulo insigniri sapius ipsimet audivimus. Quæ non ille in commendationem *Novæ suæ religionis* artificiosè confinxit? plus valèere apud hæreticum hominem centum annis à *Luthero*, quàm tot superiora sæcula, quibus avita, & ab *Apostolo* per manus tradita ad nos usque religio in *Silesia* floruit, argumentum ingens scribendi, si mala mens abfuisset. *Judeos Wratislaviâ expulsos* queritur, quasi miraculum compunctæ pugionibus hostiæ, & sanguinem per plateas Urbis rivis fluentem, & mensam illam in *Curia Wratislavia* repositam cruentam ignorare potuerit. Quid de perpetuo, & contestato omnibus historiæ locis in *Polonos, & Bohemos* odio dicam? quid de disputationibus supervacaneis, & prorsus futilibus, de *antiquis Silesiæ* nominibus, quæ pridem refutata legere in *Henelio*, aut in *Cluverno* potuit? an ergo nesciebat *Silesios* novum, & advenam esse populum, quibus illa nomina *Taciti* temporibus usitata nullo modo possent congruere? Sunt alia plurima, quæ nunc condonantur.

De Schick-
falij quibus
dam errori-
bus.

§. II.

Populi qui incoluere Silesiam. Termini Silesiæ olim ampliores.

Silesiæ Ve-
teris populi

Silesiam olim à *Quadis*, quos *Germania* populos fuisse, & *Germanicâ* ufos linguâ eruditi omnes consentiunt (videatur *Vir irrefragabilis Philippus Cluverius in Antiqua Germania, & in Introductionibus suis Geometricis*, idque diuertè probantes, *Dresserus, Lazius*, aliique) à *Quadis*, inquam, habitatam, partim etiam à

Lygjs, certum est, & subscribit *Henelius* Neostadiensis *Silesius*. *Quadorum* gente bellicis calamitatibus unâ cum *Marcomannis* itidem *Germanicæ* populis, aut excisâ, aut aliò migrante, successere *Slavi* gens *Sarmatica*, prægravante domi multitudine in *Illyricum*, & inde *Czecho, & Lecho Duce*, vel etiam rectiore itinere, transmissis

Jo: Raven in
Cosmog.
Henel. C. 1. S.
lesogr.

Cluver. l. 3.
Dresser. p. 5.
Lazius in LL.
de Migrat.
Gest. in Quad.

Unde Silesia dicta.

Vide lib. 2. Slezacy.

Haged in Anmal.
Cromer. l. 6. hist. Polon.

Ortel. in Theatro Orbis.

Ælur. in Glaciogr. P. 1.

Vistulâ, ut libro 2. dictum, huc profecta. *Silesia* nomen annos 500. non superat; inde natum existimant *Poloni, Bohemique* Scriptores, *ſe ſau ſe ſlezyl* id est: quod multæ, & variæ gentes in unam provinciam confluxerint; *Cromerus* ait, hoc nomen *Silesia* à *Slavis* populis circa Annum Domini 1163. esse impositum. *Henelius* ait: ex Lingva sola Polonica (seu Slavica) *Silesia* nominis, uti & Urbium *Silesia* vetustiorum, rationem petendam esse; vide mihi nullo fucò affectus decorem, ac Veritatis ipsius orationem! idem refutat eos, qui *Silesiam* ab *Elysijs*, vel *Lygijs* dictam putaverunt, refelliturque unà *Ortelius*, qui *Silesiam* ab amne, vel à Rege *Schleso* deduxit; quis enim amnis, quis Rex *Silesia* *Schlesus* unquam in ulla historia reperitur? ridiculè *Ælurus* à *Silendo* *Silesiam* derivat, quòd de ea nihil propè historici retulerint (quasi verò *Germania* populorum nomina à Latinis primùm sint imposita) sed mox sese quati in melius corrigens à vocabulo *Schloß Silesia* nomen inflectit, quòd in ea præclaræ Urbes, & arces spectentur; quæ, ut reor, refutatione non

indigent, cum nullâ authoritate, aut ratione nitantur; quæ subijcit, Lettoribus examinanda relinquo, videlicet: antiquæ *Silesia* nomina fuisse *Lygios, Monimos, Lutiburos, Basinos, Corcontios, Asciburgios, Cognos, & Sidones*, & alia nominum monstra in extremis historiæ marginibus male hærentia. Porro *Silesia* in longum *quadraginta* milliariibus Germanicis, in latum mediâ parte minùs extenditur. Latiores olim extitisse *Silesia* terminos in confesso est, & olim *Osuenimensis, & Zatorensis* Ducatus (cujus Duces *Piastæ* stirpis *Bohemicijs* familijs, sæpius, nominatim *Baronibus Sclenbergicis* per conjugia implexi fuere) item *Severienſe, & Fraustadienſe, seu Wuchanenſe* territoria ad *Silesiam* pertinebant. Illi duo sub *Casimiro Jagellonss* filio ad *Poloniam* redierunt, *Severienſe* à *Wenceslao Teſſinenſium* Duce *Sbignao* Cardinali, & *Episcopo Cracoviensi* pro 6. marcarum millibus venditum; postremùm à *Casimiro Vladislai Lokteci* filio Anno 1343. contra pacta conventa interceptum, & à *Glogoviensi* Ducatu avulsum scribit

Henelius.

Silesia termini.

Melancthon der in parad. Orbu. *Münſter* in *Cosmogr.*

Henel. in Sileſiogr.

§. III.

De Silesia Principatibus; quot fuerint, sintq; hodie. Feudales sunt omnes. Nobilitas Silesia præcipua.

Silesia Principatus.

S Exdecim *Silesia* Principatus à totidem primarijs Urbibus appellantur: *Wratislaviensis, Svidnicensis, Jauoviensis, Glogoviensis, Saganensis*, (hic olim Saxoniæ Duci paruit, quem *Ferdinandus* I. Anno 1548. redemit; nostrâ a tate *Zdenkoni* *Lobkovicio* venditus) *Oppaviensis, Oppoliensis, Ratiboriensis, Teſſinenſis, Niſſenſis* (hunc *Jaroslavus* Princeps, & *Wratislaviensis* *Episcopus* à Patre sibi datum, odio *Henrici Barbatij*, *Wratislaviensi* *Episcopatu* in perpetuum circa Annum 1200. adjunxit, quemque alijs alij ditionibus, *Brzeczslaus* *Episcopus*,

Groskoviensi territorio, reddiderunt auctiorem) *Lignicensis, Brigenſis* (qui suum ad nostra tempora habuerunt Ducem à *Piaſto* legitimè descendentem) *Münſterbergenſis, Olſnenſis* (nunc Principis *Wirtembergici*) *Carnoviensis, seu Jägerdorſſenſis* (quem unà cum *Oppaviensi*, Ducis titulo, *Carolus Liechtenſteinus* obtinet) & *Croſnenſis* (qui *Electori* *Brandenburgico* pareo) cæteri omnes (septè illis, quos nominavi, *Saganenſis, Oppaviensi, Niſſenſis, Münſterbergenſis, Olſnenſis, Carnoviensi, & denique Croſnenſis* exceptis, qui tamen feudales sunt) cæteri omnes *Jure Feudi* in

in *Regum Bohemia* potestatem pervenerunt. Porro *Crosna* unà cum *Zulichio*, *Sommersfelda*, & *Bobersperga* oppignorata *Brandenburgicis*, nec præsstituto tempore liberata, primusque ex *ijs Crosna Ducem*, *Ferdinando I. Bohemiae Rege* consentiente, se scripsit *Joachimus II. Elector Brandenburgicus*. Plures alij in antiquitate *Silesiæ Principatus* leguntur, ut *Costenfis* (ab oppido *Kozle*) *Ribnicensis* (à *Ribniko*) *Sprottaviensis* (à *Sprotra*) *Steinaviensis* ad *Oderam* (à *Steinavia*) *Glivicensis* à *Glivutio* &c. Nimirum cum *Principes* pluribus prolibus familiam suam auxissent, necesse erat, unum eundemque *Principatum* in plures dividi, ac nè alter frater alteri enormiter prælatus videretur, adjicere & *titulum Principatus*; unde graviter hallucinaretur, qui emtâ, aut devolutâ ad se aliquâ earum ditionum, quæ *Ducem* olim habuissent, continuo propter eam ditionem, (nisi *Feudi Domini* specialis accederet voluntas) *Principis*, vel *Ducis* titulum usurpare se posse crederet; non enim his (quæ paulò antè enumeraveram) *Civitatibus*, aut oppidis, aut arcibus inhærebat *Principatus*, sed ipse *Personis Principum*, ac filijs, qui videlicet *Principes* nati fuissent. Ex *Piaſtea* *Principali*, ac *Regia Polonia* gente plerique istorum *Principum* descendebant; unde illi conficiebant: *Polonia Reges* non in se, ac sua (præsertim si *Piaſtei* non essent) sed se in *Polonia Regnum* jus habere; certè *Henricus Barbatas*, aliique *Silesiæ Principes*, *Polonia se Principes* appellabant, quòdque am-

plius est, in authenticis *Lignicensium*, & *Brigensium Ducum* literis adhuc Anno 1307. legitur inter alios titulos *Heres Polonia*, & quòd postea *Wladislaus Loktekus* eos per injuriam, ut ipsi sentiebant, in Regno occupando anteverterit. Hæc tamen ego sinè ullius præjudicio scripta velim; quod in *Henelio*, cæterisque *Silesiæ* *Scriptoribus* reperiebam, exscripsi; vide *Annales Schickfusij*. Adferam in *Genealogijs* suo loco, in *libris Miscellancorum* tequentibus, generalem quandam *Tabulam Silesiæ Principum* familiae *Piaſtæ*, ex quibus nulli omnino hodie posteris supersunt. *Fure clientelari* omnes *Silesiæ Principes*, *Bohemia Regibus* nunc sunt, ac fuerunt obstricti, ob quam causam *Pactum* confraternitatis inter *Joachimum Brandenburgicum*, & *Fridericum Ducem Lignicensem*, velut

Schickfw.

Quatuor Baronatus Liberos, nullius, præterquam *Regis Bohemia* *Majestatem* agnoscentes, habebat *Silesia: Wartenberga Doneuses, Milicij Maltzanos, Pleſa Promnicios, Trachenberga Kurtzpachios, deinde Schaffgorzios*. Præcipui in *Nobilitate Silesiæ* censentur: *Besij, Braunij, Donati, Kitlicij, Kochlicij, Kotulinskij, Logi, Metrichij, Opersdorffij, Barchvicij, Proskovij, Röderi, Schöneichij, Sedlniczki, Tſchirnhausij, Wrba, Zedlicij*, pluresque alij, ut *Nobilitatem Oppaviensem* præteream, quam percensebimus suo loco.

Baronatus Liberi Silesiæ.

Nobilitas primaria.

◀§) † (30

§. I V.

Divitiæ Telluris Silesiticæ.

DE *Telluris* genio dicendum aliquid est: *Baccho* inimicam esse *Silesiam* scripserat *Dubravius*, cui *Henelius* respondet: *Crosna* jam Anno 1493. vineas fuisse; at *Dubravius*, forsitan feracitatem, & præstantiam vini abesse *Silesiæ* dicere vo-

luit, quod est certissimum, & reprehendi non potest. • *Agri* laudabiliores censentur, *Wratislavienses, Strzelenses, & Leobschicenses*, qui aliquando sexto, septimo, octavo, nonnunquam etiam decimo fructu cultores exhilarant; sed præcipuus *Silesijs* ex

Agri.

Quâ ratione factum, ut olim Silesiæ Duceſ plures numeraretur.

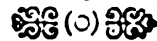
Notandum.

Piaſtæi Poloniæ Principes

Vinum Silesiæ.

Henel. in Silesia.

- Linum. *lino* (quod hîc laudatissimum nascitur) & *ex fativa rubia* (quâ lanæ primùm præcolorantur, & ad alios colores penitus, & firmitus combibendos iniantur, & præparantur) est quæstus. Ex *Acori* quoque radicibus, quæ sponte proveniunt, aliisque evehuntur, lucrum *Silesia* quærit; nec auro, & metallis cæteris caret: *Goldberga* circa Annum 1200. tam ferax fuisse dicitur, ut septimo quoque die 150. libras auri redderet, & 500. metallicos, seu fossores numeraret; *Leoberga*, *Strigovia* (hodie in *Zuckmantel*) *Reichensteinij*, *Langenovia* in *Grunau*, multisque alijs in locis, integra puri auri frusta effodi novum non erat. *Reichensteinij* præcipuè, ubi fodina, *Aurei Asini* nomine, clarissima; olim ad *Camencense Canobium* Cisterciensium spectans, quæ, quâ ratione abalienata sit, piget dicere. Eam, uti & *Silberbergam* ditioni suæ adjecit patrum memoriâ *Jochimus Ferdinandus Dux Brigenis* An: 1599. emtam à *Petro Wok Rosenfi*, cui eam reliquerat moriens frater *Wilhelmus*, qui ipse emerat 1581. 27. Sept. ut *Rosenfi Archiva* testantur. Arenæ aureæ in fluvij *Catto*, *Bobero*, *Zaco*, *Goldbach*, & cæteris colliguntur. Ab argento laudatur *Silberberga*, *Bithonia*, *Tarnovicium*, *Reichensteinium*, &c. *Æs*, *plumbum* utrumque (album, & nigrum) *ferrum*, *stibium*, seu antimonium, *chalcantum*, seu vitriolum, &c. deniq; & *marmor* effoditur. *Terra sigillata*, probissima ad *Strigam* (ex qua etiam *Cerevisia Strigenfis* commendatio) quanquam non desunt, qui vim illius *flatulentam*, cavendamq; *ijs, qui literis studendo sedentariam vitam exercent*, existiment, ut ait *Henelius*; at *Sigillata* candida ad *Lignicum* invenitur; ollæ ad *Trebnicum* ex sepulchris gentilium, ut ait *Henelius*, eruuntur e terra. *Sale* solo destituitur *Silesia*, & vitra quantumcunq; concris, non procedunt sub manus, minusque sunt pura. *Gemma* quàm plurimæ, & pretiosi lapides, præsertim sub *Gigantais Montibus* leguntur, de quibus proprio libro egit avorum nostrorum memoriâ *Silesius barestarcha Schruvenckfeldius*; in *Quisso* flumine conchas unionum feraces invenias; fluvij regionis principes habentur *Odera*, seu *Viadrus*, (quem non esse *Gustalum* Veterum *Henelius* demonstrat) *Vistula* (*Vistella* Plinio, alijs *Istula*) *Boberus*, & alij, quos antea nominavi. Lacus duo sunt ad *Gigantum* Montes immense profunditatis; *Therma* *Hirsbergenses* non procul inde erumpunt saluberrimæ, quas brevissimè descripsit *Henelius*.

§. V.

Civitates Silesia. Lingva.

Civitatum nomina antiquitus à Slavibus imposita.

Nunc aliquas *Slavice Originis* Civitates adducam, nè (quod in *Pomerania*, *Marchia*que contigisse videmus) earum quoque nomina ex memoria hominum deleantur: *Wratisslava* Urbs pulcherrima, & nullâ, etiam Imperialium Urbium inferior, *Bresla* à *Silesijs* appellatur: condita est à *Mieczislao Polonorum Principe* paulò post An. C. 1000. quam deinde *Wratisslaus Bohemia Rex* eo tempore, quo, ut *Cureus*, & *Henelius*

loquuntur, *magnam Polonia partem subegerat*, instauravit, & denominavit; ob cujus honorem literam *W* in Insignibus gerit. *Primislavia*, seu *Primka* oppidum à *Primislao Sprossavia Duce* condita, hodie *Primkenavia*. *Ticssinium* (*Cromero Cessinum*) *Teschen* Germanis. *Bernstadium*, olim *Beriltovvia*, aut *Berolthovia*. *Briga*, olim *Brega*, vel *Bregum*, *Brzeg* vel *Brzeg* (quod ripam significat) appellabatur; *Bythonium*, *Curcus Bethaniam*

Dlugoff. seu Longinus in hist. Polon. Curcus Henel. l. c.

Terra sigillata.

Henel. in Sin. figr. C. 4.

Sal.

Gemma.

Unionet.

Henel. l. c.

Therma.

niam novo nomine dicit. *Crosna*, Dobro. l. 17. Crofen; *Hotzeplotz Osoblavia* Duff. Boh. bravio Olomucensi, loci Domino, & Episcopo. *Jägendorff, Carnovia: Favoria* olim, nunc *Jurovia* vel *Favver*. *Münsterbergensem Principatum* Cromerus *Sambicensem* appellat. *Neostadium* Polonis est *Prudnicza*. *Skozovia* (Skotzuff) Cromero *Kozuchovia* appellabatur. *Strzels* olim, nunc *Strelen*. *Strigovia* vel *Striza*, quondam *Strzëhom*; plura adferre tadium, quod mihi statim obrepit, non finit. Lingvâ olim *Slavicâ* utebantur *Silesij*; at Germanorum coloniarum (ex *Saxonia, Marchia, Misnia*) lingvam ut fatetur *Henelius*, cæterique, mutantur; *duæ* præcipue *Nobilitatis* in *Silesiam* commigrationes, ad tempora *Rixa*, vel *Richsa* *Ostonis III.* Imperatoris filii *Mieczislao II.* nuptæ, & ad *S. Hedvigis* tempora pertinent; hæc, cum ex clarissima stirpe *Ducum Carinthia, & Istria* orta foret, magnam ex *Germania* Nobilitatem post annum 1200. in *Silesiam* traxit; *Richsa* antiquior, post Annum 1015. magno *Germanorum* comitatu (utpote *Maximi Casaris Ostonis filia*) in *Poloniam* venit, nec desinebat illa sui gentis studiosissima plures ac plures (ex *Saxonia* præcipue) advocare; quod cum *Poloni æ-*

Lingva Silesiz quando immutata.

Henel. in Silesiogr.
Eun. in Glaciogr.
Currem in Annalib. Siles. p. 67. 36.
Schickel. in Annal. Siles. p. 150.

gerrimè ferrent, à *Marito* impetravit, ut extra ipsam *Poloniam* in aliqua *Provincia, Polonia* attributa, *Germanis* hospitibus degere liceret; impetravit, iisque in vicinam *Regionem* (quæ inde *Silesia* antiquis *Slezia*, dicta est, & populi *Slezacy* *Slavis*, id est qui adreperint, appellantur) immigrare, & quasdam *Urbes, & oppida* condidère, novis iterum *colonijs Germanorum*, undique accitis, sic ut progressu temporis, novus hic, & adventitius *populus* (cum *lingvam Slavicam Polonorum* addiscere non posset) antiquos *Silesie* incolas *Polonos*, præsertim in *Silesia* inferiore (*Lusatia, Misnia, Marchia* que conterminâ) in se converterit, & lingvam, ut dixi, mutarit. In primo illo *Germanorum in Silesiam* affluxu, fundata est *Civitas*, cui *Slavi* nomen dedère *Utesméc* (*Nimsch*) vocantes (id est *Civitas Germanorum*) cumque numero adventæ augerentur, *Turma* altera (quæ ferè *Franconibus* constabat) à suo nomine *Franckensteinium* fundavit. Sed adhuc oppida penè tota & Pagi pleni ultra *Oderam* maximè, etiamnum *Slavicum* sermonem retinent; unde illis ab aqua nomen imposuere

Germani.

☩

Elur. in Glaciogr. l. 2.

§. VI.

De Christiana Fide suscepta; deque Episcopatu Wratislaviensi.

Quando Silesij Christianam fidem amplexi sunt.

Christo adjuncti sunt *Silesij* (ut & *Poloni*) per *Bohemam Virginem Boleslai I.* Ducis filiam *Dambrovkim* (*Dobravam* vocat *Ditmarus*) nuptam *Poloniæ Principi Mieczislao I.* cujus tam incensum in rem *Christianam* studium exticisse narratur, ut novem statim diversis in locis ornatissimas *Basilicas*, censibus, ac possessionibus maximis locupletatas extruxerit, inter eas *Divi Wenceslai* honori sacram *Cracoviensem*, & in *Silesia Smogoroviensem*, cujus cathedra primum *Bicinam*; tandem à *Casimiro Po-*

lono Mieczislao II. filio Wratislaviæ est translata, in sulâ urbi vicinâ ad *Oderam*, Principi, Episcopo, & Canonicis attributâ; hæc gesta circa A. C. 1052. ferunt; at quia hæc translatio, inconsulto *Cæsare*, facta fuit, *Henricus IV.* Imperator An. C. 1086. in Comitibus *Moguntinis* eam irritam pronunciavit, & *Silesiam* (quo jure, nihil disputo) unâ cum *Districu Cracoviensi in Diocesi Pragensem* transcripsit; ipsum diploma recitat *Cosmas Pragensis Decanus*, qui cum à *Cæsare* diploma illud obsignaretur, *Moguntia* se adstrixisse, &

Silesia olim Diocesi Pragensi (sed ab *Henrico Imp.*) transcripta.

Cosmas histor. Boh. l. 2.

signa-

Æn. Silvius
Comment. de
Europa statu
C. 18.
Gold. in LL.
de Bohem.

Wratislavi
 enſis Eccle-
 ſia cur lilia
 gerat in
 clypeo.

Th Raynaud.
Tomo VIII. in
Mantiſſa ad
Indiculum SS.
Lugdunenſi.

ſignari vidiffe teſtatur, editumque eſt Hanovix à *Marquardo Frebero*. Au-
 ctus verò in tantum eſt *Wratislaviem-
 ſis Episcopatus*, ut *Aurem* antiquitus ap-
 pellaretur, quem, ait *Silvius, Huffitarum*
Bella luteum reddidère. ob eam opu-
 lentiam in veteri *Taxa Annatarum*,
 (quam *Goldaſtus* licèt mendosè edidit)
 quatuor millia florenorum pendebat,
 quantum in *Germania Episcopi* pau-
 ciſſimi, in *Corona Bohemia* nullus.

Wratislaviensis Episcopatus olim
Gneſnenſi Metropolitano ſuberat, nunc
 eſt *Exemptus*, & ſub Eccleſia Romana,
 immediatè, ut loquuntur, *conſiſtit*. *Basili-
 ca Cathedralis D. Joanni Baptiſta*
 conſecrata eſt, qui quondam *Tuſclariis*
Sileſia fuit, ut etiam viri Principes no-
 men ejus literis ſuis præfigerent, citatq;
 in eam rem *Henelius Henrici Barbatii*
 Diplomatis initium hujusmodi: *Nos*
Henricus DEI, & B. Joannis, Patrisque
mei Boleslai Gratiâ, Sileſia Dux &c.
 Ordinem Ceremoniarum, & Cantus
 & veſtitus, atque ipſa litorum Inſignia
 in *Wratislaviensem Eccleſiam ex Lug-
 dunenſi Gallia* nobiliſſima Eccleſia in-
 duxit circa Annum 1148. *Walterus E-
 piſcopus Zadoreorum* natus familiâ. Ad
 hoc exemplum poſtea circa Annum
 1250. *Hugo de S. Caro* primus ex ordine
 Prædicatorum *Cardinalis* ad formam
 ejuſdem Eccleſiæ *Lugdunenſis Leodi-
 enſem Eccleſiam* compoſuit; *Lugdun-
 um* verò *Carolus Magnus* (adductis
 Româ *Pſalmodis & Cantoribus*) inve-
 nit ordinem pſallendi ſecundùm Ri-
 tum Sacri Palatii, quod utrumque tra-

dit *Theophilus Raynaudus*. Series An-
 tiſtitum in *Schickſuſio & Henelio* legi
 poteſt, primus An. C. 964. *Goaefridus*
 nobilis Romanus appellabatur. Vi-
 di olim M. S. Codicem, in quo clypei
 gentilitij Episcoporum picti, & ſingu-
 lorum geſta compendio relata viſe-
 bantur; Collegium quoque *Wratiſla-
 vienſe S. J. Sebaſtiano Episcopo* omni-
 um ejus *Eccleſia Præſulum* Vitas per elo-
 gia, ante pauculos annos dicavit: *Epi-
 ſcopum* liberis ſuffragijs eligunt *Can-
 onici*; quem confirmat *Rex Bohemia*, à
 quo & *Regalium*, quæ habet, *Investi-
 turam* petere, & *homagium* illi, atq; fide-
 litatem, *tanquam Princeps, & Vaſallus*
ligius, ut poſe Princeps Niſſenſis, præſtare,
 & ad coronationem Regiâ venire ob-
 ligatur: eligendus autem eſt ordinariè
 è *Bohemis, Moraviis, Sileſijs*, aut adjun-
 ctis *Regno Bohemia* Provinciis: ſice-
 nim in celebri illa *Transaſtione Kolo-
 vvratiama* (quam ſcilicet *Albertus de*
Kolovvrat, ſupremus Regni Bohemia
Cancellarius A. 1504. confecit, quàm-
 que latè recitant *Schickſuſius, & Hene-
 lius*) eſt videre. Idem eſt de beneficijs
 Eccleſiaſticis, nè alijs, quàm Indige-
 nis, Regniq; & conjunctarum Pro-
 vinciarum incolis conferantur; quæ
 ſinè dubio *Fundatorum* prima fuit
 mens, & voluntas. Sed in his rebus
 ſua imperantibus & eligentibus relin-
 quenda ſunt Jura, neque ijs ſibi præ-
 ſcribi ſinunt; viderint, qui de *Juribus*
 diſceptant, ego hiſtoricè, quæ in illa,
Transaſtione leguntur, recitavi.

§. VII.

Quadam de Cœnobijs Sileſia, & Wratislaviensibus Eccleſijs.

Cœnobio-
 rum in Sile-
 ſia origines

DE Cœnobijs Religioſorum Viro-
 rum à me quidem pauca poſ-
 ſunt adferri, quòd in *Sileſia*.
 minimè in eorum *Origines* inquisive-
 rim; quæ ſcio, pauca dabo: *Goldber-
 genſe Cœnobium* à *Dira Hedvige*
 An: 1212. conditum *Luſberana* hære-

ſis in *ſcholam* convertit: idem cum
Parthenone Strelenſi factum audivi.
Naumburgenſe Canonorum Regula-
 rium *D. Auguſtini* Collegium ab *Hen-
 rico Barbato*, ejusque Conjuge *Dira*
Hedvige An. D. 1217. fundatum, &
 dotatum, poſt 67. annos in vicinam
 Urbem

Urbem *Saganensem* transtulit *Sprota-*
viensis Dux Przemislaus. Svidnicij
 Monasterium *D. Virgini* Matri sacrum
 Nobilissimi fratres, & jam tum Comi-
 tes, *Stephanus, Andreas, & Franciscus*
Wrbnai (quæ stirps Illustrissima ho-
 dicque perennat) An. 1220. erexerunt.
Trebnicensis Parthenon à *S.*
Heduvige, & ejus Coniuge *Henrico* pro
Cisterciensibus Virginibus fundatus est,
 primæ sacræ Virgines ex Cœnobio
Bambergensis translata. Aliorum Cœ-
 nobiorum fundationes per *Silesiam* in
Schickfusio leguntur; *Wratislaviem-*
sis sacra quædam attingant: *Basilica*
S. Joannis (quam inter primas, & po-
 riores *Germania* collocavit *Henelius*)
 lignea primùm à *Casimiro* circa An:
 1052. condita est, sub *Waltero* Episco-
 po ex lapide secto exstructa cum tecto
 cupreo. *Mortes Episcoporum & Cano-*
nicorum, certis prænunciabantur si-
 gnis, vel *rosâ* in subsellio morituri ja-
 cente, vel *subsellio* à se ipso clauso, vel
campanis nullo impellente sonanti-
 bus. *Aeneas Silvius* scribit: *Canon-*
icos Wratislavienses, dum horas canunt,
rubeis cappis ornatos, Cardinalium Ro-
mana Ecclesie morem tenere. *Cister-*
ciensium Cœnobia in Silesia hunc ha-
 bent ordinem antiquitatis, quem ex
 vetere Codice descripsit *Ælurius: Por-*
sa An: 1131. *Lubens, vel Leubens* An-
 no 1164. *Cella* 1175. *Henrichoviense*
 (in Ducatu *Münsterbergensi* à *Nico-*
lao Wratislaviensi An. 1222. condi-
 tum) *Camencium* A. 1268. *Grisau* An.
 1306.

Basilica S.
 Joannis Wra-
 tislaviz.
 Hist. in Bre-
 v. C. 3.

Prælagia
 mortis, &
 habitus Ca-
 nonicorum

Sl. Comment.
 de Germania.

S. Crucis
 Ecclesia.

Reynald. in
 Annal. Eccl.
 ad A. 1286.

Sancta Crucis Templum ab *Henrico*
Probo *Wratislaviensium* Duce ædifica-
 catum Anno 1288. affirmat *Henelius*;
 at istud de *Henrico Probo* sustineri non
 potest, cum constet *Henricum Probum*
 Anno 1241. adversus *Tartaros* fortissi-
 mè pugnantem in acie cecidisse; nisi
 alium *Henricum Probum* *Wratislavi-*
ensem intelligat *Henelius*; ac certè
Probum non fuisse, vel illud ostendit,
 quòd idem *Henricus* Anno 1286. *Ep-*
iscopum unà cum *Clero Wratislaviâ* eje-

cerit, ideòque semel, ac iterum ana-
 themate sit ictus, ut *Honorij II.* Ponti-
 ficis literæ demonstrant; ad expian-
 dum igitur hoc crimen *Ecclesiam San-*
ctæ Crucis fundavit, ut habet *Miecho-*
vius; antiquius est *Elisabethanum*
 Anno 1253. constructum; *Magdale-*
nai Templi Originem nullam addu-
 cit *Henelius*; hæc duo postrema Tem-
 pla, quâ ratione *Lutheranis* cesserint,
 tacente *Henelio*, *Schickfusius* comme-
 moravit; *Bibliotheca* ad hæc duo sunt,
 in quibus non tam mihi librorum bo-
 norum numerus, quos alibi plures vi-
 di, quàm *Numismata Consulorum Roma-*
norum, & veterum Imperatorum mira-
 culo fuerunt, neque me unquam tot
 simul aureos, argenteos, & reosque ex
 antiquitate nummos vidisse ingenuè
 confiteor. *Ecclesia Sancti Bernardini*
 ab ipsis *Wratislaviensibus* Civibus,
 dum in ea Urbe veraretur *B. Joannes*
Capistranus An. 1452. condita est; at
 An: 1522. *Monachis* ex *Lutheri* Evan-
 gelio ejectis, Templum in Parochiam,
 Cœnobium in *Hospitalem domum* con-
 versum. *D. Jacobi* Cœnobium *Divi*
Francisci Sodalibus *Henricus Probus S.*
Heduvigii filius condidit, estque in eo
 tumulatus; hæc Ecclesia sub *Ferdi-*
nando I. Sancti Vincentij nomen accep-
 tit, translatis illuc è suburbano Cœ-
 nobio *Pramonstratensibus* (quibus
 Cœnobium illud Anno 1139. *Petrus*
During ex *Dania* Comes condiderat)
 istud prætextu *Turcarum Viennam* ob-
 sidentium *Wratislavienses* An: 1529.
 unà cum alijs duabus suburbanis Ec-
 clesijs diruere.

Miechov. in
 hist. Polon.

S. Elisabe-
 the & S. Ma-
 riæ Magda-
 lenæ Tem-
 pla.

Beata Virginis in Arena *Canonicorum*
Regularium Sancti Augustini Cœ-
nobium à *Maria Petri Dani* Uxore fun-
 datum. Habitarunt hi *Arrovisenses*
 primùm in *Monte Silentiij*, vel *Soborka*,
 tum propter rigorem aux descendê-
 re, *Gorka* hodie sub monte locus vete-
 ris Cœnobij appellatur; *Wratislavi-*
am deinde transtulere se ad *Sancti A-*
dalberti Ecclesiam, quam tandèm *Præ-*
dicatoribus celsere, occupatâ extra Ci-
 H

Canonici
 Reg. S. Au-
 gusti Wra-
 tislaviz.

Fundationes quædam Ecclesiarum Wratislaviæ.

vitatem *Insulâ arenariâ* quam suis habitationibus impleverunt.

Sancti *Adalberti* Cœnobium S. *Hiacynthus* instruxit, & in eo *B. Ceslaus* fratrem germanum suum (cujus Tumulum oculo venerari concessum mihi est) & *Godinum* collocavit; *Ceslaus* traditur fufis precibus ad DEUM ab *Arcis Wratislaviensis* obsidione *Tartaros* flammis cœlestibus depulisse. *Hospitale D. Mathie Cœnobium Sodalibus* cum rubea Stella excitavit *Anna* filia *Ottogari Bohemia Regis*, *Henrici Probi* Conjux, prout à Sorore sua *Beata Agnese Praga* viderat excitatum. Eadem *Anna S. Clara* Parthenonem fundavit, & dotavit, circa Annum 1260. post Conjugis mortem. & isthic in *D. Hedovigu* Sacratio est condita, & miraculis scribitur claruisse Templum *S. Dorothea*, mole, & altitudine visendum pro *Sancti Augustini* ordine condidit *Carolus IV.* quod nunc *Minores* ex *Sancti Francisci* ordine obtinent. *Corporis Christi* Ecclesiam cum *Commenda*, ut vocant, *Melitenfium*, *Senatus*

Wratislaviensis occupavit. Sunt alia 14. *Wratislavia* Tempia, quæ hoc loco adferre esset hominis otio abutentis, neque id à me in his de *Bohemia* libris postulatur; nullum puro me præterijisse, quod non diligenter inspexerim, licentiam à *Senatu Wratislaviensi* impetrante, meque per omnes illas Ecclesias æquè Catholicas, ac hæreticas deducente *R. P. Theodoro Moreto S. J.* Magistro in Mathematicis disciplinis meo. *Academiam Silesia* nullam habet hætenus. Anno 1505. *Wladislao Bohemia Rege*, & *Joanne Episcopo Wratislaviensi* nervis omnibus connitentibus, jam in eo erat, ut *Wratislavia* studiorum *Universitas* excitaretur, *Cracoviense* studium intercessit, & *Polonicorum* Antistitum, tum *Cardinalium* collectis sententijs, tantum apud *Fulium Pontificem* effecere, ut ad hanc *Novam Universitatem* recipiendam, & confirmandam, aut debitis Privilegijs ornandam, nunquam posset induci. agit pluribus de hoc Regis consilio *Münsterus.*

Münster. l. 3. Cosmograph. p. 502.

§. VIII.

Quâ ratione Silesia sese à Polonia Regno diviserit; authentica in eam rem Silesia Principum literæ citantur. An Silesia Vicariatus Imperij.

Quâ potissimum causâ impulsâ Silesiæ Duces à Polonia discessionem fecerint.

T Am aliquid de Magistratu quoque, & de cæteris ad regimen pertinentibus, dicamus: *Silesiam Polonia* Regni, quod *Lechus* condidit, Provinciam antiquitus fuisse notius, & certius est, quàm, ut à quocquam negari possit (ut jam ante dixi) post A. 1200. cum *Germanorum* colonijs impleretur *Silesia*, factum quoddam initium est cujusdam à *Polonia* abalienationis, quæ postea prorsus discessionem, & separationem attulit à *Polonia*: nam cum in *Silesia* Principes ex *Piastæ* gente (quæ apud *Polonos* facillè 500. annos regnavit) summo, & absoluto jure dominarentur, & *Poloni*, *Silesia* Principes jam moribus *germanicis* imbutos

aversarentur, & odissent, neque in *Electiõibus Regum* suorum, præsertim postea in *Electiõne Wladislai Lokzici, seu Cubitalis* (quàmvis isti è *Piastæ* descenderent) ullam eorum haberent rationem, offensi *Principes*, ad id Regnum occupandum *Wenceslao II. Bohemia Regi* aditum fecere; hic, quod *Elisabetham*, seu *Rixam Przemislai Regis* filiam unicam in conjugio haberet Anno 1292. Exercitum per *Silesiam* duxit; primi *Oppolienses, Ratiborienses, Brigemeses, Bithomienses, & Tessenenses Silesia Principes, Coronæ Bohemiæ* se subjecere, ut omnes *Historici*, etiam *Poloni*, consentiunt, ac præcipuè facer *Scriptor*, & coævus *Abbas Aularegiensis.* Hoc ini-

Dobrav. hist.
Boh. L. 18.
Haged. in An-
nal.
Chronic. Aula
Regis C. 43.
Cromer. hist.
Pd. 1. 3. C. 66.

SilesiaBohe-
mix conjū-
cta authen-
ticē.

initio factō, ceteri quoque *Silesia Duc-*
ces debitā successione in *Polonia* exclu-
si, repullæ, & contentūs sui dolore à
Polonia discedere, ac nè vim ullam im-
posterum timere possent, *Regum Bo-*
hemia potentiam respicere cœperunt;
affecta tum res est, postea ex toto, per
otium quodammodo, & liberè, nè
quis vim aliquam suspicetur, *Joannis*
Regis nostri, & *Caroli IV.* temporibus
confecta. Extant omnium, & singu-
lorum *Silesia Principum litera Origina-*
les in Archivo Carlsteynensi, quod per
titulos in his *Miscellaneis* postea suo lo-
corecitabo; neque modò *Principum*
sed etiam ipsorummet *Regum Polonia,*
& Republica Polona, renunciantium
in perpetuum Furi, quod in Silesiam ha-
bere possent, cum vicissim Reges Bohe-
miarēnunciarent Furi, quod per Elisa-
betham Polonam Wenceslao II. nuptam
accepissent, Titulamque Regis Polonia
omissuros se promitterent, cujus rei
(contra quosdam hujus, & prioris sæ-
culi Scriptores) locupletissimus, & ir-
refragabilis testis adduci potest ipse
Carolus IV. Imperator in vita sua, ut
pridem retuli in *Epitome historia Bohe-*
miæ. Transactiones verò publicas
Regum nostrorum cum *Regno Polo-*
niæ, usquè ad Patrum memoriam, sub
Rudolpho II. Imperatore factas ad ver-
bum recitavit Schickfusius, sic ut nulla
res magis, tantòque studio, ac tam fir-
mè constabilita videatur, neque nisi
ignarissimus in dubium audeat revo-
care. Vide *Archivi Carlsteynensis*
(quod iterum, iterumque monco)
Indices, quos in sequentibus libris ad-
feremus, tum ea, quæ de *Carolo IV. in*
Epitome nostra scripsimus, atque eri-
am illa, quæ in presenti opere in *Indi-*
culis Chronologicis nostris adducemus,
præcipuè ab Anno 1338. *Goldastus*
in Boylagis suis publicas quasdam ad
Silesiam spectantes literas ad verbum
recitat: N. 27. *Recognitio & renunci-*
atio Casimiri Regis Polonia pro se, & suc-
cessoribus suis omni Furi, actioni, qua-
estioni &c. in Ducatibus Silesia A. 1339.

Indices Chro-
nologicis Regni
Boh in Miscel-
lan.

Literæ Prin-
cipum Sile-
siaz subji-
centium sibi
Regi & Re-
gno Boh:

Cracovia; enumerantur singuli *Silesiaz*
Principatus. Vide Indicem Chro-
nologicum ad An: 1339. N. 42. *Caroli*
IV. Constitutio de Incorporatione Duca-
tuum Silesia, & Marchionatus Lusatia,
quod perpetuò Regno Bohemia sint indi-
visibiliter cœmissi. enumerantur Du-
catus, & Jus Regis. An: 1355. Pra-
gæ 7. Idus Octobris. N. 45. *Gerlaci Ar-*
chiepiscopi Moguntini attestatio Incor-
porationis, & declarationis Caroli facta
super Ducatibus Polonia, Silesia, &
Marchionatu utriusque Lusatia Anno
1355. in Nürnberg. N. 47. *Casimirus*
Rex Polonia resignat omni jure terra
Swidnicensis, & Jauernsis A. C. 1356.
N. 48. *Casimirus Rex Polonia ob Duca-*
tum Plocensem, & alios Principatus
Masovia donatos Casimiro, & Ludovico
Ungaria Regi à Carolo IV. Bohemia Rege,
donat vicissim Carolo & Coronæ Bohemia
Oppida Bythen, & Creucenburg, & ex-
tinguit omnia debita. *Aurea Bulla*
Caroli IV. super Incorporatione Provin-
ciarum Polonia, seu Silesia ad Regnum
Bohemia. Praga, 1345. 7. Octobris.
enumerantur hoc loco omnes *Silesiaz*
Principatus, atque insuper *Masovia &*
Ploczko. Brevissimè rem totam cox-
vus, & sacer Scriptor *Benedictus Pra-*
gensis Canonicus complexus est l. 2.
Chronicorum: Hic, inquit, tempore,
intervenientibus Tractatibus Joannes
Rex Bohemia accepta pecuniâ maximâ,
à Casimiro Polonia Rege, cessavit se scri-
bere Regem Polonia, ita tamen, quod
prædicti Duces omnes Silesia, & Oppolia,
Vasalli feudales Regni Bohemia & Coro-
næ, temporibus perpetuis remanerent &
& sic factum est, & firmatum literis, &
monimentis. h.æc ad verbum *Benefissus*.

Num. 40.

Benef. ad An.
1320.

Nota.

Ad Annum 1335. eodem libro 2.
longè diligentius, eandem tractatio-
nem, non modò ex parte *Poloni*, sed
etiam *Ungari* peractam describit. O-
peræ pretium erit de *Silesia, Regno Bo-*
hemia adjuncta *Carolus IV. Imperato-*
rem, testem omni exceptione majore-
rem, & qui rebus ipsis, dum gererentur,
interfuit, & quorum pars magna
fuit,

Narratio fi-
de dignissi-
ma Imp Ca-
roli de Sile-
siaz Ducati-
bus.

fuit, audire; cui Principi integerrimo, major sine dubio habenda fides est, quam omnibus ijs, qui post annos 300. propemodum, ac 400. ea de re nationis suae studio occupati, scripserunt: Illo tempore misit nos Pater noster cum pulcro Exercitu super Ducem Slesiae nomine Bulkonem, Dominum Münsterbergensem: nam ille Dux non erat Princeps, neque Vasallus Patris nostri, & Regni Bohemia; Pater tamen noster acquisierat Civitatem Wratislaviensem per D. Henricum VII. Ducem Wratislaviensem, qui heredes non habebat. Et idem Dux acceperat in donum Glacense territorium temporibus vitae suae, voluitque potius praedictam Civitatem, ac Ducatum Patri nostro, & Corona Regni Bohemiae perpetuo applicare, quam fractus suo Boleslao dimittere, quia ipse, & frater suus mutuo sibi inimicabantur. Postquam autem Pater noster accepisset possessionem Civitatis Wratislaviensis, omnes Duces Silesiae, & Oppoliensis subjecerunt se ditioni suae, ac Corona Regni Bohemiae perpetuo, ut defenderentur à Regibus Bohemorum, exceptis Duce Slesiae, Domino Svidnicensi & Münsterbergensi, cujus territorium devastavimus, prout in Chronicis scriptum est; quod in tantum devastatum fuit, quod ipse coactus est mediatis placitis, esse Vasallus Patris nostri, ac Corona Bohemiae, sicut & alij Duces. His peractis, arripuimus iter versus Ungariam ad Patrem nostrum, quem invenimus in Wissebrado super Danubio apud Regem Carolum I. qui ante habuerat Sororem Patris nostri, ipsa vero defuncta, acceperat Sororem Regis Cracoviae Cazimiri, cum qua genuerat tres filios: primogenitum Ludovicum, secundum Andream, tertium Stephanum; ibique fecit idem Rex Carolus pacem inter Patrem nostrum, & Cracoviae Regem, ita quod renunciaret Pater noster juri sibi debito in inferiore Polonia, scilicet Gnesnensi, & Calissiensis, & alijs inferioribus Provincijs Poloniae. Rex vero Cracoviae renunciavit Patri nostro, & Regno Bohemiae pro se,

& Successoribus suis, Regibus inferioris Poloniae in perpetuum de omni actione omnium Ducatum Silesiae, & Oppoliae, & Civitatis Wratislaviae. Nam antea erat dissensio inter eos: quoniam Avus noster Wenceslaus II. Rex Bohemiae, possederat inferiorem Poloniam praedictam cum Ducatibus Cracoviae, & Sandomiriaratione unica filia, Przemyslai Regis inferioris Poloniae, Ducis Cracoviae, & Sandomiriae, quam acceperat in uxorem; qui Przemysl post mortem suam dederat Avo nostro, & Corona Regni Bohemiae in perpetuum tam Regnum, quam Ducatus possidendos. Cazimirus vero praedictus erat Patruus ipsius Domina, & dicebat se Jus habere in Regno Poloniae inferioris, asserendo, quod famina non posset hereditare in Regno. Et sic guerra à longis temporibus duraverat inter Reges Bohemiae, & Cazimirum, ac Patrem suum quondam Vladislavum Regem Cracoviae, seu inferioris Poloniae. Sicq; illa guerra concordata fuit per praedictum Regem Ungariae, qui propter hoc ligavit se, & promissit esse in adiutorium Patri nostro contra Ducem Austriae, qui abstulerat fratri nostro Ducatum Carinthiae, & contra Ludovicum praedictum &c. Vide Lector, quam breviter, & nervosè totam hanc de Silesia litem, & cardinem, in quo illa versatur, Carolus IV. Imperator aperiat, simulque animadvertite, cum de Juribus Provinciarum disceptatur, ratione, non ense (qui etiam injustitiae servit) lites exquendas esse. Porro Svidnicensis Principatus tardius, quam ceteri, Bohemiae Regno adjunctus est: An: 1368. Bolko Dux Svidnicensis ultimus absque liberis moritur: Anno sequenti Carolus IV. cum quidam Jus sibi in eum Ducatum arrogarent, adveniens in Silesiam, debita omnia persolvit, praesertim Poloniae Regi, tributis in eam remper Bohemiam indictis, ac ne quid moveri in posterum posset, ab ipsa filia sua Austriae Ducissa, jus successionis pecunià praesente comparavit, adeoque firmiter Corona Bohemiae conjunxit, ut

Compositio de Silesia inter Polonos & Bohemos.

Elisabethae seu Rurix vel Richcz.

Nota.

Svidnicensis Principatus tardius Bohemiae adjunctus. Benef. l. 4. Chronici.

Carolus IV. Imp: in Vita sua C. 8.

Nota.

Nota.

omnis

omnis Nobilitas Provinciæ, ac Civitates, nullâ morâ, Anno 1369. *Wenceslao Caroli* filio fidelitatis, & subjectionis juramentum præstiterint. An. C. 1462. 18. Maij. *Georgius Bohemia, & Casimirus Polonia Reges*, novem diebus *Glogovia* unâ versati, æternum, & fraternum statuere fœdus: *Georgius* verò castris (quæ alioqui ad *Silesiam* spectabant) *Olsvieczin, Volok, Zathor, Zivecz, Sseviar, & Bervalt* suo, & Regum posterorum nomine *Polono* decessit.

Georgij Regis cum Poloniis conventio. Machov. l. 4. h. Polon. C. 61.

Jam & à *Germanis de Silesia* quædam controversia excitatur, tum ob ipsam *Silesiam*, quæ inter *quatuor Vicariatus Imperij* nominatur, tum ob *Münsterbergam*, quæ inter *Montes ejusdem Imperij* collocatur; sed refutavit illud utrumque validis argumentis *Nicolaus Henelius*, negavitque unquam in ulla *Imperij Germanici divisione*, hos vel *Silesia*, vel *Münsterbergæ* titulos inveniri, ac proinde ab aliquo sciolo finè antiquitatis autoritate confictos.

Vicariatus Imperij an sit Silesia.

§. I X.

Judicia, & Comitata Silesiæ.

Judiciorum, & Comitiorum in *Silesia* rationem in summa brevitate diligentissimè explicavit idem *Henelius* toto Capite 9. & 9. suæ *Silesiographiæ*, ut nihil adjici posse videatur. Odiosa multùm, & invidiosa sunt, quæ sequuntur; probat idem: *Regem Bohemiæ* (quæ *Silesiæ* Principem) conveniri posse in *Supremo Silesiæ Tribunali*, quod quorannis ex *Statibus* Provinciæ, eorumque *Delegatis* convocatur; adducit in eam rem *Privilegium Vladislav Regis*, datum An. 1498. neque id *Regi* esse indecorum, cum ipse *Imperator* coram *Comite Palatino Rheni, & Gallia Reges in Suprema Curia Parisiensi, & Reges Arragonia, Anglia, Dania* in Regnis quique suis, & *Saxo Elector in Curia Lipsensi* possint conveniri. Difficilius longè est illud, quod subjicit: posse *Statibus Silesiæ* etiam capitalem in *Principes Silesiæ* ferre sententiam; ità *Nicolaum Principem Oppoliensem Nissa* sententiâ à *Judicibus urbanis* pronunciata, capitali supplicio affectum; sed hoc factum molestè tulisse *Regem Vladislavum*, & autoritatem suam læsam esse graviter questum, ipsemet fatetur *Henelius*. Porro *Silesia* in rebus profanis *Jure Saxonico* utitur; *Spiram* nemo ex *Regno Bohemiæ* appellare potest, ut *Goldastus*, aliq; *Scriptores* demon-

Omnibus appellare ex Silesia licitum.

strant: *Ferdinandus I. Appellationum Tribunal* in *Arce Pragensi* instituit, ut suo loco dixi, ad quod non modò ex *Bohemia*, & conjunctis ei Provinciis *Provocationes* ad *Regem* mitterentur, sed & *in prima instantia* (ità disertè docet *Henelius*) sententiæ inde definitivæ (informationis enim causâ, ad quæcunque *Tribunalia* ire licitum est) peterentur; ab hac *provocatione* ad *Regem* liberatos se quidam per speciale nescio cujus *Regis Privilegium*, *Principatus Silesiæ* jactitant, ut *Glogoviensis, Fauroviensis, Oppoliensis, & Ratiboriensis*; ità quidem, ut sententiæ in *Comitijs* eorum lætæ *provocationum Remoris* non sint obnoxia, ut asserit *Henelius*; ac cum extrema *Appellationis* Jus inter *Jura Majestatis*, præcipuum esse videatur, neque oppressis fortasse extremum hoc auxilium jure communi negari possit, eam rem, nè cui præjudicare, aut derogare videar, in medio relinquo, præsertim, cum *quatuor hi Principatus ad Regem Bohemiæ visendi* devoluti sint, neque supersint ulli qui *Privilegio* ejusmodi (si quod fuit) gaudere possint.

Capitanei Silesiæ.

Satis jam de *Silesiæ Judicijs*; qui plura volet, consulat *Schickfusium*.

Syllabum *Supremorum Silesiæ Capitaneorum*, ut vocant, ab A. 1546. recitavit *Henelius*, sed omisit antiquiores,

Schickfus. in: Annal. Silesiæ.

res, quòd videlicet ijs allatis, sententia ejus quadantenus jugularetur, cum solis deberi *Silesiis* munus illud asserat, quod tamen *Bojemi Proceres* non semel gesserunt, ut de *Joanne de Rosis*, aliisque apertissimè constat. *Genea-*

*Litera publica
in M.S. M.S.
Rosensi.*

logias omnium Silesia Principum (si quis avet cognoscere) in *Schickfusio*, *Münstero*, *Welslavino*, *Reusnero*, aliisque reperiet. *Privilegia* quædam *Silesia* recitavit *Henelius*; ea nos in *Archivo Carlsteinensi* referemus.

§. X.

De S. Petri Denario à Silesiis pendito solito. Quædam de Privilegijs, & de Tractatione Kolovratiana, quæ basis est.

De S. Petri denario.

Silesiâ ad *Bohemos* translata, translata quoque fuit olim obligatio quotannis ex singulis domibus, *S. Petri*, ut vocabant, *Denarium* pendendi, quod *Casimirus Rex Polonia Sedis Apostolica* promisit, ut habet *Gregorius VII.* in Epist. ad *Wratislavum Bohemia Ducem*: falluntur enim (verba *Goldasti* recito) qui putant etiam *Bohemiâ* sic fuisse subjectam; est enim tantum mentio *Silesia*. De hoc denario ex *Silesia* multi *Scriptores* egere, pergit *Goldastus*: repugnant in hac re *Duces Silesia*, idè à Pontifice excommunicantur. *Epistola Gregorij* est L. 3. *Regeft*: Ep. 7. & Tomo 111. *Concl. Gener. P. 2.* hæc *Goldastus*; quibus ego nihil addam de meo, cum nimium odiosa videantur, & *Miscellaneis* meis ejusmodi tractatio malè conveniat. *Odoricus Raynaldus* in *Annalibus Ecclesiasticis* narrat: *Wratislaviam* nominatim *venerabilem Romanæ Ecclesiæ* fuisse, idque in acta publica assentiente Rege *Joanne* Anno 1327. à *Petro Alverno Apostolica Sedis Legato* relatum. Porro *Nummus* hic, ut habet *Cromerus*, minutus est: nam tres tantum datur, cum antè tres oboli, & cribrum avenæ daretur. Totum hoc evidenter confirmat *Carolus IV.* Imperator in vita sua: Post hæc, inquit: profecti sumus *Avenionem* ad *Papam Benedictum XII.* ut componeremus *litern de nummo S. Petri, quem pendunt in Diocesi Wratislavensi; lis indecisâ mansit.* Videsne nihil hîc de *Bohemia*, nihil de *Moravia* dici? neque ulla est aña in ullo Authore hujus pensionis memoria.

*Goldast. l. 2.
de Jurib. Boh.
C. 12
Petr. Abbas
Aula Regia in
Chronico.
Dulrav. l. 7.
hist. Boh.
Curam in An
nal. Siles.
Sylv. in hist.
Boh.
Miechov. &
Cromerus.
Thomas Bozi-
no de Jure dov.
& natur. C.
24.
Raynald in
Annal. Eccl.
ad A. 1327.*

*Cromer. l. 11.
hist. Polon.*

*Carolus IV.
in Vita sua
C. 14.
De Privile-
gijs Silesie.*

Privilegia quoque *Silesia* inspicienda sunt ei, qui accuratam ejus *Provincia* notitiam sibi parare velit: singulare est, & quasi basis cæterorum à *Wladislao Rege* An. 1498. latum *super Evocationibus, Juribus, & Bernis*, quod *Ferdinandus I.* An. 1328. *Maximilianus* An. 1567. *Rudolphus* 1577. confirmarunt. Illud *Wladislai Regis Diploma Buda* datum, habes in *Henelio*. Refert idem *Henelius Transactio- nem Colovratianam*, factam scilicet ab *Alberto de Kolovrat, Supremo Regni Bohemia Cancellario*, inter *Ecclesiastici Ordinis homines, & Principes*, atque inter *Ordines Silesia* An. 1504. 18. *Februarii Buda à Wladislao Rege* confirmatam, cujus hæc est summa: *Primo*: nè quis in posterum *Episcopus Wratislaviensis* creetur, nisi vel *Bohemus* gente, vel *Moravus*, vel *Silesius*, vel *Lusitanus* (tum enim adhuc *Lusitania ad Reges Bohemia* spectabat) vel ex conjunctis, atque, ut vulgò loquimur, *incorporatis Corona Bohemia Provincijs. Secundo*: nè beneficia *Ecclesiastica*, quorum collatio ad *Episcopum, Principes, Collegium*, vel alios quoscunque pertinent, alijs, quàm *Corona Bohemica indigenis* conferantur. Item *consensus Bohemia Regis* super *Electio- ne Episcopi, & Beneficiorum* collatione requiratur. *Tertio*: *Ecclesiastica administratio Episcopis* permittatur. *Quarto*: ut *Decima Clericis* persolvantur sine imminutione, aut defalcatione prætextu sterilitatis, atque ut intra triduum *Ecclesiastici Decimas* ex agris auferant.

*Goldast. in Dy
Legis N. 57.
id recitat.
Schickfusio in
Annal. Siles.*

*Henelius in
Appendice ad
Silesiograph.*

*Summa trans-
actionis Ko-
lovratianæ.*

ferant. Nō fecerint, eligantur jurati quidam, q̄i *Decimas Ecclesiasticis* debitas à reliquis frugibus separent, & designent, Rusticis suum auferre permittant. *Ferto Episcopalis*, sive *Maldrata* juxta consuetudinē persolvatur. *Quintò*: nè quis sive Clericus, sive Laicus *Tabernas Cerevisarias*, aut artificū officinas in alterius præjudicium erigat. *Sextò*: Ecclesiastici ad Patriæ defensionem contribuant requirentibus Principibus, in quorum ditione *Bona Ecclesiasticorum* sita sunt. *Septimò*: De modo procedendi adversus eos, qui *Reditus* non solvunt. *Octavo*: de Bonis desertis, & vacantibus. *Nonò*: ut debita *Originalibus Chirographis* probentur, non exemplis, seu Vidimus. *Decimò*: Si Parochus quis intestatus decedat, bona ejus non ad *Episcopum*, aut loci Dominum, sed ad *Ecclesiam* deferantur. *Actum Wratislavia die Sabbathi post Purificationem S. Mariae, 1504.*

Porro præcipua authoritatis in *Silesia* inter Principes, *Lignicenses*, & *Brigenses* fuere; eorum investituræ apud *Goldastum* multis in locis leguntur à *Venceslao Rege Bohemie Praga* 1379. illud peculiare, ut cum sex fratres essent, moriente uno, alter succederet. Ab eodem *Venceslao* Anno 1383. *Praga Rupertus*, & *Venceslaus* Duces *Lignicenses* investiantur. *Wladislaus* Rex An. 1502. *Olomucij, Ducibus Lignicensibus, & Brigensibus* investituram confert. At verò Anno eodem *Buda* die Veneris ante S. Margaretam eorundem *Ducum Privilegia* omnia confirmat. Rarum illud, & pretiosum An. 1505. in die S. Laurentij, *Wladislaus Rex Friderico* Duci *Lignicensi, & Goldbergensi* concedit, ut possit quærere metalla, & elaborare, ædificare &c. imò per quatuor millia longè, & latè, ultra suas ditiones fodere &c. Idem *Wladislaus* concedit Duci *Friderico Lignicensi*, ut suas res moriens, cui velit donare possit; *Vra-*

tslavia die Lunæ post Dominicam *Palmarum*. An. 1511. *Ludovici Regis* confirmatio Privilegiorum Principibus *Lignicensi, & Goldbergensi* datis. 1524. die S. Hedwigis. Eadem gemina à *Ferdinando I.* Lincij, 27. Julij. & iterum Anno 1549. 2. Novembris, omnia eorum Privilegia confirmantur. Sed has omnes gratias, favores Regum, ac literas fatali superinductâ lineâ, *mors ultima linea rerum* nuper delevit, sublato *Georgio V Vilhelmo Lignicensi, & Brigensi Duce* An. 1675. 20. Novemb: qui fuit ex *Piaſtea* regnatrice apud Polonos familia postremus, & *Diva Hedwigis sanguis*, cujus (sua videlicet gentis) occasum (si vera sunt, quæ in *Silesia* audivi) *Diva ipsa Hedwigis* comminando prædixit apparrens.

Dixeram Capitis hujus initio: non licere *vi Feudi, Transactiones, & cessiones Principatuum, invito Rege Bohemie*, facere; in eam rem hæc habentur: An. C. 1546. ultimâ Martij. *Ferdinandus I. Rex Bohemia* citat *Fridericum* Principem *Lignicensem Pragæ* ob contractum cessionis Principatus sui factum cum *Foachimo Marchione Brandenburgensi*. Extant ejusdem Principis *Friderici Reversales* de rescisso illo cum *Marchione Brandenburgico* contractu. *Pragæ, 1549. Literæ Friderici Ducis Brigensis, & Lignicensis Reversales* de annihilata successione *Marchionis Brandenburgici*, 1596. 11. Martij. *Alix Reversales* ejusdem *Friderici* promittentis se Monetam non cusurum (ut olim Avus fecerat, quem in Majo An. 1546. inhibuit *Ferdinandus Rex*) donec *Fus* suum *Rudolpho II.* quæ *Regi Bohemie* probet, & ab eo permittatur &c. Transactionem quoque cum *Marchione Brandenburgico* irritam esse debere significat *Wratislavia* 15. Martij Anno 1598.

Wratislaviensem populum seditio- nes domesticæ non semel turbârunt: tristissima fuisse videtur An. C. 1418. 18. Julij, cum per tumultum populi,

N. 77.

N. 79. & N. 87.

Cessiones Principatum in Siles. invito Rege B. irritæ. *Goldast. in Brylagu. N. 84.*

N. 85.

N. 91.

N. 90.

Seditio *Wratislaviensis*. *Heleslav in Calend. histor. 6. Martij.*

Consules ex fenestris Curia precipitati & trucidati sunt; quod publicum latrocinium Sigismundus Rex biennio

post adveniens, supplicio capitis viginti duorum Civium, & aliorum exilio vindicavit.

§. XI.

Cur tam multa de Silesia adferantur; nihil de Moravia, nihil de Lusatia.

Cur hoc loco de Silesia tractarim.

Hucusque de *Silesia*, quæ in *Adversarijs* meis repereram ex optimis Scriptoribus, & *Literis publicis* Regum, ac Principum deprompta, quæ vix, ac nè vix quidem à privato aliquo Scriptore conjecturis; vel audaciâ ipsâ armato; quod fieri aliquando vidimus) refelli, ac refutari possunt.

Illud mihi Lectores citius objicient: quid sit, quòd tam multa, & tam diligenter de *Comitatu Glacensi* superiore Capite, & nunc de *Silesia* unum in locum collegerim, & coacervârim, cum vix tantâ diligentia tractem res *Bohemicas*, quæ tamen in præsentî *Opere* scopus sunt, & finis studiorum meorum? huic ego objectioni facillimè respondeo; *primò*: convenienter huic loco, & *Bohemiarum rerum* tractationi *Silesitica*, & *Glacensia* subjici, & conjungi, cum hæc in eodem *Regno Bohemia* censeantur, potissimum *Comitatus Glacensis*, qui *Bohemia*, ut ita dicam, suburbanus, domesticus, & insertus, multis titulis nobiscum unitur; deinde semel expedire volui, quæ aliquando tamen erant adferenda, ut jam quasi curâ istâ vacuus, ad cætera persequenda solutior animo, & quasi novis viribus auctus accedam; deniq; nemo existimet diligentior me in *Silesitica*, & omissior in *Bohemicis*

rebus commemorandis aut fuisse unquam, aut postea fore: quid enim hætenus *primò*, aut *secundo* libro, quàm *Bohemica* tractavi? aut quid sequentibus libris aliud sum tractaturus? hæc mihi in posterum (ut ajunt) utramque paginam facient, hæc implebunt Volumina. Sed illud potius accusent, & postulent legentes, ut aliquid de *Moravia* & *Lusatia* adferamus, quandoquidem & istæ *Provincia Corona Bohemica*, velut pretiosissimæ gemmæ inseruntur, aut insertæ fuerunt; at Ego in alienam messem nolui falcem injicere, siquidem *Lusatia* historiam concinnandâ sibi sum sit *Reverendissimus & Doctissimus Pragensis & Budissinensis Canonicus, & Prælatus Christianus Pfaltz*; *Moravographia* verò diu promissa, & jam, ut audio, ad Typum adornata, ab Illustrissimo Episcopo *Thoma Pessinâ Sannodriensi* indies expectatur. Quanquam neq; hæc excusatione uti possim, cum in libris sequentibus, longè alia, quàm nunc attulerim, de *Silesia*, de *Comitatu Glacensi*, de *Moravia*, de *Lusatia* utrâq; de *Oppavulensi Ducatu*, de *Olomutensi Principatu* (fortasse in vulgus ignota) allaturum me confidam, & promittam. Interea velut ex peregrinatione *Glacensi & Silesitica* in *Bohemia* ad nostra tractanda redeamus.

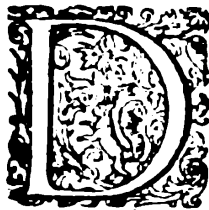
Quare tractato de Moravia & Silesia hoc loco sit omissa.

C A P U T · V I I .

De Calamitatibus Urbium, & Oppidorum Bohemiæ; quantam Populi Bohemici stragem proxima bella ediderint; De multitudine Populi ante bellum hæreticorum; De vetustis Urbibus Bojemix apud Ptolemæum; Origines Urbium Bohemicarum per Indicem, juxta Chronologiam Hagecij Annalium Bohemiæ Scriptoris, tum Oppida; aliâque huc spectantia.

Proximæ calamitates & exinde solitudo Bohemiæ.

DE Urbibus & Oppidiis Bohemiæ, pauca hæc ætate nostrâ (quâ bellorum continuatione, & crudelitate *serillum* superavimus) scribi possunt: nulla *Urbs*, nullum adeò *Oppidum* nominari potest, quod non proximis bellis arserit; Sunt, quæ post expilationem hostilem, iterum, iterumque flammis conciderint, & in terram data sint; de his calamitatibus in *Historia Boleslaviensi* quædam diximus.

Super sunt tamen etiam nû Veteris magnificentix, splendoris, ac gloriæ in *Arcibus, Oppidiis, & Civitatibus* quædam, etsi pauca, quæ calamitates, & strages hostium & ignium effugerunt, vestigia, & monumenta; ex quibus tamen prudentes, aliquam de sælicitate priorum temporum capiunt conjecturam; videbis aliquando deserto in loco stantem egregij operis *portam*, aut *columnam*, aut *stabuli* alicujus magnificum fragmentum aut frustum, cum ex tota reliqua villa appareat nihil; alibi *Turrus* occurret, quæ pago, aut oppido in cineres abeunte, sola remansit; alibi multorum fastigiorum inclinatas jam ruinas, minasque murorum exhorrescit *Viator*; in Urbibus & Oppidis propè desertis, insignem aliquam *porticum*, vel *Menianum* aliquod è domo exiens, elegantissimo opere lateritio, vel saxeo pictis aut incisis Dominorum insignibus mirari poteris; alibi ingentibus ruinis descendit, hiâtque *restudo Curia*; domus rusticorum nonnunquam par-

tim *imbricata*, parte aliâ stramento teguntur; *Cisterne* ipsæ in Urbibus veterem fori majestatem multis in locis ostendunt: *Bohemobrodum, Slanam, Pragam novam, Pisekam, Nimburgum, Litomericium*, verbo: *Urbes Regias omnes* oculo curiosiore perlulret, quisquis à me fieri sibi fidem postulat. Jam ad Populum: *Summus Regni Cancellarius Vilhelmus Slavata*, qui post hæreticorum Regnum, & *Ordinum Rebellionem* vivebat, & quæ videbat, pro munere suo, publicè (aliàs etiam privatim rerum ejusmodi curiosissimus, & diligens) annotabat, affirmat disertè: Anno 1622. & tribus, aut quatuor sequentibus, *triginta familiarum millia ex sola Bohemia excessisse* (possessonatos vocant) ut aliorum numerus non ineatur, *Mulierum, parvulorum, imbellium atatis, filiorum familiarum, Opificum, Mercatorum, accatorum*; *Nobilitas* verò maxima pars amissa est, qui omnes conservari poterant, si lentiùs quidam festinare voluissent, & oculo ad alienas ditiones semel adjecto, cupiditati suæ imperare; nunc velut *canis festinans cacos parvis catulos* (ut est in proverbio) sic isti affectuum impotentia cæci, religionis prætextu (quæ sapissimè etiam ab irreligiosis obtenditur) Regnum vacuârunt cultoribus, Regis, & Republicæ irreparabili damno, cum potentiores ferè emigrarent, secumque infinitam auri, argenti, & cæterarum opum vim (quibus tum ex longissima pace, & aureis *Maximiliani, & Rudolphi* Cæsarum temporibus, ultra vicini-

Bellum Svecicū quā exitiale Bohemix.

Numerus Incolarum Bohemix avorum, & patrum memoriā.

nas omnes Provincias affluebat *Bohemia*) in exilij sui solatium, & necessarium viaticum, ac præsidium efferrent, solis serè *pauperibus terra* (ut lacit litteræ de Translatione *Judaorum in Babyloniam* loquuntur) in *Boëmia* relicti. Secura sunt *Svecorum* bella cum extremo *Patria* exitio, & cæde incolarum, anno demum, quā cœperant, *oçtavo decimo* finita; de quibus cum serum sit queri, supervacaneum est scribere; memoriam suam consulant, qui vidère; qui non viderunt, ratiocinentur, & prudenter colligant: quid *amici milites*, omni impunitate permisâ, hoste nisi ipsi prius spoliarent, & everterent omnia rapturo, omnibus propè illis annis in *Bohemia* æstivantes, hibernantes; quid deinde *hostes* toties, & ipsi traductis *Exercitibus*, captis plerisque *Arcibus*, *Oppidis*, & *Urbibus* nostris, totâ propè occupatâ *Bohemiâ*, edere damnorum potuerint, cum *isti* velut hostes agerent, *illi* quod Incolis raperent, hosti se detrahare arbitrarentur, iniquissimo, malè comparato, & prorsus exitiali certamine. Sed nos vetustiora magis, quàm hæc tristia persequamur. *Rudolfo II. Casare* apud nos regnante adhuc 34700. pagi, qui *Pastores* gregibus, & armentis alerent (nam villæ, & Dominorum prædia hoc numero comprehensa non sunt) 34700. inquam, pagi in *Regni Tabulis* recitantur; *Oppidis*, *Urbesque* muratæ 732. *Arces* (*Zámty* appellamus, neque hoc nomine Nobilium habitationes, *Tvorzy* dictas, complectimur) 124. *Patres-familias* numerabantur *tricies centena millia, quatuor millia, & septingenti.* annotatum in iisdem *Tabulis Rudolfinis* reperio: si ex *Bohemia* decimus quisque in bellum legeretur, *Exercitum* 346120. *Milium* scribi posse; sed hæc olim fuere.

Dum hæc ad Typum mitterem offert mihi V. Cl. & Regni Geometra D. *Guilielmus Vilimovvsky* verus Amicus grandem *Tabulam*, artificio singu-

lari Scriptoris constructam, & certis lineis, spatijs, & classibus divisam, & discriminatam; in qua Ditionibus omnibus, Urbibus, Oppidisque nominatis usque ad segmenta & atomos ultimas demonstrantur totius *Bohemia* facultates: ea tabula confecta fuit A. 1596. autoritate summorum Procerum, quos *Ordines in Comitibus Praga* celebratis ab eo anno usque ad 1604. *Tribus Regni* exigendis præfecerant, cum nimirum periculosum bellum cum Turcis *Rudolfus Imperator* gereret, eique extraordinarias ad id bellum pecunia summas in decennium *Bohemia* *Ordines* promisissent. Cuperem hoc loco eam *Tabulam* exscribere, si modò Lectores paterentur, & si magnitudo rerum sineret; at fortè essent, qui clamarent ista ad præsentem rerum statum nihil facere, neque satis expedire, ut hæc arcana, quibus vires Regni patefcunt hostibus, evulgentur. Itaque compendiosam omnia, & summas generales attulisse contentus, particularia ex quibus summa præbantur, tum ipsas ditiones & nomina Civitatum, oppidorum, Arces & ditiones, aliæque his similia tranfiliam:

Ditiones Regiæ Majestatis Camerales in Bohemia 24. numerantur.

(Notandum: hac ætate nostrâ, quâ vivimus, plusquam dimidiam earum Cameralium ditionum partem abalienatam esse; nominare possem singulas, sed odium non evitarem.)

In Regijs ditionibus subditi & glebæ adscriptitij olim numerabantur

	14373.
Parochix seu Collaturæ	132.
Camini	2089.
Rotæ molares	555.
Magistri Opilionum	24.
Opiliones	64.
Judaorum domus	13.

Ordo Dominorum seu Baronum Regni Quatuordecim Districtibus Re-

Regni (omittunt enim in hac Tabula Egrensis, Cubitensis, & Glacensis Comitatus) numerum conficiunt 254. qui omnes suas habent possessiones & ditiones, Dominorum inquam & Baronum Ordo subditos habet universim -	67125.
Parochias seu Collaturas	517.
Caminos -	7472.
Rotas molares -	3152.
Opilionum Magistros	278.
Opiliones - -	549.
Domus Judæorum -	81.
Equestris Ordo in Quatuordecim Bohemix Districtibus possidentium bona, conficit numerum 1128.	
Subditorum habet numerum	
- - -	54413. $\frac{1}{2}$.
Parochias habent	520. $\frac{1}{2}$.
Caminos - -	6244.
Rotas molares -	3185.
Opilionum Magistros	652.
Opiliones -	1140.
Judæorum Domos -	40.
Civitates Regiæ & liberæ sunt 49.	
In ijs sunt Domus	14961.
Habent ditiones, & in ijs subditos suæ glebæ -	5326.
Parochias seu Collaturas	101.
Caminos - -	25662.
Rotas molares -	1053.
Opilionum Magistros	32.
Opiliones - -	56.
Domos Judæorum -	242.
& in hac summa inclusæ 146. domus Judæorum in antiqua Urbe.	
Status Ecclesiasticus habebat tum Ditiones - -	
- - -	50.
In ijs subditos numerabat	7339.
Parochias seu Collaturas	72.
Caminos - -	515.
Rotas molares -	407.
Opilionum Magistros	20.
Opiliones - -	37.
Judæorum Domum nullam	0.
Liberorum prædiorum possessores Srebobnicy / Strubawren / Scul-	

æti & liberi in nullo tamen statu Bohemix computati	333.
Subditos habent -	72.
Parochiam seu Collaturam nullam	
Caminos - -	99.
Rotas molares -	6.
Opilionum Magistros	1.
Opiliones - -	1.
Domus Judæorum nullas	0.
Civitates Dominis vel Equitibus subditæ - -	
- - -	48.
Subditos numerant	2282.
Parochias & Collaturas	24.
Caminos - -	1458.
Rotas molares -	133.
Opilionum Magistros	10.
Opiliones - -	12.
Judæorum Domum nullam	0.

Hæc ex illa, quam dixi, Tabula Summam rerum omnium quas attuli, quisque Numerorum peritus facile conficiet: ad propiora nobis tempora veniamus: Paulus Aretinus Civis Pragensis præcellens Geographus in Tabula Bohemix abs se edita A. 1619. affirmat Bohemiam in circuitu suo milliaria 123. $\frac{1}{2}$. continere. Ab Oriente in Occidentem habere milliaria Germanica maxima 40. (quæ singula ut plurimum duabus, imo & quædam tribus horis conficiuntur curru sat expedito) à Septentrione in Meridiem patere triginta quinque milliaria; totam verò aream Bohemix in suis metis & limitibus 659. millia quadratorum comprehendere; pergit: justas Urbes & oppida numerari 722. Arces munitas 200. Nobilitatis sedes (Civitates / Bohemis, Ritterstet / Germanis) 3377. computari. Vide quanta rerum à parvo tempore mutatio! Hominum in Bohemia numerum diligenter inivitatate suâ Paulus Stransky, qui paulò ante victoriam in albo monte de hæreticis pattam, affirmat in Bohemia: (verba ejus recito) Agricolas centies quinquagies; Crives plus minus duodecies mille; Sculteros (de quibus mox) trecentos triginta octo;

Stransky in
Rep. Boi. C. 19
Fus. Provinci-
ale E. 12
ordinatio Reg.
Rudolphi II.
A. 1585.
Comitia Anno
1596. & 1598

Parochias & Sacerdotes pagorum, mille trecentos quadraginta; Opilionum Magistras mille sexaginta & octo; Opiliones ipsos mille octingentos septuaginta quinque censos, & Regni Tabulis inscriptos fuisse. Porro Sculteti, ut rem obiter explicem, erant coloni prædiorum liberi, quorum unicum onus, ut bello excitato, (Artogleriam barbarè appellant) omnem machinarum apparatus, tormenta & nea, globos, pyrios pulveres subvehant, atque in id equos, & operas præstent. Horum hodie exilis est numerus, mediâque parte imminutus, cum graves alienæ libertati homines multa semper agant pro libitu. Do Petla hluboſo/ do Uebe wyſoſo. & iterum: Bûh wyſoſo/ Král daleſo/ vetus est Veterum Bohemorum caustio.

Hodie nihil in *Bohemia* frequentius, quàm Arcium, pagorumque ruinas spectari, quorum etiam nomina ignorantur. Arces adferam quasdam suo loco, quæ ubi steterint, nullâ diligentia potuit deprehendi, ac vicissim me-

dijs in silvis, altissimis montibus, & saxis affixas vidi, quarum mihi nomina, nè ipsi quidem, qui ea incolebant loca, edere potuerunt. Illud memoratu dignum: *Claudium Ptolemaum* (qui sub *Antonino Pio*, nisi fallor circa Annum Christi 150. Orbem terrarum tabulis divisit, & singularum Provinciarum Oppida, & Urbes præcipuas signatis in cælo *longitudinum & latitudinum gradibus* nominavit) cum de gente, ut vocat, *magna Bæmorum, & Bojohemo* agit, non paucas Urbes adduxisse, quarum hodie nulla superest memoria; nimirum verum est illud *Ansonianum*:

Mors etiam saxis, marmoribusque venit.

De hisce *Ptolemæi Urbibus* quid sentiendum sit, dixi alio in loco, quæ repetere, esset hominis otio suo abutentis. Erant scilicet Urbes istæ *Bojorum, Hermundurorum, Marcomannorum, Quadorum*; qui Populi, quæ demum ratione amissi sint, perierintque, libro II. docuimus.

Bojohemi
vetustæ Ur-
bes in Pro-
lemæo.

In Epitome
Historica.

§. I.

De Hermundurorum, & Bojorum vetustis Urbibus; Quæ prima Czechorum in Bojohemo Urbes; earum origines ex Davide Crinito Nepomucensi.

HAgek *Pamilum* quendam *Hermundurorum* Regem nominat, qui antè, quàm in has oras *Czechus* advenisset, in *Reginohradensis Districtus* finibus *Glacium & Moraviam* versus, regnârit: ejus sedem fuisse *Krulich*, quæ hodièque retinet nomen; in arce *Landsbergensi* (crediderim *Landscrenensi* legi oportere) *Regni Hermundurorum Archiva* servata esse, ibidèmq; Regem illum *Pamilum*, Leges, quas tulerat, deposuisse; quæ unde descripserit *Hagecius*, scire non possum.

Ex manu scriptis *Bojorum* historijs circa A. 300. narrat *Velserus ab Adalgaro*, qui *Boijs* præfuerit, inter alios *Osi-*

nuchum quendam apud *Bojohemos* Regem superatum esse; cui narrationi timidè se assentiri *Velserus* ipse fatetur; ad certiora, propiora, & ut ita loquar, *Slavica tempora* veniamus:

Quæ prima apud nos Arces, quæve oppida à *Czechis* nostris condita surrexerint, diligentissimè persequitur *Hagecius*; de originibus earum *Chronographicos versus doctos & laboriosos*, avorum ætate vulgatos, vidisse meminisse, quos *David Crinitus*, Poëta Bohemus, ortu *Nepomucenus*, Civitate *Rakonicensis* vulgavit. *Cosmas Pragensis Decanus*, & primus (post *Christianum* Ducis *Boleslai secundi* filium) *Boëmica-rum rerum* scriptor, affirmat: tres *Cro-*

Vels. Lib. 1.
Bohem.

Hagecius in
Annalib: Boh.

Cosmas Lib. 1
hist. Boh.

Quid sint
Sculteti seu
Coloni præ-
diorum li-
berorum &
munus eo-
rum.

M. S. Regino-
hrad.

Hagek in Pro-
legom ad Chro-
nic. Boh.

Hermundu-
rorum reli-
quæ Urbes
in Boh.

Osinuchus
Bojohemo
rum Rex.

De Vetus-
tissimis
primorum
Czechorū
Urbibus.

di Junioris filias, singulas sibi Arces struxisse: *Teskam Lechin* castrum, *Kassam* à patris *Croci* nomine *Crocum*, quod castrum suo jam tempore in ruinis steterit, altissimis obrutum silvis, non procul pago *Ztibone*; tertia sororum *Libussa*, pluribus excitatis Urbibus inclaruit, *Pragâ* præcipuè tot Ducum, Regum, ac Cæsarum Inclytâ sede; aliam quandam *Urbem*, ut idem *Casmas* loquitur, *potentissimam* condidit suo nomine *Libossam juxta silvam*, *qua sendit ad pagum Ztibecinam*; ita ille: hodie neque silvæ, neque pagi nomen, quod sciam, sibi constat, & *Crovis* illa *potentissima*, nè quidem in rudibus usquam spectatur.

Libussa Ci-
vitas.

Babienum.

E regione clarissimi Cisterciensium Cœnobij (quod *Aula Regia* dicitur, uno ab Urbe *Pragâ* milliario meridiem versùs) trans *Muldavam* Mons altus, minoribus collibus incinctus apparet, colles illi omnes, unaque & mons, nihil aliud dici possunt, quàm ingentes lapidum cumuli; in multis adhuc commissuram calcis videas, tum vestigia *domorum ac mœnium* per rupes euntia, tum *cellaria* è vivo saxo altè effossa, ut *Urbem* insignem eò loci stetisse nemo dubitare possit; & affirmant Incolæ, traditum à Majoribus, *Bojorum* veterum id opus, & sedem Regiam fuisse multis ante *Pragam* sæculis; quid si illud *Marobodni Bubiennum* (cujus regiam in Bohemia *Lipsum*, aliique omnes statuunt) faciamus? At alij *Bubienum*, quâdam vocis similitudine ducti, proximè ad *Pragam* collocant, ubi nunc pagus *Bubenez*, in quo rudera, mœnia, & subterraneos meatus manufactos ostendunt.

Praga.

Arcem Regiam Pragensem *Mnata* Bohemix Princeps in *Suillo Monte* (ita enim dicebatur) condere cepit primus, Uxori *Strzezyslavæ*, ubi illa cum placeret, altissimo è loco despectans omnia, & in sublimi cum puellis suis, cœlo magis, quàm terrâ frueretur.

Proximum, & proclive foret *Pragam* descendere, sed peculiaris illi lo-

cus servatur, cum hæc universalis, & ad universum Regnum pertinentia expediverimus. Ac nè se desertos tamen à me, & sine duce in itinere inexplicabili relictos, Lectores querantur, placet *Urbium Bohemicarum*, sed earum tantùm, quas *Regias* vocant, unus *Regis* aut *Regina* subjectas Imperijs (nam serviles, ut sic loquar, & Procærum glebæ adscriptas, recensere infinitum foret) earum, inquam, *Urbium Origines* brevissimè indicare, & quo fundatæ sint anno, singulis adscribere. Illud moneo: me in his Urbium originibus non meam (quæ probatissimorum Scriptorum est) sed *Hageciam Chronologiam* esse secutum; nam si nostram (quam superiore libro statuimus) sequamur, omnia ducentis minimum annis priùs facta esse dicendum est.

Kaurzimium à fumo in auras ascendente, quasi *Fumariam* diceret, fundatur An. 653.

Hagek ad eum
An.
Crinitus.

Praga minor à *Libussa* Duce, à limite dicta, An. 711. Mense Novembri extrui cœpit, ut annotat *Crinitus*; ædificijs mixum in modum augetur An. 791.

Hagek.
Crinitus.

Zatecinum, priùs erat *Luczko* à pratorum amœnitate. A. 718. dicta postea *Zatecz*, à flexuoso, verticosoque *Egra* fluvij præterlabentis cursu. Alij *Zatecz*, rû *Z* acriter pronunciato, à copiosis messibus dictum existimant.

Eidem.

Beranna (quam *Carolus Cæsar Veroniam* suam appellare solebat) à latrocinijs, & rapiendo. An. 718. conditur. *Slawoslow* primitus appellabatur.

Idem Hagek ad
A. 746.

Slama Urbs quondam splendida, & Regia, à *sale* ibi reperto An. 750.

idem.

Mielnicium quasi *Melnik* à molendo, & molarum frequentia à *Comitibus Břovijs*, seu *Guttensteinjs* An. 757. conditur.

idem.

Piseca ab arenis aureis (*Arenaria*) A. 760.

idem.

Lidomericium, nunc *Litomericium*, à familia *Wřisoveciana* An. 771. fundatum. Fabula est *Hageciana*, illud

rd: *Lidomir mērice*. *Lidomirus Kobalij filius* opportunissimo loco fundavit.

Plisa.

Plisa duplex est: *Vetus* sub castro *Radinie*, condita 775.

Nova veterem devoravit, translatis aliò (à loco priore uno milliario non minus) Civibus; *Joannes Rex Luxemburgicus* maximus hujus Urbis *Nova* amator fuit. Ac nè *Nova* originis suæ immemor videretur, vetera etiam insignia retinuit, *Plze*, seu *limaces*; quòd dum domus in *Vetere* conderentur, ingentem eorum copiam effodissent. Hujus Urbis *semper Catholica*, gloriana & inclyta adversus hæreticos edita facinora, in Calendario *R. P. Georgij Crugerij S. J.* leguntur.

Reginohradecium.

Regino-Hradecium, seu *Hradecium Regina*, Civitas *Regina* dotalis (quæ me prima nascentem vidit) ex Castro Regio (id enim vocabulum *Hradecz* significat) Civitas evasit A. 782.

Sufficium, quòd ibi auri ramenta, & arenæ percolarentur & sicarentur, A. 790.

Praga major, seu *Vetus*, cùm in *minore Urbe* ob multitudinem angustè habitaretur, neque ob *Petrinum & Sutilium* montes, domus latius ire possent, in adversa fluminis *Wltava* ripa 795. ædificari cepit.

Cadana 821. à conditore dicta, fundatur.

Usta vel *Austa* à silvæ densitate (quod est *Haussti*) 822.

Luna vel *Lanna* à *Launo Crossi* filio pagus antè conditus, mœnibus A. 829. cingitur. Apparet eos, qui mœnibant, aliquam nominis rationem habuisse, cùm bicornis *Luna* vel curvati sinûs similitudinem Civitas referat.

Domazlicium seu *Tusta* ex pago *Draßovv* in Civitatem, *Ottonis Magni* Imp. Imperio assurrexit circa An. 964. cùm *Boleslao sexto Imperator honorem Pincernatus*, ut in *Epitome* probatum est, eò loci detulisset.

Chrudimium quando conditum sit, nusquam annotatum reperi; sed jam

An. 1055. Civitatis jura habuisse constat.

Czaslavia Civitas multis immunitatibus ornata condita est An. C. 796. à Majoribus *Woraczickiorum* inclytæ stirpis fratribus; quorum alteri *Czas*, alteri *Slaw* nomen fuit.

Przibramum paulò post An. C. 884.

Misa, seu *Sirzibro* ab argento dicta; fundatur An. 1131.

Budvicium, ut de *Plisa* paulò antè diximus, duplex est: *Vetus*, à *Rosen-* *Historia Rofa*
fu M. 5

sibus Dynastis ex *Budrovogij* nomine conditum; *Novum* ab *Ostogaro II.* circa An. 1265. & descriptum, & exædificatum, cùm ibi *Regina* filium peperisset; cujus regij *Infantis effigies* ex saxo, hodièque in *Ecclesia R. P. Ordinis Prædicatorij* spectatur. *Budvicij* Budvicium origines diligenter descripsit ejusdem Ordinis Sacerdos *R. P. Michael Schickelius*, mihi quondam dum viveret charissimus, & religiosâ amicitia conjunctissimus, in eo libello, quo *miracula B. V. quæ Budvicij coluntur*, est complexus.

Ea verò causâ est, cur *Budvicium* inter *Bohemicas* Urbes fori amplitudine, olim (ante incendium) splendore, domorum & insularum æqualitate, platearum descriptione, totòq; ordine rerum antecellat: alix enim ad ædificationibus, & domibus temere (ut *Novi Crves* adveniebant) structis incrementa sumsere; ac *Budvicium*, *Ostogaro II.* jubente, à strenuo Equite *Hirz* nomine, primùm descriptum, & juxta eam descriptionem fundatum, & constructum est, primâque ædes in Urbe nova *Cænobium Prædicatorum* fuit.

Nimburgum à Teutonibus occupatum, & hoc nomine insignitum *Marchione Brandenburgico* Tutoris nomine Regnum administrante, post *Ostogari* eadem suspicio est An. 1270. alioquin origo Urbis antiquior; *Wicemil Mnoboslai* filius An. 779. eam Urbem condidit, quæ multis sæculis *Wicemilovv* appellabatur.

Praga nova à *Carolo IV.* An. 1348. fun-

Epitome histo-
rica.

Cronica.

fundatur; de hujus Urbis fundatione plura diximus in *Epitome*. *Boleslavia Versus* circa An. C. 920. *Junior* vero A. 973. condita perhibetur.

Budina An. C. 881. *Broda Teutonica* 793. *Bilina* 744. *Bydzovium* 763. *Chlumecium Wchinskiorum* 763. *Favomirium* circa 1123. *Clatovia* 771.

Rakona vel *Rakovnicium*, licet credibile sit, longè antè conditum, Immunitates tam quædam, Civitatibus Regijs proprias, primùm ab *Joanne Rege* An. 1319. accepit.

Idem de *Thaborio* dici potest: *Castrum Kotmow* A. 774. (quod hodieque in Civitate illa videmus) *Koten* quidam fundavit. At Civitati faci-

em, forum, domos, plateas *Zistka* magnus bellator circa A. 1419. adjecit ædificando.

Iglavia A. 799. Bohemis *Gehlavva*, vel *Giglavva* (Igl Germanis) ab *Erinaceo* animali in fundamentis reperto, qui *Slavis* *Gehlak* dicitur.

Gerlicium Lusatix ex pago *Drzeunio* *Sobeslans Bohemia* Princeps An. 1131. fundavit.

Zitaviam à *Žito*, quod *Siligo* dicitur *Primislavus Ottogorus II.* Rex Bohemix An. 1255.

De *Bohemia Urbibus* plura suis locis, præsertim in *Historia Civitatum Bohemix*, ubi etiam illas, quæ hîc omisæ sunt, referemus.

§. II.

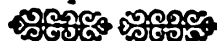
Districtus Bohemia apud Veteres, duodecim, & Sedes Justitiariorum enumerantur. Podbricensis, & Wltaviensis novissimè additi. Ordo sessionis Urbium in Comitijs. Opes Civitatum superiore saculo unde possint colligi. Multitudo hominum in vetere Bohemia. Potentia Praga. Quantæ olim cades hominum. De Lezacis quadam.

Districtus
olim cauti
XII.

Bohemiam regionatim, seu per *Districtus* divisam, tertio ab hinc *Capite* exhibui, docuique errare eos, qui eam à *Carolo IV.* Patriæ Patre in XV. Regiones tributam scripserunt: nam *Caroli IV.* ejusque filij *Wenceslai* (ut mox probabo) temporibus non nisi duodecim in ipsa *Bohemia* *Districtus* nominabantur, æqualiter quàm maximè fieri potuit, divisi, & in ipsis *Districtibus* certæ quædam *Urbes*, vel *Oppida* designabantur pro

commoditate locorum, in quibus & *Capitanei* residerent, & sessiones suas (ut illi loquebantur) celebrarent, & *Bernam Regalem*, seu *tributum*, quod *Regi*, & *Regno* pendebatur, deponerent.

Referam hoc loco *Bohemia* *Districtus* juxta veterem divisionem ex libro *Wenceslai* Regis ac *Cæsaris* temporibus scripto, in honorem antiquitatis.

Berna Regalis Regni Bohemia colligitur per Districtus infra scriptos, ac sessiones.

Pragensis aliàs Gurimensis Districtus sessiones.

Major Civ. Prag:
Broda Bohemicalis.
Nova Colonia.
Gurym (Caurzimium.)
Wlassim.
Benessow.

Districtus Plzemensis sessiones.

Nova Plzna.
Glatovia.
Tusta.
Misa.

Districtus Litomericensis.

Litomiericz.
Lippa.

Miel.

- Mielnik.
Districtus Grecensis (Regino-bradecensis.)

Hradecz Reginx.
Kosteletz prope Potenstein.
Jaromirz.
Giczin.
Bydzovia.

Districtus Rakovnicensis.

Rakownik.
Werona (Berauna.)
Chrudimensis Districtus.

Chrudim.
Altamura.

Prachimensis Districtus.

Kamyk.
Brzeznicz.
Sicca (Sufficium.)
Horazdiowicz.
Strakonicz.
Netolicz.

Slanensis Districtus.

Praga minor.
Slana.
Rudnicz.
Welwar.

Boleslaviensis Districtus.

Nymburga.
Benatky.
Juvenis Boleslavia.
Hradisczè.
Sobotka.
Turnow.
Jablonecz.
Biela.

Zacensis Districtus.

Luna.
Zacz.
Mastiw.
Cadanum.
Pons.
Usk super Albea.

Czaslaviensis Districtus.

Czaslavia.
Zbraslawicz.
Sstiepanow.
Czechicz.
Humpolecz.
Broda Teutonicalis.

Bechimensis Districtus.

Neweklow.
Sedlczany.
Krasnahora.
Milewsk.
Pieska (Piseca.)
Tyq super Multavia.
Budweis.
Wesele.
Novadomus.
Paczow.
Usk super Luznicz.
Miliczin.

Videat Lector Veterem *Bohemia* divisionem à Nostra, quâ modò utimur, toto, quod ajunt, cælo, vel potius terrâ, distare; cum plurimæ ex modò nominatis Urbibus, alijs, quàm nunc fiat, *Districtibus* attribuuntur, neque inter eos *Podbricensis*, ac *Wlswiensis*, multò minus *Cubitenfis* (qui decimus quintus est) legantur.

Hoc loco Ordinem dignitatis, & sessionum in Comitijis, & Panegyribus Regni prerogativas, nè cui præjudicium faciam, adjicere nolò; certant quædam Urbes, & adhuc sub judice litest. Olim *Praga vetus*, & *nova* sine controversia cæteris omnibus antebant (imò vetustis *Bohemia* temporibus, ut ex plurimorum Comitiorum subscriptionibus patet, inter *Equites* nominabantur) tum vel *Plsna* & *Budovicium*, & *Usta* vel *Custma* (ego enim hæc meâ tractatione nulli Urbium præjudicare velim) postea *Hradecium Regina*, *Zatecium*, ac tandem triginta tres reliquæ, quarum etiam imminutus est numerus. Ubi controversiæ istæ per Reges finitæ fuerint, omnia quæ nunc prætermittuntur, poterunt annotari. Inter eas dotales Reginis attributæ Civitates, Regiarum nihilominus in numero Urbium: *Regino-bradecium*, *Jaromirium*, *Trutnovia*, *Regina Curia* (*Kralowé Dvûr*) *Bydzovium*, *Chrudimium*, *Meito*, *Policzka*, olim etiam *Mielnicum* cum Arce, prædiisq; & amplissimis latifundijs, vini, frumentique feracibus.

Urbes Regia inter se collatæ, quantum

Ordo dignitatis in Comitijis hoc loco curò adferatur.

Potentia vicarum olim ex Benis colligi potest.

tum

tum quæque earum sub *Ferdinando I.* opibus & multitudine populi valeret, non melius, quam ex *Bernis* seu *Tribus* intelligere licet; exscribam Comitiorum articulum, in periculosissimis bellis (cùm *Turca* in ipsa *Moravia*, *Austria*, imò etiam in ipsa *Bohemia* timerentur) statutum: Nymburga pendet 678. sexagenas Miffenes.

Jaromiriuna	- - -	190.
Policzka	- - -	270.
Muta	- - -	400.
Plsna	- - -	1450.
Reginohradecium	- - -	1400.
Dvorum seu Curia Reginae	- - -	90.
Chrudimium	- - -	600.
Czaslavia	- - -	700.
Colinum	- - -	500.
Praga Antiqua	- - -	2300.
Caurzimium	- - -	100.
Taborium	- - -	480.
Wodnianum	- - -	180.
Sufficium	- - -	300.
Clatovia	- - -	1200.
Domazlicium seu Tusta	- - -	200.
Budvicius	- - -	1150.
Piseka	- - -	400.
Berauna	- - -	360.
Miza	- - -	880.
Zatecium	- - -	1400.
Nova Urbs Praga	- - -	2050.
Slana	- - -	560.
Mielnikum	- - -	342.
Rakownicum	- - -	500.
Rokiczana	- - -	140.
Bydzovium	- - -	122.
Litomericium	- - -	1200.
Austa	- - -	420.
Pons	- - -	776.
Trutnovia	- - -	100.
Minor Urbs Praga	- - -	300.

Ex his omnibus, quæ præfenti, & superioribus Capitibus diximus, quisque in rebus versatus facile conjiciet, hodiernum *Bohemia* statum multò factum esse ætatiorem, imò quod semel & verè dicendum est) nos nec umbram quidem Veteris *Bohemia* tenere; Vide quæ in *Ernesti vita*, alibi que ex-

pius dequesti sumus; quod populi multitudinem attinet, ausim dicere: nec decimam hominum partem, quæ superioribus sæculis in *Bohemia* fuit, nos æquare; laborabat populo vetus *Bohemia*, Regesque solliciti, vicinis Principibus militaturos offerebant, quod in *Sigismundo* prudenter animadvertit *Aeneas Silvius*: militatum est Caesaribus *Henricis*, *Ottomibus*, *Federicis*, *Philippis*, *Ludovicis*, ac cæteris, in Imperio, Italia, atque ipsa demum *Palæstina*; militatum *Gallia* Regibus, Rege ipso *Joanne* Exercitum ducente; militatum *Electo*ribus Imperatorum, *Moguntinis*, *Coloniensibus*, præcipuè *Palatinis*, & *Bavaris*; sæpissimè *Polonia* Regibus, invitatis stipendio plurimis *Bohemorum* millibus, ut patet *Cromerum* legenti; *Ungarica* verò bella, quot *Bohemorum* millia in præliis conlumerint, difficile est dicere: segantur *Sigismundi*, & sequentium Regum cædes, & victoriæ apud *Bonsinium*, *Silvium*, *Revam*, ac *Theobaldum*, & quæ nos ipsi attulimus in *Epitome historica* ex oratione *Vienna* habita ad Caesarem *Maximilianum I.* duosque Reges, *Ungarorum* & *Polonorum*.

Quantum Militum ex ipsa *Bohemia* vetus colligere potuerit, aliquam prudentibus conjecturam *Hussitica* bella facere possunt, quibus solihæretici (nam *Catholici* plerumque cessabant) *Crucis signatis* *Tenionibus*, quorum centum & plura millia numerabantur, ad *Austam* viginti quinque, ad *Tachoviam* triginta, ad *Görlitium* quadraginta armatorum (hæreticorum tantum) opposuere milia, nunquam quoties totâ acie pugnatum est, fusi, ut alibi commodius dicemus.

Hæreticos *Hussitica* principio ad An. 1419. unam *Pragam* tantâ hominum promiscuorum & Civium turbâ referam fuisse, qui tum vivebat *Mathias Landa* scripsit, ut medio die quinquaginta, & plura etiam hominum orioforum millia extra Urbem, in campum *Praga* posset educere, idque sine Civi-

Multitudo Populi in Vetere Bohemia.

Exercitus Bohemici.

Cochlani in Hussitica. Stranitz C. 16 Rsp. Boh. p. 3. & seq.

Praga quam olim potens, & populosa.

Civitatis detrimento, minimoque sensu.

M. S. Pauli Zidek ad Regem Georg. 1471.

Praga opulentiam ante hæresin, artificum vim infinitam, qui viderat *Paulus Zidek* describit. Etiam propiora ad nos tempora frequentia hujus *Pragensis* luculentum specimen edidère.

Bonfin. rer. Ungar. Dec. 5. lib. 5.

Anno 1495. cum *Wladislaus* Ungariæ & Bohemiæ Rex procul à suis in *Ungaria* diutissime legniter desideret, pertaxi tam diuturnæ absentia *Pragenses*, Oratores suos *Budam* ad Regem miserunt. *Bonfinij* verbis rem totam absolvam: *Iisdem diebus, cum Pragenses Oratores ad Regem venissent, decem ei Equitum millia, atque ad eum, si necessitas posceret, quindecim millia polliciti sunt; petentique Regi, ut viris unius grossi vectigal penderent, responderunt: se summo studio bis, quaterve in anno ad ejus arbitrium soluturos. Vide Urbis Pragensis potentiam, & in Regni tuum amorem!*

Pragensium desiderium Regis Wladislai.

Quæ sequuntur, etsi ad propositum non spectant, in commendationem ad ostendendam bonam *Pragensium* mentem ex eodem *Bonfinio* adhibentur: *Egerunt etiam quam amplissimis verbis gratias (Pragenses) quod causam hæreticorum Pontifici Romano maximo studio commendasset, ostenderuntque se ad officium, ritusque Romanos libenter redituros, si eisdem conditionibus, quas Sigismundo Imperatore obtinissent, in gratiam redire Pontifici, & Senatui Apostolici possent, demum supplicarunt, ut Regnum suum inviseret: se suis sumptibus Aulam universam alituros, & omnia Ecclesiarum bona à se ante adempta ultero restituros, & in sacros usus collaturos, receperunt. Uti nam eâ facilitate Pragensium Rex uti voluisset! sed in rem præsentem:*

Quantum Populi in Boh. quedam bella confumserunt.

Bella *Ziskiana* tantam multitudinem *Prage*, tum per reliquam *Bohemiæ* egregie imminuerunt. Quod superiora tempora, & nostra attinet, enumerare possum plura, quam centum prælia, ex quo gens nostra condi-

ta est, quæ in ipsa *Bohemia* commissa & gesta sunt, velitationes prætereo, prælia intelligo, cum acie totâ concurratur; *sunt pingves sanguine campi, sunt montes ossibus albi*; plurimum sanguinis *Bohæmici*, quodque caput est, *Catholicorum* omnis generis, & sexus Religiosorum Virorum & Sacerdotum; *Ziska Cyclops*, & post eum *Procopius Rarus* fecerunt, tum *Orebita, Taborita, Hussita*, donec & ipsi internecione à Catholica *Boemiæ* Nobilitate dederentur; ducenta eoque plurâ *Catholicorum* millia *Ziskianis, & Taboritarum* temporibus, aquâ, flammis, & ferro perijisse tradunt nostri Scriptores; nulla nisi in armis spes, nullus venire & gratia locus; gerebatur læpe ut sic dicam, *passibularium bellum* (*Sybenitina* *Wogna* dixerunt) quod quicumque in bello, vel fugâ caperentur ab hostibus, parte ab utraque, tam hæreticorum, quam Catholicorum, ex proxima arbore suspenderentur, ut ex *Chronicis Manuscriptis* eorum temporum datur intelligi.

M. S. Pauli Zidek ad Reg. Georg. 1471. EARTH. de Drahouca in M. S. apud me.

Tantâ strage hominum, & tot cadibus factis, effici tamen non potuit, ut *Bohæmiæ* sui cultores, imò etiam vacui & otiosi deessent; *Leziakos* à jacendo vocabant veteres, quorum erat, ut *Cæsar Adrianus* cecinit, *ambulare per papinas, culices pati rotundos*, calicibus epotandis studere, heluari, subare, rixari, & sanguineas lites excitare, itinera infesta reddere, Viatores spoliare, atque etiam trucidare.

Decreta Regum contra Leziakos.

Extat adversus prædones illos acerrima *Caroli IV.* ad *Bohemiæ* Nobilitatem Epistola in Libro manuscripto (qui in Bibliothecis nostris sæpius reperitur) cui titulus est: *Cancellaria Caroli IV.* Sunt apud me literæ *Wladislai* Regis nostri ad *Joannem Rosensem* datæ, quibus commendat, ut quantum potest, *Prædonum* illam licentiam compefcatur. Aliquando *Nobilitati Bohemiæ* hanc prædandi licentiam sequebatur. Nota est de Equite, *Panczicz* nomine, apud *Hagecunum* histo-

M. S. Bibliotheca Col. Prag. S. J. N. 70.

ria, quam alibi descripsimus. Anno 1404. captus est famosæ Nobilitatis & nequitix *Latro Zaul* nomine, quem cum quinquaginta locijs (qui omnes ex *Equestri Nobilitate* centebantur) egregia juvenum manus, *Wenceslaus* Rex patibulo jussit affigi. Ad *Lezakos* redeamus: confixi postea sunt sequentibus sæculis *Lezaci*, omnium Comitiorum Decretis à Rege *Wladislao* usque ad *Rudolphi II.* tempora, neque facillè Comitiorum decreta legentis, quæ *Lezakorum* non meminerint. Et meminisse certè oportebat, cum ab eorum impetu *Nobilitas*, quæ plerumque ruri habitabat, nunquam secunda esset. An. 1590. ducenti ex eo hominum genere ad latrocinandum uno consilio se conjunxerunt; multa rustica prædia, multi pagi minores expilati, malè accepti coloni.

Secundâ Novembris, nocte, *Mikovicij Davidem Borinæ* Equitem adorti, filijs & famulis politico evadentibus, extremo cruciatu intentato, ad pecuniam demonstrandam coegerunt; cistâ ferreâ raptâ (quam octo valentissimi latrones ægre efferre poterant) seminecem Dominum reliquerunt; alijs noctibus *Eques Hysle in Cholupicz*, tum plures alij in *Zibrzin*, *Wonoklafy*, alibi que, ut tandem malo invalescente, *Pragenses*, qui potissimum petebantur, *Civibus* armatis latrones quærere, &

aggredi statuerint; dissipati sunt feliciter, & triginta ex ijs capti, & suspendio necati sunt. Fatebantur pecuniosissimam illam vitam sibi fuisse, & vel ex *Boriniana* pecuniâ divisâ, cuilibet sociorum 300. sexagenas Misnenses, ut alia tacerentur, obvenisse.

Solebant ejusmodi farinæ homines, maximè si cujuscumque criminis convicti carcere attinerentur, *Maximiliano & Rudolpho* apud nos regnantibus, ad triremes vendi, *Italis* navarchis ementibus; at malè plerumque ea hominum nundinatio processit: nam patrij homines, Amicis monitis, quo die ducebantur, popularium auxilio invocato, depulsis *Italis*, quam sæpissimè ereptos suis restituebant; notat id factum frequenter *Brzezan* tum ad An. 1572. cum 64. *Lezaci Pragâ* ducebantur, irruit implorata plebs, & *Italis* occisis, pecuniâ *Mercatorum* direptâ, *Lezacos* exemit periculo, ac libertate donavit fugitivos.

Satis de *Lezaciis*. De multitudine Populi, & militiæ Viribus in vetere *Bohemia*, rursus sermo recurret, nec enim antevertere oportet & permiscere omnia, cum hoc libro ea tantum nobis tractanda proposuerimus, quæ *inhabent Telluri*, & Majorum nostrorum labore, & industriâ excitata surrexerunt.

☪

§. III.

Index Urbium, & Civitatum in Bohemia, & quanto intervallo singulae absint à Regia Urbe, & Metropoli Pragâ; Civitates dotales Regiarum Bohemia; ditiones Archiepiscopi Pragensis in antiquitate; item Episcopi Litomislensis, & Suffraganeorum Pragensium.

O Perpretium aliquod me facturum speravi, si *Civitates Bohemia* (quantum scire li-

cuit) ad demerendum Lectorem sub unum quodammodo aspectum ponerem, ut sequuntur:

Urbes & Civitates Regni Bohemia.

A. *Austi* olim duplex. *Austi* (Austa) fuit gemina: altera ad *Taborium à Ziska* A. 1420. die Martis pridie Cinerum deleta, cæsis Ca-

tholicis omnibus (*Sezymiana* à *Dominis Sezymis* dicebatur) altera *Austi* ad *Albim* adhuc stat, Regia Urbs; de qua multa

Ad triremes *Latrones* missi.

M. S.

M. S. *Cultus* s.

W. *Brzezan* in M. S. *Vita* *Wilhelmi* *Rofensis*

Latrocinia in vetere Boh. frequentia.

A. *Austi* olim duplex.

multa in Historijs. In Litomericensi Districtu. 9. milliaribus Pragâ.

Ausſi (Auscha) *Berkarum* olim ditio, tum *Sezymarum carulea Rosa* Procerum, *Joannis & Friderici* fratrum; nunc illis pereuntibus, Collegio Soc. Jesu Pragensi attributa. Litomer: 7.

B.

Bilina cum Arce, Procerum de *Lobkovicz*; ubi & Gentis sepulchra. Litom. 9.

Boleslavia duplex.

Boleslavia duplex: senior & junior cum Arce. De illa in *Epitome* multa. Hæc Regia est, de qua postea in historia Urbium. Fuit prior seculo ditio Procerum *Kragirziorum*. Hæc in Boleslav. 7. Illa in Bolesl. 3. Pragâ milliaribus distat.

Budynie (Budina) cum arce præclara, *Hizmburgicorum* præcipua quondam ditio; nostrâ memoriâ ad alios, aliisque Dominos pervenit. Slan. 5.

Biela ad arcem *Bezdiezy*, olim Baronum *Spetliorum de Janovicz*. Boleslav. 7.

*Brandey*s Regiæ Cameræ Civitas. Libera facta sub Rudolfo II. Caurz. 3.

Broda duplex: *Broda Bohemica* Regia & formosa & potens quondam Civitas post Auwal. Caurz. 4.

Brod Niemecky (Broda Tevtonica) olim *Trezkiana* stirpis ditio, nunc Regia. Czaslav. 11.

Brzcznice ditio *Geniskiorum*, olim *Loksaniorum*. Prach. 9.

Bydzovv à *Wartembergicis* olim possessa, & libertate donata. Hrad. 10.

Berauna Regia, supra *Mizam* ad Arcem *Tessin*. Podbr. 3.

Bor (*Heyde*) sub arce *Przimda* (*Straumberg*) *Ssvvambergiorum* Procerum, nunc Comitum *Götziarum*. Plin. 15.

Bechynie (Bechina) cum Arce præclara, à *Bechinjs* Proceribus (qui *Sagittam* gestabant in Clypeo) condita; post hos devēnit in ditionem *Sternbergicorum* (qui Cænobium ibi condidēre) ab his ad *Ssvvambergicos*, & ab istis ad *Rosenses*, à *Rosensibus* tandem em-

tionem in *Sternbergicorum* recidit potestatem. Bechin. 12.

Braunovv (Braumovia) ditio Abbatibus *Brevnoviensis* & Cænobij. Hradec. 20.

Budiegovvice (Budvicium) Urbs Regia, de qua in historia Urbium. Bechin. 16. habet auri, & argenti fodinas, atque insuper gemmiparas conchas in vicino *Moldavæ* flumine, quod in libro I. scribere omiseram.

Bystrzice (Bistricium) sunt plures, sed duæ tantum Jus habent Civitatis: altera ad *Lisnam* Arcem in Kaurzimensi 5. altera ad amnem *Luznice Slavatarum*, olim ditio Procerum *Kragirziorum*, in Bechinensi 16.

Czaslavv (Czaslavia Regia Urbs, *Ziſſca* tumulo nota, de qua in historia Urbium. Czaslav. 9.

C.

Chomutovv (Commotovium) cum Arce, ditio olim *Equitum Tevtonicorum*, deinde *Czaltarum*, post *Weitmiliorum*, tandem *Lobkoviciorum*, nunc est in patrimonio Regis. Zar. 11.

Chosteborz Trezkarum quondam ditio. Czaslav. 13.

Chrudim Urbs Regia. Chrud. 13.

Cheb (Egra) cum Arce, de qua alibi. 18.

Vide supra C.
4 § 15. C. 10
Epitome mal.
14.

Duchcovv (Dux vel Duxovia) post *Bilnam*, cum Arce insigni, olim in ditione *Popeliorum*, nunc *Procerum Waldsteiniorum*. Litomeric. 10.

D.

Dieczin cum Arce munita (*Tessen*) ad confluentes *Albim & Pulsniciam*, Comitum de *Thun*. Lit. 12.

Dub (Duba) Bolesl. 10.

Domazlice (Tuſta) cum vetere Castro, Civitas Regia. Pls. 16.

Dvuvur Kralovve (Curia Regiæ) in *Reginohradecensi*; Urbs libera. 14.

Fridlant (Fridlandia) cum arce perinsigni, ditio quondam *Berkarum*, diu post *Röderorum*, nunc Comitum *Galassiorum*. Bolesl. 15.

F.

Falckenovv (Falckenavia) cum Arce vetusta *Ssliciorum*, nunc Comitum de *Noſticz*. Cubit. 16.

Gitzin sub Castro *Weliß* (cum arce insi-

G.

in signi) olim *Wartembergicorum, Smirziciorum, Waldsteimiorum, nunc Sternbergicorum.* Hradec. 10.

Gilouvey (Gilovia) ad *Horzislavv*, fodinis auri celebrata. Caurz. 3.

H. *Hradecz Kralovve* (Grecium, Regi-
nohradecium, *Königingras*) Urbs li-
bera, Regina dotalis cum arce perve-
tusta, & caduca. Hradec. 13.

Hradecz Gindrschu (Nova domus).
ditio Procerum de Nova domo *aurca*
Rosa; nunc Comitum *Slavatarum*.
Bechin. 14.

Horazdiovice (Horazdiovicium) olim
Ssvthoviorum, ubi & eorum se-
pulchra; hodie *Sternbergicorum* Pro-
cerum. Prach. 13.

Cuttnerberga
Vide Libr. 1.

Hora Kutna (Cuttna vel Cutten-
berga) Urbs Regia, fodinæ argenti.
Czasl. 8.

Hofstiney (Arnau) olim *Waldstei-
miorum*, nunc Comitum *Lamboy* ditio.
Hrad. 14.

Hradistie (seu Tabor) Regia Civi-
tatis, de qua alibi. Bech. 10.

Horzovice, vetusta ditio Equitum
Hradecziorum, post *Rziczianorum*,
hodie Comitum de *Martinicz*. Pod-
brc. 5.

I. *Faromirz* Civitas Regina dotalis &
libera. Hrad. 14.

Fochmstal, fodinæ argenti. Zat. 16.

K. *Kaurzsm* (Caurzimium) antiquissi-
ma Civitas Regia. Caurz. 5.

Klatovvy (Clatovia) Regia Civitas.
Pls. 13.

Kolin cum arce antiqua (Colinium)
Civitas Regia, munitissima quondam.
Caur. 7.

Kamenice (Camenicium) cum Ar-
ce insigni, *Leskovectorum*, & *Malove-
ctorum* ditio, nunc *Paradisiorum*. Be-
chin. 11.

Crumlov. Vir-
de Lib. 1.

Krumlovv (Crumlovium) cum Ar-
ce preclarissima; condita Civitas à
Proceribus *Rosensibus*; devoluta dein-
de ad *Cameram Regis*, postea Ducibus
Eggenbergicis memoriâ nostrâ dona-
tum. Bech. 18.

Kadan (Cadana) Civitas Regia, Za-
tec. 13.

Krupka (Crupna) sub montibus,
Miltiam versus, fodinæ stanni. Li-
tom. 10.

Kosteceium ad Albim, sunt nominis
ejus plura, sed hoc unum olim jus ha-
buit Civitatis. Caur. 3. Hodie nihil
illi concedit *Kosteceium ad Aquilam*.
Hradec. 16.

Kladsko (Glacium) cum arce mu-
nitissima, regia Civitas. 21.

Knin, ubi aurifodinæ *Camerales*.
Prach. 4.

Krczin in Hradecensi Provincia. 12.

Litomierzice (Litomericium) Urbs
Regia, de qua alibi. 7.

Launy (Launa) Regia Civitas sita
inter *Teinecium*, & *Zatecium* super E-
gram fl. Zat. 7.

Lantsbur. 18. Pragâ milliaribus in
aditu *Silesia*.

Litomyssl (Litomislum) sedes
quondam *Episcoporum*; Ditio *Pragen-
sium*, post *Kostkarum*, dein *Perusteinio-
rum*, tandem Comitum de *Trautt-
mansdorff* cum Arce perleganti.
Chrud. 18.

Landskron (Landskrona) in Chru-
dimensi Provincia. 20.

Ledec ad Saxavam cum Arce perve-
tusta. Czaslav. 10.

Lippey (Lippa) ditio quodam *Lippa-
orum*. Litom. 9.

Lippnice Trczkianorum ditio, nunc
Werniriorum, cum Arce vetusta & ca-
dente. Czaslav. 13.

Loket (Cubitus) Urbs regia cum
Arce munitissima, de qua alias 16.

V. supra C. 4.
§ 15.

Mielnyk (Melnicum) Regia Civitas
cum arce vetusta; ubi *Albis* & *Mulda-
va* confluunt. Fuit olim tota *Regi-
narum Bohemia*, jam est ditio in *Arca-
da*. (Boleslav: 4.) Civitas tamen reman-
et dotalis.

M.

Moff (Pons) Civitas Regia, habuit
arcem munitissimam. Zat. 10.

Meyto (Altomita) duplex: alterum
altum, Regiæ Civitas, alterum di-
ctum *Popelovve*. ~~Itud in~~ Chrudim:
16. hoc in Plsn. 7.

Milevusko apud Castrum *Zvvi-
kav*,
K 3

kouu, ditio Cœnobij & Abbatis Præmonstratensis ejus loci. in Bechinensi. 10.

N. *Nymburg* (Nimburgum) ad Albim, excilum olim à Saxonibus Civitas Regia. Hradec. 6.

P. *Praga* Caput Regni. cum Arcibus duabus.

Praga Vide in Civitatibus. Decade 2. Miscellanear:

Pilsna Regia Urbs. Pls. 10.

Polna in Czaslaviensi. 16.

Prachaticum (Prachaticium) Civitas libera, olim *Præpositi Visehradensis*, nunc in tutela Ducum Crumloviensium. Prach. 16.

Przibram, V. Lib. 1.

Przibram sub S. Monte. fodinæ argenti. Regis patrimonium, olim in Prachensi. 7. hodie, ut audio, in Podbrcenti centeretur. Civitas cum arce olim Archiepiscopi ditio.

Policzka Civitas Reginae dotalis. Chrud. 18.

Pisek (Piseca) Urbs regia cum Castro veteri. Prach. 13.

Pelrzymov (Pelrzymovium, *Pilsgram*) olim ditio *Rokycaniorum*, nunc Civitas Regia. Bech. 12.

Pardubice (Pardubicium) ditio quondam *Baronum & Equitum de Pardubice*, post *Kostkarum & Pernsteiniorum*; emtione pervenit ad *Cameram Regiæ*. Arx ibi est elegantissima & munitissima. Chrud. 12.

Plana olim *Sebergiorum* Procerum, dein *Sslickiorum* ditio. fodinæ argenti. Pls. 16.

R. *Raudnicium* olim Archiepiscopalis ditio, post *Smirziciorum*, tum *Rosenbergiorum*, tandem *Lobkoviciorum*. Slan. 5.

Rokycany (Rokyczanum) ditio Archiepiscopalis, nunc Regia. Pls. 8.

Rakovnik (Rakownium vel Racona) olim Cameraticum, hodie *Civitas Regia*. Rakow. 6.

Richnov Civitas, ditio *Bettenglij* Civis Prag. hodie Comitum de *Kolovurat*. Hrad. 16.

S. *Vide supra C. 4. §. 12.*

Slaney (Slana) Urbs Regia & opulenta, nunc ditio Comitum de *Marsinicz*. Slan. 4.

Sobieslavu (Sobieslavia) in tutela *Rofensium, Trebonam* refertur. Bechin. 12.

Sussyce (Sufficium) Civitas Regia. Prach. 15.

Sztribro (Miza) Civitas Regia. Plsn. 13.

Strakonice Civitas cum arce vetustissima Equitum *Melitsensium*. Prach. 13.

Sslackevverda olim *Ostrovu, Sslickiorum*, nunc *Lavvenburgici Saxonia Ducis*. Cubit. 15.

Slavukouu in Cubitensi Districtu, Civitas olim *Pflugiorum* de Rabstein. 14. *lib:*

Turnov (Turnau) Civitas Comitum *Waldsteiniorum*. Bolesl. 11.

Teynborsov olim Archiepiscopalis ditio (Tina, *Tcinß*) cum Arce præstanti; postea *Dobrobosorum de Ronsperg*, hodie Comitum de *Trauttmondorff*. Pils. 15.

Trzebon (Trebona, *Wittenyan*) cum arce nobilissima, Dominorum de *Rofis*, postea *Ssvambergicorum*, tum *Regiæ Camera*, hodie Principis *Schvvarzenburgij*. Bech. 15.

Trutnov (Trutnovia) Hrad. 16.

Teplice (Teplicium) cum Arce insigni, *Wrzesoveciorum*, post (per patrimonium) *Chinskiorum*, tandem *Aldringerorum*, & Comitum de *Clari*, Litoni. 10.

Vide lib. I. in Themia.

Teyn nad Vltavan (Moldavoreyna) ditio Archiepiscopalis, post ab alienata, jam restituta. Bech. 13.

Tepla Cœnobij ejusdem nominis ditio. Plsn. 13.

Tachov Civitas olim in ditio Comitum de *Guttenstein*, post *Lobkoviciorum* &c. tandem ad diversos Dominos pervenit. Pls. 13.

Tabor Civitas Regia à Taboritis condita. Bech. 10.

Wodnianum olim Civitas libera; nunc *Trebonam* refertur. Prach. 15.

W.

Wimberg olim *Maloveciorum*, nunc *Crumlovium* refertur. Prach. 15.

Wostrovu. Bolesl. 3.

Wla.

Wlasym ditio Procerum de *Talmberg*. Caur. 7.

Welvary Civitas, spectat ad officium *Supremi Burgraviij*. Slanensi 3.

Wrchlab (*Hohenlb.* Albipolis) ditio *Comitis Moravizii*.

Z. *Zatec* Urbs Regia. Zatec. 10.

Zlutice. Cubit. 10. Civitas *Kokoroveciorum*.

Ziebrak patrimonium Regis. *Podbrc*. 5.

Civitates Dotalis Reginarum Bohemia. *Reginohradecium*.

Dos Reginarum. *Chrudimum*.

Altomita.

Policzka.

Mielnik.

Jaronirium.

Curia.

Kostelec.

Lichtemburg. } olim.

Swoganow.

Ditiones Archiepiscopales olim.

Raudnicium.

Broda Bohemica.

Przibramium.

Tinhorssovia.

Muldavotina.

Herstein

Helffemburg & } & alia longè plura.

Hofska.

Cheinovvia.

Krzywoludow.

Heralec.

Stiepanow.

Wyskitna.

Episcopatûs Litomislensis Ditiones:

Litomyslîum.

Landskrona.

Landsperg.

Ditiones Archiepiscoporum.

Episcopatûs Litomislensis.

Pragensis Suffraganei Ditio:

Tochovice.

§. I V.

Oppida Regni Bohemie Alphabeti ordine digesta, Districtibus annotatis, & quot milliaribus à Praga distent.

Oppida.

A.

Angelska hora. *Engelberg*. in Cubit: 13.

Austi oppidum in *Reginohradensis* Provincia ad *Lanscronam*, 19.

Autery in *Pilsnensi*. 14. *Germanis Neumatcf.*

Aunhoff in *Slanensi*. 2.

Aulibice in *Hrade*: 10.

Augezdec. *Slan*: 4. cognominatur *Album*.

Auwal. *Caurz*. 3.

Audlice. *Zatec*. 11.

B.

Benessow. *Caurzim*. 5.

*Brandey*s ad *Aquilam*. *Hradec*. 18.

Bojanow in *Czaslaw*:

Benotky (*Tichoni Benachua*) 5. *Boles*.

Borowin. *Bechin*. 9.

Bohdanec. *Czaslaw*: 9. & alterum *Hermannii*.

Blattna. *Prachen*: 11.

Bolehradec. *Hradec*. 15.

Borowy. *Pilsn*. 11.

Buskowice. *Zatec*: 7.

Blslany. *Zatec*. 8.

Blovic. *Pilsn*. 10.

Bosni. *Bolesl*: 6.

Bakow. *Bolesl*: 8.

Brodce. *Bolesl*. 6.

Bochow. *Cubit*: 12.

Bielczice. *Prach*. 10.

Borowany. *Bechin*: 17.

Byssice. *Bolesl*.

Bystry. *Chrud*. 20.

Bukoly. *Bolesl*: 3.

Bichovice. *Caurz*. 2.

Benessow. *Litomeric*. 9.

Borek, seu *Gerkavia*. *Zatec*: 11.

Brzeznice. *Zatec*: 15.

Baworow. *Prach*: 15.

Biela ad *Polnam*. *Bech*: 10.

Brzezany multiplex &c.

Bohdalow, *Brzezno*, *Bilkow*, *Bolehoff*, &c.

Chocen. *Chrud*. 16.

Czasto-

C.

- Czařtologie. Hrad. 16.
 Chrařt. Chrud. 14.
 Chyřte. Cubit. 10.
 Cyrkwice. Czařl. 8.
 Chlumec aliquot.
 Czechtice. Czařl. 9.
 Chraustow ad Albim, &c.
 Czelakowice. Caurzim: 3.
 Crhowice. Plřn. 6.
 Cheynow. Bech. 10.
 Czernowice. Bech. 11.
 Chobierzowice. Czmyřle &c. Cyr-
 kew, &c.
D. Daupow. Zatec. 11.
 Dobruřka. Hrad. 16.
 Dařyice. Chrud. 13.
 Dobruř. Podbr. 5.
 Diwiřow. Caurz. 5.
 Dogřany. Litom. 6.
 Drachow. Bechin. 12.
 Dobruřany. Plřn. 12.
 Deřny. Bech: 13.
 Dietenice. Hradec. 8.
 Dobruř. Bolesl. 8.
 Domaffyn. Dawel &c.
G. Giltebnice. Wltaw. 9.
 Geřenice. Zatec. 8.
 Gilemnice. Hrad. 13.
 Genikow. Czařl. 11.
 Geřtrzebi Lhota. Hrad. 10.
 Gimramow. Chrud. 18. &c.
H. Habr. Czařl. 12.
 Holice. Chrud. 14.
 Hlinsko. Chrud: 15.
 Horzice. Hrad. 12.
 Hradıřtie. Boles. 9.
 Hroby. Bech. 10.
 Humpolecz. Bech. 12.
 Holany. Bolesl. 6.
 Hořka. Litom. 6.
 Hořtaunice. Podbr. 5.
 Hořtaun. Plřn. 16.
 Hodkowice. Bolesl: 10.
 Horzepnik. Bech. 10.
 Hluboka. Bech. 15.
 Huřynec. Prach. 15.
 Hazmburg olim oppidum, hodie neq;
 pagus.
 Hořy Rařperřty. Prach. 13. & alia.
I. Janowice. Plř. 14.
 Janowice Oblıřty. Caur. 6.
 Janowice Orchořowy vel Přeborow
 wy. Bech. 7.
 Janowiczky. Czařl. 8.
 Jablonna. Bolesl. 12.
 Jankovv. Caur. 7.
 Jablon. Jablonne &c. &c.
 Kamberk. Bech. 8. K
 Kacovv. Caur. 7.
 Kaplice. Caur. 19.
 Klomin. Caur. 3.
 Klapey. Slan. 5.
 Kopydlno. Hradec. 8.
 Krzemze Kremuz. Litom: 8.
 Kralowice duplex, Cynabrowy/Ra-
 kovv. 8. Czařl. 8.
 Kdynie. Plř: 16.
 Kryry. Zatec: 9.
 Kauty. Plř: 16.
 Krucburg. Czařl. 14.
 Krasna hora. Wltavv. 8.
 Kunzhoky. Bechin. 16.
 Kofovva hora, Wltavv. 7.
 Krzivvřaudovv. Czařl. 9.
 Kralupy. Zatec. 13.
 Katowice. Prach. 13.
 Kořtelec. multiplex.
 Kameyk duplex.
 Kamenice multiplex.
 Kyřperg geminum.
 Kolowvec.
 Kladna, &c. &c. L
 Lukavec. Bech. 9.
 Luzecz vel Luzce. Hrad. 10.
 Lochovice. Podbr. 5.
 Lřřtie. Plř. 12. vel Lřřtien.
 Levvin. Litom. 8.
 Landřtein. Bechin. 18.
 Luze. Chrud. 15.
 Lyřa. Bolesl. 4.
 Libochovv. Litomer. 6.
 Lubenec. Cubit. 9.
 Liban vel Libanie. Hrad. 9.
 Lipnice. Czařl. 13.
 Leskovv. Plř. 15.
 Lehnice. Prach. 15.
 Liřovv duplex.
 Lomnice duplex, & alia plura. M
 Mnıřek. Podbr. 4.
 Miliczin. Bech. 8.
Mlad.

- Mladkovv. Hrad. 22.
 Miletin. Hrad: 13.
 Mantin vel Manietina. Plsn. 11.
 Miffeno. Bolesl: 6.
 Miffen. Slanen. 5.
 Mileššovv. Litom. 8.
 Mezerzic vel Meceric. Bech. 10.
 Mirovvice. Prach. 9.
 Mirotice. Prach. 10.
 Machovv. Prach. 16.
 Mochovv. Hrad. 4.
 Merklin. Plsn. 12.
 Malin. Chrud: 8.
 Mimon. Bolesl. 10.
 Meyto. Plf: 7.
 Milin. Prach. 7.
 Miestec Zdiarensē, Mieczin, Mlazo-
 vice, & alia plura.
N. Naczeradec. Bech. 8.
 Neustupovv. Bech. 8.
 Nechanice. Hrad. 11.
 Nečtiny. Plf: 11.
 Nepomuk. Plf: 11.
 Netolice. Prach: 15.
 Nevveklovv. Wltavv: 5.
 Nehvizdy. Caur: 3.
 Neyštatl. Pls: 15.
 & plurima alia.
P. Páčovv. Bech: 10.
 Przelauz. Chrud: 9.
 Przibislavia. Czaśl: 15.
 Planiasy. Caur: 5.
 Podborzany. Zatec: 10.
 Postoloprty. Zatec: 8.
 Przeštice. Plf: 11.
 Paka. Hrad: 11.
 Poczatky, nunc Civitas. Bech. 14.
 Przice. Wltavv. 7.
 Podiebrady. Hrad. 6.
 Perucz. Slan: 6.
 Przinda. Plf: 16.
 Police. Litom. 9.
 Planice. Pls. 12.
 Plsna vetus, nunc Plzenec. Plf: 11.
 Pobiezovv. Porzicy multiplex, Pe-
 trovv. multiplex, & alia plura.
R. Rabštejn. Pls. 10.
 Radonice. Bolesl: 2.
 Ronsperg. Pils. 16.
 Rovync. Slan. 4.
 Rzecize duplex. Bech. 11. & 16.
 Rziczany. Caur: 2.
 Rovvensko. Bolesl. 13.
 Rozdialovice. Boles. 7.
 Ronovv. Czaśl. 10.
 Rzehlovv. Litom. 8.
 Roczovv. Zat. 8.
 Rychnovv. Hrad: 16.
 Rozmítal. Prach: 9.
 Rzewnice. Zat: 11. vel Rwenice.
 Radauššovv. Litom: 10.
 Reichstat. Cubit. 16.
 Rozmberg. Bech. 20.
 Rudolfsstadt. Bechin: 16. hodie in
 solis propè ruinis.
 Radinice. Radošovv. Rychnberg.
 Ratage. aliáque.
 Sedlczany. Wltav: 7.
 Sezemice. Chrud. 12.
 Slavietin. Slan: 6.
 Solnice. Hradec: 16.
 Senomaty. Rak: 7.
 Svvadovv. Litomer: 9.
 Smrdovv. Czaślav: 12.
 Senozatne. Bechin: 11.
 Straz. Bech. 14.
 Secz. Chrud: 13.
 Sešmilovv. Hrad: 12.
 Strašecy. Rakov: 4.
 Stara. Hrad: 8.
 Smirzice. Hrad. 13.
 Sazavva. Caur: 5.
 Strymilovv vel Strzemilovv. Bech: 16.
 Skalice apud S. Procopium. Caur. 4.
 Stary Sedlo. Zatec. 11.
 Švvinczany. Chrud: 12.
 Švvganovv. Chrud. 19.
 Skalice. Hrad. 15.
 Stankovv. Plf: 14.
 Sedlec triplex. Hrad: 13. Bechin.
 Prachen:
 Sskvvorzec. Caur: 3.
 Strunkovv. Prach: 15.
 Straczovv. Hrad: 11.
 Sstieti. Litom: 6.
 Sstieken. Prach: 13.
 Ssental. Plf. 16.
 Sstiechovv. Wlt: 3.
 Sskrzinec. Hrad: 7.
 Svietla. Czaśl. 11.
L

Stod. Plsn: 12.
 Sobotka. Bolesl: 9.
 Semilovv. Hrad. 12.
 Et alia plura, ut Skucz, Sobieffin, Sovvynky, Straznice, Stranovv, Strassyce, Strazovv, Sstiepanovv, Sstiepanice, &c.

T. Teynecz triplex: ad Albim. Hrad: 8.
 Teynecz Virginum. Slan: 6.
 Teynecz Hrochuvv. Chrud: 14.
 Trzebenice. Litom: 7.
 Trzebechovice. Hrad: 14.
 Tatenice vel Tatinney. Zatec. 9.
 Tauškovv duplex. Pls. 11. & 12.
 Tauzim. Detsing. Cubit. 12.
 Trzebovva. Chrud: 19.
 Tynistie. Hrad. 15.
 Trhovve Svvinny. Bech. 16.
 Tausfen, Trubczice, aliaque plura.

W. Wamberg. Hrad. 17.
 Wolynie. Prach. 14.
 Wrautek. Zat. 10.
 Wotice. Caurz. 7.
 Wylimow duplex. Chrudim: 11. Zat.

11.
 Wsferuby. Pls. 12.
 Wofeni ze. Boleslav: 8.
 Wary (Earlsbad) Cubit. 14. hodie
 Civitas, ni fallor.

Oppidum
 de quo ve-
 tus prover-
 binum, quod
 attulimus
 L. 1. C. 6.
 §. 6.

Z. Wostrovv. Bolesl. 3.
 Wartmberg. Bolesl. 11.
 Wyfoky. Boleslav. 12.
 Wozice. Bechin. 8.
 Wrani. Slan. 5.
 Weteli plurima.
 Wondrzegovv, Uhla, Wokunovvce.
 Zbraslavice. Caur. 7.
 Zahorzi. Bech. 9.
 Zbieczno. Rakov. 5.
 Zamostt. Bolesl: 7.
 Zruce. Chrud. 8.
 Zizelice. Zatec. 10.
 Zahradka. Wltavv: 9.
 Zamberg. Hradec. 18.

Zleby. Czaslav. 10.
 Ziumberg. Chrud. 14.
 Zvvikovv. Prach. 10.
 Zageczovv. Podbr. 6.
 Zbiroh. Plsn. 6.
 Zvvieftovv. Bechin. 8.
 Ziebrak. Podbr. 5.
 Zahorzany, Zieleznice. pluraq; alia.

Hactenus Urbes, Civitates & Oppida Bohemiae enumeravimus, Hagecū operā adjuti; quibus Nos & *Explicationes, & Districtus*, in quo censentur, & ab Urbe primaria Bohemiarum Pragā, *distantias* adjecimus; (*Hagec* enim nomina sola Civitatum, & Oppidorum recitare satis habuit, nullo addito discrimine) Lectores igitur facili negotio, cum nomen Urbis, aut oppidi audierint, hoc Alphabeto inspecto, ubi locorum Urbs, aut Oppidum jaceat, rescient; quod si etiam Tabulam nostram *Chorographicam Bohemiae* ad manus habuerint, ubi quærenda singula sint, intelligent.

Notandum & illud: hanc ætate nostrā, & patrum, nonnullos pagos à Regibus, Oppidorum jura, & rursus Oppida Civitatum titulum accepisse; quæ cum omnia complecti memoriā non possim, excusent *benigni Lectores*, si præterij. Contestor! nulli hanc omissione, præjudicium me facere voluisse. Hinc denique conjectura facienda est de *Veteris Bohemiae* tum potentia, tum gloria, cum tot Civitates & Oppida frequentissima, & populo fertissima starent; quæ hodie bello, & pace ad incitas redacta, ægre nomen suum tuentur, ut verum esse videatur, quod *Poeta* nuperus cecinit:

*Oppida sunt Urbes facta, facta Oppida
 Pagi;
 Pagi sunt Villa; Villa sed ipsa nihil.*

C A P U T V I I I.

De Arcibus Bohemiæ.

Multitudo
Castrorum
in vetere
Bohemia.

N Bohemia tantus olim Arcium munitissimarum numerus fuit, ut montes plerique omnes editissimi earum fumos modicè ostendent; in limitibus circum *Bohemiã* facilè centum arces ad hostes arcendos stetit, in codicibus vetustis invèni; *Rudolfi* adhuc temporibus arces munitas toto Regno centum viginti quatuor habuimus. Arcium nimiam multitudinem, & quòd nonnullæ earum à latronibus inluderentur, offensus olim *Carolus IV.* scripto exercitu, quasdam obsessas occupavit, & Duces prædonum egit in crucem, eoque justitiam audacissimo furore progressus est, alioquin Clementissimus Imperator, ut captam arce *Zampach*, Equiti *Pansyrz* nomine (quem in clypeo militari ferreas chirothecas gessisse comperio, quemque non ita pridem ob virtutem militarem aureo torque donarat) ipse in colum laqueum injecerit, ducique eum jusserit, addito amaro, sed vero convictio: *Quantum hac torquis ab illa, quam ante dedisset, distaret!* Enumerat *Carolus IV.* in vita sua arces Regias indebitè Proceribus oppignoras, quas, cum Domini pretium nolent, armis recuperavit, & Cameræ suæ adjecerit: *Teirzovv, Lichtenburg, Zluscenssem, Hradecenssem, Pisecenssem, Trutnovvianssem, Tachovienssem, Neztin, Zbirch &c.* In Moravia verò: *Telezenssem, Olomucenssem, Brunenssem,*

Znoqmenssem, Lukovienssem, & Weverienssem; harum nullam (quòd Regiæ forent) dejecit; at prædonum alia à *Carolo* dejecit, *Chocen, & Zampach, Nicolai de Potenstein, tum Bradlec,* aliaque plures à Scriptoribus nostris nominatæ leguntur. Arcium condendarum maximam præbet facultatem ipsa *Bohemiæ* tellus, montosa magis, quàm plana, & altissimis, & latissimis ubique montibus quasi conspersa; quam opportunitatem cum videret antiqua *Bohemiæ Nobilitas,* & bella perpetua in *Bohemia* (*bellorum Patriã*, ut eam vocat *Goldastus*, alique Scriptores) nihil tuti promitterent, in ditione quisque sua *Arcem* sibi ac suis construere properarunt, ad quam bellorum tempore receptum haberent, in qua quidquid erat in suppellectili præciosum, summas omnes, ac cimelia reliqua, quibus abundabant Veteres, atque ipsam annonam reconderent, ex qua securi, hostes, & ditiones suas arcibus plerumque aditas, despectarent; unde tandem factum, ut ab his Arcibus propè omnes Illustriores *Bohemorum Familie* nomen acquirerint, adeò, ut, quot apud nos in Nobilitate avita cententur, ab aliqua arce nomen mutuârint, itaque *Waldstein, Hazmburg, Svuvihovv, Ryzmberg, Gustenstein,* verbo: majoris, ac minoris Nobilitatis penè omnia nomina ab arcibus sunt petita. Sed hæc alibi; jam ad aliquas recensendas accedamus.

Ufus Arcium in Boh. belli tempore.

Gold. in libris de Bohem.

In Stemmato-graph. Veteris Boh.

Straniky in
Rep Bohemia.

Ex Tabulis Re-
gni.

Epitome rer.
nob.

Vita Caroli
IV. ab ipso scri-
pta.

Carolus IV
plurimas
Arces in
Boh. dejecit.

§. I.

Indiculus præcipuarum Arcium Regni Bohemiæ *Wenceslai Hagecij.*

Quid sit
Plagij cri-
men.

Cum omnes bene natos, & bene educatos homines fœdissimum plagij crimen, & plagij

arij nomen, velis, remisque fugere oporteat, tum præcipuè historiæ Scriptores, si modestiæ nomen habere velint,

velint, laudem suam cum ijs, per quos profecerint, libenter participare convenit; ab his enim omnis simulatio procul esse debet, *amore veritatis*, quæ obstetrix est omnium nostrorum partium, & laborum; nimis certè turpe ducerem, alienis volare plumis, & velut *Horatiana Cornicula*, injuriam veris possessoribus ac Dominis inferre, odium apud eruditos conciliare mihi, apud omnes risum mereri. Eam ob causam in omnibus meis historiarum libris, quidquid hætenus attuli singulari, id omne auctoritate alicujus boni Scriptoris firmavi (ut, qui hæc; aliæque nostra legerunt, & legent, animadvertent) multò autem id feci ma-

gis, cum aliquod ante me illi argumentum sumisere tractandum, nè debitâ, & justâ laude fraudarentur. Sed satis sit, nè inani hæc gloriatione, veram, ex veneratione Scriptorum laudem corrumpam, semel id dico, ut genium, & indolem meam legentes intelligant; alibi istuc non repetam. Qui igitur nunc adferetur Index, *Wenceslai Hagecý* labore confectus est; sed is (ut antè dixi) nomina recitare contentus, alia omnia præterijt; ego singulis arcibus, ut nuper feceram) *Districum, & distantiam ab Urbe Praga* apponam; si quid memorabile *Arces* contineant, in sequentibus paragraphis adferetur.

Arces in Vetere Bohemia.

A.
Arces.
*Hodie novum
in M.S.*

Andielska bora (Engelhauff) arx in Cubitensi 13. miliaribus à Praga. inhabitatur hodièque, hanc sapius, sed eminus, sum contemplatus.

Aust Litomet: 7. stat in urbe Auschenti per vetusta Arx. quam *Collegium Pragense Societas FESU* (in cujus ditione Civitas est) rursus reconcinnavit, & habitabilem reddidit; nihil habet (quod sciam) memorabile; quam lustravi.

B. *Bor.* Pln. 15. habitatur.

Bechyna. Bech: 12. habitatur; quam lustravi, & inhabitavi.

Blatnensis Arx duplex fuit. *Prach.* 11. habitatur; prior ubi steterit, nescimus. hanc obivi.

Borberz. hodie ignoratur.

Borotin. Bech. 9. habitatur.

Blatik. suspicor in monte *Blanik* stetisse, sed vestigium nusquam apparet.

Bezdruzice. Pls. 15.

Bezovv. Cubit. 13. deserta. à me perlustrata.

Bilina. Litom. 9. habitatur, & ædificatur splendidè, quam vidi.

Budina.

Budina. Slan: 5. habitatur. sæpius à me lustrata, & inhabitata.

Brzezno. Castrum Zat. 10. aliud

Boleslav. 8. habitatur. utrumque inspexi.

Bezdiezy. Boleslav. 8. habitatur. perlustrata à me.

Berstein. vetus arx concidit, nova stat. Bolesl: 7.

Brandeyz (Brundusium) Caur. 3. IV. habitatur. sæpius perlustravi.

Boleslavia novæ arx 7. stat in rudibus; habitabatur adhuc patrum memoriâ. perlustravi ruinas Castrum hujus firmissimi.

Brada. hodie ignoratur, nisi eadem sit cum *Bradlec.*

Brundusium. super *Aquilam.* Chrud. 18. introspexi.

Bradlec. Hradec. 11. Arx. avorum memoriâ à *Waldsteinys* habitata. nunc rudera sunt, propè Giczinium, quam sæpius perlustravi.

Bussiehrad. Slan. 2. deserta rudera, sæpius lustrata.

Blansko. locum nescio; An: 1442. dirutum. nisi fortasse sit Castrum *Blanckstein*, quod per *Albim* descendentibus, *Austâ Tetznam* versùs, in sinistra ripa in altissimo monte super *Albim* vigilat.

Chausfnik. Bech. 11. dejecta in cumulum; à me lustrata diligenter.

Bezdiezy vel *Bezgezy*, ut volebat *Carolus*

Boleslavia

C.

Chei-

Cheimorv. Bech. 10. habitatur; lustrata à me.

Chyß. Cubit: 10.

Chebbe. (Egrensis arx) 18. habitatur; inspexi, & totam lustravi.

Chudoba. ignoratur, deserta. fuisse hoc castrum *Waldsteiniorum*, existimo, qui *Chudoba* olim sunt cognominati; proinde in Boleslaviensi, vel Reginohradecensi Provincia stabit.

Cyrkvice. Czaslav. 8. habitatur.

Czeruveny Hradek. Wltav. 7. habitatur; vidi.

Chzenorv. ignoratur.

Czban. Rakov. 6. deserta. erat Veterum Bohemiæ Procerum, qui de *Czban* appellabantur.

Chlumecz. Hradec. 10. habitatur; eamq; ipsemet diu inhabitavi.

Dubrāvuská hora. Litom. 10. deserta nostra memoriâ, mihi notissima super Teplicium.

Dub. Bolesl. 10. habitatur.

Donin. (*Dona*) nunc tenetur à *Saxone Electore*.

Drachorv. Bechin. 12. arx deserta. vidi rudera.

Dieczin. (*Tezen*) Lit: 12. habitatur & ædificatur magnificè. Arx hæc limitanea adversus Misnios à regio presidio Militum continenter insidebatur olim; telonium regium hodièque in oppido Arci subiecto perseverat.

Dievin. Bolesl: 12. cadit in cumulum. totam lustravi.

Dubez. Caur. 2. arx deserta. stabat adhuc priore sæculo, de qua Hageck ad A. 1420.

Drazyce. Boleslav: 6. mera rudera. mentio ejus arcis est in *Hagecio* ad An. 1448. totam lustravi.

Dobrzyß. Podbr. 5. arx deserta, quâ A. 1421. Pragenses diruerunt; quam inspexi.

Drßka. ipse locus ignoratur; sed procul à *Przimda* abesse non potest, ut ex *Hagecio* ad An. 1009. apparet.

Eisenberg. Zat. 11. reparatur; vidi.

Falkenovia. Cubit. 16. habitatur, & inhabitavi.

Flosmburg. est extra Regnum Bohemiæ, sed ad *Nos* sub *Carolo IV.* pertinuit. Vide *Privilegia Regni*.

Frymburg. Prach. 14. arx deserta ad *Bubnas* spectabat, quam An. 1467. *Henricus, Georgij Regis filius*, captam dejecit; ipsa conscendi rudera.

Fridlandt. Bolesl: 15. habitatur. vidi. Fridlant.

Fraumberg. vide *Hluboka*. inspexi.

Gilemnice. Hrad. 13. habitatur. inspexi. G.

Gestrzebi. Hrad. 10.

Gruvno. arx deserta.

Genstein. Caur. 2. stat in ruinis; obivi.

Grabstein. Boleslav: 14. habitatur; stat in monte marmoreo. Grabstein.

Hluboka. Bechin: 15. habitatur. (*Fraunberg*) inspexi. H. Hluboka.

Hradecz. 14. Reginohradecij Arx deserta, à Civibus ipsis diruta; sæpius eam perlustravi.

Horazdiouvice. Prach. 13. habitatur, & inhabitavi.

Humpolez. Bech. 12. deserta. habitabatur superiore sæculo; rudera vidi nuper eminus. Hodiè, in Ad.

Helffenburg. Prach: 15. in ruinis; sæpius obivi.

Horzepnik. Bechin. 10. habitatur, vidi.

Hassenstein. Zatec: 13. in ruinis. lustravi.

Herßtein. Pils: 15. deserta, vidi.

Hradek. Caurz. 4. sunt plures aliæ Arces hoc nomine. habitatur.

Hrad:ßsko. Hrad: 11. habitabatur; habitavi (*Grad:ß*)

Humelstein. ignoratur. puto esse post *Nachodium Homole*.

Hassenburg. Litomeric. 6. nunc deserta. omnia perlustravi in hac arce, etiam Cellaria in vivo saxo. Hassenburg

Haußka. Boles. 6. nî fallor deserta. apparet optimè ex castro *Bezdiezy*, estque huic subiecta.

Hofsinney (*Arnau*) Hradec. 14. habitatur; totam lustravi.

L 3

Hö-

Hageck in Annual. Boh. ad A. 1391.

D.

Hageck in Annual. Boh.

E.

F.

- Horzice.* Hradec. 12. habitatur. inspecta est à me.
- Hradistie.* Boles: 9. Plsn. 10. Wltav. 4. habitantur.
- Tabor. *Hradistie ad Tabor.* Bech: 10. totum diligenter inspexi.
- Homole (Humel)* arx deserta post Nachodium. hanc conscendi. est forsitan eadem cum *Humelstein*.
- Helffenburg.* alterum ad *Raudnicium.* Slan. 5.
- I. *Janovice.* Plsn. 14. habitatur. introspexi, & lustravi.
- K. *Krumlov.* Bech: 18. habitatur. totam lustravi.
- 15 *Kaspberg.* Prach. 16. fuit ditio *Episcopi Pragensis.* aliter *Supihora.* Hagek A. 1329.
- Kaplice.* Bech. 19. arx deserta, habitabatur non ita pridem.
- Karlstein. *Karlstein.* de hoc in sequentibus.
- Podbr. 3. lustravi, eamque inhabitavi.
- 4 *Komessin.* in Prachensi. rudera grandia ad *Corcorces* penes *Claroviam.*
- Konopistie. *Konopistie.* Caur. 5. habitatur, vidi & lustravi.
- Kaczov.* Caur. 7. habitatur.
- Krziwoklad. *Krziwoklad.* 5. Rakow. habitatur. *Purglish* Germanis.
- / Hodiez. in M. S. *Komarov.* Plí: 6. rudera. habitabatur saculo priore.
- Kostalov.* Litomer. 7. in ruinis. vidi.
- ad *Kalich.* arx deserta, inter *Austam*, & *Austam* à *Zilska* condita 1421. & nequicquam eodem Anno à *Sigismundo* Wartembergico oppugnata. perlustravi rudera.
- Kispberg.* Hradec. 18. habitatur. alterum Litom: 10. prius illud saepe obi-vi & inhabitavi.
- Kost. *Kost.* Bolesl: 10. habitatur; vidi.
- Hod. in M. S. *Kamecyk.* Litom: 8.
- Kurzuvody.* Bolesl: 8. deserta. habitabatur saculo priore. vidi ex *Bes-diezy.*
- Kostomlaty. *Kostomlaty.* Litom: 9. habitatur de-nuo, vidi.
- Kosumberg.* Chrud. 15. habitatur, & ipse inhabitavi.
- Kumburg.* Hradec: 11. deserta Arx munitissima, diligenter à me lustrata.
- Kynsberg.* Zatec: 14. habitatur. vidi ex itinere Egrensi.
- Kunieticka Hora.* Hradec: 12. Arx munitissima deserta. habitabatur ad-huc me puero; vidi & accessi.
- Kolin.* Caurzim. 7. Arx usque ad huc tempora super Albim posita fir-miter consistit.
- Kosteletz.* olim dictum *Slavatarum,* nunc ad nigras silvas. Caurz. 4. habi-tatur. vidi.
- Kladsko.* 21. habitatur, & muni-tur. de ea agemus suo loco. vidi & lu-stravi sapius.
- 1: *Kraselov.* Prach: 14. habitatur in ruinis. vidi.
- Krnsko.* ignoratur.
- Kosovva Hora.* Wltav. 7. vidi; stat adhuc.
- Kosyk.* Bolesl: 7. ruinæ.
- Kukla.* ignoratur. credibile est, ste-tisse in *Slanensi,* vide Hagek An. 874.
- Krassov.* Rakow. 8. deserta vide-tur.
- Kamenice.* Litom. 12. habitatur.
- Krakovecz.* Rakow. 7. habitabatur priore saculo.
- Kolovvraty.* Kaurz: 2. deserta.
- Kuviesnice.* Kaurz. 3.
- Kamen.* Bech. 11. habitatur, & in-habitavi.
- Kolodtege.* Caur: habitatur, vidi.
- Kosteletz super Sazavvam,* Arx de-je-cta.
- Kryz.* Zatec. 9. N. L.
- Lichtenburg.* Czaslav: 11. videtur deserta. vidi eminus.
- Lipnicze.* Czaslav: 3. propè deser-ta, totam diligenter examinavi.
- Lippey.* Litom. 9. in ruinis.
- Litomysl.* Chrud: 18. habitatur & inhabitavi.
- Landstein.* Bech. 18. vidi, inhabita-tur. antè paucos annos unum Turris arcensis cornu fulmen decussit.
- Ledecz.* Czas: 10. habitatur, vidi.
- Landskrom.* Chrud: 20. habitatur, & inhabitavi.
- Kumburg.
Kynsberg.
Cunaci-mons.
Glacium.
Hod. in M. S.
Kamen.
L.
Lichten-burg.
Lipnitz.
Landstein.

Lefno.	<i>Lefno</i> vel <i>Lifstnie</i> . Caurz: 5. propè deserta. totam perlustravi.	<i>Oticze</i> . Caurz: 7. habitatur.	
Cubitus.	<i>Lyczkouv</i> . Zatec: 9. vidi.	<i>Opalka</i> . Plin. 15. habitatur. inspexi.	
	<i>Lokes</i> . (Cubitus) 16. in ruinis habitatur. obivi.	<i>Przynda</i> . Plf: 16. in ruinis. habitatur non ità pridem. vidi.	p. Hod: in M. S.
	<i>Lacembok</i> . ignoratur.	<i>Podiebrady</i> . Hrad. 6. totam lustravi. habitatur.	
Lititz.	<i>Lisauß</i> . ignoratur. <i>apud Levinium</i> ^{via Litom.}	<i>Petrspurg</i> . Rakow. 8. de novo condita habitatur. vidi.	
	<i>Litice</i> . Hrad. 14. deserta. totam lustravi.	<i>Potenstein</i> . Hrad: 17. in ruinis. habitatur. hanc obivi: firmissima est, cum fonte profundissimo in rupibus exciso.	Potenstein.
	<i>Lopata</i> . Plf. 9. deserta, alio nomine <i>Hus</i> appellabatur, dejecta A. 1442. vidi eminus.	<i>Peczka</i> . Hrad: 12. habitatur.	
	<i>Lysa</i> . Bolesl. 4. habitatur. inspexi, & habitavi.	<i>Przezovv</i> . Caurz: 4. habitatur. vidi.	Trosky.
M. Pons.	<i>Landsperga</i> . ad Landscronam. vidi.	<i>Panna</i> . Hrad. 11. ruinæ. accessi.	tres Arces faciles repa- ratu.
	<i>Mof</i> . (Pons) supra Civitatem, Arx dejecta. dum stare, vidi; <i>Landsverga</i> in Statutis <i>Caroli IV.</i> appellatur.	<i>Patek</i> . Slan. 6. vidi. inhabitatur, & incolitur.	
	<i>Milstein</i> . ignoratur	<i>Przibram</i> . Prach. 7. vidi, ac sæpius lustravi.	
	<i>Mseney</i> . Arx deserta. Bolesl: 5.	<i>Plana</i> . Plfn: 16. habitatur, & inhabitavi.	
	<i>Milešovv</i> . Litom. 8. vidi.	<i>Polna</i> . Czasl: 16. habitatur, & inhabitavi.	
	<i>Mielnik</i> . Boles. 4. habitatur in ruinis. vidi.	<i>Paczovv</i> . Bech: 10. habitatur, inspexi.	
	<i>Michelberg</i> . Plfn. 15. deserta. vidi ruinas.	<i>Pravuda</i> . Zatec. 7.	
	<i>Malešovv</i> . Czasl. 6. habitatur. vidi.	<i>Pabienice</i> . Czasl: 9. conditum à <i>Pabieno</i> . A. 803.	
	<i>Mnišek</i> . Podbr. 3. de novo condita habitatur; vidi.	<i>Perštejnecz</i> . Chrud. 9.	
	<i>Mnich</i> . Bech: 13. ruinæ. vidi.	<i>Rabi</i> . habitatur, totam arcem hanc perlustravi. Prach: 14.	R. Rabi.
Hod: in M. S.	<i>Masšovv</i> . Zatec: 10. deserta. habitatur sæculo priore, in eaque residebat <i>Joannes junior de Lobkovitz</i> .	<i>Rozmberg</i> . Bech: 20. habitatur. inspexi.	
	<i>Miletin</i> . Hrad. 13. ruinæ. vidi & inhabitavi.	<i>Ronsperg</i> . Plf. 16. habitatur, inspexi.	
N.	<i>Novvy hrady</i> . tres Arces hoc nomine habitantur. Hrad. 8. Zatec. 8. Chrud: 16. omnes has vidi, quæ in <i>Hradecens</i> sita est, commendatur summopere.	<i>Rzepice</i> . Prach. 13. habitatur.	
	<i>Nizburg</i> . Podb: 3. habitatur, condita A. 776. vidi.	<i>Raupovv</i> . Plf. 12. habitatur. bis eam conscendi. /- 95	Raupow.
	<i>Nedßiny</i> . ignoratur. cepit hanc arcem <i>Carolus IV.</i> A. 1335.	<i>Radynie</i> . Plf: 9. arx deserta. rudera inspexi, & quidquid est reliquum. /- 98	
	<i>Nachod</i> . Hrad: 16. habitatur, & inhabitavi.	<i>Rozmital</i> . Prach. 9. habitatur; inspexi.	
Nachod.	<i>Nauvarovv</i> . arx in Boles: sub Montibus Gigantæis.	<i>Rychmburg</i> . Chrud. 15. habitatur.	
	<i>Okorz</i> . Slan. 2. propè deserta. condita A. 731. perlustravi.	<i>Rysenberg</i> . Plfn. 16. tota in ruinis. vidi.	
O.	<i>Opočen</i> . Hrad: 15. habitatur, & inhabitavi.	<i>Raudnice</i> . Slan: 5. de novo condita habitatur.	
Opoczen.		<i>Ronovv</i> . Czasl: 10. arx cecidit.	
		<i>Ralsko</i> . Bolesl: 9. deserta stat, quam lustravi.	Ralsko.
			Robo.

- Bohozeč*. Boleslaw: 11. habitatur; inspexi.
- Rozdialouvice*. Bolesl: 7. habitatur; inspexi.
- Rychnovv*. Hrad: 16.
- Ronovveč*. ad Austam. deserta arx.
- Ratage*. Caurz: 6. habitatur.
- Rybnovv*. ignoratur.
- S. *Strakonice*. Prach. 13. habitatur, inhabitavi.
- Sswihovv. *Ssvihovv*. Pls: 12. arx munitissima, nuper dejecta, quam totam perlustravi. 96.
- Sstjckem*. Prach. 13. habitatur denuo; vidi.
- Ssvuamberg*. Pls. 15. ruinæ. olim dictum Kratykow. A. 1421. à Taboritis expugnatum.
- Ssumovv*. locus ignoratur.
- Ssvuartzburg*. ignoratur.
- Sadlovv*. ignoratur.
- Skaly. *Stolynky*. Litom. 8. ruinæ.
- Skaly*. Bolesl. 11. & 12. habitantur.
- Ssvozanovv*. Chrud. 19. *Zarubarium* in ditione est, qui eam incolunt.
- Sternberg. *Ssternberg*. Caur. 6. habitatur; olim *Strzimelice* dicebatur.
- Sazava*. Caur. 5. N. L.
- Strzckovv*. Litom. 9. ruinæ.
- Straz*. Bech. 14. deserta. perlustravi.
- Schatzler. *Ssaclerz*. Hrad. 16. deserta. vidi.
- Ssvadovv*. Litom. 9. N. L.
- Sion*. pridem deserta.
- Stranovv*. vetus pridem dejecta; nova (Bolesl: 6.) habitatur. inspexi.
- Straznice*. ignoratur locus.
- Strzcvvel*. ignoratur.
- Stradovv*. Bech: 17. ruinæ.
- Sskvovrec*. Caur: 3. ruinæ, vidi.
- Straczovv*. Hrad. 11. ruinæ.
- Strazovv*. gemina. Pls. 14. Bech. 17.
- Strzimelice*. vide *Notas*, & supra Sternberg.
- Strazysic*. Prach. 10. ruinæ.
- T. *Tein Wltavvsky*. Bech: 13. ruinæ. vidi.
- Tein Horšovv*. Plsn: 15. habitatur, quam inhabitavi sæpius.
- Tachovv. *Tachovv*. Pls. 16. ruinæ. vidi.
- Trebona. *Trzeboň*. Bech: 15. habitatur. sæpi-
- us inspexi, & in ea pernoctavi sæpius.
- Toczniik*. Podbr: 5. habitatur, in ruinis, vidi.
- Tetin*. Podbr: 3. ruinæ deserta. vidi.
- Trosky*. Hradec. 11. ruinæ, vidi.
- Trutnovv*. Hrad: 16. habitatur, vidi.
- Tauzicem*. Slan: 6.
- Trzemsyn. Prach. 10.
- Teynecz*. Wltaw: 4. rudera.
- Teyrzovv*. Pls: 15. habitatur.
- 4 *Wimberg*. Prach: 15. habitatur, vidi.
- 3 *Worlik*. arx munitissima super Muldavam. Prach. 9. habitatur.
- 1 *Worlik nad Zumpolcem*. Bech: 12. habitatur.
- 2 *Welhartice*. Prach. 15. munitissima. habitatur in ruinis. totam perlustravi.
- Wostromecz*. Bech: pridem diruta.
- Wartmberg*. Bolesl. 11. ruinæ habitantur, inspexi.
- Wostrey*. Litom. 8. ruinæ.
- Waleczovv*. Bolesl. 9. habitatur.
- Waldstein*. ad *Turnovv*, arx deserta, Waldstein.
- Welsß*. Hrad: 10. nuper dejecta, sæpius in ea sum moratus. Welsß.
- Wrzesziovv*. Hrad: 12. N. L. 44.
- Wyßoky*. sunt plura, sed meræ ruinæ.
- Woltarzik*. ignoratur.
- Wobrzysvvi*. Caurz. 3. habitatur. sæpius hanc Arcem accessi, & inhabitavi.
- Woheb*. ignoratur.
- Wostavvin*. ignoratur.
- Zelena Hora*. 11. Plsn: habitatur. sæpius in ea pernoctavi. Z. Zelena hora.
- 1 *Zvvikovv*. 10. Prach: munita. inhabitatur. Zvvikovv.
- Zirounice*. Bech. 15. ruinæ propè deserta. habitabatur non ità pridem; à me tota perlustrata. Zirounice.
- Zruce*. Czasl: 8. habitatur.
- Zleby*. Czaslaw: 10. habitabatur patrum memoriâ ab Equitibus *Bohda: neczkys*.
- Zielevv*, vel *Zielivv*. Bech. 11.
- Ziebrak*. Podbr: 5. ruinæ deserta. vidi. Ziebrak. Hellig. m. b.
- Zvuirzetice*. Bolesl. 8. habitabatur non ità pridem. 5.

Ziampach. *Ziampach*. Hrad: 19. conscendi locum sapius, meræ ruinæ.
Zierotin. Slan. 6. ruinæ. habitatorumavorum memoriâ. vidi.
 Zbiroh. *Zbiroh*. Podbr. 6. habitatur, vidi.
Ziernovvice. ignoratur. in Kom.
Zbraslavice. Caurz. 7.
Zvishouvecz. Plsn: 7. ruinæ.
 Hactenus Nomina præcipuarum Arcium à *Wenceslao Hagecio* recitata; quibus ego, ut antè dicebam, *Distriktus*, & *Distantias* ab Urbe Regia *Pragâ* adjunxi, libello quodam *Wenceslai Lebeda* (qui me puero *Societati* nostræ nomen dedit) adjutus; at certum habeat *Lector*, hunc Indicem tam imperfectum esse, ut major *Arcium* pars sit omissa; videtur *Hagecius* eas tantum recitare voluisse, quæ adversus

vim idoneæ forent, & hostes si quando *Bohemiâ* ingredèntur, arcere, aut saltèm remorari possent; sed ex his quoque præteritæ sunt quàm plurimæ, ut *Tabulas Chorographicas* inspicienti patebit: ubi enim ipsa *Pragensis Arx S. Wenceslai*? ubi *Wyšehradum* arx altera? ubi *Srzela*? aliæque innumerales? Dicit quispiam ex curiosis *Lectoribus*: *Ergo tu, quod defuit, adijce!* nihil dictu facilius; defugio inutilem, & propè infinitum laborem; satis est præcipuas adduxisse, & quid memorabile in ijs, vel ad eas gestum sit, quod jam aggredior, annotâsse. De quibus silebitur, argumento sit ipsum silentium, me de ijs nihil invenire.

(+)

cf. t. 17

§. II.

Memorabilia quadam Arcium Bohemicarum juxta superiorem Indicium Alphabeti ordine.

Bechima.

B *echima*, Urbs quondam Regia, *Arcem* habet in paucis memorabilem, ædificatam ab illustri *Bechiniorum* familia, qui sagittam *Kravvarzys*, & *Mraczkys* simillimam, ferebant in Clypeo, ut in *Stemmatographia* *Bohemiæ* explicabitur; altitudo ædificij mira: Vir fide dignus narrat, septem fornices super sese stantes, sibi que incumbentes numerari posse. In *Hussitarum* Regno, *Bechinense Castellum, Taboritarum* in eo *Distriktu* frunum fuit à *Catholicorum* præsidio infessum; tandem *Procopius Major* An: 1428. vociferans: *plus nocere etiam minimum hostem vicinum, quàm ingentes Exterorum exercitus.* 16. Julij *Bechinam* obsidere cœpit. Protracta obsidio est ad 20. Octobris, quo die ad colloquium obsessi descenderunt, & *Taboritarum* potentiâ ad desperationem adducti, cum ipsi à nemine spem salutis habere possent, transgère cum *Procopio*, & 24. Octobris excessère, ut convenerant, manu solos enses reti-

Fide Epitomæ nostræ.

nentes; reliquere in arce copiosum belli apparatus. *Arcis* Præfectus, *Honicz* nomine, arce traditâ, apud hostes remansit, ex quo suspicio nata, eum prius cum hostibus coluisse.

Blatna, amœnissimo loco sita *Arx*, originaria quondam Illustrissimæ stirpis *Leonum de Rozmital*, ut in *Stemmatographia*, si *DEUS* annuerit, memorabo.

Blatna.

Bilina, *Arx*, & *Civitas* An. 744. juxta *Hagecium* à *Bila Casâ* filia condita, ab hæreticis *Pragensibus* An: 1421. prodicione capta est; multum ibi profusum est sanguinis, ut in *Epitome* narravi; de consecratione *Ecclesiæ S. Petri* in *Bilina*, vide *Hagecium* ad An: C. 1061.

Bilina.

Bezdiezy, omnium propè in *Bohemia* *Arcium*, quæ naturâ loci munitur, princeps habita semper est; procul à media parte *Bohemiæ*, quæ ad *Albim* porrigitur, spectatur; Libri quidam manuscripti *Bezgezy* appellant. Sub hac *Arce* ingentem piscinam effodit

Bezdiezy.

In Epitome.

dit

dit *Carolus IV.* manu etiam Regiâ operi admodum, ut alibi narravi. Hæc Arx oppignorata sæpe fuit exteris Principibus, ut in *Theobaldo* legimus. *Procopio Marchioni Moravia à Wenceslao Rege*, ac Cæsare traditam invenio; unde cum promissionibus, & dolis deceptum, detraxit *Sigismundus*, & fame Principem egregium mori coëgit; hodie arx illa à *Serratsensibus* Benedictinis tenetur, & inhabitatur; olim ad *Carlovienses*, vi *Caroli IV.* foundationis spectabat. Ante multos annos montem illum arduum arduo conatu ascendi (neque enim Equo, neque curru adiri poterat) *Turris* ibi rotunda, omnium ætatum, & Tempestatum ac fulminum victrix adhuc stat, excelsa, constans muro, cujus latus ulnas octo *Pragenses* crassitie superat, idque ego ipse sum mensus. Sub *Ferdinando I.* hanc Arcem tenebant *Fratres Sspetly de Janovicz*, *Joannes Getzich*, & *Wilhelmus Barones*, qui *Aquilam* gerebant in clypeo.

Theobaldus in Hussicis.

M.S. Wartemburgicum.

Brundusium.

Brandeis in *Caurzimensi*, arx Regia tribus Pragâ milliaribus, quam *Boleslaus savus*, *Pragenses* Christianos metuens, An: 941. ad *Albim* extruxit. nostrâ memoriâ occupata à *Svecis*, multum, diuque Cæsareum exercitum fatigavit, ut in historia *Boleslaviensi* libro 7. narravi. Patrum memoriâ habitatione Cæsaris *Rudolfi* multum inclaruit, qui ad eam Arcem, elegantissimis, & rarissimis arboribus, & stirpibus confitum hortum colebat; in quo, eventu mirabili, & nunquam satis explorato, *Mumiam* humanam verissimam effodit, uti & fodinam præstantissimæ terræ, quam dicimus *sigillatam*. de utroque jam egimus libro citato.

Benateky Arx cum tota ditioe non ita pridem in Regis patrimonio censebatur. Cæli illius salubritatem, & cœlestes influxus *Ticho Bracheus* in *Epistolis* plurimum commendavit, qui in ea Arce per annos aliquot cursus siderum observarat. Tradunt ab hac Ar-

ce in aliam, quæ *Drazicze* dicitur, subterraneo cuniculo iri posse.

• *Buštehradum* arx *Kolovrat eorum*, ob firmitatem, aliâque commoda, multum semper obsidentibus attulit laborem. Anno 1450. *Georgius Podsebradius* in ea *Fridericum Kolovrat* obsedit; post longa certamina coactus est *Kolovrat eus* pacem iniquam petere, & hosti *Buštehradum* cedere.

Dubravuska, vel *Daubravuska Hora*. Arx fuit munitissima ad *Teplicum*, *Wrzesoveciorum* Equitum, qui eam unâ cum *Teplensi* *Virginum Cænobio*, earumque ditioe totâ à *Georgio Rege* dono acceperunt, ut alibi narravimus; ab his conjugio ad *Wchinskios* pervenit, qui eam vocatis ab *Hollandia* Castellorum muniendorum Magistris priore sæculo propè inexpugnabilem reddiderunt; nostrâ ætate, nè quid Regno noceret (id enim obtendebatur) manibus dejecta, Tempori debet ludibrium; obsecrati sunt fontes, valla subruta, fossæ altissimæ impletæ, mœnia, & turre invictæ præcipitatae totius vicinæ labore, adcoq; totum illud ad *Misniam*, & *Lusasiam* latus, hostibus, si quando ingruerint, est apertum.

Dub, Arx *Dubensis* (*Duba*, vel *Dub*, non ignobilis est *Bohemix* Civitas; aliquot insignium nostrâ ætate *Virorum Patria*, ut suo loco dicemus) Arx, inquam, *Dubensis*, mira quædam continet; illud præcipuum, quod multos latet: esse in ea, excisis magno sumtu rupibus, & saxis, subterraneum meatum, & viam per cavernas ad vicinam Arcem *Rabene* dictam, sic ut periculo extremo ingruente, præsidium aut hinc illuc, aut inde huc commeari, seque, & sua transferre, aut etiam fugâ hostes fallere possit. Fuit hæc Majorum nostrorum solertia, quam scio pluribus Arcibus, & Castris esse communem, nolo nominare omnes: ex Arce *Benatek* ad Arcem *Drazicze*, occultissimo sub terram itinere, patet via; ad *Gitzimium* simile est subterraneum,

Arx *Teplensis*.

In *Epist. hift. Boh.*

Dub.

neum, ut ita dicam, commercium, & communicatio in arcem Waldsteiniorum antiquissimam *Bradlec*, & arcem proximam nunc desertam, quarum altera alteri situ rupium, aliisque manu factis præmunitionibus responder.

Donin.

Hagek in Annual. Boh.

Donin, Arx est per vetus, quam constat jam An. 1107. stetisse. An. 1113. *Henricus Casar* Arcem tenebat; proximis Annis (post Henrici mortem) ad Duces Bohemię pervenit, ut ex *Hagecio* ad An: 1124. & 1128. datur intelligi; cujus Arcis possessionem *Ottogaro* Regi Bohemię *Fridericus* Imperator Anno 1212. Basileæ confirmavit. recitat ipsas literas *Hagecius*. Plura de Arce *Domy*, vel *Donin* habet *Dresferus*.

Dietzin. vide *Tecna*.

Dievvin.

Dievvin. Arx est in altissimis silvis, & in rupe præalta ad *Nims*, seu *Mimomie*; quam ante hos proximos annos decem incendi; est in ea miraculum fontis, mille & plurium cubitorum profundi (quanta scilicet est ipsius montis altitudo) ex vivo saxo, & petra ingenti, & sine dubio in plurimos annos perpetuato labore; alia omnia nihil, præter rudera, exhibent spectandum; credo Arcem ad *Wartembergicos* olim spectasse; patrum memoriã habitatam adhuc illam arcem, atque in ea Dominos (nisi fallor *Röderos*) auri confectionem tentasse, *Anus*, quæ in culina serviebat, & Arcem incoluerat, mihi narravit, admixtis multis alijs narrationibus, quæ huc non spectant.

Fraunberg. vide *Hluboka*. Item aliud *Fraunberg*: vide *Przimda*.

Frimburg. vide infra *Wrzesstiovu*.

Grabstein.

Grabstein, Arcem Bohemię limitaneam, in conspectu *Zittavia* sitam, multi commendant; videre mihi minus contigit, per temporis angustias intrare non licuit; stare totam Arcem super petram marmoream (ut *Perensteinensem* in Moravia) affirmant, qui videre, idque citato Authore in *Historia Naturali Bohemia* probavi.

Hluboka, seu *Fraunberg* in *Bechimensi* Districtu arx celebratissima à Rosenfibibus primùm condita, naturâ loci, & arte munita; hujus fiduciã, multa adversus Reges *Rosenbergicos* Proceres sunt moliti. *Zavis* Arcis Dominus cum Regi *Wenceslao* An: 1292. caput nollet submittere, ante eam Arcem in conspectu præsidij caput amisit. Proximis bellis eadem Arx *Svecorum* vim egregiè sustinuit. Si quis hanc, & alteram Arcem *Rabi* diligenter inspexerit, faciliè, quem Modum Veteres in arcibus muniendis servarint, intelliget.

Hradecz, arx Reginohradensis, ab ipsis Civibus A: 1423. ut fidem *Zisbica* approbarent suam, dejecta. Tradunt in ea Moniales habitasse aliquando, quod idoneo Scriptoris alicujus testimonio confirmare non possum.

Arcem *Helffenberg* ad Prachatium *Rosenbergici* fratres, *Jodocus & Ulricus*, salutato *Carolo IV.* in editissimo monte circa An: C. 1360. condidère, eã maximè causã, ut in eam belli tempore haberent receptum. De *Spectris* in hac Arce regnantibus, narra- bimus alio in loco.

Hassenstein munitissimum castrum, nomen dedit familia ab eadem origine cum *Lobkovicys* descendenti, ut in *Stemmatographia* dante Deo dicemus. Anno 1417. capta fuit, ut narrat *Hagecius*.

Hirschstein, vel *Herstein* prope *Ronspergam* Arx, altissimis silvis imminens, à *Domazlicensibus* capitur octo ante Pentecosten diebus. 17. Maij. A. 1421. Extremæ sævitix theatrum

Rogus extructus, in quem injecti Catholici, qui in ea sese Arce concluderant, perierunt. In ejus Arcis vicinia (quam ego non semel obivi) lapides pretiosos crescere, mihi certissimum est. Lapidés ipsi, paulùm si effodias, aliquid de gemmis affectant; vel illud argumento sit, quòd Vir nobilis, idemque amicissimus *Adamus Gros* Judicij *Burgraviatus* *Pragæ* Assessor se facile antè 30. annos à senibus audisse, ad

Fraunberg

Helffenberg.

Historia M.S. Rosenf.

Hassenstein

*Hagek in Annual.**Theobald. in Historias P. I. C. 45.*

me scripsit: Italos ante Hæreticorum Rebellionem quotannis ad pretiosos lapides colligendos ab Italia venire solitos, cum dicerent, magno operæ, & artis pretio lapides *Hersteinenses* poliri. Fuit hæc ditio Episcopi Pragensis, nisi fallor; nomen enim convenit.

Hagek ad An.
1379.
Hafenburg

Hafenburg, Arx condita An: 754 primitus *Klopey*, id est, *mons arduus* appellabatur; postea Germani *Hafenburg*, præsertim, quòd Arcis Domini *Leporem* gestarent in clypeo, vocavère.

Hauska, Castrum, conditum à *Slaviboro* Comite Mielnicensi A. 878. in filij, quem *Haussek* appellabant, gratiâ.

Hofstiney, seu *Arnau*. olim ad Dominos *Bergau* spectabat in Vetere Bohemia. Summa est Arcis illius gloria, quòd à *Ziska*, tam felici aliàs Duce, maximis viribus oppugnata expugnari non potuerit; condita est Arx à *Sobieslao* adversus Polonos An. 1139.

Homole, Arx latronum, in qua, ut in *Wartensi Diva* narravimus, *Camencenses* Religiosi odio fidei nostræ ab hæreticis sunt necati. A. 1427. emit arcem *Homole* *Nicolaus Trczka*.

Helffenburg alterum, ubi steterit, certò non possum dicere. *Joannes de Genstein*, Archiepiscopus II. Prag: unâ cum Oppido *Hoska* Arcem quoque *Helffenburg*, non procul inde sitam, pro Archiepiscopali mensa emit, ut narrat *Hagecius*. Munitissimam hanc Arcem fuisse, vel id ostendit, quòd Hussitis adversus Religionem insurgentibus, Sanctorum Reliquiæ ad eam primùm Arcem sint devehæ; sed eas *Wenceslaus* *Cæsar* re cognitâ elevari, & in *Carlstein* (ut in Epitome narravi) devehî jussit.

Janovvice.

M. S. Ros: ad
A. 1520.

Janovvice. Arx fuit ad Clatoviam, quam *Petrus Suda* Eques, Civium adversarius An: 1520. tenebat, ex qua Viatores, & Mercatores Civicos spoliare terebatur; *Pragenses* dissimulato consilio *Pragâ* egressi obsedère *Sudam*, & cum is per noctis tenebras effugisset, arcem (tradente *Prostiborskio*, quem *Suda* pro se præfecerat) solo æquârunt.

Klenovvey, Arx ad *Clatoviam*, in hac

Przibik de Klenovva duos è Prædicatorum Ordine fame coëgit mori; Angelici cantus postea sæpe in ea turri, in qua necati sunt, auditi.

Karlstein. de hac peculiari tractatione agemus.

Konopištie, Arx *Zdenkonis de Sternberg*, oblessa à Rege *Georgio* 1467. uno & medio anno obsidionem toleravit, tandem in Regis cessit potestatem.

Krzivovklad, seu *Pürglitz*. Inter vetustissimas Arces *Burglays*, vulgò *Pürglitz*, veteribus Bohemis *Krivovklad* appellata, censetur; magnos ea in antiquitate captivos conclusit: primus *Otto* Moraviæ Marchio 1110. Tum *Henricus Dux Austria* *Friderici III. Cæsaris* Frater An. 1322. pluresque alij. Memorabile est, quod in M. S. Codice legimus: dum *Henricus Austria* Dux conclave Arcis ingrederetur jam captivus, in quo conclavi præcipuorum Europæ Regum, ac Principum clypei pendebant, immotis cæteris omnibus, *Austria* Clypeum suspensum in pariete, ante *Henrici* pedes cecidisse. Peste *Praga* regnante, Regem *Wladislaum in Burgleys* invenio habitasse An. 1473. An: 1422. 18. Martij, fortuito igne, incredibili Catholicorum damno, quorùm ditissimi illic vicinæ res suas omnes, sacram item supellectilem in Arcem illam, hostium metu, contulerant, conflagravit; tantæque ignis vehementia fuit, ut ruptis etiam mœnibus inhabitabilis redderetur; itaque unâ omnes rebus suis exuti, necessario consilio *Plsnam* petierunt. Hac Arx condita est paulò ante Annum Christi 1110. postea (nescio, quâ ratione) ad *Templarios* pervenit; ab ijs certè An. 1307. tenebatur. An. 1316. in ea Arce à *Wilhelmo* de *Hafenburg* *Carolus IV.* adhuc infans educabatur, quam Arcem adulto *Carolo* solam (omnibus alijs raptis) *Joannes* Rex Pater ei reliquit. *Theodoros* Regios in ea asservatos, indicat *Hagecius* ad An: 1420.

Košalovv, seu *Koštrialovv*, Arx à mon-

Konopištie

M. S. Coimc

Krzivovkladum.

Stranbyia
Rep. Ess.
M. S. Ecd. Mo
ropol.
Theob. in Hist
1110. P. 1. C.
52. P. 3.
C. 23. P. 24.

Lib III. C. VIII. §. II. Memorabilia Arcium.

Hagek in An-
nal. Boh.

montis figura dicta, hodieque stat in
ruinis; ibi illud A . . . miraculum
accidisse scribit Hagecius: Invaluerat
eo tempore sub Carolo Cæsare (qui apud
Gallos, & amicum Regem edu-
catus erat) Gallorum habitum incertis-
simum imitandi mos, calces præfer-
tim acutiores, & Ciconia rostro similes
ferebantur; ecce tibi Julio Mente in
hanc Arcem caelo intonuit, & Arci
Præfecto Albergo de Slavvictina, ejus-
que Conjugi paris Nobilitatis famine,
illud rostrum calceorum, illud solum
pede cætero decussit & deussit. Va-
luit res ad exemplum! certatim om-
nes in Bohemia talo, & calceo recto de-
inceps incessere.

Theobald. in
Hofficii P. 1.
C. 60.

Kostomlaty in Litomericensi, Arx
munitissima: stirpe Dominos muta-
vit; antiquissimi, quantum licet con-
jicere, Wřbowecy fuere, inde alij, alii-
que An: 1425. ad Cunstadeos, seu Pa-
debradios pertinuit. Hagecius nanc
Arcem collocat ad Nymburgam. An
Theobaldo, an Hagecio Lector accedat,
perinde habeo; ego tamen ipse Ko-
stomlatam arcem spectavi Crupnæ,
sed alia fortasse fuerit ad Nymburgam.

Kunieticka
hora vel Cu-
naci mons.

Kunieticka Hora. Veteres Kunat
tická hora dicebant: Kunak quidam
ex Procerum stirpe An: 838. sub mon-
te illo villam sibi extruxit, & de suo
nomine Cunatice appellavit; anno se-
quenti castrum sibi rude statuit in ipso
illo monte, quem posteri quotidie ma-
gis, ac magis munivere. Non pro-
cul ab eo monte ad Albim stabat totius
Bohemia ditissimum Cœnobium Opa-
zovicense. Porro arx Cunaci ad Do-
minos de Pardubicz, qui de Milesnika
dicebantur, diutissime pertinuit. An:
1437. tenebat hanc Arcem Diviſ Bor-
zek ex eadem familia, maximus M.
Joannis Rokyczanensis hæretici admi-
rator, & amator, qui eum Pragâ fu-
gentem excepit, & in hac Arce clau-
sum servavit. Errant luculenter, qui
hunc Dionysium Borzek stirpe Dohal-
skyorum fuisse scripserunt; quo in er-
rore olim & ipse fui, deceptus cogno-

Hagek in An-
nal. Boh. add.
1089.

mine illo Borzek, quod Dohalskyjs Анто-
quin proprium esse seimus; ac Joanne-
nes Hodiogovinus Vir maximæ nobili-
tatis, & doctrinæ majoris, in Notis,
quas ad Hagecium manu suâ adscripsit,
disertè docet: hunc Dionysium Borzek
ex stirpe Dominorum de Pardubicz &
de Milesnika ortum esse, idque postea
publicis literis luculentè comperi.

Kolin, munitissima cum arce Civi-
tas, quæ & Alberti Cæsaris Austriaci A.
1307. & An. 1311. Joannis Lucem-
burgici exercitus elusit, pertinuit ad
eundem Dionysium Borzek de Milesni-
ka, aliquando ad Pragenses, tum ad
Orphanos, denique ad Regem, qui illud
sæpius diversis Proceribus oppignora-
runt, aut elocarunt.

Kladsko. Glacensis Arx munitissi-
ma omnium, quas nunc in Bohemia fi-
nibus habemus, omni diligentia ab
Ælurio in Glaciographia sua descripta
est, sic ut nihil addi posse videatur; ad
Ælurium igitur, qui in Bibliothecis
prostat, curiosum Lectorem remitto.

Krakovecz Arx penes Kralowicz in
regione Plimensi receptaculum Hussi
An: 1413. cum Pragâ exactus à Comra-
dotum adhuc bonarum partium, Ar-
chiepiscopo Pragensi exilium suum
hæreseos suæ disseminazione oppida-
tim solaretur.

Kvvetnice, Arx (Maternarum Equi-
tum, nisi fallor, originaria sedes) à
Trezkaram Equitum eo tempore splen-
didissimorum familia ante ducentos,
& quod excurrit Annos tenebatur. A.
1427. Taborita latrones publici ex Silesi-
a cum parte Exercitus sui (quos Pras-
čata appellabant, Pracerty verius di-
cere potuissent) redeuntes, in Kaurzi-
mensem sese Provinciam infudere, &
captâ Arce Kvvetnicz, arcis Domi-
num Prokopium Trezkam odio fidei
cum omnibus suis, injecere in ignem;
Arx ipsa etiam arsit, & dejecta est.

Kosteletz super Sazavam. vetus Ca-
strum, quod jam Anno C. 1154. ste-
tit, ut narrat Hagecius. Fuit in ditio-
ne Procerum de Rokoff; Rex Geor-
M 3

Colinum.

Glacium.

Ælur. l. 2.

Theobald. in
Hoff: P. 1. C. 9.

Theob. l. 1. C. 61.
Hagek in An-
nal. Boh. add.
1089.

Kosteletz.

L. III. C. VIII. §. III. Memorabilia Arcium.

gitus eam An: 1450. cepit, & Zdenkoni Sternbergio donavit; paulò post An: 1466. Sternbergius Regis hostis declaratus est, & Rex Georgius obsessam, captamque diruit.

Lichtenberg.

Hagec. ad An. 807.

Lichtemberg (primis sæculis Bohemix dicta *Lichmice*) celebratissima in bellis hæreticorum Arx. *Orphanis*, qui se ab alijs separaverant *Taboris*, sal in oculis fuit, magno videlicet impedimento prædantibus erat, & sæpe *Taboritas* graves prædis, aggressi *Præsidarij Lichtembergenses*, prædatores de prædabantur; sed contumeliâ verborum irritati sunt magis: nam, cum *Orphanis Custna* de bello gerendo consilia haberent, & ad dies quatuordecim inducias pacisci cuperent, respondere *Lichtembergicus*: Fadas esse inducias, & pacem, quæ cum prædonibus iniretur. Ergo unanimi *Orphanorum* consilio decretâ obsidione *Procopius minor Orphanorum Dux*, Arcem An: 1428. circumvallavit; repulere fortiter *Lichtembergici* hostes læpius, cæsisque hostibus salvi rediere, donec tandem fracti animo militariter, & audacibus conditionibus Arcem dediderunt An. 1429. 25. Novembris; quam *Orphanis Joanni Ruffinovo* commiserunt.

Waleslavinus in Calend. hist. ad 25. Novembris.

Litomyslum.

Litomysl, An: 1425. ab *Orphanis* & Civitas & arx occupatur. Sæviturum est in Sacerdotes (qui se in Arcem receperant) tantâ rabie, ut tormenta, quæ Catholicis irrogata sunt, non univix, sed pluribus tollendis sufficerent. Episcopalis fuit Civitas, quam *Kostkarum* stirps, quæ Ecclesiasticorum bonis vel maximè inhiabat, diu possedit; postea conjugio ad *Pernsteynios* devenit, qui ibidem in ipso solo, ubi *Ecclesia Episcopalis* steterat, Arcem perelegantem novo Italico opere avorum memoriâ construxerunt.

Landskrona.

Hagec præfat. in Annal. Boh.

Landskrona. hujus Civitatis Castrum ab *Hermundurorum Rege Pavilo* conditum scribit *Hagecius*: in eoque *Coronam Regni* (unde Arci nomen) & Leges, quas Populo dederat, solitas asservari.

Leßmo vel Lißemie Arx vetusti operis A. C. 772 ita à *Miloslao, & Korten*, germanis Fratribus. Primis Bohemix sæculis à familia *Berkarum* tenebatur; post ad *Sternbergicos* devoluta est, nominatim ad *Zdenkonem Kono* pisciensem *Georgij* Regis affinem; multum Regem obsidentem A. 1466. Arx exercuit. Spectantur in hac Arce *Sternbergicorum* diversa ab hodiernis Insignia cum *stellis pluribus, & Tartarorum mitris* cum titulo *Dominorum & Ducum de Sternberg*, ut alibi commodiore loco narrabimus.

Cubitus.

Loket (Cubitus) Arx est pervetusta in Regione ejusdem nominis, videlicet *Cubitensi*; locum hunc ipsa natura communivit: nam rupes Arcis, & Oppidi prorsus est inaccessa, quam circum altissimi, & abruptissimi montes Coronæ in modum, at ipsam Arcem, & Civitatem *Egra* fluvius incingit; ob id *Cubitus Virginea* Arx est, quæ nunquam à *Svecis* potuit expugnari; Multa fabulosa ibi circumferuntur: *Pygmaos* quondam hic habitasse, locusque ostenditur, ubi habitasse creduntur. Item de quodam *lapide* in Arcis area jacente, non procul à fonte; cum lapidem *Popel* vocant, miraque de eo comminiscuntur.

Lmarz, vel *Schlößburg* ditio vetustissimorum Procerum, qui *Claves* gerebant in Clypeo; quæ hodièque in antiquissimis Arcibus, & in Templis, præsertim per eam viciniam in *baspißterijs* (ut in Sacris appellant) saxis incisa spectantur. Hanc Arcem Vetere dirutâ ex fundamentis novam sumtuoso opere extruxit Comes *Alexius de Vratislavv Regia Camera Præses*, sed absolutam & perfectâ non vidit morte præventus.

Lacembog, vel *Lacembok*, ab hac arce *Slavata* olim appellationem habuerunt; sed ubi steterit, non æquè constat.

Litice. Arx est munitissima altissimorum montium coronâ incincta, non procul *Zambergæ*; in qua *Georgius Rex*

Lititz.

Rex Procerum erga se voluntatibus diffidens, gazas suas recondebat. Singularia duo hac in arce visuntur: primum *Arcus Triumphalis*, more propè Romano (vel saltè imitatione aliquà Romanorum) pereleganter exstructus è lapide aureis literis *Georgium* hostium suorum Victorè commemorans. Alterum est, ingenti, & in multos annos continuato, ut par est credere, labore, perfossus mons arcis, & in saxosum alveum immissus fluvius, *Aquila* dictus, sic ut averti non possit; rursusque ex Arce cuniculi deorsum ad fluvium tendunt, ità, ut nullo negotio aqua ex Arce per eos cuniculos hauriatur. Huic Arci *Georgium* Rex post *Glacium* plurimum tribuebat.

Hagk ad An.
1225.

Lopata &c. quidam appellant *Lopatum*; Sufficensi Civitati vicina; captam An. 1433. Sufficenses diruere. Fuit arx ista Procerum *Sselenbergiorum*, ac fortè ab eo Castro *Lopatitsij* sunt appellati, ut in *Hagecio* legimus.

Hagk in An:
Lib. Erastian:
M. S.

Lissa &c. In hanc Arcem olim *Favomirius* datus est in custodiam, & Fratre *Ulrico* mortuo An. 1037. liberatus. Post aliquot sæcula An. 1351. *Carolus Imp.* condito de suo nomine *Carloviensi* Cœnobio, Parochiam divitem in *Lissa* ijsdem Canonicis attribuit.

Landsperg

Hagk prof. in
Annales.

Landsperga. Arces *Hermundurorum* (in Districtu *Hradecensi* ubi ille *Boleslaviensis* committitur, ac deinde ponè Comitatum *Glacensem* ad Moravos protenditur) arces, inquam, *Hermundurorum* *Czechiacis* omnibus antiquiores, *Hagecius* nominat: *Krnlich*, Metropolitim *Hermundurorù*, *Landscron*, ubi servabatur Corona, *Landsperg*, ubi Jura & Leges, tandem *Gurtz*, vel *Krcz*, vel *Krczin*, arcem altissimam quam Rex *Hermundurorum* *Panylus* ante mortem condiderit; admitto lubens *Hermundurorum ad fontes Albi* sedisse, id enim docuit *Tacitus*; at *Krnlich* quasi à *Krnul* vel *Kral* deductum, Regiam videlicet Urbem, suspectam habeo: nam *Slavicum* quiddam sapit; *Hermundurorum* verò *Tenonicè* locutos,

hic. commen:
Germania.

ex *Claverio*, *Lazio*, & *Scriptoribus* cæteris irrefragabiliter constat. *Landscrona*, & *Landsperga* hodièque supersunt; *Krcz*, idem erit fortasse, quod ad *Landskromam* vetus Castrum *Trcz*, vel *Trczka*; sed hæc loci illius, & vicinix peritis examinanda relinquo.

Most (*Pons* sem *Brixia*) Civitas, invictam supra se Arcem habebat, quæ *Landsversa* appellabatur. Hæc nostrâ tempestate, nescio, quorum hominum exterorum consilio, funditus dejecta, *Bohemia* latus illud hostibus aperuit. Zar. 10.

Milešovv. Litom: 8. arx deserta; sed ejus loco aliam novam, eamque præstantem magnis opibus condidit, nostrâ memoriâ Vir clarus bello *Zdenko Caplirz*, loci Dominus.

Michal &c. In hæc Arce vetusta habitavit olim *Ludmilla S. Ducis Wenceslavia*, ibidè que à *S. Cyrillo* sacris aquis abluta *Christo* nomen dedit cum Coniuge suo *Slaviboro*, & Fratre suo *Haussek*, ut in ejus vita narratur.

Nachod (quasi dicas: *passus locum*, seu ubi *passus* figendus sit) in *Reginobradecensi Districtu* limitanea, *Glacium* versùs Arx; diruta nostrâ tempestate fuisset, nisi eam arcis Dominus, egregius belli Dux, Princeps *Piccolominæus* servasset. Obsessa est An. 1427. à *Silesiorum* Exercituvano ad extremum conatu; Obtinebat eam *Kolda de Nachod*, hæreticorum Dux factiosissimus, idè que pugnacissimus. Fælicius cecidit *Silesijs* *Nachodij* obsidio Anno 1442. nam, quamvis *Kolda* cum 100. Equitibus in *Wraslavienses* & *Svidnicenses* irruisset, virtute repulsus, cum se imparem videret, cum omnibus suis inobservatus nocte effugit, ac *Silesij* Civitatem, & Arcem incendere. Mox iterum reparata est, & Junior *Kolda*, paci publicæ inimicus, An. 1449. à *Podiebradio* Governatore Regni *Bohemie* obsessus, editis egregijs facinoribus multis, iterum cum duobus Comitibus nocte evasit.

Pontan: in Brixia l. 3.
Brixienfis
Arx.

Nachod.

Hagk in An:

Theob: in Huf sit: P. 2. C. 13.

Id: P. 2. C. 18.

Przimda, Germanis *Fraunberg*, altissimo
Fraunberg.

*Theobaldus in Hof-
st: P. 1. C. 26.*

tissimo in loco sita arx; à duobus amantibus, ut in *Valerio Maximo Bohemica* narrabimus, condita; & quamquam loci ipsius naturâ, tamen postea à *Wrsowecis*, qui eam à Regibus Bohemiv donatam, obtinebant, multis fossionum operibus communita, hodie stat in ruinis. Ejus arcis, dum adhuc stare, diligentissimam descriptionem apud *Theobaldum* invenies.

Potenstein.

Potenstein in Districtu *Regimohradensis* post *Kosteletium* ad *Aquilam* fluvium. Natura arcem hanc communij; Spectabat olim ad Proceres magni nominis *Zampachios*, qui, cum *Carolo IV.* Cæsari adversarentur, *Cæsar* obsesâ Arce *Zampachios* ad officium reduxit.

Peczka. Arx olim inter munitiores habita, quam priore saculo tenuit, in eâque habitavit *Joannes Lithoborsky de Chlum*, Burgravius *Hradecensis*.

Przibram. condita fuit à *Przibral* genero Principis *Nezamyssli* An. 755. cum argentifodinas reperisset; postea & Arx, & Civitas *Przibramensis* ad Archi-Episcopalem mensam pervenit; nostrâ memoriâ *Cæsar & Rex Leopoldus* Archi-Episcopo *Matthæo*, arcem solam jam pridem dejectam ab hæreticis, restituit, quam idem Archi-Episcopus reparavit.

Rabi.

*Epist. historica
rar: Boh.*

Rabi, arx peregrina à *Ssvivobovijis* Proceribus condita, fato *Zisica* maxime inclaruit; is eam primùm captam deseruit; Nobiles Catholici vacuum præsidio militari imposito, insedère, & redeuntem *Ziskam* An: 1421. egregiè repulère; *Zisca* ex Cyclope *Homero*, & profusus cæcus 29. Martij est reditus; fabula est, nescio ubi ab *Hagecio* audita, diffiliente ictu ballistæ arbore, defractoque inde ramulo excussum *Zisca*, quem unum habebat, oculum; sagittâ enim, in antiquissima arcis *Rabi* Imagine, oculus ei læditur, qui in curatione *Pragensi* profusus est excæcatus, ut *Landa* testis oculatus testatur, qui, dum *Zisica* Praga curatur, adfuisse se, in historia sua disertè

*Landa in M. S.
hist suor: tom.
Theobaldus in Hof-
st: P. 1. C. 42. C.
C. 44.*

commemorat, idemque de *Sagitta* scribit *Theobaldus*. Pictura hæc est in arcis porta: equitat à læva parte *Ziska* tribulum ferreum tenens cataphractus, comitantibus aliquot armatis pedibus; à dextra parte Picturæ, ex Turri firmissima Arcis (quæ Portæ imminet, hodieque eadem esse agnoscitur) *Koczovsky*, qui erat in præsidio, è ballista seu arcu Sagittam emittit, quæ rectâ in *Zisica* oculum fertur. In reitantiæ memoriâ colloquium ipsum adscripsit Antiquitas: *Přibě
Bočowski: Tyli sy Bratře žisto: ži:
Gá gsem. Přib: Kreyš holyho! Pau-
lò infrà h: c leguntur:*

Ziska sub hac Turri jaculo percussus, oculum

*Qui tantùm unum erat, perdidit atq;
operam;*

*Cæcus ut oppressit Patriamque fidemque,
vehente*

*Dæmone (sic meritis) cæca Barasbra
petit.*

*Ladislavus
Archiepiscopus Strigoniensis Regni Ungariae
Cancellarius existens in Rabi Faciebat,
(hæc ego ex iplo pariete manu meâ
descripsi)*

Ronsberg arx, olim etiam *Romoru* appellabatur, ut patet ex *Hagecio*. fuit firmissima; nunc repertis machinis, & tormentis ad defensionem inutilis.

Rzepice. Castrum non tam munitis, quàm *Memorijs*, & *Insignibus* Veterum Bohemix familiarum exornatum, quas depingi curavit *Mecenas Eruditorum* suo sæculo *Joannes senior ab Hodiogova*, Patriæ historix scientissimus.

Raupovv. arx munita, sed ex antiquis architecturæ legibus. Est in ea arce Palatium Veterum *Stemmatum* Clypeis illustre, exhibens cognationem *Raupovviorum*; at pessimo consilio, ante proximos triginta annos, loci Dominus deletis quibusdam clypeis, & suis, & suorum suppositis, omnem illum *Raupovviana* stirpis contextum, & cognationem confudit. Habet eadem arx fornacem memorandi, & pre-

*Hagecio
ad d. 11.*

Raupovv

pretiosi operis: nam in ea uniuersa *Genealogia Rappouiani Stenmati* expressa cernitur in laterculis singulariter ad id paratis, & incoctis, qui *vero auro illi* clypeos gentilitios Illustrum Bohemix Familiarum exhibent. Fornacem hanc mille Imperialibus constitisse, dum fieret, à Senibus in Nobilitate Viris non semel audiui.

Hagek in An:

Radynie supra Veterem *Plisnam* in edito monte sedet, condita An: 775. locum ante complures annos inspexi, nihil nisi ruinas continentem: cellaria in vivo, ut ità dicam, saxo, admirationi mihi fuerunt; sed istud omnibus ferè arcibus nostris commune fuit: nulli enim Majores nostri parcebant labori, ut fontes, & cellas haberent, etsi saxa ad centum, & plures cubitos essent perfodienda. Vetus est traditio, in hac Arce *Radim*, vel *Radynie* ingentem thesaurum latère, qui se aliquando flammis prodit, ut accolæ narrant.

Risenburg.

Risenburg, hoc nomine aliquot in Bohemia Arces fuère: in *Lisomericensi* antiquissima super *Offecense* Cœnobium hodièque, sed vacua, & deserta visitur; tenuère eam diu *Comites Bilunenses*, *Borssones de Ofsek*, aut, quod sæpe in M. S. inuenio, *pauperes de Ofsek* (cujus appellationis causam, & originem, alio in loco indagabimus) qui *astrum hortense* ferebant in clypeo, atque ut in lapide sepulchrali ante altare summum in *Offecensis* Cœnobij Ecclesia hodièque legimus, *Offecense* hoc Cœnobium (longè antè quàm se se *Ostogarus* in Fundatorem Cœnobij adoptasset) fundavère. Arx porro *Risenburg* hodie nihil, quàm ruinas ostendit.

Rizemberg

Rizenberg, vel potiùs *Rizemberg* (ità enim sæpius, & ab ipsis Conditoribus *Szvvihovys* appellatur, qui se ab ea arce *Dominos de Svvihovu*, & *Rizemberg* dixère) à *Tusta*, seu *Domazlicio* tribus milliarij quadrantibus, altissimo in monte, velut toti illi vicinix impetrans, hodièque spectatur, sed cultori-

Theobald. in
Hufficiis R. l.
C. 76.

bus vacua, & quotannis novam, ac novam ruinam trahens, faciliè alioqui, si opus esset, ad humanos usus, & habitationis commoditatem, ut vicini affirmant, aptabilis. Arx multa memorabilia habet tum in se, tum propè & in vicinia, quæ *Theobaldus in Hufficiis* ex occasione magni prælij, quod sub ea cruentissimum An: 1431. commissum est, inter Cruce signatos, & hæreticos, recenset. Aliud æquè horridum prælium penes ipsam arcem in monte committi contigit 1466. 22. Septembris. Dubià fortunà pugnatum hinc à *Crucigeris*, illinc à *Tustensibus*, *Clatoviensibus*, *Sufficensibus*; recessus *Crucigerorum Tinam*, quandam victoriæ speciem hostibus reliquit; strata omnis via *Tinam* usq; cadaveribus, & sanguis à *Ryzemberg* rivis *Tustam* defluxit.

Vide Epitomen
nostram ad A.
1466.

Raudnicensis arx, antiquitus *Archiepiscopi Pragensis* ditio, Exercitus olim detinere posse jactabatur, tanta ejus erat firmitudo! virtute tamen militum assilientium eam cepit *Rex Georgius*, uti etiam *Kostelecium ad Sazavam* flumen An: 1466. & utramque incensam ad usquè fundamenta dejecit. *Raudnicensem* arcem nuperus quidam Scriptor *Helffenburgum* vel *Helffenstein* appellat (quo etiam nomine ad *Prachaticium* arx à *Rosenibus*, condita, ut aliàs dixi, appellabatur) mihi secùs videtur, ajòque Episcopalem arcem *Helffenburgum* (cujus est in *libris Erektionum* frequens mentio) à *Raudnicensi* arce longè fuisse diversam: jam enim pridem *Raudnicium* cum arce ad *Archiepiscopalem* mensam pertinebat, ac nihilominus *Foannes de Gemstein* *Archiepiscopus Pragensis*, ut restatur *Hagecius* ad annum 1379. adjunxit *Archiepiscopatu* oppidum *Hofkam*, & castrum *Helffenstein*, idq; etiam mœnibus auxit, & permunivit; quod nominare omisisset *Hagecius* dubio procul, si *Helffenburgum* vel *Helffenstein* ditionis *Raudnicensis* pars jam pridem fuisset.

Helffen-
burg.

Ronovv.

Ronovv. Plurimæ veteres arces in *Bohemia* hoc nomen habuere. conditum ab *Hazmburgicis Ronovv*, narrat *Hagecius*, An: 728. ipsum esse puto, quod postea An: 1284. cum quibusdam alijs arcibus *Ottoni Brandenburgico* Tutori suo perfido oppignoravit *Wenceslaus* Ottogari filius Rex *Bohemiæ*.

Ralsko.

Ralsko. arx vetustissima, & prima *Wartemburgicorum* Procerum sedes, quæ ob id *Domini de Ralsko* in antiquitate appellantur. Locus est naturâ munitissimus, fonte admirando in saxo ad multam profunditatem exciso, quem ipse spectavi; facillimè permuniti arx posset denuò, si sedula manus accederent.

Theob: in *Huffitico*. P. 2. C. 25.

Ratage, seu *Ratag*. Castrum fuit *Lippæorum*. obijt in ea An. 1444. *Ptacek de Pirkstein* *Lippæus*, à turbidis consilijs in bello *Huffitico* notissimus.

Sswihovv.

Sswihoviensis Arx, seu *Sswihovv*, in *Plnensi* Districtu, firmitate operum, vallorum, & fossarum altitudine, tum, quòd uliginoto loco sita, suffodi non possit, nulli alteri in *Bohemia* castro vel munitissimo concedebat; pridem à *Sswihovijs* (qui arces plurimas in hac vicinia condiderant) exstructa; cepere eam *Taborisæ* An. 1427. sed nondum permunita erat; quod fecit *Puta Sswyhorvsky* post Annum 1490. Inter arces, quæ expugnari nisi fame non possent, ab omnibus cenfebatur; nostrâ memoriâ primùm, non bellorum tempore, sed illis ponentibus, jam in *Pace*, totius quasi vicinæ manu (cùm Arces omnes in *Bohemia*, nullo propè delectu, dejicerentur) & ipsa dejicitur. Videram stantem, & ad omnes injurias obsidentium excipiendas, & eludendas egregiè comparatam, altitudine murorum tantâ, ut præter Turrium pinnacula, nihil foris extaret, quod videretur; mira amplitudo murorum, ut duo currus adversi per mœnia commodè agitari possent; cùm eam demolirentur rustici, petram se clamabant ex-

cindere: non enim ampliùs terræ demœnibus, quàm si montem effoderent per diem palis, & lignibus defringebant, calce jam in saxum antiquitate quodammodo conversâ. Sensus erat vicinorum omnium, si eam, qui jubebant dejici, vidissent, nihil adversus Arcem fuisse moturos. Ad *Sswihovium*, vetere in *Bohemia*, fundebantur ferrea bellorum machinæ, præsertim illæ, quas nunc *Regimento Stúctel* dicimus, longè minorem quidem globum, sed remotissimè ob longitudinem, jaculantes, quæ *Bobemis Strojhowty* ab Arce *Sswihovv* dicuntur. Invenio in *Rationarijs Rosenfium* libris plurimas hujusmodi machinas pro *Rosenfium* ditionibus *Sswihovij* fufas, estque etiam apud me *Rationum liber*, quantum à ris in singulas fistulas sit datum &c. Visitur in hoc Castro *Sacellum* antiqui operis, in quo omnis *Sswihoviorum*, & *Leonum de Rozmital* consanguinitas artificiosis clypeolis expressa spectatur; est & aliud in ipsa ara artis miraculum.

Ssumovv. agit de ea *Hagecius* ad A. 1065.

Skaly. hanc arcem An. 1447. *Silesij* & *Lusatij* diruerunt. alia est arx *Skala*; de qua agemus suo loco.

Sternberg. Vetus ejus familia *Castrum*, captum à Rege *Georgio* An. C. 1467.

Ssaelerz. Castrum fuit firmissimum ad *Montes Gigantos*. Suspicio ab *Hermunduris*, ea loca tum incolentibus, esse conditum ad asservendos thesauros, qui è montibus illis effodiebantur. Historiam hujus castri manuscriptorum ostendere mihi *Faromirienfes*, in qua de *Dracone* grandi ad id castrum occiso, tum quomodo Arx à latronibus occupata sit, quomodo rursus recepta, mira memorabantur. A. 1447. cùm latrones arcem hanc insiderent, à *Silesijs* & *Lusatijs* est dejecta, ut narrat *Hagecius*.

Sion. Arx fuit *Lippææ* stirpis peregregia, in quam *Robacz* ex ea stirpe se-

Vide *Strzelice*.

Schatzler.

Theob. P. 2. C. 1.

se in-

se inclusit, & Cæsari Sigismundo jam in Regnum recepto, A. 1436. negotium facessivit, Patrualem *Rohacj* (vel, ut Theobaldus appellat, *Rohatecj*) *Prackonem* cum exercitu ad eum oppugnandum Sigismundus milit; quantum ipsos menses obsidio tenuit, captus *Rohacz* defectionem morte luit.

Stranovv. ad hanc Arcem commissum est acie illud An. 873. praelium, Christianos inter, & Ethnicos, quo istorum vires in *Bohemia* fractæ sunt, ut in *Epitome historica Bohemix* latè commemoratum est.

Sskvovorecz. Arx tertio Pragâ milliaro *Sskvovoreciana* Procerum familiaria (quæ nostrâ memoriâ interijt) originaria, & natalis; ex ea familia illustissima, *Wolframum* Archiepiscopum Pragensem prodijisse credendum est; vide *Stemmatographiam* nostram.

Strzemelice, vel *Trzemelicz*, *Zdenkonis Sternbergici* Arx, à *Georgio Rege* oblecta, uti & *Konopistie* omnium *Zdenkonis* Castrorum munitissimum.

Sperlingstein per *Albini Tetznam* defluentibus in dextra ripa *Castrum* quod modò nominavimus, occurret; res est visu dignissima inaccessa in rupe, nec Equo, nec curribus adeunda; *Specula* multiplices prominent, nullo hoste nisi fame expugnabiles; *Cellaria* etiamnum & viva aquæ, arterijs humanis similes micant, vini cados imbi repertos, & vina gustasse Audacem quendam (quem nominabant) Senes mihi narrabant; *Ishaca*, quam velut nidulum petris affixum *Homerus* depingit, similis est locus, cujus certè aspectu diu exlariari non potui.

Scherffenstein Arx deserta Albi imminens. *Litom: 9.* in *Austa* conspectu. ajunt è regione ejus in adversa ripa aliud castrum stetisse, ut hoc gemino propugnaculo defenderetur *Albis*, ego hujus innominatæ Arcis rudera diligenter investigavi, nihilque reperire potui. Affirmabat Amicus aliud *Scherffenstein* ruinosum quadrante milliaris à *Benzen* (*Benessoviâ*, in *Litome-*

ricensi Districtu) in alto Monte apparere; (nisi idem sit) aliud *Scherffenstein*, cum ibi essem, non vidi.

Tachovv. De hoc Castro multa est in historijs nostris mentio, quæ supervacaneum est repetere.

Trzebon. (*Trebona*, *Wittgenau*) *Rosenfium* Arx inter meliores & munitiores *Bohemia* Arces in antiquitate habebatur. Ejus maximam partem *Wok de Rosis* exstruxit post An. 1482. cum antea major *Villa* potius, quàm arx diceretur. An: 1506. *Petrus de Rosis Trebonam* munire aggreditur, vallis, fossis, aliisque artibus munitionum; in id opus machinam grandem muralem à *Ladislao Sternbergio* emit, misit insuper *Ssvvihovium*, ubi ejusmodi longiores machinæ optimè fundi solebant, & plurima tormenta comparavit.

Tocznik. Arx regia, habitatione frequentissimâ *Wenceslai Regis*, ac Cæsaris quondam celebris; nam cum semel, iterumque ob violentiam, sanguineamque vinolentiam captus esset, in certis Arcibus *Bohemia* securum se esse putabat, ut ipsemet fatetur in Oratione, quam An: 1417. habuit ad Proceres. In hac arce, & in *Krzivoklad*, *Zebrak*, *Carlstein*, & *Cunradicj* *Thesauros* Regios depositos fuisse *Hussiticis* temporibus author est *Hagecius*. Postea oppignorata arx fuit *Comitibus de Guttensstein*, ut alix plures, iterumque à Regno redempta.

Tetin. Castrum sanctitate magis, quàm aliâ dote illustre (conditum à *Tetka Libussa* sorore A. C. 712. in *Podbrdensi* §.) in ea enim *Borzivojus* Dux, & *S. Ladmilla* vale rebus humanis dicto, depositisque Principatus insignibus, uni DEO servire cœperunt, cumque prior *Borzivojus* obiisset, *Ludmilla Drahomira* insidijs appetita, Martyrium ibidem consummavit. Plura de *Tetin* suis in locis legentur.

Trosky. Geminae Arces sunt conjunctissimæ, & edificio, & altitudine germanissimæ, *Skaly* (cum arx *Wilhelmi* N

Trebona.

M.S. Historia
Rosenfium in Wo
kone.W. Bruzenau
M. S.

Tocznik.

Hagek in An:
ad A. 1406.
C. 1420.Hagec. addn.
1420.

Id. add. 1509.

Tetinum.

Trosky.
Theat. ad. in
Hussiticis P. 3.
C. 18.

- Arces com
plures. *Hafenburgici*) *Tanzim*, (Germanis *Deising*) *Angelska hora* (*Engelhauf*) *Wostrowu* (*Schlackewerda*) *Buchowu* cum Arce; quæ omnia *Georgius* Rex An. 1468. militariter cepit.
- Trutnowu*. Civitas, & in ea castrum, quod *Carolus IV.* An: 1335. velut ad Reges spectans de injustis occupatoribus cepit.
- Teyrzowv. *Teyrzowu*. In hoc castro rebellis Patri Regi *Wenceslao* filius *Przemyslus*, captivus sedit An. 1250. Item *Henricus* de Lippa An: 1315. hanc etiam Arcem recuperavit armis *Carolus IV.* An. 1335. tum adhuc tantura *Marchio Moravia*; dicebatur hoc castrum alio nomine *Angerbach*.
- Tetzen. *Teczna*, Bohemis *Décin* / Arx *Wartembergicorum*, firmissima, & sumtuosa in primis, adversus Misniacos primum condita videtur, hodie ad *Comites de Thun* pertinet; Hussiticis bellis incoluere eam prædones, quos *Jacobus Wrzesowecius* arce captâ egit in furcas. Arx hæc perantiqua est, quam stetit A. 1128. & in ea captivos quosdam *Bohemia* Proceres seditse narrat *Hagec*: Vide plura in sequentibus.
- In Annals.
- Worlik. *Worlik*. ad flumen *Muldavam* Castrum firmissimum, & firmissimè edificatum ad *Ssvuambergicos* antiquitus pertinebat, postea sapius Dominos mutavit; *Georgium Regem* exteris, & domesticis bellis appetitum, in hac Arce *Coronam Regni*, velut loco firmissimo, servare solitum, *Theobaldus* affirmat. Est in ea Arce *Tabularum*, ligneum illud quidem, sed delicatissimæ manûs, & singulari perfectum opere, quod *Amicus* ita commendavit, ut magis non posset: nihil se in eo genere artis vidisse simile, Commissuras tabularum congruere & coire artificio mirabili tessellatas, proinde Arcem invilerem, ego tum *spatij exclusus iniquis*, ut ait pœta, in rem præsentem venire non potui.
- Theobald. in Huff: P. 1. C. 17.
- Welhartice. *Welharticum* Arx munitissima *Bavariam* versus, altissimis & silvis & montibus, velut naturæ quâdam cu-
- stodiâ cingitur. An. 1422. in Majo, cum *Bohemix* Proceres *Coronam Regni* in fidissimum, & munitissimum aliquem locum, adversus Hæreticos, & *Pragensium* præcipuè insidias, abdere vellent, primum *Pragâ Carlsteinam* deportari jussere quam occultissimè; (sensere tamen *Pragenses*, & *Carlsteinam*, ibi coronam depositam esse rati, cinxerunt; at illam, paulò ante obsidionem inchoatam, decem Equites, soli hujus arcani conscij, *Welharticum*, cum potiore *Thesauro* Regni, seu *Cimelys* ad loci Dominum *Welharticensem* ex *Novodoma* stirpe descendentem, attulere; hic eam in hac arce sua multis annis servavit, & A. 1455. vel etiam seriùs, factâ jam pace, & cæsis *Procopijs*, Regno restituit, cumque antè *Rosam auream* ferret in clypeo, ejus loco *Coronam Bohemia* inflexam, ut gestare in Clypeo posset, à *Sigismundo* impetravit in fidei suæ, & fiduciæ; quam in eo Regnum collocasset, æternum ad posteros documentum.
- Waldstein. *Waldstein* notissimæ apud *Bohemos* Procerum familiæ arx originaria; habitabatur adhuc sæculo priore, ut ex *Memorijs Manuscriptis* constare potest.
- Welis. *Welis*. Castrum firmissimum, quod proximis bellis *Svecicis*, à pauculis *Cæsareis* militibus defensum, expugnari ab hostibus nunquam potuit; tandem bello jam finito (consilium nec probo, nec damno) dejectum est, totâ viciniâ unum tempore belli omnibus refugium. *Walssteinium Fridlandia Principem* vidi adhuc puer, sapius hanc Arcem (quæ in ejus erat ditione) ex proxima Civitate *Giczimensi* adeuntem, ejusque & vicinæ totius ad multa milliaria subjectæ aspectu sese oblectantem. Erat in hac arce *Fons saxo excisus* usq; ad fundum mirabili opere, latissimo circuitu rupium velut crater quidam, sed tantâ profunditate, ut cum puer occultè lapillum jacerem, bis orationem *Domini* cam, & *Salutationem Angelicam* absol-

solverem, tum primùm terribili fonitu audiebam lapidem ad aquam pervenisse, quem ego non rectà, & ad perpendiculum, sed de industria, ut in latera rupium impingeret, jaciebam.

Vidi celebrem illum in Arce *Gracensi in Styria* fontem, quadrato lapide munitum, usquè ad *Muram* fluvium deductum (captorum Turcarum opus) satis scio, hunc *Welißenssem* (nè dicam *Dieuvinensem*, qui longè profundior est) *Gracensi* nihil concedere.

Wildstein.

Wildstein Arx, loco opportunissimo in *Plsnensi* regione, non procul *Blovicio* oppido sita est; subjecta ei arci planities, multo Catholicorum sanguine non semel immaduit. Anno 1421. *Zisca* temporibus ad *Elisabetham* Matrem *D. Ulrici de Rosis* stirpe *Kravvarzianam*, pertinuit; postea A. 1444. ad *Koczovienses* spectasse videtur; nam eo anno *Jacobus de Wrzesowicz Bilinaus* ex arce sua *Suvoyssin* comparatis omnibus nocte *Wildsteinium* occupavit, duosque Domini *Zbinkonis Koczowsky* filios *Taborium* captivos abduxit.

Theob. in Hist. P. 2. C. 15.

Arces complures.

Wrzesiowu, & *Chrvatieruby* arces erant *Hazemburgicorum*, quas obsessas *Georgius Rex* dejecit. Eadem fortuna arcis *Frimburgensis*, cujus ruinas, minasque murorum ingentes nuper illustravi; ad *Bubnas* spectabat, quos in antiquitate *Wartlichios* appellatos invenio.

Theobaldus in Hist. P. 3. C. 17.

Wobrziszwu. Ex hoc *Hagecuj* loco apparet, permunitam hanc Arcem fuisse super *Albim* stantem; hodie nihil ad defensionem, ad solam oculorum voluptatem comparata omnia deprehendes.

Zelena hora.

Zelena Hora. Antequam ulla Arx consisteret, jam A. 977. in eo monte cellas quasdam instar Cœnobij, & Ecclesiam in honorem Divinæ Matris condidit *Eremita Brzimosa*, cæterique ejus Socij, ut in vita *S. Adalberti*, & apud *Hagecium* legi potest. Sub hoc monte prædices, & opulentum Cœno-

M. An. 1203.

bium Cisterciense stetit in confesso est, facitque ejus rei aliquam mentionem *Hagecium*. Nos plura de eo Cœnobio attulimus in Appendice I. ad historiam *S. Montis*. In hoc Castro *Catholici Bohemia Proceres* A. 1466. regnante *Georgio*, celebravere Conventum.

Zvvikovv. celebris in Antiquitate Arx fuit, neque hodie famam amisit. An. 1457. à *D. Smilone de Hodiegovva*. Perillustris stirpis, & tum Catholico, pro *Rosensibus* tenebatur; cujus obsidionem *Taboritæ*, qui *Mladiegovictum* diruerant, ignominia non semel accepta, emittere sunt coacti.

Zvvikovv.

Theob. l. cit.

Zirovvnice. Multa in hac angusta, & brevi arce, in picturis, & stemmatibus (si quis curiosos, & eruditos oculos adferat) memoranda visuntur. Est locus in ditione Illustrissimæ Familiæ *Slavatiama*; olim ad *Wencelicos* Equites, tum ad *Guttensteinios* Comites priore sæculo pertinebat.

Zirovvnice

Zleby. Hæc arx An. 1427. à *Taboritis* incensa concidit. Quam etiam paulò antè, quòd ex ea *Marquardus de Wartemberg* latrocigaretur, dirui jussit *Wenceslaus Rex* An. 1384.

Zleby.

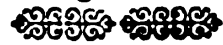
Ziebrak. notissima Arx in Regione *Podbricensi*, primùm spectabat ad *Hazemburgios*, qui se in antiquitate *Domini de Mendico* nuncupare solebant; causam in Epitome attuli: eadem est, quæ de *Chudienicz Czerniniorum* appellatio, *Pauperum de Ofek* ad *Bilinam*, item *Chudoba* de *Waldstein*. Agemus de *Ziebrak*, & *Budin* in Tractatu de Equitibus Religiosis *Teutonicis* & *Rhodys* suo loco. In ea Arce magnis opibus Sacerdotium fundavit A. 1348. *Joannes Carinthix Dux*, Comes *Tirolis*, & *Goritix*, quam foundationem Anno citato recitat *Hagecium*, plenam tenerrimæ pietatis erga *S. Apollinarem*. A. 1507. inter Regias arces plurimas *Ziebrakum* quoque *Guttensteinij*s oppignoratam fuit.

Ziebrak.

Zwirzetice. Arx peregrina, unus rami *Wartembergici* originaria, qui

Zwirzetice.

se *Zwirzeticos* vocabant. An. 1545. *Hagecij* defensor initio *Annalium* legitur.

§. III.

Arx Regia Carlsteinensis.

Carlsteinæ
condendæ
causa.

Ejus obsi-
dio.

Carlsteinæ Arx nobilissima, si pro eo, ac ejus dignitas, & præstantia meretur, describenda foret, multas mihi paginas faceret ejus descriptio; à *Carolo IV.* primum, *Regalibus & Cimelys* Regni, literis publicis, Imperialibus, & Regni *Bohemia* Reliquijs, aliisque hujusmodi rebus asservandis regio splendore condita est. Nolo hoc loco otiosè repetere, quæ pridem, tum in *Arnesti I.* vita, tum postea in *Historia S. Montis* Appendice I. narraui. Cinxere eam, & arctissimâ obsidione præserte *Pragenses* 24. millibus armatorum, cum Duce suo *Coributo* Ducis *Litvanie* fratre, non, ut *Hagecius* existimavit, filio) quòd, ut nuper dicebam, Coronam Regni, ac Regalia cætera, in ea servari crederent, quæ jam *Welharticum* clam omnes fuerant deportata; accelsere *Pragensibus* auxilia Civitatum hæreticarum penè omnium, *Zatecio* excepto, quæ tum obsidebatur; ballistæ, & catapultæ, antiquâ arte perfectæ (nam machinæ nostræ hodiernæ, quæ ignescunt, & cum ingenti botatu, ac fragore mœnia verberant, etsi inventa nondum erant tamen in frequenti usu quàm plurimæ) ac deniq; omnia alia ad obsidionem facientia advecta; catapultæ ejusmodi veteres usque ad meam memoriam in *Slovæniæ* *Canobij* ambitu, & ejus *Ecclesia* *Praga* spectabantur. Excussa è catapultis in Arcem *Carlstein* maxima pondera mille nongenta triginta unum; neque tamen aut tures, aut muri labefactati; periculosius illud, quòd ex iisdem machinis dudum millia vasorum, quæ sordibus, & venenis impleverant prius, injecere, unde teterrimo odore ar-

ce impletâ, penè omnes obsessis dentes excidère; saxa, & globi ad ballistas, ut asserit *Theobaldus*, *Pragæ* parabantur, ex *B. P. ad Naves* Ecclesia, ubi columnæ ex monte *Petrzin* olim excisæ, facili & sponte manum sequente saxo, in globos conformabantur; ex eadem Ecclesia *Theobaldus* affirmat esse columnam illam, quam in *Wisebrad* ostendunt, & à *Dæmone Romæ* allatam fabulantur, injectam videlicet, dum *Wisebradum* obsident *Pragenses*, à Machinarum Magistro, cui *Damoni* (*Cæret*) nomen esset. Ut sit, infecto negotio à *Carlsteinâ* sexto ineunte obsidionis mense, cum summa ignominia, virtute obsessorum sæpe rejecti, & cum *Pragæ* ipsi à *Taboritis* tincerent, recedere sunt coacti. Plura de hac obsidione, quâ nihil ad *Carlsteinam* gestum est illustrius, ac memorabilius, in *Hagecio*, ac *Theobaldo* leguntur. Describendæ Arcis hujus onere levavit me amicus quidam è Societate meus, qui in ea Arce per diu habitarat; eam descriptionem (quòd accuratissima sit) hîc adjicere placuit.

Theobaldus Hist.
sic. P. 1. C. 52

Arx *Carlsteinensis* in Regno *Bohemie* olim celeberrima, hodièque ob præclara vetustatis argumenta memorabilis, intra annos Domini 1348. & 1358. à *Carolo IV.* Imperatore Coronæ Regni, & Reliquijs Sanctorum servandis ædificata; Anno verò 1422. contra viginti quatuor millia *Hussitarum* *Pragensium* à 28. Maij usque ad 11. Novembris, fortissimè oppugnata, sita est loco per amœno, tribus *Pragæ* levcis Germanicis. Fluvium *Mizam* habet ad meridiem à monte, cui Arx insidet 313. circiter passibus *Geometricis* distantem. Clauditur quinq;

Beneficentia
aucto.

mon-

ir montibus præaltis, quorum unus, qui
 ii ad Occidentem, *Favurka* olim, hodie
Cz:hova; alter ad Septentrionem
Kněží Wsch / id est, mons Sacerdotum
 (fors quòd sub eo ante portam
 arcis, *Domus Canoniorum* steterint)
 tertius ad orientem *Haknovecz*. quartus
 orientem inter, & meridiem anony-
 mus. quintus denique ad meridiem,
Plešivecz cognominatur. Mons
 Arcis, peripheriam habens circiter
 628. passuum Geometricorum, à Se-
 ptentrione per Orientem descendit
 infra meridiem descensu satis tortuo-
 so, sed declivi. Arx duplicem portam
 habet, ita tamen, ut venienti utraque
 sit transeunda. Superior porta tota
 ferro obducta est, supra quam picta
aquila Imperialis: & infra hanc *Insigne*
Kolovratianum. Olim utraque clau-
 debatur, & tantâ vigilantia à duobus
 rusticis liberis, quos hodiè que *Man-*
nos vocant, diu noctuque custodien-
 da erat, ut dum vice quâpiam Arcis
 Burgravius *Dominus de Kolovrat* u-
 num ex illis vigilibus à porta abesse de-
 prehendisset, mox carnificem *Pragâ*
 advocârit, diè que insequentem caput ei
 præcidi mandârit. Hodie inferior
 rem quidem conductus è Mannis sti-
 pendio Janitor perpetuo clausam cu-
 stodit, ad superiorem verò unus è
 Mannis per singulas hebdomadas vi-
 gilare cogitur, sed magis jam in servi-
 tijs in Arce occurrentibus, quàm por-
 ti intendere jubetur. Infimum Arcis
 locum occupat *Fons*, ob suam profun-
 ditatem memoratu dignus: namque
 dum explorarem 17. Junij Anni 1661.
 aquam in eo 74. pedum, reliquum ve-
 rò sursum usque centum septuaginta
 pedum, adeoque 244. pedum Pragen-
 sium profundum esse deprehendi: in-
 de Aquam rotâ bene magnâ à duobus
 actâ per catenam 1805. annulos fer-
 reos oblongos habentem sursum edu-
 ci necesse est. *Fons* proxima, loco
 aliquantum elevatiore, est pars Arcis
 inferior cubiculis etiamnum habita-
 bilibus sat multis instructa. Inter a-

lia, in media contignatione est cubi-
 culum amplum *Mannorum*, Equestris
 dignitatis & Nobilitatis, in quo circa
 per parietes repositoria *armis Mannor-*
um servandis apta, Insignia *Manno-*
rum Nobilium præferentia, videre est.
 Ex hujus inferioris ædificij area, tran-
 situr ad *Cubicula Regia*: quatuor con-
 tignationibus illa continentur, sed ho-
 die penè omnia deserta, fenestris spo-
 liata, ruinâque minantia. Inveni-
 tur hic inter contignationem tertiam
 cubiculum *Caroli IV.* tabulis ligneis
 antiqui, rudisque operis undequaque
 expositum, & infra hoc *Sacellum S. Ni-*
colao sacrum, sæpe multis miris visis,
 auditisque etiam apud hodiernos Ar-
 cis Incolas perquam celebre. Ædifi-
 cio huic Regio per ascensum satis al-
 tum, jungitur ædificium aliud loco
 editiori situm trium contignationum,
 cujus latitudo est circiter 77. pedum,
 longitudo 78. pedum, altitudo 65. pe-
 dum Pragensium. Muri crassities
 hic est circiter 12. pedum Pragen-
 sium. In infima contignatione sunt
 aliquot cellaria, è quibus unum *Czer-*
vvenka dictum, carcerum vices agit.
 In media sunt Cubicula Domini *De-*
cani Carlsteinensis. In suprema deni-
 que *Templum est B. Virginis Assumptæ*;
 huc Carlsteinenses, & vicini Incolæ,
 Dominicis, Festisque diebus ad Divi-
 na conveniunt, ascensu tamen satis
 arduo: namque octoginta gradus la-
 pideos calcare necesse est, ut eò perve-
 nias; quod si ultrâ sub fectum velis
 ascendere, adhuc 25. gradus sunt su-
 perandi, adeoque à terra ad supremi-
 tatem hujus ædificij, gradus lapidei
 sunt 105. Habet hoc *Templum Alsa-*
riatris; in medio tabulatum templi
 grandi fulcitur columnâ. Parietes
 sunt omnes picti varijs imaginibus;
 tabulatum etiam nubibus, & angelis.
 In pariete, qui oppositus est Altari,
 est *Sacellum* parvum, ubi Sepulchrum
 Christi haberi solet; supra hujus por-
 tam picti flectunt circa Crucifixum ex
 una duo viri, ex altera parte dua sæ-
 minx;

Mannorum
 cubile.

S. Nicolai
 sacrum.

Ecclesia B.
 V. Assum-
 ptæ.

Caroli IV.
& filiorum
effigies.

min.æ; illi sunt *Foacimus* Burgravius Carlsteinensis, & Præses Cameræ, ac *Foannes*, uterque *Liber Baro de Colovrat*; hæc verò *Anna*, & *Catharina Colovratiana*. Annus additus 1592. Supra altare parvum, quod est à dextris, in pariete visuntur tres imagines antiquæ: *Prima Caroli IV.* tradentis Crucem in manus filio *Wenceslao*; *secunda Caroli IV.* offerentis annulum Filio *Sigismundo*; *tertia item Caroli IV.* ante crucem altari incumbentis; in omnibus tribus est *Carolus* in corona, & paludamento Imperiali, pleno floribus. Infra has Imagines, ad ipsum templi pavementum, est *foramen*, longum ultra duos pedes Geometricos, latum ad semi pedem, altum ultra unum pedem: per quod *Carolo IV.* in proximum *S. Catharina* Sacellum, ut spiritualibus vacaret, se includenti, litteræ, cibus, & alia necessaria porrigebantur. Clauditur adhuc hodie ferreâ portulâ. Ad angulum huic foramini proximum, est porta, eaque duplex: prima ferro obducta, altera tota ferrea; hîc intratur ad ambitum viridi colore pictum, longum 13. pedes, latum verò ultra tres pedes. Ad hunc ambitum est fenestra non magna, in qua jacet compes solidas cum tribus ferreis annulis, diciturque esse ex illis, quibus constricti erant rei illi in carceribus *Micro. Pragensibus*, ad quos *Corpus S. Wenceslai* occultè *Pragam Boleslaviâ* vectum An. 932. substitit, nec nisi postquam victi illi dimissi sunt, ullâ vi boum moveri potuit. Ad finem hujus ambitus tertia porta est ferro obducta ad *Sacellum S. Catharina*, quod longum est tredecim pedes, latum verò octo pedes Geometricos. Parietes Sacelli sunt *lapidibus Bohemicis* majori parte rubris, materiæ inauratæ inclusis, expositi; fornix totus inauratus, cruculis hinc inde expressis. In pariete sinistro visuntur *sex Imagines* capite tenus *Sanctorum Patronorum* Regni, & supra portam intra Sacellum imago pectoralis *Caroli*

Sacellum S.
Catharinæ
gemmeum.

IV. ex una, ex altera verò parte *Imperatricis*, crucem tenentium. Per longum Sacelli pergunt baculi ferrei penes parietes; à sinistris quidem tres, à dextris verò unus, & per latum fornicis supra altare item unus. Altare est intra foramen muri arcuatum, viridi colore pictum, & in eo *Beatissima DEI Mater* throno insidens cum *JESULO*. Illa manum porrigit *Imperatrici*, hic autem *Imperatori* infra thronum flectentibus. Circà sunt *SS. Petrus & Paulus*. Antipendio pro hoc altari opus non est: ipse enim lapis altaris totus pictus est; antè habet *Crucifixum*, & sub eo stantes mulieres, à dextris *S. Catharinam*, à sinistris, quæ sit imago, non dignoscitur. Circa verticem lapidis altaris erant circumquaque *lapides Bohemici* duplices, sed jam minoribus evulsis, majores tamen manent. Habetur in hoc altari portatile ex *lapide Bohemico* rubro, cui suprâ scriptum est: *Altaris S. Catharinae*. Parte ex adversa, ubi *Reliquia sacra*, membranâ clausa, leguntur hæc antiquo scripta charactere: *Noli me tangere, & aperire* (hic deletum aliquid, legi non potest) *præter Pontificem: quia Corpora Sanctorum in pace deposita sunt*. Supra hæc attestatio legitur *Consecrationis hujus portatilis, facta per Reverendissimum D. Martinum Episcopum Nicopoliensem, Suffraganeum Olomuncensem, Mense Octobris An: 1515. sub Leone X. Pontifice, & regnante Vladislao Ungaria, & Bohemia Rege. In Ecclesia Pragensi, impensis Joannis Stodovinei Decani Carlsteinensis*. Stat in hoc altari statua elegans *B. Virginis*, tenens *Christum Dominum*, ex alabastro: stant & dux cistulæ, textæ serico rubro, duabus teris clausæ; in quarum una servatur caput *S. Euphemie*, tum *SS. Justina & Margarita* ossa bene magna, & *S. Burchardi* Episcopi mandibula, & brachium; in altera verò caput, & reliquæ aliæ *S. Palmatij* (cujus templum est cis ipsum fluvium sub arce) *Martyris, Consulis, & Patritij Trevirensis,*

Reliquiæ
Sacelli.

mar-

martyrio affecti sub *Ricciovaro* Præto-
re; intra quam cistulam servatur eti-
am attestatio harum Reliquiarum, da-
ta *Carolo IV. à Boëmundo Archiepiscopo*
Trevirensi, sub ejusdem sigillo, nec
non *Capituli Trevirensis*, à quo donatæ
sunt *Carolo* sub Annum 1346. Indi-
ctione 9. Die 9. Mensis Novembris.
Stant etiam hinc duo *Candelabra ærea*
cæruleo colore, stellulis hinc inde spar-
sis picta, non inelegantis operis. Ad
pedem altaris stat campanula in qua-
tuor ferreis pedibus antiqui operis, sed
vocis argenteæ, per modum cymbali;
dicitur curata à *Carolo IV.* Stant ex
utraque parte dux sellæ ligneæ, rudi
minervâ elaboratæ, quas ipse *Carolus*
manu propriâ fabricasse dicitur.
Stant denique in angulo intra Sacel-
lum ad portam tres partes ligni ex cur-
ru, in quo corpus *S. Wenceslai Pragæ*
Boleslavii vectum fuit. Est supra
hoc ædificium *turricula*, in qua dux
campanæ: in majore illarum hæc le-
guntur ex una parte: *An. 1372. Cam-
pana hæc primò fusa, & in Carlstein à*
*Carolo IV. Imperatore, ac Fundatore Ar-
cis cultui debito dicata, iterum integri-
tati pristina, & loco restituta est, Impe-
rante Rudolpho II. Anno 1605. Paulus*
*Pistorius à Luczka Zatecenus, SS. Theo-
logie Doctor, Canonicus Wischradensis,*
in Carlstein Decanus. Daniel Papinens
Pragæ in Monasterio Slavorum fecit me.
Hæc ex altera: *Guilielmus Slavata à*
Chlum, & Kossumberg, Dominus in
*Straz, Novadomo, ac Telcz, S. C. M. Cu-
bicularius, Consiliarius, ac officij Supre-
mi Cubicularij Administrator, Burgra-
vius in Carlstein. Lucia Ottilia de No-
vadomo Conjux ultima stirpis.*

Campanæ
Sacelli.

Turris præ
alta.

Supremitatem montis, in quo *Arx*
sitæ est, occupat *Turris* à reliquis arcis
ædificijs sejuncta, & è duabus partibus
muro duplici munita. Antequam
ad illam accedatur, superandus est
ponticulus, qui olim erat dimissorius,
& post eum porta duplex, altera clau-
sa ligneis foribus, altera aperta. Tum
gradus lignei duodecim, ac tandem

ad ipsum turris ingressum iterum por-
ta duplex solido ferro, & multiplici-
bus olim seris munita; *Turris* autem
altitudo ascendit ad 121. pedes Pra-
genses; longitudo in vertice turris est
84. pedum, & duorum palmorum;
latitudo 56. pedum, & duorum pal-
morum: muri circa partes inferiores
crassities 15. pedum Pragensium.

Quinque in se continet contignatio-
nes: in inferioribus duobus sunt cel-
laria solidissime fornicata, in tertia *Sa-
cellum S. Crucis*; in reliquis duabus su-
perioribus, quia lignea erant tabula-
ta, penè consumta sunt; unde ad per-
gulam turris sat periculosus ascensus.
Ascenditur autem in ipsa turri usquè
ad *Sacellum S. Crucis*, per gradus 64. la-
pideos, supra *facellum* 44. item lapi-
deos, & post usquè ad supremitatem
turris per 47. ligneos, adeoque in sum-
mam collecti gradus hinc inveniuntur
155. Inter ascendendum ad *Sacel-
lum*, à sinistris *S. Wenceslai*, à dextris
S. Ludmilla vita picta est, illa à primis
gradibus fursum, hæc à *Sacello* incipit
deorsum. Utrobique erat subscrip-
tio, sed jam ita attrita est, ut integre
legi non possit. Ex eo tamen, quod
adhuc legitur, colligitur, hanc vitam,
postquam ea, quam *Carolus IV.* cura-
verat, vetustate penè perijisset, reno-
vatam esse à *D. Guilielmo Slavata Bur-
gravio Carlsteinensi*; & quidem *S. Lud-
milla* An. 1608. *S. Wenceslai* autem A.
1609. Portæ circa ipsum *Sacellum*
sunt quinque: ad primum ingressum
tres, dux ligneæ, tertia ferro obducta,
ad alteram verò dux ferro item soli-
dissime firmatæ. Harum pleræque
claudebantur serâ triplici miri artifi-
cij, præter ferramenta, quæ per duas
portas transibant, & eas constringe-
bant. Hodie adhuc tertia, & ultima
seras habent, & quidem quinta tres,
ex quibus una sex dentibus dimissorijs
instructa est, diciturque non ita præ-
dem ad antiquam formam curata,
constare 50. sexagenas Misnenses. In
secunda porta, quæ, ut dictum, lignea
est,

Sacrarium
S. Crucis.

Descriptio
hujus Sacel-
li Regiæ Co-
ronæ ele-
gantissimi.

est, ex utraque parte pictum est Insigne *Martinianum* cum hac inscriptione: *Jan Bořita z Martinic / ana Smečné / Purtrabé Karlsstejnský. 1562.* His superatis, patet tandem visu regio dignissimum *Sacellum S. Crucis*, olim adeò reverenti veneratione habitum, ut *Sacelli* Fundator *Carolus IV.* in majore ara alium, quàm *Episcopum* & *Carlsteinensem Decanum* in eo *Missam* dicere omnino vetuerit, imò etiam nostrâ memoriâ, *Domini*, quibus visitatio *Coronæ*, *Regni*que *Privilegiorum*, &c. hic servatorum à *Regni* statibus committebatur, in prima parte *Sacelli* ante crates stare, solique *Ecclesiastici* in intimam partem *Sacelli* ingressi, *Coronam*, aliâque de quibus *Domini* quærebant, ijs exhibere soliti dicuntur. Crates, de quibus mentio facta est, sunt in medio ferè *Sacelli*, tota ferrea, inaurata, altæ sex pedes, & duos palmos *Pragenses*, in medio item portam ferream inauratam habentes, supra quam sat altè ascendit arcus & hic ferreus cum sex dependentijs, quarum singula tenebant lapidem viridem *Bohemicum*; sed jam præter unum, omnes perdit. Supra portam ex utraque parte sunt candelabra quatuor. Longitudo *Sacelli* à limine portæ usq; ad crates, est 23. pedum *Pragensium*; à cratibus ad murum usque 23. pedum, adeoque tota longitudo est 50. pedum *Pragensium*. Latitudo maxima, id est, inter fenestras, est 51. ped: *Prag:* inter parietes autem, quæ minor est alterâ, est 30 ferè ped: *Prag:* altitudo denique maxima est 28. ped: *Prag:* Pavimentum ultra crates è rubris ordinarijs, & viridibus lateribus est fabricatum, alibi ordinarijs tantum stratum. Ad duorum ferè pedum *Pragensium* altitudinem supra pavementum, per omnes parietes, etiam in porta, sunt *Cruces rubra* efformata. Ad finem illarum sunt baculi ferrei per totum *Sacellum* circa parietes, & in his candelabra, sive potius cu-

spides, candelis infingendis apta. Exstant adhuc ex ijs 644. exciderunt autem, foraminibus tantum relictis, circiter 21. adeoque universim fuissent 665. Hoc tamen hic notandum, quòd cuspides illæ ita alternatim sint dispositæ, ut una duos uncus, seu minores circa se cuspides habeat, altera non, tertia rursum sit cum duobus uncis talibus, & quarta vicissim non, & sic de cæteris. Proinde, si in his etiam minoribus cuspidibus candelæ ponebantur, effecerunt hæc minores numerum novum 665. & ita in unum omnes collectæ arsisent 1320. candelæ. Hic jam ad altitudinem 4. pedum, & duorum palmorum, ascendunt in parietibus lapides pretiosi *Bohemici*, plerique rubri, pellucidè elaborati, & sat frequentes, hinc inde figuram *Crucis* exprimentes. Post expositi sunt parietes ad fornicem usque elegantibus (quæ in politis, auròque divitibus tabulis pictæ sunt) imaginibus; harum aliarum duplici per totum *Sacellum*, ad altare verò triplici ordine pergunt, latæ tres pedes *Pragenses*, longæ quatuor pedes; numero 93. quanquam jam ex his una perdita sit; aliarum ultra, minores, numero 29. In pariete altaris supra locum coronæ sunt sex parvæ duplici ordine, & supra has una *Christi Crucifixi*. Supra portam denique circa fenestram sunt 4. aliarum majores, adeoque omnibus summatim collectis, erant hic imagines (præter eas, quæ superius in muro ad fenestras pictæ sunt) numero 133. Et quod maximè est notandum, pleræque habebant sui quævis *Sancti Reliquias*, ut loculamenta relicta testantur. Nihilominus tamen ad dexterâ ultra crates fenestram in imagine cujusdam *S. Virginis* sagittam in manu tenentis, bona pars sacri ossis crystallo clausa manet, prout eam, dum hæc lustraremus,prehendimus, (apponi voluit hoc loco Vir fide dignus & Amicus, plures in crystalis quinque, aut sex superesse

Nota.

Divo-

Fornix Sa-
celli.

Divorum Reliquias ac nominatim *S. Laurentij Martyris dentem* hodiè que in Effigie SS. illius Martyris hære.) *Fornix Sacelli* duplici ligaturâ constat, plenus speculis rotundis justæ magnitudinis, inauratis, & inter ea cruculis hinc inde interjectis. Deniq; totum opus plenum est auro; in fornice, in parietibus circa lapides, circa imagines varix ubique figuræ ex auro expressæ, alibi flores, alibi crates, & aquilæ, alibi apes, alibi littera K. & corona. Fenestræ hîc erant quatuor: prima supra ipsam portam; sed hodie parvo foramine relicto, manet lateribus clausa. Est etiam inter hos lapides obmurata tuba, quantum apparet, stannæa, aut plumbea, aliquantum excisa. dicitur esse ex illis, cum quibus *Israëlitæ Ferscho* circumviverunt; sit fides penes hujus rumoris authorem. Secunda fenestra est à dextris in prima parte Sacelli. Tertiâ est item à dextris, sed ultra crates, & huic opposita est à sinistris quarta item ultra crates. Erant olim pro his fenestris ad medium usque illarum (ut ex unciis apparet) intra ipsum Sacellum valvæ ex lapidibus Bohemicis, alijs minoribus, alijs etiam ad pugni magnitudinem accedentibus viridibus, flavis, violaceis, qui unam majoris, & 4. minoris Crucis figuras referebant; sed jam non nisi ad tertiam fenestram quatuor tales valvæ, & ad quartam una revulsa, altera adhuc affixa, manent; & hæc quidem ipsæ pluribus lapillis spoliatæ. Altaria, eaque ultra crates sunt tria: majus est in medio muri, septentrionem versus; duo minora, alterum ad sinistram, alterum ad dextram fenestram. In majori altari, quod longum est 7. pedes, latum 4. ferè pedes, altum 4. pedes Pragenses, nulla imago, aut quidpiam aliud, sed foramen quadratum intra murum, intus viridi colore, & stellis aureis, foris aquilis, & leonibus item aureis pictum, latum 4. ped: altum 5. ped: Pragen: cratibus inauratis

Gemmarum
Sacelli.Altaria Sa-
celli.

fortissimis armatum, qui olim triplici serâ clauderentur; & hoc ipso loco Corona servabatur. Stant in altari duo candelabra non magna ex *junipero*, quæ mirum est per tot annos hîc esse servata: infra enim, in ijs hæc scripta sunt, in uno: *Paulus Pistorius de Luczka SS. Theologiae Doctor, An. 1601. 13. Septembris, ex Archidiacono Pilsnensi, factus Decanus Capella Regia in Carlstein, hæc scripsi 6. Decembris, 1614. Eadem renovavi 13. Aprilis, 1616. Deo laus, & gloria, Amen.*

Ad cornu Epistolæ sub gradu altaris est foramen, per quod descenditur ad cavitatem quandam, quæ est intra fornix inferiorum cubiculorum, & pavementum ipsius Sacelli, protenditurque hæc cavitas sub crates lapideas memoratas. Invenitur hîc ad sinistram fenestram *Draconis caput* duos pedes longum cum aliquot ossibus. Ad oppositam fenestram dextram stat *Laterna* ex vitris crystallinis inaurato ligno inclusis, olim elegans, jam prorsus neglecta, alta duos ferè pedes. In pariete sinistro ultra crates inveniuntur varix litteræ à Dominis Commissarijs, qui hoc Sacellum olim visitarunt, affixæ, & quidem 1° Litteræ Visitationis An: 1604. factæ ratione conventionis cum alienis Provincijs, & nonnullis alijs de causis. Insignia, & nomina reliquerunt Domini sequentes: *Zdenko de Lobkovicz, Cancellarius Regni. Stephanus Sternberg, Præses Camera. Christophorus de Lobkovicz, Supremus Regni Præfectus. Adamus Sternberg S. R. Camerarius. Wolff: Koloruvrat S. R. Index. Joannes Schuvamberg, Supremus Judex Aula. Adamus Waldstein, Camerarius S. C. M. Ferdinandus de Domina, Præses Appellationum. Joannes Klenouva, S. R. Scriba. Joannes de Wrzesovvicz, Burgravius Carlsteinensis. Christophorus Wratislavu, Burgravius Hradecensis. Ctibor Zdiarsky. Georgius Gerstorff.* Sub his est attestatio hujus visitationis à *Bobasla*

Procerum
nomina.

Micholowicz, Vice Scriba Regni. II. Affixa est attestatio latina vifitationis, & Revisionis Privilegiorum Regni facta, An. 1608. 8. Junij, subscripta ab *Henrico de Pifnitz*, Procuratore S. C. M. & *Christophoro de Sibufina*, Pro-Cancellario Regni. III. Revisionis Privilegiorum attestatio facta Anno 1398. die Medardi subscripta à *Bohuslao Michalowicz*. IV. Nomina, & Insignia in membrana Dominorum, quibus hæc vifitatio fuit commissa. Sunt autem hi: *Christophorus de Lobkovicz*, S. R. Camerarius. *Wenceslaus Berka*, S. R. Judex. *Wolff. de Koloruvrat*. *Hertvuzius de Schönsfeldt*, Regina Sub-Camerarius. *Joannes de Klenau*, S. R. Scriba. *Henricus Kapaunde Svovkovva*. V. In charta penes hanc membranam jam lacera, ijdemveniuntur subscripti, quibus etiam additus *Wenceslaus Pietipesky*. Habentur hic è ligno solido *cista*, olim *Privilegijs Regni &c.* servandis destinata, multis ferramentis, triplicibusque seris munita; jam verò aut vacua, aut lupulo impleta, universim 19. & quidem I. in anteriori parte *Sacelli* in pavimento circum ad parietes sunt octo oblonga. II. ultra crates similiter oblonga ad parietes quatuor. III. oblonga item, sed aliquantum altiores dua. IV. alix his majores tres, quarum singulae habent duplici ordine disposita octo repositoria. *Prima* exterius signata est litterâ A. interiùs habet primum repositorium A. cum inscriptione: *Prywilegia Latinská Staršij / na Brálovstwj Cěsté se wztahujcý*. *Secundum* B. cum inscriptione: *Prywilegia na tež Brálovstwj Cěsté / Německá některá / y Latinská*. *Tertium* C. cum inscriptione: *Řeweršowé / a Lístowé rozličnj na Obywatelé Brálovstwj Cěstého se wztahujcý*. *Quartum* D. cum inscriptione: *Martrabstwj Morawské*. *Quintum* E. cum inscriptione: *Bnjšestwj Slezské*. *Sextum* F. cum inscriptione: *Bnjšestwj Opolské / a Ratiborské*. *Septimum* G.

Cista Privilegiorum Regni.

cum inscriptione: *Město Čeb / Němect Glos / Partšeyn / a ginj Štatkowé w Bragi Čebškém / a Salczu*. *Octavum* H. cum inscriptione: *Bnjšestwj Rataušké*. *Secunda* similis signata est litterâ B. exterius; interiùs habet *primum* repositorium I. cum inscriptione: *Martrabstwj Brandeburgské*. *Secundum* K. cum inscriptione: *Země Baworska*. *Tertium* L. cum inscriptione: *Bnjšestwj Lučemburgské*. *Quartum* M. cum inscriptione: *Smlanowy wššeligaté s okolnjmi Potentáty*. *Quintum* N. cum inscriptione: *Vidimus rozličnjých Mageštátów*. *Sextum* O. cum inscriptione: *Na Zemi Saslaw Němčestaw / a Franckenlandstau*. *Septimum* P. cum inscriptione: *Bwitoncy mnohé na některý Summy dáwno zaplacené*. *Octavum* N. *secundum* cum inscriptione: *Řeweršowé od G. M. Cys. Štawúm daný*. *Tertia* similis, sed vacat inscriptionibus. *Quinto*: Ad cornua Altaris elegantiori opere elaborata dua, in quibus servabantur *Reliquia Sanctorum*, manentque etiamnum in una duo scabella, serico recta, in altera unum. excisum est in una: *Matthiá II. regnante*. & infra: 1612. in altera: *Status Regni FF.* & infra: 1612. Denique stat ante crates *Pulpitus*, crucibus, & stellis è ligno rubro undique signatus. Item in angulo à dextris portę jacet lapis justę magnitudinis, qui in obsidione Arcis An. 1422. projectus in *Carlstein* ab Hussitis Pragensibus. *Turris* rectum ex imbricibus rubris, turriculam habet in medio, laminá obductam, in eaque cymbalum pro Horologio, & unam campanam. Circa rectum est pergula lat spaciola, muro clausa, per quam tota turris circumambulari potest. Renovata est hæc Arx circa Annum 1598. Imperatore *Rudolpho II.* cujus Augustissimi nominis initialis littera *R.* ex omnibus turris partibus picta, vifitur; in ea autem parte, quę Orientem respicit, picta sunt Insignia Imperij, Regni Bohemia,

Turris

mia & Procerum d. Kolovrat. Sub ultimo hæc scripta sunt: *Joachimus Novohradsky, & Dominus in Bušjebrad, Mielnik, & Koffarek, S.C. Regiæ que Majestatis Consiliarius, Camera Regni Bohemia Præses, & Burgravius Carlsteinensis, An. 1598.* Ad extremum etiam notandum, esse hinc in mœnibus arcis sex domunculas (quatuor sunt circa turrin, una sub aedificio regio, & una ante fontem) in quibus olim nocturnas agebant vigilias sex rustici, & ad singulas noctis horas, præter or-

dinariam clamandi formulam, hæc addebant: *Dále ob Zradu/ Dále.* quod etiam hodie servatur. Erant pro his vigilijs ad medium milliare duo pagi, præter hoc onus, ab omni alio etiam tributorum liberi, sed jam ferè in ordinem subditorum redacti: namque duo hebdomadatim vigilias illas nocturnas servant, reliqui præter commune contributionum onus, peractâ suâ hebdomadâ, etiam alijs laboribus subjecti sunt.

✠

In vicinia sunt hæc memorabilia.

P*rimò:* Ad medium ab arce milli-
are inter *Orientem & Meridiem,*
erat arx *Carlík,* quam *Carolus IV.*
pro Imperatrice, ejusque Aula erigi
curaverat, ut in ea nocturnum tem-
pus transigeret (nulli enim tunc fami-
næ in *Carlsteinensi Arce* per noctem
manere licebat) diurnum in ipso *Carl-
stein* cum Imperatore actura. Sita
erat hæc arx in monte quodam pratis,
ac piscinis incumbente, loco amœnissi-
mo; sed hodie, præter paucula ru-
dera, de ea extat nihil, locusque ipse
ita arboribus etiam grandioribus re-
fertus est, ut sine Duce non facilè in-
venias. Vicini rusticani locum hunc
vocant hoc tempore *Hradek.* *Secun-
dò:* Occidentem versùs ad ipsum flu-
men *Mizam,* quartâ circiter parte mil-
liaris ab Arce, est antrum gratiosum,
cubicelli intra petram quandam por-
tulâ ligneâ clausum, quod *S. Ivanus*
incoluisse dicitur, priusquam eò loci,
ubi à *Borzirovio* inventus, & mortuus
est, migrâisset. *Tertio:* Ad eandem
partem à *Carlstein* milliari item trans
fluvium eundem, Civitas olim, jam
pagus *Tetin* est, ubi *S. Ludmilla* occi-
sa; extat hodièque lapis sanguine cru-
entus, ad quem *Sanctæ* caput, dum
occideretur, allisum fuerat. Manet
is in Sacello sub nomine *S. Ludmilla,*
eo ipso, quo occisa est loco, erecto.
Ad pauculos passus est templum *S. Ca-*

tharina, & juxta, rudera templi San-
ctorum 10000. Martyrum, ubi *Corpus*
S. Ludmilla aliquamdiu defossum fuit,
& fors inde loco tanta reverentia, ut
nullius corpus hinc inhumatum ultra
24. horas intra se terra patiatur. Quar-
tum etiam adhuc templum ab his ali-
quantò remotius est *S. Michaëlis,* à *Bo-
rzirovio* Duce edificatum; cujus
Principis non longè abhinc ad ipsum
flumen extant nonnulla rudera Arcis,
quam is inhabitâsse fertur. *Quartò:*
Tantundem spatij est occidentem
versùs item ad *Monasterium S. Joannis,*
& locum illum, quem *S. Ivanus* pluri-
bus annis incoluerat, inibi que mortu-
us corpus suum reliquit, quod fre-
quenti hominum, maximè *Pragensi-
um* concursu, quotannis visitur.

Cœnobid
S. Joannis
in rupe.

Quintò: In silvis, per quas *Carlsteinio*
ad *S. Joannem* via est, extat in quadam
quercu locus sessioni commodus, qui
à vicinis *Sedes Regia* dicitur, ex eo,
quòd *Carolus IV.* dum circâ venationi
indulgeret, quietem ibi capere sit solit-
us. Nec longè ab hoc loco fons sca-
turit, quem *Fontem Regium* simili ra-
tione appellant, quòd idem *Carolus* si-
tim ad eum levare in more habuerit.
Sextò: In monte arci vicino ad occi-
dentem, qui olim *Favurca,* hodie *Czi-
bovva* dicitur, erecta est Crux rubra
præalta, monitu Venerabilis Memo-
rix Patris *Nicolai Lancicij Societatis*

Sedes &
fons Caro-
li.

JESU ab Illustrissimo D. Joanne Kawka de Rzcizan.

Arcis hujus
vetus Glo-
ria.

Hactenus *Carlsteinensis* arcis descriptio ab Amico confecta: summa super omnes *Bohemie* Arces hujus fuit gloria, quod *Coronam Regni*, & reliqua *Cimelia*, quod rarissima *Sanctorum pignora*, quod *Literas publicas* conseruauit; quod duplici Regio Magistra-

tu ex Dominorum & Equitum stirpibus (*Burgensiorum*) honorata; quod *Caroli IV.* sanctæ solitudini (in quam sese quotannis, quantum Regis, & Imperiales sinebant cura, abdebat) quod hæreticorum armis toties oppugnata, expugnari non potuerit, adeoque *Virgo & Innocens* sit solum, quod hostes nunquam calcaverint.

§. I V.

Irliculus quarundam aliarum Arcium Regni Bohemæ, quas Hagecius omisit, quæ mihi reminiscenti uenere in mentem, aut quas in *Adversarijs* meis notatas inueni.

A.

Hagek in An:
ad A. 1447.

A *Drspach.* Arx in Provincia Regi-
nohradecenti, nomen dedit ra-
mo familiæ *Berkiana* ab *Adrspach*
prioribus sæculis nuncupato; eam,
quod se in illis Hussitarum temporibus
prædones clausissent, *Silesij & Lusa-*
ty captam A. 1447. diruere.

Audrc. Cub. 1. 1. originaria Arx no-
bilissimorum Equitum *Audrciorum*.
habitabatur Avorum memoriâ, ut te-
statur *Hodegovinus* Vice-Judex Regni
Bohemæ in M. S.

Hodie in M.
S.

Aunhoffs. Slan. 2. habitabatur pri-
ore sæculo.

Hodie in M. S.

Auruvina. Arx habitabatur priore
sæculo. locum ignoro.

Hodie in b.

Aurual. Caurz. 3. Arx nunc deser-
ta. habitabatur priore sæculo. incen-
dit eam A. 1507. Pragensium capitalis
hostis *Kopydlansky*.

B.

Hagec. ad An.
1447.

Beluuer. Arx fuit limitanea Bohe-
miæ, quam Anno 1447. *Lusatij* deje-
cere in cumulum.

Bila.

Hagek in An:

Bila. Castrum (Germani *Weiß-*
wasser dixerunt) vetustissimum, & juxta
Hagecium An. C. 758. excitatum. A.
1121. occupatum à Germanis rursus
à *Wladislao* Duce Bohemæ recep-
tum est. Per diu in ditione *Michalo-*
uiciorum Procerum fuit, captum à Pra-
gensibus An: 1421. unde illi in *Misni-*
am prædas agebant; *Sigismundus Sax-*
oniae Dux adversus hæreticos bello
suscepto An. 1431. Arcem captam in-

Theobald. in
Hussit. in P. 1.
C. 72.

cendit, & defensionem inutilem reddi-
dit.

Blanckstein. à Catholicis excisum
An. 1442. Hagek. Vide *Blansko*. §. 1.
Bolehofstie. Castrum à Civibus *Hra-*
decensibus captum A. 1458. hodie fun-
ditus est desertum.

Chlum. Castrum antiquissimum
adversus limites *Moravia*, de quo Ha-
gec. ad A. 810.

Chvattieruby. Arcem *Hafenburgi-*
corum Rex *Georgius* occupatam deje-
cit.

Dieuvim, vel *Dicvvezibrad* ad *Pra-*
gam (quæ in *Rzeporey* via ducit) arx de-
serta, hodieque monstratur, quam
Bohemie Amazonas adversus viros An.
738. condiderant.

Domaslavim. castrum per vetus *Li-*
busæ temporibus stetit; hodie etiam
vestigium arcis ignoratur.

Druhovv. Arx deserta, ad *Pisecam*
erecta à Duce *Wogeno* An. 816.

Drstka castrum Procerum *Weprzi-*
corum, seu de *Sseleberg*, non procul
ab Arce *Przimda*, de quo Hagecius ad
A. 1009.

Drzewicz. Arx egregiè munita
Berkoveiorum, in quam sese A. 1004.
Udalricus Bohemæ Dux elapsus è cu-
stodia recepit.

Einsidel. Arx adhuc sæculo priore
habitabatur.

Genissowice. Castrum perquam
nu-

C.

D.

Hagek ad
721.

E.

G.

munitum ab *Alberti* Archiducis Austriae copijs, qui pro Socero *Sigismundo* adversus haereticos pugnabat. An. 1421. captum commemorat *Theobaldus*.

quam *Henricus de Rosis Wenceslao* Regi infensus A. 1394. captam solo aequavit; huc inducti altero saeculo sunt *S. Francisci de Paula* discipuli; ut commodiore loco narrabitur.

Hagek ad An. 1394.

35. Octob.

Theobaldus in Nussid. P. 2. C. 15.

Gyrumik in Litomericensi, Arx fuit egregie communita, quam praedones interceptere; sed ipsos praedones *Jacobus Wizesovecius* A. 1444 cepit, arcemque incendit.

Kunradice. minimo milliari *Pragâ*, Arx Regia quondam, *Wenceslai Regis ac Caesaris* opus An. 1391. qui eam sibi condidit, & ut olim *Tiberius*, pro *Capreis* suis, & *Capris*, dum vixit, habuit; ejus etiam morte subita nobilitata An. 1418. 16. Augusti cum suo conditore finem accepit; non diu enim post, videlicet An. 1420. à Pragensibus oppugnata, capta, ac diruta fuit tantâ rabie, ut lapis nullus alteri commissus superfuisse dicatur.

Kunradice.

H.

Heskouu Castrum ad *Berannam* A. 776. conditum, nunc omnino desertum.

Hradistie montis *Tabor*. Vide *Tabor*. & paulò infra *Kotnovu*.

Kotnovu Castrum An. 774. excitatum est; eodem in loco post annos prope 500. *Tabor* Civitas condita, & ex ruinis hujus Arcis pervetustae castrum aliud *Hradistie Hory Tabor*. Hæc arx dolo nocturno An. 1428. à præfidiarijs *Arcis Bechinensis* capta cum omni populo incensa est; *Taborita* qui aberant, receptum Castrum restaurarunt.

Kotnow.

Hradecz. Ad *Aussti* (hodie *Auscham*) in Litomericensi Districtu in silvis, & rupibus Castrum desertum hodieque cum vetustate & tempore luctatur, seseque ipsum paulatim ruderibus insepelit; *Hradecz* vel *Hradek* olim appellabatur; nunc novo nomine (quòd ibi quidam *Simias* sua cubilia habere putarint, & armati in eas jerint) *Offenbourgum* appellatur à *Nostris*

Hradetz & Tabor

Hagek. A. 1390

Hospozim. Arx vetus ad *Pragensem* Principatum spectans.

K.

Kabence. Arx ad *Dubam*. de qua in *Duba*.

Lamberg. Arx, habitabatur superiore saeculo, ut testatur *Hodiegovinus*. alia est Arx *Lemberg* Boles: 13. (Hodiegow: M. S.) quæ ab elegantia commendatur.

L.

Hod. M. S.

Hagek in M.

Kamberg. Bech. 8. habitabatur priore saeculo. hanc esse puto, ad quam Imperator *Henricus* cæsus est An. C. 1040.

Ledcze Arx diversa à *Ledecz*. habitabatur saeculo superiore.

Karluk arcula ad *Carlstein* à *Carolo* IV. condita 1358. de qua nuper.

Libecz castrum, & Civitatem *Libica* A. 710. juxta Chronologiam Hagecianam *Libussa* condidit, ad confluentem *Albis & Cydlima*. Pertinuit hæc ditio ad *S. Adalberti* familiam, contigitque An. C. 995. 28. Septembris quinque germanos *S. Adalberti* fratres in hac urbe ab Ethnicis ob Christi fidem occidi, quos velut *Santos Martyres* antiqua honorat Bohemia. Nunc *Libicense* Castrum funditus dejectum est; oppidum vix vixque tenet se.

Libicze.

Virg.

Legit.

Kassin arx vetustissima, è regione *Zbraslaw* A. 711. conditur.

Kornhaus. Slan. 5. habitatur. diruta fuit arx An. 1384.

Kozyhrzbet. Arx avorum memoriâ habitabatur.

Krasna hora *Wltaw*. 8. habitabatur saeculo priore.

Krczin Arx seu *Gurtz*, vel *Kurtz* apud *Hermunduros*.

Krokovec. castrum vetustissimum, A. 676. conditum, narrat *Hagecius*.

Kuklveit. Arx in ditione *Rosensium*, sed, nisi fallor, primitus Regia;

- væripa; *Liebiebrads* rudera hodiè que spectantur.
- Hod. M. S.* *Lipencz.* Zatec. 8. habitabatur sæculo priore.
- Hod. M. S.* *Lobkovvice* arx Caurz. 3. habitabatur sæculo priore. Stetit hæc Arx jam sub *Boleslao sevo* An. 956.
- Lomnicium.* Hrad. 12. multo tempore à *Waldsteinis* Proceribus ditone tenebatur; olim *Wenceslai Regis*, ac *Cæsaris* jussu dirutum, cum quidam prædones eò se recepissent A. C. 1417.
- Hagck ad An. 864.* *Lovin ad Zatecium* stetit, quod castrum *Wladislava Wlastislai* Ducis conjux condidit ad sacra magica peragenda; quæ cum minus ritè celebraret, fulmine ab irato dæmone perijt.
- Lutice.* Arx capta, & diruta à *Carolo IV.* An: 1335. fuit olim Arx & patria *Drabomira* conjugis *Wratislai Ducis*, & matris *Boleslai* sævi.
- M. *Makotrzasz*, arx fuit munita; non procul *Bußebrado* rudera visuntur, quam An. 1420. 23. Maij. *Zatecenses*, *Lawnenses*, *Slanenses*, quòd eorum conatus remorari posse videretur, funditus exciderunt.
- Theobald. in Hussicis P. 1. C. 35.*
- Hod. M. S.* *Martinicze* Arx. Czasl. 9. adhuc habitabatur sæculo priore.
- Hagck ad An. 1368.* *Michalovvice.* Arx deserta post *Vetere-Boleslaviam.* habitabatur sæculo priore. Hodieg: M.S. eadem Arx dicta *Michelsberg.*
- Mladiegovice;* hanc An. 1467. *Pisecenses* & *Wodniamenses* captam diruere, spectabat ad *Joaannem Tluxam Wrabsky* antiquissimæ stirpis Equitem.
- Hagck.* *Mstibim* Arx deserta in Caurzimensi Provincia A. 874. condita.
- Mlazovice. *Mlazovice* Arx fuit celebris *Czernimiorum* (id me M.S. quoddam cogit credere, cum alioquin *Czerninij* in Reginohradecensi regione vix unquam habitasse sciuntur) *Ziska* Arce An. 1424. occupatâ *Czerninum* loci Dominum (ita illud M.S.) odio Catholicæ religionis occidit.
- O. *Oheb* Castrum adversus Moravos A. 811. conditum.
- Hagck in An:*
- Ostromecz* Arx. habitabatur adhuc sæculo priore, quam A. 1428. *Bechmeneses* Præfidiarij Catholici occupatam diruere. condita fuit An. 784 à *Mnata* Bohemix Principe.
- Piczin.* Podbr. 6. Arx propè deserta. habitabatur initio sæculi hujus.
- Ples.* Castrum vetustissimum in Reginohradecensi stetit eò loci, ubi *Metuge* fluvius sub *Jaromirio* sese in *Albim* præcipitat; hæc prima sedes Equitum fuit, qui ferreas chirothecas gestant in clypeo, quales *Sadovuskij*, & *Cordula*, & *Plesij* ex vetusta Bohemix Nobilitate, qui hodiè que de *Ples* nominibus suis adjiciunt.
- Podlissin* & *Trz* Castra, *Brzesislavi* Bohemix Dux in literis Foundationis Collegij Canonorum *Boleslavie* nominat; quæ ubi steterint, ignoratur.
- Popovvitz* Arx maximæ firmitatis, aulâ *Taboritarum* exercitui fanatico, nec fanaticè minus obsidenti, resistere An. 1420. cum eadè omnium suorum expugnata diruitur.
- Postoloprzi* arx perverus; de quo vide *Hagecium* f. 26. 53. & 102.
- Przemyslen.* Castrum à *Przemyslo Libussa* marito conditum, in quo *Nezamyssus Libussa* filius educatus est; rudera hodiè que spectantur uno, & dimidio milliari *Pragâ* in Caurzimensi Districtu *Odolkam* versus.
- Przerovv.* Castrum 4. milliariibus *Pragâ* in Caurzimensi, quod *Prageneses* à Domino *Jaroslao Szelemburgico* Regni Camerario emerunt A. 1524.
- Przibislavv* Castrum. 15. Czaslaw. quod dum oppugnat *Ziska*, pestilentia ictus perijt.
- Przibenice,* Arx *Rosensium* Procerum, in qua captivus An. 1394. sedit Rex, & Cæsar *Wenceslavs.*
- Radostin.* Arx à *Krzyszomyslo* Duce condita.
- Rudik.* Castrum *Jacobi de Wrzesovvitz* Zatecenses A. 1444. incendunt.
- Risenberg,* vel potius *Riznberg.* vide supra §. 2.
- Ruziemie,* Arx *Wysoweciorum*, jam diruta.
- Hod. M. S.*
Theob. P. 1. C. 18.
P.
Ples.
Epist. hist. 1. C. 6.
Theob. l. c. P. 1. C. C. 41.
Hagck f. 12.
Hagck ad An. 1424.
R.
Id. ad A. 209.
Theob. l. c. 0. A. 1444.
Hagck 999.

Rzepin Arx antiqua. Bolesl. 5. habitatur.

Sedessio Castrum à Principe *Nezamyslo* conditum.

Skalka Castrum, cujus mentio est apud *Hagecium* ad An. 855. habitatur hodièq; novum.

Schreckenstein arx in Litomericensi Regione post *Austam*, *Wurtembergicum* *Dietschenensium* Castrum, diu invicta stetit; ad eam sese fugientes ex prælio recepisse, An. 1426. narrat *Theobaldus*.

Slasimany præclara omnino Arx hodièq; inter *Worle*, & *Chrudimium* sita spectatur, commendant eam qui vidère; olim ad *Berkarum* *Fideicommissum*, ut vocant Jurisconsulti, referebatur, ejusque portio fuit; nunc eam clari apud nos Equites, *Putzbars* obtinent.

Smeczno Arx, *Slan.* 4. habitatur.

Stochovv. Arx tuit, & ditio dotalis *Drahomira*, ut ex *Hagecio* datur intelligi; pridem condita, à *Lucensibus* deinde eversa, & postea An. 870. à *Neklam* Principe reparata.

Strzihovv Castrum perelegans, & spatiosum commendat *Hagecius* ad A. 786. quod *Strzih* quidam homo locuples excitavit.

Skalice Castrum pervetus. *Caur.* 4. ad quod, prius quam *Caurzimium* à *Koldojo* caperetur, recepit sese *Krasnik* Dux *Caurzimensis*. Post plura sæcula An. 1394. *Racek Kobila* vir latrocinij, & genere nobilis, Arcem hanc infedit, quam *Sigismundus* Rex *Ungarix*, *Wenceslas* *Caesaris* frater occupavit, & evertit. Est & alia *Skalice* in *Hradecensi* 15. quam An. 1450. *Regimohradenses* Cives (quod ex ea latrocinia fierent) diruerunt.

Skala fuit vetustissima Arx gentis *Svvhovia*, quæ Principum agnatis donabatur; unde & *Boleslai Pij Frater* *Christannus de Skala* dictus est; postea *Theobaldis Svvhoviorum* originarijs in perpetuum cessit, ut ex *Hageco* constat. diruta est à *Svuvambergio*, & *Colovra-* 200 Proceribus An. 1442.

Svuvamberg. Originarium Castrum Familix Procerum hujus nominis antiquissimis temporibus *Krasykovv* dictum, unde Proceres illi olim etiam *Krasykovy* dicebantur. Excidit Arcem hanc captam An. 1421. *Zijska* alter *Bohemia Poliorcetes*, cum de *Svuvambergijs*, ac præcipuè de *Bobuslao* ultionem peteret, qui An. 1419. semel, iterumque *Zijskam* militariter obledit, ac tantum non cepit, per uliginem fugâ elapsus, ut narrat *Theobaldus*. P. I. C. 32.

Sukoslavo Castrum à Majoribus *Kaplirziorum* An. 880. conditum.

Svudovv vetus Castrum ad *Albim* A. 826. conditum, nihil habet præter rudera.

Tausen, vel *Taussinie* Castrum Procerum de *Michalovvicz*, non procul *Boleslaviâ* (in pago cognomine hodièq; rudera spectantur) olim ad Reges spectasse, vel inde aliqua suspicio est, quod in eo *Carolus IV.* ex *Boleslaviensi* peregrinatione rediens pernoctarit, ac fortè pluribus diebus quierit, narrat enim ipse Imperator in *vita sua* se in *Taussinie* quasi per visum Evangelium quoddam interpretatum esse, quæ interpretatio & in *vita Caroli*, & apud *Freherum* legitur. Arcem hanc *Pragenses* viceperè A. 1421. sæculo priore habitabatur adhuc.

Tabor. vide *Kornovv* paulò antè.

Weissenburgum Arx peculiaris lineæ *Berkarum*, qui à *Weissenburg* post An. 1200. sunt appellati. Hæc stirps Illustrissima pridem perijt, certè non mini post A. 1450. aut paulò post, ullam fieri in historijs nostris Procerum de *Weissenburg* mentionem. Arcem ipsam diruere *Silesij*, & *Lusatij* A. 1447. ut testatur *Hagecius*.

Waldek, Arx tota in ruinis, sic ut nec stet, nec jaceat, *Wranovvssis de Waldek* lineæ *Hazmburgica* Proceres eam condiderunt; vide *Hagecium* A. 920. in eadem illustris illa Beatissimæ DEI. Matris apparitio contigit, quæ initium dedit *Canobio Insulano*, ut in P

Svuvamberg

Hagec.

T. Taussinie.

Hodie. in H. S.

W.

Waldek.

Appom-

S.

Hagec. ad An. 753.

Theobald. in Hist. P. I. C. 59.

ad d. 901.

Skalice.

Skala.

Hagec. ad An. 1187. & 1122

Appendice I. historix S. Montis latissime commemoravi, & legi potest in Hagecio ad A. 1262. Postea A. 1346. Theobaldus Ssvihovius, qui cum Wilhelmo ab Hazmburg graves inimicitias gerebat, Arcem Waldek, triduo totis viribus oppugnatam cepit, incenditque.

Wietrusß, castrum An. 826. extruitur. jacet in ruinis.

Hodie in M.S.

Wilstein Arx deserta. Plf. 10. habitabatur seculo priori. de ea jam egimus §. secundo, sed huc spectat. Amanuensis meus per errorem ibi scripsit, quæ hoc loco describenda fuere.

Wischradum.

Wischradum super Pragam Arx & vetustate, & operibus, & quod in ea primi Duces habitarent, reliquarum tenuit principatum; multa ab initio gessit nomina Psary, Libice, deinde, quod Principes in antiqua Urbe prope Tein habitare cepissent, & Curiam suam ut Castrum quoddam edificassent, hujus comparatione Wischradum, seu Castrum alius dici cepit à populo. Historia Wischradensis Arcis cum totius Bohemix historia conjuncta est, ut supervacaneum videatur specialiter de ea scribere; sæpe Pragâ captâ Wischradum hostes detinuit, Polonos anno integro post An. C. 1200. elusit. Tandem ab hæreticis Pragensibus An. 1420. obsessum, acriter sese præsidio defendente, sic ut in fine Septembris fugaverint obsidentes, & ducentos Pragensium occiderint; famas omni hoste violentior, postquam facta esu animalia absumsissent, coëgit Arcem tradere; dejecta manu sunt, quæ incendio cadere noluerunt; neque ab eo tempore (etsi id multum utile regnantibus opus videatur fore) Arx illa, quantum adificium attinet, surrexit.

M.S. Cutenbergense.

Woborzistie Castrum in Regione Plnensi An. 1427. à Taboritis occupatum, & in præceptum ad terram datum, nunquam reparatum.

Theob. P. 1. C. C. 61.

Wozicium arx Regia, & de ruine hodièque ostentant, munitissima, hanc Ziscka An. 1420. cum prædonibus suis aggressus, Cæsaris Wenceslai præsidium, quo defendebatur, occidit, arcem incendit, & diruit.

Th. l. c. P. 1. C. 34.

Zakupy. Castrum Berkarum, ac præcipuè Zdislai supremi Præfecti Regni Bohemix, summi defensoris Wenceslai Hagecij Annalium Scriptoris, Obijt Zdislaus A. 1553.

Z.

Zandovv Castrum à Zanda Wrffovicio A. 815. conditum, in quo iste Ducem Krzezomyssum ad Epulas invitatum occidere decreverat; res tota in apertum prodijt, & ab Hagecio prolixè narratur.

Hagec in An.

Ziabecz, vel Zlaubetz Arx à Rege Georgio capta, & solo æquata A. 1467. erat in ditione Viri eâ tempestate non ignobilis, quem Hussitam Veteres Codices appellant.

Th. l. c. P. 3. C. 17.

Zlonicz. vetus Castrum à Pvlavstislao Lucensi A. 856. dejectum.

Hagec in An.

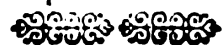
In vetustissimis Caroli IV. Statutis recensentur Regiæ Arces duùm generum, quædam à Regibus nunquam alienandæ; alteræ non nisi ægerrimè & summâ necessitate cogente: prioris generis sunt: Glacium, seu Fraßtenberg, Lichtemberg, Bezdiezy, Königstein, Klimberg, Zvukovv, Klingenberg, Fraumberg, Burglenis aliàs Krziuvoklad, & Carlstein. Secundi generis sunt istæ: Kosteletz super Sazavam, Steigriff, aliter Ebrspach, aliàs Ovvim, Zembrak, & Getrpach, aliàs Misemberg, Protivim, Frimburg, Basicz, aliàs Bernart, Hasenstein, ac denique Dieczim. Ex hoc apparet, omnes quas enumeravimus Arces Caroli IV. Regiæ fuisse; sunt hodièque quamvis nonnullæ desertæ (ut Lichtemberg, Klingenberg, Ovvim, Frimburg, Basicz, & Hasenstein) & ipsæ appellantur nominibus. De

Statut. Caroli IV. M. S. Ambrasi. N. 400. in Casuaribus blombæ.

Nota, hec Fraßtenberg esse scriptum; ad alijs ab alijs Codicibus.

Arces non ab alienandæ.

Gitrpach, & Basicz, ubi steterint, non possum dicere.

§. V.

De Oivvin, vel Oibin; de Arcibus Przibenicensibus narratio memoranda digna. Stratagema, quo Arcem Caroli arctissimè ab hæreticis obsessam Alexius Wrabsky Præfectus servavit.

Cælestini
in Oibin.

Oivvin Cælestinorum Cænobium, aut potius sanctam solitudinem in *Urbis Zittaviensis* conspectu *Carolus IV.* Imperator, & Bohemiæ Rex An. 1366. fundavit viso quodam cælesti admonitus, & monachis illis vicinam latè ditionem attribuit possidendam; ipsam visionem *Carolo* cælitus objectam, & alia cænobij hujus memoranda prosequemur alio in loco; nunc de Arce, in qua illud Cænobium stetit, agemus; neque aliena à *Bohemia* hæc tractatio cuiquam videri potest: tum, quia *Carolus IV.* Bohemiæ Pater *Oivvinum* condidit, tum quia ijs temporibus *Zittavia*, totaque illa Regio (ut ex *Cosma & Chronico Aula Regiæ* Abbatis Petri de *Zittavia*, & ex ijs, quæ de *finibus Bohemia* atculimus, datur intelligi) in Bohemia censebatur, & Regni pars erat, tum quòd adhuc Patrum memorià *Oivvin*, ac Cænobij ditio ad *Pragense Societatis FESU Collegium*, vi *Foundationis à Ferdinando I.* factæ referebatur, possèsequi *Zittavia* cunctetur, quod debet, persolvere, *Collegium Pragense ad Oivvin*, ut cum Juris Consultis loquamur, *habere regressum*. Nihil in vita naturâ loci munitius (tribus, quatuorve arcibus exceptis) vidisse me puto, atque huc spectare *Caroli* vocem *Oibin* affirmant, cum locum vidisset, *Oibien* voce Gallicâ exclamantis, & locum sibi probari significantis: Saxeæ tota moles est, neque cuniculis, aliisque hodiernis ignium artificijs, aut pyrio pulvere fartis siphonibus, & syringis obnoxia; quippe non unâ aliquâ petrà mons excrescit, ut periodi quamvis pertinaci labore possit, sed frustra petrarum, & saxorum grandia, domotum, & turrium maximarum instar

accumulata montem conficiunt altissimum, & partibus omnibus, solâ, quâ aditur viâ exceptâ, in infinitam altitudinem abruptum. Via quæ ad arcem ducit, unica, angusta, lubrica, saxeæ tota, nec curru, nec Equo adunda; è petris hinc inde quasi pergulæ lapideæ pendent ad defensionem Arcis artificio excitatæ (quales etiam in *Schattvien* post *Viennam* in angustis illis, ut ita dicam, *Thermopylis* spectantur) in has pergulas, & rostra jaculatores tres, quatuorve inclusi, cum ipsi velut loricis, parvis illis mœnibus tegantur, & à suis ex alto defendantur, arcere ascendentes hostes nullo negotio, & magnas strages edere possunt. Semita ad Arcem tortuosa, & velut *Mæander* in seipsam quasi rediens, id efficit, ut hostes; cum ascendunt, sæpissime sese offerre, & nudum latus præbere necessario cogantur. Ubi portas, & quædam mœnia idoneis locis excitata superâris, & summum montis apicem conscenderis, veteres tibi *Cænobij* ruinae occurrent; ibi jam continuum saxum exsurgit; cellaria memorandi operis profundissima narrant, qui viderunt, nullo murariorum, sed fossorum tantum, qui petras frangunt, labore perfecta; tum inter saxa grandis, sed purissima, & cælestis aquæ plena *lacuna*, seu *crater*, unde paratus Prædianijs haustus scatebat. Tradunt Incolæ (qui etsi alieni à *Kelione* nostra, adhuc tamen *Nominis*, & juris nostri memores me deducebant, & comitabantur) totius *Cænobij*, & omnium ædificiorum in arce tecta sic aptata fuisse, ut quoties cælum plueret, omnis tectorum aqua in hanc scrobem, seu craterem colligeretur, & canalibus deflueret; adjuvari insu-

Via ad Arcem
ducens.

Obone!

Impluvium
Arcis.

per, augerique aquas latice modico, sed perenni, qui scateat è rupe. Arx solâ illâ parte, & fronte, quâ ascenditur, mœnibus incingitur, reliqua latera omnia lubricis, præcipitibus, & nullâ propè arte, nullis scalis superabilibus saxis, ac rupibus muniuntur. Monstratur hodièque in petra locus, ubi *Carolus IV.* Imperator sederit; tum alio in loco *Caroli* saxeus lectulus, ubi traditur ascensu Arcis defessus paululum quievisse. Sed nihil *Cænoby Templo*, quod adhuc stat integrum, illæ sùmque, illustrius, & admirabilius, hoc quidem in genere vidi: non enim laterculis, aut saxis cæmento murariorum labore conjunctis, sed cavatâ, perforsâque petrá, ac in Templi justis speciem conformatâ, assurgit ad fornix; ac nè antrum aliquod esse existimes, fenestræ idoneis locis apertæ, lucem admittunt, fornix tantum ubi curvavi incipit, laterculis constat; latera omnia Templi, solum, parietes, quidquid latet, aut eminet, arx, gradus, & cætera, ex eadem petra excisa, tam dextrè, & intra, & extra *Ecclesiam* adornantur, ut non nisi à curiosis oculis hæc raritas notetur. Auget miraculum, & rei pretium, adsitum *Ecclesiæ Cæmeterium*, ut vocant, prorsus parochialibus, & popularibus Ecclesijs germanissimum, minore muro, (sed hic una, eadèmq; rupes omnia præstat) incinctum; fateri cogor ingenue, attonitum me hoc ingeniosæ inventionis (quæ sinè dubio *Carolo Casari* debetur) & magni laboris miraculo, diu hæsisse. Satis de *Oibinensi* Cœnobio, quod *Taboritarum* temporibus summâ vi ab hæreticis oppugnatum, naturâ ipsâ adversus hostes pugnante, nunquam expugnari potuit. Eiusmodi arces saxo excisas, sed pauculas, in libro de *Animalibus subterraneis* adducit *Georgius Agricola*, jam in *Bohemiam* redeamus.

Ad Arcium *Bohemiarum* historiam spectat, quod sequitur, idque ex historia *Rosensî Manuscripta*, quæ apud me

est, describo. Exstruxerant *Rosenbergici* Proceres ad defensionem ditionum suarum munitissimas Arces duas (*Przibenicium* utraque, illa scilicet *majus*, hæc *minus* dicebatur) ad fluminis *Muldava* ripam stabant, sic ut totum flumen admitterent, quod per medium arcium illarum defluens, utrique Arci inexpugnabile munimen præbebat. Loci fiduciâ in has Arces gazas omnes suas non modò *Rosenbergici*, sed vicina tota nobilitas, civitates, cœnobio, ac nominatim *Milovicense* Præmonstratensium Canonicorum, & sacrarum Virginum *Lannovicense* intulerant; sed mirabili, & infelici prorsus eventu cum Arcibus amissa sunt omnia. An. 1420. *Ulricus de Rossis* in majorem Arcem *Przibenicensem* captos *Taboritas* numero quatuordecim incluserat cum duce suo apostata nequissimo Sacerdote *Wenceslao Coranda*, qui inter Sacerdotes prima quodammodo fax hæreseos dicitur extitisse; hos omnes, ut publicos latrones decebat, *Ulricus* in turrim munitissimam Arcis injici, & in cippum dari jusserat; ibi cum otiosi dies, ac noctes sederent, animadvertunt, *Cippum* antiquitate, & carie exesum, ac victum prorsus levi conatu diffringi posse; diffringitur, atque ipsi libertatis jam non exiguam partem nacti, sibi, ac suis gratulantur; ergo, ut integrâ potiuntur libertate solliciti, consilia conferunt; *magnum est*, ut ait ille, *in subitis casibus ingenium*, præsertim, si mentem mortis metus, & libertatis præsentis amor, acuerit! censebant plerique, utpote valentissimi, & audacissimi latrones, audendum aliquid, & præfidiarios Arcis invadendos, quibus etsi ter, & ampliùs numero vincerentur, virtute pares, aut superiores se futuros sperarent; at *Coranda* homo callidus, astu hæc omnia sinè periculo confici posse dictitans, hoc modo totum ordinavit consilium: ante omnia Portas Turris, in qua claudebantur, perfringunt, deinde summo no-

Przibenicenses Arces Rosensium.

Stratagemæ Corandæ in carceribus inventum.

Arx Przibenicensis à Captivis ipsi mirabiliter occupatur.

Etis silentio *Turris custodes* pauculos, nihil tale timentes, in intima turri aggressi, obtorto collo, nè vox audiretur, in eum carcerum locum, ubi ipsi sederant, compeditos trahunt, & compingunt, arma, & quidquid annonæ erat, inter se partiuntur, tum, velut nihil egissent, compositis, ut prius erant, rebus, certis se condunt in locis. Erat inter præfidiarios vir spectatus *Odolan* nomine, quem captivis Dominus præfecerat, is quotidie, ad captivos ventitabat, & nè quâ fraude effugerent, circumspiciebat; hinc dum turrem uno milite comitatus ascendit, subito *Taboritæ* circumfistunt, mirantem capiunt, militem vinciunt, & ad priores, quos jam clauserant, ducunt; *Odolano* mortem intentant, deinde quasi misericordiâ flexi, multa oranti, & pollicenti, parcere se dicunt, modò juret, facturum se, quæ fuerint imperata. *Odolanus* mortis metu jurat, *Corandâ* formulam dictante: *nul. l. capta turris facturum indicium, protinus Taborium equitatum; dissimulans nullo in Præsidio sentiente, literas, quas Coranda ad Duces Taboritarum dederit, perlaturum, & traditurum in manus; hæc jure jurando firmat per DEUM, per animam, per honestatem, perque alia omnia, quæ tum occurrebant; at latrones vicissim certam pecuniæ summam, & nescio quas spes alias promittunt. Odolanus vir militaris, qui se etiam vi extortis juramenti teneri credebat, postquam Coranda literas absolvit, dimissus, è vestigio, nemine ex præfidiarijs conscio, Equum conscendit, & literas Taborium perfert; invitabantur à Coranda Taboritæ, adesse tempus, quod toties optassent, arcis Przibenicensis majoris capiendæ; venirent protinus, jam se turrim totius arcis firmissimam habere in potestate, posse Arcem vel scalis capi, admovebant copias portis, atque in turrim ex strenuissimis mitterent suppetias; statim Taboritæ Odolano, nè falleret, in custodiam dato, ad arma promptissimè*

concurrunt, Przibenicium contendunt, oppugnant, assiliunt; ecce autem in medio certamine ex turre altissima *Coranda* cum suis, quantâ maximâ potuit vociferatione *Tabor, Tabor* inclamat, simulque ad ferendum tuis auxilium descendit; *Arcis Præfectus* (quem fuisse *Joannem Smrczkam de Mnichu* Equestris familie virum ex eodem Manuscripto probari potest) gemino malo conterritus, cum supra caput suum hostes videret, & evasisse inturrem hostes jam primùm exilitiaret, deditionem fecit. At qui in minore Przibenicio trans *Muldavam* in præsidio erant, majore Arce captâ, inde vires hostium metientes, desertâ Arce suâ turpissimè profugerunt. Itâ uno die, & pauculis horis Przibenicenses Arces à Taboritis ingenio, & astu *Coranda in Taboritarum* manus venere, quæ etiam geminos Exercitus obsidentes fatigare posse credebantur. Capta est innumera vis pecuniæ signatæ, argentea, & aurea *Rofensium*, aliorumque Procerum supellex, gemmæ, mensarum, & conviviorum apparatus, vestes, & panni (ut tum erant tempora) preciosissimi, pelles *Zobelinæ*, *mandurinæ*, aliique ornatus, tum Ecclesiarum, & Cœnobiorum divitiæ, *Insulæ*, *peda*, *calices*, *monstrantia*, *Casulæ* (præcipuè ex *Miloviensi*, & *Lannoviensi* Cœnobio) torques, & annuli aurei, & infinita alia. Sed nihil damnosius, & tristius Catholicis accidere potuit, quàm ipsa Arcium occupatio: siquidem *Taboritæ* totam eam latè regionem per sexdecim continuos annos ex his Arcibus infestam habuere, sic, ut nihil ab ijs tutum esset, non viatores, non Incolæ; pagos, Arces, oppida expilabant, incendebant, Catholicos, præsertim Sacerdotes, excarnificabant, & præter *Taboritas*, omne hominum genus habebant pro hostibus. Tot malis adductus, qui maximè sentiebat, & gravabatur *Ulricus de Rofis*, ab hostibus pacem emere pretio coactus est, ac nu-

Historia Rof. M.S. in Udal. rno.

Præda Arcis Taboritis cedit.

meratis 900. sexagenis grossorum *Pra-gensum* de suo, & impetratâ *Taboritâ* à Rege *Sigismundo*, divite *Prapositurâ Launoviensî*, quam dititione obtinent, *Arces Przibenicenses* recepit à prædonibus An. 1437. atque ut inter partes convenerat, Arcem utramque dejecit in cumulum. Tradit *Codex M. S. odio Taboritarum*, & memoriâ tot malorum, plurima rusticorum millia cum palis, ligonibus, ac cæteris ejusmodi instrumentis ultro advenisse, nec die, noctûque cessatum ab illis, donec omnia, quæ stabant, solo æquassent.

Stratagema, & dolus, quo *Przibenicium* captum diximus, alterius me admonet, quo Arcem *Carlsteinam* servatam narrat *Hagecius*; res est non parum jucunda. Nè longum faciam: Obsederant A. 1422. Arcem *Carlsteinensem Pragenses*, ut nuper dixi: in sumnum adducta erat discrimen *Arx* fortissima, fame prævalente: ad colloquium cum hostibus descendere parabant, tridui patientiam *Arci Præfectus Alesî Wrabsky* nobilissimæ stirpis Eques postulat à suis; ergo dolo composito *Legationem ad Pragenses*, præsertim ad *Coributum* militiæ illius Ducem adornat; mittit ex militibus audacissimos duos: *Facultate* (inquiunt Legati) *Tuâ, Coribute, vósque Pragenses freti, militariter, & audacter accedimus: Sponsus, & sponsanos mittunt, qui hodie sese conjugio illigârunt, vósque magnopere, ac benevolè salutant! nôstis humanos affectus, ac præcipuè amorem properare, & sectari lætitiâ; ad has nuptias, commilito nosser sponsus, omnes in prasidio invitavit; cupere mus hos duos, trêve dies lasi, bonâ pace vestrâ, transigere; defessî utrius sumus, vos oppugnando, nos vim defendendo; abstinere transper jaculationibus, & date hoc sponso, & sponsæ, ut ab armis sit hoc triduo quies; his exactis diebus, & justitio exevante, ad oppugnationem, & jaculationem redibitis. No-*

va, festiva, ac lepidis verbis concepta *legatio* hostibus placuit; dant fidem omnes, triduo quieturos; *Legati* vicissim primum haustum (ut fit) pro *Coributi Ducis* sanitate *Sponsum* propinaturum, & quædam alia jucunda promittunt. Impetratâ quiete, quantâ maximâ simulatione fieri potuit, à *Famelicis Nuptiæ* intus apparantur; musica instrumenta personant, mox convivantium clamores, ebriorum colloquia, & voces assimulantur, choreæ celebrantur, strepitus ubique maximi. Idem alterâ die repetitur gaudium nuptiale, cum interim nihil haberent, quod vel roderent. Obibat Arcem *vetulus* quidam *hircus*, quem plebejâ persuasione, velut unicum pestilentie amuletum reliquerant; hunc *Alesî* Præfectus jubet occidi, tum consilium aperit; repertus est inter præsidarios opifex inter pelliculas occupatus, qui *excoriato hircu* promitteret tam dextrè, & aptè per artem applicaturum quam vellet pellem, ut dignosci non posset; *Capreoli silvestris pendentem sub tecto pellem* applicari jubet; applicata est intimè pars bene magna hircini coxendicis, atque iterum *Legati* mittuntur ad *Sigismundum*: Sponsus, & sponsam tanto beneficio (suspensione scilicet armorum affectos) ex Convivio nuptiali *ferinam recentem* in grati animi significationem degustandam offerre, & agere gratias, simul jecere in medium. Mirari circumstantes, & ante omnes *Sigismundus Coributus*; *ferinam esse*, & recentem inter omnes constabat, nec aliud recens hirci sanguis svadebat; simul agunt & ipsi frigidè gratias, *Legatisque* abeuntibus, denique concludunt: obsessos necessariò occultos habere sub terra cuniculos, & meatus, per quos in aperta egressi, aut venaturam facerent, aut importarent; cumque nisi fame Arcem capi posse desperant, didito rumore, rem *Pragæ* malè geri, & periclitari (*Carlsteinensibus* adhuc

Solitur, h
stibus dece
pris, Carl-
steinensis
obsidio.

Hagek in An-
nal Boh.
Epi: rer: Boh:
l. 4. C. 8.

Stratagema
servatæ Ar-
cis Carlstei-
nensis inge-
niosum.

nictum

factum nuptiarum gaudium simulantibus) discesserunt, arce relicta; mirum è minimis momentis res maximè pendent.

§. VI.

De Arcibus Bohemie universim.

diom ar
conden
a Vetere
emia.

Quanta Arcium, & Castellorum fuerit in *Vetere Bohemia* multitudo, satis, ut reor, ex dictis curiosus Lector intelliget; unicum veteris *Bohemiae* studium fuisse videbatur, Arces quàm plurimas excitare; id tibi decorum Reges, id gloriosum *Nobilitas major, & minor*, id utile *Ecclesiarum, & Religionum Antistes* esse credebant, ut, siue hostis Patris immineret, siue discordijs, & bellis civilibus arderet, siue potentiores, ut saepe fit, vim minitarentur, paratum haberent receptum, ubi se, & sua tutarentur, nè prædæ paterent, donec aut implorato Rege, aut iudicio *Procerum*, aut amicorum armis, aut amicâ interpositione discordia finirentur. Ætas nostra non modo aliud, & diversum, sed contrarium prorsus consilium secuta, omnes per *Bohemiae Arces* dejecit nullo discrimine, an faciliè, an difficilè defendi possent, an essent limitancæ, an interiores, an essent *Regia*, an *Procerum*, & *Nobilitatis*, an in Urbibus starent, an extra Urbes, an idoneo ad hostem arcendum loco, an minùs. Ego tantum mihi non tribuo, ut consilium hoc vel reprehendere, multò etiam minùs probare auserim; id tamen à Viris prudentissimis, & aulæ peritis accepi, subreptitium hoc totum negotium, & mandatum fuisse: cepisse demolitiones illas à vindicta (ut in *Sviboviensi* Arce inter omnes constaret) unius nationis illà messem fuisse, unde illi pecunias legerent; ac proinde *Cassianum* illud valere: cui bono fuisset, eum authorem consilij fuisse: soli illi dejiciendis Arcibus præerant, solis illis numerabantur pecuniæ. Hæc illi. Certè ipse ego narrantem non semel

audivi *R. P. Georgium Plachy è Societate nostra*, Virum non minùs religiosum, quàm, cum postularet necessitas, militarem, interfuisse se, cum quidam demolendis arcibus præpositus pretium posceret *Imperiales trecentos*, seu 150 aureos, *Arcem* illam se relicturum, & cum Arcis Dominus licitari nollet, *Arcem* (quam nominabat) nihilominus esse dejectam. Sed ad Arcium nostrarum situm, & statum veniamus:

Primam nominare placet *Wissebradensem*, quæ si tandem aliquando munitionum opera absolvantur, munitissima omnium evadet, & *Pragam Veterem, ac Novam* habebit sub ictu. Legi in Manuscriptis codicibus, *Sigismundo* Regi, ac *Cæsari*, olim à *Proceribus Bohemis* consilium datum ad coercendam *Pragam* (quæ Civitas eo tempore ipsis Regibus timenda fuit). *Arcem S. Wenceslai* supra *Pragam* minorem, *Wissebradum* super *Urbem Novam*, operibus maximis communire, ac tertiam Arcem, quæ antiquam *Urbem* observet in *monte Viskonis*, quem alij *Ziska montem* appellant, excitare, ac tres hæc *Arces* omni armorum, & apparatus necessarij genere instruere; ità futurum, ut neque ullus sine *Regiarum Praefectorum* voluntate commovere se possit: at istud consilium cum intempestivè proditum esset, *Pragenses*, alique hæretici, primùm *Wissebradum* obsidione cinxerunt, & fame ad deditionem compulerunt; deinde *Arcem S. Wenceslai* occuparunt, ac tandem colle *Viskonis* inlesso, *Sigismundum* cum certum millium exercitu assilientem, duce *Ziskâ*, depulerunt.

Arx Wissebradensis.
M. S.

Sigismundi consilium ad Pragam in officio continendâ

Wissebradensem Glacensis Arx (si eam

Arx Glacensis.

Pardubi-
censis.

Brundusi-
ensis.
Fraumberg
Cubito &c.

eam in Bohemia collocare velimus) aut aequat, aut superat firmitate. *Pardubicensis* inter firmiores Bohemiarum arces merito numeratur, deditque jam Specimen toto *Dorstenobuij Svecorum Ducis* exercitu necquicquam oppugnante. *Brundusinam* Arcem *Sveci* defendi posse docuerunt. *Hluboka*, seu *Fraumberg*, *Cubitus* (*Lozet*, *Elinbogen*) *Egra*, *Trebona*, *Zvukovv*, *Orlik*, *Krzuokladum* seu *Pürzlitz*, *Tecznai* (*Dečjn* / *Tečen*) *Skala*, *Grabstein*, & si qua alia, jam aut munita sunt, aut si modicus labor accesserit, egregie poterunt communiri. Naturam ipsamuniuntur, & si Regis imperium accesserit, pauculis emendatis, vel in melius accommodatis, si cordatus Praefectus imponatur, inexpugnabiles evadent: *Bezdiezy*, *Konopištie*, *Nachod*, *Potenstein*, *Toczmk*, *Andelska Hora*

(*Engelshaus*) *Rabi*, *Daubravuska Hora*, *Fridlant*, *Klenovsa*, *Carlsteina*, *Kumburg*, *Kumieticzka Hora*, *Kamen*, *Welharticum*, *Lipnicium*, *Liticism*, *Przimda*, *Rysenberg*, *Trosky*, *Teyzovv*, *Zbirov*, *Raupovv*, *Serzela*, aliaque plures. Quaedam altis montibus impositae jam esse desierunt, ut quasi de novo essent excitandae, ut: *Zampach*, *Welš*, *Dieuvin*, *Ralsko*, *Szvushovv*, *Richmburg*, *Michelsberg*, *Okorz*, *Landstein*, *Herstein*, *Helffenburgum*, *Humel*, *Hasenburg*, *Kalich*, *Chlumecz*, *Eisenberg*, *Chausnik*, *Kornhaus*, *Wildstein*; cetera, quarum ruinas videmus, & quarum nomina attulimus per alphabetum, vix reparari merentur, cum, aut aqua illis desit, aut tormentorum ictibus obnoxiae ad oppugnationes hodiernas stare, & durare non posse videantur.

§. VII.

Utrumne expediat, sitque utile, quam plurimis Arcibus, aut contra nullis, vel paucis tantum, Patriam communire?

Aristotelis
hac de re
sensu.

Magnis clamoribus in utramque partem saepius jactatam hanc questionem fuisse scio, quam ex proprio sensu definire non auisim. *Aristoteles* summus omnium aetatum iudicio Vir, quid censeat, ex Libro 7. *Politicorum* Capite undecimo, audiamus. Principio, cum multa de situ Civitatis (quae etiam servantur Arcibus) statuisset, atque inter alia ut facilis sit Civibus in aliena egressio, hostilis difficilis aditio, ac difficilis circumdatio, paulo post addit: *Loca autem non munita, non pariter cunctis Civitatibus* (de Regnis idem intellige: nam apud Graecos, Civitates liberae, & sui juris fuerunt) *utilia sunt: ut parva arx ad dominationem unius, vel paucorum; in populari vero vivendi modo aequalitas loci; in Optimum vero generatione mensuram istorum, sed magis loci plures ardui; confutat deinde eos, qui etiam moenia Civitatibus (nimi-*

um priscae seu aetate ut loquitur) supervacanea esse dicebant; tum inter alia subjungit: *Civitates non circumdandas manibus censere, simile est, ac si quis regionem quae hostibus expositam* (*Silvester Maurus noster legit: ac si quis quae regionem faciliem ad invadendum*) *& loca montosa dejiciat, & privatis domibus non circumdet parietes.* Sentit igitur *Aristoteles*, regionem hostibus difficilem ad invadendum esse reddendam, idque tam certum esse existimat, ut ex eo, velut certissimo principio conficiat, & concludat: Etiam Civitates esse muniendas, & munitibus cingendas, cum ipsa Regio Arcibus, & locis montosis utilissime muniatur. Hanc summi in *Politicis* Viri sententiam omnes, quoscumque legerim de *Polemicis*, & belli ratione agentes scriptores egregios sequuntur, & probant: unus *Machiavellus* (quem milles refutatum tuos adhuc habe-

Macchia-
velli multa
errata.

Refutatur
ad Adamo
Contzen.

Item à Sci-
pione Am-
mirato.

Amirat. in
Politico diff:
lib. 19 totò
diffuso 4.
Vita Arneſti l.
3. c. 2. in Not.

habere ſectatores (ſæpe demiror) unus, inquam, *Machiavellum* in ſuo *Principe* Capite 20. multis argumentis conatur oftendere, neque tempore pacis, neque tempore belli, neque apud ſuſpectos populos, neque apud benevolos, & fideles ſubditos, arces quidquam utilitatis habere, imò noxias eſſe, ac proinde ſive illæ in Urbibus ad populum coërcendum ſtatutz ſint, ſive ſolitariæ conſtent, dejiciendas eſſe; ſed *Machiavellum* errare hac quidem in re, tam dilucidis, & perſpicuis rationibus demonſtrat *Adamus Kontzen* è Societate noſtra Vir eruditiffimus, (libro octavo Politicorum, toto Capite viceſimo tertio, cui titulum præfixit: *Arces ad potentiã conſervandam utiles & neceſſarias eſſe*) ut neminem quàm velis, duræ frontis exiſtimem poſſe reſiſtere. Docuerat *Machiavellus* Romanos in Arcibus nihil ſpei repoſuiſſe; contrarium *Contzen* exhibet exemplis innumeris, & caſtra omnia Romanorum totidem Arces fuiſſe demonſtrat ex *Lipſio*; tum propiùs ad rem ipſam progreſſus, omnia, quæ ab adverſarijs adverſus arces objiciuntur, diluit, reſellitque; ubi inter alia: *Si, ait, ſinèmunitionibus omnia plana inveniret hoſtis, ſi unã ſit victoriã potitus, eãque utatur, ac varijs locismunitiones exciſet, perpetua ſervitutis frenum impone- ret.* Paulò poſt: *Meliùs omnium Genſium conſtituſis Franci Regnum ſuum Arcibus muniverunt.* Nolo obvium in omnibus Bibliothecis authorem deſcribere; juverit ipſum fontem adire. Nec minùs alter Politicorum Princeps *Scipio Ammiratus*, *Commentarijs in Tacitum* ingenioſiſſimis, toto diſcurſu 4. Arcium utilitatem, & neceſſitatem defendit; vide, ſi lubet, *Vitam Arneſti Archiepiſcopi Pragenſis* à nobis editam, ubi quædam in hanc ſententiam attulimus: nam, ſi de *limitaneis arcibus* primùm loquamur, quis tam improvidus militiae Dux, qui eas exiſtinet diruendas, quæ aditum hoſtibus præcludant, & nobis ſemper pateant ad

receptum? potiùs, ſi antè non erant? videntur exſtruendę. *Caletum*, cùm haberent *Angli* jactabant ſe *claves Gallicæ* ad cingulum alligatas geſtare. Alterum verò arcium genus in Patria ſtantium his argumentis defenditur. *Primò*: Arces hoſtilem in Patriam ingreſſum debilitant, ut loco antè citato ſcripſit *Ariſtoteles*. *Secundò*: parvis copijs defenduntur, ut *Julius Caſar* maximus belli Imperator notavit. *Tertiò*: Imminentibus periculis ad eas confugitur, neque Patria ingreſſo hoſtili Exercitu, continuò divitijs omnibus ſpoliatur; ità *Hirtius*. Neque enim fieri poteſt, ut ad unam, alterãve Civitatem, & Arcem munitam omnes poſſint confugere, adeoque plures eſſe oportet ad receptum. *Quartò*: Hoſtes arcibus maximè oppugnando deſaſtantur; ità docet *Appianus*. *Quintò*: Dum hoſtes patrias Arces oppugnant, homines patrij, beneficio temporis uti poſſunt, ut habet *Livius*. Quæ objici poſſunt, clariſſimè reſellunt ijdem *Ammiratus & Contzen*: *Infidelitate Præſectorum, & præſidijs, hoſtes in Patria nidificant, regio ipſa ſuſpecta eſt &c.* Reſpondent: ſi Præſecti arcium, & Miniſtri aularum, Principem prodere, & hoſtibus objicere conſentiant, nullam eſſe ampliùs evadendi viam; neque tamen ideò à munienda Patria ceſſandum. Nemo unquam dixerit: Exercitum adverſus hoſtes educendum non eſſe ex eo, quòd proditione *Ducum* Exercitus cædatur: faciliùs Exercitus univerſus ad victimam duci poteſt, & prodi, vel vendi ab uno infideli, & ingrato, vel alienato *Duce*, quàm ſimul omnes arces hoſtibus tradi. Deinde, ſi pauculas retineas arces, Regionem ſimul totam retinebis, ut neque ſi velint omnes ſubditi à fide poſſint deſciſcere; faciliùs verò ſinè arcibus deſciſcent. Quid hætenus *Belgium* adverſus *Hollandos* tot alijs hoſtibus cinctum, quid *Hollandiam* adverſus *Hiſpanos* invictam præſtitit? certè nullum aliud hoſti-

Noſtrã ſententiã: Arces ſine delectu nõ diruendz.

Caſar l. 7. de bello Gallico.

Hirtius l. de bello Alexandrino.

Appian. l. de bello Punico.

Livius l. 2.

Objectiones ſolvuntur.

hostium votum est, quàm omnes munitiones perire. Rursus, quorum diversa est sententia, objiciunt: *unâ arce Grabstein, aut urbe Zittaviâ captâ vidimus, & sensimus bello Svecico, hostes totam Regionem Litomericensem, Reginohradensem, Boleslaviensem, &c. tributarias fecisse; idem dici potest de Arce Pontensi, & ceteris. Igitur si diruta prius fuissent, nulla sensissemus incommoda.* Facilis responsio: nam, si Arx alia vicina illis fuisset, dominari nō potuissent; sed quia nulla altera, nisi remotissimè Arx stetit, ideo hostes dominati sunt. Exempli gratiâ: *Grabsteinense* præsidium Svecorū, usque *Reginohradecium* (quod à Cæsareis tenebatur) tributa exigebat; *Pontenses* usque *Pragam*, idemque est de alijs; at si arx altera uno, alterove milliario fuisset præsidio Cæsareo communita, quid

quiso illæ *Svecorum* Arces efficere potuissent? neque se commovere *Sveci* timore præsidiorum *Cæsareorum*, ausi fuissent. Illud unum hoc loco videtur addendum, quo uno sententiam hanc meam consigno: itâ me Arces probare, ut nimiam earum multitudinem in Patria non probem; dejiciantur, quæ defendi non possunt (putâ quæ fontibus destituuntur &c.) quæ nullam Patriæ utilitatem præbent, hostes non arcent, & impunè volitantes nihil morantur, sicut procul extra viam &c. In ea Arcium copia ex tribus, vel quatuor eligenda una, quæ regioni ad unū, exempli gratiâ, milliare defendendæ sufficiat; maxima tamen cura arcium *in limitibus* semper habeatur, ut plures sint, egregièque communitæ, quas hostis à tergo relinquere non possit.

Quædam
Arces inuti-
les dejicien-
dæ.

C A P U T I X.

Aliquid de Castro S. Wenceslai, seu Arce Regia Pragensi.

Arceium omnium Principatum per Bohemiam omni jure obtinet *Arx Pragensis*, quam *Castrum S. Wenceslai* (*Grad S. Wáclawa*) omnis retro antiquitas appellat, ex eo maximè capite, quod hîc Sanctissimus Princeps requiescat, atque huc mortales ejus exuviæ *Boleslaviâ* sint translata. Extat insuper vox S. Viri apud vetustos Scriptores Ecclesiam *S. Vito* fundantis: *Hæc requies mea, hic habitabo in saculum saculi*; habitat certè, quantum corpus attinet, sèque adesse Suis præsentem semper numine, & miraculis probat ex cælo. Hæc igitur Arcium omnium per Bohemiam Caput, Sedes Regia antiquorum Regum Bohemiarum,

Arcis San:
Wenceslai
gloria & di-
gnitas.

ubi jura illi, & responsa reddebant, unde illi velut *bona Fortuna*, dona & missilia sua, favoresque, & gratias spangebant in populum; hîc *Comitia*, hîc *Judicia* celebrantur; hîc *confessus omnes publici*, hîc *Tribunalia* omnia, sed præcipuè consilium *Regis*, *Locum tenentium*, *Camera*, & summum *Appellationis Tribunal* (de quibus agemus suo loco) tum *Cancellaria Regni*, verbo: quidquid est publicum, hîc agitur. Arx hæc una justis oppidi instar habet; nolo impar humeris meis onus imponere, & Arcem hanc describendam suscipere; alijs, quibus otium suppetit, & abundat ingenium, hunc laborem relinquo; mihi præcipuas *Arcis* partes nominasse satis erit.

✠

§. I.

Ecclesia Metropolitana. quam interiùs visenda contineat.

Ecclesie
Metropoli-
tanz ædifi-
cium.

ANte omnia in *Arce Pragensi* spectanda, & admiranda occurret *Basilica Metropolitana Pragensis Ecclesia ad Coloniensis Ecclesia* formam descripta, & dum inchoatur, deliniata. Quæ forma olim hujus *Ecclesie* antiquorum *Ducum Bohemia* temporibus fuerit, diligenter in annalibus suis *Cosmas Decanus* per vetus Bohemię Scriptor, nominatis omnibus sacrijs, columnis, altaribus, choris, & testudinibus explicuit; vastæ molis fuisse vel illud satis ostendit, quòd *Sacrarium S. Prasulis Adalberti* (quod hodie extra Ecclesiam videmus) in medio *Ecclesie* steterit. *Foannes Bohemia Rex & Carolus IV. Casar* ejus filius, Regio prorsus consilio, *Ecclesie* novæ, cum vetus, primùm flammis, deinde tempore concidisset, fundamenta (ut in *Arnesto* pridem narravi) jecerunt. Non vacat historiam hujus *Ecclesie* persequi, quam duo ætate nostrâ Præclari in Patria Scriptores, *Cragerius S. J.* in Pulveribus suis, & *Pessina in Phosphoro* diligenter tractârunt: nolo igitur tractata repetere, summas tantùm, & puncta rerum memorabilium recitabo. *Ecclesia* ipsius ante omnia altissimus *fornix* suspiciendus est; *Vexilla* pendentia *Victorię Cœlestis Albo-montana*; *fornix* maxima pars, fenestris quàm plurimis summâ arte, & innoxie apertis, lucem admittens; *Ambitus* cum intercolumnijs totum templum in alto sub fenestris circumiens. in eo ambitu *effigies* plusquam mediâ sui parte ex pariete prominentes aliquot notandæ, inter quas est *Benefij de Weismil* viri nobilissimi *Canonici Pragensis* imago, qui *Fabrica* huic *Caroli IV.* temporibus præluit, ut ipse in historia sua narravit.

Altitudo
Ecclesie.

Sacrarium
S. Wences-
lai.

Sacrarium S. Wenceslai prorsus gemmeum, visu dignissimum habetur; *gemmeum* dixi, quòd gemmis varijs,

Fastide præcipuè, parietes ipsi consentent, & colluceant, quale opus non facile in vicinis, ac remotis provincijs invenies. Sacellum alterum simile prorsus, & simili opere gemmeo (ut lapidum scilicet vicem gemmæ suppleant) habet *Bohemia Carlsteina* ab eodem *Carolo*; sed nobis, nescio quo Patrię fato, domestica omnia sordent. Porro commissuræ gemmarum, & lapidum afforis vero auro tinguntur; *Sacellum* supernè varijs, & elegantibus picturis collucet, quibus *vita S. Wenceslai* pereleganti penicillo describitur. Inter eas notare oportet *Caroli IV.* ejusque ultimæ conjugis (nam primùm *A. 1372.* perfectum est opus) effigies, ex quibus veterem *Regum & Reginarum* nostrarum habitum ad unguem cognosces. At pius, & probus Viator in hoc *Sacrario* insuper *Tumulum SS. Ducis Wenceslai* altè ab humo eductum) deinde innumerabiles, & rarissimas *Sanctorum Reliquias* (utpote *Magnatum, & Procerum cœlestium*) adorabit. Earum *Catalogum* duplicem (nam duùm sunt generum: alię *Metropolitana*, ipsius videlicet *Sanctæ Pragensis Ecclesie*, alteræ *Carlsteimenses* in *Arce Caroli IV. Carlsteina*, quondam servatæ) in *vita Arnesti I.* pridem recitavimus, & post nos diligentius has enumeravit toties laudatus *Pessina Decanus Ecclesie Pragensis*. Verbum hîc unum tantùm adjiciam: tam raras, tam eximias in hac *Ecclesia, Sanctorum Reliquias* asservari, maximè ad *Christi* humanitatem, ad *DEI Matrem*, ad *SS. Apostolos & Evangelistas*, & ad cæteros *Divos* pertinentes, ut pleræque per orbem *Ecclesias* hâc dote, hęc nostra provocare cum non dubia spe *Victorię* possit. Porro *SS. Martyris Wenceslai* *Tumulum*, multi *Principes*, ac *Reges* nostri suscepère ornandum: *An. 1126. Sobieslaus I.* post

Nota.

Benef. I. 4.
Chron. ad A.
1372.

renovatum
A. 1614.

Sanctorum
Reliquiæ
duplices.

In Phosphoro
Radio I V.

S. Wences-
lai sepul-
chrum.

Victoriam de Lothario cœlitus obtentam (in qua ipse *Cæsar* captus est) *Coronam auream S. Wenceslai* sacro capiti in sepulchro impoluit; quid *Carolus IV.* statuerit, cum novam Regni Coronam per *Blancam* Conjugem fieri iussisset, in *Vita Arnesti I.* narraui. Eodem *Carolo* regnante *Tumulum S. Martyris* Proceres Bohemix monilibus gemmeis, & aureis maximo pretio exornârunt, in quibus cujusque familie gentilitia signa spectabantur; sed hæc fuere, non sunt. Ætate nostrâ *Matthæus I.* Archiepiscopus Pragensis *S. Wenceslai Tumulum* pretiosissimo opere, statuis argenteis, & marmoreo ascensu contexit; quod opus in hac brevitate non vacat describere; ad spectandum Peregrinos invito. Satis de *Sacrario S. Wenceslai.* reliqua *Sacella Ecclesie Pragensis, Ducum & Regum Bohemix* antiquorum *Tumulis,* eorûmque super *Tumulos* statuis, & inscriptionibus, tum altaribus venustissimis implentur. *Imago,* quæ in summo Altari visitur, *S. Joannis Evangeliste,* palmam artis dicitur obtinere, quam Pictores eruditi nunquam se satis mirari posse fatentur. Post *S. Viti* altare plurimum *Episcoporum Pragensis Ecclesie* corpora quiescunt, idque ipsum marmora sepulchralia demonstrant curioso. Sed *B. Joannis Nepomuceni* *Tumulus* mirabilis, duplici ordine ferreorum cratium permunitus, majorem & honorem, imò & horrorem meretur, quem si temerè quis calcârit, non effugiet dedecus, ut innumeris constat exemplis. Stat super Divi *Tumulum Candelabrum,* cujus pes (ex quo Metallo non liquet) artificiosissimis Puerorum sese implicantium statuis impletus est; hunc *Pedem* è *Salomonis Hierosolymitano Templo* *Mediolanum* allatum, postea captâ *Urbe* à *Friderico Abenobarbo Cæs. Regi Vladislao* donatum *Rex Templo S. Viti* circa An. 1160. transcripsit: nostrâ ætate *Sereniff. Archidux Leopoldus* huic *pedi saxeo* impoluit *Effigies SS. Patro-*

B. Joannis
Nepomuce
ni Tumulo.

morum Regni Bohemix ex orichalco parvulas, sed singulari opere, & artificio perfectas. *Corpus S. Sigismundi* in *Sacrario* suo conditum. (ut & *Corpus S. Wenceslai*) arcâ aureâ quondam *Carolus IV.* conclusit: hodie etsi aurum abest (à *Sigismundo Caroli Filio* bellis Hussiticis consumptum) provocat tamen sacro horrore *Peregrinorum auream Pietatem.* Ponè *S. Sigismundi Sacellum,* Locus est (quem Ecclesiasticâ voce *Sacristiam* vocamus) in quo fornix is lapidæ projecturæ à summo deorsum pendentibus multis sunt admirationi. Geminus profus est fornix ille humilis in hac eadem Ecclesia, ab eodem artifice *Beneffio* perfectus, quem *sub Regis Oratorio* ad *Meridionalem Ecclesie portam* videmus pendentem. Duo adhuc opera præter alia visu dignissima esse puto: in primis *Mausoleum Regium* ex *Alabastrite.* Nitorem operis, statuarum symmetriam, & venustatem, qui ista intelligunt, suspiciunt, & admirantur: in eo *Mausoleo* sumptuosissimo, inter alios ex *Regibus nostris Carolus IV. Ladislaum, Georgium Podiebradium &c. Ferdinandus I. Maximilianus II. & Rudolphus II.* *Austriaci Cæsares* conduntur; *Caroli IV. & Ladislai* corpora incorrupta, initio hujus sæculi vidisse, & tractasse, qui condendis, & ordinandis *Regum corporibus, Rudolpho II. Cæsare* jubente, præerat *Georgius Bertholdus Pontanus* *Ecclesie Pragensis Præpositus* testatur. Postremum quod in hac Ecclesia visendum occurrit, *Organum Musicum* esse puto: admirandi illud est operis, incredibili sonorum suavitate, quam *Organopæi* recentes, & hodierni efficere non possunt, & nesciunt; crediderim etiam antiquitate (ut in vino accidit) lævorem fistulis induci, & austeritatem illam, & asperitatem novitatis in ipso plumbo, & metallo quodammodo mitigari, ut purissimè exeat sonus: nam propè omnia antiquiora, quæ audierim, organa, suaviora, & dulciora sunt recentibus.

S. Sigismundi.

Sacristia Ecclesie.

Regium Mausoleum.

Pontanus Bohemus.

Organum Musicum.

tibus. Quis hujus organi Machinator fuerit, nondum legi; nihil dubito, si quis curiosè omnia in opere lustrat, nomen inventurum. Memini adhuc Puer in *Falvo Organi* pereleganti artificio stantes pictos viros duos vidisse, alterum legebam esse *Carolum*.

Leiton, vel *Laiton*, Musicorum ætatis suæ Principem, qui apud *Duces Bavaria* Musicen diu rexit, ad *Cesarum Aulano Pragam* (ut apparet) subinde vocatus; quem alterum pictura exhibeat, jam non memini; fortasse operis auctorem imago proponit.

§. I I.

Quæ afforis ad ipsam Ecclesiam spectantia visu digna occurrant, & de quibusdam privatorum edificijs.

Ecclesia S.
Viti afforis.

Ecclesia *Pragensis* toto Gothico, seu (ut vocant alij) *Lombardico* opere constat quadratis, & sectis lapidibus; coronides, & pergula totum Templum supernè gratiosè circumveant, & coronant, turritis, ut ita dicam, præpilationibus (quod videlicet, quidquid ex lapidibus eminet, turriculæ formam referat) Tectum ex orichalco componitur; *Nativitatis Ecclesie* continuare ædificando cœpit nostrâ memoriâ *Matthæus* Archiepiscopus, ut *Sepulchrum S. Adalberti* (quod in exili Sacrario nunc honoramus) magnificentius, longâ & vastâ testudine fornicum contegeret; Mors optimi Præsulis abruptit omnia. E regione hujus Sacrarij, quod *S. Adalberto* consecratum diximus, locus est exiguus, muris cinctus, verbo: *Camiterium*. Eum locum allatâ ex *Palaestina terrâ sanctâ* (quæ fuit Majorum nostrorum Pietas, exemplo per *Bohemiam* sat vulgato) aggestum, & glebâ illâ sanctâ cumulatam, narrantes audivi; an id certum satis, inquirere per tempus non licuit. Ad dextrum *S. Adalberti* latus *Turris S. Viti* altissima, & quanquam aliquot incendijs deformata, firma ramen adhuc, & non omnino invenusta spectatur; tota supernè lapideis cancellis obitur; imam turris hujusce partem occupat *Sacrarium altissimum Hazmburgica stirpis*, quæ nuper in ultimo ejus stirpis heroë *Jaroslao* defecit; mediam turrem *Campana* implent; quarum duæ, *S. Sigis-*

Turris S.
Viti.

Campanæ.

mundi & S. Wenceslai nomine, conspicuæ magnitudinis, ut post *Ersurdensem*, aut unam fortassis aliam, vix nominari possit, altera, quam nostra non vincat; nihil ad hanc est *Glacensis*, nihil *Olomucensis*, nè *Viennensis* quidem. Veteres scriptum reliquere: cum hæc campana maxima sub *Sigismundo Casare* in turrin extraheretur, *Libratores*, quibus id datum erat negotium, insigni arte perfecisse, ut facillimè totum negotium iret sub manus, adeoq; *Sigismundi* postea *Cæsaris filix Elisabetha* adhuc puellulæ filium sericeum obtulisse, quod ipsa glomerando, & in globum lenitè volvendo (rotis, & machinis omnibus filiductum sequentibus) *Campanam* in sublime prius traxerit, tum in *Turrim* inseruerit, omnibus, qui adstabant, stupore defixis. Porro de *Campana S. Wenceslai* hoc in *M. S. Codice Cutenensis* historix lego: *An. 1509. in Februario Vladislaw Rex petijt sibi dari campanam majorem ad Ecclesiam S. Barbara Cutenbergæ pendentem; data statim est, eamque Rex S. Wenceslao in Arce Pragensi donavit; Cutenensibus aliud metallum dari Rex jussit, fusæque est Campana, 80. centenariorum, quam hodièque audimus. At Praga ex Cutenensi Campana addito etiam novo metallo, alia Campana fusæ est, quæ 270. Centenarios aequat pondere; sudere grandem hanc Campanam Bartos Civis Pragensis, & Andreas Praczek Cutenensis.* Hæc omnia, quæ de *Campanis*

Ecclesie Metropolitanæ attuli ad *Lydium* Chronologiæ lapidem examinanda sunt: constat enim sub *Ferdinando I.* An. 1541. incendio ferali *Arcis S. Wenceslai*, etiam *Campanas* magnâ parte correptas & corruptas fuisse, adeoque Campanæ hodiernæ alterius sunt operis, sumptuum, & laboris. Hic hærebam in sicco, cum ecce Vir amicissimus *Fabianus Blouvsky* ad Regium Cameraticum Judicium Secretarius, ex amore studiorum nostrorum, communem utriusque Amicum *Dominum Jacobum Tanner* Primatem *Hradczanensem* perpulit, ut iter illud penè dixissem cœleste susciperet, Turrimque S. Viti conscenderet; conscendit, & hæc retulit: primæ magnitudinis *Campana S. Sigismundi* nomine insignitur *Ferdinando I.* Rege nostro sumtus prabente An. 1549. post incendium *Arcis à Thoma Jaross Brunensi* fusa, & ponderat (ut vocibus in hoc genere usitatis loquar) centenarios metalli *ducentos septem ac viginti*. Altera secundæ magnitudinis fusa An. 1542. *Wenceslai* nomine gaudet. Tertia *Requial* dicta, quod ad *Missam* pro defunctis *Regibus* habendam horâ 8. signum eâ quotidie dari solet, fusa An. 1546. sumptibus *D. Udalrici Pauzar* Equestris Ordinis viri. Quarta *Dominicus*; Quinta *Kurnik* (illa ob Dominicum diem, hæc quod ad *Chorum* advocet) appellantur. Dux reliquæ *Josephus & Maria* minores sunt, & ferè ut ad *Chorum* complendum Musici pueri, adhibentur. Supremam Turris partem obtinet *Horologij machina* cum suis cymbalis, & octuplici in omnem Cœli plagam horarum, deinde simul inferiore loco quadrantium Indice. *Cymbala*, quæ dixi, alterum horarium, & alterum, quod quatuor horæ segmenta nunciat, ab optimis in arte fuloria Magistris, quos circa se *Rudolphus II. Imperator* habebat, perfecta, argenteo sono, adjunctâ quâdam forti penetrabilitate mirificè commendantur, & placuisse

Horologi-
um Arcis.

Rudolfo, Urbique, cum primùm audire contigit, annotatum invèni. *Horas* sonantes repetit *malleus* majori Campanæ affixus, trahente ex alto, cui horarum cura commissa est, *Vigile*; (is enim cum familia, & socijs per-
vigilat, & summam incolit turrim) quò fit, ut *horas Arcenses* tota *Triurbs* exaudiat, iisque tempora diei, ac noctis dividere possit; quamvis non desint plura tricenis horologia Turribus affixa per Urbem, quæ idem præstent. *Globus Turris* hujus aureus inauratus cum *stella* supernè (in quo, nuper nato *Augusto Puer*o vexilla Regia duo agitari ab homine quodam intrepido vidimus) tam purâ luce, & radijs coruscant, ut ad multa milliaria cœlo sereno stellas provocet, & sæpe nocte paulùm latiore illudat oculis, & *Hesperus* esse putetur. Sed quid ista ad antiqua *Caroli IV.* tempora, quem in Arce sua *Regia Pragensi* *Turres* duas fortissimas juxta, & formosissimas (nam turritis operibus mirificè oblectabatur) excitasse narrat *Benessius* (*Caroli IV.* quondam *Aulicus*, postea *Canonicus Pragensis*, & ex *Canonico S. Francisci Religiôsus*, qui hæc ante se gesta videbat) alteram, quæ *Orientem*, alteram, quæ *Occidentem* spectaret. Eas *Turres* plumbo totas prius contexit, sed plumbum insuper non aliquâ comicâ, sed *auri veri liturâ* crassâ perfudit, tam gratâ exinde auri luce, tamque admirando spectaculo, ut nimius earum splendor aciem oculorum repercuteret, ac silentium quoddam, & modestiam oculis imperaret. Porrò hanc ipsam *Turrim S. Viti*, de qua ab initio loquimur, idem *Carolus Imperator*, cum ad Imperium, & Civitates Imperiales incolendas invitaretur, idem, inquam, *Carolus Imperator*, coram *Legatis* affirmavit, hanc turrim se posse gemmis, tum auro, & argento Bohemico, ac tandem lapidibus pretiosis totam contingere, & tot cumulis circumvallare, ut nec apex turris appareret; sed hæc aptiore loco jam commemorata sunt.

1678.

Turres Ca-
roli IV. in-
auratæ.

Beness. l. 4.
Chronol. ad
d. 1370.

Tur-

opus Ma-
vum in
turi.

Turrilatus meridionale, uti & extimum *Sacrarium S. Wenceslai* (de quo jam diximus) parietem spectabilem facit artis rarissimæ opus (*Museum Plinius*, alij *Museum* appellant) cum videlicet ex lapillis coloratis, atque inter se miro artificio innexis, & copulatis, *Imago* aliqua debitis coloribus illuminata existit, idque laudatur magis, quò propius ad picturam, & proportionem personarum, & rerum accesserit; tale Museum opus gemmeum offertur, *Resurrectionem* ultimo mundi die, & *Christum cum Sanctis* è cælo mundum judicantem graphicè representans. Sub *Carolo IV. An. 1371.* maximis impensis (an *Caroli* ipsius, an alterius, non constat) perfectum; scio paucos præstantiam Imaginum istarum mirari, eâ causâ unicâ, quòd artem ignorent, oculosque afferant in eruditos. *Canonicorum Domus*, & *Præpositi ac Decani* ædes, *Locus Capitularis*, ac cætera privatorum hominum in Arce ædificia, nihil habent,

Ædificia
scilicet.

quod magnopere commendetur. *Rosenbergicorum*, & *Perenstheimensium Procerum*, nunc *Lobkoviciorum Principum domus*, elegantissimis, & venustissimis cubiculis, & palatijs constant, more veteri, auro, & imaginibus artificiosis exornatæ; sed hæc communia omnibus *Procerum Domibus* omitto; non enim, nisi paucissima, & quæ visu digna existimo, neque ea explicanda, sed indicanda sumsi. *Turris alba* quid sit (Nobilium reorum carcer) tum, quæ gemmariorum, & artificum Regiorum Domus ante Arcis ingressum, tum alia in ipsa Arce, in qua tormenta, & currules machinæ funduntur (cui operi interfuisse non semel, in parte felicitatis repono) explicare operæ pretium non puto. De *Primo in Bohemia Cænobio Virginum Sancti Benedicti*, deque ejus prærogativis, & historia, tum de *Collegiata Ecclesia Omnium Sanctorum*, alio in loco dicemus.

§. III.

Aliqua de publicis operibus in Arce Pragensi, deque habitatione Regia, ac Palatio Vladislai.

in Pragæ.
quàm
modo
eo sedeat

Privatum dici non potest, quod *Regium* est; adeò privata omnia Regum, sive ob exempla, & documenta in sublimi posita, sive ob vitam ipsorum *Regum*, quæ Republicæ consecratur, publica censentur. Sed *Domus Regia* potiori jure in publicis operibus numeratur: publica fortuna, publica Regni salus, publica Justitia, Prudentia, Fortitudo, cæteræque Regum virtutes, *vestibulum Regia* obsident, & *pænas & præmia* (quibus continetur Respublica) dispensant. Sed in rem præsentem veniamus. Crediderim in primis, aptiore in loco collocari *Arcem Regiam* non potuisse: *minor Urbs Pragensis* jacet Regi sub ictu; *Antiqua, & nova Urbs* in oculis, sic, ut ubi quid geratur, in ponte, in flumine

in foris, & compitis, in domibus, turribus, mœnibus, & in vicinis collibus omnibus ex Arce contempletur. Regia cubacula describere supervacaneum puto; satis est dicere: Procerum & Aulæ totius judicio, in terris omnibus, quas habet *Regnatricis Austriacorum familia*, non esse alteram, quæ commoditate locorum, & prospectus, & cœli libertate ac salubritate, magnitudine, & capacitate comparetur; verbo absolvam: talis est Arx, qualem *Ferdinandus III.* augustæ memoriæ doctissimus Imperator, consultis maximis in architectura magistris, optavit, & statuit: hic enim Imperator Veterem *Arcem Vladislai, Rudolphi*, ac cæterorum Imperatorum ad uniformitatem quandam ædificando perduxit.

Habitatio-
nes Regiæ.

Me-

Memini An. 1641. *Præfectum* Regiæ Fabricæ Dominum *Dionysium Miseron*, Magistro in Mathematicis meo R. P. *Theodoro Moreto S. J.* exhibuisse totam *Arcis Pragensis* structuram, ex charta, & aſſerulis compactam, cum omnibus cubiculis, ambitibus, fornicibus, *ad ulnas & menſuras* omnes exactam, quam *Cæsari Viennam* mittebat, quamque ipſemet *Miseron* confeſerat, qui navatæ hujus operæ pretium 100. Imperiales reportavit. Hęc descriptio (quam tunc vidi) ſi nunc eſſet ad manum, curioſo Lectori ſub aſpectum poneret omnia; ſed hæc à me nemo poſtulet, qui indiculum paro. Porro *Cubicula Regia Domus* propè omnia tranſitoria ſunt, atque ita aptata (quod *Cæſar Rudolphus* maximè quaſiſſe dicitur) ut nemine ſentiente, ſive die, ſive nocte, ad *Eccleſiam S. Viti*, ad *Palatia*, & habitationes cæteras, ad *Equorum ſtabula*, ad *hortos Regios*, ad *Domum Mathematicam*, ad vicinas *Rosenbergicorum Procerum ades*, occultis itineribus, imò etiã extra *Arcem* ſubter tecto pulvere pontis ad *Theriotrophium*, ſi liberet, *Imperator* commeari, & deſcendere poſſet, vix obſervatus ab ullo. Præcipua, & viſu digniſſima *Arcis* hujus ſunt: *Palatium Regis Vladislai* (de quo agemus brevi) *Palatium*, quod vocant *Hiſpanicum*; *Sacellum Regium* cum venuſta turriculâ; *Regis & Regina*, & *Gynæci habitations*; cubicula plurima conjuncta, in quibus olim *gaza Regia*, & quidquid ab arte illuſtre fuit, ſervabatur (*Schatzkammer* & *Kunſtkammer* appellabant, quaſi *Gazophylacium*, & *Technophylacium* diceret) quod utrumque à *Svecis* evectum dolemus. *Stabulum Equorum* ampliſſimum ex marmore, & ſectis lapidibus cum auguſto fornice; *Fons* cum *S. Georgij Equæſtri ſtatua*; *Pons Pulvereus*, ut vocant; *Horti Regij*; *Domus Mathematica*; altiſſimæ ſolæ propugnaculum, in quibus olim, aureis *Rudolphi* temporibus, omne ferarum genus paſce-

batur; & ſiquæ alia. *S. Georgij Equæſtris ſtatua*, (quam modò nominaveram) miraculo eſt artificibus; ex ære campano conſtat; *Equi*, & *Sancti Equitû* lineamenta tantâ diligentia expreſſit artifex, ut nihil magis; minima venulæ, & fibræ, & quidquid uſquam in *Equo* vivit, vivit in ære; præcipuum mihi viſum ſemper eſt, quòd & conatum *Equi* in ſaltu, & *Equitû* totius ſeſe ſaltui accommodantis flexum ad ungvem expreſſerit. Fabricatum hoc opus eſt An. 1373. *Carolo IV.* regnante, ut in *Epitome* narraſi; ſub hac ſtatua aqua dulcis, & fontana ſyphonibus, *Dracone aquam vomente*, magno impetu ſalit. *Pons ſublicius Ferdinandi I. Regis*, ac *Cæſaris Imperio* fabricatus eſt materia, & trabibus inter ſe miro artificio junctis componitur; ſupernè conſectus eſt totus, & ſub eo tecto ligneo trames occultus, quâ *Rex* à nemine obſervatus, ut dixi, ad *hortos ſuos*, ad *feras*, ad *Mathematicam Domum*, cum liber, exire poſſit; mirantur, qui hæc intelligunt, lignatores; ego altitudinem & longitudinem pontis (ſi quid intelligo) & quòd tam altè pendeat, miror; ſubter pontem rivulus fluit; in altitudinem immenſam *Arcis valla*, & ſubſtructiones deſcendunt, quæ hujus pontis auxilio æquali paſſu ſuperantur. *Horti Regij* nunc quidem, abſente ſcilicet apud *Auſtrios Rege*, magis, ut nomen ſuſtineant, quàm, ut aliquam amœnæ novitatis, aut novæ amœnitatis gratiam mereantur, coluntur; & quamvis diligentiſſima *Cultoris* manus eſſet, quid hodierna rerum facies (comparatè ad ſuperiora tempora loquor) haberet, quod *Rudolpho Cæsari* & præſenti, & ſummo hortorum amatori, & admiratori, poſſet opponere? nihil erat in plantis ſalutare, nihil in floribus, arboribusque formoſum, nihil, quo ſe *Italia*, *Hiſpania*, imò & *Asia*, cæteræque fertiliſſimæ, & humaniſſimæ ex cultura, & ſatura *Regiones* jaſtabant, quòd

Ocultus
Regi per omnia tranſitus.

non continuò *Rudolphus Casar* posce-
ret, & precio liberalissimè pertoluto,
in hortos suos transferret. Quæ ra-
ritas arborum, fruticum, florum, plan-
tarum in hortis illis *Cæsari* creverit,
Mashioli herbarium, & Commentari-
um in *Dioscoridem* ostendunt; pauca
adhuc supersunt priscae illius gloriæ
vestigia. Addiderat hortis suis *Casar*
rupes, & pendentia saxa, cavitates, &
antra manufacta, & nemora, in qui-
bus grandem tum domesticarum, ut
phasianorum, perdicum, aliarumque
hujusmodi avium; tum etiam pere-
grinarum ex *Turcia*, aliisque terris nu-
merum, ferreis retibus claudebat. Ad
has amœnitates, ut animum oblecta-
ret, oculosque palceret, quotidie ve-
niebat *Rudolfus*. Accepi à senibus,
cùm jam *Imperator* ætatis vitio moro-
sior fieret, neque nisi coactus, sui co-
piam faceret, advenas, qui ad viden-
dum *Cæsarem Pragam* aliquando veni-
ebant, id maximè hoc artificio conse-
qui solitos: Sociorum *burtensum*
vestes, vel *stabulariorum* (nam etiam
Equorum stabula inviscbat quotidie)
inducebant; hæc fraude, & simulatio-
ne contekti *Cæsars* occurrere aude-
bant, & quantum volebant aspectu fati-
ari. Inter Regios hocce hortos stat
Domus, quam *Mathematicam* omnes
appellant, structurâ miri operis totâ
saxeâ. Ajunt ejus unius Domus ædifi-
cationem *Ferdinando I. Casari* cen-
tum florenorum millibus constitisse.
Columnatum opus est infra, supraque
cum pergulis ad omnem cæli plagam,
quæ columnis, plurimis, ut dixi,
sustinentur; intus in interiore Domus
parte sub ingenti fornice grande *Palatium*,
tum ad Conviviorum, tum si
lubeat, ad ludorum hilaritatem aptis-
simum aperitur; alia commoda hu-
jus Regiæ Domus, præsertim ad astro-
rum aspectus, & in totam Urbem, &
varios anfractus *Moldave*, totamque
ad eò regionem despectus, cùm & al-
tissimo loco sita sit, sola, libera, cujus
luminibus nulla alia officiat, cui totus

horizon (particulâ Cœli occidentalis
exceptâ) pateſcat; hæc, inquam, &
plura alia commendationis, & utilita-
tis capita prætereo. Duos habet ambi-
tus, duplicésque fornices alteros al-
teris impositos. *Inferior porticus* est
columnis saxeis quidem, sed tereti-
bus, opere Corinthio, æquali spatio
distinctis innixa. *Superior ambitus*
sub dio est pinnis lapideis, pavimento
Cedriño, à putredine hætenus immu-
ni. Capita, basésque columnarum
varijs historiæ, poëmaturmq; em-
blematis artificiosissimè exornata.
Sed *Rudolfi Casaris* temporibus *Carolo*
Schotto homini Italo, magicis, stygiis-
que artibus claro, hæc *Domus* non tam
ad Cœlum, & terram intuendam,
quàm ad Inferos, & manes sollicitan-
dos subserviisse narratur; exhibuisse
illum, quæcunque in Urbe Regia, in
cœnaculis, cubiculis, & domorum la-
tibulis gererentur; in scenas, maxi-
morum Ducum, Regum, ac *Princi-
pum Manes* ut erant, dum viverent,
ope Dæmonum inducere potuisse nar-
rant; quæ ego non assero, nè cui vi-
dear injurius, sed à senibus audita
commemoro. Sunt alii quoque in-
ter valla Arcis sitæ aedes, ut *Sphæristeri-
um* ad honestam Aulicorum volupta-
tem, deinde ad instructionem, & exer-
citationem *Equorum* ædificium aliud,
accommodatissimum utrumque, &
plura alia. Sed me *Palatium Regis*
Wladislai ad se vocat: nihil in hoc ge-
nere *Arx Regia Pragensis* illustrius ha-
bet. An. 1502. 20. Septembris, *Be-
neß* architectus *Bohemus Civis Lanmen-
sis* hujus Palatij ædificationem absol-
vit. Laudant, & commendant opus,
quicunque egerunt de *Praga*, nostri,
extèrique Scriptores; illorum, utpo-
te in re sua, testimonia, nihil moror;
graviora, & certiora sunt Exterorum.
Gerardus Mercator, qui Europam uni-
versam describit, eique libro titulum
fecit *Atlantis*, negat in tota Europa
Porticum testudineatam, longiorem,
latiorem, altiorem, nullis columnis
susten-

Sphæristeri-
um.

Palatium
Regis Wla-
dislai.

M. S. Curia
Budavienſis.
Dresser. in Pra-
ga.
Atlas in Bob.

sustentatam (quod diligenter observandum est) reperiri; neque id Palatium solo affixum est, sed in ædium medio expanditur, & alio rursus fornice sustinetur, adeoque geminus, atque is amplissimus est fornix; alter, qui calcatur, alter, quo Palatium contegitur. In Palatio mercatorum officinæ, quidquid ab auro, argento, & gemmis collucet, proponunt; lectiores Libri, Imagines primæ notæ, sculpturæ, & artificum rariora opera, panni serici, & aurei, ab utraque Palatij parte prostant; in medio Nobilitas, & alij, qui negotium in Tribunalibus (nam adhuc per Palatium iter est) habent, ambulationibus, colloquijs, & consilijs tempus fallunt; ex hoc loco ingressus est in Conclave *Conventibus Regni* deputatum, inque *Cancellarias*. In hoc Palatio *Legationes Rudolphi Cesaris* tempore exceptas, & ad Cæsarem deductas (quales erant *Turcarum, Moscorum, Persarum, Tartarorum, Polonorum*) meminerunt senes. Narrat, qui *Pragam* excudit *Sadelerus* quotidie suo tempore, præcipuè durantibus Regni *Conventibus*, aliquot ibi hominum millia solitos convenire, & amitti transitu. Commendat hanc quoque *Basilicam* in sua *Praga Dreserus*; sed *Jacobum Typotium* Batavum Virum clarissimum, *Rudolphi Cesaris* historicum audiamus. Is igitur, cum *Ægidius Sadeler* hoc Palatium felicis, & artificiosâ manu æri incidisset, ab artifice rogatus, hæc imagini subscripsit, quæ ad verbum, ut sunt æri incisa, hoc loco recitabo: *Orthographicam, & vel sciographicam, si adversis Inspector, hypotyposim exhibeo. Ipsa subtractio φεσιμῶς*

Jacobus Typotius V. C. describit hoc Palatium.

αἰσιοσύνη, vel, ut Plinius loquitur insana, ingens atrium, salam vocant, ad Basilicam rationem, Augusta Domus splendori, sed & usui, magnificentiâ Vladislai Regis circiter M. CCCC. XCIII. annum Christianum, nova Regia Pragensi inter alia adjectum. Parietes cæmentis hexagonis lapidibus exteriorem partem lavigati, intus albario opere loricati, frontibus solidis, reticulatas utrinque testudines, quarum quintus ordo formicem ducentos duodecim pedes longum absolvit, interstitia, alibi valvarum, aliquot Antas, quæ ad Senatium; & Tabularia Regni, aliæve Judicij exercendis loca, etiam cœnacula, cubicalaque Regia patent, admittuntive, alibi ferè amplissima fenestrarum hypothya, vel vitro in æris injurias munita, aperiant, sustinent. Pavimentum intestinum ad alios sexaginta pedes coassationem, quam omnigena taberna (sive pergula mâli) & his superimposita perpetua pegmata, unde quaque vallans, extendit. Locus capacissimus, otiosus simul, & negotijs accommodus.

longitudo
formicæ
212. pedes
latitudo
60. pedes

Illustrissimo, & Generosissimo Domino Domino Christophoro Popl Baroni de Lobkovicz, Domino in Patek, & Diruviz, Rudolphi II. Romanorum Imperatoris Augusti, Hung: Boh. Regis, &c. Consiliario Intimo, Seniori Cubiculario, Supremo Regni Bohemia Curia Præsente, &c. &c. Sac. Cæs. Majestatis Sculptor Ægidius Sadeler dedicat MDCVII.

His ego, quod adjiciam de meo, non habeo; sed cuique rerum istarum curioso, & intelligenti, descriptionem *Jacobi Typotij* examinandam relinquo.

C A P U T X.

De alijs quibusdam sumtuosis, & operosis Majorum nostrorum ædificationibus. Pons Pragensis; Basilica S. Barbaræ; tum aliæ celebriores per Bohemiam Ecclesiæ; Campanæ; Corona Wisschradensis; Domus magnificæ; Cœnobia, & Collegia exædificata; Moles turritæ, & Turres memoratu dignæ.

Edificatio-
nes magni-
ficæ defen-
duntur.

Primos plerosque & in præconium, ac nominis immortalitatem genitos Principes, maximos ædificatores fuisse, eamque rem ad quandam *magnificentiam* (Virtutem summis quibusque viris supra vulgum positam propriam) pertinere, pridem in *Vita Arnesti I.* Pragensis Archi-Episcopi varijs exemplis probavi, eò Lectores remitto; hac virtute claruisse majores nostros, & præcipuè splendorem in Templis, & ornatum amasse, vel illa supellex sacra, cujus post tot hæreticorum incendia, & aduncas man^o neque millesima portio superest, satis ostendit. Non vociferabantur illi cum Satyrico, ut Calviniani nostri, religione non canâ, sed calvâ: *In sacris quid facit aurum?* sed imitatione Regum omnium Sapientissimi *Salomonis*, qui magno DEO maximis opibus, miraculo proximum condidit *Templum*,

aut *Regum*, cunabula Christi nascentis adorantium, qui aurum etiam inter Regia dona myltico significatu obulerant, exemplo, quidquid in gemmis, & auro, metallis, & arte rarum, ac pretiosum esse potuit, consecrabant; vide, quæ de Sanctorum *Corporum Reliquijs*, & sacris Exuvijs à *Carolo IV.* aliisque Regibus nostris pretiosissime exornatis, deque *Ecclesia Pragensis* divitijs attulit *Pessina in Phosphoro*; ab uno Templo discere, & conjecturam de cæteris capere licebit. *Cochlaus* ait: *Bohemiâ Italia comparari potuisse ob Templorum in utraque regione magnificentiam.* Sed liberalitatem, & splendorem Majorum in sacris, Libro alteri hujus Operis reservamus; hinc profana tantum Regum, ac Principum honori, aut publicæ Civium utilitati ac splendori, magnificè, & sumtuosè substructa prosequemur: *Caroli IV.* ædificationes in *Vita Arnesti* adduxi brevitate summâ.

In Boh. Vere
Templa magni-
fica.

Cochl. in Hæsticis.

§. I.

De celebratissimo Ponte Pragensi super flumen Muldavam.

Pontis lon-
gitud &
latitudo.

Pons Pragensis, ut enucleatius describatur, maxima ejus firmitas, latitudo, longitudo, turriti ingressus, & alia quædam pontis illius ornamenta, merentur; quo ponte longiorem, elegantiore, & firmiorem alterum in tota Europa reperiri negant *Dresserus*, & *Gerardus Mercator*: præfert ineptissime *Ratisbonensem Fabricium*. Constat totus

saxo quadrato; fornices subtrus octo-decim ex eodem saxo *Muldavam* flumen transmittunt; ipsi fornices alijs quodammodo fornicibus innituntur, siquidem columnæ loco, saxea quædam propugnacula fornicata, & intus, ut perhibent, cava, ex alvo fluminis surgunt eodem ex saxo, quibus fornices, ut dicebam, incumbunt. Longitudo Pontis pedes 1770. latitudo

Dress & Mer-
cor loc. cit.
Fabric. in Adi.
tibus lib: 1.

35. comprehendit; verbo: latitudo tanta est, ut tres currus commodè nullà offensione occurrentes, provehantur; sunt qui quatuor currus ponè se stare posse affirmant; at non posse, quin offendant, progredi, certum puto. Errat insigniter *Dreßerus*, qui hunc, de quo loquimur, Pragensem Pontem à *Githa* (*Judisa*, vel *Giska* scribendum fuit) *Wladislai I. Regis filia* (conjux fuit, non filia) An. C. 1171. cœptum ædificari scribit: nam *Gisca* hujus pons, ut *W. Ramess* narrat Anno 1342. ipso Purificatæ DEI paræ Virginis festo propè totus corruit. *Welsflavinus* in *Calendario historico* ad 3. Februarij diem An. C. 1342. tradit: nocte ante *S. Blasij*, lapideum *Pontem Pragensem*, quem *Regina Giska* Anno 1174 exstruere cœperat, & triennio in eo labore consumto absolverat, *Muldava* fluctibus immensùm auctis, quatuor locis abruptum, vix quartâ parte, eâque lacerâ, & malè stante relicta, in flumen corruisse præcipitem. Hic Pons alio stetit in loco, paulò scilicet inferiùs ad *Hospitalis Crucigerorum* ingressum, super parvam quandam *Insulam*, quæ hodièque visitur, in qua olim *Ecclêsia S. Joannis* condita fuit, quam ipsam fluctus, & exundationes fluminis illius creberrimæ, postea rapuerunt. Pontis, quem videmus, firmissimi conditor, & Fundator *Carolus IV.* primum lapidem ex ripa *Antiquæ Urbis Pragensis*, ingenti celebritate posuit A. 1357. Erat tum summa rerum omnium ad vitam hominum suffinendam abundantia, sic ut obolo argenteo, duodecim, aut etiam quatuordecim ova gallinacea emerentur; eâ oportunitate usos *Pontis* fabricando Præfectos, tradunt Veteres memoriæ, vinum & ova cum cæmento ad firmitatem operis subegisse ac miscuisse. Sanè tanta cæmenti illius adversus ligones pertinacia, & durities est, ut propè æquali labore, quo lapides, eodem cæmenta, & calcem, quæ lapides ipsos commit-

tit, & continet, frangi necesse sit, ut ipsi vidimus, cùm post *Svecorum Prægâ* abitum A. 1650. *Pontem* hunc ex *Antiquæ Urbis* ripa à *Turri abrumpe*re Præfecti militares jussissent; quod postea inutile suum consilium, imò & *Ponti*, & *Turri* noxium, nè aliud dicam, damnârunt, neque ultrâ progressi sunt. Porro *Pontem Carolus IV.* Fundator absolutum non vidit; annis post 145. (sæpe etiam bellis abruptâ ædificatione) A. C. tandem 1503. (aut 1502. ut alij volunt) perfecta est ultima *Pontis* concameratio, seu, ut ità dicam, propugnaculum cum fornice, cui *Pons* incumbit. Paulò antè (videlicet A. 1495.) abruptus erat aquarum vi ipso in loco, ubi hodie *Christi Cruci affixi* ex ære artificiosissimum signum erectum aspiciamus. Notant *M. S. Curia Budvicensis* memoriæ hanc aquæ injuriam, & quidquid in *Ponte* desiderari poterat, publicis *Pragensis Urbis Antiquæ* sumtibus, brevè reparatum, perfectum, & absolutum, ut modò diximus. Non possunt suâ laude fraudari *Procopius Pikhart*, ac præcipuè *Joannes Zagiczek* antiquæ Urbis Consules (ut *M. S. Universitatis Carolina* annotavit) quorum vigilantia operi instantium, *Pons* pristinam suam gloriam recepit: nam cùm antè quotannis indecoris substructionibus, & in tempus duraturo labore instauraretur, *Zagiczek Consul*, rem ex integro aggressus, ex temporaneo, ut sic dicam, fecit æternum, semel (haud tamen inutiliter) pecunijs effusis, ut in posterum pecuniæ parceretur: melioris notæ *OEconomus* imitatus, qui pro lucro depurant, pecuniam bene collocare semel, quàm perpetuam in emendo, vel reparando servitutum, & onus sustinere. Noster hic *Pons* fluminis *Muldava* subitis exundationibus, & procellis multùm oppugnari solet, & periculum est, nî cavemus, nè hoc Regni pulcherrimum decus aliquando amittamus, indignante *Muldavâ*, & jugum suum impatientius seren-

Quis Pontis hujus structor.

Wenc. Ramess in Vita Caf. Sigismundi.

Walden in Calend. hist. ad 22. Junij. M. S. Curia. se ad A. 1503.

Beness. l. 3. hist. Prag.

Quis Pontis ædificationem absolverit.

Materia Pontis.

Pons ab A. qua sæpe periclitatur

ferentē. Narrabat mihi Nestoreus, ut sic loquar, senex, qui annum a-tatis centesimum vicesimum diu expleverat, *Ferdinando I.* Regi hujus Pontis integritatem ad eō curā fuisse, ut cū defendendi Pontis alia ratio non occurreret, in præsentī ab aquis periculo, dispositos certos homines die ac nocte cum hastis, quibus falces straminum affixerant, stare jussit, ut vel hāc ratione fluctuum assilientium vortices molliū in subiectum Pontem inciderent, ac quodammodo frangerentur; exijs, quitum pontem defenderant, unum se fuisse senex asserbat; Annum, quod id contigerit, nominare ob diurnitatem temporis non potuit. Plura de hujus Pontis pulcherrimi periculis, alio in loco ad-

feremus, cū de *Exundationibus* erit sermo. Ornamenta Pontis, de statua *Justitia*, *Leonis*, *Capitis humani* (quod *Bradač* appellant) & aliorum signorum, in *Visa Ernesti* dixi, quæ non vacat repetere. Huic *Pragensi* Pontis germanissimum alterū (quamvis longitudine, latitudine, ceterisque ornamentis, *Pragensi* longè inferiorem, sed ædificationis arte persimilem) *Randnicij* habebat *Bohemia*, quem *Foannes* ejus nominis *IV. Pragensis Episcopus* commiseratione Pauperum super *Albim*, ut in *Epitome* nar-
ravimus, construxit, solido è saxo, opere *Lombardico*, cujus ruinas cum dolore spectamus. Utinam recon-
cinnari posset!

In historia Civitatum in Praga.

Pons Raudnicensis.

In Epit. l. 3. C. 18.

§. II.

De Basilica Cuthnensi, S. Barbaræ honori à fossoribus constructa.

Sancta Barbara honori constructa apud Cuthnenses Basilica, provocare, magnitudine, pulchritudine prorsus augustā, altitudine, artificio fornicum, aliisque hujusmodi rebus, omnes per *Bohemia* Ecclesias potest; nihil illa *S. Stephano Viennensi*, nihil *Pragensi Metropolitana* concedit. Magna est inter eruditos, & historice Patriæ peritos de hujus Basilica originibus, & annis disputatio; hanc ego disceptationem *R. P. Joanni Korzinek S. J.* qui *Cuthnensem Historiam* vulgavit, Viro amicissimo juxta, & doctissimo finiendam reliqui, qui simul hujus Templi descriptionem Lectoribus exhibuit; ego pauca, quæ in *Adversarijs* reperio, adferam; cætera, quæ ex *Libris Ereclionum* descripseram, scribenti submissi: *A. 1483.* ait Cuthnensis Codex *die Veneris ante S. Bartholomæi solennitatem, positus est primus Lapis Chori ad Ecclesiam S. Barbara; super illum verò fundamentalem lapidem duo aurei, & decem grossi bohemicæ collocati; posuere Magister Fossorum, & Procopius*

Quando sic hæc Basilica condita.

Kraupa, prima inter suos dignitatis. At, nè quis erret, antiquior est Ecclesie hujus origo, & ad *Georgij Regis* tempora referenda, ut quidam volunt. (*Stransky* perdiligens Scriptor Annum 1390. posuit, quo Templo huic initium sit datum) Sacrarium olim *D. Barbara* angustum steterat, eo prorsus in loco, ubi nunc in Templi medio parvum extat altare; hæc *Nicolanus de Prachniam*: qui adjicit ex Bulla Pontificis Romani, qui Ecclesie condendæ facultatem dederat, satis apparere, præcipuam dedisse condendi causam vicinos *Sedlecenses Religiosos*, qui juris sui retinentiores de fossorum cadaveribus sepeliendis multas difficultates movere solebant. Recenset idem *Codex vetustus*, quid, quove anno perfectum sit; tandem An. 1505. 8. Decembris, annotat, primam fenestram vitream in Ecclesia *S. Barbara* suffixam, & anno sequenti 1506. ab ædificatione cessatum; nominat etiam operis Magistrum *Reisek* cognomine, his pauculis verbis: *Die Mercurij post festum*

Stransky in Rep. Boi. C. 2. §. 6.

Prachniam in M. S.

De Arhitecto Ecclesie hujus.

festum SS. Petri & Pauli An. 1405. obiit Reysck, murarius præcellens, architectus Ecclesiæ S. Barbara. Dubium exoritur, an *Reysck* ille Pragensis, *Schole Rector in Tein, & Baccalaureus Philosophiæ*, qui novam *Turrim Praga* construxerat (ut in *Praga* narrabo) an alius sit ab illo? nomen congruit, nec ætas adversatur; unum illud obstat, quod *Codex M.S.* addere non omisisset, doctum, & eruditum virum fuisse, neque ita abruptè Murarium, & Statuarium dixisset. Liberum cuique sit, quod lubebit, sentire. Cùm maximis opibus hæc Ecclesia tandem stetit, *Reges Bohemiae* sue amantes, tuendo ædificio, & fartis tectis servandis, piâ, & magnificâ liberalitate, *duas sexagenas Pragensium Grossorum* pendendas quot hebdomadis per annum assignarunt; penditur hodièque à fossorum societate ex *corde Italica*, sic officinam monetariam appellant. Hæc omnia quæ nunc ex *Nicolao Prachmian* attuli, habet etiam *Bilejovius* Sacerdos Hussiticus, qui se in hac Ecclesia beneficium, ut vocant, multis Annis habuisse scribit: probare contendit idem Scriptor *SS. Corporis Christi* honori primitus hanc Ecclesiam conditam, & fundatam esse, etsi priùs eodem in loco *Sacellum S. Barbara*, ut dixi, steterit; olim quolibet die *Mercurij* sub *Vesperis*, exponi solitum *Venerabile Sacramentum*, & expositum usque ad alteras diei *Jovis Vesperas* perseverasse, & qui ad venerationem, & adorationem *SS. Eucharistia* eam Ecclesiam inviserent, *Bonifacium* ejus nominis IX. Romanum Pontificem, Indulgentias 7. annorum irrevocabiles tribuisse, ac ei qui Ecclesiam sacris procuraret, *Decani* titulum dedisse; reci-

tat ipsas *Bonifacij Papa* literas, Civibus, & Incolis *Custmensibus* inscriptas. Porrò *Turricula* sacra, in qua sub *Panis candidi* specie *Christi SS. Corpus* præscriptis diebus monstrabatur, & adorabatur (*Monstrantiam* appellant rituales Ecclesiæ libri) *decem supra centum libras* argenti ponderasse testis est oculat⁹ & Religiosus Vir *Simeon Eustachius* domo *Custnensis*; ob eamque causam nisi à pluribus Sacerdotibus, iisque valentissimis, quibusdam machinis insuper adhibitis (quibus onus divideretur in plures) *Monstrantia* illa loco moveri non poterat. *Altare* in hac Ecclesia ligneum, sed perelegans, & arte maximâ perfectum, nostrâ memoriâ, alio aptiore substituto, desijt videri: spectabatur *Cæna Christi* ultima, cum *duodecim Apostolis*, in quorum ipsis vultibus miri, & diversi elucebant affectus, sic, ut alij (juxta omnes symmetriæ leges excisi) timorem, alij audaciam, alij iram, alij prodicionem, alij amorem in *Christum* apertissimè præferrent; ejus altaris authorem *Jacobum* celebrem Statuarium nominat *Wesleslavinus*, quem etiam narrat in *Caria Custnensi* ad unguem efformasse *Christum*, & *duodecim iidem Apostolos*, eumque suum Avum fuisse matrum (Patrem videlicet Matris suæ cognomento *Regina*) gloriatur. Ut prorsus augusta hujus *Basilica* Majestas quadantenus adumbretur, adjicio planam aream, & superficiem ab amicissimo, & rerum istiusmodi peritissimo Viro è *Societate nostra* perfectam; ex ea, quàm elegans, & quàm pretiosa, & quàm admirabilis hæc sit *Ecclesia*, qui paululùm, & à primo limine *Architectonicam* salutârunt, intelligunt.

Reges in hanc Basilicam munifici.

Swansky l.cit.

Bilejov. l. v. de mutat. Relig. in Boh.

Monstrantia.

Sum: Epist. S. J. 99.

Altare SS. Corporis Domini.

Wesleslavinus in Caria.

§. III.

Celebriores quadam per Bohemiam Basilica, & Tempa enumerantur.

JAm nuper dixeram de *Cochlai* sententia, *Bohemiam* ob Ecclesiarum splendorem, & adium sacrarum

augustam magnitudinem, *Italia* comparatam antiquitus fuisse; majorem ab *Italia* testem, qui in rem præsentem

tem

tem venerat, advocabo *Aeneam Sylvi-
um*, seu *Pium II. Romanum Pontificem*,
cujus in *historia Bohemiae* ab eo scripta,
& folio 1. hujus nostri Libri præfixa,
verba sunt: *Nullum ego Regnum atate
nostrâ in tota Europa, tam frequentibus,
tam angustis, tam ornatis Templis
ditatum fuisse, quàm Bohemicum reor.
Templa in celum erecta, longitudine,
atque amplitudine mirabili, fornicibus
segebantur lapideis; altaria in sublimi
posita, auro & argento, quo sanctorum
Reliquia segebantur onusta, Sacerdotum
vestes margaritis texta, ornatus omnis
dives, pretiosissima supellex; fenestra
alta, atque amplissima, conspicuo vitro,
& admirabili opere lucem præbebant.
Neque hæc tantum in oppidiis, atque Ur-
bibus, sed in villis quoque admirari lice-
bat; & quæ sequuntur. Verùm ma-
gnam hujus gloriæ partem abstulere
nobis prius *Ziskiana, & Taboritarum*,
deinde *Orphanorum & Orebitarum* in-
ternecina bella, quæ non modò cum
hominibus, sed etiam velut rabidi can-
es, cum faxis, & lapidibus Templo-
rum gersere; quædam tempore ipso
concederunt; quædam *Ecclesias* cum
calamitates Hussiticorum temporum
superâssent, nostrâ ætate à *Suecis* de-
nique contigit funestari; nonnulla
Templa mirabili providentiâ cœlesti-
um stare perseverant; quædam poti-
ora in exemplis adferemus.*

Ecclesia Aula Regia (Cœnobium est
ad Pragam) augustissimam prorsus
habebat *DEI Matris Basilicam*, septem
facellis (quæ Templo-
rum justam ma-
gnitudinem æquabant) velut Coronâ
cinctam; Sacella, quæ dico, *Elisabe-
tha Caroli IV. Cæsaris* mater constru-
xit; dejecta *Basilica* est manibus hæ-
reticorum. A. 1420.

Sedlecensis Canobij Basilicam splen-
didissimam iidem hæretici dejecere,
invito *Ziskâ Duce*, qui incensori Cœ-
nobij & Templi, aurum liquidum in os
jussit infundi.

*Wishehradensis Ecclesia SS. Petri &
Pauli ad Vasicana Ecclesia* normam,

quantum fieri potuit, exstructa cum
alijs quatuordecim Templis aut Sacra-
rijs ab hæreticis *Pragensibus* viris, ac fæ-
minis, in cumulum intra paucos dies
dejecta fuit.

S. MARIÆ ad Nives Ecclesia Praga,
quàm magnifica, quàm Regia, quàm
sublimis fuerit antè, quàm iidem hæ-
retici desolatam prosternerent, *Chor-
rum*, qui adhuc superest, satis ostendit.

*Carthusianorum sub Petrino monte
Ecclesiam* Codices antiqui commen-
dant; nec rudusculum hodie videbis.
Sed quid opus ire per singula? quid
prodest fuisse, & jam nihil esse? augu-
stiores, quæ adhuc super sunt, *Ecclesias*.
nominemus.

*Pragensis S. Viti, Cuthnensis S. Bar-
bara*, quas paulò antè descriptivus *Ba-
silica* commendantur. Sunt qui *Co-
luntinam* Ecclesiam, tertiam in Bo-
hemia venustate, magnificentiâ, alijs-
que dotibus faciant.

*Teinensis Ecclesia Praga, Beatissima
DEI Matris* honori, à primis Ducibus
Christianis exstructa, veterem retinet
Majestatem, multisque raris *Ecclesia-
rum* ornamentis, non modò intus,
sed etiam foris, præsertim in propylæo
Statuâ DEI paræ, aureis & argenteis ra-
dijs lucente, commendatur. Hæc
ita erant; at nuperum infelix incen-
dium multa ejus *Ecclesia* decora corrup-
pit, quæ tamen suo paulatim restitu-
untur nitore.

Ponè stat *S. Jacobi Ecclesia*, altitu-
dine insignis; sed hæc dote, ut dixi,
Templum S. MARIÆ ad Nives superat.

*S. Egidij olim Collegialis Ecclesia Pra-
ga*, latitudine notabili, alijsq; dotibus
celebratur.

Templum Slovanense, seu in *Em-
mam*, quantum in antiquitate famam
meruerit, vel hoc demonstrat, quod
à Majoribus jactabatur: *Pontem Pra-
gensium uno obolo plus, quàm hoc Cœno-
bium, & Ecclesiam Slovanensem, Carolo
Fundatori constitisse. An. 1348. cœpit
ædificari.*

Carloviensis Ecclesia Canonico-
rum *S. Au-*

S. Mariæ ad
Nives.

Carthusia-
norum.

Teinensa.

S. Jacobi.

S. Egidij.

Slovanense

Bress. L. 4.
Gibronici.

Carloviens-
S. Au-
se.

in Hist.
b. in præfat.

svij testi-
onium
e Bob.

ide roud. C.
s. in B. Bob.

Ecclesia Au-
æ regiz.

Jeronic: Aula
Byæ Petri
Gibronici.

Ecclesia Se-
dlecensis.

Wishebra-
densis.

S. Augustini, ab Artificibus, & Architectonicis Magistris laudatur. Carret columnis omnibus, & amplissimus fornix solis Ecclesiæ parietibus sustinetur.

Sacellum
Corporis
Christi-

Sacellum Corporis Christi in Boario Novæ Civitatis foro contrariâ prorsus dote celebratur: columnis gratiosissimis intus suffultum, fornicum angulis summâ venustate, & varietate, acanthi more, sese curvantibus, & quasi ludentibus; ut taceam subterraneas cellas, in quibus olim *Sanc̄torum Reliquias Carlsteinenses* asservare solebant Veteres, ijs diebus, quibus è *Turre Sacelli* quotannis Populo monstrari solebant. Tota hæc *Ecclesia cæso*, & quadrato lapide constat.

Ecclesia S.
Ignatij in
Nova Civi:
Prag.

E regione Sacelli hujus Novum se offert Templum, *S. Ignatio Confessori & Societatis JESU Parenti* lacrum, magnifico prorsus opere, & nihil antiquitati celsuro; sed manus Operi suprema apposita nondum est; *Collegium Novæ Cruxatæ S. J.* ex piorum elemolynis hanc *Ecclesiam* excitavit.

Salvatoris
Ecclesia.

Piorum quoque hominum, præsertim *Lobkoviciorum Procerum* liberalitate, in *Collegio Soc. JESU ad S. Clementem* surrexit *Ecclesia* titulo *Salvatoris*, quam obscuram, & nescio quam rusticitatem præferentem, nostrâ memoriâ, Nobilis architectus, addidit, ut vocant, cuppullâ & testudine, fenestris in certum modum dispositis, ambulacris utrâque; Templi parte statutis, fornicibus aptatis, lætissimam, & quodammodo ridentem, ac prorsus venustam reddidit; quod vix fieri posse credebatur.

S. Salvato-
ris alia.

Aliud est *Pragæ Salvatoris Templum* (quod vulgus, *Germanicum* appellat) nunc *Cænobio Minorum S. Francisci de Paula* attributum, idque non inelegans, quod hæretici hujus sæculi initio exstruxerunt. Aliud similis elegantix in parva Parte Pragensi videmus ad *Cænobium Carmelitanorum*, quos nuncupant *Reformatos*.

Strahovien-
sis.

Norbertinorum in Strahove Ecclesia

inter ornatiores, quas habet *Praga*, computatur. Idem dici potest de nova Ecclesia *S. Mariae Magdalene Prædicatorum* in minore *Praga*; *Hibernorum Ordinis S. Francisci* Minorum ita nunc adornatur, ut istis dubiam palmam relinquar. *S. Thomæ Apostoli* Ecclesia in minore *Praga* tum seipsâ, tum Altari summo memorabilis censetur, in quo *S. Thomæ Apostoli* obitus cum tormentis graphicè depictus ab Apelle Belgij *Rubenio* spectatur. Eâdem Imaginum gratiâ spectabilis est *Ecclesia S. Nicolai* Domus Professæ Pragensis, quæ *Caroli Secretæ*, eximij apud nos Pictoris, pretio lo penicillo, & laboribus illustratur; quod non amicitix (quæ mihi cum vivente intercessit maxima) tribuo, sed pictorum sententijs, quos sæpius audivi laudantes.

& plures
alix.

Imagines
elegantiæ.

Jam extra *Pragam* veniamus, nullo rerum ordine (prout in mentem venerant) observato.

Basilica Boleslaviensis Beatissima Virginis MARIÆ, has omnes *Pragenses* (uno *S. Vito* excepto) aut æquat, aut provocat. Ejus historiam, à quo, & quando condita sit, aliâque hujusmodi, in *Dræ Boleslaviensis miraculis*, narravimus.

Boleslavi-
ensis Babi-
lica.

Epitome h.
capo lib. 7.

Slana celebris est, eâque duplex Ecclesia: *Parochialis*, quam postea incendium, quatenus corruerit, nescio; sed vidi, cum integra staret, & esse spectabilem semper existimavi. Altera Minorum ex *S. Francisci Ordine* Ecclesia; dum illac iter facerem, magnificè ædificabatur.

Slanensis.

Lannensis Ecclesia Parochialis paucas in *Bohemia* pares habet: *Beneß* architectus, qui *Palatium Regis Vladislai* (ut antè descripsi) An. 1502. 20. Septembris ædificando abolverat, post Regis mortem *Lannam* in Patriam reversus, *Ecclesiâ Parochiali* antiquâ, flammis fortuitis concidente, novam ipse condidit Civium opibus, præaltam, fornicibus varijs, & Labyrinthis (ut sic loquar) fenestris summâ arte colligatis, prætensionibus lapideis

Lannensis.

Wled in Cal:
hystor. ad 30.
Sepe.

pideis toto opere, ut vocant, Lombardico (præ tensiones illas fornicum in summa arte reponebant antiqui) Læta est altissimi Templi facies, sed cum decora quadam majestate, adeò, ut inter meliora, & augustiora *Bohemia Templo Lannense* censeatur. Immortuus est huic ædificationi jam ætate (nè dicam laboribus) fractus *Beneficius* An. 1531. 29. Septembris, senex octogenario major, primusque omnium in ea *Ecclesia* quam parabat extruere, & penè ad apicem perduxerat, humatus est, ut indicat lapis sepulchralis.

L. S.

Altomei-
tensis.

Altomeisa Ecclesia est eodem Lombardico opere, sed longè prius perfecta, *Zierotinys* (qui *Aquilam nigram* gesserunt in clypeo) fundantibus; saxis incisa hodieque spectantur *Zierosiniorum*, & cognatorum Insignia putà *Rosensium*, *Sternbergicorum*, *Lippardorum*, &c.) opus egregium secto lapide, stat adhuc.

Brizensis.

Brixia (Moft) Regia Bohemix Urbis per insignem habet *Ecclesiam*, nullis itidem Columnis subnixam, nam cum flammis post A. 1510. concidisset, implorati in *Comitibus* Proceres multas pecuniæ summas submiserunt. Hujus *Ecclesie* vetustas me semper tenuit admiratione suspensum.

Jaomiren-
sis.

Faromirensis (olim Canonicoꝝ *S. Augustini* eademque Parochialis) altissima, latissimaque; *Austensis* augusta prorsus, cum superioribus de pulcritudine concertant.

Austensis.

Plsacensis.

S. Bartholomæi Ecclesia *Plsna*, *Crumlovienſis* *S. Viti*, *Novodomensis* *DEI* *Matriſ*, *Clatoviensis* Urbica *S. Jacobi*, *Glacij* *Beatissima* *Virginis*, tam insignes sunt Ecclesiæ, ut *Basilica* ob Regiam, & augustam molem, ob altissimas fornicum suspensiones, ob symmetriam, & proportionem, fenestrarum vitrearum idoneo loco stantium la tam altitudinem appellari possint, & ab architectis, ac cæteris, qui ædificationes intelligunt, appellentur; sunt etiam

& alix plu-
res.

ædes sacræ peregregix, quas in *Bohemia Societas* *JESU* à fundamentis condidit, quales sunt *Salvatoris* *Pragæ Veteris*, & *S. Ignatij* *Pragæ novæ* (quarum supra meminimus) *Reginohradecij* *DEI* *para* *Virginis*, *Comotovy* *S. Ignatij*, *Brzeznicij* *isidem*, *Clatovia* *DEI* *Matriſ* (istud nondum perfectum est) *Sacella* ipla, quæcunque *Societas* excitavit, eandem præterunt majestatem; ut *mortuorum* *Sacellum* in *Domo Professæ* minoris *Pragæ*, *S. Eligij* *Episcopi* in Collegio antiquæ Urbis, & aliud *vetus*, à Noſtris tamen conditum *DEI* *Matriſ* (quod *Italicum* dicimus) *Sacellum*; *Sacellum* *S. Mariae* *Magdalene* in Collegio *Novodomensi*, *Sacellum* *S. Francisci* *Xaverij* in Collegio *Novæ* Urbis *Pragensis*, *Sacellum* *B. Virginis* (aut veterius Templum) *Popovicense* à Collegio *Gicinensi* constructum, tum *Laureana* *Domus* *Rzimovij* ad Collegium *Crumloviense* pertinens, & quæ ad eam ducunt substructiones magnifico opere *Passionem Christi* totam ad vivum justis statuis referentes. Placet bonâ legentium gratiâ, brevem, quæ hoc loco accidit, historiam recensere: Est inter cætera Christi Domini supplicia miles statuâ expressus, qui *Christo ante Annam stansi colaphum* vi maximâ infringit; fortè inter Peregrinos his proximis annis, *Venerator Catholicus* *Rzimovium*, ut erat bombardâ instructus, advenerat; is igitur cæteros omnes *Christi* dolores satis patienter, licet lacrymosis oculis, spectârat; at ubi ad hanc injuriam *Christo* in Concilio Sacerdotali *Judeorum*, à *milite* illatam pervenit, furore quodam iracundæ pietatis correptus, nec jam sui satis potens, momento expeditis armis *militem* illum *Judaicum* globo bombardæ trajecit, tu, inquit, *scelerate nebulo*, *Christo* *Salvatori* *nostro* *violentam* *manum* *inferre* *aussis*? *hoc* *habes!* hominem cæteri, qui unâ erant, *Peregrini* circumstant, tum primùm ille, quò progressus

Rzimovij
Passio Christi
est egregiè
representata
cur.

sus esset; vidit, seque potius pio dolo-
 ri, quàm furori postea impendit; nos
 etiam in viam redeamus. *S. Wenceslai Ecclesiam*, ab Illustrissimo Barone
Hinkome, seu Ignatio Wstanovusky in
Kisberg constructam, commendant,
 qui videre. *Richnovij* (loco non ce-
 leberrimo) elegantissimam, & perar-
 tificiosam *Ecclesiam* sæpe mirabar, quæ
 nullis intus columnis fornicem susti-
 nentibus communitur. *Petengelj*
Civis Pragensis ætate suâ ditissimi libe-
 ralitate (licet hæretici) hanc Ecclesi-
 am suspicor excitatam. Ad *Blasnam*
 pervetustam Arcem, quondam *Leo-*
num de Rozmital ab eadem cum
Hazmburgicis origine descendentium,
Ecclesia stat elegantissimi operis, quam
 etiam mortuis in veneratione fuisse
 memorabili exemplo alio in loco pro-
 babo. *Pragâ* quatuor milliariibus in
Districtu Slanensi in edito quodam
 monte stat nobilis, sed solitaria *Eccle-*
sia Beatissimæ Virginis in cælos Assum-
 ptæ honori dedicata, & cœmeterio la-
 pideo cincta. Multæ de hoc Tem-
 plo narrationes circumferuntur: esse
 unum ex antiquioribus *Bohemia Tem-*
plis, idque ipsa sepulcra loquuntur, in
 quorum uno Annus 1100. consignatur.
 Alia sepulchra lapidea visuntur
 plurima; totum alioqui Templi so-
 lum, lapide quadrato pavitum. Ad-
 mirationi est omnibus Templi maje-
 stas: *Chorus Templi* fornice concame-
 tus cum amplissimis fenestris *Gothici o-*
peris; musicorum *Chorus* artificiosè
 secto lapide insignis; *Sacristia* (ut vo-
 cant) tum supernè alia concameratio
 (ubi vicini & illius Dominus separa-
 tim à Populo sacris interesset) perele-
 gans justis *Sacelli* speciem referens, ad
 quam per *cochleam lapideam* ascensus
 est; *Cathedra lapidea* figuris sacris in-
 cisis spectabilis; fornice lapideo to-

rum quondam Templum contextum
 fuisse vestigia ostendunt; cum forni-
 cem hæreticos in *Huffitico bello* flam-
 mis corrupisse, & dejecisse narrant;
 oppidum etiam ponè stetisse ruderi-
 bus ipsis confirmant. *Turris Templo*
 annexa satis alta tres Campanas por-
 tat insignis magnitudinis; denique
 ad antiquam magnificentiam compa-
 rata sunt omnia, *Ecclesia B. Virginis in*
Charvatecz appellatur.

In Pago *Holubicz* eadem in Regione *Ecclesiæ*
Slanensi Ecclesia visitur rotunda, qua-
 les olim *Ethnicorum* adhuc fuisse in *Bo-*
hemia multis locis videmus. Mirum
 illud: portas hujus *Ecclesie ferreas*, con-
 signatas esse ferreis itidem literis, quas,
 qui ad me retulerunt, etsi multum co-
 nati sint, legere non potuerunt; *MA-*
RIÆ tamen sanctissimum nomen ali-
 cubi dilucidè legi posse affirmant.

In *Czaslaviensi Provincia* pagus est, *Czeftio*
 olim sacrorum foundationibus (ut *Li-*
bri Erektionum ostendunt) celebratis-
 simus *Czeftin Kofstel* nomine. Ajunt
 primùm sedem illam fuisse *Templario-*
rum; Dedicata est *Ecclesia SS. Aposto-*
lis Petro, & Paulo è solido quadrato la-
 pide constans; sed tanta fuit hæreti-
 corum ante annos ducentos in hanc
 sacram ædem sævientium rabies, ut
 nihil, nisi pauca quædam veteris
 splendoris vestigia hodie supersint.

Gitzinj in ditione sua gloriosus
Fridlandia Dux Albertus Waldsteinus
Ecclesiam S. Jacobi nomine à funda-
 mentis extruxit visendi operis, quam
 si absolvisset, multarum Ecclesiarum
 luminibus obstruxisset. Utinam *D.*
Jacobus Apostolus Patronum excitet
 sibi, qui *Spiritu Principali*, quo primùm
 inchoata fuit, *Ecclesie huic*, quæ ni-
 hil nisi magnificum spirat, supremam
 manum imponat!

§. I V.

Artificium quoddam Altarium apud Veteres Bohemos, in Imaginibus, & Statuis; item inaurandi, & auro ſcribendi, & pingendi modus, quem amiſſiſſe videmur.

Altaria Vetera in Eccleſijs artiſicioſa.

IN antiquis *Bohemia Templis*, ſi paulum oculos circumferas attentius, ſumma tibi ſæpenumero *Altarium Statuarum, & Imaginum* occurret & venuſtas, & Majeſtas, qualem ſaculo noſtro (quod totum ad ſimulationem comparatum, non diuturnitatem ſpectat in rebus, ſed fraudem & ſucum) non facile reperias. *Altaria* Majores noſtri, non ut Nos hodie (columnato opere ligneo cum coronidibus & Imagine in medio, Arcularij & Piſtoris manu) ponebant, ſed poſtquam Altaris altitudinem & longitudinem deſignaveſſent animo, dimenſique eſſent, Tabulas ex duriffimo ligno (plerumque ex robore) ſcindebant & arctiſſime conjungebant. Tabula maxima, quæ medium Altaris locum occupatura erat, quam moveri volebant, baſi eleganter, ut poterant, ſubſtructâ, ſæpe hinc inde fulcris latenter ſuſtinebatur à tergo; dux reliquæ Altaris tabulæ velut alæ mobiles valvarum inſtar prout velles, vel clauderentur, vel pandebantur. Hiſce Tabulis apud Artificem domi præparatis, ſtatuarum artiſicio ſingulari inferebantur tabulis opere teſſellato; quarum ſtatuarum alix mediâ ſui parte, alix ex toto extare videbantur, ut placebat Artiſici; addebantur ſuis locis ornamenta & parerga, terra, ſilvæ, montes, flumina, flores, animantia, aves, agri, oppida, cælum, ſtellæ, Angeli, & ejuſmodi cætera. Cùm hæc ſibi omnia Artiſex peritiſſimus ordinaveſſet, tum telam miro artiſicio tabulæ in primis, deinde cæteris rebus exſtantibus (quas modò dixeram) inducebat, tantâ plerumque tenuitate, & tenacitate, ut hodie poſt tot ætates telam à Tabulis ſeparare non poſſis. Telâ ſu-

perinductâ tum primùm adhibebantur colores, aureus color præ placebat Majoribus (argentum quod mirè rariùs adhibebant) ſed auro tam tenaci pingebant, & tã vivaci, pleno & flavo, ut hodierna piſtorum inauratio præ illa aurum eſſe comicum videatur, pallens aurum morboſum quodammodo cùm illud ſanum ſit, veri & vitalis coloris. Videbis ſæpe in plurimis vetuſtis Eccleſijs, etiam in ruſticanis, ut ita dicam, ſeu ruralibus, Altaria tam belle adornata, opere quod explicui, tam inſigni ſtatuarum proportione & ſymmetriâ, ut hodiernis Artiſicibus, quod ſæpe audivi, ſint pro miraculo. Sæpe etiam Imagines in valvis illis Altarium, tam eleganti & delicato filo, Piſtorum Veterum manu expreſſæ viſuntur, ut nihil ſuprà. Scio *Sereniſſimum Archiducem Leopoldum Ferdinandi III. Caſaris Fratrem* ſummum artis piſtoris admiratorem, & amatorem, nec intelligentem minùs, plures ejuſmodi Imagines oblato pro Eccleſia majore pretio, in ruralibus Templis obtinuiſſe, quas ſuo Technophylacio Vienneniſi intulit, quæ etiamnum parietibus affixæ ſpectantur. Sed ad Altaria Veterum redeamus, quorum fabricatores plurium artium peritiſſimos eſſe oportebat: unus idemque Arcularius erat opifex, idem ſtatuarus, idem intectionis, & incruſtationis, idem piſtura, & inaurationis (quod non æquè Piſtores promiſcuè omnes noverunt) ſummus Magiſter. Novædomi *Altare S. Crucis, in Eccleſia B. Virginis* Majore, à Magiſtris Statuarum mirificè commendatur: erexerunt illud, & cenſibus perpetuis dotarunt Viduæ tres *Anna Novodomenſiam Procerum olim Matres & Conjuges*:
S 2

Aurum Veterum muſſimum.

In Galeria.

Altare S. Crucis Novædomi perelegans.

Modus Altaria vetera conſtruedi.

exhi-

exhibet Altare Cruci affixum Dominum, aditantibus plurimis, qui aut illam cruentissimam, & moestissimam scenam nefariè & sacrilegè procurabant, aut piè averfabantur, & lamentabantur. In eadem Ecclesia plura affabre efformata & picta conspiciuntur Altaria: palmam cæteris præripit *Altare SS. Trinitatis* divinas tres personas exhibens admirandi proptus operis, & delicatissima & minutissima ad unguiculos usquè diligentia; nihil me nimium dicere, qui spectaverint, fatebuntur. Hoc Sacrarium extruxit *Victorinus Sphulitz, Bohemus Eques*, & fundatione æternâ & Sacerdotio stabilivit An. 1493. 13. Novembris in Domino mortuus & ante hoc Sacellum compositus. Ejusdem artis & operis sunt *Ecclesia Blatnensis* Altaria, tum alia plura per Bohemiam, quæ describere supervacaneum puto. Sed inter Altaria, quæ exstantibus statuis, & auro telis illito durant, in *Ecclesia Soc. JESU Praga* quam *Salvatoris* appellamus) *Christus resurgens*, & *Maria Magdalena in horto apparens*, tum *Salome* & *Johanna* in lateralibus Tabulis cum aromatibus adstantes, politissima arte initio hujus sæculi perfectè censentur. *Duxovia* in Parochiali Ecclesia *SS. Petrus & Paulus Apostoli*, & media inter eos *Virgo Mater, Angelus* ei ex alto *Coronam* imponentibus scitè & venustè elaborati visuntur. Sed hæc talia ut dixi, passim in vetustis Ecclesijs per *Bohemiam* videbis.

Non possum præterire hoc loco, cum de inauratione sermo sit, miram Majorum nostrorum in Codicibus membranceis exarandis, & exornandis, & conscribendis magnificentiam. Qui Bibliothecas Manuscriptorum Codicum excutiunt, quæ non picturarum miracula deprehendunt? in plerisque Codicibus omnis propè litera, quæ caput inchoat (præsertim in *sacris Biblijs*) aliquâ imagine aut picturâ exornatur: ejusmodi Codicem Psalmos cum precibus, quem sibi in

ulus sacros *Hanns de Kolowrat Metropolitana Pragensis Præpositus* scribi fecerat, apud *Reverendissimum D. Ossecensem Abbatem Laurentium* sui Ordinis *Visitatorem*, Amicum & Patronum singularem nuper invēni; is certè Liber venustate, & arte, neque illis *Biblijs Wenceslai Cesaris* (quæ *Vienna in Casarea Bibliotheca* studiosè servantur) quidquam concesserit: literæ majuscula omnes auro illusæ, tam tenaci glutino, tam vivaci auro pictæ, tam raris, & lætis coloribus collucet, quasi hodie laborem Artifex absolvisset. Sunt in *Literis*, & ipsas literas aliquando ambiunt *Divorum & Divarum effigies*, sunt animantia, *aves, Simiola, bestiola, insecta, calices, papilionculi, &c.* per margines Libri membrancei ludentes delicatè, & proximè ad veritatem & vitam expressi; admirationi est omnibus quædam nigra musca, quasi per librum ambulans, ut cum jam vincerentur oculi, tactu an viveret, explorârim.

Adjiciam hîc aliquid ad *Veterum Pictorum* ingenia commendanda: videlicet, libentissimè illos Naturas commiscere, & tam aptè diversas animantes copulare solitos, ut unam novam animalis speciem constituerent. Ejusmodi Pictor laudatissimus fuit, qui *Arcem Teluzensem* post *Novam domum* picturis adornavit; omnes cubiculorum parietes figuris artificiosis, & imaginibus elegantissimis implentur, at nusquam perfectum aliquod animal videbis: hîc avis desinit in piscem, hîc piscis in navim, & avim, ibi homo in pavonem, ibi vulpes, aut lepus in hominem vertuntur; sæpe ex duabus, tribus, vel etiam quatuor naturis animal componitur; sæpe in rem ridiculam, ut in lactucas, in allia, & in olera (sed semper aptissimè) homines & animantia immigrant: alibi Arbores humanæ applaudunt, alibi volant capre, alibi allia pugnant cum rosis, vel spinis, fluente ex vulneribus sanguine, alibi sagittæ viventes pro-

Pictorum
Veterum
ingeniosi
commenta.

Imagines
Arcis Teluzensis.

Altare Spiritu
lirziorum
ibidem.

Altare S. M.
Magdalene
in Ecclesia
Salvatoris
S. J. Praga.

Codices M.
S. Veterum
auro con-
scripti.

prorepunt ex pharetris, alibi Sclopus oculatum habet caput; nihil tamen est monstruosum, vel ex monstris terrificum, sed læta & ridicula sunt omnia, aptè ut toties dixi, cohærentia, quasi revera fieri potuissent. Satis de pictura; sed quod de auro pictorio apud Veteres usitato dixeram, existimo: artem auro in membrana tam vivaciter & tenaciter pingendi, nos ampliùs nescire, neque illos Veterum colores tam virides, tam caruleos, tam rubros & nigros efficere nos posse: de auro Pictores id mihi ingenue confitentes audivi.

Postularet Vicinitas rerum, ut ex Altaribus ad pretiosam & vetustam Ecclesiarum supellectilè transeamus; sed excusant me hæreticorum sacrilegia, quæ magnam & justam gloriandi Bohemix materiam rapinis sustulerunt, vide quæ generatim, in fronte hujus tertij Libri de divitijs Ecclesiarum Bohemicarum, ex *Aenea Silvio* nuper attulimus; me jam Campanæ Ecclesiarum vocant, quarum concertum suavissimum videor eminus exaudire.

De supellectili Ecclesiarum, cur pauca scribantur.

§. V.

Quædam de Campanis Ecclesiarum.

Campanæ.

ERgo ad *Campanas*, ex argento præcipuè, aliisque metallis fusas, accedamus: *Campanarum* numero & multitudine (scio, quid scribam) plerasque vicinas Regiones vincimus; nulla *Ecclesia*, nè ruralis quidem in *Bohemia* invenietur, quæ turricampanariâ careat; plerumque non unam, sed duas, tres, etiam quatuor campanas in pagis pendentes videbis. In *Reginohradecy* conspectu stat *Ecclesia* solitaria *S. Joannis in Eremito* dicta, quæ Campanam tam grandem habet, ut ea vel Civitas gloriari merito posset; *Numni* majores instar *Imperialium*, dum Campana fundereetur, molliter infixi, mediâque sui parte ex Campanæ superficie prostantes, *Regis Ladislai* nomen (qui apud nos ab An. 1453. usque ad 1457. regnavit) referentes spectantur. Omnium in *Bohemia* Campanarum principatum in magnitudine obtinet *Metropolitana S. Viti*, de qua egimus suo loco; olim *Wisehradensis Patronus* appellata, quam ignis dissolvit. Altera in eadem *Turre S. Viti* campana *S. Wenceslao* consecrata, secundum fortassis obtinet locum, nisi *Glacensis à Gumbadais Münsterberga Ducibus* pro-

Campana id Reginohradecium.

curata obstaret; ejus descriptionem habes apud *Ælurium*. *Campana Pilsnenses, Reginohradecenses, Richnovienses, Clatovienses, Rakovunicenses, Timenses, seu Horšovienses* de magnitudine & soni granditate concertant. *Campana Teinenses Praga* fulmineum, sed gratissimum quendam sonum effundunt. *Novodomensis Campana*, ab Authore, qui eam An. 1461. fieri fecit *Knaur* appellata, magnitudine alias per *Bohemiâ* provocat, reliquæ ad eandem *Ecclesiam* suspensæ argentum sonant, præsertim illa, quam *Turcicam* vel *argenteam* vocant, quod (ut alibi narraui) *Wolframo Pragensi Archiepiscopo* instituyente, Populum quotidie admoneret, ut à DEO Christianis adversus *Turcas* pugnantibus precando supplicas impetraret. Inter minores *Campanas*, ea, quæ *Praga* ad ædem *D. Virginis in Lacu* dictam ad sacra convocat, dicitur argento puro putissimo constare. *S. Nicolai* in Urbe minore *Pragensi Campana*, enormis alicujus magnitudinis non est, sed sono tam grato, & ut ita dicam heroico se commendat auribus, ut libentissimè totâ urbe audiatur, imò tam sonorâ voce pollet, ut ejus clangor ad

Ælur. in Geographia.

in libris Eremiticorum.

Campana in Lacu parvula.

Veterem & Novam Urbem perveniat. Par illi soni Majestate *S. Ægidij major Campana* censetur; *S. Thoma* iterum in minore *Praga* Campanæ concentum quendam gratissimum auribus reddunt, dum pulsantur. In *Curijs antiqua, novæque Urbis Pragensis*, earumque in *Turribus, Campanas* justæ magnitudinis suspensas fuisse, docent historiæ; sed eas nisi in subito tumultu, cum Cives armati in *Curiã* convolare debebant, aut cum renovaretur Senatus, pulsare nefas erat. *Przibrami ad S. Jacobum* notabiles duos versus cum Campana fusos ante multos annos legi, qui sic habent:

*En ego Campana nunquam pronuncio
vana: (honestum.*

Ignem, vel festum, guerram, vel funus

De Pragensibus Campanis, cum om-

Campanæ
Pragenses
universum.

nes insonuerint (quod in *Principum*, atque etiam in *Procerum* nostrorum funeribus fieri solet) universim dici potest: paucas esse in Europa urbes, quæ paria præstare (quod *Campanas* attinet) valeant; quo in genere nuper mirificâ voluptate affectus sum: Nam cum à *S. Montis Diva* redirem, neque *Pragam* nocte ingredi liceret, in *Zlichovv* ad *Muldavam* pernoctare in prædio coactus sum; Fortè tum *Praga* funus, nescio cujus divitis, secundâ, aut tertiâ noctis horâ ducebatur,

quod totius propè *Urbis Campana* prosequabantur; quàm gratum erat omnium *Campanarum Pragensium* voces, sono seles per superficiem planissimam fluminis *Moldava* propagante, percipere! nihil in vita ejusmodi audieram, nec satis explicare hodièque possum illam aurium voluptatem. Occurrit illud *M. Seneca senioris*, quod velut elegans, & scitè dictum (in *Controversiis*) commendat, cum nescio quis *Oratori* absonè, & horridâ voce peroranti dixit: *Centum raucorum vocè habes!* mihi enim tum aptissimè dici posse videbatur: *O Praga centum Leonum rugitus habes!* Leones enim frementes, & rugientes, *Campana* nostræ imitantur, & exprimunt.

Colini in Civitate Regia *Campanam* maximam eleganter, & insigni arte fusam narrant, ex qua inter alia decora, circulus eam ambiens ex puro auro satis notabili crassitie prodibat.

Campana
ferrea.

In Pago *Stará Hut* rarum illud, sed antiquæ simplicitatis: Incolæ enim pagi ferro fundendo, stando, feriendoque occupati, cum argentum non suppeteret, unde *campanas* efformarent; ferro utique abundantes, è *ferro duas* sibi fudere vel cudere *Campanas*, quæ hodièq; pulsantur in *Turre*, sed sono horridiore, ut quisque facillè potest divinare.

§. VI.

Corona Wissehradensis; Curia Urbis antiquæ Pragensis; Universitas Carolina; Mœnia Praga; Domus Saxonica; Domus Archiepiscopalis in Praga minore ad Pontem; Domus Archiepiscopalis, Waldsteiniana, Czerniniana, Nosticiana, Colorediana, & alia quedam; pauca ad extremum de Bibliothecis, & Armis.

Sepulchri
S. Wenceslai
ornatū.

Semper mihi non tantum in donis, sed etiam in donarijs *Ecclesiasticarum*, rara & ingeniosa placuit *Inventio*, qualem fuisse illam existimo, cum *Caroli IV.* hortatu, *universa Bohemia nobilitas*, aurea & gemmis ornata scutula certæ magnitudinis fieri

fecit, & pro se quisque in eo scutulo stemmatis sui signum incidit, aut inussit; quibus deinde lamellis super auream, phrygio opere pretioso elaboratam materiam artificiosè innox, *pallium* quoddam *Carolus Imperator* confecit immensi pretij, aureo lan-

gustis-

Etissimi Martyris *Wenceslai* tumulo contegendo. Ab ejusmodi Inventione falici commendandus est *Sobieslaus I.* Bohemix fortissimus, idemque omni virtutum Regiarum genere clarissimus *Princeps*, cui paucos pares *Bohemia* tulit, qui pietate in Parentem suum *Wratisslaum Regem*, & ipsum bello, & pace spectatissimum Principem, *Ecclesia Wischradensis Fundatorem* gloriosissimum adductus, super ejus *Regium Mausoleum* in eadem *Ecclesia Coronam* ex auro, argento, & gemmis clarissimis summâ arte perfectam suspendit (quæ scilicet ex Tholo Templi pendebat) atque, ut magnificentiam videas, *octoginta argenti, duodecim talenta auri Corona illa* (ut gemmæ taceantur) continebat; nimirum significare volebat *Sobieslaus*, Patrem suum (quod nemini ante id tempus ex Principibus *Bohemis* contigerat) inclytis facinoribus, & virtutibus unum ante omnes *Regium decus, & Coronam in Comitibus* omnium Imperij Principum meruisse, quam ei *Henricus IV. Imperator* augustâ manu imposuit. Sed hæc in tempus data mittamus; ad *adificia, & Basilicas Bohemia* celebriores (quas hoc Capite proposueramus dicere) redeamus: *Curiam Urbis antiquæ Pragensis* omnes qui eruditos habent oculos, & introspectere diligentius, commendant; *Typotius*, vel quisquis alius author, qui *Iconographia Praga*, quam *Sadeler Rudolfo II.* imperante vulgavit, descriptionem ejusdem Urbis adjecit, *Curiam*, (quam ipse vocat *Prætorium*) dilaudat magnificè; idem egere *Dresserus & Gerardus Mercator*; Nos de *Curia Pragensi*, tum *antiqua*, tum *novæ Pragæ*, suo loco (in *Civitatibus*) aliqua adferemus: certè magnos hæc vetus *Curia* hospites habuit, *Cæsares ac Reges*, ex quibus alij (ut *Georgius*) Reges hîc electi sunt; alij, ut *Carolus IV. Wenceslaus, Sigismundus, Ferdinandus I.* Cæsares, & ex Regibus nostris plerique, in epulo solenni accubuerunt. *Domus Pannorum, pelliceorum-*

que venalium (quam *Botce* appellant) tum *Vetus Curia* (*Bychta*) pugilatibus, aliisque certaminibus, & spectaculis accommodata; *duæ* item *vastæ domus*, Regum quondam habitacula, quarum alteri à *Moneta* nomen (*Monetaria*) quæ in ea cuditur, alteri, cui *Vetus* nomen mansit *Aula Regia, Typotio*, aliisque *Pragæ* Scriptoribus commendantur. Ad hanc *Turris* est robustissima, & perelegans quadrato lapide; hæc nullo procurante sinè honore stat. Sunt alix *Domus duæ ad Pontem, vegetalis, & telonaria*, tum altera, quæ prima in minore *Praga* occurrit, ab ijs, qui ejusmodi moles non omittunt inspicere, multùm laudatæ. *Carolina Universitati*, ejusque magnificentæ Fabricæ, *Collegijs item cæteris*, peculiaris tractatio in his *Miscellaneis* nostris servatur. *Mania* per montem *Petrzinum* usquè ad *Cænobium Strahoviense*, atque rursus circa *Hradczanum* euntia, in fame maxima, per homines famentes, quos sustentabat, *Carolus IV. Patriæ Pater* erexit. Exterorum quoque Principum magnificentia prioribus sæculis *Pragæ* Urbem Regiam, sedem Principum auxit: *Rudolphus I.* ejus nominis *Saxonia Dux & Elector, Senior* cognomine, cum *Cæsarem Carolum IV.* omnium penè ejus itinerum domi, militiæque comes (cui erat merito prudentiæ, aliarumque virtutum charissimus) assætaretur, *Domum* sibi sumtuosissimam in *Praga* minore ad ipsum *Pontem* extruxit, quæ hodièque *Saxonica* appellatur. Non possunt commendare satis ejus *Domus* splendorem, ac cætera commoda vetustæ à Majoribus relicte *memoria*. Præter alia foras spectantia *vivaria piscium & ichtyotrophia* (visendum opus) fecerat ex solido, & perspicuo vitro, eaque non humi deposuit, sed in sublime super ipsam domum suspendit, sic ut pisces in aqua ludentes, & celeritate, ut amat fieri, concertantes, à viatoribus ex platea subjecta observarentur. E regio.

potom. hist.
 ytra l. 3. C.
 2.

Corona
 Wischra-
 lensis.

Ep. l. 3. C. 8.

Curia anti-
 quæ Urbis
 Pragensis.

Botce.

Carolina
 Universitas

lib. de Univer-
 sit. Carolina.

Pontan. l. 1. Bo-
 hemia Ita.

Domus
 Pragæ.

Dubrov. l. 22.
 hist. Rob.
 Weleil. 13 Ca-
 lend. hist ad
 12. Martij.
 Fabric. in Ori-
 gin. Saxon. &
 in Misjn. u. l.
 1. ad Rudolfo.

Saxonica
 Domus.

Domus Archiepiscopalis.

Beneff. in Chr. ad A. 1367.

Domus Waldstejnica.

Sueton. in Nerone.

regione *Saxonica* Domus stabat Domus Archiepiscopi, Regium propè in morem exstructa, ad quam hortorum pretiosa visebantur miracula; ejus domus in *Vita Ernesti I. Archiepiscopi Pragensis* clariorem fecimus mentionem; quam postea An. 1367. *Joannes Archiepiscopus Ernesti* successor tumtuosè in primis, & magnificè ornatam absolvit; præcipuè *Sacrarium* in ea Domino commendavit antiquitas in honorem *Armorum Christi* constructam, quod An. 1370. ipsemet *Archiepiscopus Joannes*, 7. Julij consecravit Imperatore præsentem, aliisque Principibus, quos, & in primis *Casarem*, lautissimo Convivio *Archiepiscopus* honoravit. Veteris magnificentiæ genium post hæreticorum bella revocare cœpit *Inclytus* bello *Dux Albertus Waldstejnus*, & quidem sub oculis, & sub ictu (ut sic loquar) *Regiæ Arcis Pragensis*, in humili loco, & depresso, quod cum consultò fecisse, nemo dubitare potest in tam sagaci Principe. Nolo *Domum* hanc vastissimam describere, neque id mei muneris esse duco: stabula, horti, nemus, piscina, aquæ fontana, & fontes, Equorum curricula, Palatia, cubicula, totaque altissimæ longissimæ, & altissimis muris circumdatæ *Domus* descriptio, seu *Æconomia* alium laudatorem exposcit; de cujus magnitudine, dum ædificatur, dici illud potuit, quod in *Suetonio* legimus: *ROMA* (Praga minor) *Domus fiet, Veios migrate Quirites,*

Si non & Veios occupet illa Domus.

Paucis ante Annis *Czerniniana* Domus, & paulò ante *Nosticiana* cœpit exstrui, utraque magnis opibus, utraque Peregrinis est in honore. Ego neutram inspexi, ideoque digitum ori impono, ut *Veteres* legimus fecisse. Idem dicere cogor de *hortis Coloredianis*, & *Palatijs*, idem de *Domo* olim à *Dominis Chinskijis* condita, & altera ponè stante *Principis*, & *Ducis de Liechtenstein* (è regione Domus Professæ) in minore *Urbe Pragensi*. In illa *Chin-*

skiana super ipsum Domus cœctum, sic aptata, & trabibus equata sunt omnia, ut aqua ex humili in altum librata, stabilem Piscibus alendis, aliisque usibus præbeat facultatem. Tota propè *minor Praga* Domus habet accommodatas bellissimè; *Novodomensium Procerum* (nunc *Slavatina*) ad Arcis Regiæ gradus sita, *Fami* bifrontis representat effigiem, ut canit Poëta: *O Fane à tergo, quem nulla Ciconia pinxit!*

Nam & infra ex subjecta platea adiri potest, & supra ex arcis gradibus per ponticulum fornicatum magno itineris compendio. In *Arce* ipsa *Lobkoviciana*, *Rosensis*, & *Pernsteiniana Domus*, magnificentia veteri sunt exedificata. *Archiepiscopalis Domus in Hradczano*, in ipso tibi Arcis limine occurrit magnificentum, & *Principe*, & *Primate Regni* dignissimum opus, ubi perfectum evaserit. E regione Domus Archiepiscopalis, *Sternbergica*, *Kolovratiana*, alique *Procerum Domus* (quas enumerare nihil attinet) exsurgunt; sed plus tamen in recessu habent, quam prima frons promittat; nam, cum meridiem versùs *Mons Hradczanensis* descendat, eo beneficio bene usi, qui architectabantur, domibus illis altitudinem à meridionali parte, & capacitates maximas addidère, ut spectantes intelligent. Sunt alia per *Pragam minorem, antiquam, & Novam* sparsa *Palatia*, sunt splendida Domorum ædificia, sunt hortorum deliciae, & amœnitates; sed quis omnia speret complecti? nec velim, si possim, nec possum, si velim; alterum efficit multitudo, alterum metus, nè cui odio, aut invidiæ libellum hunc meum subjiciam, præsertim, quòd alienum à proposito hujus libelli videatur, hæc tam minuta persequi, & *domorum* singularum, & *Palatiorum* per *Bohemiam* partes, laquearia, frontispicia, coronides, columnas, & cetera ornamenta describere. *De B. bl. oshecis Bohemia*, quæ maximis, si bene in-

Piscinae per cœctam Domus.

stru-

bruētē sint, pecunijs egent, & ad sumtuosa opera quodammodo referri possunt, cū de literis, & literatis sermo erit, agemus.

maen-
ium.
antiqui
Reip.
C. 2. § 7.

Armamentarium insignie, & spectabile Patrum ætate condidit *Petrus Wok Rosenfis* in Arce sua *Trebonensis* pluribus hominum millibus armandis desubito paratum. *Praga* sub *Ferdinando I.* tantam (etiam in privatis Civium ædibus) copiam armorum inventam in *Apologia* sua *Wilhelmus Slavata Camcellarius Regni* commemorat, ut inte-

gro Mense quotidie plurimi currus onerati omni telorum genere ad *Arce Pragensem* devehentur, neque tamen devehendis suffecisse. Hæc arma in omnem *Germaniam Ferdinandy I.* distraxit. De *Armis Bohemorum Vesperum*, copiâ, usu, & tractatione, in *Capite* quodam sequentium *Librorum* latius differemus; sunt adhuc arma domi quibusdam, sed nihil ad *Majorum nostrorum* copiam, & ejus generis facultates.

☞(†)☞

§. VII.

Cœnobia quadam, & Collegia in Bohemia cum Templis suis magnificè exædificata, per indicem adducuntur.

NOn ego hoc loco (nè Lector erret) *Foundationes Cœnobiorum*, Viros in ijs doctos, & Sanctos, *Abbatum* successiones, & alia ejusmodi commemorabo: nam istud argumentum libro integro postea tractabimus; sed ædificia tantum notiora, cum Templis, idque paucissimis verbis, adferemus. *Collegialis, & Cathedralis Ecclesia Litomercensis Episcopalem Domum*, tum ædes *Canonicorum* satis eleganter ædificatas habet; *Ecclesia* verò *S. Stephani Cathedralis* inter elegantiores *Bohemie Basilicas* merito censetur; *Altaria* artificio *Caroli Scretæ* depicta, *Sedes Canonicorum*, *frons ipsa Templi* cum *Turri*, sed maxime interior facies delicias quasdam oculis facit.

cclesia Li-
mercen-

cœnobii
Reccense.

Ossecense Cœnobium, & Templum ex ruinis ætate nostrâ ad invidendam Majestatem surrexit: *Refectio* locus altissimo fornice tegitur; *Ambitus Cœnobii* itidem, cum ingenti ad *fratrum* usum *saxeo cratere*, unde multis partibus aqua erumpit; in ingressu *Costa*, & cætera ossa grandia pendent, quæ vulgus *Gigantum* existimat; ego *marinæ* alicujus bellæ esse crediderim, ut pridem dixi. *Templum* antiquam obtinet dignitatem; *fenestra* hic spe-

ctatur ad *Orientem* rotæ instar, arte mirabili saxeis columellis innixa. *Collegium Societatis JESU Commotoviense* à *Georgio de Lobkovicz* fundatum, ab eoque magnificè descriptum, & deliniatum, post ejus primum mortem cœpit extrui; egregium est opus. de *Templo* nuper dixi.

Collegium
Commoto-
viense.

Cœnobij Plassensis, & Templi fabricam commendant, qui in rem præsentem venerunt; Ante Annos viginti, dum illac iter haberem, nihil erat.

Cladrabiense Benedictini, & Teplense, ac Chotiesoviense, Doxanense Cœnobia Pramonstratensis Ordinis, *Ecclesias* habent antiqui operis, & magnificentis. *Cœnobiorum fabricæ* non incommodæ, & satis capaces; *Teplense* nuper flammis concidisse dolemus.

Cladrabi-
ense.

Corona Aurea, seu Spinea Ecclesia vastissima, unâ cum *Cœnobia* ab hac reticis tota in præcepta data est ante ducentos, & quod excurrit, annos; nunc paulatim reconcinnantur omnia.

Altovadense Cœnobium erigere, & ornare *Abbatem* egregij, qui nostrâ ætate vixerunt, conati sunt: *Ecclesia* ipsa visendi operis, & antiqui stat, egregijs *Basilicis Bohemie* annumeranda.

Altovaden-
se.

Aularegiense Cœnobium non æquat (fateor) veterem illam ante *Hussiticam*

T

tem-

tempora magnitudinem, & splendorem; nihil tamen cæteris per *Bohemiã* & vetustate Ecclesiæ & *Cænobiij* fabricâ, aliisq; commodis concedit; Idem de *Strahoviensi, Sedlecensi, Milovicensi, Siloënsi, Braunoviensi*, intellige. *Cænobium Carluviense*, uti & *Slowvanense*, & *S. Wenceslas in Urbe Nova Eremitarium S. Augustini*, & ad *S. Benedictum* spatiosum ædificium *Strahoviensium*, & *Carmelitarum Reformatorum*, tum *Brzeznicensis*, & *Glacense Societatis JESU Collegia*, quæ nostrâ memoriâ excudificari vidimus; *Giczinense, Novodomense, Crumloviense* augustissima quidem dici non possunt, sed commodè satis incoluntur; *Cuttense* perficitur.

Pragensis
Collegium

Jam ad *Pragensis*, quod omnium *Bohemia Collegiorum Societatis JESU* Caput est, veniamus, quod ijs, qui tam numerosum Sociorum Nostrorum populum (à quibus inhabitatur) non examinant, Superbum, ac nimis splendidum videtur. Errant, qui id sentiunt, luculenter: reflectant animum, & habebò, & in prius numerum *Incolarum & hospitem*, deinde, (ut sic dicam) publicas Collegij, ac necessarias habitationes, qualia sunt *Resecto-*

rium, Musæa, agrotorum cubicula, ambulacra, Pharmacopæi, Bibliothecarum officinas, & plura alia; tandem (quod infinita quædam spatia requirit) *Scholas omnes: Humaniorum septem, Philosophiæ tres, Theologia Auditoria, ad Conciones, Sodalitatum Convencus, Theatra ad Comædias, & Tragædias*, considerent, aut ipsi arrepto semel carbone, aut, si malint, cretâ delineent, omni sponione certabo, posituros spatia altero tantò majora, quàm videmus; & revera nondum eo perventum est, ut laxè habitetur, cum major sociorum pars in angustis cubiculis, plerumque bini (cum locus alius non suppetat) hospitentur. *Resectorium, seu Cænaculum* marmore politissimo duùm colorum (albi, & porphyretici) stratum, fornix deinde altissimus, nobili inventione architecti, quasi à quibusdam *suggrundijs* (nomen aliud scribenti non succurrit) sustineretur, cum *suggrundia* ipsa à *fornice* sustineantur, palmam hujus ædificij obtinent; *fornicem* certè latiore, & tam belle fenestris ad ornatum post *Regis Vladislai palatium* (quod jam antè descripsi) *Praga* non videt.

§. VIII.

Turres, & turrita quædam moles Bohemia.

A *Praga* placet ordiri, quam non vanè, & de nihilo *turritam* non Poëtæ nostri tantum, Exterique, sed etiam historici appellant, adeò turribus *Praga* plurimis redimitur, & coronatur. Erant Majores nostri Turrium amatores maximi, & de *Carolo*, & *Archiepiscopo Ernesto* id olim probavi. De *Torre S. Viti*, de *Turribus Caroli IV.* auro illitis dictum est; ipsa ornamenta, & coronides veterum *Basilicarum*, ut *S. Viti Praga*, *S. Barbara Cusna*, ac cæterarum, nihil aliud dici possunt, quàm turricula quædam; turriti operis sunt omnia, & turres imitantur, quod observare

Turres Pra-
gensis.

In Via Ven-
æugli.

poterunt curiosi. *Turris in Ponte Pra-* Turris in
Ponte Pra-
gensis.
gensis stans (quæ ex *Veteri in Parvam* *Urbem* iter est) inter præcipuas haberi debet, tum ob ingentem molem (nam sub ea gemini currus sese nullo negotio vitare solent) tum ob materiam (quadratis enim, & sectis ad Regulam lapidibus constat) tum ob formam eximiam cujusdam, & Regiæ majestatis. Excrelcunt lateribus parvæ quædam turricula, & velut *Gliolæ* matrem magnam hinc inde circumstant. *Turris* ipsa stans quibusdam perelegantibus, tum *Clypeis* omnium *Provinciarum*, quas *Imperator Carolus* obsinebat, ornatur; sed erit mihi mag-

magnus Apollo, & conjectator optimus, qui *statuas* omnes nominaret. Sunt ab utroque *Turris lateris quinque Anates* minutulae cum clypeolis suis, artificis forsitan, aut qui operi praesuit honori exsculptae, quas pueri, & qui nunquam antea *Pragam* viderunt, solenter oculis indagant; sunt enim, ut dixi, minutae, & veteri proverbio, & credulitate quadam vulgi ridiculae, negant ab ijs, qui honesto loco nati non fuerint, *omnes quinque* posse videri. Haec symbola excisa habet *facies Turrim*, antiqua *Urbi* obversa; geminae prorsus erant omnia in adverso quoque latere, sed *Suecis An. 1649. cap. 8. Urbe Pragensi Minore* in nos detonantibus, totum hoc *Turris* decus tormentis muralibus abolicum est: statuerant enim hostes turrim hanc, quae plurimum conatibus obstare videbatur, unde nostris confertim jaculantibus damna accipiebant maxima, aut omnino demoliri, si possent, aut apertam, & inutilem reddere. Credo facile centum, & amplius ictibus tormentorum verberatam fuisse *Turrim*; ad summam tamen rei nihil profectum. Haec una *Turris Pragam* antiquam, & novam servavit ab hostibus. Nam cum imminerent, & per *Pontem* ad nos contenderent, unus *P. Georgius Plachy* à *Societate FESU*, solus securi armatus eum *M. Czibis*, tribus, aut quatuor jaculatoribus comitantibus, *Turrim* ascendit, & catenis securi dissectis, *catenam* illam ferream (quo alio nomine appellem nescio) quae super *Urbium* portas plerumque pendere solet, dejecit, & obtendit hosti, eosque tam diu detinuit jaculantibus militibus paucissimis, dum defensores à *Civibus*, studiosis, aliisque advenirent, & hostis visam multitudinem ad receptum cogeretur. Legitur hodieque in *Turri* aureis literis scriptum *Elogium* argutum, & breve, quo indicatur eò usque pervenisse hostes, nec ultra progredi permisos; hic terminum fuisse *Suecicae* felicitatis. *Turris in Pontis*

sine ad minorem *Pragam* stans, huic nostrae comparari nullo pacto potest: est tamen & ipsa egregia, & antiqui operis secto lapide; altera olim prorsus similis, & quasi soror ad ipsam *Saxonicam*, ut vocant, *Domum* stabat, quam fulmineus ignis partim dejecit, partim consumpsit.

Turres aquariae Pragenses, ex quibus aqua insigni artificio, certis in altum canalibus elata, rursus in alios canales refusa, ac ponderibus depressa, per omnia *Urbium* fora, compita, & domos dispensatur; lapides sunt omnes candido lapide dolabris quadrato; quatuor numerantur ejusmodi *Turres* opere eleganti & venusto perfectae.

Turres ad eadem *sacram Teinensem* duae, singulae cum coronidibus suis, tum illa, quae in *Curia Veteri Urbis* spectatur, cum pergula in alto *Turrim* ambiente, mirifice *Pragam antiquam* exornant, ut & illa in *Curia Nova Urbis* sita, (sed hanc incendia saepius oblexerunt, perinde ac illam, quam *Rezek Mathematicus Carolinae Universitatis* exstruxit, de qua alio loco) haec, inquam, *Turres* quatuor, ob altitudinem alias omnes despectant.

Turres Teinenses &c.

S. Catharina Turris in Nova Civitate Pragensi Carolum IV. habuit Fundatorem; pertenuis est, sed alta, perizonijs quibusdam ligatur, quod artifices commendant: nihil enim aliud intus continet, quam lapideos gradus, ab infimo ad summum tendentes.

Porta Antiqua, & Nova Urbis omnes, turritum sunt opus, sed nimiam trecentorum annorum antiquitate laborant, & alicubi calvescunt.

Turricula Strahoviensis Canobij (quod totius Urbis oculis sine exposita) gratiosè spectantur. *Turriculae* duae *Parthenonis Georgiani in Arce Pragensi* tecto carent: nimirum aeternitatem quandam suo operi additurus artifex, laterculos ita aptavit, & camento junxit, ut tecti formam referant quidem, sed, quia temporis injuriam

riam non sentiunt, reparatione non egeant.

Turris Pardubicensis.

Extra *Pragam Bohemia Metropolis*, tanta est multitudo turrium, ut etiam in *Vineis* altissimæ spectentur, ac solæ; an ob custodiam vicinæ Regionis, an ob vigilias, atque ut inde signum Operis, & Vinitoribus daretur, an alia de causa? ignoro. Universim *Arces* nostræ omnes (quas nuper recensui) nisi, quæ funditus dejectæ sunt, non unam modò turrem, sed duas, sæpe etiam tres, ac plures ostentant. *Turris Pardubicij* in Urbecula Cameratica, seu ad Regiam Cameram pertinente (antè quàm flammis violaretur) veteri Proverbio celebrabatur, cum aliquam rem nitere, & splendendam apparere significarent: *sic esse nitidam & splendendam, quasi foret Turris Pardubicensis*, quod antè jam meminisse innuisse. *Clatovia ad Curiam*. *Turris* stat quadrato lapide altissimè educta; sed *Plisna* quoque pervetustam, & validam habet Turrim ad Ecclesiam *S. Bartholomæi Apostoli*. *Reginohradecij* ex albo quadrato lapide excita *Turris Ecclesia S. Clementis* (quæ prima ab *Hagecio in Bohemia* fuisse scribitur) superstat; similis (sed rotunda) *Tusæ*, item *Mizæ*, *Sufficij*, *Ponti*, aliisque in Urbibus visendi operis spectantur. *Crumlovij* in Arce aliquot egregiæ *Turres* spectantur. Inter vetustas, & annis horridas numerantur *Rosenbergica*, *Bezdieziensis*, *Hazmburgica*, seu in Castro *Hazmburg*; Antiquos rotundis Turribus oblectari solitos res ipsa demonstrat. In hac postrema *Turri* saxea, illud mirabile summo cum timore spectatum est à me: *Pueri opilionum*, & *Pastorum* exiguo pretio, certatim *afforis* altissimam turrim Arcis conscendebant, atque iterum descendebant, nullo nisi manuum, & pedum auxilio, quos inerebant commissuris lapidum, idque tantà peragebant celeritate, maximè cum descenderent, ut casuri jam jam & cadere viderentur; at illi quotidiano inter se certamine exercitati, securè,

In castro Hasenberg Turrim afforis scandunt pueri.

& ridentes hæc præstabant. Quæsi vi ex *Pueris*: quis illis primus eam mentem, & consilium dedisset? respondere: *Monedulas, & passerres* causam dedisse. nam cum ad primam turris fenestram nidificassent, nec alia ratio suppeteret nidos spoliandi, tentasse ascensum, idque feliciter processisse; altero anno altius aves nidificasse usquè ad apicem turris, se quoque altius, ut pullos avium eximerent, ascendisse, atque ità jam totam Turrim exterius obiri à se posse; rem sine periculo confici. tantum valet audendi consuetudo! *Taboriensis Civitatis Turris* diu miraculo fuit Peregrinis, Civibus verò timori: nam, cum post A. 1620. à *Cæsaribus*, tum hostibus, *Taborium* oppugnaretur, hæc Turris tormentis appetita sic est, ut inclinaretur, mansitque *Turris* ità inclinata, & Civium Caputibus imminens (cum summus ad reparandum Civibus non suppetere: paupertas enim *onus miserum & grave*, ut ait Comicus, universam Bohemiam, ac præcipuè *Regias Urbes* premit, & humo affigit, ut non modò gloriola & publica opera, sed etiam necessaria & privata jacere sinantur) stetit inquam, Turris inclinata facillè annis quadraginta; sed proximè cum innoxie & ubi nulla domus stabat, concidisset, tandem *Cæsaris* auxilijs reparata, & rursus erecta formam veterem, ac juventutem (ut ità dicam) recepit. Minutulum aliquid hoc loco adjiciam de via literata.

Tercet.

Reginohradecij via silicea literata in foro mirabili forte casuque mihi Adolescenti innotuit: Redieram *Reginohradecium* ad Matrem cum *Alcyonia* sunt in Scholis Autumno Anni 1634 & domi nescio quid *meditans mugarum totus in illis*, ut *Horatius* canit, sedebam, cum adest adolescens familiaris, & quid, inquit, tu solus tecum? & negligis cælo delapsas literas? ubi illæ, inquam? in foro ait, venduntur, ad sunt Emtores: precipito me confestim in forum; video multitudinem, præsertim *Advenarum*, qui cum strata-

Via literata

tam

tamper latitudinem fori silicibus viam, & aliquid simile literarum viderent, quod legere non poterant, cœlo delapsum esse credebant. Præcesserat ventus, deinde secuta pluvia purgaverat locum, sic, ut inter silices qui eminebant, *literæ* appaerent. Sociato igitur labore, omnes qui ex Academicis veneramus, clarè, distinctè, indubiè, ac sine hæsitatione, doctis Civibus applaudentibus, legimus hæc verba: *SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM. AMEN. HOC FORUM STRATUM EST.* (Annus additus erat, sed à nobis legi non poterat.) Notandum: literas silicibus expressas non fuisse, sed inter silices *Literas* nigrâ terrâ expressas, & delinatas, ordine semper æquabili, ut altera alteram non superaret. Possem hodièque locum, si quis postulet, de-

monstrare. Vide etiam in re tantula magnificentiam Majorum nostrorum!

Aliud literatum Opus invèni An. 1652. in *Klassierecz* (pagus est ad *Zambergensem Comitum Bubna* ditionem pertinens) nomen ipsum eò loci *Cænobium* olim fuisse significat; in Altaris summi fronte in saxo excisæ sunt literæ *Foundationis Cænoby*, eo ipso in loco ubi *Antependium* (ut in templis loquimur) Altari prætendi solet: traditur perelegantis Ecclesiæ & vicini Cænobij possessio *FF. Strictioris Observantia Minorum S. Francisci*. Hæc res palam à me ostensa, Catholicos ex hæreticis aliquot fecit; sed ego milliesjam dolui, me litteras ipsas non excrispissè; quæ saxo incisæ totius *Foundationis* *CEconomiam* ostendunt.

C A P U T X I.

Plures ejusmodi Operum Raritates in Bohemia. Ambitus in Monasterio Aulæregiensi. Sedlecente Cœmeterium. Subterraneæ quædam cellæ, & viæ procul sub terram ducentes.

Niniopere *Caput de Templis, Campanis, & Turribus*, tum etiam de adificijs Cænobiorum ex-

crevit; sed quædam rara non minus, quàm scitu jucunda superlunt; quæ præsentis *Capite*, cum materiâ abundem, complectar.

§. I.

Ambitus Aulæregiensis Cisterciensium.

Ambitus
Aulæregi-
ensis Cæno-
bij.

PEnè fidem excederet de *Ambitu Aulæregiensi Cænoby* narratio, nisi autoritate *Pij II. Papæ*, qui eo tempore vixit, & omnium *Bohemia* Scriptorum testimonijs, niteretur. Audiamus *Pium*, qui postquam *Bohemia* Templorum magnificentiam Regna omnia superâsse scripssisset: *Fuit*, inquit, *inter alia Monasterium Aule Regia apud ripam Miltavia*, quâ *Mosa* (Miza scribendum

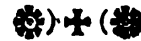
erat) *fluvius* illi jungitur, *situs*, in quo *Regum* corpora condebantur, *singularis excellentia: nam præter adem magni, & memorabilis operis, amplum dormitorium, ceterasque Monachorum officinas magnificè constructas, habuere circumscriptum, qui non parvum conclusis hortum, Ambitum vocavere. In hujus lateribus vetus, novumque Testamentum, ab initio Genesim usque ad Apocalypsim Joannis, literis majusculis in Tabulis*

Emasilvium
Boh. C. 36

*Im scriptum conseruabatur, Notis (seu li-
teris) quò alius irent, paulatim crescen-
tibus, ità, ut à summo usque deorsum
facilis lectio praberetur. Sed hoc decus
post Wenceslai mortem, Hussitarum ra-
bies deleuit. Hucusque verba Aeneo
Sylvij. Quis oro, tam rari operis in-
ventor, & author! quàm nobilis, &
Cœnobio digna inventio, sacrarum li-
terarum quodammodo apertum Codi-
cem perpetuò ante se, & prae oculis ha-
bere! nihil profecto esse quivir illu-
strius! Sed quantum simul in eam
rem laborem, & sumtum, putamus
impensum? Si quis omnium sacro-
rum Bibliorum, seu Librorum apices,
vel domi desidendo, & pluteo suo in-
cumbendo per otium describere vel-
let, tamen nisi longissimo tempore
absolvere laborem non posset; quàm
igitur ferreum, & adamantinum pe-
ctus attulit, & quot annorum curricu-
lis laborem continuavit, qui ista per-
fecit? adde quòd non scriptorius, sed
pictorius fuerit iste labor, tum quòd
in Tabulis, & penicillo deductus, tum*

Tabulæ Au-
læregienfes
in rogam
inje&æ.

quòd artificio colorum, & proportio-
ne mirabili literarum, ut superiores,
eademque remotiores crescerent, in-
feriores, & vicinè majores neutiquam
apparerent, sed ejusdem magnitudi-
nis literæ omnes oculis offerrentur.
Utinam vel una ejusmodi Tabula ab
antiquitate ad nos pervenisset! nimi-
rum, ut in Manuscriptis eorum tem-
porum legimus: *Hæretici Pragenses,*
& ex hominum, cum *Canobium* hoc
Aulæregienfe magnificentum, & primi in
Bohemia splendoris diruerent, hæce
plerasque, quasi magna de hostibus
trophæa, & manubias, parietibus de-
tractas Tabulas, Pragæ attulere, Mo-
nachorum Cantus imitantes, & rogo
in foro Urbis exstructo, unâ omnes
injectas flammis consumere. Ni-
mirum sic sacra, & sacras literas tra-
ctant, qui maximè & unicè sacris lite-
ris gloriantur, easque pro Judice om-
nium controversiarum agnoscunt;
prohibitu itaque suos exurunt Judi-
ces; *mala mens malus animus!*

§. II.

Offuaria Cœnobij Sedlecensis.

Cœmeterij
Sedlecensis
ossa.

MULTE in Antiquitate præro-
gatis, & dotibus, multis
etiam & miris ex magna
opum vi, tum ex liberalitate *Patrono-
rum*, tum ex propria *Abbatum* suorum
magnificentia, raritatibus (quæ alio
in loco referemus) *Cœnobium Sedlecen-
se* gaudebat; sed hæc fuisse scimus,
non esse; corrupta hæreticorum
flammis, & velut recurvis Harpyja-
rum ungvibus fœdata sunt omnia;
unum opus remansit, quod, nisi cum
larvis luctari, & bellare voluissent, au-
ferre non poterant, *Cœmeterium* vide-
licet amplissimum, quo majus vidisse
næ in vita non memini, cum *Capella*
& *surruculis duabus*, tantis ossium hu-
manorum, & calvarum acervis (si
acervi dici possunt, quæ aptè suisque

ac certis locis composita sunt) referta,
ut non exercitus hominum, sed tota
aliqua Gens, & natio hunc sibi, ac suis
legisse locum ac sepulcrum videatur.
Addunt, qui tellurem illam, & *Offua-
ria* solum aliquando fossione tentâ-
runt, tam conferta ossibus humanis
apparere omnia, ut solum ipsum in
ossa tranijisse videatur. Fidenter cer-
tè *Eustachius Historia Sedlecensis* con-
ditor affirmat: infinitatem, & innu-
merabilitatè quandam habere, longè-
que plura ossa hominum sub ea tellure
abscondi, quàm ea, quæ prostant, &
cernuntur exposita. *Conversus* qui-
dam (ut illi vocant) *Cisterciensis*, senio-
rebus alijs agendis impar, priore sæcu-
lo (cujus nomen antè lectum, postea
nullâ diligentia invenire potui) *Con-
versus*,

*Eustachius in
hij. Sedl. C. i.*

versus, inquam, cum sine lege, sine ordine jacentia illa ossa, & sceleta videret, pietate in mortuos incitante, designatis prius, & definitis in grandi *ossaria* spacijs, locoque diligentissimè perpurgato, laborem exorsus, ossa recolligere, reverenter, ut decebat, & unum in locum conferre cœpit; quo in opere eam secutus est rationem, ut ossibus majoribus, videlicet brachiorum, & pedum, sua semper calvaria superstaret, cœtera ossa intus amitterentur, id est oculis non paterent, atque ita præter manus, pedes, & calvam, nihil aliud objiceretur aspectui. Stant igitur præalta ossium mœnia, & velut in acie legiones, plateolis dividuntur, ut transire commodè, & obire qui volet, possit; aditur enim scriptissimè locus, & tantus mortuorum Exercitus spectantibus est miraculo, mihi que olim fuit ante annos plurimos locum visenti. Nimirum è tota *Bohemia* quondam, imò adeò ex vicinis *Germanorum* Provincijs innumeri mortales *Sedlecium* affluebant sacculis prioribus, qui loci sanctitate capti, huc postea deferri ad Tumulum à suis orabant, & ex ultima voluntate debebantur. Originem hujus Pietatis brevissimè aperiam: excitatæ erant *Sodalitates* dua, altera *Sanctissimi Corporis Christi*, altera *Sepulchri Domnici, Bonifacio* ejus Nominis *Nomo* (qui ab An. 1389. usque ad 1404. sedit) confirmante, & plurimis, ut vocamus, *Indulgentijs* utramque *Sodalitatem* prosequente, & locum honorante. Idem egere *Archiepiscopi Pragenses*; totam utriusque *Confraternitatis* institutionem, Leges, ac cœtera, tum Pontificum, & Archiepiscoporum ex ordine literas recitat *Eustachius*; discretè in *Bonifacij* literis legimus: maximam vim hominum quotidie ad

dulgentias Sepulchri properasse, præfertim, cum pro singulis, qui in ea *Sodalitate* centi morerentur, in *Altari* illo *Privilegiato sacrum* fieret mortuale. Porro in *Capella SS. Philippi & Jacobi* ponè Sacristiam, & sacrum vestiarium, stabat *Arca* quadam in *Sepulchri* figuram conformata, quam *Sepulchrum Domini* vocabant; in eo *Sepulchro* perpetinè *VENERABILE SACRAMENTUM* in *Monstrantia*, ut in Templis vocant, adorationi Peregrinorum prostabat. Has, ut dixi, tantæ frequentiæ causas attulit *Sedlecensis Historia*; sed potior (quæ omissa est) ac longè dignior Populo videbatur: quòd totum illud grande *Cæmeterium terræ Palestina* (quæ antiquis Christianis summo in honore semper fuit) maximis impendijs advectâ, non quacunque ratione conspersum, sed prorsus impletum esse constaret; unde pro miraculo habebant corpora mortuorum intra naturalem diem consumi, relictis tantum ossibus, quæ *candore cretam* imitarentur, quod hodiè que in ijs, quæ composita sunt, ossibus videmus. Ad extremum hoc quoque adjiciendum est: In Turribus illis duabus *Capella*, ubi ossa composita videmus, *Lampades* elegantissimo opere perfectas, & elaboratas, ex fundatione vetustissima die noctè que pendentes arsisse, quæ *Viatores* omnes mortalitatis admonerent, pro mortuis quodammodo supplicarent, & *Peregrino*, aut *Viatori* nocturno facem quandam ad locum optatum præferrent. Jam *Ossaria Sedlecensi* descriptâ, proximus est, idèmq; facilis à *Tumulo* subter terram descensus.

Terra Palestina
sting in Cœnobio Sedlecensi.

Origo antiquæ Pietatis in Cœnobio Sedlecensi.

Seneca Eustachium l. cit.

§. III.

Subterranei quidam meatus in Bohemia improbo labore hominum perfecti; Cuniculus Pragâ usquè in Bubeneçz; Cella saxea manufacta multis in locis; Cellaria in Mimonie, & in Zernovvsek; Arx Letovicensis in Moravia; Cavus mons ad Kurzivvodam.

Arces suffossæ.

Bubeneçz sub terra meatus.

AD magnificentiæ *Genium* (quem in Majoribus nostris ad miraculum eluxisse legimus, & ex paucis, quæ post tot bella ex antiquitate supersunt monumentis colligimus) pertinere existimo subterraneos quosdam meatus, & cellas rupibus excisas in annos plurimos, ut intelligi datur, perpetuato labore. De Arce *Dubensi*, *Bradlicensi*, *Benatecensi*, & *Oibinensi* jam dictum est, ac certè affirmari potest, nullam esse paulò celebriorem Arcem, quæ in vivo saxo cellaria non habeat, aut fontem saltem, plerumque infinitis laboribus, & pertinaci studio per medias rupes quæsitum; ejusmodi fontes excisos saxi, si id ageretur, facilè ducentos producere possem, eosque altissimè ad centenas, & ampliùs ulnas descendentes; sed aliud mihi nunc argumentum tractandum propolui. *Bubeneçz* pagus est in *Arcis Regia Pragensis* conspectu (multi *Marobodui Regiam Bubienum*, ut Libro 2. diximus, hîc stetit suspicantur) ad eum pagum *Pragâ* patere viam, saxi cuniculatim ingenti labore procul excisis, gravissimi Viri restantur; neque dubitare ampliùs licet. *Audivi Illustrissimum Comitem*, qui se *Bubeneçz*io per eum cuniculum ascendisse usque *Pragam* jactabat; contra Vir religiosus è *Societate nostra Pragâ Bubeneçzium* descenderat. Ingressus *Pragâ* cuique patet è regione *S. Agnesis* trans flumen infra *S. Mariae Magdalene Sacellum*, ubi aqua è fluvio *Muldava* perennè fluens canalibus saxeis ad vivarium usquè Regium in *Bubeneçz* per multos anfractus, quos fossorum labor patefecit, demittitur, ad foras (præcipuè Cervos) baustru, & natatu gelidissimo recreandos.

Subterranea Cella labore maximo effossæ, multis in locis *Bohemia* spectantur: de *Fodinis Metallorum* nihil dicam, quas omnes Labor fossionis aperuit, ut primo abhinc libro narravi; nihil de Arcium plurimarum ad *Aquam* descensu saxeo perterebratis rupibus, ut in Arcibus est dictum; nihil de *Skalucensibus* antris, ubi integrum Exercitum *Catholici Proceres* abscondisse feruntur: hoc enim postremum *Natura*, non *artus* est opus; *Cellaria* quædam è vivo saxo in exemplum adducam: nam facilè quisque intelligit, ne majorem partem necessario omitturum, non negligentia, sed multitudine omnem diligentiam superante. *Reginohradecj*, *Urbe Regni* attributa, *Cellaria* esse constat in quibusdam Domibus tam profunda, & saxi excisa, adjuvante tamen alicubi murariorum labore, aptata, ut (quod ipse hîc oculis vidi) *Cellaria* terna sibi superstantia in profundum descendant, nequ'unquam opus habeat Dominus, æstate calices refrigerare hospitiibus; frigidissimus enim haustus est, neque tamen (ut glacialis, vel nive percolatus) insalubris, aut noxius. Dubitare non licet, alijs quoque in Urbibus, & Arcibus *Bohemia* (præcipuè quæ in saxi & montibus, vel intra rupes sedent) ut *Cubiti*, *Mielnicj*, *Litomerij*, *Taborj*, *Jaromirj*, *Skalicj*, in *Benatek*, *Novoboleslavia*, *Bechima*, *Custna*, *Crumlovj*, *Trebona*, & innumeris alijs, ac ferè, ut dixi, in omnibus Arcibus, saxea ejusmodi profundissimè sub terrâ euntia *Cellaria* reperiri. *Okorz* vetustissimû *Castrum* altero *Pragâ* milliaro in *Slanensi* Districtu *cellarium* habet miri, & elegantis operis in saxo, conca-

Cellaria profundissima multis in locis.

mer-

meratū cum columna in medio concamerationem sustinente. E regione *Czastolovitzj* (quod in ditione est *Dominorum ab Oppersdorff*) non procul ab *Ecclesia Parochialis* visuntur in monte rudera Arcis antiquæ, maximæ, & Principibus cognatæ stirpis *Dominorum de Czastolovitz*, cujus *Arcis cellaria* profundissima audivi à senibus deprecari, sed jam me puero (qui semel, ac iterum in intimos illos recessus penetrare frustra conatus sum) multis in locis fornices hiabant, & antiquitate, velut senio gravati, cadebant. Interiora & validiora ad perpetuitatem *Cellaria duo* rupibus effossa videre mihi contigit, alterum in *Mimowie*, seu *Mims*, ditione Illustrissimi Baronis *Putz*, alterum in *Zernosef* ditione Excellentissimi Comitum de *Nosticz Regni Bohemia Cancellarij*; utrumque, dum locum inviserem, vino (illud *Austriaco*, hoc *Bohemico*) erat plenissimum. *Mimowense*, multum naturâ loci adjuvante, effossum, majus videtur, estque vasorum grandium centum, & amplius capax; at *Zernosecense* geminum (quippe ex uno in alterum transitur) totum ex puro saxo constat, magno Operarum labore, licet renitente saxoso monte, perfectum, neque in illud, ut fieri solet, descenditur, sed molliter ascenditur, sic ut ultimæ vasorum contignationes altissimo *Cellarij* loco confideant, & prorsus cum monte ascendere videntur. In *Arce Letovicensi* antiquissima, dum illac ante quadraginta ferme annos iter facerem, tria memoratu dignissima vidi; primum: non ita ab *Arce* procul saxum præceps & valliculæ cuidam, quasi ad Inferos depressæ totâ mole incumbens; conscendi olim ingenij curiositate altissimas *Turres*, & ipsam *Rosam*, quæ in apice, & cuspide *Turris Viennensis S. Stephani* extremitatem obrinet, hac manu contingi foris extra *Turrim*; bis tantum in præceps (nisi me fallunt oculi) scopulum hunc *Letovicensem* existimo pen-

dere. Cohorruui totus, & caligo quædam oculis est oborta. Communitè locorum periti affirmant, nihil ei præcipitio in vicinis latè regionibus simile reperiri. Sed hoc *Natura*, duo alia, quæ sequuntur, invictus, & cedere nescius fossorum *labor* perfecit: *fontem* scilicet ex vivo saxo profundissimum, & ut perhibent, ad usque rivum, qui ad radices montis hujus altissimi labitur, pertingentem; unde haustis grandia aquæ vasa attrahuntur conatu levissimo, arte maximâ. Major in *cellarijs* (quod tertium æstimo) effodiendis, opera necessaria fuit: ea longissimè extenduntur ambitu duplici ex meris rupibus exciso, quorum alter alteri incumbit. Uterque ambitus, ad fontem portas habet apertas, quò fit, ut *Cellarium* frigidissimam semper hauriat auram, & vina respirent: quippe bono, & vivaci vino vitam, & animam addideris, si frigus addideris. Hæc de *Letovicensi Arce* attuli; fateor eam ad *Moravos* pertinere, tamen ob similitudinem argumenti, & quòd *Arx* à Proceribus nostris ex *Lippa gente* sit olim condita, & vicina finibus nostris, quòdque alium fortasse commodiorem navigandi locum habiturus non sim, veniam apud Lectores benevolos impetabo.

Ad *Bohemiæ* spectat, quod sequitur: *Kurimoda* vel *Zurimoda* pagus est in *Boleslavensi Provincia*. Ab eo pago non procul in ditione *Comitum de Bredan*, antrum mirabile & memorabile in cavo monte intus delitescit. Mons primum arduus turri cuicumque altitudine par eminent, saxeus totus, & mera rupes, quem nullâ jumentorum ope superaveris, pedibus atque etiam manibus, nonnunquam rependo, longo circuitu in altum evades. Hic foramen se aperit in rupe sursum versus porrectum *Camini* instar quo è fornace fumus emittitur, an manufactum & perterebratum, an naturâ perfectum sit opus, nescitur, sed ligneis

Rupes Curzivodensis.

scalis aut funibus utendum est ad ascensum; quo superato locus amenissimus panditur, & vireta pulcherrima, inter quæ fons saxo vivo excisus, altissimus, perennis & gelidissimus spectatur & expirans sentitur à floribus. Planitiem reliquam occupant rupes ad habitationem & usum hominum accommodatæ: parte unâ ingentis magnitudinis Conclave, hypocausto, ut vulgus vocat, non absimile saxo excavatum, in quo quidquid necessarium est rei domesticæ & usibus humanis invenies: Lecti complures saxei, sedes, mensæ, armaria, omnia saxea, amphoras etiam saxneas & orbes mensarum certo in loco servari affirmant. Parte alterâ (an ad spectaculum, an etiam ad usum scire non possum) officina coquendæ cerevisiæ cum omni necessario apparatu prostat; admirationi præcipuè est curiosis, *Lebes* seu *caldarium* saxeam tantæ magnitudinis, quantæ in ejusmodi officinis Cerevisiarum artifices adhibere solent, ut nihil præter ignem & frumentum (nam & potentiam torrerem ibi posse dicunt) ad coquendam Cerevisiam desiderari possit; sub monte, ejusdem operis stabulum visitur, facile duodenis Equis recipiendis accommodatum, Hæc omnia Viri fide digni retulere, quæ diligentius & propius ad id quod res, est describi poterant, si me aliquando in eum locum calusve, DEUSVÈ tulisset. Omnes accolæ consentiunt, & senes confirmant: latro-

num ibi nidum fuisse, & ab ijs multo tempore Arcem illam infestam, unde impune latrocinabantur, & incautos *Viatores* excipiebant insidijs, atque ad certissimam mortem trahebant.

Mons latronum admonet me Montis alterius, quem nuper, dum *Austriæ* prono *Albi Teznanæ* descenderem in dextra Albi ripa spectavi, ac propè hisce manibus contigi: Mons saxeus totus recalvaster in præceps in subjectum *Albim* pendet, *Petram Amantium* (de qua *Hispani Scriptores*) dicere posses: quippe senum omnium, & vicinæ totius constans assertio est: puellam innocentem, quæ à Proco perditè amabatur, nescio qua fraude, domo paternâ extractam, animadverso scelerato Amatoris consilio fugientem ipso sequente, cum ad rupem hanc cursu pervenisset, nec quò fugeret amplius haberet, concitatissimo saltu in flumen sese dejecisse, Juvenem verò sequentem, & amore stultum, eodem sese præcipitasse, sed multum dissimili exitu: nam Virgo etiam in fluctibus fugæ continuandæ imminens, bono Angelo favente, ex flumine in adversam ripam evasit; at Amator haustus fluctibus perijt, Albi impuras flammæ ulciscente. Hanc narrationem à Majoribus suis senes accepere: loci Dominus eodem in Monte tres Cruces velut in monte Calvariæ statuit, quæ facti infalicas, sed multò magis dolorum & mortis Christi, memoriam navigantium admonerent.

de Petriæ
gunt ante
Tertium
in Bohem.

§. IV.

Arx & Civitas Trebonensis; Novadomi via occulta sub fluvio usque in Urbem. Subterraneus Ambitus Faromirensis, rudi, & ridiculâ Latinitate ex Codice pervetusto descriptus. Raudnicensis sub terra via.

Rosenses
Proceres
maximi & di-
ficatores.

NUllam ego Nostrorum Procerum stirpem in antiquitate extitisse puto condendarum, & permuniendarum arcium, & locorû studiosiorem, quàm *Rosensem*; ipsi

Przibemiceses Arces duas, ipsi *Helffenburgum* ad *Prachaticium*, ipsi *Fraumburgam*, seu *Hlubokam*, ipsi *Wregenviam*, seu *Trebonam* ipsi *Novum Castrum Tlowy Zrady* seu *Gracen* ali-

Crumlon-
um Roca-
bergam

asque

ásque Civitates, & Arces innumeras à fundamentis extruxere, & plurimis operibus ac machinis invictas ab hostibus præstare sunt conati, idque sapienti consilio: qui enim divitijs abundat, & facultatibus, & omni genere opum affluit (ut erant *Rosenses*) id unum ei ante alia omnia curare incumbit, ut ea illi perpetua bona sint, neque eripi facile possint, efficere, utque arcium, ac locorum firmitas Dominum indemnem, fiducia tranquillum, & securum in periculis, ac magnanimum reddat.

Trebona
vel Treboſi.
Wingemau

Trebonam Rosenses super alias omnes Civitates, & Arces communivere; post *Ssvithovium*, & pauculas quasdam Arces nihil illâ ætate *Trebonâ* munitius fuit. Sunt in manibus *Rosensium* Codices manuscripti *Rosensium*, in quibus annotatum legimus, quantum in *Trebonam* muniendam impensum sit. Explicari non potest pecuniæ expensæ magnitudo, neque est consilij mei, *Trebonam* (ut munitur) describere; hoc tantum ad id, quod proposueram dicere: majores expensas in opera subterranea, quam in ea, quæ patebant foris, factas esse. *Urbem* ipsa cum Arce, quanta demum est, suffossa fuit, cuniculis humus impervia reddita, admissæ subter, certis locis, lacunæ & paludes, cumque uliginoso, & palustri loco sedeat, multum laborandum fuit, ut omnia firmarentur æterno quodam, ut ita dicam, labore, palis ex certa, & invicta humori materia suspensa. Ad fallendos verò hostes procul extra *Urbem* factæ ignotæ quædam viæ, tum cellæ, & concamerationes, & cuniculi solis obfessis noti, ut quoties luberet, instabile solum hostibus recideretur, atque etiam in auras vi pulveris ignei mitti possent, aut si aliud consilium placeret, parato ad id præstandum occulto itinere perfossis vicinis lacubus, & piscinis, *Aquis* infunderentur campi, ut omnia elementa in obsidentes (nullo obsessorum damno) pugnarent, co-

gerenturque igne ad volatum, terrâ ad natatum, utrumque natura hominum advertans. Satis de *Trebona*.

Longè inferior labor, memorabilis tamen *Nova Domus* Urbe *Slavas arum*. *Procerum* reperitur. Stat in vicino supra *Novam domum* colle *S. Jacobi Ecclesia* à Peregrinis Civibus (ut in historia *Cruisatum Bohemia* latius narrabimus) pietatis gratiâ, & memoriæ *S. Jacobi in Gallacis* condita; in ipsa Ecclesia ante *cornu Epistola* porta lignea deorsum tendens solum contegit, quæ elata, & aperta gradus quosdam exhibet, & subterraneum meatum ostendit; communis, pervulgatâ Civium, & à Majoribus accepta narratio circumfertur passim: ab illo *Ecclesia* loco usque ad ipsam Civitatem introrsus iri posse, viam omnem scopulosam & inter specus, & scopulos cavam, naturâ, & ubi illa cessat, arte & labore patentem. His ego quondam narrationibus incitatus, dum *Novam domum Rhetoricam* docerem, clavibus *S. Jacobi Ecclesia* dissimulato consilio petitis, comparatisque facibus, ex audacioribus discipulos quatuor assumo: ardebant jam faces, portam aperimus, descendimus, viam ducentem sat commodam, sed humilem, cautè sequimur, videmus omnia convenire; via plana occurrebat, sicca, nihil impedita, scrupulosa nonnihil, donec tandem ad lateritium quendam murum perventum est: nihil is habebat muri simile, sed lateres tantum compositi, sine omni camento viam intercludebant: clamant *Juvenes* mei, lateres obstantes dejici oportere; mihi non sine gravi causâ sic compositi lateres videbantur; unum tamen, vel alterum (quod facile fieri poterat) eximo, aliquos intrò propello, & trudo, qui in profundam aliquam fossam cecidisse audiebantur; simul ventus vehemens exoritur ab imo, qui lumina omnia, uno excepto, momento extinxit; *Juvenum* tamen *manus emicat ardens*, & audendum esse aliquid vociferantes,

Subterraneus quidam Novæ domi sub Eccl. S. Jacobi meatus.

Ambitus
subterraneus
Jaromirij.

tes, lateres conantur impellere; ego unus illis saluti fui, ac vetui ulterius procedere, hiatus subesse, facile in præceps devolvendos. Ergo, cum scalæ ad manum non essent, meque subitus quidam terror invasisset, spe juvenibus factâ, alio nos tempore redituros, & cum scalis venturos, viam relegere jussi; locus nulli jam viventium notus audacioribus exposcit. At si id, quod narratur, verum comperiant, profectò non parva res est, cum & locus à Civitate facile duum jugerum spatium distet, & *Utesarta* fluvius intersit, sub cujus alveo necessario est eundem. *Fam verò ad Ambitum subterraneum Jaromirensem*, qui omnia hæc superat, veniamus: nemo à me locum scire postulet, nam fortasse dicere non expedit; locus quidem publicus, sed in operto, quem sine lumine frustra tentâris: ajunt super *ambitum illum subterraneum* (qui ab utraque vix parte permunitur) *Albim* ipsum maximum *Bohemia flumen* decurrere. Via hæc subterranea, (ut affirmant) usque ad *Cænobium* desertum, olim *Prædicatorij Ordinis in Zuvole* medio ab *Jaromirio* milliari porrigitur; porro *Zuvolense Cænobium* An. 1425. à *Ziska* Latronum Taboriensium Duce cum ipsis Religiosis excisum est. Narratur & illud: ætate nostrâ *Subcamerarium* quendam *Urbium Regine dotalem*, hoc iter subterraneum tentâsse facibus accensis quàm plurimis, proculque jam processisse, sed ob parietes *ambitus* illius, qui injuriâ temporum quibusdam in locis deciderant viâ interclusâ, redire coactum. Risi *albis dentibus* (ut cum Satyrico loquar) cum librum à *Senatu Jaromirensi* mihi porrectum, inspicerem; erat M. S. Codex, cui titulus: *Diata salutis Biblios heca Zuvolensis*; in cujus marginibus possessor ejus Codicis, quædam gesta sui temporis memoriæ causâ annotârat; inter ea fuit narratio de *Excidio Monasterij*, quod *Laicus* illius Ordinis (qui eadem evaserat) in *Tabu-*

P. G.

la Altaris Ecclesie Zvolensis brevissimè describit. Non adtero ista in contemptum (quis enim nesciat *Laicos* in omnibus religiosis Ordinibus, Latinitatis ferè expertes esse? adde sacculi illius barbariem, & literarum Latinarum ignorantiam) sed ut de excidio *Cænobij* (cujus nulla, nè apud suos quidem, neque apud Scriptores ullos nostros extat memoria) notitiam aliquam offeramus Lectori, & quæ de *subterraneo Ambitu* paulò antè memorata sunt, confirmemus. Sequitur annotatio: *Ego Frater Joannes Zilesius* (Silesius) *in Monasterio Prædicatorum Ordinis, & Professus in Templo Zuvolo* (vult dicere: se in *Cænobio Zvolensi* vota religiosa profectum) *in medio Tabula Altaris* (id est: in medio Tabulæ, quæ in ara summa visitur) *scripsi manu meâ ad perpetuam memoriam.* (huculquè satis latinè; jam ridicula Latinitas sequitur) *Quod S. Dominus* (quid illud S. denotet, divinare non potui) *instruit pago Zuvolo, Zchastal, Dolem, Reichovsa, & istud pago noster* (explicat foundationem *Cænobij Zvolensis*, pagis quatuor attributis à Fundatore (*Collator obijt cum suo nomine Zuvolsko* (id est, *Collator Zvolsky* appellabatur) *dedit isti pagines quatuor ad Albim, Jeremiria, Skalicique*, id est, legavit pagos quatuor ad *Albim* inter *Jaromirium*, & *Skalicium*) *ut semper die Veneris orate pro Collatorem, & Requiem tenet apud illum* (id est, ut sacerdos aliquis aleretur, qui quavis feriâ sextâ requiem, seu defunctorum missam legeret pro ejus anima) *& non habet uxorem* (id est, ut non habeat, vivat in cælibatu) *Sunt nostri quinque Fratres hîc Ordinis Prædicatorum. deinde venit Dominus Zschiska* (Dux hæreticorum, id factum An. 1425.) *& accepit quatuor fratres in currum, & jacet in aqua*, (id est, erant hîc relictî quinque fratres, ex quibus unus ipse erat, qui evasit; hos quatuor deprehensos *Ziska* projecit in *Albim*, & submergit) *requies-*

Excidium
Cænobij
Zvolensis
ad Jaromirium.

caus in pace! (Jam narrat, quomodo eadem evaserit) *Ego fui apud Albim in Feremiria Sacellano* (id est, ut reor, apud Sacellanum Jaromirensis) *habitasio mea in priori domo de porta* (id est, in prima domo ad portam) Jam notanda, quæ sequuntur: *Sub terra sunt sex hypocaustum, & ibunt sub terram post* (id est, versus) *Radiscam* (Hradistie nominatissimus pagus, cujus & Skalicij vicinia tota antris, & speluncis scatet, ut in historia *Naturali Bohemia* primo libro docuimus) *postea ibimus sub terra in Templo; ex Templo*

iterum venimus in habitatione mea in domo Prioris sub terra. Actum A. 1425. His ego quid adjiciam, nihil occurrit; nisi aliud simile prorsus subterraneum opus in deserto *Canonicorum Regularium S. Augustini Cænobio Raudnicens* reperiri: exscribam ipsa M. S. Codicis verba: *Loca subterranea plurima & maxima, formice obducta, & (Nota) in quadrante milliari se extendentia in hoc Cænobio nostro Raudnicensi habemus &c.* possem in hanc rem testes adducere Raudnicenses Cives aliquot, qui locum inspexere.

M. S. Monast. Raudnic.

C A P U T X I I.

Admirandum, & rarum opus, Horologium Curia Antiquæ Urbis Pragensis, historicè & mechanicè (sed brevissimè) descriptum.

Duo adhuc supersunt ædificationum & Operum magnificorû splendore (liceat propitijs Lectorum judicij dicere) miracula, certè posterorum memoriâ dignissima; quorum alterum hodiè que videmus, & mira-

mur, alterum procul amandatum, & religione Christianâ superante aboliturum esse gaudemus, idque sequenti mox Capite proferemus; his duobus pertractatis, totum hoc de sumtuosis Majorum ædificijs argumentum, quod aliquot mihi paginas fecit, concludemus.

§. I.

Historia Horologij Pragensis.

Dignitas Horologij Pragensis.

Inter opera publica pretiosiora, & rariora, quæ in *Urbe Pragensi* à scriptoribus laudantur, *Horologium antiqua Urbis* longè, latè que celebratur, est que revera insigne hujus Urbis ornamentum, & decus, quod neque satis pro dignitate, & artis raritate (à me quidem) arbitror posse describi. Commendat illud *Dresserus, Gerardus Mercator, Typotius, Chytraus, Blæin*, verbo: omnes, quicunque de *Praga* egerunt, horologij hujus meminerunt; paucis multa *Typotius: Spectandum*, inquit, *Praga se præbet Automata, in quo veri motus Luna, signorum*

que Zodiaci, antiqui simul, & ingeniosissimi Operis exhibentur, quibus nominibus haud facillè ulli alteri cedis. *Furneri nostri verba sunt: horologio Pragensi vix par in orbe toto reperies.* *Audax dictum!* sed si in rem præsentem veniat, quisquis derogat fidem, ad sponsonem provoco, dabit manus. Non hîc aliqua horologiorum, ut sic dicam, crepundia, offeruntur oculis; non ducunt chorras *vesule*, mortèsque, non *Gemy* fidibus canere, tubas inflare, aut tympana verberare conantur, nec cum tabulis promoventur foras puppæ & nescio quæ *Virgines*, cum

Blæin in Atlante in Bob. Fournier. in Notitia Orbis l. 4. C. 6.

Dress. in Urbis. Merc. in Atlas. Typot. in descriptione Pragensi. Chytraus in itinerario Europæ.

Quàm multa indicet Horologium Pragenfe.

admiratione puerorum, & rudis ætate, ac rusticorum, cum fœnum, & ligna in Urbem advexerint, aliæve ridicula (hæc certè ad *Horologium*, ejusque præstantiam nihil faciunt) at nostrum, de quo nobis est sermo, Philosophicis, & Mathematicis oculis explorandum est, neque unam diei, aut noctis *horam*, sed *diem*, *Mensem*, *Annum*, *Solis & Lune* ortus, siderumque omnium cursus, *Zodiaci* signa, *Lune* ætatem, *aurum numerum*, *Cyclos*, quòdque amplius est, *Festa* per annum præcipua demonstrat, & indicat, ut ex Eruditissimorum Virorù sensu (quos hac de re differentes audivi non semel, quòdque etiam paulò antè laudatus *Jacobus Typotius* significat) in Cæsaris ditione, aut quod *Farræus* paulò antè affirmabat, nè *quidem in orbe toto* tam artificiosa Horologij machina, quod sciamus, inveniri putetur. Optarem quæ jam dixi, non cursim, & ludibundis oculis veritatis studiosos legere, sed, ut par est, perpendere: ajo ergo iterum, *Calendarij festa* omnia majora inscripta esse *Circulo*, & demonstrari, *aurum numerum*, *Annos bissextiles*, *Bohemicas horas*, & *Germanicas* ostendi, & sonare, idque non simul, sed ut ratio postulat, diversis temporibus; *Solis* globum, & *Lune* (ut est accessus, & recessus in Cælo) utrumque vero auro apud aurifabros illicitum, ad amussim, aut *crescentem*, aut *plenam*, aut *deficientem*, aut *lucè cassam Lunam* ex-

hibere: tum *Eclipses*, deinde omnium *Planetarum* cursus, denique totius cœli faciem sub aspectum ponere. Ubi quæso, & qua in Urbe istuc invenimus? sunt fateor hic etiam sua ludicra: *Mors* enim à dextris stans admonet campanulæ pulsu, horas jamjam sonaturas, at sinistrâ pyxidem arenariam hora unius tenet, eamque postquam horæ sonuerint, invertit; à dextris tremulus, & capularis *senex*, etsi à morte admonitus, capite renuit, debitumque mortalitatis exsolvere recusat; sed hæc omnia, ut Græciloquuntur, parerga sunt, potuitque Author hujus Operis, sideralis scientiæ peritissimus Terentianum illud (etsi in diverso sensu) usurpare: *nihil isthac opus est arte ad hæc rem, quam parvo*. Unum hoc ad Parerga pertinens, & fortuitum, quod proximis hisce annis accidit, omittere non possum: dum *Mors*, quam dixi, ad horas singulas duo ex sonant, os dentatum aperit, & cum *dentium arietatorum*, ut vetus author loquitur, *crepitu* claudit; ecce tibi *Passer*, nescio quo timore percussus, in foramen trepidus involat, & concluditur; unâ herâ oris illo carcere clausus plaudentibus illis, qui involantem observârant, post horam denique rursus, hiantem *morte*, latus in libertatem aëris evolavit; Tirocinium quoddam mortis hoc visum est fuisse, multique mortales cuperent, sic ex mortis faucibus evolare.

Passeris u horologij captivitas

§. II.

Quis mirandi hujus Automatis artifex, qui Curatores. Tractatus Joannis Taborfky Mathematici de præstantia, & Arcanis Horologij Pragenfis summam recitatur.

Antiquitatis negligentia.

Justam, ut reor, indignationem meam hoc loco communicabo cum Lectore: irascor Antiquitati, quæ per negligentiam pulcerrimis ingenijs suis apud posteros, quam laudem mereantur, invidit. Quid frequentius in Antiquitate Bohemica,

quàm istud, aut illud opus *M. Wenceslaum*, vel *M. Jacobum* designasse, invenisse, absolvisse; à *Benedicto*, seu *Benedicto* Palatium Regium ex ædificatum? *Magistrum Rzek* Basilicam & *Barbara* extruxisse? aliæque hujusmodi; quis hæc tam nudè dicta sine stomacho

macho tolerare possit? quod igitur viro cognomen, quæ Patria? quæ conditio? *quis est hic, & laudabimus eum?* nisi vates simus, aut *natatores Delij*, ut est in Proverbio, nihil scimus; idem in præsentis argumento indignor accidisse: *Magister Hanuß* circa An. D. 1490. cum *Magistro Jacobo* suo Discipulo hujus Horologij author, & fabricator in omnibus vetustis Memorij nominatur. Hoc unum addit manuscriptor quidam Codex: clarum in Astronomia, & in cœli scientia Virum, & *præcipuum in Universitate Carolina Mathematicum, & Matheseos Professore* fuisse; debetur igitur antiquissimæ, & Inclytæ *Carolina Universitati* ex hoc opere gloria, quod ex ejus sinu Vir tantus prodierit. Tantum est, quod de *Magistro Hanuß* Mathematico, & horologij hujus admirandi Artifice annotatum invenio. De *Curatoribus, & Rectoribus*, ut vocant, scire oportet, eos à *Senatu* imponi, qui machinam illam probè comprehendant intellectu, Mathematicis disciplinis, ac præcipuè Astronomiæ scientiâ perpolitam sint, ac denique personam hanc, & publicum munus cum dignitate, & laude sua, aliorum & totius Civitatis commodo valeant sustinere. Primus molis hujus Rector, idem qui Author fuit *Magister Hanuß*, *Wladislao regnante*; *Magistro* morte sublato eidem successit *M. Jacobus*, quo intelligentiorem invenire *Senatus* non poterat, propterea, quod *Horology* hujus partes omnes cum *Magistro* noverat, & haberet in numerato; is igitur usque ad *Ferdinandi I.* tempora vivendo, & horologium (quod summam attentionem requirit) regendo pervenit; moriens *M. Jacobus* nullum post se rerum talium periculum reliquit, & incidere calamitosa *Bohemia* tempora, cum ruditas quædam, & inscitia etiam in *Senatu* regnaret, ac pretiosum esse videretur *nescire*; itaque Operi tam ingenioso indoctus, & amusus imponitur Curator *Wenceslavi Zvum-*

nek nomine, *Civis Pragensis*, idque Civium favore, quasi Eruditio, & doctrina, favore possent comparari; hoc Curatore, quantum peccatum sit, & quantas clades, & damna *Horologium* acceperit, explicat in suo tractatu *Joannes Taborsky*, qui ad ea damna reconcinanda An. 1552. necessariò debuit admoveri. Erat hic Astronomiæ peritus in primis, & in *Academia Pragensi* jam An. 1519. Mathematicas omnes disciplinas perceperat *Magistro Paulo Przibram* docente, quem Anno sequenti 1520. (erat enim ætate grandior) obiisse annotatum invenio. *Taborsky*, consilio cum plurimis, quos & Astronomiæ, & machinarum peritos intellexerat inuito, (postquam errores, & puncta quædam minimè sibi respondentia diu perpendisset animo, atque etiam comprehendisset) totius *Horology* machinam dissolvit, & correctis omnibus, iterum suis omnia locis restituit. Quos in hoc labore socios ex Aurifabris, & Opificibus adhibuerit, quæ correxerit, quæ jam tempore, & usu attrita, & labefactata firmârit, quæ de novo adjunxerit, omnia in suo illo toties laudato Tractatu prosequitur, atque hunc Laborem feliciter absolvit An. 1557. multis ob eam rem à *Senatu Urbico* pretijs cumulatus, & stabili quamdiu viveret censu honoratus. Huic socius, & discipulus, & omnium curarum particeps fuit *Jacobus Sspaczek* à *Magistro* multis in locis laudatus, quem etiam in horologij cura existimo successisse. Porrò *Joannes Taborsky* bohemicum Opusculum *Senatu Pragensi* ab Authore ipso An. 1570. dedicatum, hæc continet: *Primo*: horologij hujus præstantiana ostendit, appellat *Effigiem Cæli, & primi mobilis simulacrum*; patère in hac mole, quando, & in quo signo *Zodiaci Sol* oriatur, & quo gradu decurrat, quâ horâ se terris ostendat, quando medium Cæli occupet, quando occidat, quàm altè ab Oriente, & Occidente super horizontem feratur, quàm pro-

Joannis Taborsky præ clara in hoc opere merita.

Summa libelli de horologio scripti ab eodè Joanne.

Cap. 1.

Horologij hujus præstantiana in rebus indicandis.

cul à meridiano distet, quamdiu, apud antipodas decurrente *Sole*, carituri nos simus; quantum recedat à nobis, quantum rursus accedat. Jam de *Luna*; ipso *Luna* globo ostendi, quàm adulta sit, quàm nova, quadrantes omnes videri, in quibus signis versetur; In *Zodiaci Circulo*, quæ signa orientantur, quæ decident: horas *Planetarum* in x quales constanter indicari; *Calendarium festorum*, item quomodo *bissextilis Annus* efficiatur, manu demonstrari; tum *antenum Numerum* à 21. Martij ad 18. Aprilis, ut eruditi quocunque Anno in omne tempus futurum, *Pascha* celebrandum sit, possint prædicere. *Capite secundo* docet, quantas scientiæ, & virtutum facultates afferre debeat, is, qui machinam hanc peritè, & innoxie tractare possit, & velit. *Capite tertio*: quatuor esse *Horologij* hujus partes præcipuas, quarum quælibet suis ponderibus, suo apparatu, suis rotis regatur. Primam partem minutorum seu *minutalem* dici posse, alteram *classico* similem, cum rotæ omnes sese apparant ad horas, ad *Campanam à mortis* simulacro trahendam (*Lermo* ipse Patriâ voce appellat) & alia hujusmodi, quæ explicat diligenter, quæ à me nimis jejune, & aridè scribuntur, quia nisi à præsentem non possunt intelligi. *Capite quinto* *Horologij*, quod in summa turre dat horas, totum ordinem, & rationem explicat; quæ tertia pars omnibus horologijs est communis; eamque ante *Magistrum Hannuffium* fuisse affirmat, qui primam, secundam, & quartam partem, ac deinde sphæras, antiquo & communi horologio addiderit; quæ additamenta centies, & amplius hanc tertiam partem inventionem, machinis, & totâ arte exsuperent. *Caput sextum* agit de *quarta* *Horologij*, eaque artificiosissimâ parte; hæc *Rotam* habet, quæ semel tantum intra Annum tota convertitur, denticulos in ea rota trecentos sexaginta quinque numerari, quot scilicet anni sunt dies,

atque uno quotidie denticulo, non amplius, *rotam* moveri; in hac parte *Calendarium* inesse, hic *Zodiacum*, hic *Solis* ortum, hic *Luna* cursus, *Solstitia*, *Eclipses*, aliæque cœlestia; inter quæ illud, quod maximè Scriptor miratur, & commendat: eum esse *Solis Sphæra* motum, & circulorum modum, ut eâ ratione, quâ *Sol* discedit à nobis, eadem semper lentius *Solis Sphæra* moveatur, donec in *Solstitio ad Capricornum* appropinquans tam pigrè à nobis recedat, vel rursus à puncto *Solstitij* ad nos accedat, ut nihil promovisse, ac nusquam moveri videatur, cum tamen id maximè præstet, aliòque motu quotidie nobis orientatur, & occidat; idque fieri nullâ humanâ manu, sed solis ponderibus (ut fieri solet) attractis. *Capite septimo* ad primam partem *minutalem* redit, rotasque ejus omnes, Indices *Solis & Luna*, Oppositionum, & Conjunctionum Lines ostendit. *Caput octavum* arcana trium Rotarum continet *Zodiaci, Solis & Luna*, in quantum *rotæ* illæ junguntur, seque mutuò respiciunt, & tangunt. *Caput nonum de Solis rota*, quid illa separatim efficiat, quòdque ejus sit munus, tum de *Sphæra Solis*, quomodo ea in *manu Indicis* volvatur. *Caput decimum* agit de *Rota universali*, & prima omnium cæterarum, quam *primum mobile* dicere possis; quæ sint ejus munia, & cur non singulis horis (quod in alijs horologijs videmus) sed intra viginti quatuor horas, tantum decies quinquies, hæc *rota* decurrat, & ad punctum, unde cœperat, revertatur? *Capite undecimo de Zodiaci Circulo*, capite verò sequenti, de *Luna* circulo, & motu tractatur. *Caput decimum tertium* agit de *Erroribus*, qui in regenda hujus *Horologij* machina admitti possunt, & quantum ij sint cavendi. *Capite decimo quarto* agit de concordia *Calendarij, & horarum*, ut ea invicem concordent, sibi que respondeant. *Capite decimo quinto* aperitur quod-

De cœteris
Rotis.

C. 7.

C. 8.

C. 9.

C. 10.

C. 11.

C. 12.

C. 13.

C. 14.

C. 15.

dam

Quid requi-
ratur ab Ho-
rologij hu-
jus curato-
re.

C. 2.

C. 3.

C. 4.
Partes ho-
rologij.C. 5.
Horologiū
Turris.C. 6.
De Rota
Annali.

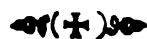
C. 16.
 Qui fieri
 possit, ut
 eadem Ma-
 nus horas
 indicet Bo-
 hemicas &
 Germani-
 cas.

C. 17.

C. 18.

dam arcanum clavuli cujusdam, sine
 cujus noticia regimen *Horologij* clau-
 dicabit. *Caput decimum sextum* tra-
 ctat, de *Horologio* (ut passim appellant)
Germanico, duodecim horarum, quod
 se *Ferdinandi I.* temporibus, cum ante
Bohemis ferè ignotum esset, addidisse,
 hujus Libri author gloriatur; & quâ
 ratione idem *Index & manus*, quæ to-
 tius naturalis diei horas ostendit, ea-
 dem ostendat & has, quas appellamus,
Germanicas. *Caput decimum septi-*
imum docet aëris, & cœli, aliarumque
 caussarum mutatione sæpe *horologium*
 quoque mutari; & quid tum sit agen-
 dum. *Caput decimum octavum* aliud
 nihil est, quàm omnium, quæ antè

dicta fuere, compendium; addit ve-
 rò scriptor, hanc omnem notitiam,
 quam hucusque tradidit, nisi *horologi-*
um ipsum oculis, & manu tractetur,
 Inutilem fore, ac proinde *Senatui Pra-*
gensi (cui *Librum* hunc suum dedicat)
 magnopere providendum admonet,
 ut qui antecedit *horologio Praefectus*,
 in procuratione successorem erudiat,
 aut duo sint, quibus tota dirigendi ra-
 tio, & quidquid in hoc opere arca-
 num est, notum, perspectumque sit,
 alioqui æternum hoc ex se Opus, &
 dignissimum æternitate, in gravissi-
 mum periculum, ac discrimen
 adduci.

§. III.

Descriptio Nova Horologij Pragensis.

JAm in eo eram, ut *Caput* hoc non
 prolixum illud quidem, sed ob re-
 rum obscuritatem difficile, & in-
 volutum concluderem, (neque
 enim omnes ejusmodi rebus, quæ dif-
 ficillimè, nisi videas, comprehendun-
 tur, teneri solent) cum ecce Vir è *So-*
cietate nostra amicissimus, audito ar-
 gumentum hoc me tractare velle, mi-
 hi nec opinanti, *Novam Horologij Pra-*
gensis Descriptionem à Viro doctissimo
 profectam, transmittit, magnâ insu-
 per charitate, & comitate verborum,
 cui ut aliquando respondeam, studio-
 sè curabo. Tractationis hujus au-
 thor, fuit *R. P. Benjamin Sslajer S. J.*
Pragensis, Vir in machinali scientia, &
 erudito Geometrix, ac cæterarum ar-
 tium pulvere veratissimus, multos-
 que annos *Matheseos in Universitate*
Carolo-Ferdinandea Professor, cui certè
 ea laus, quam in *Hippia Eleo Tullius* fu-
 isse scribit, tribui potest: quòd omnes
 artes liberas, & non liberas sciiverit, &
 quidquid in se ferret, hoc sibi suâ ma-
 nu, & arte confecerit; possem hoc in
Viro, quem antè dixi, exemplis prolatis
 adstruere, si id ageretur; sed hæc

R. G. E. J.

R. L. 3. de O.
 1707.

sufficere puto ad conciliandam scri-
 pto huic auctoritatem. Si quis erit,
 cui hæc tractatio obscura tædium pa-
 riat, vertat pagellam, & latius argu-
 mentum inveniet.

Horologium Curia Pragensis.

Continet *quatuor Partes*; qua-
 rum singulæ suis ducuntur pon-
 deribus. *Primò*: est Rota major, cui
 incumbit alia minor (aliàs *Steegrad*)
 cum Inquiete (*Unruhe*) minuta du-
 cens.

Quatuor
 hujus Ho-
 rologij par-
 tes.

Secundò: priori adstat in eadem
 quadratura cum sua *Rota*, cujus hoc
 est officium: quando prior pars, hu-
 jus malleum elevat, qui cadendo ex-
 cutit clausuram secundæ partis, tunc
 hæc pullat, & in hoc pulsu media cir-
 cumagitur rota. Interea uno ex du-
 obus clavo (seu *Worff*) elevat vectem
 (dictum *Lermo*) cui filum crassum
 ferreum alligatum, per quod malleus
 partis tertiæ elevatur; cadente au-
 tem vecte cadit malleus superius, &
 excutit seram horologij, quod tunc
 immediatè sonat, & inferior rota par-
 tis secundæ clauditur.

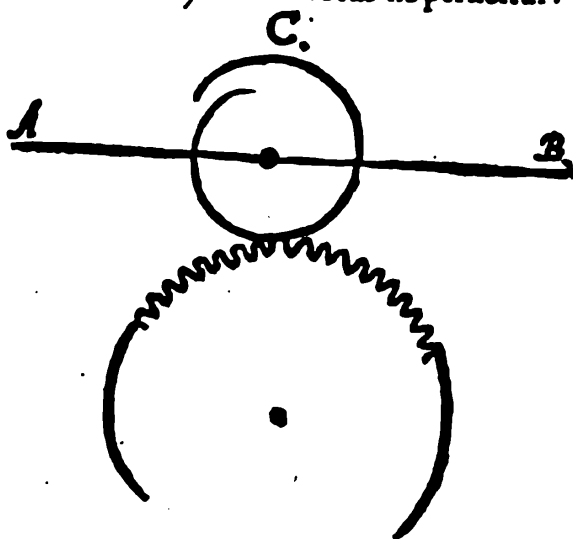
X

Ter.

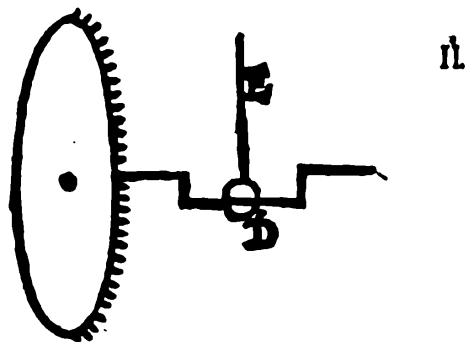
Tertia pars est superius; opus antiquum, sed ordinarium, quo horæ sonant; unde afforis filum pender, per quod senex horas numerat.

*Quarta pars est infima, infra secundam, quæ nulli quadraturæ (aliàs *Boys* / vel *Zranice*) est inclusa, quæ solum regit *Calendarium* ab uno solstitio ad alterum, cujus limbus habet 365. dentes, tot videlicet, quot dies in anno; singulis autem diebus promovetur uno dente. (NB. In Anno bissextili, *calendarium* uno die retardandum) Hic motus sic perficitur:*

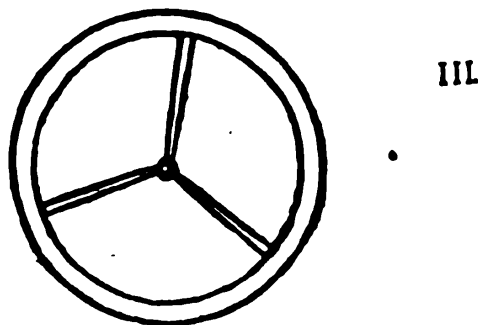
Machinarum
in hoc genere
ratio.

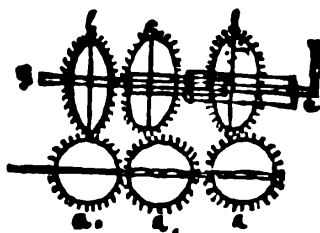
I. Post orbem *Calendarij* inter duas columnas, est longa pertica A. B. ferrea, cui annexa est rotula C. divisa spiraliter, ita, ut dum aperta serâ illius, axis A. B. semel circumvolvitur, rotula unum dentem promoveat, & mox altera extremitas rursus subintret, & contineat *Calendarij* limbum, donec denuo aperiatur. Hæc autem apertura sic perficitur: In rota motus Solis (de qua postea) est denticulus (quem vocant *Worff*) revoluto ergo cursu Solis diurno, per *Worff*, elevatur malleus; qui aperit seram, v. g. circa B. & tunc axis A. B. semel cum rotula C. circumvolvitur, & mox iterum clauditur. *Calendarium* autem *Orbis* hoc præterea efficit: Habet in centro affixum axem D. intortum, ita dispositum, ut juxta *Calendarij* motum in Solstitio hyberno descendat in D.

in solstitio æstivo ascendat in E. & consequenter virgam ferream sibi insertam, D. E. nunc attollat, nunc deprimat; hæc autem virga superius inter primam partem affixa est rotæ, quæ intus tres radios solum habet, exterius verò in limbo horas numerat 24. bohemicas. Et cum *Praga* inter Solstitia sit varietas horarum quatuor, fit, ut mediante virgâ illâ ferreâ in solstitio æstivo veniat ad lineam meridianam hora 16. in solstitio verò hyberno horâ vigesimâ. Cum enim virgâ

illa nunc ascendat, nunc descendat, trahit etiam nunc horas à meridiana linea, nunc retrudit, ita, ut pulcherrimo artificio *Solus* declinatio à *Solstitio*, & concordantia horarum bohemicarum cum Astronomicis demonstretur. *Axiâ* rotæ minorum G. Partis primæ, quæ habet dentes 112. protenditur extra septa sua, in cujus fine sunt tres rotulæ dentatæ, a. a. a. singulæ continent 24. dentes. Super has

IV.
De rotâ
rologij.

hunc

lotis
logij.

sunt alix tres rotæ b. c. d. æqualis magnitudinis, sat capaces, quæ ab inferioribus motæ cursus diversos perficiunt. Tertia d. videlicet *Lune* habet denticulos 379. secunda *Solis* c. habet denticulos 366. Prima *Zodiaci* b. habet denticulos 365. Hæ tres rotæ proprium habent axem per centrum *Sphære* ad E. exeuntem: ità, ut prima b. incumbat ipsi axi; secunda rotæ c. axis sit cavus, superinductus primo; similiter tertia rotæ d. axis cavus magis, superinductus secundo. Porrò primæ rotæ b. axis longissimus per centrum *sphære* excurrit ad forum ad E. in cujus extremitate affixus est per sua sustentacula *circulus* pertingens ferè ad *circulum* horarium bohemicum, de quo supra. Huic affixus est *Zodiacus* secundum suam excentricitatem. Secunda rotæ c. axis aliquantò brevior, cui affixa regula H. pertingens ferè

V.

usquè ad limbum horarium mobilem, quæ supernè inflexa est utrinq; ità, ut illi superpositus index I. supra *Zodiacum* ire queat, qui tamen index in medio apertus est, ut

centrum *Zodiaci* per totum periodicum motum sit liberum propter regulam *Lune*. Huic autem indici in una extremitate affixa est manus aurata, quæ horas ostendit. in medio *Solis* effigies in indice mobilis, qui index etiam vocatur *declinatio Solis*. Tertia rotæ D. axis brevissimus, in cujus fine ad ipsum planum *sphære* affixa

VI.

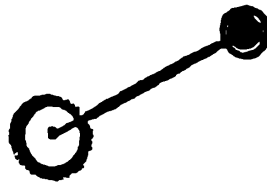
regula K. quæ itidem utrinque incurvata magis, quàm prior, ut illi index affixus L. ambiat *Zodiacum*, & indicem *Solis*. Hic Index utrinque *circulum* horarium extrinsecè radit, pertingitq; ferè usque ad medium limbi horarij. huic insertus est *globus Lune*.

De motu Solis, & Lune in Zodiaco.

Solis
æ in
co.

In centro *Zodiaci* infra est affixa Regula, cui ad semidiametrum exti-

mum *Zodiaci* affixus est etiam *Sol*, ità, ut per *circulum* anni percurrat totum *Zodiacum*, semper illi adhærens, & gradus, ac signa demonstret, in quibus versatur, & horas inæquales ostendere possit, adeoque in suo indice nunc descendit, nunc ascendit, ità, ut in *solstitio æstivo* manum contegat. Similiter ex eodem centro *Zodiaci* afforis prodit alia regula, cujus alteri extremitati affixus est *lectulus Lune*,

quem dicta regula similiter continet beneficio annuli inserti Indici

Lune, cui affixa est regula, ut semper gradus *Zodiaci* percurrat. In extremitate autem axis *Zodiaci* est rotula stabilis dentata, circa quam est ex ipsa regula pinnacidium prominens, in medio perforata, cui insertus est baculus ferreus, habens in extremitate aliam rotulam dentatam, quæ insertis in alteram immobilem dentibus, dum *index Lune* movetur, & ipsa fit mobilis, adeoque *Lunam* in lectulo, huic baculo insertam gyrat, ut novilunia, & plenilunia ostendat.

De Rota Solari.

Rota supradictæ tres majores *Zodiaci* Rota solaris. *Raci Solis & Lune*, beneficio subje-
ctarum rotularum (Tribus dictarum) intra diem naturalem omnes revolvuntur, ità, ut singulis horis decurrant denticulos 15¼. & sic motus raptus representatur. *Rota* autem *solaris* in medio sita, habet in circumferentia laterales 24. clavos, seu *Worff*/ per quos aperitur pars secunda, ut horæ sonent, In quem finem supra has tres rotas est *arcus ferreus* affixus duobus radijs rotæ interioris, quæ limbum horarium nunc attollit, nunc deprimit à *Solstitio ad Solstitium* unà cum *Calendario*. *arcus* autem hic protenditur, ut summitas illius sit inter primam, & secundam rotam, in cujus

medio affixus baculus ferreus, in cuius extremitate est malleolus, quem clavi horarij apprehendentes, aperunt feram secundæ partis, beneficio regularum ad id dispositarum, & pertinentium usque ad secundam partem. Cùm autem rota horaria sit mobilis, consequenter & arcus; hinc non eodem semper loco horæ dimituntur, sed inter solstitium æstivum, & hibernum spatium quatuor horarum, aut 61. denticulorum intercedit; quodeo finè factum, ut index horarum, horis, & sono illarum respondeat. Ad *vellem* autem, seu *regulam*, per quam aperitur pars secunda, affixum filum ferreum, per quod regitur *astrolabium*, respiciens Templum Teinense.

De Rota minorum fundamentalis.

Rota Minorum.

HÆc non vertitur per diem naturalem, nisi 15. vicibus: cùm enim rotula hujus axi affixæ contineant singulæ 24. dentes, & solis rota intra horam absolvat tantùm $15\frac{1}{4}$. denticulos, remanebunt ergo in rotula residui usque ad 24. videlicet $8\frac{3}{4}$. & cùm rota minorum habeat 112. dentes, respondebunt singulis dentibus rotulæ in rota minorum $4\frac{1}{2}$. & $\frac{1}{6}$. denticuli, adeoque dum sex denticuli absolventur in *Tribl*, & in rota Solis, in rota minorum decurrent 70. remanebuntque ferè 40. unde consequenter per diem naturalem hæc tantùm 15. vicibus vertitur.

De Rota Zodiaci.

Rota Zodiaci.

Rota Zodiaci, cùm habeat dentes 365. rota autem Solis 366. hinc intra diem naturalem quando revolutionem perficit, antecedit rotam solis uno gradu, & consequenter in *Zodiaco* exteriori Sol uno gradu progressus est à loco prioris diei, donec post u-

num annum ad eundem locum redeat. Hæc rota præterea in *Zodiaco* exteriori semper sex signa supra horizontem apparentia ostendit, sex sub horizonte, adeoque *ortus*, & *occasus signorum*.

De Rota Luna.

HÆc Rota, cùm habeat 14. dentes amplius, quàm *Zodiaci* rota, & 13. amplius quàm *rota Solis*, videlicet 379. cùm *Solis* habeat 366. & inferiores rotulæ sint 24. dentium singulæ æqualiter moventes, hinc *rota Luna* 14. dentibus intra diem naturalem tardiùs revolutionem absolvit, quàm *rota Solis*, adeoque dum *Solis* in *Zodiaco* unum gradum progreditur, *Luna* 14. & consequenter *Luna* à *Sole* recedit 13. & sic absolvitur motus uterq; planetarum *violentus* primi mobilis, & *naturalis* contra signorum consequentiam. *Luna* autem intra anni spatium in *Zodiaco* hoc, facit Lunationes 12. & $\frac{1}{4}$.

Rota Luna

Recitata est integre, nè unâ quidem literâ immutatâ, ab insigni illo Viro elucubrata, & ad me ab amico transmissa descriptio; ex qua una (vel si abessent cætera) *Horologij* hujus magnitudo, admirabile artificium, ingeniosissima inventio à prudentibus talium rerum, & in arte curiosis ad liquidum potest intelligi; idque ante tot annos (scilicet propè ducentos) elaboratum hoc opus, cùm adhuc horologiorum ratio ad perfectum adducta non esset, quæ jam ætate avorum etiam minimis orbiculis, æreis, argenteis, aureis, quæ nuces juglandes magnitudine sæpe non superant, inferuntur. Porrò, nè quid memoratu dignum omitterem, narrant, *horologium hoc ominosum* multis videri: siquidem observatum jam est, cùm aliàs justissime decurrat, tamen imminente aliquâ clade, aut mutatione Reipublicæ *Horologium* turbari, & solitos cursus, aliâq; ob-

obsequia non præstare, causam Magistris ignorantibus, ac præsertim Consulibus, & primorum in Senatu Civium mortes mutatione suâ portendere, idque haberetur in Exemplis. Ego

ut in totum fidem abrogare non auisim, suspicor tamen, ejusmodi turbationes magnam partem ab ignorantia, vel etiam negligentia Præfectorum proficisci.

C A P U T XIII.

De Magnifico Veneris Templo, cum pulcherrima Deæ Statua, quam Rex Merovius Brunæ condidisse, & fabricasse scribitur; de Sacellis quibusdam sumtuosis; tum de Automatis duobus fodinarum argenti.

§. I.

Templum Veneris.

Abunt veniam Lectores mei, si in Miscellaneis Bohemice paulum ultra limites nostros in Moraviam deflexero; non enim pro rebus Bohemicis Moravia historiâ obstrudam (quia id titulo parum congrueret, fieretque Horatianum illud, *Humano capiti*, & quæ sequuntur, aut illud ejusdem: *amphora capis* Institui, *currente rotâ cur Urceus exis?*)

Sed rem admirabilem ab alijs prætermittam, in vicinia tamen nostra, & in Provincia Corona Bohemia subiecta, celebratam, sed jam paucis, aut nullis notam, idque ob vicinitatem argumenti (*de sumtuosis majorum adificijs*) bonâ Lectoris gratiâ memorabo. Ac nè quis me forte plagij accuset, ipsa verba annumerabo Authoris, ex quo rem totam descripsi, à me ex Germanico in Latinum conversa: *Memorabilis, & relatu dignissima Interpretatio, & Descriptio magnifici, & id temporis toto orbe decantati Templi Veneris, quod Inclytus heros Rex Merovius, cum Moravos debellasset, & Regnum fundasset, honori Deæ suæ Brunæ in Moravia construxit, & puro auro sumtuosissime exornavit, quò facilius subiectum Po-*

pulum ad humanitatem, & Civilem vitam traduceret, & turpi atroque illo Servantovvito relicto, quem Deum Deorum vocabant, quem in silvis adorabant, & cui (ut Embserus narrat) quotannis Christianum hominem (quemcunque fors objecerat) immolare consueverant, hanc unam Deam agnoscerent, ac venerarentur; ex plurimis, & fide dignissimis Scriptoribus (qui postea nominabuntur) diligenter excerpta, & Typis edita per Abrahamum Hofsmannum Lauban: Lusatium, Sacra Cæs. Majestatis historicum, Budissima apud Nicolaum Zipserum Anno 1616. Hic Libelli titulus; sequitur Dedicatio ad Senatum Brunensem, & Iglaviensem; in ea pollicetur Author, quem dixi, Hofsmannus, se proximo Autumno (scribebat Lauba. 7. Augusti A. 1616.) Historiam Moravia (grande volumen, quod jam lucubrando absolvisset) daturum ad Typum; hanc verò Narrationem Promulsidis instar, & velut multis pocillum propinare, & præmittere; tum in hunc modum orditur: Legimus (in Vetere Chronico Moravia Doctoris Salmuth fol. 167. item apud Joannem Turpinum fol. 353. & apud Spangenbergium in Chronico Schvvarzenburgico fol. 464. cujus rei etiam

Brunæ se-
des Regia.

Simulacrū
VenerisPar-
theniæ.

lasè mentionem fecit D. Mauritius Brandt in suo Chronico fol. 533.) Furem, sed excelsi animi Regem Merovium (eum scilicet, cui sponsa abducta olim erat) An. 367. cum Moraviam viris & armis inundasset, & Victor in potestatem redegressus, ac in Regni formam, seq̄ in Regem constituisse, Bruna in Moravia sedem Regiam collocasse, atque ibi non procul ab arce munitissima sua Veneri, quam Partheniam vocavit, honoris & debite gratitudinis ergò, mirum in modum sumtuosum, operosum, magnificentum, & orbe toto celebratum statuisse Templum, quod facillè quingentis annis inviolatum, & illa sum perstiterit. In eo Templo omnia auro, & gemmis radiabant, & coruscabant, quotidieq̄. Dea illi maximi deferbantur honores. Porro ipsum Simulacrum nudum admirandi operis, à Rege Merovio propositum, ad justam mulieris, aut Virginitis formosissimam figuram conformatum stabat; oculi erant ludibundi, melliti, & illecebrarum plenissimi, Corpus totum nive candidius, capilli usque ad genua promissi; Myrtea Corona purpureis Rosis distincta. Caput velabat; labella, quæ risus modicè aperiebat, clausam Rosam gerebant; ad ipsum cordis locum Radius, aut fax ardens visebatur; ponè, latus hiabat eoque, ut cor posses intueri. Sinistra

manus Globum ferebat eâ ratione divisum, ut in eo Orbem totum, Solem, & Cælum, maria, & terras agnosceres; dextram tria ex auro poma implebant. Ipsa Dea curru aureo vehebatur, quem duo albuli columbuli, & duo Cygni trahabant. Adstabant tres nuda Virgines (Gratix) manibus innexis, copositis, ut singula singulis terga obverterent, sibiq̄, ut cum Plauto loquar, dasa impoma ex auro ultro porrigerent.

Descriptionem Veneris Partheniæ ex Hofsmanno nimium fortè prolixam recitavi; quid ageret Lector, si Interpretationem apponerem? itaque cætera omnia, ut obvia, & protrita, cogor omittere: nullum enim paululum eruditorem repertum iri existimo, qui sibi ipsi interpretari Idolum hoc non possit. Majorem difficultatem movet historica veritas: quis enim Merovius An. 367. in Moravia regnavit? quem, oro, Antiquiorem Scriptorem in hanc rem citare possumus? quos enim adducit, Turpino excepto, sunt novi, & ipsum Turpinum (magnum alioqui fabulatorem) sursum deorsum pervolutavi, nihilque istorum invèni; adeò ut supersit nihil, quàm usitatum illud dicere N. L. vel altiore voce proclamare: *Fides sit penes Authorem.*

§. II.

An aliqua sint, quæ huic Sacrario equiparari possint?

Res quædam
pretiosæ in
Provincijs
hereditarijs

Multa quæ huic Sacrario æquari, conferrique possent, non modò in Germania, aliisque terris, sed vel in Bohemia reperias: Carlsteinensis Arx dubiam palmam fecerit, quam nuper descripsimus; gazæ Regia Viennensis, Technophylaciæ regia aliquot, & illustres artificum omnis generis labores pretia Regnorum continent; Corona vetus Regni Bohemici, Pomum aureum, & Sceptrum, deinde Corona Imperij, aliæque Insignia Imperatoris domestica, quæ Bohemia

opibus & sumtibus, Rudolfus II. Imperator fieri fecit, longè Merovei Sacellum exsuperant. Nihil de his agam hoc loco: nam Coronam Bohemici Regum in Historia S. Montis latissimè, gemmis omnibus nominatis, descripsi; Rudolfinam verò Imperij Coronam, ex Anselmo de Boot, qui ejus conficiendæ artifex fuit, tum alia Rudolphi II. Austriaci Opera ex auro & gemmis, utcunque descripta Libro I. Miscellaneorum curiosus & eruditus Lector inveniet. His adjice: quòd Hofsmanni jam pridem mihi

mihi suspecta sit fides, estque apud me, sed adhuc silente calamo refutatus; dicta indicta esse tantisper volo, dum alio in loco Lectori meo fidem exsolvam. Quod *Imagines* de quibus paulò antè mentionem feceram, attinet, nihil in hoc genere illustrius *Bohemia* videre potest, quàm *Novadomi Palatum Procerum Slavatarum*: non enim *Imagines* à solo artificio pretium obti-

nent, sed sæpe etiam antiquitate, raritate, virorum clarorum Effigie aliisque titulis commendantur: *Novadomi* itaque omnes Nostrorum Principum & Regum, à *Czecho* usquè ad *Augustiss: Cas: LEOPOLDUM* ad vivum expressas invenies veris eorum vultibus, & amictu perantiquo; de quo insigni thesauro, & authenticè picto, agemus in sequentibus.

C. 20. §. 1.

§. III.

Automata Fodinarum auri & argenti.

Cùm in *Miscellaneis* parum, aut omnino nihil referat: quid, quòve in loco narretur, modò res scitu digna sit, subjiciam pretiosissimis hisce gazis res in speciem viles, sed utilitate maximas: nam absque his esset, nec aurum, nec argentum haberemus. Ego sanè me eorum in numero colloco, qui ferè magis Artes, quàm Naturam mirantur: etsi enim Naturæ opera admiratione hominum dignissima sint, tamen cùm ea à DEI omnipotentia & providentia proficisci cogitamus, magna admirationis pars cadit; at existere, & prodire ingenia, quæ imitatione divinitatis aliquid ex sese mirabile gignant, & studio ac labore audaci & tactici, quod mille alij prestare non poterant, ad utilitatem humani generis inveniant, idque quod omnes fieri posse negabant, factum exhibeant, hoc profectò plusquam mortale, hoc propè divinum, hoc admiratione & commendatione prosequendum esse duco; habètque admiratio mea locum in ijs omnibus, quæ de primis rerum Inventoribus tam vetustis, quàm novis apud *Polydorum Vergilium*, aut apud *Guidonem Pancirollum*, aliosque Scriptores digna memoratu narrantur. Automata primùm *Przibrami* super fodinas argenti visibatur cùm ibi essem; quod aquam fodinas mergentem, & omnino mersuram, rivuli cujusdam

beneficio mirabiliter die noctèque nunquam interruptè extrahebat ab imo, exantlabat, & aquam alium in locum effundebat; rem totam *Georgij Constantij Societatis Nostre Sacerdotis* stylo describam:

Mihadla, est instrumentum aquæ adductorium in argenti fodinis *Przibramentibus*, ex meris varix formæ & compositionis lignis machina, fortè tam longa, quàm est pons *Pragensis*, lata ad sesquiorgiam circiter. Quoad Etymologiam *Bohemicam*, dicitur à micando, nam *mihactse* est micare, *Mihadla* / micationes, quia dum machina illa perpetuò movetur, procul illam aspicientibus micat. Ligna ex quibus machina tota componitur primaria, sunt axes centeni circiter suis spondis & sustentaculis incumbentes, capite humano crassiores, ad sesquiorgiam longi, circulis ferreis prope utrumque finem circumdati (nè rumpantur) à binis vectibus singuli, per medium eorum hinc & hinc transversim trajectis, crassitie humanæ suræ, longitudinis ad duas circiter orgias. Qui vectes ab imo rectà sursum protensi, in utraque extremitate habent fissuras, in quas singulas fissuras immixtæ sunt duorum lignorum extremitates, ad tres circiter orgias longorum, æquè ut ipsi vectes crassorum, in ipsis vectium fissuris supra communem axiculum ligneum volubilium, & sese

Hist. S. Mon.
l. 2. C. 3. §. 4.

Pancirolo l. 1. r. e rebus perditis & l. 2. de rebus veteris.

Automa
Przibramentis
se.

& sese invicem contingentium. Quæ ligna supernè duo, & infernè duo, à vectibus unius axis, ad alteros duos vectes alterius axis protensa, machinæ partes connectunt à rota molaria tanquam morûs principio sursum usquè ad fossam ad 40. circiter orgias profundam, in cujus imo lacus est, & confluentia aquarum ex fodinis argenteis, & cuniculis hinc inde ad partes sub terra factis. Supra quam fossam stat fucula suo axe & transverso ligno instructa, ex cujus ligni una extremitate pendet pilum instar brachij humani crassum, atque tantæ longitudinis, quàm ipsa fossa profunditatis; alteri autem extremitati per proportionatum lignum connectitur tota reliqua hæcenus descripta machina, movens fuculam, & fucula pilum, pilum verò infernè syphone aquam hauriens, & in canalem subterraneum æquè ac tota machina longum effundens. Hoc ergo instrumentum aspectu simplicissimum est ingens artis miraculum, propter hoc, quòd tam exigua rota à tam modica aqua impulsâ, quam rotundum foramen caperet, cujus diameter esset vix un^o spithamæ, tot centenariorum molem agitet. Nam solum pilum minimum 200. libras ponderat, quid jam aqua, quid syphonis angustia, quantas vires ad sursum trahendum & deorsum premendum requirunt? Quid tot, quot dixi axes, tot ferramentis, & coloris ferreis rubiginosis, in armillis etiam rubiginosis voluminibus armati (sub dio enim to-

ta machina perpetuò stat, jam madida, jam sicca, ventis plerumq; in motu impedita) quantas vires simul omnes ad movendum necesse habent! Puto quòd unius validi viri vires vix sufficerent ad agitandum unicum axem, cum omnibus ei annexis lignis, tam ob pondus, quàm rubiginem, dum movetur, stridentem, ut ad quadrantem milliaris nocte concubiâ audiatur.

Centum homines conjunctis viribus totum hoc opus vix moverent. Ac proinde audacissimus fuit ejus machinæ inventor, quòd sibi fidere poterit tot impensas ad construendum illud instrumentum priùs factas non futurâs iocanas. Hæc *P. Georgius Constantinus S. J.*

Alteram artificiosam machinam *Cuttenberga* fodinis superstantem, vidi, quam, alter *Societas Nostri Sacerdos Joannes Korzimek* nuper proh dolor! morbis crudelissimis extinctus, in *Cuttenensi historia linguâ Patriâ* descripsit, supervacaneum existimavi descriptionem istam Latinè reddere, quòd & liber sit obvius, & descriptio ipsa nisi addatur figura tã obscura sit, ut *Leitores* intelligendo, ut ait *Comicus*, denique nihil intelligant, cum etiam quòd ejusmodi rotas usitatas fodinis, quicunq; de hoc *aureo & argenteo* labore agunt (quales *Georgius Agricola, Theobaldus ac cæteri*) eleganter & diligenter descriperint, figuris expresserint, & usum omnem explicarint.

§. IV.

Quædam Sacella insigniora in Arcibus Bohemia.

MAjorum nostrorum Pietas consuetudinem sibi fecit, non modò DEUM cum populo in Ecclesijs publicè honorandi, sed domi etiam privatim apud se colendi. Nullam Arcem alicujus momenti dederis, quæ *Sacrario* suo desti-

tuatur, & careat; imò adeò in Urbibus, in Domibus majorum & opulentiorum Civium (ut *Praga*) *Sacella* vetusto opere constructa fuisse, non semel ipsemet animadverti. In *Arcibus* Matronæ illustres quotidie mane & vespere (quod moribus inducuntur
ni

in *Petere Bohemia* fuit) universâ familiâ, campanulæ sono advocatâ in *Sacellis* orabant de genu, canebantque idque me adhuc puero in multis Nobilium Arcibus factitatum recordor. Ejusmodi *Sacella*, sed quæ ob singularem elegantiam celebrantur magis, hic annotabo: In *Arce Crumloviensi S. Georgij Sacellum* perelegans visitur cum Campanis, in quod *Rosenfes Proceres*, quidquid habere sacri poterant, congeserunt: servabatur in eo sat notabilis *Crucis Christi* portio ex *Sara Capella Regum Gallie* donata; pars veli *Beatissima Virginis* sanguineis Filij DEI guttis resperla (qua de resunt apud me *Bonifacij Papæ Apostolica littera* testantis, & Indulgentias ei Sacello perpetuas conferentis) tum nonnulla *Sanctorum corpora*, & reliquæ. *Wilhelmus Landsteinius Wissebradensis* sub *Carolo IV. Prapositus* in *Arce* sua hereditaria *Lomnicensi* ante An. 1360. *Sacellum* Regiâ prorsus magnificentiâ struxit. *Nesolicij* in suis hortis & in *Tempe Sacrarium* prorsus magnificentum excitavit *Wilhelmus Rosenfis*, ut antè narravi. *Nalziouij* apud *Szvihovios* amplum & elegans est *Sacrarium*. De Aureis & gemmeis *Carlsteimensis Arcis Sacellis*, tum de eo, quod est *S. Wenceslao in Arce S. Viti* dicatum, peculiari tractatione jam egimus. *Curia Antiquæ Urbis Pragensis Sacrarium* habet (cui olim opimum Sacerdotium adjecerant Majores) in quo ante *Conventus & Consilia Missam* quotidie *Senatus Pragensis* audiebat, quæ Catholicis Senatoribus postea causam mortis dedit, ut *L. IV. Miscellaneorum* narrabo. Sed in Antiquitate velut totius Bohemix primum, opibus, ædificatione, & aureis atque argenteis imaginibus laudabatur *Sacrarium Archiepiscoporum ad Pontem Pragensem* in ingressu Minoris Urbis Pragensis ad dextram, quæ prima occurrit *Domus*, ad *S. Thomam* usquè protensa; ibi erat *Sacellum Armorum Christi* quod *Episcopi Pragenses* excitarunt, deinde *Arce-*

bus I. ornavit, & tandem *Joannes Ernesti Successor* absolvit: omnia ibi Fidei nostræ Mytheria, & quidquid credendum est, depictum, & descriptum spectabatur & legebatur. Sed hanc *Domum* elegantissimam, *Sacrarium & Hortum ad Muldavam* procul portetum, cui parem peregrinis stirpibus & plantis *Bohemia* non habuit, *Hæretici* post An. 1621. in cumulum dejecere, arbores excidere, lapides ipsos avêre, sic ut nè vestigium quidem supersit. Jam in *Domo Archiepiscopali* (ponè ingressum *Arcis S. Viti* occidentalem) perelegans *Sacellum* excitavit *Sbignaus Berka Pragensis Archiepiscopus*, cum *Stallo Prælatorum & Abbatum*, & Imaginibus coloratis & plasticis exornavit egregiè, quod hodiè que videmus.

Ad *S. Clementis Ecclesiam* ad *Pontem Pragensem* duo miri operis *Sacella* (*B. Virginis & S. Bartholomæi*) stetit scribit *Crugerius* cum fundatione, ut ita dicam, *Baronali*.

Podiebradij *Arce* Regiâ ab ipso *Rege Podiebradio* conditum, ab operis firmitate laudatur. In *Castro Szvihov*, præclarissimum est *Arcis Sacellum*, in quo, *Altare Matrem DEI* ut *Reginam* exhibet inter *Choros Angelorum, Martyrum, Virginum, Confessorum &c.* numero innumero, summâ semper statuarum, etiam in minimis, proportione & symmetriâ. At *Sacelli* fornix cognationes & Clypeos *Szvihoviorum & Rozmitalensium Procerum* representat. *Budina, Libochovicium, Bohina, Commotovinum*, in *Arce, Novadomus, Smeczna, Bußsichrad, Lipnicium, Nachodium, Litomyßlium Arces, Sacra*ria habent altissima, ornatissimâque, omnia saxis constant, & fornicibus (ut etiam superius nominata) conteguntur. Nihil aut parum his concedunt *Sacella*: in *Rabi, Raupov, Worlik, Welbarticij, Zsvikovvia, Zivovnicij, Schlüsselburgi &c.* In *Arce Teplicensi* stat *Sacrarium Ecclesie* alicui par; majus adhuc est, quod in *Zelend*

M. S. plurima, quæ postea citabuntur. Franciscus M. S. Landa in M. S.

Crug. ad g. Jan.

Sacellum in Szvihov.

Sacellum Crumlovi.

L. 1. Miscell. C.
L. 3. C. 9. §. 1.
& C. 4. §. 3.

Zora videmus; utrumque olim Parthenonis fuit: hoc *Ciſterciensium*, illud *Benedictinarum Virginum*. *Liſſa* Arx Sacrarium habet non inelegans, idque *S. Deſiderio* Epifcopo ſacrum. Nullus

eſſet finis *Sacella Arcium* enumerandi. Hoc in exemplum ſufficiat: ego me neque omnia ſcire, neq; poſſe, ſi velim, profiteor.

C A P U T XIV.

Aliquid de Theſauris latentibus Bohemiæ.

Umtuoſis Majorum ædificationibus, ac molibus, quarum aliquas attulimus, & ſubterraneis operibus, de quibus paulò antè locuti ſumus, *Theſauros* quoque ſubjicere

conſentaneum, & conſectarium puto: neque enim ad Naturæ hiftoriam, ſed ad manufacta, quæ nunc deſcribimus, referuntur, ad eoque tractatione jungentur, quæ confinia ſunt, ac fortalſe ingrata non erunt.

§. I.

De Theſauro *Wilhelmi* de *Rofis*, *Crumlovia* Domini.

Wilhelmus de *Rofis* maximus amator ſubditorum.

Theſaurum, quem gazis, & theſauris omnibus potiorem, & præſtantioſiorem duceret, oſtendit *Wilhelmus* de *Rofis*, potentiſſimus ſuperiore ſæculo Procerum noſtrorum, de quo multa in *primo Miſcellaneorum libro* commemoravimus: jam quiddam de eo ſingulare proſus, & plenum humaniſſimæ urbanitatis, & liberaliſſimæ humanitatis referemus. Fortè accidit, ut *Crumlovium*, velut ad fratrem armorum, imò, ut ad *Patruelem*, & ab eadem ſtirpe *Rofarum* descendentem *Wilhelmum*, ab Italia *Urſini Dynaſta* ſummæ claritudinis, invitati advenirent (id factum *Wenceslaus Brzezan*, qui vitam *Wilhelmi* deſcripſit, annotat An. 1566. 12. die Menſis Decembris) accepti admirabiliter, & apparatu Regio ut hospites, & Amici, per Civitates, & oppida, per arces. & pagos circumducuntur, omnes honores, & omnia voluptatum genera (quantum ſinebat hiems) ad recreandos tam gratos hospites adhibentur; ſpectabant, & probabant omnia, præcipuè domi apud *Wilhelmum*, aurea pocula, orbes, paſinas, ar-

gentum, gemmas, ac cæteram cultiſſimam, ac ditiffimam ſupellectilem, commendabant; *theſaurum* & ſignata pecunie vim maximam, quam *Wilhelmum* habere audierant (& habebat *Wilhelmus Dynaſta* præpotens, qui, ut alia taceantur, *Reichſteinenses in Sileſia aurifodinas* tenebat id temporis, aurumque, & argentum ſuo nomine ſignabat) hunc igitur *theſaurum* inſpicere ſe velle, *Wilhelmo* ſignificant; benigniſſimè reſponder, polliceruntque *Wilhelmus*, intra octiduum copiam ſe facturum ejus pecunie omnis, quam haberet, viſendæ; ſimul omnium ſuarum ditionum *Præſectos* advocari ad ſe, velut ſi maxima res ageretur, jubet; docet, quid ab ijs ſimulari, quid dici ad ſubditos, & per Civitates, & oppida, per pagos, & omnem ditionem ſpargi, & fieri velit; dicerent: *veniſſe ab Italia Urſinos Principes, qui ſuum Jus, velut ex eodem ſanguine creſci, apud Regem, & Caſarem Maximilianum prohibiſſent, itaque damnatum ſe eſſe, bonis cedere debere, niſi ijs intra octiduum tantum, quantum ipſa diſiones valeant, pecunia numeretur;*

Scritoria
Wilhelmi
de *Rofis*

sur; jam in ſubditorum eſſe arbitrio, an
Wilhelmum veterem Dominum, an hos
advenas Italos pro Dominis habere ve-
lint; proinde, ſi Veterem retinere vel-
lent, Domini ararium exhaustum de-
ſuo intra proximum hoc octiduum adju-
vare, & ſuſtinere comarentur; ſingulo-
rum nomina, & quantum quique at-
tuliſſet, ab ſe notatum iri. Amaba-
 tur *Wilhelmus* à ſubditis, velut *Pater*;
 conclamatur ab omnibus, & pro ſe
 quisque, non deſerturos Dominum
 jurant, intra paucos dies allaturos ſe
 pecuniam, ſimul ità animati diſce-
 dunt. Ab eodie *Præſecti* vix notan-
 dis, & numerandis pecunijs ſufficere
 poterant; erant tum alia, quàm nunc
 videmus tempora: alius *quingentas*,
 alius *mille ſexagenas*, ille *faccum gran-*
dem Imperialium, alius minorem, ſed
 aureis reſertum *Numismatis*, affere-
 bant; erant, qui per *modios, bimodios,*
trimodios annumerarent argentum,
 denique nullus finis, ut jam *quaterna*
Camera ſaccis pecuniarum implerentur.
 Tú primùm, ubi omnia per ſuos ordi-
 nâſſet *Wilhelmus*, *Hospites Italos* indu-
 cit. Non poterant ſe capere viſâ tan-
 tâ, tamque innumerabili pecuniâ, tot
 cumulibus altè ſurgentibus, tot ſaccis,
 auro, argento (nam æs omne, & mi-
 nor moneta aberat) lucentibus ad ple-
 num, idque non in uno aliquo, ſed in
conclavibus quaternis capaciſſimis *Ar-*
cis Crumloviensis. Hoc ſpectaculo
 attonitos hospites ad turrim quan-
 dam ruruſ adducit *Wilhelmus*, ac
 tum primùm ſuam, ſive à Patre, &
 Majoribus relictam, ſive è *Crumlovi-*
enſibus, Natzioviënſibus (quas tum co-
 lebat maximè argento divites) ſive è
Reichſteinenſibus, aliſque ſodinis effo-
 ſam oſtendit. Erant inter alia *ſex*
hydria, ſeu *cantbari aurei*, & *aureis nu-*
mismatis pleni, ſed ità foris artificio
 conformati, & coloribus tam vivaci-
 ter depiçti, ut non *hydria*, ſed totidem
Pavones viderentur: pedibus duobus
 inſiſtebant, ſyrma aureum caudæ ex-
 plicatú formoſiſſimè radiabat; criſtæ

mor Sub-
 ritorum in
 Wilhelmū
 & Roſis.

vores au

aureæ piçtæ, ut dixi, caput ornabant;
 quâ collum reliquo corpori commit-
 tebatur, *Pavones* aperiebantur, illud-
 que erat operculum, ut cum placeret,
 effuſo, quod pectore gerebant, auro,
 inferrentur menſis, & vino impleti
 propinarentur; unde vetus apud *Tre-*
bonenſes remanſit proverbium: *ſum-*
fortunata Bohemia fluxiſſe tempora,
cum ex pavonibus poraretur. Nôvi
Trebona Civem maximum natu, qui an-
 te annos videnos quinos hos mihi *Pa-*
vones, ut jam retuli, deſcripſit; unum
 enim *Pavonem* ejusmodi ſe Puerum in
 convivio *Petri Wok* (ad quem, utpote
 ad fratrem, *Wilhelmi* hæreditas per-
 venerat) vidiffè circumferri. Sed ad
 narrationem redeamus: *Wilhelmus*
 cum poſt ſpectaculum conſediſſent:
Vidiſtis, inquit, *Hospites, & Patrucles*
chariſſimi, quem videre cupiebatis The-
ſaurum; Turre quem vidiſtis, hic mihi
ſoli proprius eſt; at illa conclavia ſunt
mihi cum ſubditis meis communia (ſi-
 mul totum negotium, & quid ſimulâ-
 rit, aperuit) *Si auri mille myriadas ha-*
berem, tamen non me tam fortunatum,
& divitem ex auro, quàm ex amore
ſubditorum putarem! videre, quan-
tum me diligant mei! quàm mecum li-
beraliter, & amanter ſua omnia, qua
alijs viſâ, & ſanguine cariora ſunt,
communicent! Theſaurus itaque meus
eſt, non pecunia, ſed amor, fides & ſym-
ceritas ſubditorum! Laudârunt, ut
 erant ex humaniſſima gente Italica, &
 ipſi laudatiſſimi *Principes Urſini*, & hoc
 amoris in Dominos exemplum, & mi-
 raculum prædicaturos in *Italia ſua*
 promiſerunt: vidiffè aliquid in *Bohe-*
mia, (quam ignari *ſerram barbaram*
 eſſe dicerent) quod *Itali*, & cæteræ
 nationes omnes diſcere, & imitari de-
 berent. At *Wilhelmus* explorato jam
 ſatis ſuorum in ſe ſubditorum amore
 edixit diem, quâ omnes, qui pecuni-
 am ad *Arcem* attuliſſent, cum conju-
 gibus advenirent; venientibus am-
 pliſſimas ipſemet ex altiore loco egit
 gratias, promiſit amorem, & clemen-
 tiam

Dominus
 & ſubditi
 charitate
 certantes.

tiam, pecuniam omnem, ut erat pagatim, & oppidatim ordinatè à Præfectis distributa in classes, restituit, totòque illo die duplici carne, & pane, & Cerevisiâ, quantam vellent, lautè habitos, domum dimisit, neque cessavit deinceps bonis benefacere, sed huic pago hanc *silva* suæ *partem*, illis *pratum*, alijs *agri* aliquem modum, tum *Immunitates* quasdam, omnibus in eum annum *mediam partem fundulum*, seu quæ ex fundo dari Domino

solent, *pecuniarum* remisit. Audivi à senibus, qui à suis Majoribus acceperant, inicum esse numerum ultro-nex illius & à subditis collatæ pecuniæ, & plura quàm decies centena millia florenorum esse reperta. Utinam aut hodie tam se commodos, & charos Domini præstarent subditis, aut isti tam multum vellent, aut potius possent pro Dominis! hoc voto narrationem hanc satis memorabilem concludo.

§. I I.

De Thesuro Opatovicensis Cænobij.

Carolus IV
adit Opatovici-
viciam.

Potentissimum omnium per Bohemiam Cænobium, & prævalidum opibus fuit *Opatovicense* familix *s. Benedicti* circa An. C. 1091. à *Wratislao* jam Bohemix Rege amplissimè fundatum. In hoc Cænobio nemo nisi illustri stirpe genitus admittebatur; unde, cum more eorum temporum, qui religiosam vitam sequi vellent, sua patrimonialia Cænobijs inferrent, tot incrementis, & propè annuo affluxu, ditata *Cænobia*, atque hoc præcipuè ex prima dotatione jam antè opulentissimum, accessione ditissimæ nobilitatis, ad immensas opes paulatim tempore procedente pervenit. Non omnibus æquè nota sunt, quæ de *Opatovicensis Cænobij* divitijs ex fide majorum, & omnis Antiquitatis consensu Bohemicè scripsit *Wenceslaus Hagecius*: An: 1359. *Cæsar* Carolus tricenis circiter aulicis assumptis *Pragâ* Eques exijt, quasi spatriaturus, ut præferebat, sed usquè *Reginohradecium* pervenit, à Civibus summo honore exceptus. Mane primo *Cæsar* fidissimos Cubicularios duos sequi se iussit, ceteros in *Urbe* manere, rectâque *Opatovicium*, quod *Cænobium* id temporis omnium aliorum princeps habebatur, contendit, vetuitque, nè se *Regem*, aut *Cæsarem* comites appellarent; ubi ad *Cænobi-*

um, quod ab *Urbe* uno, & dimidio milliari distat, ventum est, *Carolus*, Abbate, & fratribus reverenter salutatis, quod Vir honoratus videretur, vicissim comiter acceptus; cum prandij tempus instaret, ab iisdem ad mensam ducitur, & penes *Abbatem* collocatur, qui, ut erat, civilis & humanus, ipsemet præscindere, & lanci cibos apponere, & blandè appellare hospitem cœpit. Mensis sublatis, *Abbas* solum hospitem nactus, *Domine*, inquit, *hospes*, licet me tuum ex te nomen audire? *libenter* (respondet *Carolus*) *faciam*, modò, ut prius, *mecum* ad *Ecclesiam* te conseras, & duos *Cænobij*-*Patres*, quos habes *fidissimos*, adducas; fecit *Abbas*, statimque hospitem ad *Ecclesiam* manu deduxit; ubi paulum orâssent, surgit hospes, & *Venerande Pater*, ait, *mecum nomen*, quod scire cupiebatis, est *Carolus Imperator Romanorum*, *Rex Bohemia vestra*; tum *Abbas*: *Gloriosissime Imperator*, & *Domine*, an ego *Tuam Majestatem nunquam vidi*, *nunquam adij?* sed quid nullo comitante venires, id, *fatcor*, dubitavi; *DEI voluntate actum est*, ut *Te non agnoscerem*. Rursus *Imperator*: *Aulicos Reginohradecij reliqui*, ut eò liberius hac, *quæ arcana esse volo*, à vobis rescire possim. tum versus ad *Abbatem*: *hicine*, inquit, *sunt senes fidissimi*, & *omnium*.

Hagecius in
Ann. Boh. An.
1359.

Petit red-
re Thes-
aurum.

Cæ-

Cænobij ſecretorum conſcÿ? veſtè ait Abbas, hi ſunt. Tum Carolus: jam igitur in hoc Sancto loco cauſſam aduentus mei accipite: Pervènit ad aures meas, idque paſſim jaçtatur, vos in hoc Cænobio ex divina benedictione ingentem auris, & argenti vim obtinere; ſires ita ſe habet, exiſtimo vos tam inurbanos & ingratos non fore, ut Regi, Domino & Patrono Cænobij negare velitis; ego Caſare à fide polliceor, me de Theſauro hoc veſtro, neque, per me, neque per meos, ullo, qui excogitari poſſit, modo, aliquid ablaturum; id ſolum poſtulo, ut liceat inſpicere. Percelli ad hæc Cæſaris verba ſunt viſi Patres, tum Abbas: Glorioſiſſime Caſar, oramus Majeſtatem Tuam, uti nobis liceat paulùm digredi, & ad brevem moram ſolis colloqui. Cùm Caſar induliſſet, paulùm abſceſſerunt; dein poſt longiorem diſputationem ad Cæſarem reverſus Abbas: Domine Clementiſſime, inſit, quod de Theſauro querebas, ſciſto in hoc Cænobio noſtro nunc Religioſos viros quinquaginta quinque cenſeri, nullum tamen ex his omnibus de hoc Theſauro quidquam ſcire: ſatendum eſt, aliquid ejusmodi eſſe apud nos; at me, & his duobus ſenibus exceptis, omnes laet; quòd ſi me, vel alterum ex his Patribus mori contingat, alteri, quem duo ceteri judicârunt, arcanum Theſauri commiſiſſur, ut neque plures, neque pauciores tribus (Abbas videlicet, & duo Seniores) ſciant, quod occultum eſſe volumus. Adde quòd plurimis Excommunicationibus, & cenſuris obſtricti ſimus ad ſilentium, ut què nè verbo, nè ſigno ullo cuiquam theſauri, & loci ubi conditus eſt, indicium faciamus; ad extremum ipſe locus tam impeditus eſt, ut Majeſtatem Tuam ingredi non ſatis decere videatur. Caſar ſubridens: Ergo me quartum in hujus arcani ſocietatem aſſumite, ego me iſdem juramentis, & Excommunicationibus, quibus vos obſtrictos dicitis, obſtringam; poſtulato ſeceſſu, redeunt, & Clementiſſime Caſar, inquit, nec iſtud, quod peſis, ex toto tibi dare poſſumus, neque

tamen etiam ex toto negare; igitur ſic dividemus negotium: aut locum tibi indicabimus ſine Theſauro, aut Theſaurum oſtendemus, loco tamen non indicato; Carolus ſtatim Theſaurum ſe velle inſpicere, locum non curare, reſpondet; illi contra: Si, inquit, tantùm lubet inſpicere, ſegendus erit vultus, ut locus neſciatur. Annuit Caſar, atque illi Caſarem inter manus in vaſtum quoddam Cellarium laterculis ſtratum deducunt, tum duas faces cereas grandes accendunt, ac ſimul Caſaris volentis, & ſibi id placere ſignificantis vultum inverſo Caputio contegunt. Advertit poſtea Caſar in eo cellario laterculos aliquot dimoveri, & foramen aperiri in ſolo, per quod ſat profundè ſcalis descendunt, Caſare ſequente, ſed velato. Cùm verò jam è ſcalis terram attigiſſent, ſemel atque iterum Caſarem, (ut memoriam ejus confunderent) verſarunt in latera, mox per ſubterraneum quendam Cuniculum duorum jugerum (quantum videbatur) longitudine, ducunt, & detracto Caputio ingentem Cavernam demonſtrant plenam argenti fuſi, nondum ſignati glebis, & fragmentis; deducto non procul inde Caſari aliam cavernam ſimo effoſſam oſtendunt, & in ea plurima, & maxima auri fragmenta, quaſi ſine modo, & pondere temerè jacentia. Rurſus in tertiam cavernam deducitur, in qua conditas erat videre cruces diverſæ formæ aureas, & argenteas, Pacificabæ, ut in Templis vocant, diſtincta gemmis clariffimis, tum alia pretioſa monilia varij generis. Tum Abbas ad Caſarem: Theſauri iſti Caſar, tui ſunt, tu iſq; poſteris ſervantur; igitur quantum voles, ex his accipe: Caſar contra, avertat, inquit, DEUS, ut quidquam ex bonis Eccleſiarum uſurpem? Abbas: Atqui minimè decet, ut hinc excedas, & nihil memoria cauſâ auferas tecum & cum dicto formoſiſſimum quendam annulum, in quo lucidiſſimus adamas fedebat, Caſare dignum munus,

Theſauri locus.

Auræ, argenteæque divitiæ.

Certis conditionibus Imperator admittitur.

Anulum num ex omni gaza accipit Cæsar oblatum.

nus, in *Carolinianum* inserit, eoque gratias agente, vertuntur ad reditum, & *Cæsari* capitium rursus imponitur; relecto toto itinere, & ex primo illo cellario *Cæsar* egressus, ante aram majorem DEO & Beatissimæ Matri flexis genibus se commendat, deinde surgens: *Venerandi Patres*, inquit, *ago hunc humanitati, & facilitati vestrae de ostenso Thesaurò vestro gratias; illud unum quero ex vobis: licebitne Amicis meis de tam nobili Thesaurò, qui in hoc meo Regno inveniatur, aliquid unquam innuere? Licet revera locum ignorem, neque de eo sciscitari, neque iterum unquam illum videre desiderem, absit verò, ut eum concupiscam.* At illi unâ, eâdemque sententiâ responderunt: *Tua Majestas, utpote Dominus, agat quod lubet; extremum valedicens, hunc ait Cæsar, anulum à vobis datum, tanti facio, ut neque vivum, neque mortuum*

eo cavere velim, mecum inferetur in Tunulum. hodièque in *Caroli* digito *Anulus* ille spectatur. Conscendo igitur Equo *Regimobradecium* redijt, sed primores Aulæ sollicitè *Cubicularios* rogabant, ubi *Cæsar* fuisset? illi *Opatovicium* nominârunt, ibi in *Cœnobio* pransum & postea cum *Abbate*, & duobus senibus *Ecclesiam* ingressum diu more suo orâsse. Sed *Cæsar* ante mortem Consiliarijs quibusdam suis, quibus omnium rerum fidem habebat, *Opatovicensis Cœnobij* subterraneas divitias & quæ antè diximus, commemoravit, addens, locum se nescire, & nescire velle, simul *Anulum & adamantem* sibi ab *Abbate*, & fratribus donatum, monstrabat; quæ *Cæsaris Caroli* cauta narratio nihilominus post Annos quinquaginta sex evulgata est, & in exitium *Cœnobij* vertit. Hæc *Hagedecius*.

ita Hagedecius.

§. III.

De eodem Thesaurò, ob quem Abbas Cœnobij necatus, & Cœnobium expilatatum est. De Albi flumine hodie per Cœnobium illud fluente; tum alia quadam huc spectantia.

PEr hoc indicium, ut modò dicebam, patefactâ re, cum jam ob *Joannem Hussum* *Carolo IV.* pridem mortuo tumultuari cœpisset *Bohemia* An. 1415. *Joannes Miesstecy Hermannomiesstecy Dominus Vir nobilis & Catholicus*, sed idem prædo insignis, & ad facinus omne paratus, cum quacunque posset viâ *Thesaurò* illo potiri statuisset, scelere toto ordinato *Opatovicium* cum duobus comitibus statuto die advénit; *Abbas Petrus Lazar* Vir opinione ejus ætatis hominum Sanctus, humanissimè *Miesstecium* accipit, & tractat; post breve interval- lum adsunt alij tres *Miesstecy* Satellites, rursus decem, tandem viginti, quorum postremi armatâ manu in *Cœnobium* irruentes obvios quosque convulnerant, & trucidant, dilapsisque *Monachis* *Abbatem* omnibus humanæ vi-

ta tormentis excarnificant, illo inter tormenta aliud nihil, quàm hæc verba iterante: *Christus pro me peccatore majora pertulit supplicia, quàm ego pro meo Monasterio perpetiar.* Ubi *Latro* nihil exprimi de *Thesaurò* posse vidit, ad obviam quæque diripienda conversus, octo millia aureorum præsentis pecuniæ rapit, Templum cimelijs, quæ summam viginti millium aureorum conficere credebantur, sacrilegè spoliat; ad eum tamen *Thesaurum*, quem *Carolus Imperator* spectatum à se dixerat, atque ut *Pontanus* affirmat, quadragies centenis aureorum millibus æstimabat, nullo unquam indicio potuit pervenire; *Abbas* his excruciatu tormentis, nonâ hebdomade post expiravit; *Miesstecius* ex spolijs *Ecclesiæ* sexdecim dies convivatus cum Nobilibus Viris, ac feminis, reliquam exin-

Miesstecius latro nobilissimus.

Petrus Lazar Abbas

Prot. in Boh. Pra Lib. 1. Hagedecius An. mal. Boh. ad. 1415.

exinde pecuniam emendat *Arci Opatovici* impendit, nullâ posthac felicitate; nam & *Catholicis*, & *hæreticis* exofus, & contemptus vitam finivit; isque primus fuit, qui *Cœnobium* invadendi, & spoliandi initium, & exemplum insanis *Taboritis*, & furibundis *Orebis* ostendit.

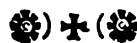
hodierna
xi facies.

Jam quæ hodierna sit *Opatovicij* rerum facies, & quis hominum viventium sensus, dicamus: Primum, latere adhuc *Thesaurum*, neque exceptum, aut ablatum esse plerique consentiunt; succelsere enim huic *Johannis Mieskij* latrocinio *Hussitica* tempora, semelq; pulsî Religiosi homines (maximè *Abbate* necato, ac cæteris omnibus dissipatis, licet sæpe redire conati sint, præsidioque militari adscito, *Cœnobium* defenderint, ut alio in loco narrabimus) nunquam amplius postea stationem satis firmam, & fidam *Opatovicij* habuerunt. Accessi ego ipse locum non semel, ut certi aliquid cognoscerem, pagi Incolas consului, & quidquid ibi hominum fuit, interrogando fatigavi; ajebant grandem *Tiliam*, quæ ibi visitur, in loco *summi Altaris* crevisse, luminibus nocturnis frequentissime locum illustrari, effodi aliquando à pecudibus *membranas Sanctorum* nominibus inscriptas, eo prorsus modo, quo *Sanctorum Reliquiæ* & ipsa in Ecclesijs notantur; descendere per Cœnobium, ubi olim steterat, *Albim*, idque eluvione ante multa tempora accidisse; *Molam* ostendebant eo loco, ubi quædam *Cœnobij* pars stetisset; in *Albis* alveo rudera *Cœnobij* hodiè que apparere. Venni ipsemet in rem præsentem, vera esse, quæ de *fluminis Alveo* dicebantur, inveni; *Molam* deinde, & *Molitorum* accessi; duo quæsi; primum: utrumne *Albis* alio posset averti? deinde, si quid de *Cœnobio* à senibus accepisset, exponeret. Respondit; modico in primis sumtu *Albim* averti posse, atq;

Albis per
Cœnobij
cum flu-

iterum inferius in alveum suum reponi, sed *molam* sibi perituram, digito etiam indicabat locum, & alveum, ubi olim *Albis* præter *Cœnobium* fluxisset; de nocturnis ignibus, & faculis multa; hoc quod sequitur mirabile, audisse se à *Majoribus* narravit: ante annos, inquebat, octoginta, & amplius (triginta propè anni sunt, quod eum narrantem audiverim) subito mediâ die *rotæ* omnes in *mola* nostra quietæ consistenterunt; Socij mirantes, rem ad *molitorum* deterunt; accurritur; vident omnes in alveo ante *molam* hanc nostram *Albim* perire, & in medio alveo aquam omnem amitti, & nihil aquæ rotis nostris movendis affluere; mediâ propè horâ in quendam hiatum in Alveo descendebat flumen, ac postea rursus cavo illo aquis impleto, veterem cursum repetijt, rotasque versavit: quæ sibi, quid illud fuisse putaret? Respondit: videri sibi *Cellarium* aliquod antiquitate subtus corruisse, inventaque per alveum viâ, flumen tam diu sese in *Cellarium* illud infudisse, donec impleretur, quo facto, rursus quem solebat cursum, *Albis* tenuerit. Visa mihi est probabilis satis *Molitorum* conjectura, & ratiocinatio, cujus in ipsa re fundamentum appareret. Hoc etiam, quod antè nunquam audieram, Incolæ & Senes narrabant: venisse olim post victoriam de Hæreticis in *Albo monte* partam, ab Italia *Venesijs* Urinatores (à *Ferdinando II. Cæsare* missos; quod mihi verisimile non videtur, privato alicujus consilio rem gestam esse suspicor) qui cum se in *Albim* immerissent, ut aliquem ad *Cellaria* aditum invenirent, re infectâ emerissent; duos ex ijs, quod fortassis inter rudera aberrârunt, nunquam apparuisse. Timeo, nè hæc ultima narratio fabulosum aliquid contineat: rem interim totam in medio relinquo.

Narrationes de Cœnobij loco.

§. IV.

De Thesauro in Arce quadam Bohemiae mira narratio.

Occasio no-
titiae de the-
sauro.

D.

G. V.

ANno 1642. studijs Philosophicis absolutis, Vacationum Autumnalium tempore R. Patri Roderico de Arriaga S. J. socium me addidère Majores nostri; multas tum arces, multa loca, multos Amicorum convenimus; certatim enim bonum illum senem optabant, & expetebant sibi, qui Societatem nostram amabant (quorum tum gratissimorum hominum ingens erat numerus) ejusque latissimus, & urbanissimus sermonibus cum perfectè Bohemicam calleret, mirum in modum oblectari se fatebantur. Venimus Comitatus cujusdam (nam consultò & nomen, & locum, ubi gestares est, tacebo) Comitatus igitur amicissimi invitatu ad vetustissimam Arcem advecti sumus, lautè, & amanter habiti per aliquot continuos dies; quodam vespere cenâ finitâ, vertebam quandam eburneam punctulis alcarum signatam proferat Dominus, & me provocat ad lusum; ludimus; superat me signorum numero Dominus semel, iterum, tertio. mirabar, cum trochum illum Fortuna versaret, & nulli arti, sed casui adscribenda sint omnia, me semper vinci! vincor iterum quarto, quinto, sexto, septimo, octavo, demique quidquid agerem, nè semel fallitatem jaectum, qui victoriam adferret, facere potui. Eâ re satis compertâ, indignans consurgo, & Spiritum aliquem adesse, qui adversetur, exclamo; sum Comes: quis igitur tibi Magister de Spiritu fecit indicium? (putabas famulos mihi narrâsse) ego audisse me quidquam nego, sed quid esset, scire velle: hinc, inquit, Comes, ubi nunc assidemus, Thesaurus grandis infra nos delitescit, quem malus Genius servat. Acuit hoc dictum cupiditatem meam, multisque precibus, quod optabam, eliciui. Tum Comes exorsus: post Patrum meum, inquit, qui hanc à Casare Ferdinando II. disionem acceperat,

possessionem adveni mihi & Juveni, & rerum inexperto, & immodicè curioso, insurratur ab Incolis: in hac arce mea ingentes latere divitias, id senes scire, id ab omni antiquitate traditum esse; hoc conclave nominabant, in quo defossus Thesaurus conderetur. Contempsimùm; at ubi ipse etiam Arcis Praefectus auctor accessit, & modum, quo obtineri posset, ostendit; stimulanse habendi cupiditate, & juvenili curiositate, assentior, & nihil me magis vellesignifico. Mittunt confestim illi in vicinam Misniam nuntium, & Magum his artibus clarum advocans, promittunt etiam, me conscio, tertiam Thesauri, si potiri contigerit, partem; Magus nominat certum, quo venturus sit, diem, denique expectatus adest, & à me benignè accipitur; promissionem tertiae partis iterò, ad locum, & conclave hoc ipsum, in quo sumus, deduco; jussit omnes facessere, revocato mihi confirmat latere hoc loco aurea pecunia summam grandem aliquot millium aureorum, & eam in ferrea arca concludi, sed magnum habere, & potentem Spiritum defensorem: si, inquit, potentior eris meo, actum agemus; si meus potentior, rem consecutam habemus. Sed, quid tentare nocebit? perendie rem aggrediar; Tibi Comes hoc negotium donullam tu mulierem, quacunque illa sit, seu juvenis, seu senex, seu libera, seu conjugata, eo vespere in Arce manere si veris, omnes excedant, paucos tecum servos retine. Feci, quod imperabas, & duos à pedibus servos (qui hic adsunt uterque) retineo, ceteros, & ceteras omnes ad choreas, & haustus ad popinam dimitto. Advenis perendimus vespere; facies duas nigras imperat Magus accendi, bono animo esse jubet, nihil timere; suo periculo omnia hac fieri, vetat verbum ullum proloqui, si salvi esse velimus; ingredimur conclave, Mago praesente;

Magus ad
Thesauri
querendi
advocata.

Conditio
desi i Magi
proposita.

Magici ri-
uu.

ente; sequuntur famuli duo, quos bene & securè armatos adesse iusseram; magus digito ori appresso, angulum mihi, & famulû, quem occupare silentio deberemus, ostendit; ipsemet vestes suas omnes exiit, nè indusio quidem relicto, nudus totus; res quatuor secum attulerat: librum membranaceum scriptum, ligonem, palam & ensem; his rebus prolatis, Librum arripit, carmen ignotum & horrificû spirituum nominibus plenum tonat potius quàm legit, tremere omnia, & concuti videbantur ab imo; absoluto carmine Palam sumis in manus, fodere incipit magnâ celeritate, & conatu in primis, deinde tam facile videbatur negotium, & ibat sub manum, ut non terram, sed mollissimam, & paulò antè subactam calcem effodere videretur; jam unius ferè orgyæ fossam effecerat, et tibi ferrea Arca ferreis clavibus permunita, incipit apparere; in quovis arca cornu sat grandis circulus pendeat, arca ipsa faciliè quatuor ulnas longa, unam ulnam lata videbatur; abjectâ palâ, ligonem prope re rapit artifex, eumque in unum anulum, quem modò dixi, inserit, & cistam tentat foras in lucem protrahere; protrahebatur saepe, sed iterum recidebat, semel jam fossam protractam vidimus, sed occultâ vi prorsus detracta, vix jam poterat videri; in hoc trahendi, & retrahendi certamine, non parvâ morâ consumitâ, magus noster quodammodo in rabiem actus horripilans (horresco, quoties memini) stans in capite crinibus, toto vultu malum dæmonem spirans, oculis scintillantibus, cum quadam digitorum omnium aduncitate Ensem lucidum (quem humi antea deposuerat) vaginâ educit, ac simul sinistrâ librum, ponè jacentem corripit, & carmina horrificè demurmurans circa fossam in orbem cum gravissimo anhelitu decurrit; manu, ut dixi, sinistrâ librum tenebat, dextrâ nudum ensem in omnes partes, maximè præ sese vibrans, quasi aliquem fugientem sequeretur, aut viam sibi ense facere vellet. Terrificum erat spectacu-

lum! Hic ego interlocutus: Illustrissime Comes, inquam, quid tibi tunc erat animi? in tanto metu, cum nescires, quorsum res esset evaluata? Respondit Comes: millies meam curiositatem damnabam, sanctèque jurabam, nunquam me amplius artes istas stygias tam periculosas tentaturum; sed nihil tum metuebam magis, quàm nè me cum famulû, & mago Cacodæmon in Tartara precipitem deturbaret; neque periculo omni res carnis, ut audietis: quippe, cum maximè in gyrum magus per terram curret, (se se sequitur, fugitque diceret Poëta) caput paulatim à terra levare, jamque in aëre ferebatur orbem illum sus cursus prosequens, & gladio nescio què consecrans; mugire interea subtus solum, ecce occultâ vi magus in aëre sistitur, & ter ac quater sursum, ac deorsum rotatus, mox humi affligitur in latu tanto impetu, ut animam illi exturbatam nihil dubitare possemus; simul eodem temporis articulo Arca ferrea, quam hætenus videbamus, deorsum strepitu maximo edito quasi in profundam aliquam voraginem aquâ plenam decideret, ex oculis amittitur; fossa ipsa, quam magus effoderat, impletur, & solum totum aquatum, mago, qui stratus jacebat, nihil se commouente. Ego trepidus famulos urgeo; infeliciter abrupto labore conclavi eximus, adigo ante omnia servos ad secretum; mors stelerat hominis obturbabas consilia; unâ cogitatione cruciabar maximè, nè sic adeo illa emanaret in publicum, Filcus Regius actionem intentaret, & mea omnia in amittendi periculum venirent; unâ sententiâ statuimus omnes, Magum mortuum foras extrahere, & clam omnes sepelire. Ægre aliter famulorum audacior induci potuit, ut regrederetur. Tandem meo imperio urgente Magum foras extraxit; tentamus, an visa aliqua daret indicia, respirasse sentimus, unguentis recreamus; surrexit, dolorem tamen lateris præcipuè incusans; cum se iterum veste induisset, vini pocillum postulavit; tum mihi periculum (quod

Magus à
dæmone re
pellitur.

Magi adversus Dæmonem minz.

adijisset) amplificanti, non melior periculo, sed tanto deterior, respondit: potentiorē hunc Thesauro alligatum esse dæmonem, quàm eum, quem ipse in obsequio haberet. Summ igitur, quàmvis acriter oppugnasset, cedere debuisse. At breve hoc illi Thesaurophylaci gaudium se facturum: fratrem sibi esse germanum in montibus Misnix, qui altero tantò potentiorē Dæmonem adjuvorem, & satellitem nactus esset, eum se adducturum ad me proximis mensibus, promittens fore ut illius, & suus, conjunctis viribus, ac studijs incubatorem illum thesauri tertium deturbens. Ità viatico

à me accepto, altero post die, magus male acceptus discessit, ac nunquam deinde rediit: certis enim munitijs accepimus, tertio quàm à mè discesserat mense, laterum dolore, & inde contractis alijs morbis infelicem animam exhalasse. Hæc est tota narratio, quàm à Viro Illustrissimo, & fide dignissimo, adstantibus duobus illis famulis, & confirmantibus, & si quid Dominus omitteres, admomentibus, ipso Domino demique juramenti fide omnia obfirmante, accepimus, locum, tempus, personas nominare possumus, sed certis de causis visa sunt supersedenda.

§. V.

Causse præcipuæ duæ, cur pretia rerum in Thesauros cavernarum condantur; recitabimus Nomina quarundam Arcium, in quibus latere Thesauros à Majoribus est traditum.

Clemens V in diplom. Univ. Carolina.

Bohemiam auro, & argento plenam priora sæcula viderunt, Regnum aureum Bohemiam ipsi Pontifices dixere; id innumerabiles auri, & argenti fodinæ, id veteres divitiæ, id victoriæ nostrorum Regum de vicinis gentibus (nullam nominabo, sed ex historijs possunt cognosci) id devictarum gentium manubiæ, id belli præmia, & opera militiæ (ut alio loco dicam) exteris Regibus propè omnibus, atque Imperatoribus navatæ, relatæque inde domum stipendia, ut quisque intelliget, pepererunt. Hæc aurea tempora bellicæ calamitates, & bella Civilia exceperunt. Quid agendum erat ijs, qui pecuniarum acervos numerabant, cum vix ullus munitus locus sit, qui tutari nostra adversus vim, & si vis absit, adversus proditorem possit? ergo necessario consilio infodiebantur pecuniæ, idque potissimum fiebat in Arcibus; ità enim Thesaurus & arcis munitione, & quantum ea caperetur; quòd lateret, loci ignoratione defendebatur. Ob eam potissimum causam Bohemis veteribus, ut narrat Silius, erat in prover-

bio: Praga nihil esse cloacis pecuniosius: nam, cum Sigismundus Imperator Pragæ Veterem, & Novam centum millium armatorum exercitu cinxisset, atque Urbis occupatio timeretur (quam postea Zisca præcipuè virtute Imperator repulsi est) Crues pretiosissima quæque ex argento, & auro, tum ipsam pecuniam in foricas, nè in potestatem hostium venirent, injecere; quorum pleraque, utpote in lacunas instabiles, alia atque alia loca subeuntes, injecta, nunquam postea recuperari potuerunt. Sed neque solo hostium metu ad occultandas opes adducuntur mortales, etiamsi absit amittendi periculum abscondunt, sædissimo avaritiæ morbo incitante; unde illud nostrum in Epigrammatis de Genio hominum Avarorum:

Effodiantur Opes clamabat Avarum, as idem

Postquam effodit Opes, infodiantur, as.

Satis de causis tot latentium in Bohemia Theaurorum; generatim illud dici potest; vix arcem ullam apud nos alicujus nominis inveniri, quæ famam

Silvius in Lib. C. Comentarum in elia & in Alphon. M. & Paul. Ptoem.

Avaritia incitat sepe ad infodiendas opes.

Exam. Silv. L. I. Epig. 11.

Pericula, & maximè bella efficiunt, ut pecunia infodiatur.

Arx Radim
&c.

Carlstein.
Trebona.
Weliß.

Lipnice.

Thesauri non habeat; certiores tantum, de quibus majores loquebantur, nominabo: *Arx Radim* super Plsnam, quæ noctibus ardere solet, *Thesaurum* ingentem occultare dicitur: *Falckemaviensis Arx, Chausnik, Kumburg, Rabi, Ssvihovv, Toznik, Daupovv, seu Dupa, Lisice, Zebrak, Carlstein, Zovikovv, Orlik* (& quis nominare omnes possit?) *Thesaurus* fortas esse tradidit nobis Antiquitas; *Carlstein, Trebona & Weliß* aetate nostrâ (si qua audivi, vera sunt) *Thesuros* aliquos suos, quærentibus ediderunt; locos ipsos vacuos, unde jam exceptierant *Thesauri*, vidisse memini; sed in duabus prioribus Arcibus latere adhuc plures, dubitare vix possum. *Lipnice* in *Czaslaviensis* regione arx est in edito monte, in qua *Thesuros* suos *Trechkiani Equites* splendidissimi, & opibus inclyti, certis in locis abditos habuisse narrantur. Vidi ipse *Turrem*, in qua sub invicto, & amplissimo fornice *Wilhelmum Trezkam* senem, aliorumque ejus stirpis posteros *aurum* per artem *Chimicam* fecisse *Lipnicij* narrant; cella, quam intravi, labores *chimicos* loquebatur, & caminos, & fornaculas anhelantes, ut ita dicam, stetit, prodebat locus ipse; *Trebonensis Arx* quoque aliquot in locis *Cava* hujusmodi, & ut hodie vocant, *Laboratoria* semota ferè, & in angulis, & penetralibus Aulæ interius sita abscondit. De *Thesuro à Petro Wok* reperto, cum de *Alba Domina* spectro age-

tur, dicemus. *Ecclesia Metropolitana S. Viti Pragensis* *Thesuros* plurimos Procerum occultatos habuisse in Antiquitate narratur, quos *Ministri Ottomanis Brandenburgici* (qui velut tutor *Wenceslai II. Regis* gubernabat *Bohemiam*) abstulere, ut narrat vetus *manuscriptus Codex* ejus ævi in *Bibliotheca Capituli Pragensis*. Cum *B. Joanni Nepomuceno* in Ecclesia sua iidem *Canonici Pragenses* Tumulum effoderent (ubi etiamnum conditus jacet, & calamitate afflictis, & infamiam metuentibus potissimum opitulatur ex Cælo) insperatæ pecuniæ grandes summas repererunt; Hoc fortitudini *Canonicorum* præmium rependit *DEUS*, quod eum, quem *Rex* cruentus, & Tyrannus occiderat, ipse tanto honore, & cultu, qui *Martyrem Christi* decebat, nullo Regis metu, ad Tumulum comitari statuissent. Suam quoque *Universitatem* abs se *Carolinam* appellaram, & præcipuè *Collegium magnum* respexisse vilis est Imperator *Carolus* è cælo: nam pauculis ab ejus morte mensibus, cum in *domo Lazari Judæi* (in qua, emta domo, Collegium suum *Carolus Imperator* collocarat) multa pro Magistrorum, & Professorum commoditate An: 1379. *Wenceslaus Caroli Filius* instrui, & aptari jussisset, bonâ fortunâ repertus est *Thesaurus* innumeræ quodammodo pecuniæ, quam omnem *Wenceslaus* in utilitates *Collegij Carolini*, seu *Magni* libenter expendit.

Epit. hist. rer. Boh. l. 3. notis in C. 16.

In Tumulo S. Joannis Nepomuceni Thesaurus.

Thesurus in Carolino

Ad. S. Budoviciensi ad Anni 1378.

§. VI.

Quæ potissimum Civitates, & Arces Thesuros contineant, conjectura probabilis; enumerantur ejusmodi apud nos Civitates. De Thesuro Ecclesiæ Trebonensis. Thesuri loco Carbones inventi.

Quæ potissimum Civitates Thesuros habent.

Sed non minus, quam Arces, Civitates etiam *Thesauris* condendis designatas ab antiquis fuisse, plurima nos docent exempla; eoque amplius, quo plures sunt in Civitatibus, qui metu hostium percelluntur.

Observare *Lectores* meos hoc loco velim: eas præcipuè Urbes, & arcas, & loca *Thesauris* abundare, quæ ab hoste sæpius obsessæ, & captæ, vel in maximo ejus metu aliquando fuerunt. Quotus enim quisque est, qui hoste Urbem

Urbem, & domum suam (quod time-
tur) ingressuro, palam, & in propatu-
lo expositas facultates suas esse sinat?
itaque locus occultus, & abditus qua-
ratur, & non parva securitatis, & liber-
tatis pars est de *Theſauro* jam bene con-
dito fiducia; vidimus hoc ipsi ante
annos triginta, cum *Praga* à *Suecu* ob-
ſidione cingi cœpiſſet, quam multi ad
nos, conſilij petendi gratiâ veniebant,
ubi quid infoderent, reconderent, &
ſubducerent oculis, & rapinis? habeo
quos nominem, qui mihi dare ſe, &
allaturos pecuniam, quam occulta-
rem, pollicebantur, & meæ tum ad-
huc juvenis fidei ſuas opes parabant
committere; ſed ego recepto *Majo-
rum noſtrorum* iſtituto, omnes rejeci.
Ergo ſi *hoſtem* occupare *Civitatem*
contingat, & aliqua cædes Civium,
aut captivitas, & ex captivitate mors,
aut exilium conſequatur, aut etiam
hoſtis longiore paulum tempore Ur-
bem teneat, totque alijs timoribus
imminentibus, *Crues*, quas condide-
rant opes, proferre non poſſint, aut
etiam avaritiâ vetante ſtudioſè non
velint, atque ita decedant; tum pro-
ſectò necesse eſt accidere, ut *Theſaurus*
fiat, *cujus nulla amplius exſtet memoria*,
ut Juris humani conſulti definiunt;
ſed ego me hiftoriam ſcribere, memi-
niſſe debeo, & *titulum*, quem præfixe-
ram, tueri. *Praga* in urbe toties ob-
ſeſâ, commiſſis in ipſa Urbe pluribus
prælijs (qua de re ſuo loco) captâ non
ſemel, nec parum ſape multis Civium
trucidatis, *Theſauros* latere dubitari
non poteſt; eadem, & longè acerbior
fortuna *Plſnam*, eadem *Cuſtnam*, ea-
dem *Teutobrodam*, *Prachaticium*, *Lito-
meritium*, *Nimburgum*, *Taborium*,
Wodnianum, *Piſecam*, novam & mino-
rem *Pragam*, *Bohemobrodam*, *Beran-
nam*, *Regimohradecium*, *Slanam*, *No-
vamboleſlaviam*, *Glaſoviam*, aliâſque
plurimas per *Bohemiam* Civitates, &
oppida, proſtravit, quæ, cum direpti-
oni hoſtium permiſſæ fuiſſent, coacti
ſunt Cives, & autè, & dum prædatio

Civitatum
occultæ di-
vitæ.

fieret, quæ poterant, oculis ſubduce-
re, & *Theſauros* cavernarum reſpicere;
unde *Theſauri* relictæ, maxime quòd
quædam earum *Civitatum* interneci-
one aliquando deletæ ſint, ut *Cuſtna*,
Teutobroda, *Wodnianum*, *Berauna*,
Commotovia, *Bilina*, *Nimburgum*, *Pr-
chaticium*, & *Piſeca* non ſemel, *Tacho-
via*, aliâſque. *Berauna*, in Civitate
non magna, ætate meâ, *Saxones The-
ſaurum Eccleſiæ*, de quo jam nemo vi-
ventium ſciebat, *Paciſcalia*, *Crues*,
Monſtrantias, & *triginta ſeptem ar-
genteos inauratos Calices*, ac cætera Ec-
cleſiæ ornamenta, magicis artibus
quæſita, invenire, & ſecum in *Saxoni-
am* abſtulere. Aliquando etiam *ca-
ſus me*, *Deus me!* obvias, & omnibus
expositas divitias immunes omnis
mali diu præſtat: eſt apud me indicu-
lus laborum viri Apollolici *R. P. Adami
Krauvvarsky, S. J.* propriâ ejus manu
conſcriptus; in eo narrat: ſe *Trebo-
nam* poſt Annum 1624. Socium *R. P.
Petro Wolſgango Silvano S. J.* datum
ad Civitatem illam in Religione Ca-
tholica informandam (quod feliciter
ceſſit) veniſſe. In eo labore verſan-
tes quòdam feſto die (*Canobium Can-
onicorum Regularium* (quod nè unus
quidem Religioſorum id temporis in-
colebat) comitante Senatu, & præci-
puiſ Civibus intrâſſe, quod eo fine fe-
cerat, ut aliqua Catholicæ, & (quod
idem eſt) antiquæ Pietatis in Eccleſia
illa monimenta novis Catholicis o-
ſtenderet, explicaretque; ubi id co-
pioſè præſtitum erat, excedebant
Templo. videt *P. Adamus* Templo
propè contiguum conclave in *Canobio*
prævalidâ ſerâ communitum, quærit
ex *Senatoribus* ubi claves eſſent? ne-
gant inter claves ullam aperire hanc
ſeram poſſe, neq; unquam incidiſſe, tu
tentarent. Res *Patri* non contemnen-
da videbatur; fabrum advocari con-
tinuò jubet, ſeram ille excutit, aperi-
tur janua; ecce tibi venuſtiſſima *Sa-
crary* ſpecies, totaque divitis, & opu-
lentæ *Canonicorum* (quæ eadem *Para-
chia-*

Beraunen-
ſis Eccleſiæ
Theſaurus
reperitur.

M. S. P. 2?
Adami Kra-
uvvarsky.

Trebonen-
ſis Eccleſiæ
Theſaurus
diu latuit.

u. l.

cbialis ab omni memoria fuit) *Ecclesie* supellex, & *Thefaurus* oculis objicitur! Sacerdotum sacræ vestes (quas *Casulas*, vel *Planetas* dicimus) *Pluvialia*, pleraque Phrygio opere elaborata, panni aurei, sericei, villosi cum capitellis aureis, & gemmis multicoloribus, sine dubio ex *Rosensium Matronarum* vestibus nuptialibus (ut tum fiebat) ipsarum manu pro Aris, & Sacerdotibus ad cultum, & honorem DEI majorem, in eam formam, quâ in Templis utimur, aptati; denique omnis sacrorum apparatus, tum argentum: calices argentei inaurati, & gemmati, cruces, Thuribula, turricula *Ven: Eucharistie* ex argento, omnia gemmis, & auro lucentia, & exposita, quasi eo die sacrificatum fuisset, aut majoris notæ, festi, atque solennes dies agerentur. Post admirationem omnium consumptam, nihil potius *Patri Adamo* visum, quam manu, quæ videbat, explorare, sed breve gaudium apparuit! inter manus quidquid metallum non erat, peribat, momento dissipabantur omnia, cadebant in terram aurum, & gemmæ, cætera vieta, & corrupta, aut in auras, & cinerem, aut in telas arancarum, ut sic loquar, vertebantur; apparebat ab hæreticorum primis temporibus hæc ita durasse, & illo conclavis humore, & tempore consumpta, quæ consumi potuerunt, perijisse. Mirum illud: nemini unquam hæreticorum, maximè initio hujus sæculi, dum *Petrus Wok* ex *Theodori Beza*, quem *Geneva* audierat, Schola, *Calvinianos*, & *Pickardisticos* ministros circum se haberet, venisse in mentem, cum *Ecclesiani* illam profanassent, eaque uterentur, vicinum conclave, ubi *Thefaurus Ecclesie* prostabat, tentandi. Sed, ut narrationem finiam, *P. Adamus* quæ remanserant, omnia numerata, & annotata *Senatus* tradidit, Sacerdotibus Catholicis, & *Ecclesie* illi usui futura, ex quibus sunt illa, quibus hodièq; *Canonici S. Augustini* in sacris utuntur.

Me quoq; *Thefauris* aliquando *Fortuna* adhibuit, sed nunquam satis feliciter: in arce *magni Comitis*, quem viventem & in summo culmine honorum stantem, mecum hodièq; adorant multi, *virga nucæ* data est in manum; *Cellarium* profundissimum ingredimur; ubi *Thefauros* esse conditos *Comitum Sslickiorum*, narrabant antiqui; vix ingressus eram, jam *corylus* mea summâ vi in certum locum flectitur; jubet *Dominus* famulos fodere; ad unius ulnæ altitudinem, *grandem ollam* effodiunt, orbe ligneo mundissimo contactam, plenam limpidissimæ aquæ sine omni gravi odore, quasi si hodie infusa fuisset; idem repertum in altero *Cellarij* angulo, idem in tertio, idem in quarto; causas discutiant, & disputent Eruditi; mihi narrare solum propositum est. In aliam deinde *subterraneam cellam* inducor oppidò angustam, hinc rursus salit *corylus* mea, mox quasi caput dormiens submitteret, in pedes meos inclinatur; sine cunctatione effodi locum imperat *Comes*; profundè, imò jam sine spe fodiunt, me tamen urgente, tandem ad *ferream cistam* fodiendo perveniunt; lati omnes extractam circumspicimus, & lignonibus ac palis pertringuimus; bene dictum à Veteribus Græcismemini: *Thefaurus carbones!* Cista aperta nihil omnino aliud, quam *Carbones* continebat; quid cum illis egerit *Dominus*, nescio; sed ego Carbonibus saccum inplevi, diùque circumtuli, at nunquam (quod fore dicebatur) in pecuniam, vel metallum transformatos inveni.

Altomuta Urbecula *Reginæ* dotalis, de *Thefauro* diu apud se servato gloriari potest, nisi cuiquam inanis & ridicula gloriario videatur, habuisse, & amississe. Narrabo rem omnibus *Altomutensibus* senibus notam, & à R. D. loci Decano ad nos perscriptam: Cum *Dorstensohn* Svedicæ militiæ Dux ab *Brunam* obsidendam tenderet, *Altomutæ* cum exercitu conquevit: tra-

Thefaurus
virgâ color
nâ quæsit.

Thefaurus
carbones.
proverb:

Erasmus in
Adagij.

hebat ſecum nequiſſimorum hominum ſæcem innumeram, complures magicis artibus claros (obſcuros dicam potiùs) qui ubicunq; in pagis, oppidis, Urbibus conſtitiffet Exercitus, prolatis artis ſux instrumentis & recitatis carminibus domatim Theſauros quaerebant, plerumque ſalaciter addicente Cacodamone, & Theſauros, de quibus nemo, nè Incolæ quidem unquam ſomniaſcant, pendente; id quoque tum Altomutæ factum, & pecuniæ vis magna varijs in locis reperta. Eſt ibi Baſilica perelegans S. Laurentij (cujus Divi nullam magnificentiorem Eccleſiam in Bohemia vidi) ibi ſolicitatus Dæmon locum oſtendit; effoſſâ tellure vas juſtum apparuit, aureis nummis uſquè

ad ſummum ab imo pleniffimum: neſas viſum eſt omnibus tantas opes Ducicelare; indicatur; mittit, qui ad ſe perferant: ergo alijs vas tulère, alij ſtrictis militaliter Enſibus comitabantur, Civibus eam ſibi fortunam in poſterum eripi dolentibus; ubi ante Ducem effuſa pecunia eſt, admiratione ſtupefactus hæſit *Dorſtenſohnius*, tum adjecit (quam ejus vocem plurimi excepère) *Si, inquit, in Urbe aliqua occupanda multa meorum millia cecidiſſent, vix tantum pecunia accepiſſem, quantum (videte!) hæc mihi una Urbicula hodie dedis!*

Scilicet verum eſt illud: *Sic vos non vobis* - - (de Civibus loquor) & cui tandem, obſecro ſervantur, quæ tanto ſilentio reconduntur?

§. V I I.

Plures narrationes de Theſauris optimâ fide adducuntur.

Theſaurus à P. noſtro repertus.

P.M.R.

G.

Narrationes de *Theſauris*, de *ſpectris*, & quædam aliæ, nunquam habent finem, & curioſitate homani ingenij, & lubricitate ipſius argumenti, nunquam exhauriri poſſe videntur; ego, nè infinitus ſim, hoc paragrapho *Theſauros* concludam, & ea ſolum, quæ mihi nota ſunt, commemorabo; cætera, quæ vel auditione, vel lectione librorum accepi, ſilentio transmittam: Novi familiariter Virum è *Societate noſtra*, in Mathematicorum ſpatijs, & ſtudijs egregiè verſatum; is, cùm invitatu *Illuſtriſſimi Comitæ* ad ejus quandam Arcem veniſſet, atque inter alia audiſſet à Domino: *sibi eſſe à Majoribus ſuis ſcriptam Theſauri memoriam*, ſed locû ignorari, nihil ſibi ad ſummam diligentiam reliquum fecit, totamque arcem, & ſingulas partes obeundo, & contemplando, denique ad rotundam quandam *Turriculam* in medio ædium abſconditam, quæ quodammodo amittebatur, pervenit; nullum ad eam aditum invenire poterat, de-

prehendit tandem in ſummo perfunctoriè paucis quibusdam trabeculis malè munitam aperiri; duobus fidiffimis, quos *Dominus* nominavit, famulis comitatus, ad ipſum ſolum uſquè descendit, tum perpurgato loco; & leniter effoſſâ tellure apparuit, *Arca* videlicet cum aliquot millibus aureorum, quam extractam latus attulit ad Dominum; hæc ipſo *Patre* narrante didicimus. Utinam ut divitem theſaurum invenit, perinde divitem, & liberalem animum & magnificum pectus inveniffet: nam *Dominus* præter aurea verba, mille gratias, pollicitationes infinitas, nè aureo obolo ditorem ex arce illa *Patrem*, qui illum momentò ditaverat, dimiſit. Liberaliores profectò ipſorum, qui *Theſauros* ſervant, bonorum Geniorum ſunt manus. Narrabo, quod cum *Matre*

Reginon deca Theſaurus dicitur non datus.

tum

tum erat in obsequijs) confirmatum, id quod etiam nostris *Patribus* non semel *Mater*, dum viveret, *Matrona* probissima, commemoravit, quos iterum narrantes audivi non semel. / Est *Reginohradecij Reginarum Bohemiae dotalis Arx*, quæ manibus primùm hæreticorum An. 1423. dejecta, deinde paulò ante nostra tempora fulminibus sæpius verberata concidit in cumulos; traditum à majoribus Cives habent: *Cænobium Virginum* in ea arce stetit, deinde plurimos *Reginarum Thesauros* ea in arce recondi. De *Cænobio* difficile adducor, ut credam, in tanto historicorum omnium silentiò; sed credibile est aliquas *Reginarum* (præcipuè *Richsam* Parthenonis Regij *Brunensis* Fundatricem) ad pietatem augendam in Aula sua sacratas DEO Virgines habuisse; de *Thefauris* in ea Arce certum videtur, & quod jam referam, satis ostendit. Fortè evenit, ut *Mater mea*, quæ ex divite fortuna in tenuem deciderat, ancillulam ad desertam illam *Arce* mitteret, certas herbas (quarum *Mater* erat studiosissima, & distillandi, ut vocant, peritissima) collecturam. Querebat herbas ancilla, & carpebat, cum Sol oriretur; ecce tibi niveo habitu puellulam vultu modesto, & decenti, ut nihil suprâ, ad se venientem aspicit, quæ his ipsis *bohemice* verbis stupentem alloquitur: *Nonne tu es Domina Susanna* (ita *Matrem*, neque aliter tota Civitas appellabat) *ancilla*? Respondit se esse; *vèni*, inquit, necum; sequitur intrepidè ancilla, & per aliquas rudærum ambages ad cujusdam *Cellarij* fores adducitur; subinde *Puella* illa nivea *clavim* cingulo affixam in seram inserit, ipsa ingreditur, jubet sequi ancillam; hæc nescio quo timore correpta, negat se ingressuram, famineâ tamen (ut fit) curiositate inspicit; videt *Cellarium* illud acervis pecuniarum maximis diversî generis, & cadis plurimis, & urnis metallorum, aliarumque opum collucere, denique in-

vitat sæpius, recusabat: tum puella candida ex proximo acervo sinum vestis implet, *Tene*, inquit, & *Domina tua deser, quæ ego misit. Si stulta intrâsses, & Domina, & tibi, quod satis in omnem vitam foret, abstulisses; simul pecuniam effudit in sinum; ancilla gratias agens, & jam obversa, rursus post tergum audit ex Cellario, cum *Domina tua hæc consumserit, rursus, mea tu, huc ad me redi! plura referes!* Redijt domum Ancilla, attulit *Matrî* pecuniam, probatissima reperta est, inde æs alienum omne dissolutum, reliqua in quotidianos, & domesticos usus conversa; sæpe posthæc ancilla ire jubebatur, sed nullis unquam nec hortatibus, nec imperijs adigi stulta potuit, ut rediret. Jam, cum de *Reginohradecio* dicere cœperim, plura labo, eaque mihi notissima. *Sveci* eam Urbem An. 1639. occupârunt; inaudierunt postea *Thesauros* in Domibus Civium multos reperiri: ad id studium conversi certatim omnes, ubicunq; suspicari poterant, fodiebant, idque multis sæliciter cessit, præsertim, cum *magicas*, ut solent, artes adhiberent. In domo *Materna* indicio *globi magici* fodere parietem, ubi nullum alioquin apparebat indicium, *ca-vum* intus lapide ingenti, contextum in pariete, accremento, inductâ desuper calce æquatum. Hoc cum effodiunt, fractus lignibus lapis, duos *Svecorum* oppressit, ac cæteris *Thefaurum* ostendit, & nudavit. Erat in eo *Cavo* conditum argentum mensarium, pocula aurea, argentea plurima, argenteæ lances, cochlearia, & quidquid divitum mensa argenteum, & aureum habere solet, aliquot millium pretio, ab illis *Harpjû* ablatum. Vidi ipse postea locum, lapidem, & eos qui adfuere, narrantes audivi. In eadem Urbe, sed alia in domo, quæ me prima nascentem vidit, in primo atrio *Domûs, columna lapidea* hodièque spectatur, à qua sustineri domum diu credebant; in ejus columnæ medio *Ca-**

Thesaurus repertus arte magicâ, cum exitio quæsitioris.

Columna
Theſaura-
ria.

pat Gigantis, ex columna exiens, ore aperto hiat; de ea columna à fide dignis iſtud accepi: Vas cereviſiæ, aut vini, advectum in *Cellarium* prope illam columnam trahebatur, cùm negligentia trahentium fervorum, vas illud columnæ impingitur; viſa eſt columna quamvis lapidea intremuiſſe, atque en tibi unum, alterumve, & tertium grande argenteum numiſma (*Imperialis*, quem vocamus, magnitudine) ex ore illo Gigantis excuſſum cadit in terram; mirantur omnes, ſequè mutuò aſpiciunt, celeriter ad *Dominum* res deferunt. Is accurrens, diſſimulato tantisper conſilio, & numiſmatis inſpectis, jubet continuare laborem; poſtea per otium, clam omnes, tentat, an columna aliquâ parte inſpici poſſet; denique obſervat in Domus pavimento, quod columna, ut dixi, ſuſtentare videbatur, lateres quosdam ab alijs diverſos apparere; hos elevat, ſolum purgat, tum ad columnam perventum eſt, quam totam cavam à ſummo uſque ad baſim, & argento puriſſimo aliquot millium plenam invênit; addidit nomen ſuum, qui columnam ædificârat, ſed jam legi antiquitate non poterat, ſententiâ tamen aſſecutus eſt Dominus: *videlicet Domum hanc condidiſſe ſe, & grata poſteritati, ſi quando ſatiſceret domus, hoc auxilium, ut readificaretur relinquere, pecuniam iſtam longiſſimâ Wladislai Regis pace collectam.* Jam

Mures auri
legi.

aliud exemplum, dum hæc ſcribo, occurrit, quod ipſo, cui contigit, narrante didici; Patri *Joanni Widman* nomen erat ex Societate noſtra, Yiro & doctrinâ omni claro, & iudicio acri, & elimato, ſed laudes iſtæ huc non faciunt; igitur *Svevico* bello in *Bohemia* ardente, ad Collegium aliquod proficiſcens, ante meridiem ad Virum nobilem amicum divertit, omnibus, quæ inter hoſpites intercedere ſolent, verborum officijs perfunctum *Patrem Nobilis* in hortum adſitum ducit, ubi Sacerdotum preces, & penſum *Brevi-*

ary, quod vocamus, abſolveret: orat *Pater*, ſemèlque, ac iterum orando hortum obit, ecce inter pedes *musculus*, neſcio quid *lucidum* ore portans ſe offert, qui, dum *Pater* manu inermi ſequitur, effugit, & cavernulam ſubit. Paulò poſt alter *musculus* apparet, qui & ipſe metallum ferebat in ore, denique cùm foramina, & nidos murium paſſim hortus oſtenderet, paſſimque mures apparerent, omnes aliquid auri ſimile inter denticulos ferre videbantur. Ubi primùm *Dominus* ad prandendum *Patrem* vocavit, *Pater* ejus rei fecit indicium: *Olim*, inquit, *aurum arrodî à muribus inter prodigia habebatur, jam etiam aurum ferre mures nihil eſt novi*, ſimul quid viderit, narrat. Exhorruit ad eam narrationem *Nobilis*, & *quid ſi meum iſti ſcelerati mures*, ait, *aurum vorarent?* mox à prandio cum *Patre* redit ad hortum, & familiariter locum oſtendit, in quo ſexcentos aureos *Svevorum* metu info-diſſet; pâlam, aliâque hujusmodi inſtrumenta adferri jubet; adferuntur, ipſe manus operi admovet *Dominus*, qui optimè unus omnium locum noverat; fodiendo locum invenit, ſed auri nuſquam quidquam; in omnes tamen partes, *murium* vias à *Theſauri* loco tendentes obſervat, ut vehemens ſtatim ſuſpicio oriretur, *mures furtum* feciſſe. *Cavum* proximum muris fodiendo aperit, invênit ſtatim triginta & ampliùs aureos; ruruſ vocatis ad laborem ſanulis, qui *cava murium* circumſiſterent, alterum foramen pâ-lâ exhaurit, ruruſ bonum numerum aureorum in intimo *murium cubili* deprehendit; idem in tertio, quarto, & alijs omnibus factum: erant ex *muribus*, qui in ipſa fuga aurum ore deferrent, ſed à circumſtantibus ſanulis in fuga deprehenſi pœnas dederunt. Labor hic ad Cœnam uſquè *Dominum* tenuit; ad extremum numeratâ omni pecuniâ, decem tantùm ex ſexcentis aureis deſiderati ſunt, quos ſcilicet vel *musculi*, cùm evaderent, abſtulère, vel

Cava man-
um vero
pleca.

vel malè effossum solum in *Cavo* con-
 rexit; *Patri* nostro de indicio prolixè
 acta gratiæ, & uno, alteròve donatus
 in viam Numismate discessit. Hic
 ego Naturæ rerum peritos audire ve-
 lim, quid *muribus* & *auro*, qui aurum
 non comedunt, commune esse possit?
musilegos mures nemo miratur, cibo il-
 lo apud nos hieme vescuntur, at *Auril-*
legos etiam esse, & *Formicas* *Æthiopum*
 imitari (de quibus meminit *Philospha-*
stus) aliquod naturæ arcanum subesse
 videtur. Sed dum *Philosophi* respon-
 sum parant, nos ultra progrediemur.
Thesauros quosdam, dum conduntur,
 incantari, & malis verbis malo dæmo-
 ni sacrari, notissimum est; hinc illi
 tanquam sua tuentur, & sæpe *nigri ca-*
ni specie objectâ, & horrifico latratu
 absterrent. Hujusmodi *Thesauros*
 sacris Christianis adjuratos audiui non
 semel *nigro cane* in auras abeunte;
 nunquam tamen ex dæmonis pote-
 state liberari potuisse, cum semper
Thesaurum in alium, atque alium lo-
 cum occultâ vi transferretur, multâ
 Sacerdotis vexatione, donec denique
 spe abjectâ recederet; id accidisse *P.*
Fulio Codurio nostræ Societatis, cum
 eum *Dominus* quidam ad *Thesaurum*
 adjurandum in arce deserta adduxis-
 set. Sæpe etiam *Thesauros Draconis*
 specie malus dæmon circumvolitat:
 narravit mihi is, qui *Fabrica Collegij*
Nova Civitatis Praga præfuit *Pater*; in
 aliquam horti partem involare, & evo-
 lare *Draconem*, vel serpentem igni-
 tum, sæpissime visum à Civibus, dum
 in eo ipso loco Collegij fundamenta
 ponenda essent, & aliò *Thesaurum* tu-
 lisse; notâsse *Patrem* diligenter lo-
 cum, & cum foderetur, adfuisse; in-

venta esse *Thesauro* recentia vestigia, &
Canem mortuum nigrum, loco tamen
 adhuc incubantem spectâsse; cane
 abjecto ignitum illum *draconem* videti
 desisse. Quod *Dracones* attinet, cer-
 tissimum est, ejusmodi *dæmonum spe-*
ctra, sylvæ igneum trahentia, scintil-
 lis absistentibus, & cadentibus appare-
 re; bistalem mihi speciem oblatam
 recordor, semel puero super quandam
Judeorum domum, *draconem igneum*
 vidi, cadentibus ex illo in tectum scin-
 tillis; iterum *Clatovia* ante octo circi-
 ter annos non *draconis*, sed specie *ni-*
gra cujusdam *avis*, *Corvi* magnitudi-
 ne, horâ post meridiem tertiâ ex Civi-
 tate in suburbij cujusdam hortum ce-
 leriter devolantem (*Spiritus nemicem Pla-*
ny dicere posses) spectavi; nihil *avis*
 ipsa igneum habebat dum volaret,
 sed obscurissimo quodam, & tenuiter
 atro colore diluta, & perfusa videba-
 tur; eam grandis unius, & mediæ or-
 gyiæ linea ignium, velut longa fax se-
 quebatur, neque scintillæ cadebant,
 sed in aëre peribant. Scio *Capras sal-*
tantes, *Dracones volantes*, & *trabes*
igneas in meteoris; hæc toto, quod
 ajunt, Cælo, differunt: non enim
 uno quodam tractu lucis trahuntur,
 & propagantur ignes (ut *Stella*, quas
 cadere, & purgari falsò credunt) sed,
 ut volatum agnoscas, eadem flamma
 ulterius perfertur, scintillæ tantum
 turpes decidunt, velut scabies; unde
 à Bohemis dæmon ille, aut quidquid
 illud spectri, aut monstri est, *Prassyo*
wec / quasi *Avis scabiosa*, & *scabiem*
ferens appellatur.

De Draco-
 nibus vo-
 lantibus.

Philospha-
stus in
Vna Apollo-
nij lib. 6. C. 1.

Thesauro
 incantati.

A dæmone
 possidentur

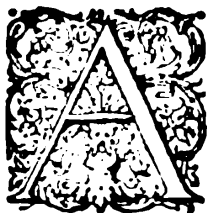
Q. S. F.

C A P U T X V.

De Spectris quibusdam in varijs Bohemiæ locis apparentibus, ac primùm de Alba Domina in ditonibus Rosenbergorum & Novodomensium Procerum, quænam sit? quæ rei origo? quas præbeat significationes apprens?

Ribenzall.

AD historiam Arcium, & locorum *Bohemia*, quos humana manus excitavit, aptissimè referri possunt, ac solent, *Spectrorum*, ut jam vocamus, narrationes, & aspectabiles, ac sese oculis offerentes certis in locis *Spiritus*, quorum ignota viventibus conditio, & horrida advenientium præsentia plerosque mortales consternat. In eo genere nihil *Bohemia montano* illo spectrò (quod *Ribenzall* appellant) in *Cerconossys montibus*, celebratiùs habet; de eo pridem egimus *libro primo*,

támque mira de eodem narrantur, ut justum libellum, qui passim legitur, tot ejus terriculamenta, & metamorphoses impleverint. Similem *Geminum*, aut quidquid illud est, in monte *Podhorstein*, vel *Podhorberg* in ditone *Cænoby Teplensis*, regnare accolæ montis affirmant, qui eum maximè timent iratum: nani tum ab imo evertit omnia, deducit pluvias, grandinat, fulgura, & fulmina sereno, & illi die præcipitat, & nihil aliud querit, quàm timeri; alioqui placidis placidus, & nisi contemptu irritaveris, malus nulli.

Spectra ad Podhorstein.

§. I.

De Alba Domina varijs in locis, ac præcipuè in Arce Novodomensi apparente.

Arces quæ ab alba Domina infestantur.

Post *Ribenzal*, *Alba Domina* apud *Bohemos* omnes celebratissimum est nomen: plerisque in Arcibus *Rosensium* & *Novodomensium Procerum*, quas scilicet hæc dux Illustrissimæ familiæ olim tenebant, apparere à fide dignis accepi, ut *Crumlovij*, *Novadomi*, *Trebona*, *Fraumberga*, seu in *Hlaboka*, & *Bechinens* Castro, in *Arce Teltzensi*, alibique. Neque id nostrâ primùm ætate fieri cœpit, sed jam pridem *Alba Domina* Bohemis veteribus nota fuit, ut testantur *Scriptores Melchior Piccartus in Historicopoliticis*, qui ejus spectri mentionem fecit, & *Gregorius Richter in Axiomatibus Oeconomicis*, qui eam *Mortes Procerum de Rosis* significasse, multis ætatibus affirmat. Ego nulli diligentius percipi, ut rem ipsam penitus, penitusque co-

gnoscerem; primùm, an *Alba Domina* confictum aliquid, & anile; tum, quænam illa sit, fueritque, & quâ causâ potissimum soleat apparere. Pro comperto in primis haberi debet: *spectrum* hoc *Alba Domina* confictum dici non posse, id verusta succedentium sibi hominum, & quodammodo per manus porrecta traditio, id libri, & monumenta majorum, id exempla, quæ brevi adferemus, ostendunt: pridem nihil desideravi magis, quàm idoneum, & fide dignum testem, qui se eam vidisse diceret, invenire: inveni non paucos in *Arce Novodomensi*, præcipuè, qui nocturnis laboribus, & vigilijs distinentur: *Cocos*, *Pistores*, *Cellarios*, & *Præfectos*, *Excubitores Arcis*, ac *Vigiles*, tum ipsum, qui totam *Slavitarum Ditonem Regensis*, & *Supremi Capi-*

Alba Domina confictum est res conficta.

Capitanei nomine gubernabat, Virum integerrimum, & fidei spectatissimæ *D. Samuelem Carolidem*, imò & sacros testes, ac omni exceptione majorem *Georgium Molitoris S. J. Rectoris Pragensis, ad S. Clementem, tum Regentis in Contubernio Olomucensi* munere, aliisque in Societate nostra Præfecturis diu perfunctum, qui mihi quærenti non semel affirmavit, vidisse se *Albam Dominam* meridie, cum è fenestra *Arcis* (ex quadâ turre deserta, ad quam nimirum accessus hominibus non patet, quòd antiquitate, & carie ascensus omnes, & scæte lignæ contabuissent) subjectam Urbem *Novodomensem*, & in ea forum contempleretur. *Albam* suifse totam, operto etiam tænijs albis, viduarum more, capite, proceram, & modesto vultu stetisse; quæ cum digitis omnium ostenderetur ex foro, seque notaret aspici, non quidem loco decesserit, sed minor semper, ac minor, quasi descenderet, facta, tandem desierit apparere. Facit hujus *Alba Domina* mentionem in Apologeticis suis libris *Wilhelmus Slavata Regni Cancellarius, & Arcis illius Dominus*, & tanquam de re certissima, & pervulgata loquitur; addit, sed infirmâ, & improbabili cujusdam Sacerdotis (qui plures visis suis deceperat) autoritate seductus: *Albam* illam *Dominam*, quamdiu *Arx Novodomensis* steterit, è

purgantibus flammis liberari non posse, cadente, aut dirutâ *Arce* poenis omnibus eximendam.

Ætate nostrâ, atque etiam dum *Novodomi* in Collegio nostro degerem, memini nunciatum non semel: *Albam Dominam* comparuisse: secuta sunt mortes Dominorum, quòdque optimè memini, mortem Domini *Pauli Adami Slavatae Gubernatoris* apparitio antecessit. Sed non modò ante funera Dominorum spectandam se offerre, verùm etiam ante *Natiuitates, Nuptias*, & si quid gloriosum familiae Illustrissimæ immineat, ab ijs, qui sæpius eandem obviam habuerunt, traditum est: hâc tamen notâ distingvi, quòd morte instante *manicas* in utraque manu *nigras* gestet, in lætis rebus *tota alba*, talari scilicet viduarum illustrium habitu procedat. Vident eam nonnunquam concito gradu negotiosè arcem perambulare, & affixo ad cingulum fasce clavium jam illud conclave, jam illud referare, atque iterum claudere nullo diei, aut noctis discrimine, & si quis obvium se fortè offerat, & salutet (modò nè impedire velit) summâ, & amabili gravitate, quæ *Vidvam senescensem* deceat, oculis verecundiæ plenè salutare, cum significatione multi honoris caput demittere, & innoxiam pertransire.

Quando se offerat spectandam Alba Domina.

§. II.

An Alba Domina Spectrum bonum sit, & inter animas, vel spiritus, qui gratiam DEI retineant, referenda videatur.

FActa ipsa satis loquuntur, *albam Dominam* (quam receptâ jam sæculis voce ita appellamus) in DEI amore perseverare: neque enim malus genius, aut anima damnata (quod exemplis infinitis docemur) quidquid agat, in eum modum conformare se, & fingere potest, quin aliquando aut mala vox, aut in summo, quem secum ferunt, cruciatu, aliquod

desperationis indicium, & truculenta quædam, & dymonica barbaries erumpat; at *Alba Domina* nihil nisi modestiam, verecundiam, & pietatem vultu, & actionibus omnibus præfert. Indignari visa est sæpissime, & corrugare vultum, imò lapidibus, & quod in manum venisset, eos insectari, qui maledictum aliquod in DEUM vel *Sacra* effutijissent; adde in egenos & pau-

Alba Domina virtutè præfert.

& pauperes amorem; omnes enim veteres memoriæ consentiunt, *Albam Dominam dulcis Pulsis* (de qua paulò post agemus) quæ *Pauperibus subditis die Cæna Domini* quotannis coquitur, totiusque illius Convivij authorem, & fundatricem esse. Itaque si per temporum injurias, per hostium pericula, aut per aliam causam intermittatur illa beneficentia, tam se inquietam, tam malè contentam, & prorsus furentem exhibet, ut propè intolerabilis evadat, neque conquiescat, donec usitatâ misericordiâ *Pauperes* pascantur; tum primùm læta, & hilaris, & nulli noxia spectatur. *Tetzij* (quod à fide dignissimis hominibus accepi) cum *Sveci* ante triginta, & quod excurrit annos, arce illâ, & Civitate occupatâ, epulum pauperibus dare, aut omisissent oblivione, aut nolissent, tantos Tumultus edere illa cœpit, ut propè ad desperationem adduceret; vigiliæ militares fugabantur, verberabantur, occultâ vi præcipitabantur in terram, occurrabant *simulacra modis pallentia miris*, ut canit Poëta, ipsi militares Præfecti nocte extrahebantur lectulis, & humiolvebantur; in extrema consiliorum penuria *Civium Telezensium* aliquis admonet *Sveicum Præfectum*: Epulum anniversarium *Pauperibus* datum non esse, jubet dari continuo more *Majorum*; eo peracto quies statim arci reddita, tantùmque umbrarum silentium secutum, ut venti etiam conquievissent vi-

Alba Domina de Pauperum tractatione mirè sollicita.

derentur. Sed majus etiam boni spiritus argumentum *Albam Dominam* dedisse in *Annalibus Collegij Novodomensis S. J.* memoratur: nam cum Anno Domini 1604. 24. Januarij ultimæ ejus Illustrissimæ Familiæ *Novodomensis*, quæ *auream rosam in campo caruleo* gerebat depictâ in clypeo *Joachimus* nomine in *Arce* sua *Novodomensi* ad extrema deductus esset, ac nemo ex collegio *Sacerdotem* arcesse- ret, *Alba* illa, de qua diximus, *Domi- na*, pulsato leniter ostio, ingressa con- clave, & aspectabilis *Rectorem Collegij Nicolaum Pistorium*, quo *Joachimus* in animæ suæ procuratione plurimùm utebatur, admonuit, properaret, & *Eucharistia Sacramentum* secum ad ægrotum deferret, non enim ampliùs quàm horam vitæ *Joachimo* superesse. Paruit *Pater*, accurrit, invenit cum morte luctantem, ægrotum confessione peccatorum expiatum, & cœlesti viatico refectum, & optimè comparatum, Cœlo, ut sperare licet, transcripsit. Factum hoc *Alba Domina* maximum, optimi statûs, & felicitatis conscientia continet argumentum.

Albam Dominam Bechyna in *Arce* comparere jam dixi, prospicere è fenestris, obire cubicula narrant, qui videre. Traditum est: cum *Catharina de Montfort Mariam Hobenzollerianam* ægrotantem *Bechyna* inviseret, neque statim fax esset ad manum, *Albam Dominam* confestim obrulisse se, & facem prætulisse.

Alba Domina Co-
festarum
advocat
Dño de No-
vado
momenti

§. III.

Quanam sit hæc Alba Domina, conjectura, & sententia nostra; Genus, Nomen, Vita in luctu apud maritum acta; tutela Pupillorum Novodomensium; Trebonensis Thesauri per eam manifestatio.

Alba Domina est Percha de Rosis, Vidua.

Quod ante me neminem dixisse, aut scriptum reliquisse arbitror, magno meo labore & cogitationibus varijs huc atque illuc annis aliquot libratis, & fluctuantibus tandem me affecu-

tum puto, nomen videlicet *Alba Domina*, quam ego esse *Dominam Perchtam de Rosenberg* affirmo: omnia, ut jam videbimus, conveniunt. In primis constat *Viduam* esse, quæ apparet, id habitus ipse *Vidualis*, viduis lu-
genti-

gentibus usitatus ostendit; eandem ob prudentiam maximi fuisse habitam apud suos, & cognatos, & pro pupillis *Novodomensibus* ditiones gubernasse, *Epulum* (quod *dulcis Puls* appellatur) pro subditis instituisse, eandem *Arce* Veterem *Novodomensem* ædificasse, eandem amaro aliquo affectu occupatam, vixisse, & mortuam esse, eandem in ditionibus *Rosensium* perinde ac *Novodomensium* apparere (quod cum utraque stirpe conjunctionem aliquam intercessisse ostendit) eandem utriusque stirpi amicam, & illorum, & horum mortes præsignificasse, & præsignificare, eandem *Petro Wok Rosensi* semper benignam, Infantem adhuc, ut mox dicam, tractare solitam, *Thesaurum* indicasse; hæc omnia aggregata in nullam *Rosensium*, aut *Novodomensium*, aut *Ssvvambergicorum* stirpe editam Matronam, quam in *Perchtam* cadere possunt. Nata est *Perchta* inter Annum Domini 1420. & 1430. Pater ei fuit *Udalricus II. de Rosenberg*, qui ex prima conjugē sua *Catharina de Wartemberg* (quæ obiit 1436.) hanc *Perchtam* inter alios liberos mares & feminas suscepit. *Ulricus Pater*, *supremus Regni* (non Regis) *Burgravius*, & *supremus Catholicorum* in Bohemia adversus hæreticos *Dux*, autoritate *Romani Pontificis* constitutus, hanc filiam, quam amabat unicè, *Joanni de Lichtenstein*, Baroni in Styria nobilissimo, & potentissimo, sed, ut postea apparuit, ferinis & truculentis moribus (An. 1449. die Dominico ante S. Martini festum diem, nuptijs *Crumlovie* celebratis) elocavit. Nuptiæ infelices securæ sunt: memorat Codex M. S. *Historia Rosensis*, plus lætus, & dolorum has nuptias *Matrona*, quam gaudiorum attulisse; quippe injuriosè, & indignè à Marito habitam, egestatem, & penuriam rerum maximam sustinuisse, ac sæpius *Patris* & *Fratri* auxilium implorasse, ac penè illud, quod exprime-re nolo, quod de *Crosilde Regina Clodo-*

vai Gallia Regis Sorore, *Amalarici Visigothorum Regis* conjugē traditur, imitari coactam; unde non mirum, si injurias illas tam graves, & atroces à marito illatas nunquam concoquere, dum viveret, *Perchta* nostra valuerit. DEUS tandem miserorum pater, his omnibus malis, morte mariti, finem imposuit, & *Perchta crudeles terras fugiens*, & *litus avarum*, laqueo quodammodo contrito, læta ad suos in *Bohemiã*, & *Henricum IV.* fratrem (qui *Gubernationem* familiæ suæ An. 1451. auspicatus, An. 1457. sine liberis obiit) advolavit. Prudentiæ laude conspicuam *Matronam* hanc fuisse multa ostendunt, adeò, ut etiam *Henrico Fratri* Governatori Viro profus heroico, vitæ quendam modum præscriberet, atque is sororem maximis in rebus consulere; citantur in *M. S. Codice Rosensi* quædam *Perchta* Epistola, in quibus *Fratrem* à supervacuo hastis decurrendi studio (in quo nimis erat) dehortatur, multisque argumentis probare conatur, pretiosiorē nobis vitam esse oportere, quàm, ut eam Fortunæ temeritati, ac ludibrio, cum nihil istud *nec Patria*, *nec Regis*, nec nostrâ intersit, ob unam illam jucunditatem, quæ in decurrendo percipitur, & inanem gloriolam, quæ vincendo obtinetur, exponamus. Eiusdem prudentiæ argumentum est, quòd eidem *Matrona* educandos *Novodomenses Pupillos*, & *Pupillas Meinhardi de Novadomo* (qui An. 1449. *Georgij Podiebrady* ambitione, dignitate, & vitâ exutus erat) filios, omnemque illorum ditionem regendam primario Tutore *Arnesto Leskovetio* consentiente, cognati *Novodomensium* commiserint. Ex his *Meinhardi* filijs maximus natus *Ulricus de Novadomo*, tertio post patris mortem Anno 1452. obiit; duo reliqui *Joannes* & *Henricus* adhuc An. 1453. minores, ut ex *Hagecio* patet, vixere, & quamvis legitimos annos attigerint postea, *Perchtam* tamen Veterem Educatricem suam

Historia
Dominæ
Perchtæ.

l. S. hist. Rosf.
l. 114.

ariana l. 5.
Hispani-
C. 7.

Perchta si-
gularis pru-
dentis Ma-
trona.

Perchta Tu-
telam gessit
Domus No-
vodomen-
sium Pupul-
lorum.

suam dimittere noluerunt, quæ *Novadomi* consenuit. At *Joannes*, & *Henricus* nullâ prole relicta decesserunt, atque ita *Meinhardi* quondam *Gubernatoris*, & *Supremi Burgravij* totâ posteritate extinctâ, *Novadomus*, omnèsque illæ ditiones, & *Jura*, *Prærogativa*, & *Privilegia* ad alteram *Procerum de Novadomo* lineam, quæ *Telzenensis* dicebatur, ac nominatim ad *Henricum IV.* qui *Annam Duce* *Münsterbergensem* habebat conjugem, devoluta est. Hæc omnia, quæ modò attulimus, satis probabiliter evincunt *Perchtam Rosenensem*, cui scilicet omnia, quæ de *Alba Domina* traduntur, conveniant, eandem esse, nec aliam quaerendam. Extremum, idque sat potens, ut reor, argumentum adducam: Est in *Fetere Arcis Novodomen*si structura, Imago ad magnitudinem hominis conformata, quæ *Fiduciam albam* exhibet; eam imaginem *Albam Dominam* tam propriè referre, qui unquam *Albam Dominam* occurrentem viderant, asseverant, ut nec ovum ovo, quod ajunt, similius esse possit; itaque dum hospites inducuntur, & *Palatium* illud perlustrant, digito indicatur *Effigies*, idque ab omni memoria etiam mecum factum, cum *Arcem* illam Anno 1655. primùm inviserem, adhuc meminî; at, qui propiùs inspexere, *Rosenbergici* stemmatis in Imagine *clypeum* lucere, & *Perchta* nomen inscriptum observant. Hactenus conjectura nostra. Duo adhuc supersunt, quæ brevi absolvam. Quæritur, quid illud sit nominis *Perchta*? Germanica quædam manuscripta, deflexâ, ut solent ad Idioma suum voce, *Prechtam* appellant. Diu credebam nomen esse aliquod, ut sunt apud nos familiarum veterum, *Criselda*, *Siguna*, & cætera feminina, virilia *Hrozmatarum*, *Kunatarum*, *Lidmirorum* &c. quæ frustra (ut olim probavi) ad *Dirvorum* latina nomina nonnulli revocare conantur; at, cum quodam tempore *Indiculum Reliquiarum antiquarum* cujus-

dam *Ecclesie* legerem (locus mihi excidit, sed rem teneo) inveni *Perchta Regina Gallia* nomen, officulo cuidam sacro inscriptum, ut jam quæ fuerit, dubitare non liceat. Dixi *Trebonensem* *Trebanurum Alba Domina* indicio repertum: ea res sic accidit, quam ex narratione senum accepi: An. 1539. *Petrus Wok Wilhelmi Fraser*, ultimus postea gentis suæ, natus, *Trebona* in *gynæceo* (ut infantum nobilium fert conditio) educabatur: cœpit ad eum infantem nocte *Alba Domina* ventitare, cum nutrix, aut gerulæ vitæ somno cessarent; agitare cunabula, flentem cunis eximere, sibilis, aliisque nutricum artibus componere, blandè arrire, & alludere, gestare per conclave, denique nihil diligentie circa infantem omittere, adeò familiariter, ut mulieres nutrices, & quibus *Petrus* commissus erat, nihil obturbarent, & gestari ulnis, & manibus ejus tractari permitterent. Evénit postea, ut quædam novitia mulier in *gynæceum* reciperetur, quæ, cum ab *Alba Domina* ex cunis levare, & circumferri infantem videret, rata indignum esse, spectro infantem committit audaciâ plusquam muliebri, accedit, & ex ulnis *Domina* eripit, quid tibi, inquit, negotium cum nostro infante? tum *Alba Domina*, quæ semper hactenus siluerat, ut commotam esse appareret: tu, ait, mulier impurata, & lutulenta meretrix, id ex me quarere ausis; qua huc nuper nudis pedibus adreperis? at qui scito hunc infantem stirpis esse meæ, & à fratre meo per nepotes descendere, ac lineam sanguinis mei ducere, ac proinde me alienam illi non esse. Tum ad omnes Ancillas conversa: nec, inquit, vos, ut decebat, *Dominam vestram* unquam honore aliquo profecuta estis; itaque habete vobis infantem! ego jam non amplius redibo, tu (nutricem appellat) curam habe pueruli, gratus eris, cumq; adoleveris, meum illi erga se amorem inculca, ac dicitur ex hoc loco (simul manu parietem signabat) ad eum me venire,

Alba Dominae indicio *Theſaurus* reperit.

Ira *alba Dominae* ob infantem sibi ereptum.

Imago *albe Dominae*, ejusque vera effigies.

De nomine *Perchta*.

Epist. list. rer. bob. l. 2. C. 13.

Et hæc recedere solitam; vix ista dixerat, in illum parietem ingressa, ex oculis evanuit, neque unquam ab eo die infantem revisit. At Petrus Wok, cum hæc à nutrice juvenis accepisset, quò pertinerent, diu non intellexit, donec senex fratre Wilhelmo mortuo, fortasse novo aliquo indicio admonitus, parietem illum, quem *Alba Domina* subire semper erat solita, fodi jussit,

grandemque ibi latentem *Thesaurum* invénit; ex quo deinde An. 1611. *Passaviensi Exercitui*, qui ob negata stipendia tumultuabatur, & *Bohemiæ* hostiliter ingressus erat, *Cæsari Rudolfo* mutui nomine id à Petro petente, aliquot centena millia numerata sunt, & persolutis omnibus stipendijs Exercitus dimissus, ut ex historia eorum temporum datur intelligi.

§. IV.

De dulci Pulve, quam Alba Domina pro pauperibus, & subditis quotannis parare instituit.

Celebratur omnium sermonibus in *Bohemia* convivium, quod à Gubernatore *Domus Hradecensis, Novodomi*, atque etiam *Telezij* subditis, & pauperibus quotannis in hebdomade majori, *feriâ quintâ in Cena Domini* ab immemorabili tempore apponitur (dulcem pulvem appellant) ad id Convivium tanto numero affluunt ex tota vicinia collecti *Pauperes*, ut minimum *septem* hominum millia, aliquando etiam *novem, & decem in Arce Novodomensi* convivarum pauperum numerentur, ut ipse non semel spectavi. Humi confident per duodecim, quasi per contubernia, distributi in amplissimis *Arce Novodomensis* arcis in impluvio (quæ enim habitatio omnes caperet?) ac ne quid turbarum oriatum, numerantur *Menſæ*, & sui singulis *ministri* apponuntur, inò jam pridem appositi sunt, qui cibos adferant, & potum ministrent, *Œconomia herilis Praefecti, Capisanei, Burgravij, Scriba*, & quocunque nomine, aut munere insignes (quorum magnus est numerus) tum *Magistratum Urbicum*, ac cæteri honoratioribus Civium; plerumque ipse *Gubernator loci Dominus* cum hospitiibus Illustrissimis pompam ferculorum præsit, & lancem primam deferens agmen ducit; & quia vix fieri potest, ut tanta multitudo uno simul loco, ac

tempore vesci possit, non plures, quam area capere possit, convivarum admittuntur; quibus satiatis, & per posticam Arcis partem dimissis, novi rursus inducuntur, donec pasti omnes confurgant, nullusque pauperum supersit parcendus: Fercula hæc sunt: *Panus* primum (libonem dicunt) justæ magnitudinis, facile trium librarum; *Jus liquidum* ocellatum butyro, saporis optimi, ex cerevisia, vel alio cocis noto obsonio decoctum; tum *interanea piscium*, copioso butyro perfusa; deinde duplex ex *carpionibus* cibus, & tandem *puls* illa *dulcis*, seu illa ex pisce, seu panico, seu ex lente, aut quocunque alio leguminis genere confecta; olim admixtum *mel* tuisse, nomen ipsum ostendit; *Cerevisia tenuis*, quantum poscunt; adduntur *spira* ex simila (libigenus) numero septentæ. Notavi ipsemet ex proximo dum adesset, plurimos convivas, maxime pauperes, quæ auferri domum possunt, auferre; itaque *ollis duabus* instructi adveniunt, & *conium* duas partes, etsi conditurâ diversâ, in alteram ollam injiciunt, in alteram *cerevisiam* infundunt, reliqua omnia, quia dividi non licet, ut jusculum, interanea, & pulves, communiter, seu cum alijs vescendo absumunt. Narravit mihi, eaque liberalitate gloriabatur, *Excellentissima Familia* id temporis *Guber-*

Convivium
Pauperum.

Origo dul-
cis pulcu-
læ quaesita.

bermator Ferdinandus Comes Slavata, hoc convivio Pauperum aliquot cerevisiæ cocturas, & piscinas exhauriri. Jam cœnâ (vel si lubet prandium appellare) finitâ, de institutione, & Institutore, seu authore dicamus: Memini sæpe me à varijs rogatum, quis meus esset de hac Institutione senus, & quem instituisse crederem? respondebam primùm: *Pietatem Majorum*, tam gratæ DEO beneficentiæ in pauperes sinè dubio originem dedisse; at, cum premerent, & annum, & nomina sibi indicari vellent, nimirum ad ignorantia confessionem adductus, silebam: ergo adjuvante *Loci Domino*, quem paulò antè dixi, *Comite Ferdinando*, & qui ditionum omnium rem familiarem *Regentis* nomine administrabat *Samuele Carolide* Viro diligentissimo, & Antiquitatum ejusmodi inprimis studioso, *Veteres Archivi chartas* excutere aggredior. Inveni primùm omni anno mentionem *Dulcis Pultis* fieri, & quantum in eam tot millium Mensam expositum fuisset, annotari accuratissimè; origo nusquam, nec ulla litera, quâ authenticè obligatum ad has Epulas faciendas *Dominum* demonstraret; sed hæc tempore, & incendijs perire potuerunt: nam consuetudo ipsa tam antiqua, satis ostendit, sinè causâ nec inchoari, multoque etiam minùs tamdiu retineri potuisse. Ergo spe literarum amissâ, *Senes*, quicumque ætate cæteros omnes anteirent, advocari *Comes* iussit; diversi interrogantur, quid unquam de origine hujus convivij à majoribus suis audissent? erant inter hos nonagenarij, & centenarij senes; nè longum faciam: omnes propè in eandem sententiam respondere, quod à Senibus, & Patribus accepissent: fuisse olim *Matronam Illustrissimam Stirpis*, cui *Pupillorum Dominorum de Novadomo* tutela commissa fuerit, eam, quòd

Vidua foret, & viduali habitu incederet, *Albam Dominam* appellatam, eandem affirmasse majores, quæ aliquando in Arce compareat; eam igitur *Arce Novodomensem* extruere cœpisse, multosque annos in eo opere consumsisse, cum magna subditorum omnium molestia in vallis effodiendis, in Turribus excitandis, in advehenda calce, lapide, arenâ, cæteraque materiâ, toto denique Arcis tam vastæ ædificio absolvendo; sed eam benignè subditos appellare solitam, & ex fine operis brevi futuro solari, pretium repræsentare, & præsentem pecuniâ laborem solvere: *Laborate*, ajebat, *pro Dominis vestris, fideles subditi, laborate! ubi Arcem perfectam habuerimus; ego vobis, & omnibus vestris dulcem pulcem apponam!* (phrasîs hæc erat Antiquorum ad Epulas invitantium) Arx tandem absolvitur (quod factum in *Autumno* ipsi dicebant) & *Domina* factæ promissionis rea magnificis Epulis subditos omnes accepit, & inter prandendum insuper, *ut inquit, memoria vestra fidei, & amoris in Dominos perpetuò perennet, Anniversarium hoc Epulum habebitis, & in seros nepotes facti vestri gratia extendetur.* At postea (addebant) commodius visum Dominis ab Autumno Epulas hæc ad diem, & memoriam *Cæne Christi ultima* transferre, quo nimirum Pauperes alioquin à Christianis ditionibus tractarentur; eam mutationem diei, antiquissimam non esse, & vix centum annos superare. Hæc illi *Senes*, memorabant: ex quibus omnia, quæ nuper de *Alba Domina* genere, nomine, & vita diximus, clarissimè confirmantur, satisque elucet causa, cur Epulum illud pauperum, & subditorum tam ardentem, & quasi ferventer propugnet; nimirum rerum suarum satagit, beneficium suum tuetur, & esse cupit æternum.

Promissa
dulcis Pultis
ab Alba Domina
ludibundis.

C A P U T XVI.

Albas Dominas in pluribus Bohemiæ locis apparuisse, & apparere. Virgineum Spectrum Perensteinij. De Spectris quibusdam, Lemuribus, & Larunculis; Eques Bechinius malè ab his acceptus. Dæmonum volatus Cuttnæ, & Exercitus obsidet Zatecium. Caroli V. nocturnus Pragæ terror.

Non potuierum scribendarum multitudine superante, uno Capite (ut volueram) omnes de Spectris narrationes complecti, adeoque novo Capite inscripto, claritatis gratiâ, argumentum dividam in partes.

§. I.

Quibus præcipuè in Arcibus Alba Domina apparere dicantur, & de Spectro ad Ssvvihovium.

err. in Virg.
arin Philoso-
fico disp. de
Lantia.

Cùm nulla in orbe domus sine luctu, & comploratione diu stare possit, atque ut in *Creta* quocunque loco terram moveris, *Capressum* protinus gigni tradunt, perinde ubique, & in omni loco *Luctus*, & *plurima mortis imago* occurreret, nosque ipsi mortem feramus in ossibus, & mors simus, ac fiamus, mirum non est spectaculum hoc triste sæpius oculis offerri, præsertim, cum mortis instantis admonet DEUS, quod in maxima Divini beneficij parte ponendum est: *Ssvvambergenses Proceres ab Alba* itidem *Domina*, quæ in Arce vetustissima *Kraselovv*, vel *Ssvvamberg* appareret, *mortis* admoneri solitos accepi, eamque *Albam Dominam* ante mortem postremorum ex ea gente Fratrum apparuisse, qui tum erant in eorum obsequio, narrantes audivi; an etiam hodie ad hæredes hoc *Privilegium* extenderit *Drvinitas*, non habeo dicere; sunt tamen qui affirmant.

Alba Domi-
na Ssvvam-
bergensis.

Alba Domi-
na in Nea-
schlos.

In Arce *Berkarum*, & *Lippanum* pervetusta *New Schloß / Nový Zámek* hodièque *Albam Dominam* videri constat, ejusque *Alba Domina*, quæ mortua Arcem obit, & oberrat, Effigies genuina prorsus in *Tabula de-*

picta, monstratur in pariete pendens. Habeo religiosum virum authorem, qui se tum puerum præsentem adfuisse, & vidisse affirmat, cum virgines quædam ancillæ à meridie arcem ingressæ puellari petulantia, *Imaginem albæ illius Domina* invicem ostentarent, & cachinnarentur, subito strepitu exorto difugisse, ultimamque earum in fuga deprehensam, vi occultâ (nam neminem videbant) per rogam, quæ elevabatur, retentam, & vociferantem, agrè tandem dimissam ex manibus.

E. H. S. J.

Arx deserta *Tollenstein* (quæ multos continere *Thesavros* putatur) habet *Albam Dominam*, quam aliquando prospectantem è fenestris viatores mirantur, & salutant. Quod nunc de *Alba Domina* certis in locis apparente diximus, id de *Religioso Spectro* in *Cæmeterio Ecclesiæ* è regione *Arcis Ssvvihoviensis* narratum à pluribus oculatis testibus accepi: vel ipso meridie *Monachus* spectatur, aliquando jam *Ecclesiæ* ingrediens, jam rursus *Cæmeterium* obiens, rursus quasi aliquem expectaret ad sacra, è *Cæmeterio* foras prospectans; aliud nescio; rem contestatam narravi.

Alba Domi-
na in Tol-
lenstein.

Ad Ssvvihovium Mo-
nachus.

§. I I.

De Virgineo Spectro in Arce Perensteinensi.

M.S. P. H'ence
slai Joannide
S. J.

O Bargumenti similitudinem, & quia ab eo, cui videre contigit, rem narratam accepimus, in *Moraviam* per parvo itinere deflētēnus: Venerabilis Pater *Joannes Drachovius Trebonensis* è Societate nostra Vir Apostolicus (qui felicissimè aliquas *Bohemia* partes peragravit, & post Annum 1626. religionem Catholicam varijs in locis, præcipuè *Milini*, circumque ea loca, prædicando percurrit, tandem in *Moraviam* descendens, plurima hæreticorum milia ad Catholicæ Ecclesiæ gremium adduxit) narrare solebat, se *Perensteinium* (arx est celeberrima, cum amplissima ditione, quam *Pater Drachovius* totam Christo lucrificavit) cum Regijs mandatis venisse, datum hospitium sibi in Arce fuisse; primis statim diebus, innatâ omni hominum generi curiositate sciendi, obire arcem cœpit, turrens conscendere, inspicere cubacula, & viciniam totam ex alto despectare; cùm in eo maximè esset, ac superiorem *Arcis* partem lustraret, en tibi è conclavi quodam *mulier Virginis os, habitumque gerens*, eleganter adornata, cum fasciculo clavium egreditur; *Pater Virginem* aulicam esse ratus, appellat humaniter, illa consistit; ait *Pater: se hospitem adesse, ut in Catholica Religione subditos informet, offerre se obsequia sua Spiritualia, nihilque commissurum officij.* Ad hæc *Virgo* blandissimè arridens, & præquàm modesto vultu, quasi verecundiâ silentium imperante, pro responso curvatis poplitibus, ut *fæminæ* solent, maximam honoris significationem ostendit, atque è vestigio discessit. Pauci abierant dies, cùm rursus *Pater* ad concionem dicturus, quæ scripserat, commendabat memoriæ, ac nè quis obturbaret, solitudinem quærebat; en rursus eandem *Virginem* in pergula

stantem incidit; sparsos per totum vultum capillos promiserat, aut permiserat, quos pectine sollicitè discriminebat; ubi *Patrem* adesse, quasi ex improviso animadvertit, capillos rejecit in tergum, seque agnoscendam dedit; *Pater*, qui naturæ severioris semper est habitus: *Die Dominico*, inquit (nam is erat dies) *nimia ornatus cura non decet; satius est animam ad Divini verbi auditionem pÿs precibus comparare.* Illa quasi dicto audiens esse vellet, statim pectinem abscondit, & manu ad os relata, caput reverenter submittens, abiit. Exinde *Pater ad Ecclesiam* (quæ ibi tota albo marmore constat) ex arce descendit; Divina peragit, concionatur, circumlatis oculis *Virginem* illam abesse indignatur, & ad arcem reversus, coram *Arcis Præsæcto* quæritur; domesticos, quos præ lucere maximè bono exemplo oporteat, absentare se à sacris; *Præsæctus Virginem* sibi describi postulat, qualis, & ubi visa fuisset, tum primùm patuit *Virgineum* illud *spectrum*, quod ab immemorabili tempore circumiret, visendum se obtulisse *Patri*, atque itâ indignationi risus successit. Tertiam de eadem *Virgine* narrationem, cùm in illa arce hospitarer, accepi, sed non ejusdem, atque prior fuit autoritatis, quippe ab janitore *Arcis* auditam: fuisse inter confervos sæculi hujus initio, qui cùm ab alijs audisset formâ elegantissimâ *Virginem* aliquando apparere, jurârit: se *Virgini* illi ubi ubi primùm occurreret, osculum vel si nolit, impressurum; dehortabantur ceteri, & denunciabant periculum, ille tamen jurabat; paucis post diebus probè potus obviam habet *Virginem*, ruit in amplexus continuo, nec illa recusare visa, medium hominem tam arctè complexa est, ut amplexu illo intempestivo *amatori* animam eliserit.

Ven. P. Jop:
Drachovius
Vir Apo-
stolicus.

Virgine spe-
&trum Patri
apparet.

Improbum
amatorem
Virgine spe-
&trum acci-
dit.

§. III.

Nocturni Lemures, & Spectra, Trebonæ, Crumlovij, Gicziniij.

NArraveram superiore Capite, Trebonæ, & Crumlovij, Albam Dominam aliquando aspectabilem se offerre; hæc, quæ mox adferam, prorsus ad Albam Dominam nihil pertinent. Trebona in primis non procul Palatio, conclave visitur angustum cum fornice in victo ignibus, idèoque Tabulario, & Archivo designatum; hodie, nè literam quidem inveneris, foruli tamen, loculamenta & arcule adapertiles, & quæ extrahi possunt, perseverant. In eo igitur conclavi, quod dicebam, nocturno labore spectrum aliquod continenter occupatur, & quasi ad Actionem aliquam forensem, quod quæritur scriptum inveniri non posset, excutuntur omnia, cistulæ extrahuntur, intruduntur, magno semper metu vicinorum. Res, quam narro, ita est contestata, & omnibus nota Trebonæ, ue nihil esse notius possit, auditurque procul, ut nocte fieri solet, ille tumultus. Patres nostri, qui ex Collegio Novodomensi frequentius invitante Illustrissimo Governatore Barone ab Eckersdorff Trebonam ventitabant, in conclavibus vicinis pernoctare solebant, & ad strepitus illos pallefcere: quos scæpius narrantes audivi, præsertim P. Christophorum Pezeldum. Ego ipse in rem præsentem veni: nam etiam spectra plerumque contemnunt, & ad vim illam animi, quam phantasiam Græci appellant, quæque timore ad aliquid terrificum fingendum excitatur, simulachra illa spectrorum referam; contigit, ut circa An. 1657. cum Hispano Barone Don Martino de Paradis, Districtus Bechinensis Capiteano Trebonam venirem. Ut alia omittam omnia, vespere ad quietem capiendam ad conclavia Jesuitarum (itâ vocabant duo illa Archivo proxima cubicula) deducor. Archivi conclave ipsam famuli

aperiunt, quod ego prius illustratum firmissimè claudio, illisque abeuntibus, in vicino conclavi me ad somnum compono. Dux vix intercesserant horæ, jam in Archivo tumultus maximus, laborem solitum necio quis auspiciatur, trahit, & vexat cistulas, libros excutit, ac sepe velut fera quædam curvis ungvibus portam ad me ducentem perfricare, & nec quicquam aperire conatur. *Mihi frigidus horror membra quatit*, denique quia nullam amplius quietem sperare poteram, conurgo, & rapts temere pulvinaribus, in tertium abinde conclave discedo, & pulvinaribus in medium conclavis humi projectis indormio, nemine usquè in claram diem somnum turbante. Benignam postea risus materiam ex me sibi fecit Illustrissimus Governator; at ego alterâ nocte alium procul inde locum quæsi. Quid istud spectri sit, divinare non possum; scio id tantum: Theobaldum Hock, & Wenceslaum Brzezan (quorum ille Familia Rosenbergica à Secretis consilij diu fuit, hic ab Epistolis scribendis) cum fallum quoddam instrumentum (ut dicunt) confecissent, & fallacibus sigillis munivissent (quo instrumento tota Rosenbergica Domus hereditas ad Ssvvambergicos, velut ex pacto vetere devolvebatur) jubente Casare Rudolfo, velut falsarios (sunt tamen, qui innocentes fuisse scripserint, ac revera pactum ejusmodi intercessisse dicant) damnatos; Wenceslaum Petro Roseni apud Casarem agente, carceris loco Archivum Rosenise habuisse, in quo clausus annis aliquot, omnes Rosensum lites, gesta, & literas ordinavit, quem ejus laborem, licèt ex parte aliqua tantum, venisse in manus meas, laetor & glorior. Theobaldus Praga, ut narrat Carafa carceribus clausus, omnia pro ejus

Capite ple-xi du Rosenbergica Domus.

liberatione moventibus hereticis, magnis motibus postea causam dedit.

Crumloviense spectrum Dæmoniacum.

Crumlovij in suprema Arcis antique fabrica, *infernale* (ut ita dicam) *spectrum* aliquod apparere solitum ante multos annos accepi, modò bovis, modò draconis flammis vomentis specie, aliisque terrificis monstrorum igneorum imaginibus objicitur, obvios malè multat, neque ullis sacris, & bonis verbis, ac nominibus in officio retinetur; & protectò tristissima est illa Cubiculorum series, & vix sinè horrore vel meridie aditur, in quibus sceleratissimus ille maximi *Principis filius Notus Julius* amore, & furore amens, quondam habitavit. Monstrantur hodièque (ut ipse hisce oculis vidi) scelerum vestigia, & *mulieris puella* (quam amatam, & vitiatam, pugione in cor adacto, ex fenestra precipitem dederat) *crucor* in pariete, solòque malignè translucet. Sunt alia scelera, quæ nunc condonantur, & alteri loco servantur. Sed dedit improbissimus *Juvenis* pœnas in iisdem

cubiculis, ut ferunt, imperio *Parentis* sui justè interfectus.

Gitzinij notà Civitate execrabile quodam in loco *spectrum* oberrat, conterrètque, & sunt ea de re multæ apud Senes narrationes. Me *Gitzinij* degente, cum *Juvenis* quidam pernoctare in conclavi illo ausus esset, propèrat, ut ab illo *Spiritu* necaretur; certè sanguine juvenis jam adulti, quem post se trahebat *spectrum*, parietes, scamna, & solum omne crudelem in modum immaduerunt. *Juvenis* altero mox die; horrore fortasse, *Gitzinio* profugit, & ex oculis amissus est. Alterum ibidem, sed in subterraneo loco *spectrum* apparere solet cum texto extela collari, *Predicantium*, quos vocant, habitu; ab eo id accepi, cui non semel *spectandum se dedit*, idemque mihi omnia vultus, lineamenta, canitiem, & cui similis videretur, descripsit; vidè eundem illum *Senem* Religiosi Viri plures, diversis temporibus, ut ea res in dubium vocari non possit.

Gitzinense spectrum.

§. IV.

Vir Nobilis Bechinius, contactu spectrorum totus unâ nocte calvescit. Chartarum folijs lusere mortui. Spectrum Equitis cataphracti ad Novam Domum.

Chanowsky in Vestigio Boh. Pæ C. 10.

Quod sequitur, fide & auctoritate Ven: & Apostolici Viri *P. Alberti Chanowsky* nixus adjicio, qui & à fide dignis acceperat, & cum ipsum, quocum res acciderat, de facie nòrat: Notum est omnibus, ante *Ferdinandi II.* tempora Religionem Catholicam in *Bohemia* proculcatam, & pessimis modis ab hæreticis tractatam, & in religiosos viros, eorumque ditioes præcipuè factum imperum: *Milevsko*, seu *Milovicense Pramonstratensium Cænobium*, jam inde à *Taboritarum* temporibus occupatum, ad profanas manus devenerat, & velut alia quæcunque ditio vendebatur, emebatur, & mutabat

Dominos. Sæculi hujus initio circa An. 1600. *David Bechinie* ex Equestri, & antiqua *Bohemia* nobilitate ortus, sed idem hæresi corruptissimus, *Cænobium* illud desertum, totamque unâ amplissimam *Cænobij* ditioem tenebat; audierat ille sæpe à narratibus, in ijs *Cænobij* ruinis, ubi adhuc aliquot cubicula perstabant, obire *spectra*, terrorem noctu spargere, gemitus audiri; homo, qui nihil divinæ fidei tribueret, humanam etiam in dubium revocabat; denique in cubiculo maximo *spectris* illis plurimum obnoxio, sterna sibi lectulum jubet. Noctè mediâ tumultus excitatur, evigilat, adest copiosa *Religiosorum hominum*, qui per

De Davide Bechinio mira narratio.

per paria distinguebantur, multitudo; adornatur *Processio*, ut mos est, canitur, & præter lectum vigilantis *Domini* ducitur; ac simul quoties ad jacentem ventum, per ordinem quisque caput involabant, & crines vellebant, donec (non humanum factum!) calvum omnino, & ut sic dicam, implumem relinquerent. Rem omnibus notam eo tempore fuisse, riderique solitum *Bechinium*, ac nunquam quoad vixit, recrevisse illi, quos amiserat crines, idem *Scriptor* affirmat. Quid illud *spectrorum* fuerit, quæ sibi ex homine ludibrium facere voluerint, in medio relinquo; id tamen certissimum est, ac narrationibus, & omni fide dignissimis exemplis, ac testimonijs comprobatum: in desertis Arcibus, ac Cænobijs, plerumque nocturnos *lemures* habitare, nec audiri modò, sed etiam spectari. A Viro religioso, gravi, & circumspecto, certè, nullis alioqui imaginibus, & terriculamentis phantasiæ subiecto accepi (locum non nominabo; satis est dicere, *Cænobium* olim stetisse certi ordinis Religiosorum, quod postea *Societati nostræ Pontificum, & Cesarum* voluntate transcriptum est.) Cùm igitur Religiosus hic Vir in Penuaria cella pro officij sui munere (quippe *Collegij nostri promus condus*) usque ad multam noctem secandis in diem crastinum carnibus, aliisque ejusmodi negotijs occupatus hæsisset, opere jam perfecto, fuscina in humeros sublatâ, carnes in culinam, ut per noctem in aqua permadescerent, ac teneriores fierent, deferebat. Transendum erat per hortum, & via penes ipsas fenestras ad terram (ubi olim vetus *Cænobij ædificium* steterat) ducebat; videt lucem in cubiculo, quod jam in *Scholas* Majores nostri converterant; miratur id noctis aliquem in cubiculo deserto morari; fenestram afforis aperire tentat, aperi-

tur facilè: en tibi ad candelæ lumen *tres Religiosos* in habitu sui ordinis conspicit truci aspectu ad *Mensam* quandam sedentes, & *chartarum folijs*, ut fieri apud otiosos scurras solet, ludentes. Exhorruit nimirum, & illa ludionum scena momentò ex oculis evanuit; *Noster* plenus terrore, & consternatione propere se spectaculo subduxit. *Locum* ipsum, *Ordinem* sacrum, *tempus & annum*, quo id contigit scio; *Virum* ipsum, qui ludentes deprehenderat, commemorantem audivi.

Mirabile *spectri* genus, non æquè tamen omnibus obvium, & aspectabile ad *Novamdomum Bohemia Urbem*, aliquando viatoribus occurrit, itinere illo, quod est inter duas *Ecclesias* propè suburbanas, *S. Jacobi* scilicet, & *S. Catharinae*. Redibam ante circiter octodecim annos *Sobieslaviâ*, nocte jam *concupiâ*, comitante *D. Joanne Sumsar* Viro primario, consulari, & doctrinis omnibus, etiam Theologicis exculato, qui mihi sanctè (ut erat probus) affirmavit, sibi in hac via, non semel *Sobieslaviâ* (quæ erat Viro Patria) redeunti, occurrisse *Equitem* grandi *Equo nigro* frementi insidentem, totum à capite cum ipsis pedibus, & vestigijs cataphractum, plumatâ galeâ, succinctum ense, aliisque armis probè instructum, cataphracturam ipsam politicissimam, ut & galeam lucentem à levore multis in locis inauratam fuisse, ut dubitari non posset, magni alicujus herois, aut Principis Personam sustineri; *Equos* suos currules illius occursum perturbatos, ac ipsum *Equitem* à se salutatum toto capite semper annuisse, & innoxium præterequitasse silentio. Citabat Vir peramicus alios quoque testes, quibus idem *Equus* sæpius occurrit; ego tum nihil tale occurrisse nobis gavifus, *Urbem* intravi.

Spectra
chartarum
folijs luden-
tia.

Spectrum
Equitis ca-
taphracti.

§. V.

De Larunculis, infantum ad instar, flentibus, & ridentibus. De Montanis demunculis. Volatus Cacodæmonum Cutenberga. Zatecium Civitas à Dæmonibus obsessa. Rex Artuß. Dæmones concionabundi.

Superstitio
anilis de
Laribus:

Larunculi
duo Dau-
poviz.

Philostr. seni-
or in imagini-
bus. in Erote.

VArijs, mirisque modis *malos genios* hominibus illudere pro comperto habetur, & cui deesse possent exempla? Superstitiosum quarundam *Vetularum* genus *Lares* sibi demerendos sumit; præcipit cavere, nè in *pervigilio diei Veneris* (nisi fallor) *Mensa* vacua relinquatur, *Lares* scilicet illis reliquijs vesci. Memini me puerum, cum *Ancilla nostræ* post Cœnam diei Jovis, nescio quid tale reliquissent *Laribus*, farinam totâ mensâ sparsisse, ac manè *felis domestica* vestigia, & pedum *vaginulas* demonstrasse; hîc illis *Lar* fuit. Attamen *Larunculos* illos aspectabiles nonnunquam venire ad suos, & coli velle, nimis quàm certum est. In *Oppido* quodam (nomen consultò non addo) *Domus* erat, in qua *Larunculi* illi regnabant; duo formosissimi pueri, quasi quinquennes, pedibus, & manibus innexis ludibundi, & ridentes propè diebus singulis spectabantur; *Erotem*, & *Anterosem Philostrati* dixisses. Colebantur à domesticis religiosè, & *Sancti Tutelares Angeli* precabantur; illi vicissim, ut gratos se præstarent, Equos pectebant, Boves, oves, Anseres, gallinas curabant, ut omnia juxta votum hospitiæ sana, fructuosa, & ad invidiam omnium vicinorum formosa evaderent. Res ad me, qui tum in arce apud amantem mei *Comitem versabar*, desertur; accessi domum, rem omnibus domesticis notam audio; diu mihi laborandum fuit, ut persuadere possem, *malos Dæmones* esse; utilitates ex ijs commemorabant, nihil mali agere, flere tantùm, si quid immineret mali, *ridere* ad ventura bona. Jussi, ut me vocarent, ubi

iterum adventissent; venère, advocor, ante ingressum amittuntur ex oculis; denique sacris amuletis fugati desierunt apparere, & honoribus Divinis, quos affectare videbantur, sunt dejecti.

De *Fabrellis domorum*, qui in parietibus ad numerum incudem tudent, dixi libro primo; ibidem etiam eorum *Dæmonum* fecimus mentionem, qui pumilo corpore, sed senili, & caperatâ fronte, barbibus plusquam philosophicis humum verrentes illudunt *fussoribus*; de quibus multæ sunt apud *Theobaldum, Agricola*, & alios qui de sodinis agunt, narrationes. Quod ad fabrellos: *Christophorus Arnoldus* Vir clarissimus, omnibus illustribus disciplinis, etiam Orientalium lingvarum peritiâ clarus in primis, publicus *Noribergæ* Historices, Poëseos &c. Professor (datis ad me An. 1679. §. Augusti humanissimis literis) narrationem meam exemplo, & auctoritate suâ stabilivit: cujus hæc sunt: *fabrellos in parietibus domorum, vermes ligna rodentes non esse, mecum rectè pernegas; quos ante trimestre hoc temporis spatium in Vidui cujusdam adibus, velut testis audivi in corbe subtili vimine colligata, atque perspicua; aurem applicui à pariete removi, manu præulicessarvit malleolus donec reponerem. Altero autem vel tertio die in patina stamea dum canarent, omnibus conviventibus domesticis, rursus iterumque exaudiebatur. Anno superiore ferè idem accidit antequàm uxor nunc defuncta agrosaret. Idem ex Amico audivi, eosdem ietus in vitreo poculo sentiente; nono post filiolus fato concessit. Hæc ille Vir doctissimus.*

Fabrelli Do-
morum.

Theobaldus
Agricola
Christophorus
Arnoldus

Cit. M. Fab.

Fabrelli
præsigi
malorum.

Custemberga An. 1509. in fodina celebri, quam *Ssmyswam* dixere, mali demones laborem auspicati, multos dies, ac noctes fossionibus occupati foris audiebantur; prælagium id fuisse *mortis fossorum*, qui post in ea fodina extincti sunt, affirmat *Custemensis historia*. Annis post decem in Septembri narratur ibidem, magno numero demones varijs ex locis, diversis formis, per aërem volitantes visos à Civibus.

Longè admirabilius est, quod in *Annalibus Bohemia* ex vetustis monumentis recitat *Hagecius* ad A.D. 1207. paulò antè Paschatis solennes dies, occidente Sole, ante Urbem *Ziatecium* numerosum militum Exercitum apparuisse, castrâque velut obsessuros circa Urbem fixisse. *Senatus* re cognitâ vocari *Cives* ad arma iussit, & Urbem suis locis defendere; interea ex turribus, & propugnaculis visabantur hostes armati, & ad obsidionem comparati; exploratum missi duo *Hrobek*, & *Ssyba* referunt vim parari, obijisse se universum Exercitum hostium, interrogare non ausos, copias *Equitum*, & *Peditum* esse maximas, *germanicâ* alios, alios etiam *bohemicâ* lingvâ loqui. Nocte vigilando in summis terroribus exactâ, manè trepidi *Cives*, quid hostes agant, prospectant, nullus usquam comparet, mittunt iterum, qui explorent, hostis nullus; Urbe denique *Cives* egressi quàm plurimi, nihil omnino mutatum in campis, ex *gabalo* solùm *veum*, qui pendebat, dejectum esse, & ad salicem reclinatum invenerunt! Ad mali *Demonis* fallacias, & præstigias & illud arbitror pertinere, quod idem *Hagecius* ad Ann. 1445. de Rege *Artus* in *Villa Stadiensi ad Bilinam*, apparente commemorat: venisse videlicet in vere ejus anni augustâ & regiâ formâ senem ad *Villam Stadicensem* sex Viris comitatum, ex quibus quatuor prolixâ barbâ *Seneciones*, primo illi *Seni* (quem *Regem Artus* vocabant) à consilijs se esse jactabant, sextus velut à commentarijs an-

notabat *Oracula*, quæcunque *Rex Artus*, aut ejus consilium pronunciaffet; servum quoque adduxerant, qui in ligneis lancibus & poculis cibum & potum, cùm tempus posceret, ministrabat. Nemo unde venissent, aut quid sibi vellent percontando à Senibus exculpere potuit, sedebant in cespite, in coryleto *Przemislai Bohemia Ducis* velut magnis de rebus agentes. *Vulgatâ* per viciniam *Senum* apparentiû famâ, concurrere mortales plurimi, & interrogationib⁹ fatigabant; illud tantùm cognitum est, aliud nihil: *Regem Artus* vocari, regnasse in *transmarinis partibus*, à DEO *Regem Bohemis esse destinatum*, eoque regnante antea *Przemislai Ducis tempora*, *Bohemix reditura*. *Joannes Smirzicij Dynasta* missis satellitibus comprehensos ad se iussit adduci, cùmque aliud nihil ab ijs exprimi posset, per dies aliquot reclusos bene tamen & liberaliter habitos, tandem *Regem Artus Pragæ* Amico suo *Pessikoni de Kunrvald* misit, consiliarios retinuit tantisper, deinde barbâ refectis diversos expulit; quorum primus cùm *Smirzicij* manum valedicendo teneret, malè, inquit, *egisti nos inphomorando*. Alter *Deus nos vindicabit, Tu parnam expecta*. Tertius: *oesto vita annos amisisti*. Postremus: *tu barbâ demessuisti nobis, sibi caput demetetur*. Quæ omnia ut prædicta sunt, evenisse, *Joannis Smirzicij* mors, quæ in *Ænea Silvio* narratur, ostendit. At *Regem Artus Pragæ Pessik*, captus morum simplicitate, & misericordiâ hominis à *Dæmone* illusi benignè habuit, ac tandem aureo Numismate donatum dimisit; cui *Pseudoartus Smirzicio*, inquit, *mei Consiliarij malo malè precati sunt, ego tibi bono Viro, & mei amanti bene precor; simul discessit, & nunquam postea apparuit, neque ullis quæstionibus rescire licuit, quam viam tenuerit, & utrum suos invenerit*. Tristius multò atque etiam periculosius exemplum idem *Hagecius* ad An. 1176. comme-

Da hoc coryle-
to vide C. seq.
§. 2.

In hist. Boh.

In Anna: Bobi

St Nicolai
rathnian.

exercitus
æmonum.

Rex Artus
Stadicij.

morat: cùm enim ex Gallia *Waldenses*, *Pauperes de Lugdano*, *Picardi*, &c. in Bohemiam penetrassent (qua de re in *Epitome* nostra multa leguntur) & in specubus, ac subterraneis locis continerent sese, omni genere libidinum & subationum maculosi, tandem, ut nihil ad nequitiam deesset *duos Caco-dæmones Picardis* miscuisse sese, qui per vicos, & castella discurrentes conciones cogebant, & fidissimos errores spargebant in populum, illum præcipuè: *nullum in hominum vita censeri posse peccatum*. Diu hoc illis concionandi munus ibat sub manum, donec *Weselensis Parochus* (nomen *Hagecius*

non addidit) Vir à sanctimonia celebris deprehensos disputando convicit, & sacris adjurationibus usus, hominum formas exuere jussit, & ad lares suos infernales præcipites ire compulit. De malo demone *Paravij* Anno seculari, *de celo & beata vita* concionante admirabilis prorsus historia est, quam elegantissimis verbis, & lectissimis sententijs descripsit in suo *Thrasymeno Urbano VIII. Summo Pontifici* dedicato orbus quidem oculis, sed plurimis sapientior oculatis *M. Anthonius Bonciarius*, quem *Homerum Italia Lipsius* appellavit. Sed hæc quia nihil ad nos mittamus.

§. VI.

De Spectro in Arce Pragensi, quod Carolum IV. Imperatorem conterruit.

Carolus IV.
Imp in vita
sua edidit *Mar-*
quard. Freche-
rum.

Spectrum
in Arce S.
Viti in Do-
mo Burgra-
viatus.

Optimum Imperatorem, & Bohemia Regem, *Carolus IV.* celestibus visis aliquando dignatum, *spectrorum* etiam terriculamentis vexatum, ea, quæ in *vita sua* ipse narrat, ostendunt: *Illo tempore* (verba *Caroli* recito) *equitabamus, unâ dierum de Purgino in Pragam, volentes adire Patrem nostrum* (*Joannem Regem* videlicet) *quis erat in Moravia; & tardè venimus in Castrum Pragensè ad antiquam domum Burgraviatus, ubi mansionem per aliquot annos feceramus, antequam Palatium magnum fuerat adificatum: & nocturno tempore deposuimus nos in lecto, & Busko* (*Bohuslaus*) *de Welharticz senior in altero ante nos: & erat magnus ignis in Camera, quia tempus hiemale erat, multaque candela ardebant in Camera, ita quòd lumen sufficiens erat, ac janua ac fenestra omnes erant clausa. Et cum incepssemus dormire, tunc deambulabat nescio quid per Camera, ita quòd ambo evigilavimus, & fecimus dictum Buskonem surgere, ut videret, quid esset. Ipse autem surgens circumvit per Camera quarens, & nihil vidit, nec quic-*

*quam potuit invenire. Tunc fecit majorem ignem, & plures candelas accendit, & ivit ad scyphos, qui stabant pleni vino super bancus, & potavit, & reposuit unum scyphum propè unam magnam candelam ardentem, potatione factâ. Tunc deposuit se iterum ad lectum, & Nos induiti pallio nostro sedebamus in lecto, & audiebamus ambulantem, neminem tamen videre poteramus. Et sic respicientes cum prædicto Buskone super scyphos, & candelas, vidimus scyphum projectum, & idem scyphus projiciebatur, nescimus per quem, ultra lectum Buskonis de uno angulo Camera usquè ad alterum parietem, qui sic reverberatus à pariete, cecidit in medium Camera. Videntes hoc, territi sumus nimium, & semper ambulantem in Camera audivimus, neminem autem vidimus. Post verò signati sanctâ Cruce, in Christi nomine usquè in manè dormivimus, & manè surgentes, scyphum, prout projectus erat, in medio Camera invenimus, & nostris familiaribus ad nos de mane venientibus, ostendimus. Hæc ex vita *Caroli IV.* quam *Frecherus* edidit, exscripsi, nè verbo mutato: nam*

mirum in modum me simplex Antiquitatis Oratio præ ipso *Cicerone* oblectat, præsertim *Imperatoris* tanti, cuius virtutes diu ignavissimi filij vicia sustentarunt.

T. G.

Huius quod *Carolus IV.* narrat exemplo simile aliud (quod a rate nostrâ in *Arce Bohemia* notissima, *Sacerdoti* cui-dam è *Societate*, viro gravissimo con-

tigit) subicere possem; sed jam scribere tædet ea, quæ ubique & legimus, & audimus; sunt enim infinita de *Spe-ctris*, & *Lemuribus*, quæ si adferre velim, non tam me dies, quàm vita deficeret. Lege, si lubet *Hagecium* ad

An. 878. 909. 991. 1029. 1080.

1081. 1093.

◀(+)▶

Exempla
plura citan-
tur.

C A P U T XVII.

Ex occasione Spectrorum, & præstigiæ, quas mali Genij mortalium oculis objiciunt; de Magicis artibus veterum Bohemorum, rariora adducuntur exempla.

Magia fuit
summa Ve-
terum Sapi-
entia.

Spectris, *Lemuribus*, *Laribus*, & *pallentibus umbris*, ut *Virgiliæ* dicam, proximus ad *Magicæ* gradus est, cuius tam studiosa *Bohemæ* gens antè quàm *Christiana* sacra suscipere, fuit, ut nihil, nisi *Demonibus* consultis aggredere, nihil sinè his authoribus, seu pace, seu bello, seu domi, seu foris, seu privatum, seu publicum patrarent; omnia referentur ad Deos! tanta erat miseræ gentis cæcitas, tanta servitus, tanta *Dæmonum* Divinitatis nomen affectantium Tyrannis! summa sapientia censebatur, familiarem esse *Demonibus*, ritumque eos advocandi, colendi, propitiandi didicisse. *Budecij* non procul *Wetvuario* ejusmodi Scholas, in quibus magicè doceretur, apertas habuere *Bohemi*, quas omnis Juventus, adolescentes, virgines, & pueri frequentabant; illuc à *Croco II.* Pragensi Principe, *Budecij* conditore, & magicis sacris deditissimo, tres filias ad di-

scendum missas *Libussam*, *Tetkam*, & *Kassam* nostri annales significant, traditque *Wenceslavus*: *Przemyslum* *Stadicensis* villæ Dominum puerilibus Annis *Budecij* condiscipulum *Libusse* fuisse, & notitæ, & amoris jacta jam tum inter eos quædam semina, quibus tempore maturatis (primi enim amores tenacissimè animis affiguntur) *Przemislaus* ad *Libusse* conjugium, & ad Principatum *Bohemia* obtinendum vocatus ascenderit. Hanc *Budecensem* *Dæmonum* *Academiæ* postea (ut in historia narravi) Sanctissimi nostræ gentis Apostoli *Cyrellus* & *Methodius* in melius correxere, & demone quodammodo in suis castris cæso, Magistros imposuere, qui *Slavicas* abstrutè primùm inventas literas, ac deinde *Latinas*, bonasque artes cæteras docerent, & *Christianis* sacris initarant Juventutem, in quibus scholis auditorem fuisse *S. Principem Wenceslavum*. Scribit nepos ejus *Christannus*. Sed hæc diu post; ad institutum sermonem redeamus.

Wenceslavus in
General Du-
cum ac Regum
Boh.

Budecensis
Schola ma-
gica in sa-
cræ com-
mutata.

Christannus
in vita S. Lud-
milla.

§. I.

Sororum Kassæ, Tetcæ, ac Libusse præcipuè, cum Dæmonibus familiaritas, artisque magicæ peritia.

Hagek ad An.
709. in Annual.

EX *Croci* parentis, & Magistrorum *Budecensium* pessimâ insti-

tutione, omnes *Magices* partes, sorores regis percipere: *Kassa* natu maxima
Cc herba-

Kassa.

herbarum omnium vires didicerat, incantationes, & carmina, quibus pronuntiatis morbos feliciter averruncare sciebat, & quidquid amissum foret, ubi lateret, indicare quærentibus. *Tetka* tota ceremonijs immersa, ex Deorum cultu felicitatem omnem pendere, & amicos habere Deos populum docebat, neq; alios coli, quàm *Silvarum, Aquarum, & montium Deos* svadebat. Tertia, sororum minima *Libussa*, consilio validissima, regnandi artibus à Patre *Croco* informa-

Tetka.

Libussa.

ta, & dum moritur, *Populo* commendaça, cum futura omnia, velut coram se posita intueri videretur, ac prædiceret, *Imperium* populo deferente accepit. *Aurcam ranam* gestare solebat manu, cujus aspectu incallescens quodammodo, absentia, & futura videbat, vaticinans, & oracula profundens, quæ decreto populi in philyris, & tunicis arborum notabantur; *Dea*, quam maximè colebat *Libussa*, *Klimba* dicebatur.

§. II.

Libussa Przemyslum ex villa Stadice conjugem, & consortem Imperij appellat; cui nominationi plurima præstigia, & magica intervenere.

Libussa imperium quantumvis iustissimum post annos prope modum duodecim viri, & nobiles, qui conjugium ejus frustra speraverant, fastidire, & detrectare ceperunt: ergo *Libussa* Populi clamoribus, & nobilium jurgijs adaçta, *Legatos* legit, & *Equum candidum* suum regio more instratum, auro & gemmis fulgentem jussit educi; *hic*, inquit, *istineris vestri ductor erit, hunc sequimini; hic vobis Aratorem in ferrea mensa prandentem, Przemyslum nomine, mihi conjugem, vobis Principem ostendet; vestes purpureas, mitram, & calceos induendo, & ornando Novo Principi (cujus Regia stirps quingentos septuaginta quatuor in bohemia regnabit annos) adjicio! ite! & redite feliciter!* sponte præeuntem *Libussa* equum Legati decem numero sequuntur in equis; reçta ad ripam fluvij *Bilina*, ubi villa *Stadice* stabat, & ad agrum *Przemysli* equus contendit. Sedebat *Przemyslus* in stiva, & aratione nondum ex integro perfectâ, expositis in vomere (hac erat illa *mensa ferrea*) caseo, & pane velcebatur. *Equus* *Libussa* protinus flexis poplitibus ad *Przemyslum* vertitur, & cervicem etiam submittit, *Legati* velut signo dato ex equis devo-

Vaticinium
magicum
Libussæ.

lant, & *Libussa*, & universi *Czechorum* populi votis disertâ oratione explicatis, *Principem* lætis vocibus consalutant; ille nihil commoveri se passus, dum famem explevisset, confurgit, & pro responso stimulo colurno, quo antè usus erat, elato, *boves duos candidos*, qui proximè pascebantur in herba, virgâ colurnâ leniter admonuit, *ite*, inquit, *unde venistis!* boves statim in altum sublatis, ut agi à *demone* appareret, antrum quoddam proximum volatu subiere. *Virgam* deinde *Przemyslus* humi infigit, quæ puncto temporis viruit, & in ramos tres divisa, paulò post folia, atque etiam *nuces* produxit; ex his duo ramuli brevi spectantibus *Legatis* exaruerunt, *tertius* altiùs sese efferens, & ejaculans permanfit; tum ad *Legatos* conversus: *Cedamus*, ait, *voluntati Deorum! ab aratro ad fascies, & imperium nos vocant!* hoc dicto, mitram, & rusticos illos perones, habitumque Aratoris deponit, ac insignia *Principis*, adjuvantibus *Legatis* assumit: deinde, cum *equum* *Libussa* priùs manu poppy smate demulsiisset, ascendit, jussitque *veteres calceos* sibi porrigi, quos *Wischradum* adferret. Certatim *Proceres* equis conscensis, quem *Dominum* salutârunt, sequun-

Electio
Przemysli
Magica

quuntur, & quia tot novis rebus, & præstigijs perlinxerat animos, diu silentium tenere; tandem crescente paulatim audaciâ, unus aliquis, qui *Przemysli* benigniores in se oculos notaverat: *Ignosces, inquit, Domine, si ros miracula, quæ apud te vidimus, nos paulum curiosiores efficiant: quid amabò, illud primum significat, quòd te in ferrea mensa sedentem inventum à nobis iri Domina prædixit? ferrum (respondet Przemyslus) huic nostræ genti in presio esse debet; ferrum paci servit, & bello: arat in pace, belli tempore dextram implet, & Patriam tuetur ab hostibus. Quamdiu hanc mensam, Viri Bohemi, habebitis, videntur hostes; ubi alienigena mensam hanc vobis eripient, aut consumant, (id est, si agriculturâ, & militiâ vos exteri depulerint) actum esse de gente vestra putate. Tam prudenti responso illectus ex *Legatis* alius, quid sibi *corylus* velit, interrogat? tum Przemyslus: *stirpis mea fasa denotantur hinc corylo: stirpis mea in tres divisarimus in his oris regnabit; duabus intereuntibus, florebit tamen tertia, idque diutissimè, donec avicadem nepos ulciscatur. Atque utinam vestra Domina serius vos ad me misisset, aut vos expectare, & manere me, dum agrum omnem meum exararem, voluissetis, profectò nulla unquam fames Bohemiam vexasset. Tandem & illud Procères ex *Przemyslo* quærunt: cui calceos istos rusticos, quos ipse ex tiliarû corticibus olim consuevit, & nunc in sinu abditos gestabat, servaret? *Posterorum meorum memoria*, ait Przemyslus. *meminerint, volo, fortuna mea, & sua; meminerint originis, neque se ex alyis elementis, & luto, quàm sint subditi, compositos arbitrentur, & miseris succurrere discant. Inter hos, & ejusmodi dignos Principe sermones, altero etiam die consumto *Wisebradam* vident. Occurrit cum *Procervum*, & *Aulæ* totius lectissimo comitatu *Libussa*, tum maritum, & *Principem* manu prius, dein etiam osculo salutatur,***

atque in Arcem Regiam *Wisebradem* omnibus *Bohemia* Ordinibus plaudentibus inducit. Omitto cætera, quæ ad propositum minùs faciunt: sed hoc loco *Sciolus* aliquis, & temporum illorum, quibus ex *Dæmonum* afflatu pendebant omnia, non satis gnarus, interroget: an ego *fabellam* (quales pueris, ut indormiant, narrari à nutricibus solent) an *historiam* Viris dignam scribere instituerim? equidem sùsque deque habeo, sive hæc vera, sive falsa putentur: non enim *in hoc sita sunt fortuna Græcia*, ut veteri proverbio jactatur, neque velim *fabulis*, quas audire cognitioni veritatis impedimentum est (ut ait *Aristoteles*) historiam meam corrumpi, & cum partem defendo, de veritate universæ historiæ periclitari: ajo tamen fidenter: hæc omnia mali *Dæmonis* ope peragi potuisse. Quanta magicis artibus (etiam *Euzebio* concedente) *Apollonius Tyaneus* perfecit? in judicium *Domitiani* vocatus momentò disparuit, *Româ* in *Græciam* translatus, ut habet *D. Hieronymus*; quàm mira ejusmodi exempla, *Cicogna*, & *Delvius* adducunt, jam *Christo Domino*, Deoque nostro per Europam regnante, patrata! de bobus in auras elatis, & de *Equo Libussa* magico, quid magnopere mirandum ei, qui vitulos aureos *Feroboami* in aère suspensos, & *Dadali statuas* arte magicâ mobiles, & quæ nisi vincirentur catenis, profugerent, tum canes *Cornelij Agrippæ*, & *Fausti*, infelicos à *Dæmonibus*, & gallum *Libanij* sophistæ, aliâque ejusmodi magorum legerit ab idoneis authoribus descripta? *Coryli* subitò crescentis spectaculum, quid habet incredibile, si naturam *Dæmonum* viribus metiamur? quid, an non flores, & lilia, & vites cum botris ex mensa crescentes à pluribus *Magis*, ac nominatim à *Fausto* & *Scoto Parmensi* convivis propositos ignoramus? *Jacobus Typotius* V. Cl. dum in *Finlandia* versaretur comperisse se scribit: incantationibus *Lapponum*

An superiora verè contingere poterint.

Arist. 2. Metaph.

Baron. in An. Eccl. ad A. 98. Enschim in Hieroclem. Philostr. in vita Apollonij. Joan. Bapt. Præ in August. C. 99. Delvius in Dissquisitionibus Magicis. Straximus Cicogna de Magia libri 4. Kircher. in Magnetismo l. 1. proleg. C. 5. Theoph. Raynaud Tom. 4. dist. 2. q. 1. art. 1. Forvius in Elogijs doctor. Vor. Cicogna l. 4. de Magia C. 7. Typot. l. 1. de Hierogr. n. 75.

Quàm multa per Magiam conficiantur.

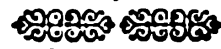
Colleg. Pragæ. S. J. ad Ferd. III. in Vaticinio Przemysli. Dubrav. hist. Boh. l. 2. tit. 722. Hagek ad An. 722.

De Przemyslai corylo.

Przemyslai in summa fortuna mortificatio.

ponum feras cicurari, terram, & arbuta moveri, rerum naturam universam percelli. Hac omnia, quæ de *Przemyslo* antiquorum fide retulimus, fieri potuisse satis ostendunt; facta verò esse universa *Bohemiæ* credidit antiquitas: *Coryletum* illud *Przemysli* diligenter coli *Carolus IV.* ut in historia narravimus, iussit, earumque nucium certam mensuram in coronationibus ante *Regem* à villæ *Stadicensis* *Dominiis* effundi solitam constat; *Antrum* illud, in quod involavère *Boves*, hodiè que monstratur, ac ne quid deesset, perfecère *Damones*, ut rivulus aquæ saluberrimus, qui ex eo monte profluit,

sumum babulam hodiè que redoleat, vel potius sapiat, idque gustatu intelligitur; cuius rei ipse ego præsens feci periculum, & rem ita se habere deprehendi. Porro rustici illi *peromes* multis sæculis in coronationibus *Principum* populo monstrabantur, eosque in *Ecclesia Wissehradensi* diligentissimè custoditos, *Hagecius* scribit in oppugnatione arcis illius perijisse. At *mistra Przemyslai*, quæ ei *Libussa* imposuerat, *Duces* nostri, quàm diu *Regnum* nomen *Bohemiæ* illatum non fuit, in inauguratione, & in populi *Panegyribus*, ac *Comitijs* utebantur.

§. III.

Horomirus Dynasta equo incantato, & à malo Genio infesso per aëra ventus, Muldavam flumen transiit, & mortem evadit.

hist. S. Montis
l. 2. C. 3. §. 2.

Historiam hanc, aut si quis pugnare velit, fabulam, pridem in *Historia S. Montis* narravi, quam hîc, cum ad alia *Miscellaneorum argumenta* tractanda properem, bonâ gratiâ *Lectoris* exscribam: An. 843. juxta *Hagecij Chronologiam* (nos enim aliam sequimur, ut in *Rationario* temporum dicemus) *Cresomyslo Bohemis* imperante, montes *Przibransium* tantam effundebant venis argenti vim, ut tota illa regio, desertis agris, ad fodiendum, velut ad certas opes convolaret: crescebat amor nummi, quantum ipsa pecunia; sed brevi conlectuta fames & cum subterranea illa turba *Pragâ* frumentum peteret, ibi quoque consumtis alimentis, laborabatur. Adeunt Principem *Cresomyslum* *Proceres*, & de fame in populo tot fossionibus occupato, agrisque desertis queruntur; sed jam lux argenti oculos *Ducis* perstrinxerat, & argenti panis *Przibransio* allati, famem *Ducis* accenderant. Anni ferè trës intercesserunt, neque modò imminuta, sed aucta fames: universi *Bohemiæ* *Proceres*, aditu ad *Principem* impetrato,

Avaritia famem facit.

rogant, nè populum perire miserè velit; docent, quid factò opus sit, claudi tantisper fodinas, dum populus ad agrorum culturam revocetur. Non latuit ea res *fossiores Przibranses*, & quia se peti videbant, suaque lucra perire, omnem moverunt etiam argenteum lapidem, ut victus argenti splendore *Princeps*, nihil adversum fodinas statueret. Victa *Procerum* intercessio est, cum malus *Princeps* famem se diceret non sentire; qui fameret, eum verò laborare in agro debere. Erat inter *Proceres* militaris ingenij *Vir Horomirus*, nec longè à *Przibransio* sub *Ausinijs* montibus habitabat: hunc *fossiores* (quia *Procerum* nomine meminerant nuper ad *Principem* esse locutum) sibi petendum ut hostem decernunt: cogitur *Przibransio* consilium: alij interficiendum clamant, alij captum tam diu panem, cuius inopiam timeret, saginandum, quoad animam interclusam periret. Silentio comparatis militibus *Neumetelium Horomiri Arcem* nocte aggrediuntur; sensit *Horomirus*, & equo conscenso, agrè licet, effugit. *Ssenik Equo* nomen erat, qui pridem

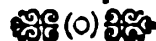
Horomirus
fossilibus
metallicis
adventus
vadit.

Hagec in *his*
ad d. 146.
Ducem *h*
Bob. l. 2.

Caco-

Cacodamoni magicis devotus carminibus, ab ipso illo malo Genio infidebatur. *Fossores* omni frumento *Neumetely* direpto, ignem arcis subjecere, neve facto ignominia deesset, chartulas maledictis, & contumelijs plenas per humum sparsere. *Horomirus*, cum post periculum rediisset, & flammis absumpta videret omnia, incensus irâ, non de vindijs apud ignavum, & non suum *Principem*, sed de ultione sumenda cogitabat. Ergo malis *Demonibus* carminibus evocatis, *Equo suo Ssemiko* vectus, de media nocte *Przibramum* invadit, succendit tuguria, evadentes obruncat, alios in flammis repellit, ad *fossus* deinde procedit; ibi, quia *fossorum* nocturnus etiam est labor, & operas diu, noctûque commutant, malis genijs auxiliantibus, obruit tumulis laborantes, & *fodinas* rupibus maximis injectis, obcœcat & claudit. Perpetrato facinore lætus *Horomirus* Equo illo suo *Demoniaco* per septem longissima milliaria vectus, manè primo re omni dissimulatâ, ante *Principem Prage* stetit. Statim à *Regijs fodinarum Præfectus* tertio die cum tumultu *Horomiri* facinus indicatur *Principi*; consequuntur deinde *Przibramensium Legati*, de vi queruntur, cædes factas demonstrant, vulnera, qui effugerant, ostentant; negat *Horomirus* fieri potuisse, ut post dimidiâ noctem *Przibramij*, & manè ante lucem coram *Principe* staret; sed testibus obrutus, veneficij pridem suspectus, lite secundùm *fossores* pronunciatâ, rei capitalis damnatur. Ille velut jam moriturus, supremam hanc gratiam postulat: ligeret *Equum Ssemikum* conscendere, & postremum, in area arcis *Wisshradi* decurrere. Id, cum impetratum esset, obfirmatis *Duce* jubente portis, quædam prius in stabulo cum *Equo* collocutus, educit; semel, iterumque citato cur-

su defertur, alacrius inde *Equum* adhortatur, saltu ille altiore libratur, denique cum tertio *Ssemici* nomen *Equus* audisset, respondere ausus: *Domnum* ut firmiter hæreret, admonuit, & per aëra sublimem, per arcis moenia raptum in adversa *Muldava* ripa innoxie deponit; *Equi vestigia* diu monstrata, donec eodem in loco templum conderetur. *Horomirio* diu Exuli venia *Procerum* interventu data, & *fodina*, iisdem svadentibus, aliquamdiu deserta jacuerunt. *Lepidam fabellam* totum id, quod retuli, *Dubravius* arbitratur, clauditque narrationem Epiphonemate: *Id videlicet fabula defuerat, ut Equus etiam cum suo Horomiro loqueretur.* Mihi illa plena *Damonum* intuenti sacula, res humanas eâ tempestate pro libitu versantium, non tam incredibile factum videtur; majora à *Cacodamone* legimus perpetrata. *Cosmas Pragensis Decanus*, primus *Bohemæ* Conditor Historix, qui An 1086. vixit, *Hagek* item *Boleslaviensis Præpositus*, id disertis verbis affirmant: *Paredri* demones nimis obsequiosi multis fuerunt, authorque est *Svetonius*, *editum fuisse in theatro coram Nerone spectaculum, quo Icarus exhiberetur volatus*; sed, ut *Icarus* esset, & cum nominis omne volaret, *S. Petrus Apostolus* præsens efficit, signo crucis adversus volantem formato, momentò dejecit; & fabulam in historiam commutavit: *juxta cubiculum Neronis*, ait *Svetonius*, *decidit, atque illum cruore respersit.* Quis nescit *Abarim Scythicum* à sagitta pendentem, terras, & maria pervolasse narrari, in *Graciam* venisse, & per sagittam responsa dedisse? Id verò *Salmanus* noster minimè fabulosum putat: nam cum *demone* vaticinaretur, eodem transferente, celerius omnibus sagittis aërem permeabat.

Horomiri de Metallis vindicta

Horomirus accusatur, & damnatur.

Horomirus equo à demone infesto per aëra vectus evadit.

Dubr. l. c.

Cosmas l. 1: hist. Boh.

Sueton. in Nerone C. 12.

Magice artes.

Icarus Simon Magnus Baron. A. C. 68.

Salian. in Annal. A. U. 189. S. Greg. Naz. monodis in S. Basilium.

Vide omnino Giralduum dia logo 3. de Poët. Coll. Prag. in Boh. Gentili Ferd: III oblat. 1627.

§. IV.

Bellum inter Neklanum Pragensium, & Wlastislaum Lucensium Ducum portentis magicis confectum, & confectum. Ænea Silvij narratio ex Scriptoris cæteris correcta.

*Cosm. l. c.
Æn. Silv. hist.
Bob. C. 10.*

*Wlastislai
cruentus a-
nimus.*

Bellum, quod inter Patruces Duces Neklanum, & Wlastislaum gestum est, & decretorum prælium, in quo Wlastislaus cæsus occubuit, miris quibusdam eventis in historia nostra signatur; descripsere id Cosmas Scriptor antiquissimus, Hagek, Dubravius, Silvius, aliique omnes nostri Scriptores; Æneam Silvium, qui brevissimè complexus est omnia, describam. Ex Vinislao natus est Krzeczomyslaus, qui & Neklan dictus est, unicum timoris, & pavoris exemplum; cujus ignaviam animo volvens Patruus (alij Patrueleni appellant) optimum instrumentum sibi ad subigendam Bohemiam ratus, arma movens, plura adversus eum bella feliciter gessit; quibus magnificatus, & auctus, Urbem condidit inter duos montes Mednam, & Pudecham, quam de suo nomine Wlastislaviam nuncupavit; neque contentus prioribus victorijs, novum Nepoti bellum indicit, capitalem pœnam subditis suis interminans, qui gladij longitudinem aquantem in prælio decessent. Jubebet quoque Purpuratos suos, Falcones, atque accipitres secum adferant, quos humanâ carne pascere velit non ad pugnam, sed ad cædem iturus. Postremò se nulli arario parsurum dicit, ipsosque lactantes pueros ab ubere matrum rapi, atque confodi mandat, mammâsque mulierum pullis equorum sugendas tradi. Insolens sanè, ac superbissimus, & fortasse crudelior, quàm si vicisset. Parte aliâ Neklan, Vir muliere corruptior, trepidare, atque pavere, nihil consilij, nihil spei habere, ultimam vitam suam diem advenisse putare, non gladium intueri, non milites affari posse, alieno tamen ductus consilio, se pugna interfuturum dicit. Et accersito clam Sclercio Nobili

Equite, figurâ corporis sibi perquam simili, animi verò fortitudine, & corporis robore dissimillimo (fuit enim manus promptissimus, & audaci animo, atque in primis rei bellica peritissimus) hunc suis armis indutum, ac Insignibus Principalibus honestatum, quàm paucissimis rem scientibus, obire Ducis munia jubet. Multa interim vatum præfagia, faminarum quoque spirituum (ut ajunt) Pythónico imbutarum vaticinia exquiruntur; ex quibus una placandos Deos humanâ hostiâ respondit, sic enim victoriam repromittit. Cui Neklan plus religionis, quàm armis fidens, caso quem sortes designavere juvene, morem gessit. In alia parte mulierem fuisse tradit, que Privigno bellum petituro, Wlastislaum impugna casurum, majorémque Populâ partem cum eo interituram prædixerit; posse tamen evadere Juvenem, si sibi crederet. Adolescenti se credere, atque imperata facturum respondentem, jussisse ut pergeret, quando remanere domi capitale esset, primùmque, qui obvius fuerit, occidere, atque utrasque aures cadenti amputare, & impera recondere: ex in gladio inter priores equi pedes signum Crucis in terram facere; quâ descularâ Equum ascendentem sugam maturare. Pugna in Campo, cui Thasco

*Sstini viri
bellica.*

Turco.

*Pragensis
vinctus.*

gl.

gloriâ; *cujus in hoc bello, tum ars, tum virtus plurimum valuit. Occiditur tamen inter praliandum, & ut iusserat, in eo campo sepultus est, ubi pralium gestum, suâq; morte vitam Ducis, & Patria liberationem redemit. Ex hostibus caeso Principe (Wratislao) quam paucissimi evaserunt. Ajunt Adolescentem, Noverca jussioni parnerat, domum redeuntem, uxorem suam, quam unice amavit, interemtam reperisse, ambabus carentem auribus, pectusque confossam, & quas hosti ampataverat aures, Conjugis sua fuisse, stupentem, tristemque cognovisse. Tantum praestigia possunt, aut venescarum carmina mulierum.* Haecenus *Silvius*, quæ longè aliter à *Cosma*, aliisque narratur: primùm omnes consentiunt, non *Wratislavum*, sed *Wlastislavum Lucensem Principem* esse vocatum; pro *Sclercio* nobili Equite *Siderium* supponit *Dubravius*, *Cosmas* Tyronem, *Hagek* (quod rectius videtur) *Equitem Sstirum de Cheinovva*; campum *Thusco* aream belli, *Dubravius*, & *Hagecius* campum *Tursko* vocant, cujus hodiè que appellatio perseverat. *Wlastislaviam*, non *Wratislaviam* conditam à *Duce Lucensi* tradunt cæteri, retinè que nomen pagus eo loci *Wlastislavu* appellatus. Notandum & illud. bel-

lum hoc non totius *Bohemia* viribus, sed à *Pragensibus* solùm gestum esse; nam id temporis plures *Principes* imperabant *Bohemia*, ut de *Kaurzimensi*, *Lippensi*, *Teplucensi*, aliisque constat, & quatuordecim *Bohemia* Duces in vita magni *Caroli* numerantur, idque in *Historia* nuper luculenter probavi. *Romanâ* hostiâ *Pragenses* licâsse, negant cæteri, sed *asellum* quæsitum, eumque *Marsi* & *Bellona* immolatum disertè *Hagecius*, *Cosmas*, & *Dubravius* tradiderunt; quin adeò priores duo affirmant, gustatas (ut mos tum erat) ex sacrificio *aselli* carnes, & quemlibet *Pragensium* militum frustillum *aselli*, sagâ id præcipiente, sumnisse. *Cerneres*, ait *Cosmas*, *latas phalangas esu animatas asineo* &c. Quæ postea narrat *Silvius*, omnes cæteri *Scriptores* confirmant; *Novercam* illam *Strabam Hagecium* nominat; addit *Dubravius: Lucenses Wlastislao* cadente nec ultrâ progredi, nec retrò pedem referre potuisse, à *saga*, suo quisque loco nè profugerent, miro stupore injecto affixos, extra unum privignum, qui prælij initio, admonente domi *novercâ* profugerat; scribit idem *Dubravius, Sstirum*, non tam ab hostibus, quàm à suis, qui virtuti, & gloriæ ipsius invadebant, oppressum.

Dubrav. l. 9. hist. Boh. imit. Cosmas lib. 1. Hagek in An: ad A. 868. & 869.

Hostes per artem Magici ligati.

§. V.

Digressio ad oblectandum Lectorem de Esu Aselli.

AD divertendum Lectoris animum tristibus *magorum* sacris, & superstitione anilitatis ritibus legendis immersum, non contumeliam, sed defensionis gratiâ, hanc tractatiunculam adornavi. — Objici igitur posset, & velut ingens maledictum *Asellum vorâsse*. Idem Regioni cuidam virulentissimus ille sæculi nostri *Lucianus*, pollinctore *Patre*, forsitan etiam nocte *Matre* genitus, *Schoppinus in Scaligero hypobolismo* ausus est opprobrire. Sed quid mirum Echni-

cos & barbaros tantillum illud cibi degustasse, cum *Asinos*, & præcipuè *pullos asinos* in delicijs mensarum apud *Romanos* fuisse, multùmque *pralatos Onagris* testetur *Plinius?* refert alicubi *Dio Cassius*, Consul Romanus, & historicus idem, *Augustum Casarem* ad *Pullum Asinæ* edendum invitatum à *Mæcenata* (deliciarum istiusmodi magno artifice, & cupidiarum magistro) eâ sola de causa renuisse, nè cibo auctoritatem addidisse videretur; hodiè quoque cultissimam, & ingenio-

Plin. l. 8. hist. Nat. C. 43.

Asini in delicijs mensarum apud Romanos.

Diversa a-
ud alios
Scriptores
narratio.

Asini esus
nullum est
maledictum.

Lucian. Forer.
in Anatomia
I ad v. Schop-
pinus.

ssimam *Sinarum Gentem*, totumque illud grande Orientis Imperium *Canibus & Asinis* vesci, eosque mensis inferre testatur *Martinus Martinus*. *Casos* ex pinguedine *Canum* confectos, oblatos in itinere *Carolo M. Imperatori*, quos humanissimus ille Princeps, ut hospitis verecundiae consulere, gustavit, *Sangallensis* in vita *Caroli* commemorat. Multa, quae olim & nunc sunt odio, & mensis vetantur, postea in honore esse ceperunt, cum innoxie, atque etiam suaviter edi posse gentes aliter probassent exemplis: tota *Africa locustas* edit, tota prope *Italia, & Hispania feles*; eadem *Hispania Ciconias, picas, cornices*, (ut narant, qui inde venerunt) & corvini generis reliqua. Quanto timore primum in *Cancros, limaces, testudines, anguillas, lucios, typhlas, &c.* nostri *Majores*, sine dubio, manus iniecerunt! quantum abest *Camelus ab Asino*? ejustamen carnem suavissimam, uti & *Lac asininum* homini saluberrimum *Aristoteles & Plinius* docuerunt! usum *carnis asinae* in rabidis commendat *Dalecampius*; eam sanatum *Bathylidem Aelianus* jocatur. Jam in sacrificijs vesci apud *Veteres*, nihil est novum: apud *Hyperboreos* instituta canit *Pindarus* Κλητὰς ὄνων ἐκαστόμβας; *Hyperborei* enim *Apollini asinos* mactabant; quod & apud *Callimachum* legere est:

Exhilarant pingves Phœbum epula ex asino.

Sed *Cælius Rhodiginus* paulò aliter hunc versiculum citat:

Pingves Apollinem delectant Asinorum jugulationes.

Utumque in rem nostram facit. *Alibi* idem *Rhodiginus* probat: *marti asinos* immolari solitos; ut nihil mirum à superstitione id temporis gente *Animal* immolatum, quod fortè rarum fuit, ut nunc apud nos sunt *Simia*. Quod si argutari, & aliquid ex-

tra *sacram*, ut ajunt, *lineam* scribere detur venia; omnes in *Europa Asinum* edere dici possumus, cum attritu *molarium duorum lapidum* panem conficimus, quorum superior *Asinus* appellatur à *Scriptoribus*, sciuntque molitores lapidem illum sic atteri, in farinam comminui, ut vix tertiam sui partem retineat. Sed de *Asino* plus quam satis. Porro simili prope ex causa, quam *Schoppius* refert, *Bozæ* nota ad *Brixiam Italia Urbis* ridetur: nam, cum ibi præmium detur ei, qui beluam vineis noxiam occiderit, quidam *Bolzanus* grandem *mollosum Anglicanum Canem*, Nobilis cujusdam viri illac iter habentis, advocatis vicinis, *Ursum* esse existimans, tandem conficit, eoque in *Bozæ* allato præmium à *Senatoribus* petijt; gratanter acceptum munus, ac præmia persoluta. Confestim *Senatores Canem* (ut sic dicam) *Ursinum* inter se partiuntur, & pro ferina absument, sed *Caput, pedesque* ex recepta consuetudine, in *Porta suæ Urbis* affigunt. Interea *Dominus*, qui *Canem* suum, proposito etiam inventori præmio quærebat, *Caput sui canis* agnovit, ad *Senatum* rectâ de injuria postulaturus accedit; *canem* repetit; ibi primum deprehensus est error; *Senatus*, nè res emanaret, præmium offert; sed jam actum erat, versabatur in hominû ore, & brevi *mundum* celeberrimis *Bozani* celebratis, tota *Italia, & Germania* res innotuit, ut ibi nihil hæc historiâ sit notius, eoque nomine etiam nunc, ut audio, vexentur. Ac profectò vix ullam mihi *Provinciam* dederis, in qua non *Urbs* aliqua, aut *Oppidum*, aut *locus* ob aliquod editum abs se stuporis exemplum rideatur. *Salomoniam Urbem* quandam, *Bohemia* occidentali vicinam aptissimè *Bisbelius* nominavit, cujus *Civium* stulta quædam facta recenser; nequid ulli ignotum esse arbitror, cum exempla, admetiri possumus.

Sangallensul.
1. Vita Caroli
M. n. 17. apud
H. Canij. T. 1.
Antiqu. lect.

Arist. in hist.
animal. l. 6. C.
26.
Plin. l. 28. C.
10.
Dalec. in Plin.
l. 28. C. 10.
Ælian. l. 11.
de animal. hist.
C. 35.

Petr. in hierog.
l. 10. in Asino.
Cæl. Rhodig. l.
30. Antiqu.
lect. C. 21.

Cæl. Rhodig.
8. antiqu. lect.
C. 18.

Hist. in O.
noma. l. 1.
Ant. Marc.
& V. l. 1.
C. 15.

Asini qui
ratione edi
tur ab ocu-
nibus.

Immeram
Itaque
ed. d. 163.
inst.

Canis ubi
sit de ora-
tur.

Bisbelius

§. VI.

Ridicula quadam Zitonis Magi praeſtigia, & exitus vitae, ut fieri ſolet, funeſtus.

*Dabrav. hiſt.
3ob. l. 23. init.*

*Wenceslai
Regis ac Cæ-
ſaris otioſa
& nihili vi-
a.*

*Zitonis cū
exteris ludi-
onibus jur-
gium.*

*Zito æmu-
los devorat*

W*enceslaus Rex noſter, & Cæſar (quòd Rempublicam domesticis voluptatibus immerſus negligeret) Piger appellatus, omnium curioſitatum artifices in aula ſua habere gloriabatur, perversâ videlicet imagine gloriæ perſtrictus, cū ea, quæ honeſta non ſunt, glorioſa eſſe neutiquam poſſint. Huic Regis curioſitati, ut velificaretur Socer ejus Joannes Stephanus (Fibularius) Bavaria Princeps, Pragam profectus, reſertiffimum ludionibus, & præſtigiatoribus plauſtrum advexit: edebant illi ludos in Regio Arcis Pragæ Palatio, totâ Pragâ Regis ad exemplum concurrente, ac ſpectante. Habebat Wenceslaus veterem Aulæ ſux affectatorem Magum, Zitonem nomine, qui æmulatione accenſus, cū maximè ludi ferrent, & ſpectaculum populo præberetur, ad Palatii Regis portam, duobus famulis comitatus, accedit; tum ſtenteâ voce clamare, & jurgari: quæ res ageretur; quid, inquit, ſclerati ludiones, neque me ſaluſato, qui Regis ludis præſſe jus habeo, ludos edere auſiſis? jam ego vos! ſimul dari ſibi à Populo viam ad theatrum poſtulat; nota erat vox, notus & ipſe Zitorum magicarum Magiſter; certatim pro ſe quiſque viam faciunt, admittuntque. Ille ubi in Theatrum obſequio ſervorum aſcendit, diducto in immenſum ore hiſtriones Bavarios, aut Palatinos malè ſibi metuentes, & fugientes inſequitur, & modo hunc, modò illum magno illo rictu exceptos deglutit; ingens ſpectatorum clamor ſequitur, alijs ridentibus, alijs commiſerantibus, præcipuè cū devoratis jam omnibus, Zito calceos hiſtrionum, luto oblitos, & alia, quæ incommoda ſtomacho eſſe dicebat, ejeçtarer. Ven-*

tre bene ſaginato theatrum circuiens, queritur ſibi dolere; interim in ventre intus hiſtriones clamant, & gemunt, ut poſſent exaudiri; dat arbitrium populo Zito: an vivere eos velent, quos devorâſſet; exclamant omnes, parcendum eſſe; jubet Famulos grandem cadum, vel dolium ut apud cæreviſiæ coçtores eſſe ſolet adferri; erâtque jam in promptu; adfertur, aquâ impletur, ſecſſum inde petens (verba Joannis Olomucenſis Episcopi recitaçõ, nè quis ſi mea ſint, irascatur, & ſtomachetur) ventrem inſolitâ eſcâ gravem, in dolium aquâ plenum exonerat, & cum cottabo (magis adhuc vociferante, & varijs affectibus aſtuante populo) bene madentes remittit, & deridendos propinat. Cætera, quæ de vita Zitonis, & morte referuntur, ejusdem Episcopi verbis abſolvam: ipſe verò (Zito videlicet) artem ſuam oſtensans, nunc ſuâ, nunc alienâ facie, ſtaſurâque modò ſem in purpura, & ſerico, ac confeſſim in lana, & panno ſordido Regi ſe offerebat, ambulans emque in ſolido, ipſe in eodem ſolido, tanquam in aqua adnavigabat, & aliquoties Regem equis Rhedarijs vetulum, idem gallus gallinaceis ad epirhedium ſuum alligatis, ſubſequebatur. Convivas præterea Regis variè ludebat, interdum manus eorum nè eas ad patinas porrigere valerent, in pedes boum, interdum in angulas Equorum transformans, & aliquoties fronti illorum cornua Cervorum latiffima adjiciens, quoties videlicet è fenestris ad ſubitum ſpectaculum proſpicerent, nè rufus caput, & ora ad menſam referre poſſent, antequam ipſe vino, dapibusque illorum ſe ingurgitâſſet. Atque ut oſtenderet ſe pecuniam quoque pro uſu ſuo facilè conflare poſſe, triginſa ſues bene ſaginas,

*Zitonis alim-
mogica fa-
cta.*

Pistorem
Zito egre-
giè frustra-
tur.

ex manipulis graminum procreat, illás-
que pastum, proximè sues Pistoris parci,
sed locupletis extrudit, proponitque ve-
nales, quo Pistor vult pretio; hoc tan-
tùm Emtozem admonens, nè gregem no-
vum ad flumen lotum propellas. Quà
ille monitione neglectâ, cernit in flumi-
ne manipulos fluitare, suis submersis,
itâ, ut neque straminibus, neque suis
potiri potuerit. Nihilominus pretium
datum recuperare parat, diuque Vendi-
tore quæsito, atque in taberna vinaria
tandem reperto, in qua porrectis pedibus
in scamno recubabat, stomachabundus
alterum pedem excitandi causâ inva-
dit, eumque protinus à corpore cum co-
xendice avellit, clarè Zitone quiritan-

te, & obtorto collo Pistorem ad Judicem
trahente. Quid faceret Pistor in ma-
nifesto deprehensus, ut sibi videbatur,
facinore, nisi, ut damnum damno adde-
ret, atque de hac insuper injuria cum Zi-
tone decideret? usurpant ad hoc usque
tempus Bohemi, ut malam emtionem
exprobraturi, vice proverbij dicant: lu-
crum facies, quantum Michael in suis;
Pistori namque illi Michael nomen erat.
Ceterùm Zito impostor extremum à Ca-
codamone superstes, cum corpore, & ani-
ma de medio hominum sublatus fuit, in-
jecitque Wenceslao curam de Religiosis
desinceps, & magis serijs rebus cogitan-
di. Hic Dubravius.

§. VII.

*Terrifica, & damnosa quedam Ambulationes post mortem hominum
Magia deditorum; Item aliorum, sed innoxie apparen-
tium.*

Pastor à
morte terri-
ficus ambu-
lat.

EX Chronico Opatovicensis
Cœnobij ad Ann. 1337. hoc
quod sequitur ab Hagecio cita-
tum exemplum describo: Anno,
quem dixi, in pago *Blouu*, uno *Cada-
nâ* Civitate milliari sito, *Pastor* (quod
hominum genus facillè superstitioni-
bus, & magicis artibus irretitur) *My-
stara* nomine, extinctus, & in sacro lo-
co ad Ecclesiam tumultatus, protinus
sequenti nocte, & pagum circumire,
& viciniam omnem terroribus imple-
re cœpit, idque singulis noctibus age-
bat; vivere hominem diceres: cur-
rebat, cursu fatigabatur, alloqueba-
tur obvios, nonnullos etiam amplexu
constrictos necabat; mirum illud: si
quem appellaret de nomine, intra o-
ctiduum expirâsse. Cùm jam ferri
non posse omnino videretur, de com-
muni consilio, *Pagi* omnes vicini, quos
vexaverat, conveniunt, & effossum
querno palo per pectus adactò trans-
verberari jubent; ille vivâ voce, sub-
lato cachinno: *magnam*, inquit, *rem*

prestistis, qui mihi baculum dedistis;
quo Canes allustrantes depellam; con-
secutâ nocte plurimum viæ confecit,
& longè quàm unquam antè fecerat
crudeliùs grassatus, omnes conterruit,
plurimos mortales obvios obtorto
collo strangulavit; redeunt in confi-
lium die crastinâ *Judices Pagorum*, &
unius optimo consilio usi, decernunt:
flammis scelus expiandum advocatis
carnificibus effoditur, reperitur vi-
venti similis, bene curatâ cute, ven-
triosus, curru vinculus imponitur; ni-
hil mortuum jurares, contrahebat, &
protendebat pedes, curvabat sese, ru-
giebat horrendum in modum; inje-
ctus deinde in rogam, asini ruditum
imitabatur; tum carnifex stipitem
præustum in ejus latus infigit, ex quo
vulnere copiosus cruor manavit, de-
nique cadavere in cineresmerso mo-
mento omnia illa terculamenta
quasi cum flammis, & fumo evanue-
runt.

Geminum profus exemplum in
ijsdem

Levinensis
femina
post mortē
noxia.
Hagek ad eum
An: in Annal.
Boh.

Horribiles hi-
storiae seu Tra-
gica incerti Au-
thoris Itebia
edita A. 1598.
lib. 1.

ijisdem Annalibus nostris ad An. 1345. refertur de *Brodka* figuli uxore in opido *Leuvim* sagarum maxima; hæc à *dæmone* inter manium invocationes, conjecturâ Civium suorum subito strangulata, eadem omnia, cædēsque patrabat, quas nuper *Mysslatam* fecisse narravimus. Sed crudelius spectaculum effossa edidit; nam velum ipsa capitis sui vorâsse deprehensa est, quod ex gutture totum sanguine madens extraxit *Carnifex*; flammis consumpta finem fecit nocendi. Propius ad nostra tempora priore seculo A. 1567. similes post mortem pœnas dedit *Trutnovia* Civis avarus, ac dives *Stephanus Huber* cognomine, à quo in ea vicinia non pauci compressi, & interfecti sunt. Pingvi, & sano corpore extractus è tumulo, multo sanguine profluente, capite truncatus est, & posthac quievit. Quærat aliquis hoc loco, cur, nisi flammis consumantur maleficorum ejusmodi cadavera, à nocendo non cessent? *Delrius* in *Disquisitionibus magicis* respondeat; ego ad *Justitiam* Divinam causam retulerim, quæ scelus hoc, quo *DEI* hostis *Dæmon* adoratur, tanto prosequatur odio, ut non modò æternis flammis animas, sed ipsa etiam corpora velit addici.

Quamquam nec à *Dæmonibus* ipsis *magi* securitatem ullam sibi polliceri possint, minimo namque errore in sacris illis magicis (ut exempla nos docent) admissio, quasi non ritè procurato sacrificio, cultores suos miseris prius modis habitos interimunt: ità accidisse legimus *Wlastislav Zatecensis* in *Bohemia* Principis, conjugi *Widislava*, quam sacris *Dæmonum* operantem fulmen frustatim discerpit; plures

ejusmodi tragicas mortes in *Annalibus* nostris habemus; sed quid illud sibi vult (quod vel ætati nostræ notis exemplis approbare, si id ageretur, possem) quosdam *mortuos*, & ritè tumulatos *Eqartantes* videri, nullumq; aut doloris, aut contrà lætitiæ alicujus significationem dare. sed equo concitato, & sudante, ut olim agebant, œconomiam inspiciere? dum hæc scribo Vir fide dignissimus, qui Pragam advēnit, narrat: in arce Raupovviciensi equitare, quem duo subditi priore anno interfecerant, & Equo dejecerant, Capitaneum, ditioni illi Præfectum, nec id modò nocte fieri, sed inclinatâ etiam die ex fenestris prospicere, & loqui. In *Kautensi* ditione ad Arcem *Rizemberg* paucis antè annis *Capitaneum* post mortem claro die obibat; ante Arcem, ut vivens erat solitus, sedebat, & si quis quæreret, nomen edicebat suum, ut ab oculatis, & auritis testibus accepi. Addam etiam hoc loco mirum aliquid, & spectri simillimum de viventibus; juratos testes audivi, qui dicerent, vidisse se, & obvium habuisse in Equo (nominabant *Capitaneum* Virum mihi notissimum, & vitæ probæ) qui ad œconomiam in prædijs procul ab ea Civitate distans curandam, Equo pergere videbatur, eundem cum ad Civitatem venissent, aut in Templo orantem, aut domi lux sedentem deprehendisset, testantibus domesticis omnibus, eâ die *Dominum* suum pedem domo non extulisse; quod diversis vicibus diversos etiam homines observâsse narrabant; ego rem in dubio relinquo, sed multa ejusmodi exempla alibi quoque commemorantes audivi.

Spectraob-
euntia.

1. 1. 1. 1. 1.

Quidam vi-
si in duobus
locis.

Hagek ad An.
164.

C A P U T XVIII.

Exempla apud nos mortuorum, quorum corpora hodiè que incorrupta in tumulis perseverant. Quædam miræ narrationes, hominum ex sepulchro, vel ex media morte surgentium. Item quædam alia de morbis, vel mortibus rara.

Aliquando incorruptio humani corporis sine miraculo peragitur.

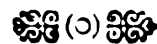

IErribiles visu formæ, & hominum demoni dum viverent devotorum, circum suos Tumulos (in quibus *requiescere à laboribus suis maxime oportebat*) horridæ oberrationes admonent, ut aliquid etiam de ijs dicatur. Qui vel ob singularem vitam, & morum innocentiam, vel ob aliquod præclarum meritum, vel ob aliam causam, uni DEO notam, vivis, quam mortuis propiores incorruptis corporibus in *Tumulis* perseverant, & vel hoc præmio, & dote nos docent, *Pietatem ad omnia utilem*, & vitæ humanæ, ac totius hominis optimum esse condimentum virtutem. Scio magnum *Societatis nostræ* hac ætate decus *Theophilum Reynaudum*, in immortalis illa, & nunquam corruptionem admissura, *Geuiumque habitura perennem* tractatione, quam de *Incorruptione Cadaverum* scripsit, invictis argumentis, & exemplis demonstrasse non modò divino miraculo, DEO,

Theoph. Reynaud Tomo XIII in Miscellus Philosophicis tr. 1.

sanctos suos, & viros bonos honorante, incorruptionem cadaverum præstari, sed etiam *damone* agente, aut *arse humanâ* (quod constat inter omnes) idem effici posse, (quod hæcenus paucis notum erat) sine ullo artis interventu *natura beneficio* contingere, & ad naturales causas nonnunquam posse referri. Nos omnium istarum causarum exempla in *Patria* habemus; de *Mummia*, seu per artem inductâ corporibus incorruptione exemplum in *Boleslavia* descriptione attulimus, invento *Brundusij* in horto Regio cadavere, quod vera fuit *Mummia*, ut ibidem probavi; de cadaveribus *Damonum* ope, integris servatis, superiore Capite diximus, de *Divorum* Corporibus, & *S. Wenceslai, S. Ludmilla*, ac cæterorum (in *Bohemia Sancta*) dicitur; restant, ut eorum exempla adducantur, qui etsi in *Divos* relati non sunt, piè tamen, & cum virtute vixerunt, & vitam in *DE* amore, & amicitia finierunt.

Theoph. l. c. 405.

§. I.

Caroli IV. Imperatoris, & Ladislai Regum nostrorum, tum aliorum quorundam corpora incorrupta, & nihil situ, ac tempore passa hodiè que in Tumulis spectantur.

Caroli IV. Imp. incorrupto corpore perseverans. Pontan. in Bohem. Pra.

AGmen ducat *Carolus IV.* Imperator Augustus, cujus corpus *Mausolæo* Regio *Prage* illatum in *Metropolitana Ecclesia S. Viti* sæculi prioris sine An. 1589. se vidisse prorsus incorruptum, & omnis putoris, & putredinis expers, Vir omni exceptione major *Georgius Bertholdus*

Pontanus Ecclesia Metropolitana Præpositus, jurejurando testatur. Laudationem, & defensionem hujus optimi Principis in historia nostra, & in *Vita Arnesti I.* Archiepiscopi, quam pridem vulgavi, reperies; omnes laudes breviter complexus est Oratione funebri *Joannes Ocellus Vlastimilus Archiepiscopi*.

chiepiscopus Pragensis, quam cum *Bohemia* Scriptoribus *Hanovia* *Marquardus Frecherus* fecit excudi; ubi *septem dona Sancti Spiritus* habuisse *Carolus*, eaque in vita, & moribus ejus eluxisse, Sanctus ille Antistes deprædicat.

In eodem *Mausoleo* Pragensi (cæteris omnibus *Regum* corporibus corruptis) incorruptus jacet *Ladislauus Austriacus Alberti II. Cesaris filius*, brevis Rex, adolescens vitæ innocentiam spectatissimus. De ejus incorruptione testatur idem *Pontanus*, & *Weleslavinus*, seque cum multis hominum milibus *Carolus*, & *Ladislauum* incorruptos vidisse confirmat; cum eorum corpora *Cesaris Rudolphi* jussu ad spectaculum Populi Pragensis exposita fuissent.

Arnestum I. Archiepiscopum Pragensem Glacii incorruptum esse in Tumulo suspicamur, quamvis adhuc nemo aperire tentarit, sed ex eo tumulo totum marmor sepulchri oleum sudori humano simillimum sæpius sudasse tantâ copiâ, ut cochlearibus excipi posset, in ejus vita narratum est.

Gerzice, Pagus est inter *Gitzinium*, & *Regimohradecium* situs; in ejus pagi Ecclesia *Sanctæ Mariæ Magdalene* nomine consecrata, visitur hodièque tredecennis puellula incorrupta *Sabina*, *Georgij Wratislavi de Mitrovicz*, Domini in *Humburczicz*, & *Gerzicz*, S. C. f. Majestatis in *Chlumecensi* ditio- ne Regij Capitanei, & *Magdalene de Rzehnicz* Nobilissimorum, & Catholicorum Parentum filiola An. 1597. tumulata. Virguncula hæc omnes per eam viciniam Virgines venustate anteire, dum vita manebat, ferebatur, sed animus, qui corpus incolebat, longè erat venustior: *vita* omnis ex Divinæ Majestatis memoria ducebatur, *oratio* delicijs omnibus potior, *labores* ex obedientia parentum suscepti, denique irâ ad unguem exigebat à se id ætatis puellula, officium, ut nihil unquam reprehendi posse videretur; sed præcipuè benignitatem in paupe-

res, & misericordiam in proximos virgineis præcordijs inusserat DEUS, ut indefensos, aut indonatos abire pro omni supplicio, & tormento haberet. Itaque aut à *matre* exorata stipe, aut pane ab *ancillis* impetrato recreabat. Si *Parentes* indignari subditis, aut pœnam irrogasse sensit, vel in ædium medio properè demittebat se in genua, & cum lacrymis veniam pro reis præcabatur, neque surgebat citius, quàm misericordiam impetrasset; tum ut *Parentes* non indignarentur, orabat, eoque etiam impetrato laxa, & osculo Parentum manibus impresso discedebat; imò tam teneri erat in malis alienis sensus, ut neque *bestias* se præsentem verberari pateretur, etiam eam sequiùs facta benignè excusans. Vitam hujus Virginis à *Civitate Horziczensi*, qui Patri à pedibus fuit, *descriptam*, diu servavi, & nescio, cui ad legendum concessam, nunquam recepi. Latuisset hic *Virgineus thesaurus* (ut alia multa incorrupta corpora, quæ aliquando proferuntur in lucem) nisi *Svecorum* injuria prodidisset; quippe scelera manifesto, dum in *Bohemia* omnia versarent pro libitu, etiam *Ecclesias*, & fana depeculabantur, sepulchra violabant, mortuos spoliabant: *Sabina nostra* anulum, & pretiosum frontale, & coronam ex rosmarino quasi hodie contextam detrahare non contenti, ipsam foras extulère; jacuit diu in pulvere, & Sole, donec Patruelis Virginis *Christophorus Wratislavi Litomislj Gubernator* cellulam cum fornice, seu cryptam exstruxit, in qua *Virgo* composita, hodièque incorrupta spectatur, *cruculam ligneam* inter manus tenens, & *libellum prelatorum Bohemicum*, ex quo crebras ad Deum preces tenerrimo fundebat affectu.

Simile prorsus, & cum adjunctis istodem exemplum recitat in sua *Philosophia veteri restituta* Medicus peritissimus *Marcus Marci* de Matriona in pago *Preßern* dicto, *Zatecensis Districtus*, cujus pupilla oculi sit integerrima, cæterâq;

Aliud incorruptionis exemplum.

Marcus Marci in *Philosophia Veteri restituta*. P. 4. subsect.

Ladislauus Rex incorruptus in tumulo.

Arnestus I. probabiliter incorruptus.

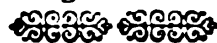
Puellula nobiliss hodièque incorrupta.

Virguncula quædam rutes.

Marcus l. cit.
P. 5. subiect. 3.

ráque omnia etiam quoad cutis colorem perseverent; quod tamen Marcus Naturæ imputat, ejusque viribus factum adscribit. Digna notatu sunt tanti Medici verba, aliud exemplum commemorantis de corolla: *At præfente (scribit) hi: Praga An. 1618. in quodam hortulo, ubi aliquando stetit Templum D. Petro dedicatum, cadaver effosum fuit cum sero, & post illo è rore marino adeo recenti, & vegeto, ut he-*

sternum mihi, aliisque qui aderant, videretur, & tamen constabat ultra annos centam eo loco depositum, quando quidem hospita in ea domo nata, septuagennariâ erat major; unde manifestum, illum virorem, sui que conservationem Mumia humana, quâ fovebatur, debere. De hac Mumia Marcus eodem in loco latius disputat, & res est scitu dignissima.

§. I I.

Plura ejusmodi apud nos exempla corporum integrorum labis illius, & incorruptorum, ac primùm de brachio boni Pueri.

Brachium
boni pueri
incorruptū.

Tanner in An-
thario ad C. 5.
Bohemia Præ.

Illustrissima stirps Comitum de Sternberg in Bohemia, maximis rebus gestis, tantâ autoritate polens, tantâ Regum, ac Patriæ gratiâ florens, primis muneribus, & dignitatibus bellique, ac Pacis perfuncta, tot impressit gloriæ lux vestigia, ut magnum Amico scribenti volumen impleverint, quod ut brevi lucem aspiciat, exoptamus! De puerulo septenni (quem familia bonum puerum appellat) cujus brachium incorruptum servatur, mira est apud Tannerum nostrum narratio; Adami de Sternberg Regni Bohemæ Burgravij, & Mariæ Maximilianæ Comitissæ de Hohenzollern filiolus Wenceslaus, cum ab Archiepiscopo Pragensi Joanne Lobelio sacris aquis tingeretur, manus precantium visu complicavit; huic Mater Calites Patronos elegit SS. Stephanum, & Laurentium, quorum quidem nomina postea fuit oblita, hæc tamen puerulum identidem commendabat. Non attigit puer septennium. In morbo suo lethali circa Annum 1615. P. Georgio de Bonè Societate JESU ter de tota vita confessus, sapius ingeminabat: oportere nos magnâ diligentiam ad mortem præparari. Flere Matrem prohibebat, quod se utique ad Cælum mox isurum sciret, quin & jam venisse pro se SS. Stephanum, & Laurentium, eosque adesse ad locum illum, ubi

Crucifixi stabat effigies. Et verò impede Crucifixi illius reperta sunt postea Reliquiæ duorum dierum Sanctorum; sed & Matri memoria redijt, hos esse sanctos, quos illa infantulo Patronos legerat. Solebat Puerulus ille ad sonum singularem horarum Cruce sanctâ frontem signare, ac paulisper precari; quod & in illo morbo, cum tertiam pomeridianam audiret, facturus, dexteram elevârat, debilemque etiam lavâ jurabat; sed eo ipso momento morte abreptus duos digitos complicatos reliquit, quos ad Crucem faciendam extenderat. Sepultus Bechina in Monasterio Franciscanorum, ubi circa An. 1619. ab hæreticis, dum è tumba esset ejectus, manus illa cum Cubito apparuit integra, hodièque incorrupta perseverat; quam deinde Mater sacrorum Lipsanorum instar assevatam Filia sua Mariæ Evæ de Tiffenbach post obitum reliquit; quam & jam Serenissimi Archiduces Austria sapius sibi monstrari jusserunt, & admirati sunt, vocarique Vienna manus illa solet: Manus boni Pueri. hæc Joannes Tanner, quem ad verbum exscripsi; quippe dulciùs ex ipso fonte bibuntur aqua, & veritas sepius transmissa, nativum vigorem amittere, & ad scititium aliquid facile potest, & solet contrahere.

In Pago Zaborzi Pragensis Districtus Ecclesia est, quam malè stantem, malè

Joannes
Horziczky
in corrupto
corpore spe
ctatur.

malè teſtam, & materiata reparari, fornice, & laterculis imbricatis contegi, amplificari, & altero tanto majorem effici, & ad gratiam uſque ornari de ſuo fecit vetuſta ſtirpis Eques *Juan- nes Senior Horziczky de Proſteho*. Vir fuit probus, & antiquæ, & innocentifſimæ ſinceritatis, & ſimplicitatis, ut, qui novère, vel audière, commemo- rant, etſi, ut tum ſerebant tempora, & ſinebant (juxta *compactata*) Roma- ni Pontifices, ſub utraque ſpecie *Euchariftiam* ſumere ſoleret; hic igitur *Eques in Eccleſia*, quam tanto impen- dio coluerat, humatus, omnibus alijs circa ſe corporibus in cinerem reda- ctis, unus etiamnum omnis corrupti- onis toto corpore expers, tanto jam tempore viſitur, ut qui vidère, atque inter eos *loci Parochus*, moribus, & vitâ venerandus, coram me teſtati ſunt, cum anno ſuperiore locum acceſſi- ſem, & niſi vetuiſſem, jam *Tumulum* aperire parabant.

Duo Con-
juges incor-
rupti.

Narrabat mihi fide digniſſimus è Societate noſtra Sacerdos *Tobias Geb- ler*, ſe in pago cujuſdam (*Zatecenſem* vel *Cubitemſem Diſtrictum*, ſi rectè me- mini, nominabat) Eccleſiam (nomen mihi excidit) veniſſe, inductum in cryptam, oſtenſoſque ſibi duos unâ ja- centes in eodem *Tumulo Conjuges* loci quondam Dominos proſus ad invidiam viventium incorruptos ab annis amplius octoginta; dubitâſe verò, qui *Patrem* adduxerant, utrùmne *Catholicam Religionem* coluiſſent? at ſe circumſpectis omnibus, tandem *Rosa- riy Mariani* globulos ponè jacentes no- taviſſe, deinde in collo Domini, *Romanum Numiſma* è metallo pendens deprehendiſſe; quo ſatis evidenter conſciebat *Pater: Catholicè Conjuges vixiſſe*.

Petrus Tor-
rentinus S.
in corrup-

Argumenti ſimilitudo, quamvis extra Bohemiam (ſed benignos me ſpero, & faciles habiturum *Lectores*) *Brunam* vocat: ubi in ſubterranea crypta *Eccleſia* noſtræ domûs Brunen- ſis *Petrus Torrentinus*, quondâ *Collegij*,

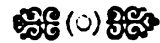
& *Tyrocinij illius ſacri Reſtor*, ſingulari in arca compoſitus ſpectatur, tantâ integritate corporis, ut etiam unguës, & barba excrescant, & vulnus viventi factum in pede hodièque obligari poſſit; veſtes in eo, & cætera omnia circum putrefcunt, & annis ſingulis mutaban- tur, unus ille nihil patitur. Memini me ipſum adjuviſſe manu, ut madidis & mundis lintecolis lavaretur optimi ſenis corpus, & nigror, quem tanto ſi- tu contraxerat, abſtergeretur; quo factò, lure abiterſo, candidum corpus evaſit. Alio tempore cryptâ aper- tã, novis veſtibus in tumulto indueba- tur à Nobis An. 1637. aderat tum è præcipuis Provinciæ Bohemice noſtræ Patribus unus, *Paulus Anaſtaſius Peru- ſinus, Collegij Olomucenſis Reſtor*, qui vilò *P. Petro*, ſanctè affirmabat, *B. Catharina Bononiènſi*, cujus Virgineum Corpus in *Italia* vidiffet incorruptum, *Patris Torrentini* corpus nihil omnino concedere, & concertare poſſe. In ijsdem *Eccleſia noſtra Brunenſis* ſubter- raneis ambitibus plura Sociorum noſtrorum incorrupta ſpectabantur ca- davera: Narravit mihi Laicus noſter Vir optimus *Michaël Sinnig*, qui, ut itã dicam, *Tumbarij* munus ſibi *Bruna* per id tempus aſſuſerat, & locandis mor- tuorum corporibus præerat: ſe facilè quinque incorruptos obſervâſſe, & di- cturus mihi erat eorum nomina, cum primùm cryptam ſubiſſet; ſed ipſe- met paulò poſt mortuus cryptam ſub- ijt, illuc illatus, nec tamen ad referen- da nomina reverſus; inter eos erat *Laicus* murarius noſter (cujus *Bruna* nomen audivi) incorruptus ſic, ut eti- am caro ruberet, quod ipſe An. 1638. ſpectavi. Conſultò annos nomina- vi, quibus illa incorruptionum, ut itã dicam miracula, ſpectaverim: ſcio enim, & probare poſſum exemplis, tempore deteriora fieri in Tunulis quædam corpora, & illa etiam, quæ incorrupta per triginta, quadraginta, & plures annos viſebantur olim, po- ſtea comuni mortalitatis noſtræ fa-

Plures in-
corrupti
Brunæ.

to cœpisse corrumpi, & tandem paulatim contabuisse. Illud tamen per mirum, hanc *Incorruptionem Corporum* ijs ferè solis contingere, qui piam, & sanctam vitam duxerunt, & quamvis, ut principio tractationis ex *Raymundo* monui, vel naturâ, vel arte id præstari sciamus, tamen apud nos plurimorum incorruptionem magis ad Sanctimoniam vitæ, quàm ad ullas causas naturales referri posse. Placet pro coronide apponere: vidisse me *Venerabilis Patris Nicolai Lancicij*

De pollice
Ven. P. Nicolai
Lancicij S. J.

Societate JESU (cujus corpus postea *Canna Mosci*, aut *Tartari* exhumatum ignibus consumsisse feruntur) ejus, inquam, *P. Nicolai pollicem manûs* multis post mortem annis tam vividum, & carne tam plenâ succi vitalis, ut nihil propè à viventis hominis pollice differret, etiam pinguedinem exsudabat, madente, in quam involvebatur, papyro. Fuit hic senex Sanctimoniam vitæ conspicuus, ut altero abhinc libro dicemus.

§. III.

Aliquot apud nos miræ narrationes de ijs, qui vel ad tumulum, vel jam in tumulo compositi, surrexerunt.

REi novitas, ac sæculis rara à morte surgentium fœlicitas, perpulit me dubitantem, ut exempla in hanc rem, duo, vel tria, quia in sepulchris gesta, apponerem. *Heroïna de Fürstenberg* (verba recito *Marci*, clarissimi in arte medendi ætate nostrâ in Bohemia Doctoris) *Heroïna de Fürstenberg* hinc *Praga* pro mortua habita, & extra suum cubile elata, in alio conclavi deposita, & funeri destinata jacebat; cui assidens una ex pedisequis magis fida, cum nescio quo casu limitem, quo corpus erat repositum, delapsum reponere vellet, plantam pedis leviter offendit, subitòque ex illa titillatione pedem retrahit sensit; unde exterrita intrò profugit, herulam vivere clamans; mesu reliqua mulieres consternata, demum animis collectis foras prodeunt, idemque experiuntur; advocantur medici, fomenta adhibentur, & medicamenta analiptica, & ecce ad vitam redit oculos aperit, ac demum ex toto sibi restituta, refert omnia, qua circa se fiebant, auditu se percepisse, verùm præ virium langvore nullum vel levissimum indicium vitæ dare potuisse. Hac, dum ante Annos 22. *Mediolani* cum ejusdem nepote *Regni Bohemia* *Marescal-*

lo essem, *Cænobio Virginum* presuit jam annosa. huculque *Marci*.

Eandem admirationem meretur, quod apud eundem *Marcum Marcilegimus*: *Simili modo*, inquit, *hic Praga* Puella pro mortua habita *Tumba* inclusa, & sepultura tradita fuit; cum verò postea à loculus refossus, & tumba resecta esset, aculei corollæ, quam in fronte gestabas, eidem infixi visebantur; quod signum erat infelicem, vitæ quidem restitutam; at ubi eâ ratione se inclusam, & desolatam sensit terrore, mentis que perturbatione motam, caput eidem inter lutandum allisisse. Duo hæc exempla *Marcus* toties laudatus ad *Ecstasim* refert, quæ fortè aptius ad *morbum Virgineum* possent referri, cum, ut *Latus Bisciola* noster ex *Hippocratis* operibus loquitur: *cordi viciniora loca ex acuta inflammatione, ac putredine comprimuntur &c.* illustris est locus, quem rerum istiusmodi curiosos, ac præcipuè medicos legere opere pretium fore existimo. Sed nihil in hoc genere *Praga* celebrius vidit, quàm mortem creditam *Virginis* cujusdam, quæ in *Nova Civitate Pragensi* Parentum, & amicorum omnium comploratione, symphonicorum cantu com-

Marcus
Exemplum
viventis in
Tumulo.

Marcus Marcus
in *Vetere Philosophia* restituta l. 4 subf. 1 fol. 394.

Morbi quidam homines mortuis similes reddunt.

Lel. 536a
T. 1. Art. 4
l. 3. C. 11
Caïn. Bui
gano. Brum
Cr. na. 1. Ge
leno
Auctor libri
de Virgine
mortuo. nec
opera ripp
crata.

mitan-

mitante, prosequente funebri Civium processione *Tumulo* illata est. Exornarunt virginem *Parentes* (ut tumerant *salicia* tempora) corollis, gemmis, anulis, torque, monilibus, vestibus pretiosis, quæ dum suprema à Parentibus, & cognatis oscula figuntur, *Vespillonem* perstrinxerunt, animùmque adjecit, ea si posset sua facere. Ergo nocte mediâ, nulli observatus, familiare sibi pridem *Cæmeterium* ingreditur, loculum rursus effodit, *Tumbam* ex destinato malè clausam aperit, jamque ausus erat *torquem* ante omnia collo detrahere, cum titillatione illâ excitata *Virgo* (quæ non mortua, sed sopitis sensibus jacebat) brachia tollit. *Vespillo* aliud nihil, quàm *Virgini* mortuæ spectrum in se consur-

gere ratus, exilit è tumulo, & confestim se dat in pedes. *Virgo* (ut narrabat postea) circumspèctis omnibus, omni onere, & quod morari posset, exsoluta, confurgit, ac *lucernâ Vespillonis*, quâ consternatus stantem reliquerat, acceptâ, rectâ in domum paternâ contendit, fores pulsat, diu hoc fuit: *ancilla* vix tandem audit, & intus respondet, cum jurgio aperiri sibi postulat; *Pater & Mater* expergetacti viciniam è fenestris clamoribus implent; nec priùs, quàm rem totam narrasset, admissa domum est, vixit post hæc annis multis. Geminum, ac penè idem exemplum de *Coloniensi Marrona* narratur, quod æri incisum multorum versatur in manibus.

§. IV.

Novæ quædam, & miræ narrationes ad hoc Argumentum de morte, vel ad curationem pertinentes.

Magna mihi Annis facilè duodecim, cum *Marco Marci* Viro doctissimo, Medico præstantissimo, uno verbo, omnium literarum, & scientiarum homine, consuetudo, & familiaritas intercessit, ut omnes nôrunt, qui illâ vixerunt ætate; quoties ad *Collegium Pragense* veniebat (veniebat autem quotidie, utpote pluribus annis Collegij medicus) accurrebam, eumque ad ægrotorum cubile comitabar, audiebam differentem, ac semper doctior discedebam; multa tum audivi ad valetudinem, & ad medicas artes spectantia, quæ peculiari scripto, rogatu *Viri magni* sum complexus; sed, quæ præsens, de quo agimus, mortis argumentum illustrare possint, duo nunc mihi in memoriam recurrunt. Narrabat igitur *optimus senex* sub initia hujus sæculi adfuisse se adhuc adolescentem, dum in *Hradczam* in Arcis Regiæ conspectu capite minueretur *Reus à Carnifice*; vidisse ibi turbam *Medicorum & Chirur-*

gorum (ac nisi fallor *Schattoneum Regni Bohemæ Physicum* nominabat, Virum medendi gloriâ clarum, cujus laudes in *Danielis Sennerti Philosophia* leguntur) ponè stantium, velut grandi negotio operam daturus, præsertim *Chirurgos*, instrumentis, emplastris, ac taxijs armatos. Enimvero impetrarant à *Cæsare Rege*, & Ordinibus Medici: liceret probatione experiri, & periculum facere in reo, utrumne vita icu illo fatali tam graviter læsa, aliquo tempore sustentari posset? ubi ergo primùm demessum *caput* est, alij *Chirurgorum* (diviserant enim officia) truncum corpus in momento elevare, & venas, nescio quo unguento, subito perunxere, alij mox *Caput* jacentis in *collum* reposuere, & venarum oscula venis alijs claudere conabantur, quo tandem utcunque feliciter perfecto, alijs immotè corpus, & caput tenentibus alij emplastro quodam linteolis calidissimis colligavere; tum *Medici* ad confortandas vires versi, Ee odo-

Decapitato
caput repo-
situm Pra-
gæ.

odoratissima quæque naribus appres-
sere, sic, ut jam revera recreari, atque
etiam nictare cum totius populi se-
cundissima vociferatione inciperet.
Elevatus deinde lentissimè, & tractus
magis, quàm ductus, in vicinam do-
mum, postquam non parva vitæ indi-
cia dedisset, inter *Medicorum*, & *Chi-
rurgorum* manus sinè dubio vulnere il-
lo debilitatus, & sanguine forsitan, qui
semel efferbuerat, & contineri jam
non poterat, expiravit. Hæc est illa
narratio, quam nisi à Viro tanto, tan-
tæ autoritatis, experientiæ, probita-
tis, & simplicis veritatis amico acce-
pisssem, nunquam commemorare,
imò neque credere potuisssem. Scio
jugulari hæc narratione, aut debilitari
sententiam aliquorum, & mihi objici
multa posse; at ego historiam scriben-
dam suscepi, neque convenit in præ-
senti opere philosophari, multoque
etiam minus (ut ità dicam) theologari.
Aliud, sed jam quod faciliùs cre-
datur, subjiciam: *fuisse Praga Civem*
(nominabat hominem *Marcus*) qui
ex acerrimo, & continuo capitis dolo-
re, denique in amentiam inciderit;
Caput (maximè summam ejus par-
tem, & apicem) illidebat parieti, ut
fuerit constringendus; ejus jam ad
extrema deducti, & brevè morituri cu-
rationem cum *Chirurgo* Pragæ notissi-
mo *Friderico* suscepisse, consopivisse
primùm hominem ægrotum medici-
nis, ut sentiret nihil, deinde se jubente
Chirurgum rasisse ægri caput, post
suspensâ manu, & delicatissimo in-
strumento, & labore, nè *pia mater* lax-
deretur, cranium aperuisse, continuo
diducto paululùm cranio exisse sum-
mo impetu venenosum illum, qui se
in apicem, & arcem Capitis receperat,
& condensatus cerebrum inflamma-
bat, fumum, donec totus expiraret;
tum rursus constrinxisse *calvam Chi-
rurgum*, clausis se medicamentis vul-
nus, obligasse, ægrotum postea evigi-
lasse, & morbo *Sapientia* (ut *Plinianè*
loquar) percurato, intellectu, quid se-

Capitis ape-
rtio inno-
xia à Chi-
rurgo.

cum actum esset, utrique medico gra-
tias habuisse, ac nunquam postea in
aliqua re delirasse.

Cùm aliquando sermo inter nos ef-
set de sanguine, qui ad adventum oc-
cisoris ex occisi vulnere aliquando
profueret, me ad *DEUM* homicidia
prodentem omnia referente, *Marcus*
naturæ vi hæc sæpe fieri contendebat,
idque vel hoc exemplo
patère. Novisse se hîc
Praga puellam annorù
quatuordecim, quæ, fal-
sò ab altera quadam
muliere sibi venenum
porrectum, eaq; se caus-
sâ mori tristissimè que-
rebatur, sed ægrotabat
tabano, & convulsioni-
bus examimabatur. Ter-
tio post, quàm è vivis
excesserat, die, dum se-
pulchro inferretur, &
mulier illa, in quam sus-
picionem veneni, &
causâ mortis suæ con-
tulerat, supervenisset,
mox sanguis è naribus
mortuæ copiosus profu-
lijt. Inde philosopha-
batur *Marcus*, dum pu-
ella vitam finiret, ima-
ginationem veneni illi-
us, & mulieris forsitan
impressam, & relictam
in sanguine.

Jam mirabile Cura-
tionis exemplum in de-
sperata re adducemus:
*Rusticus Bohemus Matha-
us* nomine, dum per bi-
ennium mirâ, & inaudi-
tâ quâdam gusturis dex-
teritate (ut ex *Crollio Kir-
cherus* noster loquitur)
justæ magnitudinis *Cul-
trum ferrum*, in gustur
suum satis amplum im-
mergere, & occultare di-
dicisset, eundemq; cul-

De sangui-
ne è cadere
re manan-
te.

Ossald. Cri-
lino. Freic. as-
ment. Espr-
ca. Chama.
Korch. in. leg.
metym. i. 2.
7. post. C. 2.

De Caltro
devorato.

trum

rum singulari arte velut præstigiator
 cuspide cum luberet, rursus extrahe-
 ret (cujus spectaculi causâ in tabernis
 potus illi largiter præbatur) tan-
 dem nescio quâ infelicitate alterâ Pa-
 schæ die tam altè cultrum demisit, ut
 prorsus in stomachum usquè descen-
 deret, & nullo artificio retrahi posset.
 Jacebat ad extrema deductus septem
 integras hebdomadas, & dies duos,
 mortem expectans, unguento etiam ar-
 mario adhibito, cujus vel alterius cau-
 sâ admiculo cultri cuspidis juxta ori-
 ficium (ut vocant) stomachi exitum
 moliri cœpit; quo animadverso Rus-
 ticus efflictim oblectavit, ut culter inci-
 sione extraheretur; post tot preces,
 cum etiam cessando mors ægrotum
 maneret, in omnem eventum prin-
 ceptus Regni, & Urbis Chirurgus Flori-
 anus Mathis Brandenburgensis, sectio-
 nem orsus feliciter expedivit, cul-
 trumque extraxit. Color excisi cul-
 tri inter raritates Casareas repositi, in
 eum modum à stomacho immutatus
 erat, quasi in igne perpetuò canduis-
 set. Rusticus paucarum hebdomada-
 rum spatio, legitimis ab expertissimo
 Chirurgo remedijs applicatis, integræ
 valetudini restitutus, Nuptias paulò
 post celebravit, & Convivis suis inter
 fercula Cultrum ostendit, & circuire
 jussit. Cultri hujus longitudinem,
 formam, cæteraque omnia, ex Tech-
 nophylacio Casaris ad vivum expres-
 sa Lectores aspiciant! Ridiculum est,
 quod ex Mathiolo, Casari Maximiliano
 II. Dioscoridem suum Praga dedicante,
 describo: Venisse Pragam Circulato-

Mathiolus in
 Dioscoridem
 asat. ad Imp.
 Maximil. II.

rem, qui cujusdam pulveris potentiâ,
 quemcunque hominem ad breve
 tempus, & innoxie delirantem effice-
 ret. Sed verba ipsa Mathioli adduce-
 re operæ pretium puto: *In vinum, ait
 radicis cujusdam pulverem, cujus gusta-
 tu fauces convelluntur, circulatores im-
 miscent, & cui fucum facere volunt, ju-
 bent, ut illo in vino intinctum digitum,
 quasi præ gustandi causâ sugat, tum illi-
 co digitum in vino madidum in os indi-
 tum, sibi mordicæ non sine dolore, &
 clamore premit invitus. Interea per-
 inde, atque blanditijs mærensẽ conso-
 latur Circulator, temporum, carpique
 arterias alio quopiam oblimis medica-
 mento, deinde nummum in terram pro-
 jectum hortatur ut tollat. Ibi ille pro-
 nus, primùm sese nequit attollere, mox
 unguinis vi amens factus concidit, sta-
 timque ejus more, qui metuit, nè mer-
 gatur in aqua, natat, ac vociferatur se-
 mul se fluctibus obrui. Ergo cum eripit
 Circulator; ille quasi ultimus injuriam,
 primùm maleficum obliquo, ac torvo in-
 tuitu exprobrare, mox hominem aggre-
 di videtur. Postremò fugientem Cir-
 culatorem prosequi, donec absterfo tan-
 dem illi medicamenti veneno, recipias
 animum, ac menti restituatur. Ubi au-
 tem ad se rediit, quasi qui evaserit à mari
 naufragus, capillum, vestimentaq; vela-
 ti vela torquere, exprimeréque, brachia
 tergere, & nares emungere conspicitur.
 Haec fabule non sunt: nam non desunt
 multorum testimonia, qui viderunt, quæ-
 que imposturâ suspicantes, suis & amico-
 rum suorum famulis (ut hoc anno Praga
 factum est) hæc fieri jusserunt.*

Delirium
 ad tempus
 medicamen-
 to procura-
 tum.

Scribat hæc
 Mathiolus
 Praga A. 1568

C A P U T XIX.

De ominibus, præfagijs, vaticinijs rem priva-
 tam & publicam Bohemiæ attingentibus.

*P*ectrorum, & um-
 brarum (de quibus
 paulò antè egimus)
 occursum, & illè quasi
 alterius vitæ imagi-

nes, ac simulacra hominum, aut
 monstrorum, quæ sese mortalium
 oculis nonnunquam offerunt, porten-
 dunt plerumque, & præsignificant
 tam licta, quæ desiderare, quàm tri-
 stia,

Cometę an
prędici pos
sint.

stia, quę cavere, aut si id non datur, expectare, & timere debeamus. Sed est aliud quoddam admonitionis genus, idq; non infrequens, cum repentinum aliquid, & in hac rerum, ac temporum conjunctione insolitum & inopinatum objicitur, aut ejusmodi (quod tristitia solet antecedere) apparet, ut *Cometa*; quanvis & hos nuper nihil esse timendos ostendere conatus sit Vir doctus, cum docuit, & prędici posse, & necessario quorun-

dam cęlestium corporum concursu existere; sed huic doctrinę omnia historicorum sacula adversantur, & innumerabilibus exemplis, sirma quoddam calamitatum post se traxisse demonstrant. Nos hoc *Capite* omne genus omina, prasagia, admonitiones, ac prędictiones, summo semper ad breviteratem respectu prosequemur, & rectę (ut reor) *umbris & mortibus* ea, quę pęnas, & mortes significant, subjiciemus.

§. I.

*Spectrorum Exercitus nocte Pragę transit. Flagella in Cęlo spectantur.
Wotavva, vel Watavva fluvius in caput redit.*

*Slavata in A-
pologia adv.
Com. Turn.
M. S. ad An.
1571.
Epit. rer. Boh.
l. 5. C. 14.*

*Spectrorũ
Exercitus
Pragę plu-
rimis visus.*

Mira omnino sunt, quę de A. 1571. *Wilhelmus Slavata* Regni Cancellarius in historia sua, & temporum suorum commemorat, quę licet in *Epitome* pridę narrata, hic loco suo aptius referentur, & repetentur. Spectaculum hoc terrificum, & tristissimum, *Novę Civitatę Pragę* 20. Julij oblatum est: Ventus maximus primũ mediã nocte subito coortus, cum ingenti ab imo strepitu, quasi terrę motu, Cives propę omnes timore perculsos excitavit de somno; plerique Civium, quid rerum ageretur scire cupientes statim fenestras ad forum spectantes (unde ille Tumultus exire videbatur) circumfistunt, & occupant. Ecce autem *Equitatus* numerosissimus, cujus nec initium, nec finem aspectu terminare poterant, per latissimam *Plateam* (quam *combustam* appellant) ad *Ecclesiam Corporis Christi* medio in foro *Novę Urbis* stantem, ac deinde *Ecclesiã* vitatã, longiũs penes *Ecclesiã Slovakensem*, seu in *Emanus* procedit: Equites omnes quasi jam jam acie concursuri arma tenebant, & egregiẽ erant armati; Equi, & arma tristẽ rutilabant, ac horridẽ strepebant, mœ-

silentio; tandem aliquando truculentę illius militię, & pompę finem intueri datum est. Exercitum *Currus* contectę, & ferro probę munitus sequebatur, sed rotis carebat, atque is currus tanto per terram pondere trahebatur ab *Equis*, ut vicinę domus omnes contremiscerent, & terranutare videretur. Currum octo viri comitabantur ingenti magnitudine corporum in ocreis, & calcaribus, sed sine *capitibus*, qui ambulando, majorem, quã is, qui pręcesserat *Exercitus*, strepitum edebant. Cum forum *Novę Urbis* transissent, maximus ignis in fori medio ante *Ecclesiam Corporis Christi* reluxit, in cujus ignis parte unã, quã plurimę *Arca*, & ingentes cistę spectabantur; parte alterã *vasa* plurima stabant, ut solent in castris, quasi pulveris *Pyrj*, subitoque *currus* capacissimus concitato Equorum secutus est, sed retrõ in Urbem longiũs, *Curiam* versũs, iter vertit. Hic ventus exortus est, atque omnia momentõ evanũere, excepto, quõd in aere lucidi *Halones*, & *rota* quãdam lucida totã nocte ad clarum usq; diem permansit. Hoc spectaculo attoniti, qui viderant, multi incidere in morbum, & nonnulli terrore paulõ post sunt

sunt extincti; neque de rei gesta fide dubitari potuit (ait *Slavata*) cum plurimorum fide dignissimorum Civium, qui ritè examinati sunt, de Veritate constiterit. Post triginta sex dies ab hoc tragico spectaculo 26. Augusti super Urbem totam *Pragam* multis hominum millibus excitatis, *Flagella, & Virgas*, & per eas *lanccam* longissimam cuspide in occidentem decussatim protensâ minantem apparuisse scribunt historici eorum temporum, testes oculati, idque tam sereno lumine in regione aëris expressum videbatur, ut nocturnum *Luna* splendorem *flagella, virga, & Lancea* aquarent. Tantam, & tam lævam famem consecutam *Slavata* commemorat, ut multis mortalibus fame extinctis, in *Bohemia* (aliàs frugum ferace Provincia, quæ vicinarum Regionum, ut *Stlesin, Lusatia, Misnia, Bavaria, &c.* horreum appellari solet) publicâ auctoritate, gravissimis pœnis constitutis, omnes omnino *cerevisiæ* (vulgò *braxatoria*) per *Bohemiam* clauderentur, nè consumto in potum frumento, *Panis*, res magis necessaria, Populo deesset: unde ad aquam bibendam *Populus* damnabatur, extremo, sed salutari, & prudenti *Procerum* in futurum providentium consilio.

Famem maximam significabat.

Flagella & virgæ in aëre visæ.

Slavata l. c.

Cerevisiæ coctio in fame vetica.

Quod sequitur, longè majore miraculo acceptum dum fieret, & postea tristissimo luctu universæ *Bohemorum* gentis intellectum, & impletum est (quippe Regem, & Regiâ familiam brevi extinctum iri portendebat) idq; Religiosus, corvus, & gravis author *Petrus Abbas Aularegiensis, Cuthenus, & Pulkarova* narrant: *Wotavum* fluvium apud *Pisecam*, eo die, quo *Wenceslaus* penultimus ex *Przemyslæ* stirpe Rex, vita, & moribus sanctissimus obiit 21. Junij, à nocte media ad tertiam diei horam usquè constitisse primum, mox verò cursum retrò flexisse, quasi in caput suum rediturum. Idem fluvius *Wotavum* majore capto impetu, & concitatore cursu Anno sequenti 1305. rediens ascendit, quò major calamitas Regno incubuerat, in *Wenceslai III. Bohemia Regis* indigna cæde *Olomucy* grandi parricidio, & infami prodicione patratâ, in quo Principe universa regnans *Przemysli* familia finem accepit; duobus tantum surculis, qui olim ex *Wladislai* Regis fratribus *Theobaldo, & Henrico* descenderant, *Ssvvibovijs, & Czerninys* (ut omnes patrij Scriptores consentiunt) relictis.

Fluvij in caput redeuntes.

Petrus Abbas in Chronico Aula Regia C. 80. Cuth. in Notis ad Silvium. Pulkarova in hist. Boh. Wladislav. in Calen. histor. ad 21. Junij.

§. II.

Somnium Regis Ottogari ante cadem. Clades Bohemia, Rege Ottogaro caso, multis Divinitus prænunciata. Stella in Luna apparens faustissima Bohemia.

Ignoscent Lectores, si in *Præagys* referendis Ordinem temporum non teneam: neque enim historiam perpetuam, aut *Chronicon* aliquod scribo, sed, ut *apes floriferis in saltibus*, temerè seror, ac ut quæq; res sub acumen styli venit, præsertim in *Adversarijs* meis historicis occurrens, exscribo. *Siffridus Misnensis Presbyter* proximus *Ottogari* temporum, refert: extremum illud *Rudolfi I. Caesaris, & Ot-*

togari Bohemix Regis prælium miræ ostenta præcessisse: *Regi ipsi Ottogaro* oblatum somnium: credebat se caput gerere plenum cornibus, ac venisse nescio quem, & radicitus omnia illa cornua, summâ vi adhibitâ, evulsisse, unico cornu relicto; *Regium profectò somnium, & Danielis* somnio persimile! Circa idem tempus *Sacerdotem* in Germania vidisse per quietem *flumen maximum* nigris, & turbidis

Somnium Ottogari Regis triste

Daniel. 7.

Alia ominosa somnia.

Siffrid. in Epid. l. 1. ad A. 1276. lib. 2.

dis fluctibus, intermixtis partibus glaciæ, ab occidente in *Bohemiã* magno impetu præcipitari, inter somnium audivisse vocem tristissimam: *dies tribulationis! dies miseria! Reinbo-
tho* Eques dormiens videre visus est *Lunas quindecim* in cœlo pugnantes; earum duæ cæteris magnitudine præstabant, altera perfossa plurimis foraminibus, in quam certatim *Luna* cæteræ cornua impegere, sic, ut penitus consumpta videri desierit; dum hæc mirator, & animo versat, videt adstare sibi *Regem Ottogarium* cum multo cruciatu vomitantem. Quid ista portenderint, eventus ostendit: An. 1278. pergit *Siffridus*: *Occiso Rege, totius Regni Bohemiæ clades est secuta, ita, ut per triennium (ipsius verba recito) quotidie gens Bohemorum de terra sua fame, & inopiã compellente, relictis domibus transmigrarens, venientesque in Turingiam, Misniam, & alias partes Teutoniæ, miserabili inediã per plateas Civitatum mortui corruerunt.* Hæc *Siffridus*. At, quæ immisericordia, spectare in plateis præ fame corruen-

tes? Idem *Siffridus* aliud *Dresdensis* Clerici somnium ante obitum *Wenceslai II.* pijsissimi Regis *Bohemix* retulit, ad Annum 1305. itidem de *Luna*.

Mirabile est (qua de re disputent *Astrorum periti*) *Luna* certos aspectus iniquiores *Bohemiæ* videri; at, cum inter *Luna crescentis cornua* appareat, felicissimum esse *Bohemiæ fidus*, ac fœlicitatem, & salutem ex inimicis ostendere; id quod exemplis probaturum in me recipio; unum modò referam: post cladem *Ottogari* miserabilem, & gravissimam sub *Ottone* longo *Marchione Brandenburgico* oppressionem An. 1284. die sacro *Sancti Stephani Ivis* solito coloratior (mirum in media hieme) à minore Urbe in *Veserem* Urbem *Pragensem* porrecta (nam *Nova Civitas* nondum erat, & sicam immemor sui, *Pontanus* nominet) tum (quod huc facit) clarissima quædam *Stella* altero in cornu *Lunæ* promicans *Bohemos* in spem novam libertatis egressit, idque paulò post factum *Keplerus*, & *Campanus* affirmant, redito suis glorioso Rege *Wenceslao II.*

Stella in Luna fortunatum *Bohemix* signum.

Pontan. l. i. Boh. Pa.

Fr. Keplerus in Ephemerid. Campanus in Theophr. hist. Reg. Boh.

§. III.

Familia quædam illustres apud nos Mortis admonentur; adducuntur in eam rem exempla. Maximiliani II. & Rudolphi II. Cesarum mortes præsignificatæ. Petri de Rosis morientis de Bohemia novissima verba.

De sexto numero, & de S. Rufi die Regibus nostris fatali.

Mortis admoneri grã de benefici-um.

Magni beneficii instar haberi debet, mortis instantis admoneri, ut benignè comparati æternitatem (in qua homini Christiano sunt omnia) inchoemus, quam ob causam meritò à nobis Divinæ Providentiæ gratiæ sunt apendæ: nullam enim facilè gentem in Europa inveneris, cui toties, & tot mortis instantis significationes cœlitus præbeantur. Ejusmodi exempla innumera in *Vestigio Bohemiæ* *Pia Albertus Chanowicki*, ejusque commentator *Joannes Tãmer* uterque Societatis nostræ

Chanowicki in Vestig. Boh. Pa. C. 7.

Sacerdos retulerunt. Prætereo *Albam Dominiam* in *Arcibus Procerum Rosensium*, & *Novodomensium* sæpius apparentem (de qua jam peculiari loco egimus) omitto dicere de *Sacello S. Andæ* in *Arce Smeczna*, ubi imminente *Martinicorum* morte, vel lumina à nemine accensa apparent, vel alia signa insolita eduntur; certè obitus *Jaroslai Comitum de Martinitz* *Regni Bohemiæ Burgravij*, aliòque tempore *Barbara* ejusdem Comitum filix (quam *Serenissimus Marchio Brandenburgi Christianus Wilhelmus* in conjugem accepit)

Novodomensium & Slavaz.

Martinicorum.

rat) multis, mirisque Indicijs præsignificatus est. Familia Equitum *Strogeticzkiorum* albo passere viso, mortis admonetur; *Gemiskij Barones & Equites de Augezd* hydriâ stannicâ sese ipsâ cum strepitu modò aperiente, modò claudente, mortem alicui ex suis vicinam esse intelligunt. In Arce *Rabiscista* grandis est (quam ipse vidi panno nigro instratam *Crucifixi* signo superstante) hæc tanto cum tumultu vi occultâ movetur, & raptatur, ut in vicino subtus pago audiatur, quoties Illustri familia *Dlauhoveskij, Czastolarij, aut Chanovuskij* ab eadem origine descendentes, moriendum est.

Przychovuskiana Baronum, & Equitum vetusta, & militaribus factis inclityta stirps in castro *Skoczicz* mortis clarissimam significationem accipit: nam, si quis moriturus ex ijs venationem coluit, *luisi, & cornua* venatorum perstreperunt, & *canes*, ut in venatione fit, oblatrant; si moriturus est miles, *jaculationes*, & militum quasi in certamen procurrentium vociferationes percipiuntur; si *Musices*, si *Equorum* amator moriturus est, *cantus* personat, aut *Equorum* hinnitus inusitati observantur. Iisdem *Przychovuskij, Przefticij* in Ecclesia mortis significatio datur: reperitur enim *Statua D. Joannis Evangelista* humi in pavimento Templi deposita, cum alias eadem statua in culmine Altaris penes clypeum *Przychovuskianum* consistat. *Equites* notissimi, & pervetusti apud nos *Wanczura* in Ecclesia (sub *Horka* castro, & pago sita) sacrario habent tumulum lapideum (ac nisi me fallit memoria) marmoreum, clari ex sua gente Herois *Georgij Wanczura*; quòd imminente morte alicujus ex ea stirpe per totum saxum, & marmor largissimè *sudat*, cum tamen ad lapidem obfornicem sacrarij nullus imber, nulla pluvia pervenire possit; credebant prius loci accolæ, *Georgium* illum *hereticum Equitem* fuisse: at ego cum illac A. 1650. iter haberem, ex inscriptione

sepulchri demonstravi, & Catholicum, & quod amplius est, *Ecclesia illius Fundatorem, vel Amplificatorem* fuisse. Geminum prorsus sepulchri miraculum Illustrissimis Proceribus de *Kolovurac* concessit DEUS, in *Rocoviensi Ecclesia*, nunc deserti Cœnobij Ordinis *Eremitarum S. Augustini*: quoties enim *Kolovurateo* cuiquam moriendum est, humorem copiosissimum profundit *lapis sepulchri D. Alberti senioris de Kolovurac* Fundatoris Cœnobij illius, qui plenus bonis meritis, in DEUM, & in Cæsarem *Carolum IV.* (quem *Pisis* suo corpore adversus hostes protexerat) Anno 1391. vitâ excessit, eoque loco humatus est. *Nebylovuskiana Equitum Stirps*, quæ nostrâ memoriâ prorsus interijt, in castro suo *Polina* idem habebat mortis indicium, quòd *Misam* audientibus *cerca* in Altari *candela* extingveretur. *Nepomuci* Ecclesia est plurimis *Sternbergicorum* sepulchris visenda; hæc tota noctu facibus collucet à *dextro latere* præcipuè, si *Sternbergicus* virilis sexus moriturus sit, *sinistro Templi latere*, si femina. Paulò ante mortem Illustrissimæ *Ludmilla de Sternberg* (quod ipsos *Nepomuci* vigiles narrantes audivi) ita illustrata nocte *Ecclesia* illa fuit, ut ardere videretur, ideoque accitis *Ædituis* properârunt Templum ingredi, nihil tamen lucis invenerunt. Proceres Bohemi *Sswambergici Albam* quoque *Dominam* (ut *Rosenles*) in *Gynaceum* venientem videbant morituri. *Czerninij in Chudenicz* Originaria Majorum sede, audire ante mortes suorum solent, velut *strudera*, aut *arena* funderentur. In Arce *Kamen* (quod ipso loci Domino *Joanne Christophoro Malovecz* referente didici) ante Equitum illorum mortes in quadam arcis areola discurrere per humum *lumina* solent. *Lobkovicij* ferunt admoneri *campanulis*, vel *nolulis*; *Udalricum de Lobkovicz* narrât *Bruna* monitum *campanulâ* (quam in *cista* clauserat) bis insonante;

Strogeticzkij.

DeAugezd

Chanovuskij.

Przychovuskij.

Wanczura

Kolowratzi.

Dubraw. l. 22.
Hist. Boh.
Ejus. rer. Boh.
l. 3. C. 21.

Nebylovuskij.

Sternbergici.

Sswambergici.

Czerninij.

Malovecij.

Lobkovicij.

Rosenbergi.

Vita Wilhelmi de Rosis M. S. Wenceslai Brzezan.

æ; unde sibi, & filio mortem instare intellexit, quod paucis post mensibus contigit. Ante *Wilhelmi Rosenbergi* mortem, non modò, ut vocant *Albam Dominam* comparuisse, sed Anno 1591. nominatim primâ Novembris, nocte spectra quædam alba, & in albis Equis, eâ *Urbis Crumloviensis* parte, quæ *Fleberg* appellatur, excitatis Civibus, obequitasse, *Wenceslaus Brzezan* commemorat; nisi id retuleris in *Animarum diem*, cujus erat pervigilium, quò quarum noxis sacrificium *Ecclesia Catholica* Divinæ Majestati offerre consuevit.

Rudolfi II. Imp.

Khevenhill. in Annal. Ferdinand. P. 3. ad A. 1612.

Refert *Khevenhill* in *Annalibus Ferdinandi Prage* paulò antè *Rudolfi II.* Imperatoris mortem, *Leonem* seniore, duas item *Aquilas*, quas *Clari* charissimas fuisse constabat, extinctas, mortis Imperatoris significationem aliquam dedisse Anno 1612.

M. S. Codex Carolinae Universitatis. Facult. Philosophica.

Prasagijs & illud forsitan adscribendum, quod *Petrus Codicillus* in universitate Carolina Philosophicæ Facultatis Decanus ad An. 1576. annotavit paulò antè *Maximiliani II.* mortem in fine Septembris, cum ille pro *Rudolfo* filio Rege Romanorum eligendo *Ratisbona* Comitia celebraret, *Prage* post Arcem Regiam in via, quâ in *Silvam Ssarkam* nomine, iter est, ingentem vim colubrorum congregatam, capita, quasi consultarent, conferentium, per decem dies uno in grandi cumulo conspectam esse, cum ad id spectaculum quàm plurimi è Civitate accurrent, idque prudentibus permirum est visum, quòd eo autumnali tempore *Colubri* cavernas potiùs, quàm *Solem* exquirant, post eos dies repetière cubilia, & dilapsi sunt, eoque ipso tempore *Rudolfus Rom. Rex* electus, & 12. Octobris *Maximilianus* obiisse nuntiabatur.

Regni calamitas interitu familiarum præsignificata.

Rebellionem Ordinum hereticorum. Anno 1616. & inde clades ex paucorum eventuras, perfidia, non indubiè prælagisse *Patres* nostros sepe à *senibus*, dum commemorarent, puer audi-

mirum illud (quod in *Originibus Comitum de Guttenstein* observavi, idque ex me descripsit *Norbergensis Scriptor*, qui de turbis Polonicis nuper *Librum* vulgavit) quàm plurimas illustres, & vetustas *Bohemia Familias*, quas suo loco commemorabo, circa illos motus extinctas perisse. Refert *Theobaldus Petrus Wok* de *Rosis* postremum stirpis suæ, paulò antè mortem altè ducto suspirio exclamasse: *O misera Bohemia, quanto brevi sudabis sanguine!* eam vocem in *Cassetas* (ut vocant) seu in folia illa cursorum relatum id temporis se vidisse An. 1611.

Coronidem huic Capiti imponam: Majorum nobis traditâ, ac fortasse superstitiosâ nonnihil observatione (quæ, an huc directè spectet, nihil laboro; in *Miscellaneis* certè locum meretur) *Augustum Mensem* (ac præcipuè *S. Rufi* diem 27. Augusti) inter nefastos, atros, & infelicissimos ponentium, quòd is videlicet aliquot maximorum *Bohemia Regum* funeribus consignetur (*Przemyslai, Ottogari II. Wenceslai III. Joannis, & Ludovici* Regum) nihil unquam *S. Rufi* die à *Bohemis* gestum esse feliciter, eâque gratiâ *Carolus IV.* à Pontificibus obtinuisse, ut is dies in Templis *Bohemie*, ritu solenniore *sub duplici*, ut vocant, coleretur, quo *Santissimus ille Martyr*, si quid impenderet calamitatis, propitiatus averteret, periculumque præstaret. Ego nullam *Regno* ab hoc mense, vel die, metuo calamitatem; innocens est omnis mensis, & dies, alijs ex causis, ut nôrunt prudentes, mala nascuntur. Errant, ut ex historicis patet, qui in hunc unum *S. Rufi* diem, omnia illa *Regum funera* contulerunt; deinde, quid mirum, eo mense, quo bella confici plerumque solent, bellicosissimos Reges perisse? alij alijs mensibus perierunt; *stat sua cuique dies, & inevitabile fatum*. Possem læta *Bohemis* quàm plurima recitare, quæ *Augusto Mense*, ac *S. Rufi* die nominatim evenerint. Ridiculus est

Theobaldus Petrus Wok 1611. in Hist.

Augusti mensis dies 27. infelix Bohemie.

Richse-

An quidam numeri Regibus infelices.

Richterius in Oeconomicis suis, qui Regibus alijs alios numeros, *Bohemia Regibus sextum numerum* in Annis, mensibus, ac diebus infelicem esse docuit, duobus, vel tribus exemplis ad id sentiendum adductus. Ego sic existimo: felicibus Principibus, etiam sex-

tum sepe numerum felicem, & oprandum fuisse; infelicibus contra non modò sextum, sed sepe & secundum, & tertium, & quartum infeliciter cecidisse, prudentia omnes numeros explet.

§. I V.

Vaticinia quadam de Regno Bohemiae, tam vetera, quàm nova, deque felici, aut infelici Regni statu.

Przemysli vaticinium.

Prima de Bohemia vaticinatio, nisi fallor, in historijs nostris reperitur, cum ab aratro ad Imperium Przemyslus vocaretur; antiquiorem invenire non potui: est de corylo frondente, tum de mensa: ego Davus sum, non Oedipus, ait ille: Vide quæ nuper attuli Capite 17. §. 2. Coryli vaticinium varij variè interpretantur; lege *Aeneam Silvium*, tum *Dubravium*, & *Hagecium*. Vaticinium hoc Przemysli descriptum eleganter invenies in libro, vinulis, & delicatis versibus scripto, quem Collegium S. J. Pragense Ferdinando III. A. 1627. cum Coronam Regni acciperet, dedicavit. Inter quæ & illud legitur: esse infatis Bohemia, tum eam perituram, cum mensa ferrea Przemyslai (ego aratrum, & vomerem interpretor) ab allophylis devoraretur. *Libussa* vaticinia sequuntur, quæ plurima fuere: de auri, & argenti fodinis Bohemia; de Sancto Wenceslao, & Adalberto; de Praga urbis fortuna, quam à lumine voluit appellari (quia ad humile limen, ait apud Cosmam vaticinans *Libussa*, etiam magni Domini se inclinant) Urbem quam adificabitis, vocabitis Pragam. Ejusdem *Libussa* verba sunt: In Urbe Praga olim bina aurea ascendunt olivæ, qua cacumine suo usque ad septimum penetrabunt Calum, & per totum mundum signis, & miraculis coruscabunt. Has olivas hostijs, & muneribus colent, & adorabunt omnes tribus terra Bohemia, & Nationes reliquæ. Una ex his vocabitur Major Gloria (*Wetššy Slá*

wa / vel *Wetššy Slaw* / per contractionem *Waclaw*) altera *Exercitus Consolatio* (*Wogelch Wogna* quippe vel *Bog* bellum, *etššy* consolari significat) hæc Cosmas. Quæ si verè a *Libussa* prædicta sunt, altiore quàm humano, & Sybillineo prorsus ore, & instinctu edita esse hæc oracula fatendum erit. Alia ejusmodi vaticinia Przemyslo marito jam regnante edita, passim in *Hagecy Annalibus* legi possunt, quem Authorem obvium, & genti nostræ notissimum, describere tædet, pigetque; diligentiam in supervacuis affectare, meum esse non puto.

Memorable in primis vaticinium est Divini, & Apostolici Præsulis *Cyrilli Welehradi*, *Borzivoio* Duci nostro Christianam Religionem suscipere cunctanti, editum (quod plurimi Authores retulerunt) quo, si Christianam amplecteretur fidem, *DEI*, qui Cælum & terram omnipotenti manu creavit, nomine, *Borzivoio* in posteris felicitates maximæ, opes, victoriæ, Regnum, & Imperia promittebantur; similitudine magni fluminis usus est Sanctissimus *Vates*, quod à fluvij minoribus auctum in immensum excrevit. Hæc *Marcomannici Regni in Bohemiam* translatio trecentis ferè annis post *Cyrillum* contigit publicâ totius Imperij, & Imperatoris autoritate perfecta. Consulantur historiæ, & qui omnium diligentissimè hæc tractavit primò *Bohemia Scriptor Christianus de Scala*, *Boleslai Savi filius*, *Borzivoij*

Pontan. l. 1. Boh. Præ.

S. Cyrilli prædictio impleta.

En. Silv. C. l. hist. Boh. legit in An.

Colleg. Pragen. S. J. in Boh. et Bohemia vicinis. An. 627.

Libussa vaticinia.

ofmas Decan Prag. l. 1. p. Boh.

voyj ipsius pronepos, cujus historiam nostræ insertam, & *Notis* illustratam Typis nuper vulgavimus.

S. Adalberti prædictiones.

Haz. in Ann. Pontan. in Bohem. Pa. Bolelucky in vita S. Adalb.

Sanctissimi Præsulis *Adalberti* vaticinium adversus *Wrsowecios*, gentem eâ tempestate non modò Ducibus ex *Przemyslea* stirpe inimicam, sed Religionis quoque Christianæ odio semper mirum in modum flagrantem, deque ejus (*Wrsowecia* stirpis) triplici ruinâ, & exitio, oraculum in *Hagecio*, & *Pontano* legi potest. Pœnis illis exsolutis, & vaticinio impleto, nihil *Wrsowecij*, cæteris *Bohemia* familijs, seu pietate in *DEUM*, seu fide erga *Reges*, seu meritis in *Patriam* concessere.

Vogeno data prædictio.

Apud Majores nostros *Vogeno Ducis* data prædictio diu fuit in honore: *Slavicam Linguam*, quæ in *Bohemia* regnaret, nunquam ex integro ab hostibus *Slavici* nominis, quidquid in conarentur, exstirpandam. Gemina proflus prædictio habebatur *Rudolfo II.* imperrante, cujus author ferebatur *Petrius Codicillus* nobilis Astrologus, eâque in scientiâ & Cæsari *Rudolfo*, & *Bohemia Proceribus* probatus, qui se id ex astris didicisse palàm jaçtare solebat: *Croaticum Bohemia Populum* (sic enim loquebatur) non periturum, quantumvis ad incitas, & egestatis terminos *Bohemia* redigi aliquando contingeret. Utrumque Vaticinium (aut quo alio nomine vocandum prudentes censeant) refert *Gallus Zalansky*. Et certè tot machinæ adversus linguam, & gentem nostram prioribus sæculis (nam de præsentem nihil volo, consultò, dicere) admotæ sunt, ut mirum sit superesse, qui *Bohemice in Bohemia* loquantur, aut qui se inter nos natos fateantur. Quanto sanguine constitit, sub *Ostione Brandeburgico*, plenam Saxonibus, Svevis, & Marchiacis *Bohemia* vindicari? quantum opus fuit *Foannis Luxemburgici* Regis adversus *Bohemos* suscepta consilia enervare, & evertere? Eadem mens *Wenceslao* Nepoti, & *Sigismundo* hujus

Zalansky Codicione s.

fratri fuit, quam, quia postremus in tempestivè, & incautè prodidit, eadem operâ, sibi quod cogitârat exequendi eripuit facultatem, unde cruentissima consecuta sunt bella; propiora ad nos tempora prætermitto. De his quorundam machinationibus latè disserui in *Tractatu de Lingua Slavica præstantia*. De *statu Bohemia* futuro à *Veteribus* per manus tradita jaçtatur prædictio, quam *Weslavianus* Patriæ historice scientissimus prodidit: ventura aliquando (an felicia, an contrâ infortunata, ambiguum est, cum in utramque partem, quod dicitur, valere possit) *Bohemia* tempora, quibus in *Ponte Pragensi* tam pretiosus, & rarus sit futurus *verus Bohemus* (id est, si quid ego intelligo, cordatus, sincerus, antiquæ fidei, & sinè dolo) *quàm esse possit cervus aureis cornibus*. Memoratu dignissimum est, & quoddam vaticinij instar continet, quod *Poloni Scriptores* observant: *Regnum Bohemia, & Regnum Polonia* (quasi in libræ lancibus sederent) uno fortunæ beneficio, ad laudem aliquam, & celebritatem elato, alterum descendere, & deprimi. Accumulant exempla *Miechovius*, & recens Scriptor ætate nostrâ *Piascius*: illum audiamus: *Quo tempore Wratislau Dux Bohemia ab Engelberto Trevirensi Archiepiscopo Praga An. 1087. 17. Calend. Junij coronatus est, penè eodem tempore Regnum Polonia desijt; similiter, dum Universitas Cracoviensis capit, Pragensis defecit; Item dum Reges Bohemia tractis ad se Principibus Silesia glorificati, contra Polonos pro Crucigeris Prutenorum pugnarunt, Reges Polonia humiliati contabuerunt; nunc verò Regibus Polonia exaltatis, & usque in Bohemiam, & Ungariam elevatis (sub Wladislao Casimiri filio, Bohemice, & Ungarice Rege, scribebat Miechovius) Bohemia decrevit.*

Hac est Regnorum Mundi pessima alternatio &c.

Weslavianus in, Eadem sic à Caribis ab 1800

Regna Poloniz & Bohemiz in libra sederentur.

Adrianus in hist. Polon. l. 3. C. 4. Pontan. Pragensi in hist. seu rum temp.

§. V.

*Boleslai Pij Bohemiae Principis Vaticinatio, & salutaria monita morientis.*Hagk in An:
Bob. 444. 999

Boleslai II. Bohemiae Principis cognomento Pij (quem Beati titulo omnis retro honoravit antiquitas (ejus, inquam, morientis suprema ad filium, & nepotes admonitio vaticinationi proxima videtur, quam ex Hagecio nostro in Latinum translata fideliter reddam: fateor, eam longiusculam visum iri, ac fortasse extra sacram, quod ajunt, lineam ferri clamabit, dum vaticinijs solis imminet, *Lector*; at verè aurea Boleslai monita (quibus solis diligenter servatis, ad summam in terra, & cælo gloriam Principes pervenire possint) contrahi, & curtari non patiebantur. Sic ergo loquitur: *Fili mi, sicut non decet Matrem filio nbera negare, ita non convenit, ut Pater filios indonatos relinquat; atque ideò nobiscum dona sua, & gratias dividit DEUS, ut eas nos quoque proximi dividamus. Id satis certum redditum exemplo Abrahami, Isaaci, Jacobi, Tobia, & Matathia; nam quibus isti benedixerunt, à DEO quoque fuere benedicti, & quos rebus humanis, & populo regendo profecerunt, ut Samuel Davidem, & alij alios, idem à DEO confirmati sunt, acris electi, ac benedicti, multa à DEO ad bene regendum auxilia perceperunt. Scito igitur Cili mi, me à Divina Benignitate, precibus Patru mei Sancti Ducis Wenceslai ad hoc avi feliciter gubernasse Bohemiam; jam sentio me ad metam decurrisse, quam vitare nullo modo decet. Te (DEO id jubente) mihi successorem nomino, Tibi benedictionem, & pacem impertior! DEUM que oro, ut ejus gratia in Tuo corde perseveret, nam absque ea, omnia hac monita, qua nunc damus, evanescent! Rectorem te posuerunt, ait DEUS, noli extolli, esto quasi unus ex illis; quoties te esse altiore considerit; meminervis, & insellige te esse mortalem;*

Ex Bohemico verti.

cave dignitatibus vita mortalis effervis! sed illa cogita, qua te in alteram vitam euntem comitabuntur. Mandata DEI scribe in corde tuo, ut custodias, neque Patris tui monita dimittas! In DEI, & Sanctorum ejus honorem Ecclesias construe, (in quibus DEO cultus, & veneratio praestatur) easdem Ecclesias defende, ac saepe ad colloquendum cum DEO invise, in ijs reverenter te gere, ibique non alibi, emixè, & religiosè precare; Sacerdotes DEI servos reverere, liberaliter tracta, & injurijs appetitos tuere. Noli esse sapiens apud te metipsum; aliorum audi consilia, praecipue Amicorum; justè judica, sed non absq; misericordia! viduas, & Pupillos nunquam desere; servos tuos ama; dominationis tuae terminos cum respectu ad justitiam extende; pecuniam avarè non collige; Legibus, qua perturbare rem publicam possent, ferendis abstine; Monetam deteriore facere noli! Memineris Carolum sapientissimum, & potentissimum Principem, cui nos pares non sumus, dum filium suum Philippum pro se Regno imponeret, magno juramento obstrinxisse, nè Libram immutaret, nec leviozem Monetam faceret; nam revera nulla Pestis, nullum bellum, neq; hostium prädationes, & incendia Patrie tantum Populo nocent, quantum frequens Monetam mutatio, & fraudulenta imminutio; quod scelus, est spoliatio, & depredatio Populi Christiani. Nihilominus postea, cum vitescet Justitia, & abundabit iniquitas, exsurgent in Bohemia Principes non Principes, sed saorum subditorum depredatores; non gubernatores, sed raptores immites, & sine misericordia Pecunia inhiantes, qui Divino oculo cernente sine omni pudore, & sine timore DEI, Populum bis, teroe in anno gravabunt tributis, monetam mutabunt cum suorum subditorum im-

Amor Ecclesiarum conicendatur.

Monetae prohibet

Vaticinatio

teritu, eaque ratione ipsimet hanc Regionem vastam reddent, & diminuent, quam ego dilatavi DEO adjuvante ultra Cracoviam ad montes usque, quos Tatros appellant; & tu fili, si simueris DEUM, poteris longius amplificare. Plu-

ra adhuc dicturum Boleslaum Principem imbecillitas mortualis non permisit. Deflevit mortem sui Principis Bohemi omnes, velut si Patrem amisissent. Hæc Hagecius ad verbum, qui Annales suos 1541. scribendo absolvit.

§. VI.

Novum Vaticinium ex Codice vetustissimis literis scripto. Aliud ex Archivo Rosensi. Item vaticinium, quod vocant, sacra Corona.

Vaticinium de Bohem:

Vaticinium, quod jam referam, ex vetustissimo Manuscripto Codice Crumloviensis Bibliotheca ipse ego descripsi. Est liber in octavo (ut dicere solemus, cum in octo folia, chartæ philyra complicatur) corio rubro connectus & afforis ad umbilicos titulum præfert: *Tractatus spiritualis Religiosi*, veteri manu, & caractere totus conscriptus est Liber, eamque præfert antiquitatem, ut ducentos minimum annos superare tuto credi possit; conatus est aliquis Interpretationem adjicere in margine, utrumque bona fide ad verbum exscribo.

hominis coronabitur. Per quatuor annos sequentes fiet in mundo prælia multa inter plures fides sectantes (n) major pars mundi deseretur. Caput mundi erit ad terram, (o) quia filius hominis, & Aquila prævalebunt, & tunc erit pax in toto orbe terrarum, & copia fructuum; & tunc Filius hominis accipiet signum mirabile (p) transibit ad Terram promissionis. Hucusque Prophetia, quam Lectores ex certis causis diligenter perpendere conveniet.

Extat in alio M. S. ejusdem Bibliotheca Codice vetustissimo vaticinium de familia potissimum Rosenbergica, & ejus auxilio reducendæ postliminio in Bohemiam Religionis Catholicæ, cujus vaticinij verba singula uni Anno respondent, inchoaturque An. 1449. usque Ad An. 1529. suntque vocabula illa in summa unum & octoginta. Quæ omnia, cum jam evenerint, supervacaneum est recitare. Uti & illud, quod in Annalibus Germanæ repertum abs se, Zawëta adducit: *Germania interitum duo trisyllaba, mas, & femina maturabunt*; cum, nisi quatenus Germaniæ finitimi sumus, ad Bohemiam non pertineat. Notius & ad Bohemiam propius spectans vaticinium ante proxima Svecica bella Bohemi Proceres habebant in manibus, cujus mihi copiam fecit R. P. Wenceslaus Joannides S. J. qui ab Illustrissimo D. Francisco de Sternberg Bechini Domino, supremo Regni Bohemiæ Præfecto acceperat. An. 1488. Isthoc Prognosticon repertum est in Sancta Corona

(n) id est spiritus male.

(o) propter id significum.

(p) id est signum Crucis.

Vaticinium de stirpe Rosenbergica.

De Germania.

Zawëta in Sibole dicitur anno 1421. ex Argentinensi.

Novum aliud vaticinium, sed minus minutum. V. seq. §.

Prophetia de Bohemia.

(a) Rex oriundus de Francia domo.

(b) id est Bohemiam.

(c) id est Barones.

(d) hæc duo verba dabit scripta fuerunt, neque legere ob antiquitatem licuit.

(e) Ungaria.

(f) terrigenas.

(g) Ungaria.

(h) multos populos.

(i) divitias eorum, & thesaurum.

(k) id est Polonia.

(l) id est auctoritate Pape.

(m) id est terrigenas.

Illium (a) in meliori parte manebit integrum, & veniet in terram Leonis (b) & stabit in agro inter spinas (c) Regni sui. (d) In primo filius (e) hominis veniet ferens feras (f) in brachijs suis, cujus Regnum est in terra (g) Luna, timendus per universum Mundum cum magno Exercitu transiens (h) aquas, & ingredietur in terram Leonis auxilio carentem, quia bestia regionis suæ jam dentibus pellem ejus (i) dilaceraverunt. Illo anno veniet (k) Aquila à parte Orientis aliis extensis (l) super solem, cum magna multitudine pullorum suorum in adiutorium filij hominis. Illo anno castra deserentur, timor magnus erit in mundo, & in quadam parte Leonis erit bellum inter plures (m) Reges; illà die erit sanguinis diluvium, & perdet Liliurn coronam, de qua postmodum Filius

in hunc sensum: Bohemia Regnum non consilio, sed benigno duntaxat Planetarum aspectu regitur, qui cum præterierit, nisi prudenter administratum fuerit, aut desolabitur, aut Alienigenis in potestatem veniet. Exurget Aquila, cujus volatu destruetur Leo; veniet Pullus Aquilla, nidificabitque in Leonis Domo, cujus factus non obsinebit cibum paternum: eligetur autem aliquis, cui Regia dignitas minimè tradetur. Conspirabunt Germania Principes adversus hoc Regnum Bohemia, cujus Magnates affligentur, donec eos Leopardus devoret.

Sinistra profectò, & malè ominata Vaticinatio! quam alij in Cænobio Cisterciensium, quod Spinea, vel Aurea Corona appellatur, dum tumulus in Ecclesia nescio cui effoderetur, reper-

tam; alij ex Corona Regia Bohemia cum fortè Coronam Vladislaus Rex Leopoldici Pater tractaret, excidisse, & in manus illius temporis Procerum devenisse commemorabant. Ego existimo ex Christiani Astronomi Pragensis suâ tempestate clarissimi, plurimisque alijs prædictionibus, non uni Bohemia modò, sed vicinis quoque Provincijs noti defumtam, & quasi ex majore illo vaticinio defractam esse, nam initia conveniunt, finis tantùm discordat. Porro de Christiano, quantus ille vir fuerit, in Libro de Literatis, & Eruditis in Bohemia viris agemus, ut paratam defensionem habeant, qui Bohemia historiam architectantur, cum non desint, qui Christiano (sed falsò) hæreticos crimen impingant.

§. VII.

Prædictio M. Christiani ætate suâ clarissimi Astronomi, ejusque scientia in Universitate Carolina Professoris.

Audiamus igitur Astronomicam illam Prædictionem, quam ego in vetustissimo Codice Bibliotheca Novodomensis Collegij Societatis JESU inveni, èltque à me ex Bohemico in Latinum optimâ fide traducta. Hiatus, quos alicubi Lector videbit, sciat in ipso Codice inveniri.

Regnum Bohemia nullâ vi, neque humanâ providentiâ, sed solis cælestium Corporû conversionibus gubernatur &c.

In Bohemia scissiones erunt: Proceres Bohemi, & Moravi, multæque etiam Civitates separabunt sese à Corona Regni; prodisiones invalescent; Bohemi hærede Regio carebunt usque ad quatuor Reges. Et cum scribetur Anno à Nativitate Domini existim vivere daretur, mori præoptarem: nam & in Bohemia, & in Moravia non bene agerunt, usque ad unionem, & usque ad vitam Regis ab Oriente; Praga seditiones erunt, & sanguinis profusiones. Regem habebunt ab Oriente, & is magis a-

mabit Judæos, quàm Christianos; à suis veneno tolletur. Post multos annos Bohemi, & Moravi dolebunt ob Pragam, ob Hradecium, ob Cutsenbergam. Zatecium prodisione capient Principes Misnenses, & omnes ibidem interiment, nam eo tempore erant Bohemi sine Rege. Frequentia incendia in Regno, atque etiam in capitalibus Civitatibus ex negligentia orientur. Æstus, & nebula erunt, atque siccabuntur; fulgura, & tonitrua graviter saevient; arefcent homines præ timore; diluvia frequentia in Bohemia, vicinisque Regionibus pagos, & Civitates auferent. Ijs Annis frumenta media ex parte putrida colligentur; terra motus, & pestilentie frequentes, & graves erunt, sicut scissio hominum pars consumatur. Surgent falsi prophetae, & volent fidem destruere, disseminantes falsa, & adversa Sanctæ Legi dogmata, sed delebuntur, & igne peribunt. Clerus affligetur, multique ex ijs dispellentur. Cum verò in Bohemia, & Moravia maximâ facunditate

Bohemie calamitates

In Codice M.

xistimo
re jam
impleta
le sub Al-
rto, Ladi
io, & Ge-
gio Regi
is.

atus fuit.

omnia provenient, summa sequetur rerum caritas in omnibus vicinis Provincijs, & hac caritas annona durabit Annis

hiatus.

senes, & pueri fame peribunt, uti & pecudes. Siliginis modicus vendetur grossis probis argenteis.

hiatus.

Altera deinde Pestilentia orietur, & qui antè non perire fame, peste peribunt; & substantiis mortibus in Bohemia dimidia hominum pars peribit; sanguis erit effusus; ad extremum tamen victoria pennis Bohemos stabit, & hostes à terra sua expellent; post hæc erit unus Pastor, unum ovile, una fides, unum baptisma.

Finis bonus Vaticanij.

Hactenus Christanni vel Cristini prædictio; de qua quis sensus Lectoris mei futurus sit, minimè omnium laboro: non enim vaticinijs, alijsque ejusmodi rebus teneri soleo; itaque etsi plures adhuc Prædictiones adferre possim, omitto; ex paucæ ad oblectandum Lectorem sufficient.

Prædictio Ssudi.

Brevissimam Prædictionem pro coronide adjicio M. Nicolai Ssudi à Sema-nina, eamque ex Codice M. S. Carolina Universitatis excerptam: An: 1557. in Aprilis vitâ excessit M. Nicolaus Astrologus maximus, & qui Nativitates privatorum hominum, tum etiam Reipublica mutationes prædicere solebat. Inter reliquas de Regno Bohemia Prognosticationes Anno uno ante obitum scripsit in Regnum Bohemia pervasuros ranculos &c. Nihil additum est præterea. quod reperi, hoc exscripsi.

Dixeram paulò antè omittere me plura quæ in Codicibus MM. SS. legirim Vaticanis (ut erant Majores rerum talium avidi, & percuriosi (circumferebatur initio hujus sæculi (An. 1605.) vaticinium cujusdam Josephi Hispani, quod à Gallo Georgillo descriptum vidi. Nullibi annotatum est, quis ille Josephus, & quo vixerit anno: prædicat defectionem à fide Ecclesiasticorum, Sacerdotum, ac Religiosorum; Ecclesiarum desolationes; Romæ occupationem &c. tum Bohemia gens diu post securam gloriam, &

M. S. Georgilli

& status pristini restitutionem, Civilis Ordinis & Civitatum Bohemicarum fa-luces pro religione conatus; Ungaria excidium, denique læta multa & tristitia; quæ Ego vel omnino fabulosa, vel Lutheri hæresi exoriente, Carolo V. regnante magna ex parte evenisse arbitror; nisi quod de Gloria Civitatum Bohemia nihil adhuc Majores nostri viderint, neque etiam Nos videamus.

Habentur apud Nos plures alix de Regno Ungaria prædictiones, quas velut improbables, & ad hanc rem, quam paro, minimè pertinentes omitto.

De Regno Ungaria.

Celebris in Antiquitate nostra fuit Prædictio Carolo IV. Cesari Patria Patri, data, quam in vetustissimis Codicibus non semel invèni, & Georgillus testatur, se eam longè ante Maximiliani II. Imperium vidisse, & Amicis legisse; Quam, licet ætate Patrum finem acceperit, ad oblectandum Lectorem compendiaro stylo apponam:

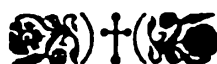
Vaticinium de Bohemia Regibus ex M. S. Codice Carolo Cesari Romæ in Bohemiam viâ Noribergensi redeunti Proceres Aula faciunt indicium, esse in vico proximo Alterstadt quendam Tatarinum (an id nomen ob Tartaricam nationem acceperit, an aliunde, non possum dicere) hunc cæcum à Nativitate, & quasi omniscium callere idioma ta plurima, futura quæ evenerint prædicere, sed non nisi ad unicam quæstionem eodem die respondere. Carolus suorum curiositate & precibus adductus ad hominem venit, & salve, inquit, si es Vir DEI! nam si DEUM non colis, nullam tibi dico salutem! respondit Tatarinus: nuncius sum DEI, tu verò Rex, es Vir DEI: nam Opera tua bona nota sunt, & à DEO probantur. Tum Casar: dic obsecro, quid habes, de amata mihi Patria Bohemia? quàm diu stabit, & quos habitura est Reges? Senex postulat à papyro XII. Elementa literarum formavit: I. K. V. S. A. L. G. V. L. F. M. R. adjecit: quot litera tot Reges! adjuravit hominem Imperator Carolus: explica-

Ex Bohemico veti.

ret,

ret, qua scripſiſſet apertiùs explicuit: I. Pater tuus qui nunc regnat Joannes. K. tu ipſe es. V. Wenceslaus filius tuus. S. Sigismundus alter filius tuus. A. Albertus Auſtriacus gener Sigismundi. L. Ladislaus Alberti filius. G. Georgius Bohemus. V. Wladislaus Polonus. L. Ludovicus Ungarus. F. Ferdinandus Hiſpanus. M. Maximilianus Bohemus. R. Rudolphus Maximiliani filius. Cùm comiciſſet ſenex: quid poſtea, aiſ Imperator? reſpondit Tatarinus: Imperium, & Principatus.

Carolus, cùm plura rogantem audire nollet, actis gratijs diſceſſit, & hæc ſcripta latinè poſt ſe Bohemiſ ſuis reliquit, hæc Thomas Mitùs Vir eruditus in M.S. Aliud vetus M.S. habet: *Zniſetſtwj wrclawé* loco illorum verborum: Imperium & Principatus. id eſt domiatio dubia & incerta. Aliud M.S. adjicit: hoc ſuâ manu conſignavit Carolus 17. Auguſti Anno 1358.

C A P U T X X.

De Habitu Veterum Bohemorum, deque Veſtium, & cætero corporis cultu; nonnulla item de lingvæ ſuæ conſervandæ ſtudio, quod adhibuere Majores.

Veteres Bohemi Polonico habitu induti procedebant.

Bohemi Veteres vicinorum populorum exemplo, varios varijs ætatibus corpori cultus circumpoſuere; antiquiſſimus, & genti ſuppar fuit, quo *Croata, Dalmata, Poloni*, ac cæteræ *Slavica gentes* utuntur, idque imaginibus vetuſtiſſimis adſtrui poteſt, quæ quadringentorum, ac plurimum annorum ſuſtinuerunt ætatem, in quibus habitus noſtrorum non multùm à *Polonico* diſcordans ſpectatur; confirmat hæc Adam Bremeniſ Canonicus priore libro citatus An. C. 1070. ſcribens: *Bohemi ab ijs, qui trans Oderam ſunt Polonis, nec habitu, nec linguâ diſcrepant.* Sed poſtea, perpetuâ vicinæ *Germania* conſuetudine, cùm & connubia, & ludos cum iſdem celebrarent, & *Reges ſuos in Imperio Germanico coronari, & adorari viderent, mixtum aliquid ex ſuo veteri, &*

Germanico conſecerunt; unde gravi-or, & aliquantò ditior habitus evadabat: nam & quâ humeris *brachia* committuntur, *fungoſum* quiddam, & *farſum* ornatùs gratiâ surgebat, cui *aureos, argenteos circulos*, ſeu annulos, imò & *gemmas* inferere conſueverant, idemque erat ſub thorace, ubi ſimile *farſum* apparet, quod *cingulo aureo, vel gemmeo*, ſeu gemmis & emblematis, & circulis aureis diſtincto, coerceretur. Hæc de Proceribus, & Aulicis intellige; nam plerique alij (præſertim *Equites & milites*) uſque ad *Wladislaus* tempora ad An. 1500. (ut mox dicam) *Polonis* fraternæ genti habitu ſimiles procedebant in publicum. De *Feminarum veſtibus* hoc loco ſermo mihi non erit: nam illè longè priùs, quàm viri, *Germanicarum Matronarum, & Virginum* cultus, (quòd peregrinitas illa maritis piacere videretur) aſſumſere.

deinde Germanico.

Matronarum habitus.

L. s. C. 6. f. 19. b.

§. I.

Imagines quaedam vetustæ, ex quibus habitus, & tota vestitûs Antiqui ratio cognosci possit. Adversus eos, qui vetera Monimenta abolent in parietibus, munditiæ inutili prætextu. Belli, & Pacis habitus diversi apud Bohemos.

Principum
omnium
Bohemici
effigies.

ANtiquissima Imago Regum duorum *Wenceslai II. & III.* in pelliceis pallijs stantium in *Aularegensi Ecclesia*, curiosis, & emissitijis, ut Plautinè dicam, oculis ante omnia examinanda est; ac istud exiguum. Majus illud, & mille oculis intuentum, videlicet *Ducum omnium, & Regum Bohemia*, inò & *Interregum* ad unguem exactæ Effigies, quas in *Arce Novodomensis Procerum Slavatarum* habemus; (ut jam antè innueram) unicum hoc ex vetere *Bohemia* cimelium remansit. In *Arce Pragensi* quondam, Imagines ejusmodi ab omni memoria conservatæ, à regnantibus semper auctiores, in Regijs cubiculis, & præcipuè in *Vesere Palatio* pendebant; eas sibi per facilitatem Regum, *Novodomenses Proceres*, ac nisi fallor, *Henricus*, expingi ab optimo artifice curarat, Patriæ totius, & gentis suæ singulari felicitate; siquidem Anno 1541. 2. Junij, quo *Praga minor* conflagravit incendio, etiam *Arx Sancti Wenceslai* & in ea *Imagines Regum*, de quibus loquimur, conflagrârunt; ac istæ *Novodomenses* pereuntibus illis hodiè que supersunt; quas ego malè ordinatas, propter *Interreges* præcipuè, qui non suo loco ponebantur, jubente Excellentissimo Comite *Ferdinando Slavata* Stirpis suæ *Novodomensis Gubernatore*, non parvo labore disposui, & ad rationem temporum ordinavi, ut quæ que in illo elegantissimo Palatio, suo, sibi que debito loco, usquè ad *Augustissimum Imperatorem*, ac *Regem nostrum LEOPOLDUM*, spectaretur. In eadem *Arce Novodomi* sunt complures vetustissimæ *Procerum* Effigies togatorum, & sagatorum, *Meinhardi*

Effigies Procerum.

de Novadomo (etsi nomen, seu titulus non adsit) perlegans, ad bellum profecturi, & jamjam, ut manus ostendit, Ensem stricturi; item *Margarita Comitissa de Guttenstein* Sponsæ *Vokonis Rosensis* in auro; ex qua satis divitiæ, & luxus illius sæculi intelligitur; tanta est ubique gemmarum, & auri lux, ut *Reginam* te videre putes, & extot margaritis unam constare margaritam. Ibidem in Ecclesia *Beatissima Virginis*, Effigies visitur *Adami de Novadomo Cancellarij* togata cum libellis supplicum, visu dignissima; contra vero ad *Crupnam* in Divæ Virginis Ecclesia (quæ plena est miraculis) *Albertus de Kolovrat* isidem *Cancellarius*, sed armatus expressus est; quod antiquitatis monumentum improvido (nè quid dicam magis) consilio, dum inalbare Ecclesiam statuisset aliquis, abolevisset, & calce superinduxisset, nisi ego rationibus, & cum illæ apud hominem inconsultum parùm possent, etiam precibus impetrâssem, ut Picturæ parceretur. Similem errorem admissum sæpe dolui in vetustissima Ecclesia *Sancti Wenceslai Vesero-Boleslavia*, ubi superfluo munditiæ studio, non modò vetustissimæ *Procerum* nostrorum Effigies, & tituli, & stemmata, & marmora elata ex *Templo* (quod quo jure fieri possit, non video, ementibus eum locum pretio *Fundatoribus*, & *Benefactoribus Ecclesiarum*) sed ipsum etiam sacrum *Divi Wenceslai Indigestis* nostri sanguinem in *Templi* parietibus ab octo propè sæculis lucentem, calce induci curaverat *Loci Decanus*, pridem fato extinctus; nolo nè stomachum mihi, aliisque moveam, plura hujusmodi adferre

Sponsæ in
vetusta Bo-
hemia.

Cancellarij
vetus Imago
duplex
togata & li-
gata.

Adversus
eos, qui ve-
tustas effi-
es delet.

D. D.

re exempla. Quàm verò ea sepulchrorum, & lapidum sepulchralium amotio, & mutatio, ipsis defunctis displiceat, & quàm molestè accipiant, moveri, & locum amittere (ex quo Fideles, præcipuè ab eadem stirpe orti, eorum memoriæ, vel saxi admoniti, *DEUM* pro illis orent, ac comprecentur, & *sacris*, animas Majorum suorum prosequantur) illustre documentum patrum memoriâ editum, in vita manuscripta Dominæ *Helena Docyana* legi potest: Fundatum erat Ordini Cisterciensi Cænobium Anno 1264. die octavâ Assumptionis *Beatissima Virginis à Smilone Wiczowicy Domino* in Moravia, gente *Cunstadao*, quod *Smilo* à se *Smilheim* iussit appellari; hoc Cænobium postea ab hæreticis vastatum, & desertum, tota Familia *Cunstada* (priùs à *D. Arklebo de Wiczkorova* redemptum) An. 1494. *D. Boczkoni Kuna de Kunstat*, & in *Buchlovu* cum omni jure tradidit; qui *Ecclesiam* reconcinnare aggressus, Anno 1497. die *S. Severini* vivis excessit, & quia optimè de sacra illa *DEI* domo meritis erat, dignissimo loco ante Altare majus in Monasterio *Smilheim* est tumulatus. Patrum igitur memoriâ *Helena Docyana* nata illustrissimâ *Ungarix* stirpe *Dominorum de Revvey*, *Ecclesiam* illam jacentem, & opis egentem An. 1616. instaurare cœpit. Studium erat *Dominæ*, postquam solidâsset, & instruxisset omnia, pavimentum *Ecclesie* æquare, ideòque omnes sepulchrorum lapides emovebat, & foras efferri curabat; brevi ad sepulchrum *Boczkoni* perventuri erant *Murarij*, cum quadam nocte, cubile *Dominæ Helena*, *Heros* armatus cum strepitu, ut commotum apparet, ingreditur; quærit *Helena* Matrona optima, quis esset, & quid vellet? *Boczko sum de Cunstas* (respondit) *hujus quondam loci Dominus. & Ecclesie instaurator. Quid tibi venit in mentem, ô Dominæ, Tumulum, & quietem meam sollicitare? hunc ego mi-*

M. S. Vna.

Cura Mortuorum nè noveantur

hi locum Ecclesia benefaciendo comparavi; cave, saxum, multòque etiam minus ossa mea moveris, & tractari nè sinito! alioquin hunc locum quietis mea, vel infelicitate tuâ, vel tuorum tnebor! his dictis evanuit. Quæsit deinde *Helena* in *Archivis Boczkoni de Cunstas* nomen, & quod de beneficijs ipse dixerat, notatum invenit, ac Tumulum ejus intactum reliquit, ut hodièque videmus. Jam & alterum, cum semel digredi à proposito cœperim, ostendam, videlicet: *antiquitates Imaginum, & picturarum in parietibus Ecclesiarum non facillè abolendas (ac multò etiam minus Martyrum sanguinem pro Christo effusum) sed omni potius studio conservandas.* Audivi non semel ab ijs, qui *Romam* viderunt, & *Christiane* *Ecclesie* antiquitates diligenter sunt perscrutati, cum *Vaticana Basilica* repararetur; primam *Pontificum Romanorum* curam semper fuisse, nè *Pictura* in parietibus (quas *S. Gregorium Magnum*, aliosque Romanos Antistites curâsse constabat) parietibus dejectis perirent, inventumque esse, & conductum grandi pecuniâ *Artificem*, qui id præstare promiserit, ac præstitit, ut *Imagines* in pariete pictæ, summo artificio, instrumentis acutissimis, unâ cum calce abraderentur, ac postea reparato pariete rursus agglutinantur, eisdemque ipsas *Paries* exhiberet imagines. Simile quiddam *Justus Ryequius* memorat in *Epistolis*, cujus hæc sunt verba: *Heri vidimus factum in prothyreo adis Vaticana, ut Navicula Petri Piscatoria opere Masivo à Giotto Florentino elaborata, parietibus suis excisa, ligneisque tabulatis inclusa, alium in locum deferretur.* Quid igitur, amabò, permovere potuit *Pontifices* ad tantam pecuniam profundendam? nimirum Antiquitatè etiam in *Imaginibus*, & *picturis* venerandam censuerunt, cujus autoritatem, nulla unquam, licèt formosissima *Novitas* superabit. Sed redeamus in viam: Ex his ergo vetustis *Imaginibus*, tam illis,

Picturæ Romanæ ingenti arte in parietibus novis relicte.

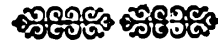
Justus Ryequius in 11. Centenario nova Epistola Epist. 52.

Effigies Majorum Bili-
næ, Bechi-
næ, Crum-
lovij, Tre-
bonæ, No-
vodomii,
Carlsteinæ,
&c.

quæ *Bilina* in Arce, & Ecclesia, quàm in *Bechinensi* Arce, & ejus Palatio, in *Crumloviensi* Arce, & Ecclesia, item in *Trebonensi*, *Nachodiensi*, ac in cæteris vetustis arcibus, & Ecclesijs, ac domibus Procerum, sed ante omnes in Arce *Carlsteinensi*, & *Novodomensi* passim spectantur, habitum Majorum nostrorum, & corporis cultum licebit pernoscere; qua in re duo tempora *Belli & Pacis*, tum etiam status diligenter observanda sunt: *Bobemi* nostri plerique in militiam *loricis* induti & *ferro* cum ipso *Equo cataphracto* horrentes proficisci solebant, ac primùm cataphractura vestibus erat conformis, nisi quòd ferreæ (instar parvorum clypeorum) cuspides in humeris,

& cubitis promicabant; ad lumbos deorsum præcinctorium quoddam hamato opere usquè ad femora dependebat; *gladio* longissimo qui & *sectim* & *punctim* ferire posset, accingebantur; sed postea hæc cataphractura gestari desiit, & cataphracturæ hodiernis similes, in quibus etiam non rarò humabantur, in usu esse cœperunt; quo ritu à *Wladislai* temporibus, id est, propè ab An. 1470. usquè ad nos, in marmoribus, & tumulis videmus expressam Equestrem, & alteram majorem Dominorum Nobilitatem. Porro de *armatura*, & *armis Bobemorum* alius erit dicendi locus.

Cataphractura Bobemica.

§. I I.

Habitus Majorum nostrorum longè ditior nostro. Quando in Bohemia, prima habitus, & vestium mutatio facta sit. Effigies Taboritarum Hussi, Zisca, & de Wladislai Regis temporibus.

Dives habitus Veteris Bohemice.

Universim illud affirmari potest, magnificentiâ, & splendore, atque etiam pretio vestium, nunquam nos Majoribus nostris paria facere posse; nescio quomodo & aurum nostrum pallidius, minusque fulvum, & argentum quodammodo morbosum, & febricitans, si cum veterum metallo compareretur, videtur: materia ipsa vestium, vestes sericæ nostræ, aliâque hujusmodi, panni, & telæ comica mihi videntur, præ antiquis, nec radios illos, & amœnitatem colorum spargunt, nec divitias habent, sed adulterinum aurum, & argentum, velut in Comœdia gestamus. *Francorum Veterum* superbissimum, & ditissimum habitum, *Carolo Magno Imperante*, eleganter descripsit *author incertus S. Galli Monachus* in fine libri I. de gestis *Caroli Magni*; (quem post hujus *Capitis* finem adferemus) ex quo luculenter agnoscimus, longè ætatem nostrâ hoc in genere superari; idem de *Bobemica*

Vetere, quod de *Gallia Carolina* dici potest; nunc in diem quodammodo vestes parantur, & nullo propè ætatis, & hiemis discrimine, levitatem maxime, & tenuitatem amamus, & quærimus: Cùm *Carolus IV. Imperator*, & *Bohemia Rex*, in Gallia olim puer educatus, in Galliam sæpius aut ad Reges, aut ad Pontifices tum *Avensione* sedentes cum *Nobilitate Bohemica* commearet, *Aulici Proceres*, ut cæteris dominantibus, cultu etiam vestium ostenderent, ubi fuissent, aliquam ex eo gloriolam sibi nascituram existimantes, unâ omnes cultum & vestitum *Gallicum* in Patriam retulere; describit ridiculè vestes illas *Hagecius* in historia, sed longè diligentius, qui tum vivebat, *Beneffius de Weitmal Pragensis Canonicus* ad An. 1367. quem omnino svadeo in hoc argumento curiosis legendum.

Gallicus habitus in Bohemia.

Hagecius in des. Boh. Benef. in hist. ad A. 1367.

Francorum veterum habitus.

Henricum Canonicum in Antiquis Lest.

Wladislai Regis temporibus post A. 1471. jam *Gallico* habitu posito, *Bobemi Germanis* esse similes maluerunt, ut

Germanorum habitus in Boh.

vete-

veteres picturæ præbent indicium, quarum paulò antè meminimus. Aliquam de vestitu gentis *Bohema*, quamvis cursim, mentionem fecit Italicus scriptor *Bonsinius*, eo loco, quo *Bohemos & Ungaros* inter se comparavit: *Præceteris*, inquit, *errarum gentibus, proceritate statura, roborèque corporum, ac pulchritudine, præstantiâ crinuum, & suavitate consuetudinibus, Bohemi sæmè præcellunt; Corpora, comasque plus iusto colunt, in habitu, vestitûque nitidissimi, & perquam molles; ad bella, & voluptates tantùm nati; populares omnes sunt, & affabiles; ad conciliandas quoque amicitias nimis idonei; contra severiores Ungari, & magis agrestes &c.* Ex his non modò vestitus, & habitus corporum, sed etiam animorum, in *Veteribus Bohemis* intelligi potest. Omitto reliqua, quòd ad rem nostram non faciant. *Taboritarum* vilem habitum, & uni militiæ accommodatum, *Silvius in historia Bohemia* depingit; qualem videlicet *Taborij*, dum *Benesvio Crumlovium* peteret, viderat. *Hussi Haresiarcha Magistralem* unà cum Philosophico supercilio vestitum, ad vivum, & verà omnino effigie ex antiquis monumentis expressi fecit *Zacharias Theobaldus in Hussiticis*; *Zissca* vera effigies spectatur colore simplici expressa in *Turri Taboriensis*, quæ ab Authore *Zisskiana* appellatur: stat cataphractus, *Polonico vestitu* persimili, sed sinè cothurnis illorum, soleatus, cui *Angelus* supernè calicem ex Cælo porrigit; ac *cæcus Impere-*

rator Monachi ante se flectentis caput tangit, quæritque manu Sacram Sacerdotum Coronam sinistrâ, dextrâ clavam vibrans, quâ miserum (solâ causâ beatum) improbissimus Cyclops feriat; sed ordinem temporum teneamus. Pace longissimâ *Wladislao*, quem paulò antè dixi, regnante, perfruentibus nostris, maxima luxur vestium accepit incrementa, ut eorum temporum *Comitia* legibus sumtuarijs inveniendis, & ferendis plurimum fatigarentur. Sub *Ferdinando I. Maximiliano II.* multis *Comitiorum* Decretis nimis ille vestium cultus configebantur; præscribebantur panni, telæ, ornamenta capitis, & totius corporis vestitus Civibus, Nobilibus, Equitibus, *Baronibus cum Comitibus* (nam hi duo ordines ab omni memoria communes habent in *Bohemia* prærogativas, neque ullo honoris discrimine separantur) incredibile cupiditatem hodiernam rerum faciem apud nos intuenti videatur, sæpe in *Comitijs* eorum temporum vetari, nè *Rustici filii aureis intextis pellis* incedant, nè *indusia*, & *linea amicula* ad corpus ferant *phrygio opere* elaborata, ac nè quidem *Cameracensem telam* in *Indusijs* permittunt, *aurum* omne vetant in pileis, thoracibus, ac toto farto vestium, in curribus, & phaleris Equorum, quæ ut olim *Rusticis* in tantis opibus Patriæ gravia fortasse, dum vetarentur, fuerunt, sic hodie *Panempotentibus*, ac seminudis, si audirent, vel in egestate risum moverent.

Luxus Vestium Comitij veteris.

Vide Comitiorum An. 1596.

Rusticorum ornatus.

§. III.

De Barba, & Coma Veterum Bohemorum.

Jam *Comam & Barbam*, quamquam in postremis haberi forsitan possint (utpote quas natura quasi abdicat, & abjicit) tamen maximis etiam viris semper curæ fuisse innumeris docemur exemplis. Nota est *caedes Romanorum*, *Patriciæque gentis*

inchoata per *barbam caussam*, cum scilicet senis Romani barbam longiorem *Gallus miles*, captâ Urbe demulsisset; *Otto I. Imperator maximus*, & cuique ante se Imperatori rebus gestis par, si quid juramento, quod mutari nullo pacto posset, firmare vellet, per suam *bar-*

Henricus Brunting in Hist. Brunsvicensi in Ottone Magno.

Bonsin. in hist. Ung. Decade 4. lib. 5. Vestitus & elegantia Bohemico-rum Procerum sub Wladislao Rege.

Effigies Taboritarum.

Hussi.

Zissca.

Barba dignitas.

Livius Dec. 1. lib. Rom.

Cultus apud Bohemos pro diuinitate temporum

Biláov. l. 3. de resuscitat felicitate Piccardorū Bohemicè impresso Noriberga d. 1537.

Barbati sub Rege Georgio.

Cæsaries Veterum.

barbam jurare se dicebat, quam alebat grandem, & decoro artificio compositam; hoc erat jusjurandum omnino sanctum, & verbum sæpe extremi furoris. *Bohemis Veteribus* hæc etiam cura fuit; ac sæculorum discrimen servabant: Vetustissimi *barbam* alebant non maximam, sed mediocrem, majorem tamen, quam nostra ferat ætas, qualem in vetustis Imaginibus *Caroli, Wenceslai, & Sigismundi Cæsarium* videmus: hæresi post An. 1400. exortâ *Milites Bohemi* radi, sed in terrores hostium *mystaces ferre Polonorum* voluerunt; id in consuetudinem postea vertit, atque ita corroboratum moribus fuit, ut *Bilejovius* narrat: si quis olim in Bohemia *barbam grandem* aluisset, ei à Senatu pœnam irrogari solitam, ut ei obtusâ falculâ, aut cultro barba scinderetur, quo dolore Cives admonebantur officij; at brevi & jam ante Annum 1450. rursus *barba in Bohemia longissima* alebantur. Vidi Veterem *Georgij Regis* Effigiem, cui Proceres (ac præcipuè *Georgius Hein* homo ex Germania pestilentissimus, & omnium *Georgio præ ipso Rokiczano* causa malorum) adstabant omnes, barbâ quàm prolixissimis reverendi: Sub *Ferdinando I. Cæsare* in Comitibus apparuit inter Equites *Senex centum*, & plurium annorum, cui barba ultra pectus proluxa descenderat; senis orationem, & honores ei à *Rege habitos*, in ejus stirpis memorijs, suo loco ac tempore, si DEUS vitam dederit, memorabo.

Comam plerumque Majores nostri nutriebant: neque istud in dubium à quoquam potest vocari, quando &

Mathias Rex Ungaria in Oratione illa ad Proceres suos, quâ fugillat *Bohemos*, nimium alendæ comæ studium objicit, qui, ut *Seneca* scripsit, *mallet Rempublicam turbari, quàm comam*; in historijs omnibus, præcipuè apud Bonfinium, si quando describuntur *Bohemi*, Cæsarie longissimâ spectabiles, & egregiè comati describuntur. In *Leonis de Rozmital* Baronis nostri itinere per Europam, & aulas Regum, ac Principum (quod *Stanislaus Parvulovusky Episcopus Olomucensis* ex Bohemico in Latinum Idioma transtulit, & vulgavit) narratur admirationi fuisse in Aula *Philippi Boni Burgundia Ducis*, quod *Leo, & Joannes de Zbiroh* Patruelis, ac cæteriorum Comites, homines militares, tam capillati, & cæsariati procederent. Ad finem prioris sæculi mutata res est, mæque puero, in *Bohemia*, insolitum erat capillum alere; attondebantur penè omnes, relicta tamen ad auriculam utramque, vel alteram veluti crinium flammulâ (*Sticzkam* appellabamus) quam etiam Magistri pueris nobis velut additamentum inutile, & vanum abscindere solebant. Memini me in *Famiano Strada* nostro legere, *Joannem Austriacum* ad lævam temporum partem detorquere solitum capillos, & imitatores invenisse, sic ut qui eo suggestu capitis uterentur, *Austriam gestare* dicerentur; an hæc capillamenti ratio nostræ similis fuerit, alij judicent; sed hæc omnia exoleverunt, & jam cæsariæ adscititiâ, quam removemus, & admovemus, cum luber, senes, juvenes, (penè dixerim viri) fæminas, si vellent, mentirentur.

Bonfin. hist. Ung. Decade 4. l. 2.

Itinerar. D. Leonis à Stanislavo Rozmital. ed. tom. 1.

Quid sit Austriam ferre. *Strada hist. Belgicae Decade 1. lib. 11.*

§. IV.

De Lingvæ Bohemica, seu Slavica conservanda studio, quod Majores nostri adhibuere. Eloquencia quodammodo hæreditaria certis in Bohemia Familijs.

Quanto studio, quantâque curâ constiterit Majoribus no-

stris lingua veteris Slavica (quæ à Slavorum populis in hanc oram ante mille, &

Oppressio
Slavica lin-
gva olim
causam de-
lit turbis.

le, & amplius annos induc̄ta est) ad no-
stra usquē tempora conservatio, non
possum explicare satis; ejus rei in-
numera historix nostræ suppeditant
exempla, ut etiam sæpe hâc unâ de
caussa bella gesta sint; legantur, quæ
Franciscus sui temporis Scriptor, de
Bellu Bohemorum adversus Suevos,
cūm *Wenceslao II. Rex* legitimos an-
nos nondum attigisset, commemo-
rat; *Joanne* Rege apud nos regnante,
deinde *Carolo, Wenceslao, & Sigismun-
do*, quidquid in Patria bellorum, tur-
barum, seditionum ortum est à *lingvæ
Patria contemtu* (si rectè perpendamus
omnia) principium habuit: hâc unâ
propè de causâ Regina *Elisabeth Jo-
annis Regis Conjux*, adversus Maritum
pugnavit, & Inclyti Duces ex *Hazem-
burgicis, Wartembergicis, Waldsteinjs,
Zerotinjs, Landsteinjs, Colovrat. cis,*
& cæteris, etiam cœlesti auxilio (è cœ-
lo *Divo Martyre Wenceslao* quandoq;
descendente) adjuti, *Joannis Regis*
consilia armis turbârunt; *Caroli* Im-
perio innumera *Germanorum* vis in *Bo-
hemiam* quotidie affluens, *Wenceslao*
filio civicis eos Magistratibus improvi-
dè admovente, causam attulit interi-
tûs, & Hæreseos, quam *Hussiu* Popu-
lo, ob Germanorum odia, gratissim-
us, excitavit; nec acriore telo ad
seditionem faciendam, & arma corri-
pienda usus est *Ziska*, quàm odio *Bo-
hemici* nominis, & lingvæ, militibus
explicato, quod inconsultè satis *Sigis-
mundus Cesar* prodiderat. In prælijs
post Annum 1420. in *Bohemis* adver-
sus *Cruce signatos* gestis, pro omni tes-
sera, quæ militibus per aciem dividi
solet, *Bohemorum Duces* nullam ali-
am dabant, quàm voce sublatâ, ali-
quid in procurflu, occurflu, & concur-
flu præliorum, *Bohemicum* dicere; qui
id non possent, & significationem
hanc non darent, pro hostibus habe-
bantur. Nec minùs Togati, quàm
Sagati *Proceres* invigilabant, ne alia,
quàm hæc lingua publicè reciperetur;
& *Carolo IV. primum* (ut ex *Constitutio-*

Omnia o-
lim in Tri-
bunalibus
Bohemicè
perageban-
tur.

onibus Carolinis constat) deinde cæte-
ris omnibus Regibus usquē ad *Ferdi-
nandum II. & III.* sancientibus, con-
stitutum est, ut lites in Tribunalibus
omnibus, supplicum libelli, Emtio-
nes, earumque inscriptiones, aliæque
hujusmodi, quæ publicâ Authoritate
firmanda sunt, nullâ aliâ lingvâ con-
cipi, scribi, & annotari, quàm *Bohe-
micâ* possent, profertque *Codex M. S.*
luculentum exemplum de *Sslickyjs Co-
mitibus*, qui cūm adversus *Cubitenfes*
accusationem *Germanico Idiomate*
scriptam, ad *Proceres* attulissent, sinè
responso fuere dimissi, monitque nisi
Bohemicè causam prosequerentur su-
am, nunquam esse audiendos, quod
illi alteris Comitijs statim fecerunt.
Idem responsum tulere *Carolo-Thermi-
tani* An. 1544. cūm *Hseronymum Co-
mitem Sslicky* germanicè accusassent.
In hanc rem plurimi in Ordinum Co-
mitijs articuli passim leguntur, ac pri-
mum quidem *Carolus IV.* statuerat, ut
Latinè, vel *Bohemicè* (quod à primis
Regni Bohemix initijs factum con-
stat; unde veteres Regum literas *La-
tinè* plerumque scriptas videmus, &
Cancellarij plerumque sacri homines
Episcopi, Prapostisi, Canonici, Decani ad
id lecti) causæ tractarentur; *Georgium*
Rex tamen postea Latinum propè idi-
oma sustulit (cujus erat ignarissimus)
& *Bohemicum* in usum induxit; cūm
igitur ad omnes lites, actiones, causas,
scripturas, necessariò *Bohemicâ lingua*
adhiberetur, contingebat, ut omnes
Civitates Bohemicè loquerentur, &
paucissimæ illæ Urbes Germanis con-
stantes, aut immixtæ, & *Cubitenfis Dis-
trictus*, missis passim in *Bohemiam* in-
teriore liberis ad addiscendam lin-
gvam incumberent; quod si hodie
revocaretur, intra viginti, aut trigin-
ta annos *veterem Bohemiam linguam* in
Civitatibus audiremus. Scio istud
optatum sæpius ab ipsis *Germanis* esse,
at semper eorum, qui *Bohemiam*, nul-
lo Patriæ malo merito, oderunt, con-
silijs, & conatibus interversum. Quid
Gg 3

De Carolo IV.
Paulus Zideh
l. 2. Instructi-
onum ad Re-
gem Georgium

M. S. Wartem-
bergicorum.

M. S. Wilhel-
mi Slavata
Cancellarij in
Apolog. contra
Turco.

Georgius
Rex Bohe-
micâ Lin-
guâ publi-
cas literas
scripsit.

Articuli Co-
mitis.

Comitia Anni 1545. 1556. & aliorum plurium de lingua Bohemica Ferdinando I. Austriaco probante decreverint, quid paulò ante ætatem nostram (1616.) in Universalis Regni Panegyri subscribentibus Wilhelmo Slavata, & Jaroslao Martimicio, statuerint, Acta & articuli Comitiorum demonstrant; Nobilitas præcipuè in sexu imbelliore diu superari non potuit, ut alià, quàm Bohemicà loqueretur. Procerum, & primæ Nobilitatis, maximè senum, potissima fuit cura, quàm disertissimè loqui, & quàm ornatissimè in Comitijs, aliisque publicis conventibus explicare sententiam; celebrantur in Antiquitate nostra plurimi, qui patricià illà, ut ità dicam, Eloquentià ad miraculum excelluere, ut Patrum, & propè nostrà jam memorià Adamus de Sternberg, Adamus de Waldstein Longus cognomine, ex Moravis Carolus Zierotinus, iterum ex Bohemis Wenceslaus de Budovva, ingentis, & flexanimæ cujusdam Facundiæ viribus pol-

Eloquentia
veterumBo-
hemorum.

Familij
quibusdam
hæreditari-
um eleganti-
ssimè lo-
qui, ut olim
Romæ Græ-
chorum &c

lens, Bohuslaus Michalovicinus, aliique innumeri. Lobkoviciorum hæreditaria quædam gloria habebatur, copiosè, & disertè in Comitijs Bohemicè perorare; quod idem priore sæculo Kolovratos, & Szelebergicos (quos Nestores Bohemicos appellatos invenio) ad miraculum Eloquentià præstiterunt. Porro, quid respexerint Majores in ea re nostri prudentissimi homines, & quid eos ad hanc cautelam, & lingvæ unius in Bohemia Regnum, ut ità dicam, conservandum perpulerit, vix hodie sinè invidia possum scribere; si placet, inspiciatur Diva nostra Wartensis, Liber ante viginti, & quod excurrit, annos, à nobis editus, ac præcipuè nostra de Lingva Slavica, 1654. Dissertatio, ad quam Lectores meos invito; est diligenter elucubrata, continens plurima arcana huc spectantia, quæ placitura curiosis, & eruditis Lectoribus, dubitare non possum.

✻ ✻ ✻

§. V.

Lingva Slavica in Misnia, Pomerania, Marchia, Lusatia, Silesia, Carinthia, Carniolia &c. In Curijs Germanicis omnia olim peragebantur Latine.

Slavica lin-
gua olim
usquè ad
mare pro-
tenta.

AD hanc Lingvæ Patris custodiam impellebant, ut reor, & movebant Majores nostros vicinarum Provinciarum exempla, quæ cum olim Slavicè loquerentur, totaque earum Regionù Nobilitas ex Slavici ortum duceret, postea miris artibus (at quorum? non ausim dicere) aut ad servitutem damnata est (quæ de re est insignis querela de Wendis, & Wenedis in Saxonia, aliisque ad Mare Germanicū terris pagatim fervientibus apud Gallum hominem, Henricum Spondanum) aut in novum Populum transivit, ut quod, olim de Synodo, nisi talior, Ariminensi dixit Sanctus Hieronymus, ingemiscens orbis terrarum (dico ego, Misnia, Marchia, Pomerania, u-

Spondan. in
Annal. Eccles.
ad An. 1228.
X. 12.
Ejus hist. rer.
Beh. l. 2. C. 12.
in Notis.
Joan. Histori-
m Nidamum
Tomo I. rer.
Polonicæ

traque Lusatia, totisque ille in Septentrionem terrarum tractus) alium se esse miratus est. Pauca in exemplum ex Mathia Miechovio, qui usquè ad initia superioris, & sui sæculi (An. 1500.) historiam Polonorum deduxit, adferemus, nè (quod turpissimum in historia semper existimavi) sinè Authore, & solis meis conjecturis innixus scribere, & fucum legentibus facere videar; sic ergo L. I. C. II. Miechovius: Lubeca in Polonico Bukovvecz dicitur; Slavici circa Roztok (Rostochium) nominaverunt se Drzeviane, quasi Lignosi, ab abundantia Lignorum alij Travvane, quasi grammosi à copia feni, & abundantia graminis; alij Kasubiane (quod nomen bodæque retinet)

Slavonum
populi ad
mare.

Civitates à
slavis con-
ditæ in In-
feriore Sa-
xonia &c.

ment) à *pliciu vestium*, *Kaſenim plicam* significat, & *Hubringam*. Alij *Pomorane*, penes mare, quia penes id habitârunt. Idem *Miechovius* C. 9. ejusdem Libri enumerat Civitates Germanicæ à *Filijs Lechonis & Leskonis III.* conditas: *Vislavus* condidit *Miecziboc*, quod nunc *Meiſsburg* dicitur, *Sobieſlavus* Caſtrum *Daley*, quod *Dalemburg* vocatur; *Viſſimirius* caſtrum *Viſſimirium* (hodie *Wilmariam*) in *confinijs Weſtſalorum, & Friſonum; Brzemie* (*Brema* hodie) ut ſuſciperet hoſtium. *Brzemie*, id eſt pondus; caſtrum *Srvevin*, Caſtrum *Liſma* (hodie *Liſm* vel *Lineburg*) in *petra lucente* (*Slavienim* noturnum ſplendorem *Liſma* vocant) *Bukovvecz* hodie *Lubek*, Caſtrum *Ratibor*; caſtrum *Lukovv* à quodam *Miclowe* conditum, unde *Germani* *Mickelburg* vocant; Caſtrum *Gilovv*, à *crasſitudine* terra; caſtrum *Roztoky*, à *difſolutione* aquarum; Caſtrum *Verla* à *credulitate*; caſtrum *Zruvanovv* à *vocando* (vocat^{us} enim *Zruvanj* Slavice dicitur) item Caſtrum *Oſtrovv*, ſeu *Infula* (*Guftrau*) in qua *Infula* hodieque ſtant *Teſſin*, *Marlovv*, *Bolel*, *Trebeſovv*, *Wolgolt* (*Wolgalt*) *Czaſny*, *Wolimecz*, & caetera plura, qua *natio Teutonica* occupavit, paucis populis *Slavis* in *rure* hodieque *permanentibus*. Hucusque *Miechovius*. Innumera ejusmodi nomina poſſent proferri *Arcium*, *Oppidorum*, & *Urbium* à *Slavis* conditarum, qua nunc à *Saxonibus*, aliisque *Germanicæ* populis inſidentur. Ut *Marchia Ucrana*, cui, ut ait *Meibomius* (ex *Vitichindo*) *Ucri Slavorum* populus nomen dedere; hinc eorum *Urbes* in *ripa Ucri fluminis*, *Benczlovv*, & *Paſevulky* (*Bentzlaw*, & *Patewlky*) qua nomina ex *Slavorum lingua* descendunt. Quâ verò ratione, & quibus artibus, *Slavorum* populi in *ijs* oris degentes oppreſſi ſint, cum de *Origine Slavorum* diſſererem, explicui in *Epitome hiſtorica*. Quid ego de *Sileſia* loquar, quam univerſam olim *Slavicâ*

lingvâ locutâ, & *Polonia* nomine cenſam, *Polonis Principibus* *Praſtaa gentis* paruiſſe, omnes *hiſtoricorum* *Pueri* (ut *Græcane* dicam) ſciunt. *Henelius* pereruditus *Scriptor*, & *Sileſiæ* ſuæ nobiliſ *hiſtoricus*, ait *gnaviter inſanire illos, qui originem Urbium, & Oppidorum Sileſiticorum, & nomina, aliunde, quàm è Slavica lingua conantur deducere*; aſſignat etiam tempora, quibus in *Sileſiam* *Germani* aſcendere cœperint, & cum *lingvam veterem*, aut nollent, aut non poſſent diſcere, paulatim ſine ſentiu ſuam induxerint; ſed hæc jam antè probata, & poſtea diligentius tractanda, hoc loco inſinuâſe ſit ſatis. De *Carinthia*, *Carnioliâ*, aliisque ad alterum illud *mare Venetum* *Regionibus*, nemo dubitare poſteſt, qui illarum gentium *origines*, & *hiſtorias* examinârit, quin *Slavicâ* *lingvâ* (licet corruptâ) ſint uſi; de quo minùs video dubitari, nam *Carnolicè* loquentes, dum illac iter haberem, *ruſticos* intellexi: de *Carinthia* non minùs certum eſſe debet; audiamus *Annales Ferdinandaos Khevenhülleri*, qui *Carinthiam* optimè noverat, ad *An. C. 1597.* cum enim latiffimè *cerimonias* illas propè ridiculas, quâ *Carinthi Principem* ſibi creare ſolebant, deſcripſiſſet, interrogatur, inquit, *Princeps futurus, Slavonicâ lingua, quâ Carinthi in Regione illa utuntur; hodie omnes actus peraguntur Germanicè*, addit: *neque cerimonias illas ampliùs obſervari*; ultimus qui ſervârit, *Erneſtum* fuiſſe *Anno 1414. ex Domo Auſtriaca*, poſtea nullum. Quod verò paulò ſuperius dixeram, *Acta publica* vetuſtiora ante *Caroli IV.* tempora *Latine* apud nos conſcripta fuiſſe, nullam continere poſteſt *admirationem*, id enim etiam toto *Imperio* ſervabatur, *Rudolfus I. Imperator*, ait *Lehmannus*, *germanicam linguam in Curias, & Judicia induxit, cum antehac Latine ſcriberentur, & proponerentur omnia.*

Henelius in
Sileſiograph.

Khevenhill.
Tomo III An-
nal. Ferd ad
An. 1597.

De Carnis
& Carinthis

Olim in Im-
perio latine
perageban-
tur Acta pu-
blica.

Lehman. in
hiſt Spirenſ.
l. 5. C. 107.

De Marchia
Ucrana.

ſenſum Mei-
bomii l. 3. no-
ta ad Vitikin-
um.

Slavica lin-
gua apud
ſileſios.

Epit. hiſt. rer.
Joh. l. 1. C. 10
Notiæ. & l.
l. C. 10. l. 1.
26. fol. 21.

§. V I.

Carolus IV. in Bulla Aurea commendat Principibus Linguam Slavicam; multi Principes, & præcipuè Otto Magnus Imp. hanc linguam calluit. Lingua Slavica ad peregrinas linguas discendas perutilis. Quàm multum profuit Principi, Populi sui linguam nôsse, ex Sententia Pij II. Pontificis.

*Aurea Bulla
Caroli IV. tit.
ultimo.*

*Principes
Imperij Sla-
vicam olim
callebant.*

*Witkind. l. 1.
hist. Saxon.*

*Cosmas hist.
Boh. lib. 1.*

IN Epitome historica ex *Bulla Aurea Caroli IV.* aliquot plagulas excerpti, omnibus Germanicæ Principibus *linguam Slavicam* commendantis; & sanè superioribus sæculis quàm plurimi *Europa Principes* proferri possent, qui hoc monito *Caroli* sanctè servato, populorum sibi amorem, & aliorum admirationem concitarent: *Saxonia, & Misnia Duces, Bavaria Duces, Palatini, Electores, Archiduces Austria, Reges Ungaria, Caesares, ac Imperatores* quàm plurimos offerunt historix, perfectissimè *Slavicam linguam* callentes, ex quibus nonnullos in ipsa *Epitome* nostra, alios in ea *Tractatione, de Slavica lingua præstantia* adduxi; olim in ipsis propè initijs Germanici Imperij *Ottonem I.* cognomento à rebus maximis gestis *Magnum, Slavicè* optimè locutum affirmat *Witkindus*, qui ei à Sacris, & militix Comes fuit; universim *Saxones Slavus* permixtos, & *Slavicè* locutos quàm plurimos, ex *Helmoldo, Adamo Bremensi, Ditmaro*, aliisque vetustis Scriptoribus liquet. *Ditmarus Episcopus Merseburgensis* in historia sua, præsertim Libro VI. manifestis indicijs ostendit, se non perfunctoriè *Slavicam* calluisse. Perpendat per otium Lector, quæ dixerit, dum *Slavicam* vocem *Ustvice* interpretaretur, tum alia ejus loca, quæ supervacaneum existimo referre; atque hinc fiebat, ut *Vetus Bohemia* primos *Pragenses Antistites* aliquot, ortu *Saxones* habuerit, quos omnes ad *populum prædicasse Slavicè* (verba veterum codicum recito) in historijs nostris legimus. De utilitate, quam adferat Principibus,

Slavicæ lingvæ notitia, videantur *Aurea Bulla* Interpretes in Titulum ejus Bullæ ultimum, præcipuè *Freherus*, tum *Couradus Gesnerus* in suo *Mithridate*, *Joannes Mathias à Sudetis* in subsecivis de origine Bohemorum. Per elegantem Epistolam *Alberti Comitis de Gussenstein* in manibus habeo, *Anno 1544. ad Wilhelmum de Rosis*, qui tum apud cognatum Episcopum *Passaviensem Wolfgangum* stirpe *Comitem de Salmis* educabatur, datam; in qua puerum multis, & severè admonet, ut cum Ephebis, & collatoribus suis *Bohemice* loquatur; ait *linguam Bobemicam (mirabili arcano) viam ad omnes alias linguas, quod exemplo cognovimus, præstruere, & præmunire; ac contra, qui eam in pueritia discere neglexerint, nunquam in ea profectum fecisse; aliæque in hanc sententiam, quæ magis Præceptoris Henrico Scribonio (Viro postea magno, Ecclesiæque Pragensis Præposito) quàm ipsi Wilhelmo crediderim scripta fuisse.*

Quæ hoc loco de adminiculo ad ceteras *Europa* linguas ex *Bohemica* lingvæ notitia attulit *Comes Albertus*, etiam *Exteriorum, Italarum, Hispanorum, Gallorum, Germanorum* testimonio probantur, quos ea de re differentes audivi: testabantur illi *Polonos & Bohemos* nostros eo accentu, tam gnifia, & rectà pronuntiatione *Italicas*, aliarumque gentium difficillimas voces efferre, tam faciliè peregrinum Idioma discere, tam eleganter loqui, ut *Itali ab Italis, Galli à Gallis, Germani à Germanis* sæpissime habeantur. Nôvi ego plurimos ex Nobilitate *Bohemica*, ab illa facilitate, & felicitate laudatos,

Memorabilis observatio Alberti Gussensteini.

M. S. hist. l. 1. Vitæ Wilhelmus de Rosis M. S. auctori: Wenzel Brunn.

Unde accedat, ut Bohemi facillimè peregrinas linguas pronuntient.

datos, nec attinet nominare. Unde verò facilis illa vocum peregrinarum pronunciatio in ijs, qui Bohemicè educati sunt, oriatur, dixi in meo illo, quem antè citavi, tractatu: nulla enim vocalis, aut consonans in *Europais* lingvis reperitur, cui similem *Bohemicus sermo* non habeat, quod ibi disertè, & enucleatè probavi; cæteras quoque *Slavica Lingua* laudes ibidem invenies: esse eam *matricem*, & in confusione lingvarum inter primas genitam ex *Theophilo Raynaudo*, ac cæteris ostendi; multa de ejus amplitudine, & quos populos contineat, dixi, quæ obijciuntur ab ignaris, dissolvi, aliâq; hujusmodi, ut supervacaneum videatur hæc tractare, id enim esset actum agere. Porro, quàm necessaria *Principi*, lingvarum notitia sit, quàmque ea res subiectis populis grata, facile, si id ageretur, exemplis innumeris posset ostendi: *M. Crassus* quinque Græcorum lingvis, seu *Dialectis* jus reddebat in Asia; subjicit *Valerius Maximus*: quod ei maximum *Sociorum* amorem conciliavit. *Æneas Silvius*, postea *Pius II. Pontifex Maximus*, qui priùs in *Principum, Regum, ac Cesarum Aulus* versatus maximarum rerum tractationibus, & arcanis interfuit, sapientissimum tractatum edidit, in quo *Ladislaum Bohemia, & Ungaria Regem* Juvenem optimis præceptis informat; quo in genere, ingenuè fateor, nihil me unquam absolutius legisse. Inter alia, dum agit de ijs, quos *Rex* sibi Juvenes adsciscere debeat: ex his *Juvenibus*, inquit, quidam *Ungaricum, quidam Patrium* (Austriacum videlicet) quidam *Bohemicum*, omnes autem *Latinum sermonem* nôrint, vicissimque obloquantur. Sic absq; labore, & quasi per ludum hæc omnia perdisces *idiomata, & alloqui tuos subditos per teipsum poteris*: nihil est, quod sic *Principi* favorem *Populi* conciliet, quàm *gratia sermonis*; & indignus quodammodo *Regno* videatur, qui *conquerentes, aut aliquid expostulantes Regnicolas* non intel-

ligit. *Avo tuo Materno* (Sigismundum Pontifex intelligit) *maximi cordis Regi tantum profuit linguas nôsse complures, quantum Patri tuo* (Alberto Austriaco) *nocuit ignorasse. Mithridatem, qui regnavit in Ponto, quis non commendat, qui viginti duabus gentibus, quibus imperavit, absque interprete loquebatur? Nec ego te plus Australibus Populis affectum, quàm Bohemis, Ungarisque voluerim. Tui sunt omnes, aequali studio diligendi. Indignam rem agit, esse Platone, qui unam partem Republica sic curat, ut alteram deserat, quæ res maxima sæpe calamitatis causa Principibus fuit. Atque ratio hæc potissima est, quæ nobilissimam Italia Provinciam subtraxit Imperio: quia contenti Patrio solo Reges Teutonici, nimirumque suis affecti Latibus, Italia Regnum neglexerunt. Regna non minus amor, quàm ferrum tuetur, sed amari eum, qui non amat, impossibile fuerit. Amoris autem conciliator lingua commercium; Tibi ergo, cum per atatem licet, intentum esto, ut subditos per te audire, intelligere, & affari possis. Contingunt sæpius aliqua, quæ sibi soli referre Subditi velint, interpreti non fident. Princeps, qui per alium semper loquitur; nihil minus, quàm Regis nomen meretur. Mulieri, ut ait *Homerus*, taciturnitas decus adfert, ac non item viro. Hæc *Æneas Silvius*, quibus tanti Pontificis præceptis à me quidem nihil addi posse puto. De amore Populi per Lingvam conciliando vide *Plinium* lib. 7. hist. nat. c. 27. quem multis prudentissimis in rem eandem sententijs *Sanctus Augustinus* libro 19. de Civitate Dei illustrat. Reges, ac Principes lingvarum peritos nominant, & commendant, *Plinius, Gellius, Valerius, Solinus*; *Cleopatram* etiam ab hac dote commendat *Plutarchus, & Amalasuintam Gothorum* in Italia Reginam *Rex Theodahadus* apud *Cassiodorum*. *Ennius* tria se habere corda jactabat, quòd *Græcè, Oscè, & Latinè* loqueretur; nec inanis hæc*

Laus Principum polyglottorum. Aug. l. 19. de Civ. Dei C. 7. Plin. l. 7. hist. nat. C. 2. & C. 29. Gell. l. 17. C. 17. Valer. Max. l. 8 C. 7. S. in in poly hist C. 4. Plutarch. in vita Marc. Anton. Callid. l. 1. 10. varar. Epist. 4 C. 1. 11. Epist. 1. Gellius l. cit.

eratissimū
st populis
ndire Prin
ipem lin-
uā Populi
xquentem

aler. Max. l.
rr memo-
b. C. 7.

iter opera
Enea Silvij
ad. ad Regē
ob Ladislau.

lemorabi
s senten-
a Pij II.

gloriatio apud rerum humanarum prudentes esse potest, cum veteri Proverbio dicamus: *Qui multas linguas callet, cum totidem hominibus adæquari.*

Notatio in §. 2. Capitis XX.

Sangall. l. 1. de
gestis Caroli
M. Cap. T. 1.
antiqu. lect.

Promiseram nuper, adducturum me ex anonymio Scriptore *Monacho Sangallensi* descriptionem antiqui habitus *Francorum*. Res est scitu dignissima, neque ab ullo scriptore tam diligenter tractata. Erat, inquit, antiquorum ornatus, vel paratura *Francorum*, calceamenta forinsecus aurata, corrigiis tricubitalibus insignita, fasciola crurales vermiculata, & subtus eas tibialia * vel coxalia linea, quamvis ex eodem colore, tamen opere pretiosissimo variata. Super qua & fasciolas in crucis modum * intrinsecus, antè & retro longissime illa corrigia tendebantur. Deinde camisia * cilicina, post hac baltheus spatæ colligatus, qua spatæ primum * vagina, secundo corio qualicumque, tertio linreamine candidissimo, cerâ lucidissimâ roborato ita cingebatur, ut per medium cruciculis eminentibus adperemptionem gentilium * duraretur. Ultimatum habitus eorum erat pallium cænum, vel saphirinum quadrangulum duplex, sic formatum, ut cum imponeretur humeris, antè & retro pedes tangeret, de lateribus verò vix genua * tangeret. Tunc baculus de arbore Malo, no-

* ac

* alius cod.
intrinsecus
& extrinsecus.

* al. glizina.
* al. vagina
sagæ.

* al. auraretur.

* al. contengeret.

*dis paribus admirabilis, rigidus & terribilis cuspede manuali, ex auro vel argento, cum calaturis insignibus præfixo portabatur in dextera. Quo habitu lentus ego & testudine tardior, cum in Franciam nunquam venirem, vidi Caput Francorum in Monasterio S. Galli præfulgens, duosque flores auricomos ex ejus femoribus progressos, quorum qui prior egressus est, proceritatem illius adæquabat: posterior autem paulatim excrescens verticem stipitis sui summâ gloriâ decoravit, & transcendendo contexit. Sed, ut se mos humani habet ingenij, cum inter Gallos Franci militantes virgatis eos sagulis lucere conspicerent, novitate gaudentes, antiquam consuetudinem dimiserunt, & eos imitari ceperunt. Quod interim rigidissimus Imperator idcirco non prohibuit, quia bellicis rebus aptior videretur ille habitus. Sed cum Fresones hac licentiâ abutentes adverteres, & brevissima illa palliola, sicut prius maxima, vendere comperisset; præcepit, ut nullum ab eis, nisi grandia, latissimâque illa longissima pallia consuetudinario precio coemeret, adiciens: Quid prosunt illa putaciola; in lecto non possum eis cooperiri, * cavallians contra ventos & pluvias nequeo defendi, ad necessaria natura secedens tiliarum congelatione deficio. Hac Sangallensis de Carolo M.*

* equitant

C A P U T XXI.

Bohemicam Tellurem plurimo hominum sanguine omni ævo maduisse; Index centum & septuaginta septem præliorum in Bohemia gestorum. Civitates quædam, villæ & pagi, in præliorum area, seu campo, aut per occasionem præliorum excitati.

Quæ causæ in Bohemia tot Bellorum.

Bohemiæ
tellus sæculis
omnibus
cruentata.

Absolutam Regionis alicujus noticiam pertinere semper sum arbitratus, curioso, diligentique Le-

ctori indicare prælia, consignare loca, in quibus furore belluino tot inter se hominum millia concurrerunt, victoresque & victos nominare; quo quidem in genere infelicitatis (nam quo

quo alio appellem nomine nescio) tam felix, & tam fecunda, & renovato Cadmi exemplo ferax semper Bohemia extitit, ut nesciã ullam tam angustam *Europa Regionem*, quam frequentia cædium, & præliorum, & profusione humani sanguinis provocare non audeamus. Porro ipse *Titulus* indicat, eam tantum prælia adducturum, quæ in *Patria*, & plerumque pro *Patria* gessere Majores: nam quæ in *Polonia* & *Prussia* sub Duce *Boleslao*, *Brzetislao*, *Wenceslao*, *Joanne*, & *Carolo Regibus*, & sub *Stigismundo* contra *Crucigeros* pro *Polonia*, & contra *Polonos* pro *Crucigeris*, item sub *Ottogaro*, & prius in *Misnia* & *Saxonia* sub *Boleslao*, *Udalrico*, *Georgio*, aliisque Ducibus, ac Regibus; in *Italia* sub *Friderico*, *Henrico*, & *Carolo Cesaribus*; in *Palastina* sub *Friderico*, & *Comrado Imperatoribus*, in *Germania*, & *Ungaria* sub omnibus propè Regibus nostris gesta sunt, hoc Indiculo complecti mens non fuit; vide *Epitomen* nostram, ubi bella ordinæ temporum prosequimur. Occa-

sio hujus Capituli hæc fuit: Cum ante complures Annos *Chorographicam Bohemiam Tabulam Augustæ* excudi fecissem, *Bohemiã* nostram *Rosa* figurâ expressi: propterea, quod eum florem è *sanguine natum* fabulantur Poëta; convenit *Rosa*, ipsa locorum, & regionis facies, quæ jacentem *Bohemiã* possit constituere; Titulum adjeci: *Rosa Bohemia omnibus sæculis cruenta, in qua plura, quàm 80. magna prælia commissa sunt, hæc primùm formâ excusa*. Mirati sunt plurimi ex Amicis, tot tam angusto in spatio bella confici potuisse. Promisi me suo tempore, ac loco enumeraturum, & finè ambagibus relaturum; en fidem poscentibus exsolvo, neque 80. tantum, sed 176. alterum tantum, eoque amplius pono sub aspectum, quam sic adhuc (fatiscio) quadam diligentiam meam effugient, sed ea, qui observârint, mihi donent, & addant, ac vicisse me expectationem Amicorum fateantur.

Bohemia
Rosæ instar
excusa.

§. I.

Prima Bella in Bohemia gesta ante Czechi in has oras adventum.

Cum defectu monumentorum nullum antiquiorem in Bohemia Populum, quàm Boios, qui ei nomen dederunt, nominare possimus, consequens est: si quæ Boi in Bohemia bella gesserunt, ea demum prima, & antiquissima haberi debere. *Credibile non est*, ait Adlzreiter, *sam longâ temporis intercapedine, Nationem Boicam armis assuetam continuo ferrum condidisse, nec à prima sua immigratione usquè ad bella, quæ cum Cimbris, Dacisque gesserunt, egisse quidquam; sed longè verisimilius est, egregijs factis domi defuisse præcones; multo nimirum literarum silentio sepultrum est, quidquid memoriâ dignum gessere per tot sæcula*. Primum igitur, quod literis consignatum sit bellum in Bohemia

adversus Cimbro habemus, qui suis pulsi sedibus (à *Cimbrica Chersonesoponinsula*, ubi nunc *Dania Septentrionalis* visitur) vel soli melioris amoenitate pellecti, vel fato delati, in *Herzycyniam Silvam*, à Boijs habitatam regionem invaserunt, & à Boijs ejeti sunt. Cimbrorum ad trecenta pugnatorum millia fuisse, apud Scriptores est in confesso. Hi postea *Italiam*, *Illyricum*, *Galliam*, & *Hispaniam* victorijs peragrârunt; quò major Bojorum virtus debet censeri, qui tam formidabilem, & bellicosam gentem Bohemia suæ finibus ejecerint. Quâ parte Cimbrum Bohemiã intrârint, & quo in loco (quod finè multo sanguine fieri non potuit, neque uno fortasse prælio in tanta armorum multitudinè conf-

Sradl I. 9. Geogr.
Lazius l. 7. de migrat. Gentium.

In Anal. Bohem. P. 1. lib. 4. tit. 1.

I.
Prælium ad
versus Cim
bros.

etum est) nullus Scriptorum tradit, adeoque Plautinus ille jocus valeat: *Quod nescio, id nescium srado tibi.*

II.

Prælia ad-
versus Rhæ-
tos.
Strabo l. 4. ge-
ogr:

Secundum bellum, idque prælijs multiplex, *Boijs in Hercynia* intulere *Rhati* veteri odio, eoque internecino furentes, ita ut in *Bojcam*, tum *Bohemiam*, (quod *Strabo* disertè scripsit) frequenter involantes, non contenti sævire in armatos, etiam imbellem turbam, & quidquid erat masculini sexus, cultris immaniter conciderent; repoluisse *Bojos* cladem hostibus dubitari non potest. *Rhati* igitur *Bohemiam* inter primos cædibus, & sanguine complevere. Possem hoc loco augere numerum bellorum, si quæ sub *Crisastro* *Bojo* gesta sunt, *Boijs Hercynijs* imputare vellem; sed *Crisastrius* non *Boijs* nostris, sed ijs *Boijs*, qui ad *Daciam*, & *Pannoniam*, & in *Illyrico* confederant, imperavit, ut ex *Lazio*, & *Adelzreitero* cognoscitur, idque non observatum, plurimis causam præbet erroribus; idemque est de *Marcomannis*, qui postea diversis locis, *cis*, & *ultra Danubium*, apud nos, & in Romanis Provincijs, translati, vel impetratis sedibus habitârunt. Delectus igitur rerum habendus est, nè omnia, quæ à *Marcomannis* gesta, aut tolerata sunt, *Marcomannis per Bohemiam*, & *Moraviam*, & partem *Austriæ ad Danubium* habitantibus, adscribamus; *Lazium* Lector (amabò) consulat, de quatuor diversis *Marcomannorum* sedibus scribentem; quo semel admisso, plurima *Moravorum* bella delentur.

III.

Prælia adv.
Boios.
Velferus in *Bo-*
icis.
Laz. l. c.
Adelzreiter: l. c.

Postquam *Boj Bojohemum* sexcentis circiter annis tenuissent, gravis adversarius exortus est *Maroboduus Rex Marcomannorum*, qui *Bojos* aliquot prælijs fractos domuit, & suis (ut *Velferus* putat) adjunxit, aut (quod verisimilius est, & ex *Tacito* apertissimè ostendit *Adelzreiter*) in *Noricos* expulit; quam ejectionem sine clade *Bojorum* peragi non potuisse, quisque prudens intelligit.

IV.

Maroboduus, qui sibi Regiam *Babi-*

emum nomine (ut pridem probavimus) in *Bohemia* struxit (in *Bojohemo*, id regioni, quam incolebat *Maroboduus* nomen est, verba sunt *Vellej*) quamvis septuaginta millium peditum, & quatuor millium Equitum, ut habet idem *Vellejus*, Exercitum, eumque Romanæ militiæ more instructissimum duceret, *Arminius* prælio congressus superavit; non aliâs majore mole concursum, neque ambiguo magis eventu, ait *Tacitus*, *fasis utrinque dextris cornibus*. Videtur postea *Maroboduus*, etsi jam fractus ab *Arminio*, aliquid tamen ex Provincijs recepisse.

Prælium
Arminij cū
Marobodo.

Tac. l. 1. c. 46.

Novum bellum *Maroboduo* movit *Casualda ex Geronibus Nobilis Juvensis*, qui Regiam *Marobodui* (in *Bohemia*, ut omnes consentiunt, sitam) occupavit. Etsi verò hæc occupatio, corruptis *Marcomannorum* primoribus contigerit, tamen verisimillimum est eadem aliquam, vel in *Marobodui* castello factam; neque enim tantus, & tam potens Rex ad primum *Casualde* adventum, Regno in perpetuum cedere, & ad Romanos profugere, desperatione rerum suarum, coactus fuisset. *Casualda* paulò post à suis in exilium actò successit *Vannius*.

V.
Marobod:
& Casualde
Tac. l. 1. c. 62.

Vannio Marcomannis, & *Quadis* imperanti, circa An. C. 50. *Jubillus Rex Hermundurorum* bellum indicit, & in *Bohemiam* irrumpit. Consertum est prælium oppidò cruentum; victus *Vannius* trajecto *Danubio* ad Romanos profugit.

VI.
Tac. l. 12. c. 29. 30.
Jubillij cū
Vannio.

Ad *Bohemiam* nostram & illud pertinere videtur, quod *Cornelius Tacitus* scribit: *L. Domitium* imperante *Tiberio* cum exercitu Romano flumen *Albim* transisse, longius penetratâ *Germaniâ*, quam quenquam priorum, & ob eam felicitatem insignia *Triumphii* meruisse. De *Marcomannorum* sedibus primis id intelligit *Lazius* pluribus allatis argumentis. cum autem triumphii insignia non decernantur, nisi cæsis hostibus, consecrarium est dicere: *Bohemiam* tellurem

VII.
Tac. l. 4. c. 14.
Bellum cū
Romanis.

Laz. l. 9. c. 14.
Graec. Com.

eo bello sanguine humano irrigatam fuisse.

VIII.
Bellum cū
Trajano.
Volaterr. l. 23.
Antropolog.
Lazius l. 6.

Optimum Principem *Trajanum* *Bohemia* nostram, aut primas saltem in *Bohemia Marcomannorum* sedes vidisse nimis certum puto, constructo super *Danubium* firmissimo ponte, quem postea *M. Antoninus Imperator* dejecit; *Raphaël Volateranus*, & *Lazius* ex Scriptoribus Romanis disertè docent: *Trajanum* de *Marcomannis* triumphum agere potuisse, sed ob innatam animo moderationem, *Romanam Equo* tantum in vectum, & laureatum intrasse; quod eadem in sedibus *Marcomannorum* factas clarissime demonstrat.

vide supra N.
1. & l. 2. Mi-
fellan. C. 3.

Varia deinde bella à *Marcomannis* in *Bojohemo*, seu *Bohemia* remanentibus gesta sunt, sed pleraque extra *Patriam*; deinde, cum terris divisi *Marcomanni* fuerint, & aliqui acceptis agris in *Illyrico*, aliique in locis habitarent, non satis liquidò constat, quinam ex *Marcomannis* bellum moverint. Certiora igitur tantum adferemus, eaque praelia per *Indicem* recitabimus, quibus hostes, *Bohemia* tellurem innocentissimam cruentarunt.

Julius Maximinus Imperator (ut apertissime evincit *Wolfgangus Lazius*) *Moraviam*, *Bohemiã*que, hostiliter intravit. per multa millaria (ita ipse Imperator in Epistola ad Senatum Romanum scribens, loquitur) *Germanorum vicos incendimus, greges abduximus, captivos abstraximus, armatos occidimus, in palude pugnavimus &c. qua non de alio, verba sunt Lazij, Germania tractu possunt intelligi, quam qui hodie in Bohemiam, Moraviãque est sectus.* Atroci hoc bello multum in *Bohemia* sanguinis profusum, Imperator, ut vidimus, gloriatur. Post hac tempora arbitror (addit loco citato *Lazius*) reliquias *Populi Marcomannici* partim in *Pannonias*, *Gallias*que (quibus *Romani* agros sub tributo concesserant, ut mox ostendetur) partim verò ad interiora magis, à *Czechis*, & *Slavis* pulsos recessisse, ubi ad nostram memoriam *Nova*, & *Antiqua Marca* nomina *Provinciarum* manent, *Brandenburgensibus Principibus* subjectarum; quarum *Incola* vulgò, à *Marcomannis* nimirum, *Die Mercker* appellantur. Hæc *Lazius*.

IX.
Lazius l. 9.
Bellum Ma-
ximini a-
pud nos.

Marcomannorum qui-
dam in *Brã-
deburgiam*
recessere.

☉(†)☉

§. II.

Bella à *Czechis* in has oras adventu, usquè ad *Borzivoij* (qui primus ex *Ducibus* nostris *Christi* fidem amplexus est) tempora, in *Bohemia* gesta. *Chronologiae* examen. *Animadversio* de gente *Thuringorum*.

In *Rationario*
Temporum.

Czechum in has oras longè prius venisse, quàm *Hagecius*, atque eum secuti ponant, satis, ut arbitror, libro superiore probatum est, & alibi vehementius, & potentiùs probabitur à nobis; eam nunc *Chronologiam* *Codicillo* & *Weleslavino* insistentes, in enumeratione praeliorum sequemur:

In primis *Czechis* & *Croci* utriusque, mitissime regnantium, nulla in *Bohemia* praelia leguntur; *Przemysl*, qui per *Libusse* conjugium, his successit, primum (quod sciamus) bellum in

sexinas fuit: *Amazones* *Bohemia* *Wlasta Duce*, bellum *Viris* movere; in primo, & secundo certamine (quorum illud circa An. 494. alterum circa 495. utrumque ad Arcem à *laminis* conditam *Dieuvin*, cujus rudera hodieque spectantur, commissum est) in primo, inquam, & secundo certamine *Fortuna* suo sexui favit, cæsis utroque praelio quadringentis, eoque amplius viris. Tercio praelio in *Amazones* gesto, non modò cæsa, sed etiam prorsus in acie deletæ sunt, & si quæ alibi sparæ, redierunt ad sexum. Hoc unum

Bellum *A-
mazonicum*.

Cosmas Dux.
Prag. l. 1. hyst.
Bel.
Hag: in *Ann:*
ad An. 749. &
743.
Sraniky in
Rep. Boi C. 8.
Dubrav Epif:
Olonnc. in
historia
XXI. XII.

unum, omni ævo cruentata, *Bohemia* defuit, ut etiam militum *feminarum sanguine* redundaret!

Straniky Leit.
§. 2.

XIII.
Bellum Ci-
vile.

Hagek ad An.
C. 748.

Nezamysl Przemysli, & Libuſa filius, *Pragensis* Princeps, circa An. Ch. 504. *Tudricho Duce*, post *Bohemia* fines in *Bavaria* feliciter pugnat, ut *Stran- sky* ex *Scriptoribus* Germanis ostendit; at nihil tum in *Bohemia* fufum cruoris puto, sed Anno 504. bellum eidem Principi fuit in campo *Strhovu* ad villam *Rziczaniensem* cum *Rozhomo Duce Caurzimensi*, in quo prælio ferè quadringenti ex utraq; parte humum planxerunt.

XIV.
Aliud Civi-
le,
Hagek ad An.
750.

Civile deinde bellum *Slanenses* inter, & *Zatecenses* circa An. Ch. 506. exoritur; quo primùm *Zatecenses* repulsi, centum quinquaginta amiserunt ex suis; at Anno sequenti *Slanenses* interneccione deleverunt.

Straniky Leit.
XV. XVI.
XVII. XVIII.
Bellum Mo-
ravicum.

Mnata Nezamysli filio ab A. C. 538. res diu cum *Moravis Bohemiam* ingressis, & fodinis argenteis incubantibus, fuit: vario eventu pugnatum: primùm vicere *Moravi*, tum *Bohemi*; bellum post annos sex renovatum à *Moravi*, fugantur, & exduntur *Bohemi*; postremò concursum viribus omnibus, & acie fusi *Moravi*, & fodinis depulsi, *Kyzovium* captum, incensa *Lipnicensis* *Arx*, quam tenebant.

Straniky l. c.

XIX.
Bellum ad-
ver: Saxon:

Vogen Mnata filius, *Misnios, & Saxones Bohemiam* subeuntes, & ausos concurrere, in ipsis *Bohemia* limitibus acie vincit, & profligat.

XX.
Hagek ad A. 809

Gestum deinde à *Zatecensibus* adversus *Rohovvicium Vrſſovicensem* bellum, in quo *Rohovvicus* primùm captus, dein à suis ereptus centum *Lucenses* occidit, propè ducentos in captivitate abstraxit. Anno sequenti *Moravi* reparantes bellum à *Vogeni Ducibus* ad arcem *Chlum* magno numero exduntur.

XXI.
Hagek ad A. 810

XXII.
Iterù adv:
Saxones.

Hagek ad A. 824
Wenc: Ripa in
hist. Zatecens:

Wayslaus Vogeni filius (quem malè cum *Crzezomyslo* confundit *Hagecius*) circa An. Ch. 656. auspiciatur Imperium; quo regnante ad *Zatecium* cruentam illam *Bohemi de Saxonibus*, quo-

rum mille ampliùs cecidère, obtinere victoriam, quam non suo tempore *Hagecius* narravit. Anno post cæsos *Saxones*, *Misniaci* adverso *Albi* usquè *Bilinam* penetrantes, excepti *Bobemorum* insidijs, omnes ad unum (utpote in hostili terra) sunt cæsi.

Crzezomyslum, post Annum *Christi* 710. *Wmyslao* patre mortuo, Principem *Bohemia* creatum, *Civilia* bella primùm, deinde *Moravica* exercuerunt: duodecimo Principatus Anno ad pagum *Tuhonie* à *Wlastislao* *Lucensi* Duce, *Pragensis* *Exercitus Koldio* fortissimo viro cadente, fugatur. *Felix* ciùs adversus *Moravos* altero abhinc anno pugnatum: concursum acie, conclamata victoria, *Moravi* repulsi. *Civile* cum *Wlastislao* *Lucensi* bellum quod ante sexennium conditionibus quibusdam finierant, redardescit; in *Tursko* post *Pragam* prælium inivère, victus, & occisus *Wlastislans*; & si *Dubravio* credimus, *Lucenses* propè omnes (cùm maleficio fugere non possent) ceciderunt.

Neklani Principatus (ut meliores *Scriptores* consentiunt) in *Caroli Magni* tempora incidit; unde (ut hoc obiter innuam) *Chronologia Hagecij* prorsus corrui, qui *Neklanum* Anno 829. natum, & An. 852. Principem nominatum affirmat: nam si *Neklan*, ut ex *Germanicis* etiam *Scriptoribus* probat *Straniky*, cum *Carolo Magno* bellum gessit (quod bellum consensu omnium, qui *Caroli Magni* vitam, & gesta scripserunt, circa Annum 789. gestum est) quàm ratione, cùm nondum natus esset, bellum gerere potuisset? quomodo *Hostivitus Neklani* filius cum *Ludovico Pio* An. 843. *Francofurti* pacem facere? (quod ex *Scriptoribus* iisdem *Weleslavinus* ostendit) quomodo *Borzivojus Neklani* *Nepos* (quem circa Annum 856. in *Moravia* ss. *Cyrillo, & Methodio* prædicantibus, *Christi* fidem amplexum in *Epitome historica* evidenter ostenditur) *Hostiviti* filius esse potuit, cùm *Hostivitus* *Parens*

XXIII.
Hagek ad A. 837

XXIV.
Civile Bel-
lum.
Hagek ad A. 843

Nova bella

XXV.
Sivo in hist.
Bob. C. 10:
Hagek in Ann.
Dubr. in hist.
Bob.

Stran: in Rep.
Bob. C. 8.
Wales. in Ge-
neal. Præ. Bob.
Carbra. Nica
ad Syntam.

Carolan
bella.

Chronolo-
giz Ex-
mea.

An. 853. iuxta *Hagecium* sic natus? sed inexcusabilius, aut certè inconveni-
entius est, quod sequitur, quòdque
jam in *Epitome* nostra pridem repre-
hendimus, scilicet: *Borzivoium ju-
venem* sexto, & trigesimo aetatis obiisse,
nève descriptoris vitium existimes,
eundem An. 874. editum ex *Milosla-
va* affirmat; quod quâ ratione susti-
neri possit, in tanta actionum multi-
tudine, ac varietate, prorsus non vi-
deo. Nam, ut alia omittamus: *Spitih-
naum* tertio decimo aetatis anno,
Wratislaum verò etiam juniorem gu-
bernaculis *Bohemia* admotum à Patre
necessariò inde conficitur; tum illud
(quod propè à ratione, & consuetu-
dine abhorret, idque *Hageciani* ad-
mittere debent) à *Wratislao* quarto-
decimo aetatis Anno *S. Wenceslaum*
procreatum. non enim ante Annum
893. *Wratislaus* nasci potuit, utpote
post *Spitihnaum* fratrem natus, cujus
Spitihnai nativitas ab ipso *Hageko* A.
892. collocatur; atqui juxta eundem
Hagecum (ab alijs etiam priùs) A. 908.
ex Patre *Wratislao* nascitur *Wencesla-
us*; ergo quatuordecimo anno à na-
tivitate Parentis nascitur, & tertio-
decimo Parentis concipitur. Sed nos
ad bella, à quibus nos *Chronologia* ra-
tio paululum abstraxit, redeamus.

Igitur *Neklano* apud Nos regnante
789. bella *Caroli Magni in Saxones*
(quos jam pridem *Franci* oppugnâ-
rant, ut ex eorum *Annalibus* constat)
vicinam etiam *Bohemia* perculerunt,
maximè quòd *Witikingus Saxoniae*
Dux Svatavam Lechi Ducis Bohemiae
(ut habet *Fabricius, Reusnerus, Czechi Itzi Cescorum Ducis*) filiam ha-
beret in conjugio; quod quâ ratione
accipiendum sit, Lib. 2. C. 20. nuper
ostendi: fuit enim hic *Lechus, vel Cze-
chus* partis alicujus *Bohemiae Princeps*,
quem falsò *Cromerus Poloniae Principem*,
alij sinè ulla veterum autoritate
Moravia Regem fecerunt; nos *Bohe-
mum, & Bohemia Ducem* dicimus,
Regia viâ gradientes, quam antiquis

simi Scriptores, *Eginhardus Caroli M. Gener, Annales Fuldenses, Annales Francorum*, à coævis Scriptoribus exarati, tum *Hermannus Contractus*, verbo omnes veteres, qui de *Carolinis* bellis egerunt, & ex recentioribus accuratissimi *Fabricius, Reusnerus, König, Bunting, Weleslavinus, Brunnerus* ostendunt, qui nunquam *Lechum* illum, aut *Czechum, Poloniae*, aut *Moraviae*, aut *Slavorum Ducem*, aut *Regem* sed disertè semper *Behemannum, Boehmannum, Bohemannorum Ducem* fuisse affirmant. Sed ad rem: Exillimo sapius *Bohemos bellis Francorum* involutos, quoties scilicet *Saxonibus* confederatis auxilia mittebant, sed Anno 789. *Carolus Magnus* in ipsos *Bohemos* arma vertisse; brevissimè *Hermannus*: An. 789. *Carolus M. valido undique collecto exercitu Albim fluvium transit, & Slavos praelijs prostratos subjugavit.* Bellum hoc contra *Bohemannos, Vilcos, & Avares* gestum esse aperte testatur *Anonymus Monachus* vitæ *Caroli* Scriptor, idque disertè testatur *Aimoinus*; neque uno praelio, sed praelijs pluribus opus fuisse omnes consentiunt, ac tum *Bohemia* partem aliquam intrasse *Carolus* verisimiliter affirmatur. Quies deinde à bellis (quamvis *Saxonia & Hunnia* negotium *Carolo* facessere non cessarent) in *Bohemia* fuit ad Annum usquè 805. Audiamus *Annales Francorum*: *Nom multò post (805.) Caganus Princeps Hunnorum propter calamitatem Populi sui, Imperatorem adijt, postulans sibi locum dari ad habitandum inter Sabariam, & Carnuntum, quia propter infestationem Slavorum, qui Behemanni vocantur in pristinis sedibus esse non poterant; illi enim omnem terram Hunnorum depopulantes Lechonem tunc Ducem habuerunt &c. Misit igitur Imperator Exercitum suum cum filio suo Carolo in terram Slavorum, qui Behemanni vocantur, qui omnem illorum Patriam depopulatus, Ducem eorum nomine Lechonem (alia lectio habet Bechonem)*

Eginhardus in Vita Caro: M. apud Reuber: Annal. Fuld. editi à Frehero Annales Franc: editi à Reuber: Hermann. in Chron: Fabric. & Reusner l. c. Bunting: in Hist: Brunsvicensi in Witsik: Weleslav. in Genet. Princ: Boh. Brunner: in Annal. Boicm.

XXVI.

Herm: in Chron Anonym: Monach: S. Galli l. 1. vita Caroli apud H. Canisium in Antiquis lect. Annal. Franc: editi à Reuber: Aimoin. l. 4. de gest. Franc.

Nova cum *Carolo* filio bella. XXVII.

Eginhard. in Vita Caroli M. Herm. in Chronico. Annal. Fuld. Monach. S. Galli.

occid-

Annales Francorum apud Reuberum. Fabric: in Origin: Saxon: l. 9. imit: Reusner in Genalog Basil: in Witikingo.

Lechus part: Bohemiz Duc.

occidit. Meminerunt hujus belli etiam *Eginhardus*, *Hermannus*, aliique.

XXVIII.

Annal: Fuld.
editi à Frebero
Hermann: in
Chron.

Anno Christi 806. *Carolus Junior Sorabos* (Srbos) vastavit, & *Miliduch* (nostri Mildrum appellat) Ducem eorum occidit. Item *missio Exercitus* (verba sunt Hermann) *Bohemia vastatur*, quam vastationem multis caudibus confertam non vanè suspicamur.

Ex Gallico Ber-
nardi Giraldi
Tomo I. hist.
Francor: l. 4.
f. 342.

Legati Bo-
hemorum
Oratio ad
Carolus
Junioem.

In hoc tempus referenda videtur Legatio illa Bohemorum ad *Carolus Junioem*, quâ se Pacem servaturos promittebant, ejusque fidei se subdebant. Excelsum gentis animum, & *Veterum Bohemorum* in bellis fortitudinem indicat legati *Oratio*, quam ex vetustis Francorum Annalibus recitat *Bernardus Giraldus Gallus Eques*; in ea (etsi humilem ipse existimet) quisquis diligenter verba, sensusque perpende-rit, excelsam animi magnitudinem latentem inveniet, sic igitur *Carolus*, quem *filium Fortuna* vocabant, alloquitur: *Nos Bohemi ad hanc diem Nominis nostri existimationem armis egregiè tutati sumus; id ostendunt maxima & bello clarissima Nationes, quas Nos acie fusas domuimus; sed illud maximum virtutis nostra testimonium est: quòd nullo bello hæcenus victi sumus. ac si Fortuna (quam Tu apud Te habere) diceris) Nobis quoque faveret, quos sub signis numeras nationes, tot nos quoque Socios haberemus. Olim Nobis favebant Numina, nunc favent Tibi. Non est hac, ô Franci, Virtus vestra, sed fatum quod nostris obstat conatibus. Utere igitur fatu, Princeps Inclite, utere beneficio Temporis, quo nihil est inconstans, nihil volubilius; ubique vicissitudo est rerum ac temporum; Recipe in amicitiam tuam, & fidem, Princeps felicissime, bellicosam hanc Gentem, qua se tibi ultro commisit, idque reputa maximum quod Tibi obtingere potuit bonorum, viris talibus imperare.*

Hic etiam temporibus, aut paulò post, *Neklan Bohemia Princeps* moritur, cui *Hostivitus*, seu *Milehost* in Pragensi Principatu successit.

Anno 814. gloriosissimus Imperator *Carolus Aquisgrani* evolavit in cælum, perpetuus & in se & in filijs *Slavorum*, qui nondum Christo nomen dederant, hostis. Animadversione dignum est: nullam magis adversariam, & magis fatalem *Bohemia* Veteri gentem, quam *Thuringos* illâ tempestate fuisse. De *Thuringo Zbislai Lucicensis Ducis Præfeto*, de *Conrado de Pottenstein Equite Thuringo*, à quo ultimus ex *Przemislæ* gente Bohemice *Rex Wenceslaus Olomucij* indignè confossus est, legantur *Annales*; quantum *Ersurdum* proximis bellis *Svecicis*, *Bohemia* damnorum attulerit, malo nostro sensimus. Porrò *Carolus M.* nativitate quidem *Ingelheimensē* (quidquid alij quidam contrâ sentiant) *conceptione tamen Thuringum Gamansius Soc. Jesu.* Vir eruditissimus, & peramicus, quibusdam ad me datis literis ostendit, quarum hæc est summa: *Virgila castrum, & Dominium vetus, & excellens in Thuringia habetur, ubi Carolus M. est conceptus*, idque ex prædictione *S. Bonifacij Pipino Patri* facta; quod *Carolus* ipse testatur literis publicis, quibus *S. Bonifacio* post tot tempora *Fulda* donat *Virgila Terram Conceptionis nostræ*, verba sunt *Caroli*. Nos domum revocant tempora.

Hostivitus Bohemice Princeps cum *Ludovico Pio* pacem certis conditionibus *Francofurti* fecit (ut habet *Weslewinus* An. 823.) *Annales Fuldenses* habent An. C. 822. quo munera *Francofurtum* à *Bohemis* missa sint *Ludovico*. Domi interea post Annum 834 novus hostis *Hostivito*, & quidem, quod mirè, frater *Mstibojus* exoritur; concurrere Exercitus sub urbe *Cassia* ad pagum *Pistnicz*, & plurimis utrâque ex parte cadentibus *Fragenses* hoc uno, quòd campo non cesserint, vicere. Post annos septem inter *Sukoslauum Bilinensem Principem*, & *Duces Hostiviti*, ad pagum *Trzebussice* prælio decertatum; vicit *Hostiviti* causa; numerus caesorum ad trecentos, & amplius ascen-

Thuringi
quondam
professi Bo-
johemori
hostes.

Carolus M.
in Thun-
gia conce-
ptus.

Wesl: in Ge-
neal.
Hag: ad l.
874

XXIX.
Hag: in An-
Bellum Ci-
vile.

XXX.
Wesl: in Ho-
stiviti.
Hag: ad an-
An:

XXXI. *Stransky C. 8. Exp. Rei. Adversus Saxones.* ascendit, ut narrat *Hagecius*. Paulò antè *Saxones* (circa An. C. 839.) *Bohemiam* discordijs Civilibus scissam invadunt; quos *Stransky* Exterorum Scriptorum autoritate nixus, egregiè repullos affirmat, plurimis ex *Saxonica* gente desideratis.

Ann: Fuldenf: à Fréb. editi. Christiani Bohemi ante Borzivo: An. C. 845. *Ludovicus Rex quatuordecim ex Ducibus Bohemorum cum hominibus suis* (verba recito *Annalium Fuldensium*) *Christianam Religionem desiderantes suscepit, & in octava Theophania baptizari fecit.* Notandum plures tum fuisse *Duces Bohemiae* præter *Pragensem Hostvritum*, deinde illud: *cum hominibus suis*, apertè ostendit, aliquas partes *Bohemiae* ante *Borzivojum, & Pragenses, Christianas* fuisse. Hæc omnia sinè cæde, & sanguine peracta ex eo patet, quòd *Duces Bohemanos* ultrò, & desiderantes ad *Ludovicum Regem* venisse antiqui Scriptores affirmant.

XXXII. *Ann: Fuld. editi i Fræhero. Herm. in Chronico.* An. C. 846. *Ludovicus Rex*, ut habent *Annales Fuldenses, Moravis Rastice, seu Radislao Duce* imposito, *per Bohemanos cum magna difficultate, & grandi damno Exercitus sui reversus est.* Apparet insignem cladem à *Bohemiis* nostris accepisse *Ludovicum*, ac proinde *Bohemiam* sanguine irrigatam.

An. C. 848. *Ludovicus Rex Boëman-*

nos eruptionem molientes per Ludovicum filium suum missâ adversus eos expeditione, contrivit, Legatosque Pacis gratiâ mittere, & obsides dare coëgit. Prælium intercessisse ex verbis *Annalium* cuique datur intelligi. Reddidèrevicem *Bohemi* Anno sequenti 849. cum universus *Francorum Exercitus à Bohemis* cæsus in acie; & qui se in castra fugientes receperant, obsides *Bohemis* dare coacti sunt; impetratumque à victoribus (verba sunt *Annalium*) *ut illasi ab hostibus, & viâ tantum publicâ pergentes in Patriam reversi possent.* Hanc cladem Author *Annalium Fuldensium Rudolfus*, seu quisquis alius, discordiæ & superbiæ *Francorum*, alij *Cacodamoni* adscribunt; sed *superbia, & discordia* satis mali *Dæmones* sunt, ut tertio *Dæmone* opus non videatur. Pax inde per continuos novem annos in *Bohemia* fuit.

Anno 857. In aliqua parte *Bohemia* bellum exarsisse *Annales Fuldenses* ostendunt, cum *Schlawitzæ Wettrachi Bohemia Ducis filius* (alij *Schlawitzagum*, alij *Scalajugarum* legunt) fratrem *Bohemiâ* expulit, quem *Ludovicus Rex Bojorum* restituit in Regnum. Sed hæc incruentè, & magis imperio, quàm armis, & sanguine confecta esse credimus, ideòque non numeramus.

XXXIII. *Ann: Fuld. à Fræhero editi. Herm. in Chr:*

Bellum cæ Francis.

XXXIV.

Ann: Fuld. ibi:

Ann: Fuld:

§. III.

Prælia in Bohemia commissa à Borzivoij Ducis temporibus usquè ad Boleslaum III. seu usquè ad Annum Christi millesimum.

Epit: Circa An. C. 856. *Borzivojus Hostvritum Bohemia Principem & Patrem* amisit, ut in *Epitome* diximus, & consensu totius *Populi Pragensis* Principis thronum conscendit; siluère multis annis bella, cum *legem Christianam* Princeps, ut alibi narravimus, suscepisset. Verisimile existimo, illas quoque A. 869. excursions in *Bavaros, & Thuringos à Bohemis* factas (de quibus agunt *Ann-*

no. Fuld. ad . 869. Herm. in Chr:

nales Fuldenses, & Hermannus) non à *Pragensi Principe Borzivoio*, sed ab alijs *Bohemia* Principibus, qui postea An. 874. cum *Ludovico Rege* pacem fecerunt, inchoatas, ut, quæ sequuntur, ostendunt.

An. C. 872: ingentem cladem accepit *Bohemia Luisberto Archiepiscopo Moguntino* Exercitum ducente: quinque *Bohemorum Duces* cum maxima multitudine devicti: *Suventislaus, Ii*

XXXV.

Ann: Fuld. cit. Bellum cū Francis.

Wis-

Witislauſ, Heriman, Spiſimir, & Moyſlauſ; & alios quidem occiderunt, alios in fluvio *Muldava* ſubmerſerunt.

Jacob: Irſing. In hiſt. Octon: l. 1. C. 6. Regimo in Chron.

Partitio Regnorum inutilis.

Bella Moravica.

Dubrav. l. 3. hiſt. Boh. Hagek ad An. 888.

XXXVI.

XXXVII.

Ludovico Bojorum Rege Ludovici Pij Imperatoris filio, Caroli Magni Nepote An. 876. extincto, tres ejus filij Carolomannus, Ludovicus, & Carolus, ita Regnum paternum inter ſe partiti ſunt, ut Carolomannus Boicam, Pannoniam, Carinthiam, Bohemiam, Moraviam; Ludovicus Franconiam, Thuringiam, Saxoniam, Friſiam cum Lotharingia parte; Carolus Craſſus Alemanniam cum Lotharingia reliqua obtineret. Sed neque primus (maximè quod attinet Bohemiam) neque alter, neque tertius ſectores, Provincias, quas in charta diviſerant, tenuère, cum præda, quam ante Venationem præceperant, nunquam compelli poſſet in retia, neque jure ullo ad eos Principes pertineret; Nos ad inſtitutam narrationem redeamus.

Cum *Borzivojus Pragensis Princeps* Religionis Chriſtianæ proferendæ apud ſuos incumbit, vicina interim Provincia *Caurzimensis* bello acerrimo conſiſtabatur; deſcripſit id bellum à Rege *Moravia Svatoſpluco in Mſtibojum ſenem Caurzimensem* Ducem geſtum, *Dubravius*, neque eſt operæ præcium, dum Indicem texo, tam enucleatè omnia memoriæ prodere. Ter acies concurrere contigit: primoprælio ad *Starkocz* in Bohemia *Mſtibojus*, Moravorum exceptus inſidijs, plurimis deſideratis, ægre ipſe effugit. Reparavit deinde bellum *Mſtibojus*, & *Chrudo* viro præſtantiffimo in ſocietatem armorum adſcito, *Moravos ad Rudovium* cecidit. Laborantibus ſuis *Moravia Rex Svatoſplucus* novas copias ſubmiſit, quæ cum ſeriùs adveniſſent, & non ſatis explorato itinere ad ſuos (quos ceſos eſſe nondum audierant) properarent, à victore *Mſtibogij* Exercitu ſunt deleti; locus hodièque ex re ipſa *Bojanovu* appellatur, atque ita tria anno uno prælia (alijs annos duos faciunt) *Bohemi-*

am cruentarunt. Annum, quo geſta res eſt, *Hagecius*, alii que 888. nominant; crediderim longè priùs, ut etiam illud, quod ſequitur, accidiffe: *Borzivojum* Chriſtianam Religionem amplexum, ægerrimè ferebat idolorum cultui inſanè dedita Nobilitas, eoque progreſſi ſunt, ut etiam in exilium *Borzivojus* pelleretur, quem cum *Slavibor Comes Melnicenſis*, alii que Chriſtiani Dynaſtæ revocare niterentur, Comitijs exinde celebratis, utrâque parte arma clanculum adferente concurſum eſt, & plurimis interfectis, *Borzivojij* pars vicit.

An 891. bellum *Bohemi* adverſus *Bojos, & Thuringos* geſſere, celebri partâ victoriâ, ſed hæc quia extra Bohemiam geſta, omittuntur. Longè glorioſiores victorias hæc tempora deſiderunt, quas Chriſtiani ab Ethnicis Pragensibus reportarunt; ſummatim referam omnia. Sub *Drahomira Feſabelu* imperio, quæ pro parvis filijs *Wenceslao, & Boleslao* regebat Bohemiam, Chriſtiana Religio ſummo in periculo *Praga* fuit, nè omnibus cultoribus neci datis periret. *Palbogum* quendam Urbi *Pragensi* Judicem impoſuerat *Drahomira*, qui intra biennium extincturum ſe *Praga* omne Chriſtianum nomen juraverat: poſt Annum Chriſti 916. *Palbogus* lexcentis armatis Ethnicis ſilentio comparatis, & in domo ſua *Judiciali* (quæ *Richts* hodièque dicitur) occultatis, noctu repente Chriſtianos adoritur; ſed jam emanarat indicium, & Chriſtiani magno numero armati certo in loco cojerant; pugnatum acerrimè pro aris, & focis: nam tota *Praga* in duas diviſa partes adjunxit ſe ſuis; deniq; ex Ethnicis facilè quadringenti, neque pauciores ex Chriſtiano ceciderunt, *Cadmaâ*, ut ita dicam, victoriâ, cum nulla domus eſſet ſinè luètu, & neutra pars viciffet. Paulò poſt majore ſilentio *Palbogus* cum ſuis nocte concubiâ ſinè vociferationibus ullis Chriſtiano- rum certas, & priùs conſignatas domos

XXXVIII.

Hagek ad An.

XXXIX.

Chriſt. de Sa- la in mea: Ludm.

Herm. Contr. in Chron. Dalm. & Fabr.

Præſ. Chri- ſtiano- rum cū Ethnicis.

XI.

Hq. in An.

XII.

mos

XLII. mos invadit; ferò tandem *Christiani* confurgunt, sed perpetrata jam cædes erat, & trecentos amplius *Christianos* in domibus suis interfectos sequens dies ostendit. Eodem ipso anno *Palhogus Judex* gratiâ *Drahomira*, & suorum viribus, ac numero (quo *Christianos* superabat) elatus, aperto Marte in *Christianos*, in ipso Urbis veteris foro invecus est; fortiter ab his excepta vis, & cum hæc omnia à *Palhogo* proficisci non ignorarent, eum unum *Christiani* omnes petebant; quo ille animadverso Domum suam recepit se, atque illuc omni Christianorum vi conversâ, trucidatur; quingenti eo prælio ex utraq; parte desiderati; hinc longa inter Cives pax.

Num. ed.
nrico
cupe.

Wiskind. l. 1.
Saxon.
l. 1. c. 6.

XLIII.

Regnante apud nos Sanctissimo Duce *Wenceslao Henricus Anceps*, postquam *Slavos Hevvellos*, & *Dalemincios* multis prælijs fatigatos, sub jugum misisset, in *Bohemiâ* ascendit, & *Pragam* cum ipso Duce in deditioem accepit; sed *Sanctimonia Wenceslai* miraculis, ut *Wiskindus* innuit, satis perspectâ, eidem *Moraviâ*, & *Regni titulum* contulit, de quo videatur *Epitome*. Porro antequam *Pragam* adveniret *Henricus*, *Saxonicum Exercitum* odio Slavici nominis in *Bohemia* atrocissimis cædibus esse grassatum nihil dubitandum est, cum etiam (ut habet *Wiskindus*) in *Dalemincia* sævierint, & captâ urbe *Gronâ* puberes omnes crudelissimè interfecerint, & pueros, ac puellas in captivitate abduxerint.

LIV.
lum Un
cum.

Jam *Hunni* toti Germaniæ eâ ætate graves, nec *Bohemiâ* intactam reliquerunt, sed cum adversus *Saxones* in *Daleminciam* pergerent, circa An. 934 *Septentrionalem Bohemiâ* captivitate, cædibus, & incendijs (quod illis perpetuum fuit) crudelem in modum pervastârunt.

XLV.
t: l. 1. hist.
in Ann.

Paulò post *Boleslaus* ætatis fervore, sed magis dominandi cupiditate instinctus, bellum non necessarium, ut loquitur *Wiskindus*, inulit *Dobromiro Lucicenfium Duci*, quem acie victum

in exilium egit, *Wlastislaviam* Urbem ejus primariam cepit, delevit, ac diruit multo facto sanguine.

An. C. 938. Occiso, fratris parricidio, S. Duce *Wenceslao*, *Otto I. Imperator* cognomento *Magnus*, primo Imperij sui anno *Boleslaum* adoritur; quatuordecim Annis vario Marte pugnatum. *Æsico Ottonis Dux* primo in *Bohemiâ* ingressu *Boleslaus* copias fudit, & cedere compulit; sed victoriâ elatus, cum improvidè, & securè nimium ageret, *Boleslaus* subito aggressus, *Exercitum Æsiconis Ascania Comitis* internecione delevit. Eadem alterius *Ottomani Ducis Eccardi Comitis* (*Ludolfi filij*) fortuna fuit, commisso ad ipsam *Boleslaviam* prælio; tantâ in hostes cæde grassatus fertur *Boleslaus*, ut nè unicum mortalem effugisse *Wenceslavinus* ex *Chronico Vetere Mansfeldensi* affirmet. At *Otto* Imperator rem totam restituit, & duobus Exercitibus immisissis *Boleslaum* ad deditioem compulit, ut alio in loco narravimus. *Boleslaus Ottoni* sese subjiciens, novo *Pincernatus* honore ornatus, & *amicus Imperij* appellatus est.

Bellum cū
Ottone I.
Cæsare.
XLVI.

XLVII.
Chro. Mansf.
C. 128
XLVIII.

Wesl. in Cal:
hist. 28. Sept.

Epit. & in Luc:
daca hist.

Inter hæc belli tempora, videlicet An. 941. domesticum, & Religionis Bellum exarsit: *Ethnici* inobservati magno numero, nocte *Pragam*, auxilio, & prodicione suorum ingressi, *Domos Christianorum* invadunt, *Cives indefensos*, & imparatos opprimunt, & occidunt. Excitati hoc tumultu *Christiani Pragenses* concurrunt, & suos defendunt; pugnatur strenuè, *Christiani* novo semper suorum affluxu confirmati vincunt, & in fugam hostes avertunt: periè ex *Ethnicis* terdeni super trecentos, *Christiani* septem, & triginta.

XLIX.
Hagk in An:
Bellu Chri
stianorum
cum Ethni-
cis.

Jam verò *Ungari* non amplius, ut nuper, per *transennam* invasere *Bohemiâ*, sed cum ex *Bohemia Hungariam* sibi facere vellent, totâmq; *Bohemorum Gentem* funditus delere stantissent, velut in Patria jam sua Arce, & Urbes condebant. Datum bello ini-

Bella cum
Ungaris.

L. **rium An. 949. quo in Bohemiam ex Moravia, quam servitio premebant, irruentes, pagos, & villas, quæ Moraviam contingit Bohemia, cæsis crudeliter incolis, more suo inflammârunt, Boleslao id adhuc temporis Othomiano bello implicito, ac proinde suis succurrere non valente. Ab eo anno inundata est Hunnorum, & qui ijs serviebant, Moravorum agminibus Bohemia, & misere vexata: duo Boleslai Ducû Exercitus cæsi ad Pragam dissipantur. An. 954. Hunnorum fortuna in Bohemia paulum inclinari cœpit: ab iplo Boleslao Gichan Hunnorum Ducor acie victus, & Welvuarium Hunnorum receptaculum captum est.**

LI. LII.
LIII.

Dubr. l. 5. hist. Boh.

Hæc omnia longè post gesta quidam arbitrantur, idque fieri potuisse fatemur; sed hîc Chronologia examinandæ locus non est, dum in prælijs numerandis versamur, Hagecium, & Dubravium interim secuti sumus.

Post victoriam prope Augustam Vindelicorum de Hunnis An. 953. partam (cui prælio interfuisse Bohemia Ducem Boleslaum ex Wisikindo in Epitome probatum est) Hunni, quamvis jam debilitati, & animo non parum fracti, tamen in Bohemia restiterunt, ausi etiam circa A. 958. prælium offerre, sed virtute Ducis non modò in acie superati, verùm etiam circumpositis, qui exciperent fugientes, internecione ad Caurzimum deleti sunt. Exactis Hunnis respirans Bohemia, rursus post annos ferè sexdecim domestico sanguine purpuratur. An. Ch. 973. Ethnici (quod pridem timebatur) in Bohemia septentrionali consurgunt, & collecto quanto maximo poterant suorum Exercitu in Christianos incurunt. Boleslaus Pius Bohemia Dux Bratisvilitum stirpe Equestri Hrusovianæ editum Christianis præfecit, qui ad Stranovium stratagemate turbavit hostes, & cæsis plurimis compulsi in fugam.

LIV.

Hag. in Ann:

Iterû Christiani cum Ethnicis.

LV.

Hagek.

An. 975. cùm Christianæ Religionis hostes juratissimi, Lucenses, moruri aliquid timerentur, Boleslaus Pius salutaris consilio, nè præveniretur, hostesque nondum paratos opprimeret, subito Christianis ad arma vocatis, Lucenses aggreditur, cogit omnes Christiana sacra suscipere, recusantes occidit; redeuntem Principem ex insidijs aggressi Lucenses reliqui terrorem primum intulere; at, cùm se collegissent Christiani, trecentis, & viginti Ethnicorum peremtis, cæteros fugavere. Hoc prælium inter Pragam & Slanam medio in itinere gestum.

An. C. 976. Ottonis II. Imperatoris Exercitus ad Plsnam stans, Boleslao Pio Bohemia Duce subito irruente egregiè acciditur; reliqui in castra coguntur, quæ vix defensa sunt; Pax secuta composuit omnia. Otto quoque III. An. C. 984. hunc Boleslaum Pium Bello appetijt; at non videtur ullo prælio, sed conditionibus bellum esse finitum.

An. Ch. 991. Mefico, & Boleslaus Pius Fratres, bello civili colliduntur, cum multo Populi sanguine.

Annus 995. ultimos habuit superstitionis, & Idolomania jam in Bohemia morientis conatus: quidquid in Bohemia Ethnicorum remanserat, conjunctis viribus supra Pragam in monte Srnobog è regione Klukovu Castris positus constiterunt; tum aggressi permunire locum, mœnibus, & vallis altissimis cinxere, totamque circa viciniam latè prædis agendis infestare cœperunt. Boleslaus Dux diu hoc impune tulit, ut negligentiores hostes redderet, sed hieme ingruente, cùm valla, & mœnia deseruissent, ut excitatis ignibus foverent corpora, repente, & silentio Christianis militibus citatis in securos, nihil suspicantes noctè irruit, omnesque trucidavit, aut dissipavit. Ex eo tempore Ethnici nunquam justum aliquem Exercitum consistere, & in campum educere potuerunt.

LVI.

Hag. ad A. 975

Bellum cû Ottonis II. Imp.

LVII.

Fabr. l. 2. Origin: Saxon. Aventin. l. 5. Epist. l. 2. C. 11. Fabr. in Ott.

LVIII.

Fabr. l. 2. Origin. Epist. l. 2. C. 12.

LIX.

Bellum ultimum cû Ethnicis.

§. IV.

*Nova Prælia, quibus Bohemia Regio ab An 1000. ad An. usque 1300.
copiosè sanguinem humanum combibit.*

Post Annum Christi 1002. imperante jam *Henrico II. (Sancto Imperatore)* gravia *Bohemia* affligerunt bella, & nisi succurrisset *Henricus*, actum erat de *Patria*: per speciem amicitie, in *Poloniam* extractus *Bohemiae Princeps Boleslaus III.* excæcatus, occisi Aulici omnes & semivivi de muris *Cracoviae* præcipitati, occupata *Praga (Wisebrado)* excepto *S. Henricus Imperator* An. 1004. *Bohemis* periclitantibus auxilio fuit, & cum Exercitu veniens An. 1004. caelesti auxilio, *Polonos (Jaromiro* Principe *Bohemis* imposito) ejecit. (*Zasecenses* præsidium *Polonorum* ipsimet occidere) Rursus cum *Boleslaus III.* dignitate exutus *Jaromirum* bello peteret, idem *Henricus Imperator* opem tulit, atque iterum An. 1010. *Boleslaum* profligavit. Hæc bella multo sanguine sine dubio constiterunt; nos quasi tantum semel *Bohemia* cruore immaduisset, annotamus.

Cum *Polonis* hoc tempore acriter, & sæpius dimicatum est: *Moraviam* illi servitio premere non contenti, etiam *Bohemia* (dum nostri Principes *Jaromirius*, & *Udalricus* de Imperio concertant) aggredi statuerunt; jamque ultra *Zdiar* processerant, cum illis *Bohemorum* ex oppidis, & urbibus, quæ in limitibus sunt, collectus exercitus occurrit; semel, iterumque pugnatam: primo prælio attriti *Poloni*, altero prorsus acti in fugam præcipites; gloria hujus duplicis prælij, & victoriæ penes *Malinenses* (quæ magna, & memorabilis Urbs eo tempore fuit) & *Czaslavienses* stetit. At *Chrudimenses*, qui alterum *Polonorum* in *Bohemia* Exercitum irruentem prope *Bystram* observare debuerant, in insidias præcipitati, propè omnes ceciderunt; hoc limite apud *Trpin* (locum ex cla-

de *Chrudimensium* sic dictum) *Bohemia* ingressi *Poloni*, magnam in illa parte hominum stragem ediderunt, igne & ferro grassantes; quibus Anno sequenti *Udalricus Princeps* vicem reddidit, & fugatos *Moravia* depulit dominatu.

An. 1017. *Boleslaus Poloniae Princeps* latus discessu *Henrici Imperatoris*, & *Ulrici Bohemia Ducis*, Turmam peditem sexcentorum, & ampliùs, viâ *Glaucensi*, prædatum in *Bohemia* immisit; rex sententia non cessit: quippe prædatores excepti insidijs *Bohemorum* propè omnes sunt deleti. Annis exinde duodecim nihil in *Bohemia*, sanguinis profusum invenio, nam *Cæsaris Conradi* exercitu *Beraunam* usque progresso, *Juditha Brzetislai Ducis*. Conjugis prudentia bellum finivit.

An. 1039. *Henricus III.* Imperator animo ad aurum adjecto, quod *Brzetislavus* in *Polonia* collegisset, sibi mitti quàm primùm postulavit, cumque id præstare *Dux* meritò recusaret, An. 1040. bello indicto in ipso *Bohemia* ingressu, in loco, qui *Pivonka* dicitur, à *Brzetislao* cæsus est, plurimè *milium*, & *Procerum* (ait *Hermannus*) *amissis*. Anno sequenti *Henrico III.* cum majoribus copijs *Bohemia* ingresso, cum Regio tota usque *Pragam* arderet, & ferro hostili plurimi mortales caderent, *malis subactus Bohemia Princeps* (ut habet *Hermannus*) dedit se, & *Severo Pragensi Episcopo* potissimum agente, in gratiam receptus, eidem *Cæsari* in posterum charissimus, & bellorum omnium, & victoriarum comes fuit. Gesta deinde à *Bohemia Ducibus* plurima bella sunt (puta in *Stilesia* à *Brzetislao* contra *Polonos* 1042. in *Ungaria* 1047. & sequentibus, in *Moravia* 1049. iterum in *Ungaria*. 1052. à *Wratislao* in *Misnia*, alibique) sed

LXIV.
Dismar. lib. 7.

Bella enim
Henrici III.
Imp.
LXV.
*Herm. in Chro
Schaffn: in Chro
Ursperg. Nam
cler.
Strasby C. 8.
Reip. Boi.
Eps. l. 3. C. 5.*

LXVI.

*Adbold. Epi:
tract in vi-
a S. Henric.
Joannof. in vi-
a S. Henrici.
asm. l. 2. hist.
Yali.
Wlkava C. 26
du: Dubrav.
abric. l. 2.
Drg.*

Bella Polo-
nica.

LX.

Jaromir Cbr.

*Tab. l. 6. fine.
d. C. 18. hist.
Tab.*

XI. LXII.

LXIII.

*Legak ad An.
2. 1012.*

sed hæc omnia ad propositum non faciunt, cum ea tantum prælia indicare statuerim, quæ sanguineis, ut ita loquar, mortibus *Bohemia* funestârunt.

Bellum Civile.
LXVII.

Hag. in Ann.

Satis longo temporum intervallo nihil biberat sanguinis infelix *Bohemia*. Annus 1109. & sequentes multo tellurem nostram sanguine (si ita fas est dicere) fecundârunt: imperium *Bohemia* *Wladislaus Princeps* obtinebat, & cum adversus eum pro *Borziwojo II.* socero *Vigbertus Comes, Lusatia Marchio* Exercitum misisset, à *Wladislao* ad *Bruskam* rivum prælio commisso actus est in fugam.

Iterum bel
la Civilia.
LXVIII.
Dnbrav l. 11.
Hagk ad An.
1110.
Crom. l. 5. hyst.
Polon:

Annus 1110. aliud prælium ad *Trutnoviam*, & ad amnem *Cidlinam* habuit: *Sobieslaus* adversus fratrem *Wladislaum Bohemia Ducem, Polonorum* adduxit Exercitum: *Bohemi* Scriptores, suos, *Poloni* suos vicisse affirmant; mihi perinde est, modò præliorum in *Bohemia* gestorum numerus augeatur.

LXIX.

Fabr: l. 1. in
Adisniacu.
Epit: rer: Boh:
l. 3. C. 10.

An. Ch. 1126. *Lotharius Imperator Bohemia* ingressus à *Sobieslao Bohemia Duce* magno prælio victus est, atque etiam ipsemet *Cæsar* in potestatem *Sobieslai* venit altero die post prælium, (locus ad *Cblumecium* in silvis hodiè que monstratur) cæsa in acie, & in fuga tria *Saxonum & Moravorum* millia, & ex Nobilitate Imperij *quingenti quadraginta*, capti *trecenti*. Agnoscunt hanc victoriam *Germani* Scriptores omnes, quos in *Epitome* nostra citavimus.

LXX.

Otto Frising l.
7. C. 26.
Wales: in Gene:
laros: in M. S.

An. Ch. 1141. cruentissimo prælio ad *Pragam* commisso, *Wladislaus Bohemia Princeps* ab æmulis, & Regni rivalibus ex *Przemyslaa gente* (*Conrado, Ottone, Wratislao, Wladislao, Spithnao, Leopoldo &c.*) victus est; nullum ejus victoriæ pretium fuit, quòd *Conradus Cæsar* confestim affini suo *Wladislao* suppetias cum Exercitu tuleric. *Pragâ* cedentem, penè fugientis specie *Conradum*, cæterosq; *Przemyslai* sanguinis Principes *Wladislaus*

misso fratre suo *Henrico*, lectissimo cum Equitatu persecutus, ad *Stok* oppidum propè *Moravia* limitem ascensus, & terga cadens pugnare coëgit. Jam obtenta erat victoria, nisi, *Henricus* in avijs saltibus inconsultè *Conradum* persequens, & inde rejectus, victoriam certam amisisset è manibus; sed multi ab utraque parte cæsi tellurem suo sanguine morientes pinxerunt.

LXXI.

An. 1149. *Sobieslaus II. Sobieslai I.* filius in *Districtu Plsmensi* absente in terra *Sancta Wladislao Duce* acerrimo prælio dimicat adversus *Theobaldum Ssvihovia gentis Originarium* (cui *Wladislaus Bohemia* pro se gubernandam commiserat) sed vincitur à *Theobaldo*, & capitur. Alij captum *Olomucij Sobieslaum* ab ipso *Wladislao* reduce scripserunt; ego *Pulkavvam, Hagecium, Vveleslavinum*, & vetustissimam eo tempore scriptam *Clasoviensem Historiam* sum secutus. Conciliari negotium posset, si bis captum esse *Sobieslaum*, Anno scilicet 1149. ac deinde *Wladislao* A. 1162. iterum captum esse dicamus, ut narrat *Hagecius*.

LXXII.

Pulkava in
hijt: Boh.
Hagk ad An.
1149
Wales in Gene
Hist: Kistow.
M. S.

Sequuntur *Bella Italica*, ex quibus *Regium* nomen, & *Coronam* sibi paravit *Wladislaus*, quæ utpote extra *Bohemia* patrata, prætereo.

Hagk ad An.
1162.

An. Ch. 1178. *Fridericus Wladislai Regis Filius Friderici Cæsaris* copijs adjutus, adversus *Sobieslaum Bohemia Ducem, Pragam* (sibi fidissimam *Urbanu*) magnis itineribus contendit; ad *Beraunam* *Sobieslaus* æmulo occurrit, & *Fridericum* profligavit; iterum ad *Horzelicium* pagum pugnatum, & *Fridericus* prælio superatus, etiam castris exutus est. Fugienti *Friderico* obvius cum Exercitu *Moravorum* *Conradus Marchio* suppetias tulit, cujus adventu recreatus, collectis etiam ex fuga suis, *Pragam* (quæ mansit in obsequio) redijt, & pro mœnibus urbis *Aciam* instruxit; nec *Sobieslaus* reculavit pugnam: acriter concurrens,

LXXIII.

Hag ad An.
Pulkava ad
An. 1178.
Bella Civil.
LXXIV.

LXXV. sum, Civibus Pragensibus egregiè Victoriâ adjuvantibus, Sobieslaus iugere compulsus, ipsius etiam Friderici ense in fuga (sed leviter) perstrictus, ad Ecclesiam S. Wenceslai in Profsik, pernecitate Equi, ægre licet, evasit; nunquam poltea vel sperare ausus Imperium.

LXXVI. An. 1183. Udalricus, & Wenceslaus Sobieslaus II. fratres Pragam obsidione cinxerunt, quos superveniens Fridericus ad Pragam cecidit, universo eorum Exercitu profligato.

LXXVII. An. 1191. Conrado Bohemia Duce in Italia extincto, Wenceslaus Sobieslaus I. filius Bohemia Principatum occupavit, quem Przemyslus, postea dictus Ostogarus, scripto Exercitu, pugna ad Pragam commisit, deturbavit e solio. Annis post hæc quinquaginta nullum in Bohemia sanguinem effusum publice, & in acie reperio, quo sædus illud, plusquam Civile, sed & sceleratum

bellum An. 1249. Bohemia vidit, cum Ostogarus II. adversus Wenceslaum Regem Patrem surrexit; commisso ad Brixiam pralio, Duces Patriâ vicerunt, atque ipsis castris Ostogarus exuerunt, coactusque est non in amplexus Patriâ ruere, sed ad genua provolutus Regem implorare clementiam.

An. 1278. Ostogarus Rex prodicione Milosæ Rosensis (ut Speculum Honoris Augusta Domus Austriaca disertè tradit) occiditur in acie. Res ad Propositum meum non spectat, sed illa, quæ ab Exercitu Casari Rudolphi sacrilegè sunt patrata (Rudolfo absente) qui non modò profanis, sed nec sacris in Bohemia locis pepercit, & duodecim ditissima Cænobia spoliavit, & flammis delevit; infandæ simul Religiosorum hominum cades perpetrata; quæ longè execrabiliora mihi videntur, quàm si multa Militum millia in acie pugnantium cecidissent.

Ostogari cades.

LXXIX.

Spond. in Ann. Eccl. A. 1278. Num: 12. M.S. Teplensky, Dabraw.

LXXVIII. Franc. in Chr. Prag. T. 2. C. 1.

§. V.

Bellorum in Bohemia gestorum cum sanguine nova series ab An. 1300. usquè ad 1400.

Bella adv: Albertum Cæs. LXXX. Non possum satis explicare legentibus, quàm averso animo hæc tam dira bella, ex quibus plus sanguinis, quàm justæ, & meritæ gloriæ in authores profluxit, commemorem; sed jam alea jacta est, & captum, ut ait Poëta surgis opus, eritque tempus aliquando à cadibus respirandi.

Bella adv: Albertum Cæs. LXXX. Welen. in Wenceslao. Reynald: To: XIV. Annal: Eccl. ad An. 1303. Spiegel der Ehren. L. 2. C. 8. Haged. ad An. 1304.

An. 1303. Wenceslao VI. Regi Bohemia Albertus Imperator bellum indixit, jamque cum Exercitu Custnam usquè pervenit, sed ignominiam sæpius acceptam, ac corruptis veneno fontibus, suorum aliquot millibus amissis, Bojemiâ pulsus est, ut in Speculo gloria Austriaca latissimè narratur. In hac Alberti expeditione immanem, & inauditam feritatem Cumanos (quos Albertus adduxerat) exercuisse commemorat Odoricum, multosque infantes (præci-

puè in Moravia) ad ephippia ut agnellos alligasse, & sale conditos vorasse, ut neque ab Alberto ferri amplius possent.

Mortuo jam Wenceslao II. ejus nominis renovasse bellum in Bohemos Albertum Casarem veteres Scriptores, tum recens Austriaca Gloria Speculum, affirmat; nihilque eo bello effectum, cum Casar neque Custnam (cujus argenti fodinæ præcipuam bello causam dederant) neque Colinum expugnare ullo modo potuisset, cum ignominia ubique rejectus, & cruentis certaminibus debilitatus A. 1307.

Reliquerat in dotalibus Regina Urbibus Imperator plurimam Suevorum multitudinem, qui toti viciniæ crudeliter dominabantur, levibus primùm præliis, à Bohemis Pardubiscensibus, & Litomyslensibus petiti, tandem An.

LXXXI.

Spec. Glor: l: 2. Franc: in Chr. T. 2. C. 20. Chro: M.S.C. Hag. ad 1307.

LXXXII.

Bella adve: Svevos. Hag. ad 1408. Dressin Boh: in Henrico Carintho.

1308.

1308. inter *Opochnam* & *Tratnovium*. decretoriè decertatum: tria millia *Suevorum* in acie cecidisse *Dresserus* affirmat, ex *Bohemis* facilè mille ducentos desideratos scribit *Hagecius*.

LXXXIII.
Hagek 1309.
M S Cuth:
Epu. l. 3. C. 17

Ut nuper *Suevos Albertus Caesar in Bohemiam* advocaverat, sic postea *Misnianos Henricus Dux Carinthiæ* (*Bohemiæ* Rex electus, non coronatus) magnis præmijs in *Bohemiam* invitavit; utriusque odio nationis *Bohemica* flagrantis, Agricolas maximè captivitate, & cædibus infestabant, ut septennio per *Bohemiam* arationes nullæ fieri possent (quod manuscripti Codices narrant) victi necessitate *Bohemi*, arma corripunt, *Joanne de Vartemberg* Duce; bellum totum ad *Pragam* constitit; totis viribus concursum A. 1309. spectante ex Arce *Henrico Carinthio*, cælique tanto numero *Misniani*, ut *Franciscus Canonicus Pragensis* oculatus testis referat, ad maximum spatium, ubi commissum erat prælium, Equos militum, usque ad ventres in sanguine luto aut natasse, aut ambulasse.

Chr: Aula Reg.
Bellum ad-
ver: *Misn:*
Franc. in Chr:
tra. 2. C. 21.
Pulk. in hist.

LXXXIV.
Hag. ad 1310.
Adversus
Carinthos.

An. C. 1310. *Henricus Carinthius* è *Bohemia* fugiens ingentem *Bohemorum* captivorum numerum (pecuniæ causâ) in *Carinthiam* suam trahebat; hos omnes captivos ei pugnando extorsit *Vilhelmus Hasenburgius*, & velut in triumpho *Pragam* reduxit.

LXXXV.
Dres in Rege
Joanne.

An. 1318. Idem *Vilhelmus Hasenburgius* cum parvis *Bohemorum* copijs, Exercitum *Misniacorum* decies, ut *Dresserus* Germanus homo testatur, numerosiorem ad *Zatecinum* cælesti miraculo vicit; aliquot hostium millia deleta. Paulò post, eodèmq; Anno Regis *Joannis Marescallum*, & *Præfectos*, impunè per *Bohemiam*, prætextu necessarij pro Regis Equis pabuli vagantes, & prædantes unâ cum Equis intercepti, sed hoc incruentum fuit; quod sequitur, venit in numerum: An. 1319. Rex *Joannes* à Regina, & Proceribus dissidens, commisso ad *Pragam* prælio ignobiliter ejusdem

Hag: L. c.
adver: *Mis-*
snios.

LXXXVI.
Franc: in Chr:

Vilhelmi in Hasenburg (qui *Carolus IV.* educavit) virtute potissimum, campo depellitur.

Autumnus Anni 1342. *Bavavorum* clade apud *Hagecium* consignatur: irruere magno numero *Bavari* sub montibus *Bohemici* habitantes, ad *Occidentalem Bohemia* partem, & villis ac pagis plurimis ad *Bielam* vastatis, prædâ graves, domuitionem parabant. *Bohemi Chodovve*, redeuntes, in silvis aggressi, cæsis quinquaginta, & ducentis quinquaginta septem captis, dissipavere cæteros; ex captivis, qui se pretio redimere volebant, aut non poterant, viginti septem sunt suspensi. Ultionem multo post tempore Anno 1373. quaesiere *Bavari*, & silentio *Bohemiam* ingressi, suburbia *Tustensia*, & facilè villas tredecim subjectis facibus incendere; sed illis vicem redditam post annos decem An. 1383. à *decem millibus Bohemorum*, qui magnam *Bavaria* partem pervastando omnia peragrârunt, *Hagecius* tradit.

Cessatum postea à prælijs toto, quo *Joannes*, & ejus filius *Carolus IV.* regnârunt tempore, quippe *Joannis* & *Caroli* Exercitus in *Italia*, *Prussia*, *Polonia*, *Bavaria*, *Tirolis*, *Austria*, *Gallia*, *Brandeburgia*, *Austria* iterum, *Moravia*, sed non in *Bohemia* conflixere. *Caroli IV.* in *Potensteinis*, seu *Zampachios* *Bohemici* Dynastas expeditio, tum in prædones, & expugnanda eorum, quæ occupaverant, castra, arma per *Bohemiam* circumlata, *Belli* nomen non merentur. Plus aliquid in *Michalovicis*, & *Rosenbergicos* tentavit *Carolus*, sed bellum hoc civile *Arnestus Pragensis* Archiepiscopus (ut in ejus vita narravimus) in ipso ortu elisit. Sæculum sequens, quod longa Pax neglexerat, compensavit, & parsimoniam illam humani, & patrij sanguinis, nimiam prodigalitate cruentorum scelerum, & sacrilegiorum (proh dolor!) abundè restituit. Sed prius, quam *Sacrorum* hominum, & *Catholicorum* indignas cædes ab hæreticis perpetr-

B
B
H
L

H
H

B
q
P

tas enumerem (nè sanctis scelerata commisceam) *Judaos*, quorum noxio sanguine Tellus *Bohemia* contrahit, expediam.

Adversus
Judzos.
L. XXVIII.
Hag: in Ann:
M.S. Budov:
M.S. Pragense
Wdel in Cal:
M.S. 118. Apr

An. 1389. (*Hagek* Annum sequentem posuit) ipso primo *Paschali* die, *Praga*, cum *Sacerdos Catholicus* ad *agrotum*, *Sacrum Eucharistia Viaticum* apparatu usitato deferret, *Judæi*, lapidibus frequenti jactu *sacram hostiam* excusere *Sacerdoti* è manibus; coorto inde *Christianorum* clamore, cum factum insuper, seque unà defenderent, nullo sexus, ætatisve discrimine,

à furente *Papâ* ò sunt in *Urbe* sua delicti; *Infantes* tamen *Judaorum* servatos quidam *Scriptores* affirmant.

Sed longè in eodem *Judaos* servitum est magis eodem *seculo* An. Ch. 1305. cum *Christianum* hominem *Cruci* in loco abdito affixissent; re enim patefactâ, *Judæi Pragenses* omnes, tormentis, quæcunque ira suggerbat, à furente populo excarnificati, perierunt; *Judaorum* igitur etiam scelerato sanguine bis irrigata *Bohemia* est.

LXXXIX:
Spond: in Ann:
Ecl. A: 1305.
Dubr: l. 12.
Silv: C. 44.
Wales: Pulke:

§. V I.

Bellum Religionis in Bohemia capteum, diu nullo sanguine restingui potuit; Indiculus præliorum recitatur usquè ad Ziska mortem deductus.

Ziska cruentissimus
dux.

Primus *Christiani*, & *Catholici* sanguinis profundendi signum dedit, & vexillum extulit homo sanguinarius, & barbaricè ferox, immanis, & truculentus *Joannes de Trocznowa Ziska* cognomine, qui, ut populum, ut ità dicam, initiaret sanguine, & exdibus paulatim assuefaceret, tumultu in *Nova Praga* excitato, An. 1419. 30. Julij, *Curiam* cum suis ingressus, *Senatores Urbis*, & *Judicem* vulneribus confectos, vivos cum mortuis è fenestris ejecit, & *Parochum ad S. Stephanum* è trabe suspendit; sed hæc velut minora prætereo: prælusit his malis excidium *Malina* Urbis claræ id temporis, & populosæ (ut antè monui) ex vilissima causa, ferro, & flammis à *Fossoribus* excisâ, nullo, quidquid erat *Malina* hominum, mortem evadente.

XC.
leg: in Ann:
bov: in Hoff.

Hucusq; tempora excidium, & præliorum enumerans perveneram, cum repente dubitare venit in mentem: utrumne *Religiosorum* in claustris excides, & cruenta excidia *Cænobiorum*, *Collegiorum*, & *Domorum* hoc loco persequi, an omittere omnino, me oporteat? diu d' hujus hæsi: faciendum si-

nè dubio, & gratum posteris eorum argumentum tractarem; cum enima *Collegia* & *Ecclesia* facilè quatuor supra vicenas, & *Cænobia* plura, quàm centum, ac decem (ut in *Bohemia* Religiosa probabimus) in sola *Bohemia* (nam *Moravica*, & *Silesitica* alijs commemoranda relinquo) numerarentur, eaq; *Cænobia* omnia excisa sint, vix uno, alterove excepto, & pleraque si non omnium, certè aliquorum ex suis sanguine rubuisse in *Epitome* indicârim, profectò vel unico hoc argumento prolato, demonstrarem evidentissimè *ostingentis*, & ampliùs excides, easque satis numerosas tot *Religiosorum* & *DEO* devotorum hominum in *Bohemia*, contigisse; at ego prælia potissimum, ut in *titulo Capitis* legi potest, numeranda suscepi; deinde alteri tractatò, onicommodiùs hæc *sancta* reservo. Si quis tamen hæc impatientiùs scire ante tempus cupit, *Epitomes* nostræ *quartum*, & *quintum Librum* velit inspicere.

Ingens in
Boh: Sanguinis
profusio.

anno igitur 1419. *Hussij* venenosi infectæ Civitates, *Plsœnensis*, (sed hi postea pulso *Ziskâ* nunquam Religionem mutârunt) *Clatoviensis*, *Ta-
Kk
Ben-*

XCI.
Prælia Hæreticorum.

stensis, Sufficensis, Austensis ad Taborium &c. cum Pragam ad suos turmatim ad conductam diem *S. Martini* properarent armati, à *Petro Sternbergico ad Muldavam*, quâ in *Cnim* via ducit, cum Equitibus invaduntur, & *Austenses*, quorum erant quadringenti proteruntur, & capiuntur. Reliquos Pragam vulsos alia prælia involvère: 14. Nov. *bris; Pragenses (Antiqua, Nova Urbs, & cum suis Ziska)* in *minorem Pragam* irrumpunt; Regiæ copiarum acerrimè, & bombardis nuper inventis, ad hostium terrorem formidabiliter, restitère; dubia victoria fuit; altero die, repetito certamine longè acriùs prælio nocturno pugnatum, incensa *Minor Urbs*, & à *Pragensibus* occupata, victi *Regij*, tantâ partis utriusque cæde, ut Plateæ omnes Urbis, sanguine natarent, & cadaveribus altè exstructis sternerentur, horrifico spectaculo.

XCIII.
Continuator
M.S. ad An:
1419.
Epit. l. 4. C. 6.

XCIV.
Hag: in Ann:

Anno 1420. die Cinerum, mane summo, cum ex prioris diei lætitiâ *Austenses* Cives (*Sezimiani in Bschinensi* Provincia) quiescerent, *Latrones* publici (qui postea ex Urbe nova condita, *Taboris* dicti sunt) subito ex insidijs *Austam* occupârunt, & omnibus Catholicis, tum hîc, tum in vicina Arce *Hradistiensi* (quæ sex diebus vim eorum sustinuit) deletis, ipsam Civitatem incenderunt.

XCIV.
Hagk 1420.
Theob. in Hus:
Prælia Hæreticorum.

Eodem Anno, die *Annunciationis S. Mariæ* festo, circa *Sudomirium* Catholici quidam Proceres, *Taboritas* adoriuntur, commisso cruento prælio usquè ad Solis occasum, dubio Marte pugnatum; hæretici pro victoribus, neque secùs Catholici se gessere.

XCVI.
Hag: l. c.
Theob. l. 6.

Paulò post die *Mercurij post Pascha*, *Ziska* Dux hæreticorum, *Nicolaum* postea *Monetæ* Præfectum, ad *Wozicium* prælio vincit; atque ab hoc initio cum antè pedites tantum, & ferè tribulis (accommodatè ad *ru-* gentem) armatos ductaret, ex hac præda, & arma cætera, & Equites in Exercitu suo cœpit habere.

Junio Mense, jubente *Cæsare Sigismundo*, *Ulricus de Rosis*, unâ cum *Rogirzio de Landstein* Budvicensis Urbis Præfecto, & suis, ac *Bavaricis & Austriacis* (quas Cæsar miserat) copijs, *Taborium Urbem* tum primùm surgentem obsidere cœpit: *Nicolaus Hus* nocte cum suis clâm *Taborium* ingressus, penultimâ Junij repentè in obsidentes irruens, omnes illas copias cum magna clade, majore ignominiâ, *Landsteinio* in pugna occiso, in castra compulit; soluta est obsidio, postquam in assultibus *Rosensis* ducentos quadraginta sex amisisset ex suis, & totidem propè vulneratos numeraret in castris.

Post hæc tempora *Hinc Kruffina* Pragensibus ad occupandam Arcem *S. Wenceslai* cum octingentis armatis auxilio venit; arx à *Pragensibus* oppugnata sanguineo, & ad extremum inutili conatu; *Kruffina* periculosè sagittâ ictus est, & quos adduxerat octingentos penè omnes in oppugnatione amisit.

Julio hujusmodi anni *Sigismundus Imperator* cum centum, & quadraginta millium Exercitu 11. Julij Pragam, & 13. montem *Viskonis* aggreditur multis locis; rejectus est cum ingenti strage suorum, neque incruenta *Pragensibus & Ziska* certamina fuere.

Ziska Augusto & Septembris mense *Rziczianum* oppidum, & *Prachaticium* Civitatem egregiam, necquicquam Civibus vim vi repellentibus, obtinet; cæsi utrobique Sacerdotes, & Catholici, præsertim *Prachaticy* die *Nativitatis B. Virginis*, plures nongentis; capti cæteri, in Ecclesia Urbis inclusi subiecto igne conflagrârunt: ingentes eotempore Catholicorum cædes ubiq; in vicinis pagis, & oppidis, ac potissimum in ditione *Rosensium*, perpetratæ.

14. Septembris, ex unanimi *Pragensium* consilio *Wisehradensis* Arx (ex qua nuper die *S. Laurentij* sacro, *Regij Præsidiarij*, *Pragenses* copias malè multârunt, & 80. à se occisos: *des ex Pra-*

XCVII.
M.S. Rosens:
Epi. l. 6. C. 7.

Prælia cum hæreticis.

XCVIII.
Hag: l. c.

XCIX.
Theob: l. c.
Hag: ad 1420.

C.
Hag: l. c.

CI.
Hag: l. c.
Dobr: l. 26.

gensibus in Ratibus compositos secundo *Muldavâ Pragam* miserant) artificisimè cepta est obsideri; venit obsessis auxilio *Cæsar Sigismundus*, 1. Novembris post *Witschradum*, summâ vi pugnatum; victoria penes *Pragenses & Taboritas* stetit; cæsi *Catholici*, plurimâque Nobilitas *Ungara, Morava, Bohemia*, & in ijs *quatuor, ac viginti Proceres, & Barones*; *Cæsar* fugâ ablatu, *Cuttenbergam* tenuit. Ex gregarijs militibus *Catholicorum* quadringenti, cæsi vulnerati centenis plures, ex victoribus sexaginta interfecti scribuntur.

CII.

Sup: in Calen:
Theob: in Hus:

25. Novembris, *Hinko de Podiebrad Cunstadaus, Silesios, & Lusatos Bohemiam* jussu *Cæsaris* ingressos, ut popularentur, & prædas agerent, ad *Saczkam* iniquo in loco assecutus cecidit; captivis manus, nasos, auriculas crudeliter amputavit, domumq; remisit.

CIII.

Hag: in Ann:

Die *SS. Innocentium*; *Pragenses Regiam Wenceslai Arcem Conradice* quatuor hebdomadis obsessam, tandem conditionibus certis obtinent. Multi ex *Pragensibus* in ea oppugnatione perierunt, sic ut quodam ad arcem assaultu 257. & ex fossoribus octodecim sint desiderati.

Annus 1421. plurimo sanguine totam propè *Bohemiam* cruentavit, nos solis prælijs, & cadibus armatorum enumerandis imminemus.

CIV.

Hag: 1421.

Anni initio *Monetæ Præfectus Dworky* cum *Cuttenensibus Catholicis*, & vicinâ Nobilitate *Przelauzium* oppidum, quod hæretici tenebant, cepit, & cæsis *Taboritarum* quàm plurimis, alios 125. in fossas *Cuttenenses* injecit.

CV.

Id: loc: cit:
Catholicorum victor:

Idem factum in oppido *Chostebarz*, die 2. Februarij, ubi capto oppido amplius mille *Taborita* ab iisdem *Catholicis* sunt necati.

Contin: Ad. S.

Parte aliâ in Provincia *Plsmensi, Prachenensi, & Zatecensi Ziska* summus *Taboritarum* Imperator *Catholicos* siti delendos sumsit. Narrat *M.S. Codex eorum temporum*, cujus Scriptor *Benesij de Horzovitz* historiam continuat, *Plsmenses Catholicos* initio Anni

Excidia Ur-
nium.

cum *Germanorum Exercitu Ziska* ad Arcem *Wilstein* prælium obtulisse, atque ab eo tribus millibus cæsis repulso in Urbem. Hujus prælij, cum nemo ex omnibus Scriptoribus meminerit, oboritur suspicio, confictum esse, ac proinde nullo numero consignandum; certius est obsessam à *Ziska*, & *Pragensibus Plsmam* diebus septemdecim, & magnâ suorum clade tepius rejectos occisis mille & trecentis, hæreticos abcessisse.

CVI.

Cadana, & Commotorvj medio Martio multum *Catholici* sanguinis profusum est: *Cadana* quidquid erat in armis, & *Germani* omnes occisi; atrocitè sævitum *Commotorvj*, aliquot ibi millia (nam Scriptores in numero variant) occisi, aut igne (etiam mulieribus sexus) perire coacti.

CVII.
Hag: Theob:

1. Aprilis, *Berauna* triduo oppugnata multos *Taboritas* misit ad Orcum; at socij istorum vicissim expugnatâ Civitate maximum *Catholicorum numerum* ferro, & igne miserunt in cælum.

CVIII.
idem & Epit:

Broda deinde à *Pragensibus* capta est, Cives omnes *Catholici* ferro perempti; & qui in Ecclesiam confugerant *ducenti*, cum Ecclesia flammis incensi; milites præsidiarij extra Urbem in rogos injecti arserunt.

CIX.
idem.

Faromirium Civitas (14. & 15. Maij) frequentissima id temporis, funditus post datam fidem excisa, atque ut omnes elementis perirent *Catholici, Semanus, Cives* omnes, ipsæ etiam *Virgines* civium filie, *nuda in Albim* vicinum injectæ, & denersæ.

CX.
idem.

Pragenses deinde extremo Junio in *Litomericensem Provinciam* abiere: *Bilinâ* 7. Julij prodicione occupatâ, Cives, verbo omnes *Catholici* flammis exusti. Sed brevî suo sanguine hæretici diluere, acceptâ ad *Brixiam*, quam obsidebant, ab *Electore Saxonie* non parvâ clade, amissis scilicet duobus millibus suorum in pe rvigilio S. Apostoli Jacobi. Stratagemâ *Mismensibus* victoriam attulit, cum plaustra quædam exposuissent,

CXI.
idem.
Excidia
Cœnobior:

CXII.
idem
CXIII.
idem.
Epit: l. 4. C: 7.
Fabr: l. 7. Ori:
Saxon:

Cædes Hæ-
reticorum.

ut *Pragenses* prædæ intenti Ordines laxarent; id, cum esset factum, tum *Misnici* servatis ordinibus, quam tumultuosissimè & ferocissimè inveci in hostes, turbatos dissipârunt, & cladi obnoxios fecère.

CXIV.

Crautz. in Vandalia l. 11 C. 6. Cochlam in Huff: l. 4.

Redièrè brevì novis aucti viribus *Pragenses*, & cum *Misnenses* copiam pugnae non facerent, *Duxovium* versi, capto oppido, & præsidium *Misnense*, & Cives, & omnem ætatem, & sexum ferro delevère, & cum se multi in *Eclesiam* recepissent, seque defenderent, injecto igne, omnes incendio sunt consumti, adeò, ut nè unus hominum ex omnibus *Duxoviensibus*, superstes remansisse scribatur.

Nullum posthæc Prælium memorabile Anno præsentè commissum legimus; sed cui vel humani sanguinis effundendi cupidissimo, tot caedes, quas memoravimus, sufficere non possint? >

Ziffcz vi-
toriz.

M. S. Reginob. Contin: M. S. Theob: l. c. Silvian in hist: Boh:

CXV.

Lupac: Calen: 6. Januarij.

Jam ad An. 1422. veniamus: superioris anni fine Novembri exeunte *Cæsaris* Exercitus, & *Cruce signati Bohemiam* intrârunt. 1. Januarij *Cæsari* in Campo sese *Ziska* ad *Cuttnam* objecit. Nihil à *Cæsare* ad summam rei tantis copijs gestum, nisi quòd *Cuttnam* incenderit, ubi *Ungaros* nè Infantibus quidem in cunis pepercisse legimus; tandem *Cæsar* asperitate hiemis victus in *Moraviam* paulatim recedebat, tergis semper assiliente *Ziskâ*, donec uliginoso in loco *Cæsarem* nactus (ad *Teusobrodam*) ejus copias dissiparet; capta septem vexilla, cum 450. curribus omnis generis prædâ onustis, in fuga cæsi plurimi, *Piponis Florentini Equites Ungari* ruptâ glacie in *Sazava* mergi, deniq; in acie, & post prælium copiosus latigvis effusus.

CXVI.

M. S. Reginob. Rynaldus Tom XVIII. Annal. Ecc. A. 1421.

9. Januarij, *Ziska* inter colloquium *Teusobrodam* Urbem tum egregiam cepit; sævitum etiam in imbellem ætatulam; mille quingenti viri Catholici necati; Civitas annis quatuordecim deserta stetit.

CXVII.

In Septembri Anni hujus *Electores* quidam, & *Principes Imperij* cum Exercitu *Zatecium* claram Urbem in Bohemia obsidere aggressi, sexies assilire ad mœnia, semper cum maxima clade rejecti, urbis mœnia cruentârunt; ultimò etiam à *Zatezensibus* campo ipso 19. Octobris depulsi, cum 60. obsidentium cæsis, alios sexaginta in Urbem captos traxissent. Hæc *Zatecium* bis eodem anno obsessum ponit, quod mihi verisimile non videtur; suspicor ex obsidione una duas fecisse.

Hæck 1422. Contin: M. S. Prælia cum Catholicis

*Ziffcz vi-
toriz.*

CXVIII.

M. S. Reginob. Hæck. in d. m. Theob: m. i. i. j.

Annus Christi 1423. duobus cruentis prælijs in Bohemia consignatur; in utroque *Ziska* cæcus vicit, cæcâ fortunâ favente; Catholica Nobilitas magno numero (ut gregarij taceantur) perijt ad *Horzaticum* 23. Aprilis.

Alterum prælium cum *Pragensibus* in ipsis *Reginohradensis Civitatis* suburbij in initum est 6. Augusti, cæsi *Pragenses* paucissimis elapsis, eorumque ductor *Dionysius Borzek* (neque *Cunstadeus*, ut alibi scripseram), neque *Dobalskius*, ut alij dixerunt, sed illustris familiaris de *Miletnska*, & de *Pardubicz* ex *Arnesti* I. Archiepiscopi profapia) ægrè in arcem suam *Kumietscensensem* fugit.

CXIX.

idem.

Anno sequenti 1424. multo iterum sanguine Bohemia exundatur: 3. vel 6. Januarij *Arnoviam* cum Exercitu tendentem *Ziskam* Catholici Nobiles ex insidijs adorti turbârunt aliquid primùm; ac veteranus *Dux* ordinatâ denuo acie restitit, & ingenti Nobilitatis caede factâ, victoriam est adeptus; hoc illud prælium est, quod quidam Scriptores *cunicularium* vocaverunt.

CCX.

Theob: in Hist: P. I. C. 55. M. S. Caric. Van Rajazani in Hist: de Bohem: Prag: Janes:

8. Junij *Ziska* hostes tum suos *Pragenses* diu frustratus, tandem prope *Cuttnam* ad *Malešoviam* extraxit, & repente conversus, in temerè insequentes, tria *Pragensium* millia (alij mille octingentos numerant) cecidit, reliquos fugavit.

CCXI.

Contin: M. S. M. S. Caric. Hæck: Theob:

Augusto mense reparato Exercitu

Præ-

CXXII.
Theob. l. cit.
Hag. in An.
idem qui sup.

Pragenses stantem ad *Kosteletium Ziskam*, & fugam simulantem aggressi, egregio stratagemate, 3. Septembris à *Ziska* vincuntur, & impelluntur in *Albim*. Hæc postrema *Ziska Cyclopi*

victoria fuit: nam factâ cum *Pragensibus* pace in *Moravos* ducens 11. Octobris, ad *Przibislaviam* est extinctus, cui milites sui excidio *Przibislavie* parentârunt.

§. VII.

Continuatur idem argumentum præliorum, in quibus multo hominum sanguine immaduit Bohemia, ab An. 1425. usque ad A. 1471. quo *Wladislaus Princeps Pacis studiosissimus* coronatur.

CXXIII.
Drah. in M.S.
Contin. M. S.
M.S. Regimob.
Ep. l. 4. C. 10.

Ziska mortuo non continuo bella cessarunt, *Procopiorum*, & *Orphanorum* in campis adhuc stabant Exercitus, & *Cruce signati*, tum *Germania Principes* omnes ab imo commoti, nil nisi *Bohemia*, & unâ hereseos excidium animo versabant. A. 1425. *Orphani Litomislum* Civitatem deditione, arcem, in qua se pluri *Catholici* clauerant, scalis capiunt, tantâ ex utraque parte rabie, ut etiam morientes pugnarent; hostes non sine suorum clade maximâ, omnem ætatem, & sexum in arce peremere, ut hæc una Arcis occupatio cruentissimo prælio equiparari merito possit; quam oppugnationem tam diram *Hagecium* omisisse miror.

Litomislum
excisum.

gus, *Franconibus* cecidisse scribit *Theobaldus*, quod verisimile non puto; *Hagek* in acie sola, *Germanorum* duodecim millia cæsa; *Silvius*, & *Cochleus* novem millia, *Bohemorum* tria millia (toto enim propè die pugnatû est) sed longè plures ex *Germanis* in fuga cecidisse commemorant. Omnes illos campos usque ad montes supra *Crupnam*, & *Hroby* cadaveribus stratos vidisses.

Theob. l. cit.
Fab. l. 7. Or. Sa.
Silv. hist. Boh.
C. 48.
Ep. l. 4. C. 10.

Excidia Ur-
bium.

CXXIV.
idem.

Totidem, ac fortè etiam plures cedes factæ sunt, *Slanâ* hoc ipso anno ab *Orphanis* proditione captâ: *Cives*, & *Nobiles* ferro, *Senatum* Urbis flammis delevère.

Ante hoc prælium *Lippa* Civitas 1. Maij à *Taboritis* capta, & Civibus occisis incensa. *Bielam Rohacius* occupavit, omnesque adultos interfecit. *Procopius Rasmus Teplicum*, *Crupnam*, & vicina oppida cæpit; hæ Civitates omnes *Catholicorum* sanguinem rivis fluentem stupuerunt.

CXXVII.
M. S. Contin.
Theob. in Hus.
Drahon. M. S.

CXXV.
idem.
M. S. Drahon:

Eodem An: cum *Taboritis*, & *Orphanis Kamenicium* non procul *Novadomo* obsidentibus, prope adhitam pilcinam, quæ ob id etiamnum *Balich* dicitur, *Meinhardus de Novadomo*, *Johannes de Gutsenstein*, & *Jacobus de Bozeiovv* confixerunt ardore ingenti, sed infelici ad extremum; cæsi enim *Catholici* milites quàm plurimi, & acti in fugam perierunt.

Austa frequens tum Civitas peculiarem sibi vendicat locum, ante prælium 6. Junij oppugnata furiosos *Taboritas*, & *Pragenses* cum assilirent, fortiter & cum sanguine multo hostium rejecit; at post prælium nocte captâ, omnibus etiam infantibus trucidatis incensa triennio deserta stetit.

CXXVIII.
idem.
Zalensky in
vita Hus.
Epiton e ibid.

CXXVI.
Cochl. in Hus.
Austense
prælium.

Anno C. 1426. unica, sed ea cruentissima, & pluribus æquanda, 16. Junij ad *Austam Bohemia* Urbem pugna conferitur: quinquaginta millia ex *Saxonibus*, *Misnys*, *Voislavdis*, *Thurim-*

Annus Christi 1427. non tam pugnâ, quàm clade *Catholicorum* insignis fuit: tres in *Bohemia* exercitus à *Sigismundo Casare* immissi ex tribus Imperij circulis *Saxonico*, *Bavariço*, *Franconico*, oblato à *Bohemis* ad *Misam* prælio, panico timore correpti (hæreticis *Bohemis* fugam sentientibus) cum ad silvas *Tachovienses* properant, à sequentibus *Bohemis* occisi; *Scriptores*, qui minimum numerum ceciderunt

CXXIX.
Spoud. in An.
Ecd. d. 1427.
n. 4.
M. S. Regimob.
Musch. in hist.
Polon.
Prælia cum
Cruce si
gna.

forum ponunt, *decem millia* numerant; ea clades in fine *July* mensis accepta.

CXXX.
idem.

Tachovia deinde obsessa 11. Augusti scilicet capitur; omnes, quicumque arma tractare poterant, necati.

CXXXI.

Epist. l. 4. C. 10
Theob. in Hist.
l. 1. C. 63. &
seq.

Secuta est *Colini* munitissimæ id temporis Civitatis obsidio; obsidère *Taboritæ*, *Orphani*, & *Pragenses*, at *Dionysio Borzek* gente de *Paradubitz*, & de *Miletnik* (ut indicat *Hodiegovinus*) fortiter propugnante, multis suorum millibus amissis, vix tandem per conditiones obtinuerunt, quam cruentissimam obsidionem ab initio *Septembris* usque ad 20. *Decembris* protractam diligenter descripsit *Theobaldus*.

CXXXII.

Hagek 1424.

Interim mense *Septembris* die sextâ, plateæ *Pragenses* sanguine natârunt: nam, cum ad liberandum *Coributum*, qui custodiâ attinebatur, quidam *Proceres* animum adjecissent, sexcentis armatis *Pragam* occultè jam ingressis, patefactâ conjuratione, omnes penè (vicinis forsan exceptis) perierunt.

CXXXIII.

Hagek ibid.

Paulò ante hoc tempus *Silesij* clades suas ulturi, in *Bohemiâ* silentio subeuntes, repente ad *Nachodium* ferro, & igne grassati, plurimos mortales necaverunt; quos *Nachodium* obsidentes *Reginohradenses*, aliique plures repulsuri venerunt, sed *Silesiorum* insidijs excepti plus dimidiâ suorum parte amissâ, domum se recipere sunt coacti.

CXXXIV.

Hagek l. 1. c. 10.
D. Warten: P.
l. 1. C. 4. & 5.
Epist. l. 4. C. 11.
M. S. Reginoh.

Annus 1428. sanguine, & prælio non caruit: etsi *Taboritæ*, & *Orphani* extra *Bohemiâ* majori anni parte latrocinantur. Extremo anno *Orphanis* in *Silesiam* ad pradas, & exdes faciendas profectis, occurrit cum Exercitu *Juanes Münsterbergæ Dux*; in ipso Pago *Willemsdorff Glacium* versus, in conspectu Civitatis concurrere acies, ut pridem descripsi, eamque pugnam etiam æri incisam in *Diva Wartenstœbule* spectandam. Cæsi *Silesij* & *Dux* ipse met (ex *Piastra* gente *Münsterbergicorum Principum* ultimus) in acie interfectus cum maximo Nobilitatis numero.

Bellum cū
Duce Mün
sterbergico

Eodem Anno ad *Budinam* in *Bohemia* pugnatum annotat *Theobaldus*; hinc *Pragensium* copix, illinc *Juanis Smirzicy* ex potentioribus *Bohemia Proceribus* steterè; fugati *Pragenses*, & cæsi quàm plurimi, captus ipse *Pragensium* Ductor *Czarda de Petrovitz* Aufchæ Dominus.

Anni duo sequentes 1429. & 1430. non parum cruoris in *Bohemia* profusum viderunt, sed quia externis bellis in *Misnia*, alibi que gentium occupabantur hæretici, & pace inter se factâ adversus *Germanos* (quibus *Bullam cruciatam* dederat Pontifex) vires comparabant, domi nimirum Pax fuit, prælium commissum nullum.

Annus 1431. exdes habuit multas tam *hæreticorum*, quàm *Catholicorum*: obsideri primùm cœpit *Pilsna* à *Pragensibus*, & *Taboritis*, affilière sæpius ad mœnia, semel etiam in periculo gravi Urbs fuit; semper tamen ad extremum *hæretici* cruentis Capitibus, multis suorum cæsis, refugère in castra, ut denique obsidionem relinquere cogerentur. *Procopius Rasus Tlham* deinde oppugnatum venit, neq; hîc felicior: nam & sæpe cum ignominia rejectus, aliquando *Zdenkove Drstikâ* loci Domino cum oppidanis excurrente, parum absuit, quin ipse met *Procopius* caperetur.

Jam ad atrocissimum prælium venio: *Crucigerorum* Exercitus toto Imperio collectus cum *Juliano Cardinale Bohemiâ* 1. Augusti ingressus est, tanto armatorum numero, ut *Bohemiâ* ab imo evertere, & inter manus lacere posset: nonaginta *peditum millia*, quadraginta millia *Equitum*, & quadringentos fuisse consentiunt omnes *Germani* perinde ac nostri Scriptores, ut calonum numerus non in eatur; *curruum* novem millia trahebant; amplius, quàm ducentas villas in *Bohemia* incendere. *Bohemi* contra (quot nunquam antè) quinquaginta millia *peditum*, & *quinque millia Equitum*, & *tria curruum millia* produxerunt

CXXXV.

Theobaldus
P. 1. C. 67.

Obsidio

Pilsnæ.

CXXXVI.

M. S. Reginoh.
Ep. l. 5. C. 11.

CXXXVII.

Memoria. l. 4.
hist. Pol. C. 12.
Sib. 10. hist.
Sib. C. 44.
Ros. 10. hist.
Anst. l. 4.
Cochl. 1. hist.
Fabric. 1. 7. O.
rat. Sax.
M. S. Dresden.

ucigero- runt in acie. Ad Arcem *Risenberg* 14. Augusti concursum est: difficile opus *Bohemis* fuit, castra *Cruce signatorum* in monte posita oppugnare; at ubi evasere in montem, terrore percussi hostes, fugam spectabant, dissipatique sunt. Qui minimum caesorum numerum ponunt, *duo millia* numerant, alij *undecim*, captos *septingentos*, quos victos *Pragenses* in triumpho duxerunt, amissa castra, curruum *duo millia*, machinae centum *quinguinta*.

Annus 1432. & tertius in *Bohemia* praelium, aut caedes cruentas non habuit; extra *Bohemiā*, ut in *Epitome* legere est, pugnabatur; deinde *Compactata* instituta, & à *Concilio Basileensi* confirmata, maximam *Bohemiae* partem operata composuerunt pace; preterire tamen silentio non possum *Urbis Plsensis* obsidionem in paucis memorabilem à 15. Julij An. 1433. in decem menses protractam: obsidere *Taborita*, *Pragenses*, & *Orphanis* triginta sex millibus armatorum; oppugnare saepius scalis moenia haeretici, semper eorum sanguine moenia rubuerunt, & valla, & fossae cadaveribus putruerunt; quae diligentissime *Draconicus* meus (*Exemplar* scilicet in *Bohemia* quod sciam unicum) descripsit; adeo, ut uni, ac fortasse pluribus praelijs haec obsidio possit equari. Discessere infecto negotio haeretici A. 1434. 13. Maij.

Hoc eodem Anno Civile bellum in *Bohemia* exoritur: cum enim neque *Concilio*, neque *Comitibus Orphanis*, & *Taborita* acquiescere, neque auctoritatem universi Regni sequi vellent, decretum in eos bellum, & gestum est: inter *Caurzim*, & *Brodam Bohemicam* 30. Maij concurrere acies; *Taboritarum* peditat^o omnis propere periit, *Equitatus* fugam *Colini* servatus est; mille ex captivis, à *Plsensis* succensis horreis, igne perierunt.

Huic magno praelio, velut *magnus ignis* (ut ait *Aristoteles*) *trabis* mino-

rem, addi potest victoria, quam de *Taboritis* mense Augusto die Veneris post Assumptionem B. MARIÆ Virginis ad Pagum *Krkecz Udalricus de Rosenber* reportavit: obsidebat *Lomnicium Ulricus*; misere *Taborita* suppetias suis Milites lectissimos mille, paulo post trecentos; hos insidijs, alteros, non incruento Catholicis quoque praelio, occidit. Quies deinde, & otium à bellis diu fuit, sublatis inquietis, & turbulentis *Taboritarum*, & *Orbitarum* Ducibus.

An. 1438. Electo Rege *Bohemiae Alberto*, atque etiam *Praga* coronato, *Proceres* nonnulli Regem agnoscere recusarunt, ut alibi narravi; inter eos *Georgius Podiebradus* (postea *Bohemia Rex*) quinque millia *Polonorum* duxit, & cum ad *Mielnicium in Ungaros* incidisset, commisso praelio vicit, & *Ungaros* egit in fugam. Prima haec fuit *Georgij Podiebrady* laurea militaris, & gloria, quam pluribus novis victorijs postea cumulavit.

Secuta est ab *Alberto Rege*, qui prope triginta millia armatorum numerabat, *Taboriensis Civitatis* obsidio; *Bohemi* & *Poloni* non ultra quatuordecim militum millia censebant; multae ab utraque parte caedes factae. 14. Augusti obsessi curru amittere, & post paucos dies *Albertus* assiliit ad moenia, & mille promptissimis suorum amissis rejectus, obsidionem non necessitate, sed consilio deseruit. Remittebat domum ab obsidione *Saxones Albertus*, iussitque *Jacobum Wiczevovicium* eos per *Bohemiā* cum armatis comitari, cum ecce quidam ex *Proceribus* haeticis, & *Launenses*, *Zatecenses*, *Clatovienses*, pluresque alij justo Exercitu, *Germanos*, & cum suis *Wiczevovicium* comitantem ad Pagum *Zelenice* non procul *Brixia* adoriuntur; post acre praelium victi haeretici, & magna clade prostrati; captivorum haeticorum praeter caesos numerus ad 924 ascendit.

Ab An. 1438. usque ad *Ladislaus Regis*

M. S. Rosenb
in Ulrico.
Epit. l. 4. C. 12

Clades Taboritarum.

CXLI.

Theob. in Huf:
P. 2 C. 5.
Epit. l. 5. C. 2.

Bella cum Alberto Rege

CXLII.

Theob. l. 6.
Epit. l. 6.

CXLIII.

Hag. A. 1438:
Fabr. 6. Orig.

CXLIV.

Hag. l. cit.
M.S. Regimohr.Adversus
impacatos
bellum.

gu coronationem 1457. omnia plena in Bohemia prxdationibus, latrocinijs, & c. x. dibus fuerunt; sibi quisque (videlicet in Interregno) Rex erat. Istud peculiare aliquid continet, quod cum Georgius Podiebradius Gubernator Bohemix adversus Coldam de Nachod copias ter misisset, Kolda ter An. 1449. eas copias profligavit; idem factum cum idem Georgius ad debellandum Bedrzychum Orphanorum Ducem ad Colinium missis Ducibus exercitum adduxisset; Bedrzych enim cum Colmenisibus in eos inventus multos occidit, omnes dissipavit, quindecim currus, & centum quinquaginta ex hostibus suis cepit. Attrivit etiam Taboritarum jam inclinantem fortunam An. 1450. in Julio Zdenko Sternbergius, qui commisso cum ijs pralio vicit, & præter paucissimos (quatuor, aut quinque elapsos) omnes ad Orcum transmisit, quadraginta quinque militares currus, & quinque machinas, quæ tormenta vocant (pretiosam, & opimam eâ tempestate prxdam) reportavit.

CXLV:

Ad.S. Regimohr.

Anno 1457. in Koldam de Nachod à Georgio Podiebradio gestum est bellum, Czernikovium, Rychmburg, Nachodiam summâ vi oppugnatum, summâ vi defensum, plurimis ab utraque parte cadentibus.

Theob in Huf:
ad A. 1469.

CXLVII.

Fab. in Or. Sa:
Theob in Huf:
Lupac: in Cal:
ad 22. Sept.Prælium cū
Cruce signatis.

Georgio apud nos regnante, multa & cruenta in Corona Bohemia Provincijs commissa sunt prælia; adeo, ut Theobaldus scribere non dubitavit: Ziskiana, Taboritarum, Orcharum, seu Orphanorum bella ab istis sub Georgio gestis longissimè superata fuisse. Nos majora, & quæ in Bohemia solùm facta sunt, prosequimur, idque per indicem: Anno Christi 1466. Cruce signatorum Exercitus duo ingrediuntur Bohemiam, occidentes, & incendentes omnia; tandem ad Arcem Risenberg infauſto pridem Germanis loco, in altissimis jugis montium confedère; 22. Septembris in altum eluctatæ Bobemorum copix post prælium acerrimum

toto illo die continuatum, obtinere victoriam, quod pessimo consilio recipere se Timam Cruce signati cœpissent, inde auctus hæreticis animus, & cædes inchoata, quæ tanta fuit, ut rivi uberlabentes nihil nisi sanguinem verherent, & campus à Cruce signatis, Krzizovvy dictus, totus manaret sanguine.

An. 1467. Rex Georgius non parum in Regno suo Catholicis sanguinis effudit, arces oppugnavit, & cepit Raudnicium, Chrvastierub, Kosteletz ad Sazavam, Lestno, Sternbergam, Miesicium, Frimburgum, Wrzesstiovu, Zihobicze, Mladiegouvice; (anno sequenti Trosky, Skaly, Tauzam, Angelicum montem, Woštrovu, Buchovu &c.) cecidit ad Teplam hostes; Lannenses Joannem Hasenburgium aliquoties fugaverunt; in quibus gestis sanguineis, totus propè consumtus est annus.

An. 1468. 2. Julij Cruce signati, qui plusquam Scythicâ barbarie in omnem ætatem, & sexum grassabantur, apud Neirsko deprehensi, gravi clade à Regijs fusi, ac profligati sunt. At illi Cruce signati, qui ad Kadanam, & Przyscznicium, latronum, non militum vitam agebant, promiscuè plebem miseram, inermem, ac innoxiam trucidantes ab Hasensteinio, & Weitmilio, qui se cum Zatecensibus, & Lannensibus junxerant, Bohemiâ eieci sunt: de quibus hæc scribit Fabricius: Militum volonum ingens multitudo (A. 1468.) vel religione, vel spe præda Noribergâ, Erfurdiâ, Magdeburgo, Wratislaviâ coivcrat, & in Bohemia finibus non sinè maleficio grassabantur; sed quia Duce illustri carebant, nec tormenta habebant bellica, prædam non retinent, & passim in itineribus, & silvis opprimuntur. Nec evasisset ex ijs quisquam, nisi Fridericus Schomburgius Misnensis, stirpe ingenuâ ortus, aliquot signa collecta reduxisset in Patriam. Hæc Fabricius. Ultramque hanc cladem fiducia causâ uno numero comprehendo.

CXVIII.
idem.
Civilia bel.
la.

CXLIX.

Strandy in
Rep. Bn. C. 16
f. 5.adv. Cruce
signatis.Fabr. l. 7. Or.
Sæm.

§. VIII.

Nova cruentorum praeliorum in Bohemia series à Vladislai Regis Imperio ad praelium usque Albomontanum ad Pragam deducitur.

Rex *Wladislaus* Pacis alioquin amantissimus Princeps, fato quodam *Bohemiae*, periculosus, & sat cruentis, praesertim Regni initio, involutus est bellis, sed pleraque extra *Patriam* gesta, ad propositum nostrum nihil faciunt. Nos in *Bohemia* gesta praelia numeramus.

An. 1478. *Burianus Comes de Guttenstein Vladislai Regis* copiarum ductor, *Pilsnam*, quae *Mathia Regis Ungariae* partes sequebatur, & *Wladislaum Regem* recufabat agnoscere, eminus obsidebat, eique tum cetera vitae praesidia, tum annonam potissimum reddebat difficilem. *Pilsnenses* singulari virtute, & felicitate *Burianum* obsidentem semel atque iterum aggressi ad extremum *sexcentis Regis* partim occisis, partim demersis in flumine, partim captis, obsidionem solvere coegerunt.

Annus 1547. nullum quidem iustum praelium (quod videlicet praelium appellari posset) sed tumultum, & lediciones *Pragensium* multas adversus *Ferdinandum I.* habuit, quae (ut in historijs eorum temporum legimus) eorum, qui concitabant, sanguine, sunt dilutae, & deletae. 5. Julij tumultuaria quaedam inter *Pragenses*, & *Regios milites* commissa est pugna, in qua non pauci utrinque vulnerati. 6. Julij, *Legionarij Germani* Insulam majorem in *Muldava* occupare coacti repelluntur; contra verò *Pragenses*, cum adversus *Hussaros* in campum, quem *Hospitalensem* appellant, essent, pluribus quam septuagenis suorum amissis recedere in urbem sunt coacti, atque in reditu Equitem *Kruppam*, qui se *Ducem* illis praebuerat, tanquam proditorem in frustra secuerunt. Similis post annos decem Tumultus

excitatus est *Prage A.* 1557. nam cum in *Ungariam* ex Imperio plurimae copiae adversus *Turcas* mitterentur, quingenti Equites (5. Junij) *Pragam Antiquam, & Novam* transeuntes, in foro nugari cum faminis coeperunt, quam petulantiam militarem non ferendam esse *Cives* rati, signo dato, clausisque statim portis, omnes eos *Equites*, paucissimis evadentibus, trucidarunt.

Jam ad Tumultum *Passaviensem* & caedes in eo factas veniamus:

An. 1611. Januarij mensis fine, *Passaviensis Exercitus* (sex millia *Peditum*, & duo millia *Equitum*) subito *Bohemia* ingressi *Budvicio, Pisekâ, Muldavo-Tinâ, Taborio, & Beraunâ* occupatis, 15. Februarij *Minorem Urbem Pragensem* adoriuntur: occurrit cum paucis *Equitatu Comes Mathias Turn*, sed caesis quibusdam ex suis, ipse vulneratus, imparem sese intelligens recessit; sunt tamen à Civibus nonnulli *Passaviensium* occisi in *Praga minore*; qui longius per *Pragensem Ponssem ex Passaviensibus* pertendere volebant, postea demissis in *Ponse* cratibus, in *Veteri Urbe* partim caesi, partim capti sunt; in discessu quoque *Pragâ Budvicium* in silvis hinc inde cum aperta vi non daretur, in angustijs locorum complures interfecti.

Annus 1618. & consequentes quatuor, aut quinque, multo sanguine, & caedibus *Bohemia* inundarunt: Initium belli *Casarem* inter, & *haereticos* ad *Czaslaviam* 14. Septembris est factum; concurrere acriter, multis utrinque desideratis, & unâ parte alteram tormentis infestante. Tandem *Dampier* in silvam cum suis recessit; ibi fame pressi *Casares*, & qui ad querendam annonam excurrerant, a rusticis

Slavata in A. pol: M. S. M. S. Dobruca ity.

CLII. *Hist. Sedl: Slavata l. c.*

De Tumultu Passaviensium

Bellum Ordinum haereticorum. CLIII.

Jul: Bellum in Litorio Austriae lib. 2.

Hist: Sedl:

fol. 115.

CL. *Comer. l. 29. Pol. in it. Bella Regis pacifici Vladislai.*

Comer. in M. S.

CLI. *praeliū sub Ferdinan. I.*

sticis obruncati. Hxc *Julius Bellus*. Iterum Septembris 30. trecenti Equites *Casariani* sunt oppressi. Ad *Taberinum* 1. Novembris turma Equitum *Casarianorum* persequentibus *Bohemis* caesa, 40. ex ijs capti, ceteri aut occisi, aut dissipati sunt. Eodem die *Casariani* castra *Bohemorum* summo mane invadere decreverant, sed vigilijs passim dispositis, & diligenter excubantibus, cum quosdam ex suis amisissent, re infecta discesserunt. 9. Novembris acriter ad *Camemicium* cum *Bucquoio Bohemi* dimicârunt: quadringenti ex *Casareis* desiderati, & capti ducenti; ac fortè non pauciores ex *Bohemis* ceciderunt. 14. Novembris 800. Milites *Fürstenbergici* Viennâ venientes, quibusdam caesis, reliqui aguntur in fugam. Obsidio, & occupatio *Urbis Pilsnensis à Mansfeldio* hoc Anno Mense Novembri peracta, plurimos & ex obsessis, & ex obsidentibus absumsit, quam latissimè *Julius Bellus* descripsit. Palantes in bonis *Ssvvambergicorum* *Casarei* milites à *Bohemis* intercepti, & caesi fuerunt extremo Novembri.

CLIV.
Bell. f. 122.

CLV.
Jul. Bell. l. 4.
101.

Id. Bellus.
Eadem Bella.

CLVI.
Bell. l. cit.

Januario Anni 1619. Comes *Bucquojus* cum mille circiter militibus *Budvicio* eruptionem fecit, ut castra *Bohemorum* spoliaret, cui *Bohemi Crumloviam* redeuntes occurrerunt, & aliquot horis conseruere manus, ut utrinque quingenti circiter sint desiderati; *Bucquojus* sensim *Budviciam* retrocessit.

Die 4. Martij, Comes *Dampirius* de intercipiendo oppidulo *Bohemie Gratzio* consilium inivit, quod etiam factum; sed cum illud sine arce, unde crebra jaculationes in eum fiebant, tenere non posset, direpto oppido, & incenso discessit. Insidias etiam *Bohemis* struxit, quod ipsi malè cessit, non exiguo milicium numero amisso.

Die 6. Aprilis, cum *Budvicio Casarei* ad praedas agendas exissent, *Bohemi* cum quinque Equitum alis eos persecuti sunt. In itinere primum ag-

men offendere, ex quo viginti interfecti, & quidam capti sunt; in reliquos, qui quadringenti numerabantur, partim Equites, partim pedites, impetus factus, sed ij aliquoties Equites à se repulerunt, donec vexillum pedicum adveniret, quorum auxilio *Casares* superati sunt, centum quadraginta Equites & pedites cum Centurione capti, reliqui occisi; ex parte *Bohemorum* non tam multi desiderati, sed multi Equi sauciati fuerunt. Hoc tempore usquè ad *Majum* milites *Bucquoj*, & *Bohemorum* ante *Budviciam* mutuò sese vehementer insectabant, productis aggeribus eò usquè, ut alter alterum sclopo ipso verberare possent, quo fiebat, ut multi quotidie necarentur.

18. Maij. *Bohemi* obsessos *Casarianos* ex munimento, quod erat ad auream semitam ad *silvas Bohemicas* situm, vi expulerunt, multis viris fortibus ab utraque parte desideratis.

Postquam Exercitus *Bucquoj* mille cataphractis *Alberti Waldsteini* Equitibus, & alijs copijs, quæ duodecim hominum millibus constabant, auctus esset; 8. Junij *Netolicium*, quod *Ernestus Comes Mansfeldius* 60. peditum praesidio firmaverat, *Ungaris* invadendum commisit, qui non cunctati irruptionem fecerunt, in qua non pauci ex ipsis ceciderunt. Postridie cum *Muldavo-Timam Bucquois* tenderet, in Exercitum *Mansfeldicum* incidit; pugna cruenta exorta est, in qua *Mansfeldius*, qui viribus longè inferior erat, victus, postquam sex horas fortiter pugnasset, & aciem hostilem aliquoties perrupisset, loco cedere coactus est. Quot ab utraque parte ceciderint, non constat; multa à victoribus signa capta, & mille ducenti ex *Mansfeldicis* magnam partem pedites cum Duce suo *Reingravio*, aliisque Praefectis militaribus in *Bucquoj* potestatem venerunt. Cepit deinde *Bucquojus Fraumbergam, Rosenbergam*, aliâque

Bell. ibid.

CLVII.
Bell. ibid.

Praedium cū
Mansfeldio

Jul. Bell. l. 5
f. 161. 1612.

que

que loca, ubi ad terrorem major aliquantò la vitia exercita, & omnes, qui illic reperti, trucidati fuerunt.

Silesij victores.
CLVIII.

Id. ibid.
Ibid. f. 163.

In fine Julij mille quingenti Ungari palantes, *Equitatum Silesiorum* obvium habuerunt, cum quibus praelio commisso *trecenti Ungari*, & 140. *Silesij* occubuerunt. *Exercitum Casareum* posthac *Bucquojus* ad oppidum *Gratzen* adduxit, ubi *Wallones* impetu facto in *Arcem* insilire conati sunt, sed à præfidiarijs repulsi octoginta ceciderunt, ducentis vulneratis.

Die 8. Julij *Comes Solmensis* ex parte *Bohemorum* militans, cum 500. *Equitibus*, & ducentis legionarijs in 800. *Hussaros* incidit, ex quibus 450. interfecit, 50. cepit, reliquis dissipatis magnâ prædâ ipsi creptâ.

CLIX.

Jul. Bell. l. 3. f. 286.

Die 8. Julij *Comes Turn* expugnata *Tinâ Wlaviensi* præfidiarios omnes *Casarianos*, & quos circumquaque nactus est, concidit, Duo millia *Ungarorum* castra *Bucquoij* deseruerunt, & prædâ in *Bohemia* partam domum secum avexerunt. Hos alius quidam *Dux* cum *quingentis Ungaris* sequi voluit, sed à *Bucquoij*, & *Waldsteinij militibus* interceptus, multos ex suis amisit, & omnis prædâ, quam habebat, jacturam fecit.

Piscæ Calamitas,

Id. f. 224.

24. Augusti *Comes Bucquoj Piscam* vi cepit, quamvis præfidiarij (duo erant peditum vexilla) strenuè se defenderent, multosque ex hostibus sternerent, tandem tamen victi, capta Civitas, & direpta, incensa, multique in ea cæsi, *Centurio* actus in furcam, & *Primus* capite truncatus. Eandem Urbem, uti & *Tinam* paulò post recepit *Mansfeldius*.

Id. l. 4.

CLX.

Id. l. 4. f. 364.
Expugnat: Urbium.

Anni 1620. principio, cum in *Austria*, & *Casareus*, & *Bohemorum Exercitus* versaretur, aliqua in *Bohemia* quies fuit: *Budovicenses Casarei*, qui in præsidio erant, *Muldavotinam* aggressi deditibus se *Mansfeldicis*, Civés spoliarunt, & complures interemerunt; sed à *Trebona* sunt repulsi,

quam paulò post, æstatis fine, totus *Casareorum Exercitus* obsedit.

Habebant *Bohemi Castra* sua non nisi dimidio milliari ab his *Casarianorum copijs* apud *Weselium*; unde fieri non potuit in tanta propinquitate, quin quotidianè inter utrosque committerentur velitationes, cum multorum militum cæde.

Ad finem Septembris *Bavaria Dux Budinam* (ut habet *Bellus*, quanquam nè sit error in nomine, & nè *Wodnianum*, aliudque ejusmodi supponendum sit, subvereor) cum multo *Civium sanguine* vi cepit, eodè mque mense *Bucquojus Prachaticum* oppugnavit; cum autem præfidiarij memores officij validè resisterent, & circiter 60. *Bucquojanos* interfecissent, obruti multitudine oppugnantium, stationes deserere sunt coacti; ingressi *Casariani* omnes puberes ferro trucidarunt. Hac laniena prudentioribus, imò neque ipsi *Bucquojo* placuit, itaque in *Libello de Bohemico Bello* à quodam *Constantio Peregrino* in *Bucquoij favorem* postea edito, multis excusatur. *Julius Bellus* audiatur compendio: atrocius in miseros *Piscenses* die 30. Septembris sa vitum, qui cum ad colloquium de deditioe descendissent, parte alterâ *Casariani* Civitatem ingressi barbarico furore omnes interfecerunt, non milites modò, & cives, sed & mulieres, puellasque, & ipsos infantes. Fuerunt in præsidio quingenti pedites, Equites quadraginta, ex quibus nè unus quidem superstes cladi fuit.

Id. f. 372.

Prachaticum expugnatur.

CLXI.

Id. f. 373.

Ultimo die Octobris ad *Rakonicium* conflictus Equestris acerrimus est habitus, in quo deterior fuit *Exercitus Bohemici* fortuna, multiq; Equites utriusque perière.

Secutum est 8. Novembris celebre illud, & fatale praelium in *Albomonte* quod plurimi historiarum authores describunt: interijssè dicuntur ex *Palatini exercitus* sex circiter millia tam

Albomontanum praelium.

CLXII.

id

in pugna ardore, quam in fuga, capti quingenti; ex *Casarianis* perisse putantur trecenti; *Ungari*, ut habet *Bol-*

lus, *primi sine necessitate fugientes victoriam Casareis dederunt in manum.*

☉(+)

§. IX.

Enumeratio praliorum, & effusi in Bohemia sanguinis post partam in Albo monte victoriam usque ad Pacem An. 1650. conclusam.

*Jul. Bell. l. 5.
f. 495.
CLXIII.*

Cum jam tota ferè *Bohemia* ad obsequium *Casari* rediisset, *Taborium* tamen anno integro usque ad 18. Novembris Anni 1621. sese adversus *Balthasarem de Maradas* defendit, adeò, ut in quodam assultu plurimi ex *Casarianis* ab ijs cæsi, & ducenti sauciati sint; sed cum nullum sperarent auxilium, eo, quo dixi die, Civitatem conditionibus *Balthasari* dederunt.

*Res cruentæ gestæ ad
Glacium.*

*Jul. Bell. f. 5.
495. 553.*

*CLXIV.
Id. f. 571.*

An. 1622. in Junio quinque *Cosacorum millia Casari* militantium, qui *Silesijs* non parum detrimenti attulerant, in *Bohemia* aliquot Rusticos Rebelles ad *Glacium*, qui illos transitu prohibere conabantur, in fugam egerunt, quingentis ex ipsis cæsis, atque ita perierunt. Hoc Anno *Urbs Glacensis* tota æstate obsidionem *Casareorum* sustinuit, quibus obsessi assiduis eruptionibus incredibile damnum attulerunt. *Junior Comes Turn Glacio* egressus, *Neutram*, in qua firmum *Casari* præsidium erat, scalis cepit, & præsidarios obruncavit; in hac expugnatione Magister Equitum & centum Equites perierunt. Paulò post ijdem *Glacenses Winschelburgum* Oppidum interceperunt, & quinque signa militum *Casareorum* partim ceciderunt, partim captivarunt; tandem 26. Octobris *Glacium* honestis conditionibus est deditum.

*CLXV.
Prælium
adverlus
Rusticos,*

Klingenberga arx in *Bohemia* adhuc sese tenebat, quam, cum *Casarei* dediti sibi postularent, obsessi eruptione factâ loco deditiois, illos non exiguo damno affecerunt. Nullum deinde ad Annum usque 1628. prælium, nulla publica clades accepta, nihil profu-

sum est sanguinis. Anno, quem dixi 1628. in *Reginohradecensi* Provincia circa *Opoznam*, *Neostadium*, *Smirzicium* Rustici opprimi se à *Præfæctis* ditionum caussantes, consurrectionem fecerunt, armis, ut cuique suggererat ira, correptis: vastabant, diripiebant, & auferebant omnia, præsertim in ditionibus *Catholicorum*, quorum aliquos peremerunt; spectavi *Puer* inconditam illam multitudinem aliquot millium, armatam, ex alta turri *Urbis Reginohradecensis*, cui imminebant; sed carpebantur paulatim, ut aves autumnales in aucupijs; ac primum *Kosteleceses*, & *Czastolovicenses* *Catholici* ad pagum *Libitz* (hæreticis jam sæpius fatalem) aggressi, aliquam eorum partem occiderunt, captivarunt, fugarunt; deinde *Legionarij Milites Pragâ* missi dissiparunt omnes, & captos in rotas, & furcas egerunt.

An: 1631. *Praga*, *Litomericium*, *Egra*, *Melnikum*, *Brundusium*, *Podiebradium*, *Colinum*, *Reginohradecium*, ab omni *Cæsareo* milite desertæ prius, Civitates, & oppida, capiuntur à *Saxone in Casarem* tum pugnante. Hæc omnia Anno sequenti, *Albertus Waldsteinus* recuperavit; quæ, utpote sine sanguine gesta, mittamus. Atrocissima, & nimium cruenta *Nymburgi* occupatio à *Saxonibus* An 1634. fuit: nam oppugnante *Saxone*, indignâ fraude, Præsidij militaris Præfæctus, ignorantibus *Civibus*, pactus deditioem *Urbis*, eisdem *Cives* exclusit; unde factum, ut præsidio abeunte *Urbem* ingressi *Saxones*, puberes omnes, & non parvam etiam imbellis ætatis tur-

*Brach L. 4.
Nymburgi
cum cædes*

barum

bam interfecerint, sic ut per plateas rivum humani sanguinis decurrerent in *Albim*.

CLXVI.

Brach. l. 6.
Theatr. Euro:
Merian: 1639

Bellorum
Svecicorū
calamitates

An: 1639. cæso *Marazimio* ad *Chemnicium*, *Bannerius Svecica militie Dux* viam sibi in *Bohemiā* patefecit: *Austam*, *Litomericiū*, *Tecznam* Arcem munitissimam occupavit; 29. Maij ad *Albim* prope *Brundusium* octo *Gallasij* legiones *Pragā* ad ripam *Albii* tuendam misit à *Panirio* caduntur, & profligantur. Eodem tempore quatuor *Svecorum* Regimina, ut vocant, cum sese ad currus *Cæsareorum* militum spoliandos sine ordine militie immerisissent, ab *Ungaris* maximam cladem acceperunt, deletique omnino fuissent, nisi reliquus *Svecorum* Exercitus suppetias attulisset.

CLXVII.

Theatr. Euro:
f. 112.

Bohemia
exurit.

14. Junij. *Schlangius* ad *Wisehradum* *Croatarum* castra repente invadit, quindecim vexilla obtinet, multisque caesis *Croatas* per *Muldavam* cogit in adversam ripam cum *Equis* enatare. Hoc anno, & consequentibus, militibus utriusque partis quilibet audendi fuit aqua potestas; spoliabantur sine delectu omnes, tormentis, & lanienis extorquebantur pecunie, occidebantur viatores, tertia pars *Bohemia* arsit, adeo, ut sexdecim miliaribus *Pragā* omnia vasta, & sine ullo homine cultore jacerent. 10. Julij *Hatzfeldius* *Cæsareus* Dux duo *Svecorum* regimina cecidit, atque ex iisdem 150. captos reduxit; paulò post ad *Laumam* trecentos *Svecorum* cepit. Iterum *Hatzfeldius* duo regimina *Svecorum* ad *Colinium* offendit, sex vexilla eripuit, reliquos dissipavit, ex quibus multi, dum fugiunt, *Ponte* fracto in *Albi* perierunt. *Gallas* cum sex millibus ad *Brundusium*, propugnaculum quoddam *Svecorum* vi occupavit. *Glacensis* *Præfectus* militaris ad *Reginobradecium* progressus 50. *Svecos* captivos abduxit, sed plures interfecit.

Theatr. Europ:
f. 117. 118. ☉
seq. 124. ☉
385.

CLXVIII.

Theatr. Europ:
f. 104.

CLXIX.

11. Mensis Augusti fine ad *Pragam* centuriam aliquot *Cæsareorum* gravis armaturæ Equitum, & 80. *Equites Ungari*

caduntur; quam jacturam cum post aliquot dies *Stephanus Balsi* retarcire cuperet cum 500. *Ungaris*, & ipse, & facile centum *Ungari* (cum Ducis occisi corpus hostibus eripere volunt; quod etiam magnanima Gens praestitit) ceciderunt. 30. Septembris, quinque *Regimina Saxonum Traudischy* ad *Rakoniciū* caesa à *Schlangio Svecō* captis quinque Equitum vexillis. 24. Octobris *Comes Hoditz* 400. *Ungaros* ad *Albim*, non procul *Brundusio* deprehensos cecidit, & 50. cepit. Per id tempus *Panirius* in *Albo Monte* *Cæsareum* propugnaculum ad *Stellam* luminā vi ter aggressus, multis suorum amissis, rejectus est, tandemque quarto assultu caesis utrinque non paucis, eo potitus.

Præ: plura

Theatr: f. 124:

An: 1640. Generalis *Cæsareus Götz Colinium in Bohemia* medio Februario, vi cepit, totumque *Svecorum* praesidium occidit. Velitationes acerrimæ fiebant, quibus *Panirio* maximum illatum est damnum. Inter alia *Comitis* ab *Hoditz* *Regimen* 10. vexillis constans propè universis Militibus occisis, deletum. Post *Reginobradecium* (20. Februarij) recuperatum, in velitaribus præliis sex *Svecorum* Regimina, præsertim *Ebersteinense* à *Cæsareis* non parvam accepere in *Bohemia* cladem. In fine Februarij in *Districtu Boleslaviensi* *Cæsares* mille Equites sexcentos *Svecos* malè accepere, ut vix ducenti effugerint.

CLXX.

Theatr: Europ:
P. 4. f. 379.

Anno 1641. *Bohemia* vix ullo publicè sanguine innaduit, alibi terrarum pugnantibus *Svecis*, nisi quòd in Martio fugiens *Panirius* in *Breslitz* in *Bohemia* penè conclusus, tamen evaserit; clades *Svecis* illata non potest inter prælia numerari, nec velitationis mensuram multum excedit.

CLXXI.

Annus 1642. bellum in *Bohemia* non habuit, sed contagione, ut ita dicam *Moravia*, in qua *Sveci* dominabantur, misera fuit & nostra conditio, usquè *Gitzinium* ab *Olomucio* tributa exigentibus *Svecis*, & pagis, op-

Theatr: P. 4. f.
927.

Rursus no-
stræ & Sve-
cicæ clades

Ibid:

CLXXII.

Ibid:

Ibid:

Novæ cla-
des.

Ib: P. 5. f. 217.

CLXXIII.

pidis, ac Civitatibus, velut ab hoste (quoties *Svecis* luberet) incendia redimentibus pretio; sed multo illis sanguine prædatio constitit: quingenti Equites *Sveci à Rublano*, qui *Urbi Glacensi* præerat, cæsi 186. capti 120 reliqui dissipati. Paulò post *Croatarum Ductor Rakevitz, Reichvaldium Svecorum Ducem in Bohemia* nactus, ducentos *Svecos* captivos reduxit, & tantò plures occidit. hæc in fine Julij gesta. Initio Octobris ad *Schluckenaviam Casarei ductoris Martlobe* in silva latentis stratagemate, malè acceptus est *Svecorum Ductor Schlamgins*; ex duobus Regiminibus, que ducebat, plurimi cæsi, 150. capti, reliqui dissipati. In fine Novembris *Rokyczana Civitas*, totaque illa vicinia *Plsnam* versùs, plurimas mortes vidit, cum ex *Madloviano Regimine*, quod turpi in prælio *Lipsensi* fugâ sacrilegum militare admiserat, Præfecti penè omnes, ex militibus verò decimusquisque carnificis manu perierunt. Extremo anno *Sveci*, qui in *Juniore Boleslavia* nidificare cæperant, à Comite *Ladislao de Waldstein* fugantur. An. 1643. *Dorstenonium* repente raptis quibusdam copijs à *Freiburgo in Bohemiam* excurrit in Januarij fine, & *Cadane* 60. *Croatas* occidit, reliquos fugavit. In Majo uterque & *Casaris, & Svecorum Exercitus in Bohemia* confedit, nihil actum memorabile. *Bohemia* tum temporis, totòque illo anno *via Regia* fuit, quâ isti, & illi, quoties luberet, commearent innoxie. In Aprili à *Svecis* ad *Monachogrecium*, ad *Iseram in Districtu Boleslavensi Croata* oppressi non paucos amiserunt ex suis. 24. Maji *Exercitus Svecorum Albim* factò Ponte transivit, multis hinc inde, sed velitando *Casareis* militibus occisis, & ante *Pragam* totus confisit, quem tunc è mœnibus stantem spectavimus, qui mox in *Moraviam* sese convertit. Annus sequens 1644. innoxius fuit *Bohemia*, neque ullo præ-

lio apud nos, & sanguine infamis; reliqua in eorum temporum Scriptoribus leguntur. Annus alter *Sanguine plurimo Patriam* rubefecit: ipso eius Anno 1645. principio, Januarij, *Svecorum Exercitus Bohemiam* ingressus, necquicquam tentatâ Arce *Teznenfi*, & pluribus suorum amissis, castra ad *Zateciam, & Cadanam* fixit; 24. Januarij *Reichvald Svecus* in pago *Bessin. Croatarum Regimen* oppressit, capto ipso *Duce Palsi* cum trecentis Equitibus; Sed quid ista ad pugnam *Jankoviensem Casari*, & omnibus nostris *Provincijs infelicem?* in qua, qui minimum dixere, tria millia ab utraque parte in acie cecidisse (ut sauciorum, & captivorum numerum sileamus) qui plurimum, sex millia posuerunt. Eam cruentam pugnam 6. Martijinitam descripsere plurimi, & tribustabulis expressit *Merianus*; nostrum non est hæc persequi.

Dorstenonium à Brunnâ repulsus Augusto mense in *Bohemiam* rediens, *Pardubicium, & Regimohradecium* frustra tentavit; *Pardubicij* non paucos exclusamissit. Anno 1646. inchoato 150. *Volones Casarei à Svecis ad Zatecium* cæduntur, sex & triginta, non amplius, effugerunt. Reddidit hostibus vicem *Dev-verbibus* cæsis in pluribus velitationibus aliquot centurijs *Svecorum*. Plures ejusmodi cruentas Velitationes in *Bohemia* describit Author *Theatri Europæi*, quas, cum nihil memorabile contineant, præterimus.

Anno 1647. insignem cladem in Februarij *Casarei à Wissemburgio ad Policzkam* ante *Braunoviam* acceperunt, cæsis aliquot *Montecucalianorum* centurijs, alijs captis, alijs usque *Regimohradecium* fugientibus & dissipatis. In Julio hujus Anni obsessa à *Svecis Egra*, postquam egregiè restitisset, & quater omni vi afflicta *Svecos* repulisset, deditione in hostium potestatem venit, stante non procul inde *E-*

serianus

f. 67.

Theat. Europ.
Tom. V.

CLXXIV.

fol. 933.

fol. 1016.

fol. 1077.

fol. 1131.

fol. 1234.

Cæsi Cæsa-
rei quidam

CLXXV.

Theat. Europ.
f. 1396. 1397.

Egrentis ob-
sidio.

exercitu Casareo, atque ipso Augustissimo *Casare Ferdinando III.* Pericere ex obsessis toto eo tempore milites trecenti, quadraginta sex è Civibus, ex *Suecù* occisi mille quingenti. 28. Julij cruentæ Velitationes commisit, non parvâ cæde militum, præcipuè *Svecorum.* 30. Julij *Svecorum* furiosus ductor *Helms Wrangel* castra *Cæsarea*, vel ipsum *Cæsaris* cubile inopinatè invasit, & *Cæsarem* in aliquod conjecit periculum, sed virtute Vigilum cum ignominia repulsus est, occisi è *Suecis* quingenti, plurimi vulnerati, ex *Cæsareis* triginta non ampliùs desiderati. Paulò post *Cæsarei* in conspectu *Svecorum* arcem *Tribel* assultu capiunt, & omnes præfidiarios *Sveccicos* interficiunt; cùmque *Svecci* ex suis, sexdecim agmina suorum in auxilium obsessis misissent, hos *Devverdius* insidijs prælocatis exceptos, fugavit; numerati præter faucios mille quingenti *Svecorum* in campo occisi, vexilla viginti aliquot hosti erepta, & *Cæsari* in castris præfenti sunt oblata.

LXXVI.

1394.

LXXVII

aga ca-

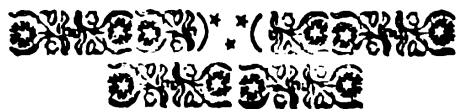
schel. l. 7.
l. sui temp.

Annus 1648. *Bohemia* cruentissimum bellum, & optatissimam attulit *Pacem*; nunquam ullum *Bohemia* inflictum altius vulnus est hæc ætate, quàm dum *Arx Regia Pragensis*, & *Praga minor* cum tota Nobilitate, & Regni *Semata* universo à *Königsmarkio* caperetur. Capta est vicesimâ sextâ Julij sceleratâ proditione *Franconici Equitus ab Ottovvald*, quem *Poloni*, dum apud eos militaret, *Ottovvaldsky* dixere; (at is seipsum *Osvualdum de Streitenberg*, ut audio, appellabat) sed hæc omnia, id est, rapinas, cædes Civium, saxitiam hostium, inurbanitatem, & inhumanitatem, ut mitissimè dicam, *Svecci Ducis* in sedem, thronum, & cubile *Cæsaris* admissam, jam ante me complures, &

post ætatem meam cæteri, lætiùs, & securiùs prosequuntur; mihi ad propositum meum satis est dicere: & in occupatione *Parva Urbis*, & deinde in acerrima Reliquarum duarum *Urbium* oppugnatione, *Pragam*, & *Pragæ* tellurem ac mœnia tam Civium suorum, quàm hostium sanguine liberaliter (quod ipsi vidimus) maduisse. Qui parcissimi in numerando sunt, quatuor hostium millia *Pragensè* solum, occisos, momordisse dicunt, ut vulneratos taceamus; alij alterum tantum numerant; ex militibus, Civibus, juventute Academicâ, atque etiam Religiosis, qui stabant armati, quot ceciderint, non memini usquam me legisse; crediderim, si omnium à *Suecis* ferro tam in *Urbe minore*, quàm postea in *Majore*, & *Nova*, tormentis, & machinis, globis scloporum, & cuniculis, granatis, & saxis in altum libratis, & in caput ruentibus, hastis, & ensibus, aliisque præliorum artificijs cæforum numerus ineatur, facilè ad octingentos, vel mille omnis generis homines interfectos numerari posse. *Pax optima verum, quas homini vidisse* Lucan.
datum est (ut canit Poëta) *Monasterij Westfalorum*, candore suo cruorem hunc omnem paulò post diluit, aut prorsus absterfit. Faxint superi, ut nunquam hic Præliorum numerus, quemad ætatem nostram perduximus, augeatur, sed translato in Barbaros, & fidei Christianæ hostes bello, in Patria

- - ferro, & compagibus arctis
Clandantur Belli Porta, Furor impinis im-
tus,
Sæva sedens super arma, & centum vinctus
abentis
Post tergum nodis, fremitus horridus ore
cruento!

Virg.

§. X. & Ultimus.

Causæ Bellorum Bohemicorum præcipuæ; adiçiuntur quadam Civitates, villa, & Pagi, qui in campis præliorum, aut per occasionem pugne sunt excitati.

IN primis agnoscendum est quodam Patriam nostram fatum (ut quondam de Roma nescio quis Romanus dixit) bella cruentissima ex sese gignentis, & sæpe alijs etiam gentibus gerenda, velut per manus tradentis, ac tandem (cùm DEO Pacem terris dare placuerit) feliciter finientis; revocent ad animum *Lectores*, vel hoc, in quo nunc degimus, decimum septimum sæculum, & vera, quæ dico, comperient; tractavit hoc argumentum per accuratè *Goldastus*, & *Bohemorum* cum *Germanis* bella percensuit; at, quòd ex omnibus bellis *Rebellionem* conficere velit, non parum se præstat injuriam, suòque se confodit gladio, ut luculentè alio in loco probavi. At unde ea bellorum in *Bohemia* tam fructuosa seges, & tam læta fructuosa? an id gentis Martiale ingenium facit? ferè enim Imperia, quæ armis condita sunt, armis propagantur, & servantur; constat verò *Czechum*, & *Lechum* gentis authores ex de *Romanorum* patrata, adhuc ab ea ex de recentes, & cruentos, socios, & militares viros secum in has oras rapuisse, & duo Regna *Bohemicum*, & *Polonicum* fundasse; fortes itaque creantur fortibus, & cùm alij gentes ingenium habere, & ferre in digitis dicantur, alij callidi ad mercimonia, & quæstus, alij ad nauticas artes, ut pendean per maria, alij ad regendos imperio populos, ut de *Romanis* suis cecinit *Poëta*, alij ad peregrinandum, & patriam alibi quaerendam, alij ad alia nascantur, *Bohemos Veteres*, ac magnanimas *Polonorum*, & *Slavorum* gentes, ad arma gerenda natos fuisse. An id opportunitas locorum fecit? nam, cùm *Bohemi*, natio lingvâ, &

moribus à *Germanis* olim diversa in medio jaceret, cingentibus eam undique *Germania* populis, fortè vel ideo opportunior injuriæ vicinis videbatur? an fortè ipsa inquieto ingenio causam præbuit bellorum? an quòd *Imperio Germanico* subjici non pateretur, scique liberam in has oras venisse recordabatur, ultròque lacefferet, aut laceffita bellum defenderet? an, quòd ubertate, & fructu optime quibusque *Germania* terris certaret, plus etiam *Invidia* colligebat? certè *Poëta* ingeniosus cecinit:

*Fertilior seges est alieno semper in agro,
Viciniùmque pecus grandium uber habet.*

An aurum, argentum, gemmæ, aliæque vitæ humanæ bona, quibus olim ad invidiam plurimarum terrarum abundabat, aut etiamnum abundat *Bohemia*, cupiditatem habendi, & ex ea ferrum vicinorum acuebat? comperit enim est, & experimentis cognitum: terras propè omnes, quæ aurum, gemmas, argentum, & rerum pretia gignant, *Bellis* maximis oppugnari, & *Magnetem* quidem acui *ferreas*, aurum verò tela *ferrea* invitare, & ad sese trahere? hinc *Carthaginensium*, & *Romanorum* de aureis *Hispania Puteis* cruenta, internecina, & sculis protracta certamina, solo alterutrius Urbis excidio restincta. *Quàm malis dati sunt in auri casus*, ait *Salomon!* quod ad aurum, & opes, quæ hominibus omnium sunt causa malorum, sacri Interpretes retulerunt. Non postrema bellorum nostrorum causa fuit forsitan Imperij cupiditas: nam cùm *Imperium Germanicum* electione Imperij Principum acquireretur, non sorte nascendi, cùmque *Bohemia Reges* potentiâ, & viribus & populo, cuique

*Brachel. ad A.
1648.
Gold in Libris
de Boh.*

Causæ bellorum in Bohemia.

Ovid.

*Appian. in
Iberia.
Marinus in
Hispan.*

Omnes terræ, quæ divites metallis, bello perantur.

*Confilia
Polonica.*

que in Imperio Principi aut pares, aut etiam superiores haberentur, atque ex ea causa ad Imperium scriptius, multis jam inde seculis vocarentur, nimirum operam conferebant æmuli, ut vel *Bohemia Regnum* penes unam Principum familiam non esset, aut ad alios respiceret, aut cum id aliquando præstare non possent, ut saltem enervaretur, rueret super regnantes, & velut scelerum, ac alienis viribus mobile lignum suis non constaret nervis, & ad summam, seu Imperium nihil proficeret. Quæ malefacta consilia mirum est, olim placuisse hominibus Patrijs, qui se omnia pro securitate regnantium velle, & nullam dimicationem recusaturos inaniter gloriabantur! atqui perforabant eam navim, in qua ipsinret navigabant. Sed ego me tantis rebus imparem sentio, ideoque alijs post me hanc disputationem integram relinquo; de Bellis unicum istud adjicio: non mirum cuiquam videri posse *Veterem Bohemiam à Pio II.* cæterisque Scriptoribus (ut suo loco dicemus) bellicosam, & armorum studiosam appellatam fuisse: *Optimus miles ex confragoso venit*, verba sunt *Vegetij* de militum conscriptione, & delectu loquentis, probatque ibidem (cum *Plinius* subscribit) *fortissimos viros, & strenuissimos Milites ex Agriculis*, qui opere durati sint, existere. Ultramque hanc notam *Bohemia* Incolas habuisse, nemo dubitare potest, nam & montosa omnis ferè *Bohemia* est, & si ullo hominum genere, tum potissimum *Agriculis* constat.

Pertinere ad hoc *Caput* videntur ex Urbes, aut pagi, qui aut in præliorum loco conditi, aut à prælijs appellationem sunt sortiti: *Brodam*, (quam *Bohemitam* dicimus) inde dictam inter Authores convenit, quod cum *Wissebradenses*, & *Kaurzimenses* vetusti *Bohemia Principes*, eo in loco terminali sepe infectis armis concurrerent, fusq; sanguine, equi pariter, & homines pedes mersarent (quod *brodici* dicimus)

ab illa cruenta vadatione vicum *Brodam* vocarint; sita est inter tres alios pagos, qui intra primam fortunam (*Brodâ* in Civitatem evectâ) manserunt: primus est *Przislampina*, quasi dicas, primus in hostem accessus, & pedatus; alter *Tuhoraza*, id est acris pereussio, & conflictus; tertius *Tuclaca*, vel *Tuckca*, à genuflexione, quod victi faciunt, vitæ gratiam, projectis armis, postulantes. Ad *Przedlicem* vicum in *Austa* vicinia acerrimè A. 1426. pugnatum est, cadentibus multis millibus *Misnicorum*, ut habet *historia Thuringia* C. 162. Locus pugnæ hodièque na *Běhánj* vocatur (campus vel area procurrentium) columnâ, gestæ rei teste, insignis. Non procul inde *Zroby* (id est *Sepulchra*) quod cæcis in loco terra concessa sit. Post *Bilnam* item ad *Mirešovicium* *Hrobceze* pagus surrexit, quod ibi, qui ad vicinum pagum *Zelenice* in prælio ceciderant, ad tumulos sint deportati. *Taborium* quoque Civitas à militaribus *Tabernaculis* appellata est, ut *Lauda*, & *Stransky* docuerunt, quæ sententia ex *Polonica* lingua firmatur: *Tabor*, ait *Piaſecius* Polonus Scriptor, *Noſtri vocant Castellum ex turribus junctis arte militari constructum*; ad hanc formam Civitas illa *Taboriensis* exstructa fuit, ut alio in loco narraui. *Kyge* pagus hodièque in *Caurzimensi* *Districto* notissimus, in prælij loco conditus est, illudque ei nomen impositum, quod octingentos fustes repererint *Bobemi*, quibus *Czechos* se à *Bohemia* expulsi *Moravi* jactaverant, ut est apud *Hagecium*, *Kyge* enim baculos significat. *Tuhonie* itidem pagus in area prælij stat etiamnum; eadem est origo villæ *Boganovo*, & plurium ejusdemmodi pagorum, quos omnes enumerare velle, cum id magnopere ad *Notitiam Veteris Bohemia* non pertineat, hominis foret diligenter, & laboriosè otiosi.

Sed me quoque jam tot prælijs enumeratis satietas quædam, fastidium, & odium humani sanguinis effusi tenet

Horat.

Populus Bohemix bellicosus.

L. v. in hist.

Bob.

Donſon. passim in hist. Ung.

Vegetius l. 1.

de re militari.

b. Veget. c.

lin l. 18 hist.

Var. C. 5. in-

de. Dalecam:

Franky Reip. ad C. 2. §. 3.

Loca præliorum in Bohemia enumerantur.

Fab. in Mſjn: in Frider. l. 6. lib. 7.

Piaſin Chron. ad A. 1620.

Hag. A. 794.

L. 863. 888.

net. *Servit amor ferri, & scelerata insania belli*, quo vel ipsum chartæ candidum, & innocuum & quor cruentari, & eorum scelere, qui bella volunt, & provocant, concelerari videtur; jam cū *Goldasto* obtrectatore *Bohemia*

mihî res erit, quem brevissimè pro tam facunda ejus maledicentia refellam, nè silentium ad tot maledicta *Bohemia gentis* universæ, pro confessione abignaris accipi possit.

C A P U T XXII.

De malignitate *Goldasti* in *Bohemia*, cujus errores, & mendacia quàm plurima proferuntur, & apertissimè summâ brevitate refelluntur.

Goldastus propè in omni argumento virulentus.

Plutarch Tom. III. Moral. ex editio. se Syllburgy.

Plutarchus sapientissimus ætate suâ Scriptor, idemq; optimo *Imperatori Trajano* charissimus, Librum vulgavit peregregium (qui inter ejus immortalia opera hodièque legitur) cui titulum fecit, *de Herodoti Malignitate*; hoc certè exemplo Nos quoque quicumq; in *Bohemia* nati sumus, jure meritissimo conari oporteret, ut malignitatem *Goldasti* demonstramus Orbi; tantis enim, & tam varijs maledictis *Bohemia* *Goldastus* affecit, ut à *Bohemia* condita neminem extitisse putem, qui majore odio gentis nostræ occupatus scripserit, quàm obtrectator *Bohemici nominis Goldastus*; neque illud odium innatum fuisse viro, & inustum quodammodo existimo, (quamvis ejus pennam, semper maledicam, semper virulentam fuisse Clarissimi Scriptores *Gretserius*, *Theophilus Raynaudus*, aliique demonstrent, ut defensionis locus esse non possit) sed à viro dignitate, & munere magno, emtus, & ad *Bohemorum* odium, pretio inductus, (ut perhibent) animum induxit non segniter mentiri, & gnaviter impudentiam ostendere, ut absque omni controversia mercedem promissam operi mereretur. Existimo exorturos aliquando ex *Bohemorum* albis ossibus eruditores aliquos, & majore otio abundan-

tes Scriptores, qui ejus fallacias, & aperta mendacia non modio, ut *Plautus* dixit, sed ipso horreo admetiantur, utque Servi canibus obscœnis, & nau-seabundis in cautelam, & pœnam faciunt, vomitum ipsum maledicentiarum in os regerant, cogantque vorare. Illud generatim non modò solatij, sed etiam defensionis loco, *Bohemia* nostræ sublevire potest apud cordatos, & rerum humanarum prudentes, quòd eum *Bohemia* habeat obtrectatorem, quem *boni mores*, quem *Ordo Societatis JESU*, quem denique *Romana Ecclesia* capitalem habuit hostem, virulentissimis ab eo voluminibus editis, & revocatis è tumultu putrescente omnium hæresiarcharum Erroribus. Scripsit Librum *de Lætionem Veterum*, in quo (adversus omnes probatos consensu nationum mores, sensumque omnium bonorum, adversus ipsam prudentiam, conscientiam, humanas, divinasque leges) *stultissimè*, ut ait *Raynaudus*, contendit: *Pueris, & adolescentibus* malè prohiberi Librorum, & Poëtarum obscœnorum lætionem; immeritò arceri eos à spectaculis; legendas ab ijs esse Comœdias argumentis ipsis foedissimas; malè libros excuti è manibus adolescentium de amore meretricio, de furtis amorum, Elegias criminofas, satyras Petronianas, *Priapeja*, Epigrammata foedissima; ac primùm crede-

Goldastus hæreticus & hostis bonorum.

Tom. X. de Incipit. Eril. P. 1. p. N. 4.

Magister in venitissimus.

Goldastus in leg. ad P. 1. 1. 1. 1.

Gretser. in Apologia pro Bohemia.

Th. Reyn. To. X. de Incipit Ecclesia.

Item To. X. in Erotomaticis. Item To. XVI. in Hæreticis.

bam

bam *Goldastum* Ironem esse, ut olim *Socratem*, qui *Iron* dictus est, & ironice scripsisse; at ubi eam rem vero vultu, & sententiâ confirmari perspexi, stultitiam, & imprudentiam impurati hominis satis admirari nunquam potui; sed eum egregiè in hoc argumento retudit *Theophilus Raynandus*. Porro *Societatem FESU* adversus ejus calumnias defendere permulti; *Ecclesia Romana*, & *Sancta Sedis* auctoritatem, & causam egere, omnes, qui post *Goldastum*, *Controversias* religionis tractavere *Catholici* Scriptores. Sed directâ fronte, & explicatâ acie *Jacobus Gresser* Soc: *FESU* toto *Apologia Barmanae* grandi volumine, *Goldasti Calvinista commenta* (ut *Spondanus* loquitur) *refellit*, eumque ipsis castris exiit. Mirabile in *Goldasto* odium in *Romanos Pontifices* esse oportuit, qui aliquot *Basilicis Voluminibus* (ita enim vocat) omnia hæresiarcharum opera, quotquot ab *Ecclesia Catholica* primis aetatibus nancisci potuit, evulgavit, & *Tomis* aliquot divisit: *Quidam Infectionem* (ait *Raynandus*) *puritatis a doctrina moliuntur inferre*, ut *Bertrami*, *Abelardi*, *Guilielmi de Sancto Amore*, *Wicleffi*, & aliorum impiorum *Scriptorum* è tumulo (in quo ferebant) *Editores*; quod nuper indignissimè factum

à *Goldasto*, qui & *librum Occami inter Collectanea sua vulgavit*. Credibile ne est *Goldastum* omnia illa hæresiarcharum dogmata tenuisse? minimè gentium, nam sibi ipsi falsitas adversatur, sed odio *Catholica Religionis* præceps, & cæcus, quidquid adversus eam doceretur, suum esse, & in suis partibus stare putavit. Hæc alijs tractanda relinquimus, nos paucula, quæ libris *lex de Regni Bohemia Furibus* adduxit, brevissimè persequemur; qua in re *Goldastum* sæpenumero *Goldasto* opponemus; ita enim ipse sibi veritatis vi ictus, & victus adversatur, ut nemo magis *Goldastum*, quàm ipse *Goldastus* oppugnârit. Simul hæc, quæ adferemus, necessarix defensionis obtinebunt locum: jam enim audivi quosdam obtrectatores (qui nunquam inspexere *Goldastum*) reprehendere *Episomen rerum Bohemicarum* meam, & in deterius accipere, quod sæpius invehar in *Goldastum*. An oro tot calumnijs in *Nationem nostram* conjectis, satis erit responsi, si uno in loco, aut in margine nominetur? cum calumniatore totâ fronte pugnandum, & *Menstris*, ut ait ille, dicendum; Terentianum est: *Si mihi pergit ea, quæ vult dicere, ea quæ non vult, audiet.*

Videtur nō hæreticus, sed athenus.

Rayn. To: XI.
in Erotem: 7.

Hostis capitalis Ecclesie Romanæ.

Jacob Gresser: in Apolog. pro Card. Baron:

Spond. in Not. ad A 895. editis Francoj. A. 1627.

Gold. in Tom. Basilicis.

Rayn. Tr. X. sup. cit. & To. XVI. in Heteroclitin.

Ant. d. q. f. q.

☩

§. I.

Errores, & Malignitas Goldasti exemplis aliquot prolatis ostenduntur.

Antiqui tili nihil conficiunt.

G. r. hnj: Lib:

Libri I. Capite primo conatur ostendere *Bohemiâ Germaniâ esse Provinciam*, ex eo, quòd antè *Boy Germania* populus in *Bohemia* habitârit. An *Bohemia Germania* pars sit, non disputo (nuper hoc argumentum tractavi) at antiquioribus Cultoribus, Provincias adscribere, & donare, tam ridiculum est, quàm si *Romanis hodiernis*, & *Hispanias*, & *Gallias*, & *Germaniam* usquè

ad *Albim* adjudices. Sed neque ipsi *Romani* rerum *Domini*, *Dominis* carebunt, cum *Italiam* ante *Romanos Græci* tenuerint, atque ipsum *Roma* locum prius quàm à *Romulo* condita *Urbs* esset, *Græcos* insedisse, *Dionysius Halicarnassæus* historia suæ principio, probabili satis narratione confirmet. Deinde *Goldastus* ipsemet, *Slavos* ab *Albis fontibus* usquè ad *Mare Oceanum*, primitus habitasse narrat; cur igitur

Dion: Halicar l. 1. anti. Rom.

cur *Slavos* suas regiones non restituit, cur *Germaniam Septentrionalem* Regionibus *Slavorum* non adscribit?

Error Goldasti.

C. 2. *Cosmam Pragensem Episcopum cum Decano Pragensi* ejusdem nonnis confudit, quod per *Chronologiam*, & *rationem* subsistere non posse, alibi jam dictum est.

In Ep. hist. l. 2. C. 8. in Not.

Falsa vocis detortio.

C. 3. Injuriū legenti suæ *Goldastus* præbuit, cum quosdam *Germanix* populos à *Nemen*, id est rapere, & prædari, *Nemetes* appellatos putat. Grandior error sequitur: inde, inquit *Sarmata*, & *Scytha* *Germanos Nemetxky* vocant, à rapiendo, & pradando; cum in *Slavorum* lingua nulla omnino vox sit, quæ *Némec* prædonem, aut raptorem significet, unde autem vox *Némec* nata sit, ostendit *Hagecius*.

Hæz. in Ann.

C. 6. ejusdem libri, hæc habet *Goldastus*: *Maroboduus desertus à suis ob sevitiam, vincitur ab Arminio Cheruscorum Principe, qui etiam ipse à suis ob Tyrannidem affectatam est occisus.* hæc certa, & proba; addit de suo *Goldastus* stultam, & ridiculam conclusionem: *hoc tempore ab Arminio sub dissonem Populi Romani, & quod sequitur, in dissonem Germanici Imperij Bohemia est redacta.* Non video, quid stultius possit inferri: nam etsi *Bohemiam Germaniæ Provinciam* esse dicamus, tamen id eo tempore factum ab *Arminio*, quomodo dici potest? ô *Goldaste*, nonne jam antè C. 2. *Bohemiam Germaniæ Provinciam* fuisse dixeras vel ex eo, quod in ea *Boj Germaniæ populus* (verius *Gallix*) habitârint? deinde, quâ autoritate *Arminius* alienum Regnum adjunxit *Romanis*? an arma *Arminij* arma erant *Romanorum*? ut quidquid *Arminius* obtineret, continuo obtinerent *Romani*? imò & *Germani*? qui post tot sacula in Titulum *Imperij Romani* successerunt? nullus certè capitalior hostis *Romanorum*, quàm *Arminius* fuit, qui *Quintilianum Parum* cum *Legionibus* delevit; videantur ejus adversus *Romanos* consilia, & bella apud *Vellejum*, & *Tacitum*. Denique tota *Goldasti* probatio cadu-

Goldastus sibi ipsi contradicat.

co innititur fundamento *Marcomannos esse Bojos*, quod omnes *Scriptores* negant, pernegantque. Si neges, cadet *Goldasti* assertum: *Bohemiam eo tempore Germanici Imperij Provinciam esse cœpisse.* An existimavit *Goldastus* nullum è *Bohemis* (quos alibi ab ingenio commendat) unquam futurum, qui *psophismata* hæc intelligat? vel ausit refellere?

In *Notis* ad C. 7. ait *Goldastus*: *Rebelle Bohemia Proceres, Ruperto Casari Regnum Bohemia unà cum ipso Excesare Wenceslao obtulisse, sed Rupertum recusasse, idque Theodoricum à Nibem socordia Ruperti adscribere.* Hæc *Goldasti* narratio tam incredibilis est, ut de ea, nè verbo quidem, cœvi *Scriptores* meminerint; *Theodorus Nibem*, quod à pluribus observatum est, *Luemburgicis Regibus* infestissimus *Scriptor*, hoc loco audiri unus non debuit; at quos mihi *Goldaste* *Rebelle Bohemia Proceres*, nisi *Catholicos* nominabis? nam hæretici, & novarum rerum cupidi (ut ex *Anea Silvio*, & *Oratione Wenceslai Coranda* constat) nullum Regem unquam præ *Wenceslao* mallebant, qui *laginæ* suæ deditus, nullum illis negotiū faceretur, & permetteret omnia; quæ ipsa causa fuit, cur *Sigismundi* fratris operâ semel, iterumque *Regibus*, & *Principibus Imperij*, ac propè universâ *Europâ* probante, in custodiam *Archiducibus Austria* sit datus; quod, si, *Goldaste* reprehendere pergis, eadè operâ reprehendere, & *Rebellionis* arguere eos omnes *Imperij Præntipes*, ac *Ordines* debebis, qui *Wenceslaum*, cui *Flecto Imperatori* antè juraverant, contra datam fidem abdicârunt. At quem *Imperium* abdicavit, *Bohemi* non deseruere, sed ad mortem usque manserunt in fide, nè ijs quidem exceptis, quibus alioqui fidem frangere est in proclivi.

Maledicti novum.

Spem in deo Ecclæ.

Siv. in hist. Boh.

C. 8. Perstringit *Goldastus* *Marcomannorum* bella cum *Romanis*, cum addit de suo: *semper hæc Regio prætextu libertatis Populos tulit in supremam potestatem, malè morigeratos, & rebelles.*

Adversaria sibi scribit Goldastus.

latores. Vide, ô Goldaste, quid scripseris! *Marcomannos Germania* fuisse populos tute probâsti, quis igitur adversus *Romanos* arma corripit? cur *Regioni* crimen imputas, quod *populo* imputare debuisti? tota accusatio in te, ac tuos redit, quid peccavit regio, quam nondum *Czechus* cum *Slavorum* populis intraverat? quod si regioni vitium hoc, & crimen inesse dicas, excusatius peccat *Populus*; quo nihil dici potest absurdius. Quid *Bohemis Slavica genti*, cum *Marcomannis Germaniæ* populis commune? sed valeat hic, quod C. 7. paulò antè pronunciaras: *Romani, non erant legitimi Germaniæ (dic etiam Marcomanniæ, dic Bohemiæ) Domini, sed hostes, & usurpatores Dominium querentes, non habentes.* Vide cæcitatem tuam, si potes, *Goldaste*; quod in alijs legitimam defensionem statuis, hoc in gente, quam calumniaris, *Rebellionis crimen* appellas.

Eodem C. 8.

Error Goldasti de Diœcesi Mediolanensi, ad quam existimat pertinuisse Bohemiam

Ibidem, quàm in sacris Canonibus parum operæ posuerit, satis ostendit; nam, cum narrâisset *Fritigilem Marcomannorum Reginam à S. Ambrosio Fidei formulam petijisse*, subiecit *Goldastus: hinc colligitur, Regna Bohemiæ, & Moravia ad curam Archiepiscopi Mediolanensis pertinuisse.* Dormitas, ô *Goldaste!* quid enim? an peti non possunt documenta fidei, præsertim à gente nondum Christianis sacris initiata, ac proinde nulli adhuc Antistiti subjecta, ab eo Episcopo, ad quem *Diœcesis* ipsa non pertineat? videlicet ob gloriam docentis? sic ad *Hieronymum*, sic ad *Augustinum* (ut ex eorum *Epistolis* constat) ex orbetoto quaestiones dubiæ deferebantur, non continuo tamen subjectos fuisse, qui detulère, probatur; ipsum hunc *S. Ambrosium*, ajunt *Paulinus, & Baronius*, non tantùm vicini *Italiae Episcopi*, tanquam oraculum quoddam, & syncretæ doctrinæ magistrum venerabantur cum *S. Augustino, S. Paulino, S. Basilio, S. Hieronymo*, sed etiam præter *S. Basi-*

Paulinus & Baronius in Vita S. Ambrosii præfata ejus operibus. Nicol. Lancie: To: 1. Opusc. s. C. 8. N: 103:

lium, alij *Orientis Episcopi.* Vide item, quæ suprà de *Marcomannis* dixi ex *Welfero*, videlicet non eos fuisse, qui *Moraviam, & Bohemiam*, sed qui *Romanam Danubij ripam* incolerent, quarum *Regina Fritigil* nominabatur.

Velf. in Poicu. Aclen: in hist. Boj. Vid lib. 2.

Caput nonum hujus primi libri sui aliquot erroribus, velut gemmis distinxit *Goldastus: Wandali*, inquit, *fuere Germani* (hoc probum) *& habitârunt in inferiore Saxonia, & Polonia.* Ita *Welferus, Cromerus, Theobaldus, Meibomius, & Sudetis.* Quidquid sit de *Wandalorum sedibus* (quod cum de *Wandalis* egimus, examinavimus) certissimum est: *Cromerum* falsò adduci, qui nunquam in *Polonia* habitâsse *Wandalos* lib. 1. C. 5. historix (alijs sedibus assignatis) ostendit: ceteri, quos adducit Authores, in tertia eorum migratione, non in *Polonia*, sed à fonte *Vistule* (qui in *Tieffinensi Silesia Principatu* oritur) ad *Hermunduros*, & ultrà porrectas fuisse *Wandalorum* gentes demonstrant.

C. 9. Error de sedibus Wandalorum.

Pergit *Goldastus: Hoc*, inquit, *pubibundo errore deceptus S. Wenceslaus Dux Bohemiæ ab Ottone I. Imperatore petijt corpus S. Sigismundi Burgundionum, Vandalicæ Gentis, Regi, tanquam unius ex Majoribus suis.* Quàm impudenter in *SS. Principem Wenceslaum* invenitur, quem *pubibundi erroris* conatur arguere! tuus *pubibundus* est error, ô *Goldaste!* non enim unquam *Sancti Sigismundi corpus* ab *Ottone I.* sed *Sancti Martyris Viti brachium* petijt *Wenceslaus*, quod cum accepisset, fundatâ *Sancti Viti Ecclesiâ* honoravit; quatuor post sæculis *Carolus IV. Imperator Lutemburgica, Burgundia Regibus* cognatæ stirpis causâ, *S. Sigismundi corpus* attulit *Pragam.*

Error in tempore & persona.

Sed *Goldasto* ignoscendum videtur, in *Divorum* actis hallucinanti, vitas enim *Sanctorum hæretici* legere non solent, præcipuè in *Calvini Schola* educati, cum tamen frequentissimè *hæresiarcharum à Goldasto* citationes (ut *Lutheri*, quem à subtilitate ingenij mirè

Gold. var: loc: vide ejus Not: ad C. 5. lib. 2.

mirè commendat &c.) & aliorum hæreticorum ut *Petri Martyris, Melancthonis, Brentij, &c.* cuique fidem faciant, quàm diligenter in eorum Libris sit versatus.

Bohemis
falsa imponit
nomina

Calumniæ, & maledicentiæ plenum est illud, quod eodem Capite scripsit: *Bohemos olim appellatos Gazaros, & Patarenos à Patara Civitate Dalmatiae, & Bozinenses, & Bulgaros.* Cedo mihi *Goldaste*, vel unicus Scriptoris auctoritatem! quam si proferre non poteris, tristem illam literam *Kalumniatoris* merebere. Hæc certè postrema nomina nata sunt à Provincijs, quas *Bohemi* nunquam incoluere. Ego verò longè potiori jure *Goldastum* fuisse *Gazarum* evincam, & telum in eum qui primus coniecit, retorquebo: *Gazari* nomen à *Leone III.* Orientis Imperatore (qui *Gazarus* appellabatur, & multorum sacrilegiorum, & pravæ doctrinæ ab Ecclesia Catholica damnatus est) ortum habet; ob eam causam hodièque (verba sunt *Abrahami Bzovij*) omnes hæretici per *Germaniam, Bohemiam, Poloniam, & Septentrionales regiones Gazari*, seu deflectà paululum ex Græco voce (*Κάθηρ / Βακέρ / Βακέρ / Βακέρ*) *dicuntur.* Cùm igitur constet *Goldastum* omnes hæreticorum errores *Tomis suis Basilicis* ab interis revocasse, ut initio hujus *Capitis* ostendi, & hæreticorum antesignanum fuisse, ac denique *Calvini calvam fidem* propugnasse, confectarium est: ut *Gazarus*, seu *Κάθηρ / Βακέρ* possit appellari. Præsertim cùm *Gazari*, seu *Leone III.* hæreses, & adversus *Catholicam fidem* errores, tam sollicitè, nè perirent, evulgàrit. Judicet benignus *Lector*, amabò, an non in castris suis ex datur *Goldastus*? & quàm aptè *Calviniano* virulentissimo *Gazari* nomen conveniat?

Bzovius T. 201.
in Ann. Eccl.
n. 16.

Pergit *Goldastus*: *Judei Bohemos Cananicos vocant, putantque à Josue ejectos in has oras venisse*; quid tibi venit in mentem *Goldaste* hæc falsa, & nunquam ab ullo *Judaorum* audita

scribere? si non satis errorum vobis est, ô *Judei*, *Goldasto Talmud* committite, prolixè illud vobis augebit! Irridet deinde *Originem Bohemorum à Turri Babel*, quam pridem refelli, quod necesse est omnes dicere, quicumque inter primigenias lingvas generis humani (quas inter & *Slavica* ab eruditissimis hominibus computatur) aliquam referendam esse statuerint.

Capite decimo, gravius etiam hallucinatur *Goldastus*, dum *Pragam Bojohemum* esse contendit, simili prorsus errore, quo quidam *Italus*, rerum nostrarum ignarus, literis, quas ex *Italia* mittebat, *Bohemiam in Praga* adscripsit; at *Goldastus* excusari non potest, tantus, ut ipse sibi videbatur, historicus, qui ex *Tacito, & Ptolemao, & Scriptoribus omnibus* discere potuit: *Bojohemum Regionem* fuisse *Veterum Bojorum*, in qua *Maroboduus Regiam* sibi ædificasse (*Bubienum, vel Boviasum, vel Maroboduus* dictam) pridem probavimus. Quod etiam ipsemet *Goldastus*, sui oblitus, postea docuit hujus Libri Cap. 5. cujus hæc sunt verba: *Marcomanni Bojos bello aggressi Bojohemi principia occuparunt &c.* quælo, *Goldaste*, an tu hoc loco *Bojohemi* nomine *Pragam Urbem*, an potius *Provinciam*, intelligis, & jubes intelligi? Eodem Capite, cùm *Pragam in Germania* sitam esse nervis omnibus probare contendit, illum *Achillem* adducit: An. 1377. *mediam partem Senasus in Urbe Pragensi Germanicam fuisse.* Risi, cùm hæc legerem: quid enim istud ad rem facit? an situ *Goldaste in Alsaticis Urbibus*, æquè in *Belgicis, Senatium Gallicè* loquentem audieris, *Galliam* ibi esse existimabis? quid an in *Polonia, Ungaria, Germanicas Urbes* esse nesciebas? quas tamen ad *Germaniam* pertinere nemo sanus unquam somniavit. Alij sunt *Provinciarum limites*, ac termini, alij *lingvarum.*

Æquè imbelle est argumentum de *Clypeo Veteris, & Nova Civitatum Pragensium, quem Fridericus III. multis*

Bibliot. Caes.
inana scripta
manus
Theoph. Episc.
& alij in
in Episc.

Goldastus
Provinciam
integram
accipit pro
Urbe.

L. 2. M. d.

Fantasi-
ocano.

Crossæ dō
causæ.

Hog. in Acad.
d. 144.

imaginibus exornavit, ut in *Praga* dicemus; quod si tu omnes *Hispanos, Gallos, Polonos, Italos, Imperatorum* gratiâ Nobilitatem adeptos, continuo *Germanos*, & Imperio subjici putas, onerosum profectò beneficium facis, quod emitur servitute.

C. XI.
Marcoman-
nos nimis
universaliter
sumit
Goldastus.

Post hæc *Goldastus* in *Moraviam* & *Bohemia* transit, quam non à *Marcomannis*, sed à *Quadis* habitatam (ut nuper *Bohemia* fuisse *Marcomanniam*) conatur ostendere. Idem repetit Capite sequenti, tum refellit communem illam propè omnium *Scriptorum* sententiam: qui *Marckmänner* quasi *limitaneos homines* dictos existimârunt: Si, inquit, istud admittimus, tum omnes *collimitanea Austriorum, Styriorum, & Fencorum Marchia, tum Lusatia, & Misnia* ab eisdem *Marcomannis* essent deducenda. Fallit hæc argumentatio *Goldaste!* non enim dicimus vocem *Marck* (quæ *limitem* significat) à *Marcomannis*, sed contrâ *Marcomannos* à vocabulo *Marck* nomen acoepisse; quod quia plures habuere populi, ut *Marchiones Lusatia, Austria, Brandeburgi &c.* eisdem limitibus defendendis aliquando præfuisse, nihil dubitamus, eorumque regiones *Marchia* dicebantur.

C. XIV.
Silesia quod-
dam non
Germaniæ,
sed Polon:
provincia.

Silesiam olim *Polonia* Provinciam, & *Polonia* nomine comprehensam pridem ostendi, ac eam *Goldastus* *Germania Provinciam* esse affirmat; nolo de re ipsa hoc loco quidquam scribere, argumenta *Goldasti* tam futilia sunt, ut nihil viderim magis: *Olim*, inquit, *An. C. 15. fuit subjecta Arminio*. Unde id oro *Goldaste*, nisi conjecturâ probabis? deinde etsi fuisset, alij sunt, alij olim fuere *termini Regnorum*; an *Arminius* *Germania* Imperator? eâdem operâ restitue *Venedis* *Slavorum* populis *Pomeraniam, Mechlburgum*, ac maximas à *Balthico* mari ad nos usquè regiones; restitue *Italiam* *Orbem*, quem olim *Romani* ditione tenuerunt. At *Silesia* loquitur *Germanicè*, & *Borek* *Wratislaviam* *Casarem Urbem* voca-

vit, est igitur *Silesia* in *Imperio*. Nihil hoc loco repugno. Argumentum infringo: An igitur *Burgundia*, an *Lotharingia*, an *Provincia* quædam *Belgica*, quæ *Gallicè* loquuntur, te auctore in *Regno Gallia*, & *Gallia* censentur? quid *Borek* *Wratislaviensibus* suis adulando scripserit, nihil refert; nihil hac de re habet *Henelius*, nihil ceteri *Silesia* *Scriptores*; non magis in *Imperio* *Wratislaviam*, quàm *Pragam*, aut quamcunque *Urbem* *Bohemia, Moravia, Silesia* collocâris, quæ *Bohemia* *Regibus* immediatè subjectæ, *Imperatoris* *Majestatem* respiciunt, & comiter observant.

In Capite XV. hujus Libri insignis est *Goldasti* nostri hallucinatio, qui *Glacensem Comitatum*, quem *Bohemis* accenseri bene probat, ait à *Bohemis* *Cozlium* appellari! nunquam istud in animum induxeris *Goldaste!* *Blado* *Bo* dicimus, ac *Cozlium*, seu *Kozla*, arx naturâ loci munitissima, procul *Glacio*, in *Oppoliensi*, aut *Ratiboriensi* *Silesia* *Principatu* censetur.

Glacium
non est arx
Kozlensis.

Liber secundus. Totum hujus libri principium, & primum Caput in maledictis adversus universam *Slavorum* nationem consumitur: ait *Slavicam fidem* proverbio dici sublestam. Non credo, *Goldaste*, nisi fidem auctoritate alicujus boni *Scriptoris* feceris, quod te nunquam facturum satis scio. Quis igitur *Slavorum* *triginta* *Duces* in convivio fide datâ occidit? lege *Fabricium, Drefferum*, aliòsque *Saxonica* *historiæ* *Scriptores*. Non te pudet ea scribere, quæ in te facillimè retorquentur? Nolo invidiosa commemorare, quæ *Cromerus* in *historia Polonorum* exemplis frequentibus stabilivit. *Semper fuisse Bohemos, ac Moravos ingratos Imperatoribus, quibus omnem libertatem, honorem, dignitatem, uno verbo salutem deberent*. Quam tu mihi libertatem, quam salutem narras? num amisâ libertate, à *Septentrionibus* in *Illyricum*, & ex eo in nostras hæc oras veniebant, ut liber-

Maledicta
in gentem
Slavicam à
Goldasto.

tate

Bella inter gentes ante constitutum Imperium gesta, non possunt Rebelliones dici.

tate donarentur? atqui nondum *Germanicum Imperium* erat constitutum; ipsa hæc profectio nihil aliud erat, nisi mera libertas, quam aliquando violari vicinorum artibus contigit, tu defensionem libertatis *rebellionem* vocasti: Quòd majores nostri duci, & abduci nollent, quòd occidi se non paterentur, nec ferrum reciperent, qui liberi advenerant, quòd servitutum ultro imponi pronis cervicibus nollent, ijstu *rebellionis crimen* impingis; sed maledicta ejusmodi in *Epitome historica* pridem retellimus. Consule historias *Helvetiorum* tuorum, *Saxonum*, *Bavarorum*, ac cæterarum *Germanicarum gentium* cum *Francis Imperatoribus*, ipsorum denique *Francorum*, & *Italarum* cum *Germanis Imperatoribus*, bella pro libertate, pro patria, pro aris, & focis gesta, an omnia hæc *Rebelliones* vocabis? In Bohemo-

rum bellis id facit *Goldastus*, & *Catalogum Rebellionum Bohemicarum* texit, (ita enim loquitur) quoties *Bohemi*, neque dum Christianis sacris initiati, manum capulis admoverunt, & pro libertate sua, utpote bene nati, pugnant, *Francorum* armis opposuerunt arma. Sanè nemo tam amens reperietur, qui quoties *Hispani*, aut *Angli*, *Lusitani*, aut *Batavi Barbarorum terras* invadunt, *Populos illos rebellare* dixerit, hîc enim illud valet, *armis parari Regna, non legibus*. Pari exemplo *Germania*, & *Bohemia* nostra *Francis Imperatoribus* resistens, *rebellasse* dici non potest, nisi *Imperium Germanicum* jure nature, aut gentium constitutum esse dicamus, quo nihil dici potest absurdus. Hâc unâ defensione, ô *Goldaste*, facilè tibi *octoginta Bohemia Rebelliones* delentur.

Salvo. C. ab
hyst. Boh.

§. II.

Idem Argumentum pertractatur, & natio Bohema adversus Goldasti calumnias brevissimè defenditur, refutatis etiam nonnullis ejus erroribus.

L. 1. C. 2.

NULLUM propè ex L. 1. & 2. in *Goldasto* Caput inveneris, quod reprehendi meritò non possit: alibi error, alibi calumniandi, & mentiendi libido, alibi audacia, & impudentia spectatur. In *Notis* ad Caput 2. cum in *Polonia* nomen incidisset, affirmat (nullo in re tanta allato argumento) *Polonia Regnum ad Imperatores Germania*, & *Germanicum Imperium* sinè dubio pertinere; nihil ego definio, sed litem totam judicandam prudentissimi Lectoris arbitrio committo.

N. 13.

Polonia utrum Imperio germanico subfit.

Flagitiosum in historia Goldasti silentium.

In Ann. Fulg.

Hoc Capite 3. specimen edidit *Goldastus* apertissimum mali animi, malæque, & odio *Bohemorum* occupatæ mentis (quod ab eo sæpius factum videbimus postea) nam cum laudabili diligentia, *Bohemorum cum Francis Cesaribus* bella (quæ ille, ut antè dixi,

Rebellionum flagitiosissimo nomine indigitat) collegisset, quæ in laudem *gentis Bohemæ* cedere poterant, quæq; apud eosdem Scriptores legebat, transijt silentio; exempli gratia ad An. C. 848. ex *Rudolfo Fuldensi*: *Boëmā nos per expeditionem compefcuit Rex Ludovicus, Legatosque Pacis gratiā mittere, & obsides dare coëgit*. At quid in *Fuldensi* sequitur, *Goldaste*? An. 849. *Exercitus à Ludovico Rege contra Bohemā missus, cum pactum & obsides hostium petentium pacem concessisset, turpiter ab ipsis casus, & spoliatus, obsides dedit, & cum dedecore redijt*. Hæc omnia, quia laudem fortitudinis *Bohemæ* continere videbantur, velut cantherius fossam, *Goldastus* transijt, contentus duobus verbis dicere: *ad hoc bellum*: inde mox ad An. C. 852. transgressus; cum tamen hæc *Ludovici*

In lib. de Orat.

vici cladem, & Bohemorum victoriam in alijs quoq; Scriptoribus legere poterit, quos citat in margine, *Sigebertum, Reüfmerum, Fabricium*. O Scriptorem germani pectoris scilicet! veritatis studio, ut jactat, scribentem! atqui inter primas historiarum leges à Tullio ponitur, non modò *nè quid falsi scribas, sed nè quid veri scribere non audeas*. Credebat forensis hic tabula, neminem fore, qui scripta sua, cum Scriptoribus, quos citabat, conferret.

Eadem Goldasti malitia in *Narratione Belli quatuordecennalis* (quod *Otto I. Imperator* adversus *Boleslaum* gessit) apparet: legebat *Goldastus* in *Witkindo*, legebat in *Vita S. Udalrici*, legebat in *Fabricio*, legebat præcipuè in *Chronico Mansfeldensi, Calvisio, Spangenbergio &c.* (quos omnes hoc loco citavit) duplicem *Ostioniani exercitus cladem à Boleslao*, cum in primo prælii pauci occiso *Duce Esichone*, in altero nè unus quidem evasit; hæc nimium gloriosa *genti Bohemia* putavit *Goldastus*, itaque ut vulpes retia transilijt; at ubi ad *Boleslai* deditionem ventum est, velut liberum campum nactus, omnes in eam rem, quos potuit, laudavit Authores, & cladem *Boleslai* magno ore narravit.

Pura ejusmodi infidelitatis in historia à Goldasto dimissa Exemplum.

fabr. l. 2. Ori: ax. Calvis. p. ad Vohburg. tvent. l. 5. de Ep: nost: l. IV.

Flagitiosum rursus eodem Capite silentium *Goldasti* deprehendi potest: *Boleslaus Pius Bohemia Princeps Ostionianum Exercitum* pervastatâ *Bohemia* parte ad *Luticiam, & Lunam* securè agentem, narantem, ludibundum, palantem, inobservatus oppressit, & compulit in castra, ut Germani Authores *Fabricius*, alijque fatentur; vastationem, & incendium *Bohemia* ex *Fabricio*, quem citat, narravit *Goldastus*; victoriam *Boleslai* ex eodem *Fabricio*, velut angvem calcasset, præterijt. *Hocine est officium viri, ut Terentianè dicam? heu pietas, heu prisca fides!* qualem ubique de se jactavit *Goldastus*.

Eodem genio (Capite sequenti) *Goldastus* clarissimam *Udalrici Bohemia*

Ducis An. 1015. victoriam prætermisit, neque id tantum, sed prorsus contrarium sensum ex eodem authore *Fabricio* malignâ mente elicuit; ut id Lectores clarè intelligant, verba primum *Fabricij*, deinde *Goldasti* recitabo. *Fabricius*: An. C. 1015. *primo prælio* (*Udalrici Bohemia Ducis cum Henrico*) 800. è *Bohemis desiderati sunt, sed brevè reportata est de Saxonibus ingens victoria, Udalrico Duce Bohemorum primo aciem ducente, ceciderunt è Saxonibus clarissimi quinque Viri*. Hæc *Fabricius*. Quid *Goldastus*? A. 1015. *Ulricus Dux Bohemia Pacem ab Imperatore, & gratiam impetrat. Ità Fabricius*. Ubi istud dixit *Fabricius, Goldaste?* aut si dixit, cur *Victoriam* omittis, quam nunquam omitteres profectò, si de *Bohemia* parta fuisset?

Neque tantum *Goldastus* flagitioso silentio, sed etiam narrationibus ipsis impossibilibus (ut in loco monebimus) peccat: nam eodem Capite 4. Libri 2. numero 5. docuit: *Faromirum à fratre suo Boleslao immans crudelitatem excæcatum*, cum tamen postea N. 13. sui immemor eundem *Faromirum ab Udalrico Bohemia Duce afferat, Ducatu pariter, & oculis esse privatum*. Fortè *Boleslaus* unum tantum *Faromiro* oculum, & *Udalricus* eruit alterum: certè enim bis excæcari non potuit.

Paulò antè superiori Capite grave est *Goldasti* in *Chronologiam* peccatum, qui *Juditham*, quæ in *Cænobio Ratisbonensi* educabatur, Regiam *Virginem* ab *Udalrico Bohemia Duce* raptam scripsit, cum id non sub *Ostionibus*, sed sub *Conrado II.* factum faciliè tricenis annis seriùs, quàm ponat *Goldastus*, coævi, aut vicini eorum temporum Scriptorum affirmant, neque ab *Udalrico*, sed à filio *Brzetislao* *Virginem* raptam in *Epitome historica* probamus. Addidit *Goldastus* epiphonema stultissimum: *Hæc, inquit, Cesaris nostri Jurisdictionem in Regem Bohemia fundans!* nihil vidi magis! quid si *Juditha*, ut probabile est, non *Imperatoris*, sed

fabr. l. 1. Ann: Urbis Misne & l. 2. Or: Sa:

Gold. l. 2. C. 4.

falsæ & sibi adversantes narrationes

In Chronologia peccatum Goldasti.

Ex bello il-
lato nulla
probatum
Jurisdictione.

sed *Comitis Fila* fuit? quæ inde *Jurisdictio* inferretur? at bello Imperator *Bohemiam* petijt. Quid postea? an hac una de causa? deinde, an ex bello suscepto *Jurisdictio* potest probari? certè bellum inferri potuisset à quocunque vicino Principe, cujus filia rapta fuisset, neque tamen ullâ ratione conficere possemus, bello petitam Regionem continuò esse *Jure subjectam*.

Gold. l. 3. C. 5.

Rursum ma-
la mens Gol-
dasti prodi-
tur.

Libro eodem alia sese prodit *Goldasti* malignitas: nam non contentus, ut haberet auctiorem Catalogum rebellionum (quas immeritò sic appellat) ex uno bello plurima fecit (quod ei perpetuum, & solenne fuit) ab *Henrico III. Imperatore Brzesislaum* bello petatum referens, atque in eam rem plurimos authores citans, *cladem Henrici*, & quidquid erat *genti Bohemica* honorificum, additâ voce: & *cetera*, transiit; alibi initium, aliàs media, aliàs finem, omisit, nè quid, quod nollet referre, cogeretur; tanto videlicet odio in *Bohemiam* flagavit, ut mallet verum omittere, & imperfectam historiam tradere Lectori, quàm absolutam, & perfectam historiam cum laude eorum, quos oderat, recitare.

V. Epi: hist.
Boh. l. 3. C. 5.

Gretserus
noster ad-
versarius
Goldasti.

Quam rursus malignitatem admisit in *Gregorium VII. Sanctissimum Pontificem Goldastus* ad A. 1076. *Gretserus in Apologia pro Baronio* demonstrat, qui cum toto illo opere, atque etiam postea, alio contra ejusdem *Goldasti Replicationes libro*, prout merebatur, accepit.

Caput 6. ejusdem libri secundi *Goldastus* totum ejusmodi dolosis, & fallacibus narratiunculis, velut centonem confarcinavit, & conferfit: nam cum duo Imperatores *Philippus Sverum*, & *Otto Saxo* in Germania circa An. C. 1200. regnarent, & modò hunc, modò illum vincere, aut vinciontingeret, multæ transitiones Principum necessariò fiebant, cumque ad extremum *Innocentius III. Romanus Pontifex* neutri tralium Imperatoris concedere vellet, & *Censuris ad officium revocarentur*, ut ait *Spondanus*;

Duo Impe-
ratores in
Germania.

Przemyslaus Rex Bohemia exemplo omnium tum viventium *Germania Principum*, jam *Philippo* jam *Ottoni* adhaerebat, ut quæque pars melior, & fortior videbatur; postea cogente Pontifice deseruit, utrumque; igitur *Goldastus* Svaavis homo, ut *Bohemorum* gentem odiosam legentibus redderet, quando *Przemyslaus Rex Philippo* adhæsisse narratur, ait eum rebellasse *Ottoni Imperatori*; quando rursus *Ottoni Rex* adhæsit (unde *Ostogor* est appellatus) ait *Bohemia Regem Philippo Imperatori* rebellasse; quando verò cum saniori Germaniæ Principum numero, neutrum pro Imperatore agnovit, ait *Bohemia Regem Imperio* rebellasse, ut *Goldasto* Judice æquissimo, quidquid *Przemyslaus Bohemia Rex* egisset, necessariò in *Rebellionis* crimen incureret.

Spondanus
Ecl. ad Anni
1200. C. 54.

Quam ini-
quas in Re-
ges Bohe-
miæ Gold-
astus.

Quid igitur *Goldaste* respondebis? aut tu *Philippum Imperatorem* verum, & legitimum agnoscis; ergo delendi tibi sunt omnes *Przemysli* conatus (quos tu invidiosè, & falsè *Rebelliones* vocas) adversus *Ostonom*; aut *Ostonom Imperatorem* agnoscis, delenda tibi sunt *Przemysli* prælia, & conatus adversus *Philippum*, aut si deniq; utrumque Imperatorem agnoscere reculas, eadem operâ *Przemyslum Regem* ab omni *Rebellionis crimine* cogèris absolvere. Itaque ridiculè ex hoc capite *Goldastus* ab his Imperatoribus ab universa propè Europa desertis, & Imperio dejectis, minas, proscriptiones, & adversus *Przemyslum Ostogorum Bohemia Regem* decreta exaggerat, cum constet omnibus, nihil illos amplius in *Bohemiam*, multo etiam minus, quàm in *Imperium Juris* habuisse.

Eodem Capite unius Scriptoris mendacissimi, quem *Fabullum*, & *Fabellum* appellat *Raynaudus* (*Aventinum* intelligo) autoritate nixus scribit: *Wenceslaum Regem* adversus *Fridericum II. Imperatorem Budvicij in Bohemia An. 1216. cum ceteris Imperij Principibus Comitibus celebrasse*; Anno verò 1217. *reconciliatum Friderico*; at

Plura est
malignita-
tis Exempla
in Goldasti:

rur-

rursus agente *Gregorio IX. Pontifice* adversus *Imperatorem* consurrexisse cum alijs Principibus, iterumque An. 1233. *Friderico Imperatore* fuisse conciliatum. Quæ omnia suspecta esse possunt eorum temporum historiam legenti: nam ut taceam Comiticia illa *Imperij Budvicensia* novo exemplo, & in Veterum Scriptorum silentio, extra Imperium celebrata, tot mutæ amicitie exempla, tot favores, & honores in *Wenceslao* congestos à *Friderico* ijs temporibus, quibus bellum inter eos fuisse scribit *Goldastus*, habemus, (quos postea in *Indiculis Chronologicis* adferam) ut nullâ ratione bellum inter eos admitti possit: adde quòd An. 1216. *Wenceslaus* nondum *Bohemia Rex* fuerit, post Annos duodecim primùm creatus, & ab ipso *Friderico Imperatore* confirmatus, ut in *Bulla aurea* (quam in Epitome recitavi) *Carolus IV. Imperator* testatur; cadit pariter reconciliatio Anno 1227. quibus Annis adhuc *Wenceslaus* sui juris non erat; Anno 1227. *Gregorius IX. Pontificatus* auspiciatur (ut habet *Spondanus*) *Fridericus II.* Anno sequenti 1228. confirmat *Coronationem Wenceslai*, ut ex actis publicis constat, cumque Anno 1230. Pater *Wenceslai Przemyslaus* obiisset, iterum *Fridericus II. Wenceslai* coronationem approbat An. 1231. quas literas *Friderici* per longum refert *Pulkavva*, quo ipso anno, & sequentibus usque ad Annum 1235. (quo facta Pax est) bellum pro *Friderico Cesare Wenceslaus* gerit in *Austria*, ut habet idem vetus Scriptor *Pulkavva*; quomodo igitur adversus *Imperatorem* arma gerit? quomodo An. 1233. ei conciliatur? Porro An. 1234. *Wenceslaus* Regem fuisse, & apud *Fridericum* in Comitibus *Wormasiensibus*, & An. 1235. in Comitibus *Augustanis*, & decem millia marcarum argenti pro conjugis suæ dote accepisse, & summâ gratulatione, imò etiam veneratione *Cæsaris* exceptum esse, *Triethemium*, *Crantzium*, *Lupacum*, ac *Wen-*

leslavimus commemorant; ubi igitur eorum temporum iræ, ubi arma adversus *Cæsarem Fridericum*? nimirum non modò, qui amant, sed etiam, qui oderunt, ipsi sibi somnia fingunt, ut hîc fecit *Goldastus*.

Eodem Capite aliud est in *Chronologia* peccatum; affirmat enim *Goldastus*: *Ostogarus I. Regem Bohemia* An. 1147. à *Friderico II. Imperatore*, quòd excommunicatus esset, defecisse, citatque *Triethemium*, & *Bzovium*; at isti de *Wenceslao* intelligendi sunt: nam *Ostokarus I.* An. 1130. decessit, *Wenceslao* (quem nonnulli Germani Scriptores æquè *Ostogarus* appellant) filio succedente, eoque Anno 1153. mortuo, *Ostogarus II.* vel juxta quosdam tertius, auspiciatus est Regnum, ut omnium Scriptorum veterum, ac novorum testimonijs constat, igitur *Ostogarus I.* à *Friderico II.* deficere non potuit.

Caput VII. non errorem (qui etiam viris bonis obrepit aliquando) sed mendacium (quod in virum bonum, & historicum non cadit) continet: cum nullâ cujuscumque Scriptoris auctoritate, nullo testimonio literarum, nullâ causâ, solum ut haberet, quod *Bohemis* objiceret, & quo fallerentur Lectores, *Goldastus Bohemos* contra *Cæsarem Adolphum* conspirasse mentitur; atqui, ô *Goldaste*, si veteres Scriptores consulas, neque ullus Principum eâ ætate *Adolpho Bohemis* amicior, & neque præ *Bohemis*, eorumque Rege obsequentior populus *Adolpho Romanorum Regi* fuit; legenda sunt, quæ in *Epitome historica* attulimus L. 3. C. 16. ex ejus ævi Scriptoribus: *Adolphum Wenceslaus Rex* Anno 1292. potissimum ad *Imperatoris* dignitatem evexit, & prærogativam hujus sortis *Electores* ceteri sunt secuti; *Adolpho filio Ruperto* idem *Rex filiolum* suam penè infantem, infanti desponsavit, & quamquam postea ablatum ab *Electo-ribus Adolpho* sit Imperium, tamen *Wenceslaus Rex* non nisi auditâ *Adolphi*

Lupac. in Cale: hist.
Hug. 1234.
Exemplum
Anhistori- fix novum.
Trieth in Chr:
Hirsaug:
Ezov in Ann. Eccl.

1253 recte

Gold. l. 3. C. 7.

Iterum aliud de *Adolfo Cælare.*

Chron: Aula Regia C. 47.

Anhistori-
sia Goldasti

Pulkawa in hist. Boh.

Trieth. in Chr. Hirsaugiensi.
Crantzium & Crenzheim apud Welela: in Cale: hist: ad 1. Novem:

exde adduci potuit, ut *Alberto* ad imperium suffragaretur. Atque, ut magis palpari posset mendacium, paulò post sibi contrarius invenitur *Goldastus*, qui ad An. C. 1297. posuit: *Wenceslaum Regem Bohemia adversus Albertum Casarem cum tribus Electoribus Ecclesiasticis conspirasse*; vivebat tum adhuc *Adolfus* (nam primùm A. 1298. occisum, optimi Scriptores, & coxvi tradiderunt) doce, quòso, *Goldaste*! quâ ratione eodem anno, & tempore *Alberto* adversari potuerit *Wenceslaus* contra *Adolfum*, & *Adolfo* contra *Albertum*? aut fatère, te à sacra Veritatis linea studioso mendacio discessisse.

Eodem Capite, cum ad A. C. 1304. bellum *Alberti I. in Bohemia* gestum commemorat, flagitioso silentio præterit, quidquid in *Wenceslai Regis* gloriam dici potuisset, contentus scribere: *Albertus cum Exercitu Bohemiam invadit*. Quis igitur belli finis *Goldaste*? quis vicit? quis repulsus est? taces. Atqui tacere non soles, cum votis tuis exitus respondet! tum Authorum nomina accumulās, tum sententias excerpis, tum argutaris, tum ampullas projicis, ut in tam optato argumento disertus videāre.

Jam & illud odium *Goldasti* in gentem nostram satis indicat, quòd, nullo Authore, imò adversus omnium Scriptorum sententiam *Conradum de Badenstein*, quem omnes *Thuringum*, ille natione *Bohemum* esse affirmat, qui scilicet *Olomucy Wenceslaum Regem*, ultimum *Przemyslae stirpis* occiderit. De hac malignitate *Goldasti* jam pridem egi in *Epitome*.

Alia mendax calumnia in *Goldasto* sequitur: *Henricus VII. Casar rebelles Bohemos domuit, ut filium suum Joannem Regem constitueret*. Non facile pinguius, ut sic dicam, mendacium legi: constat inter omnes Legatione ab omnibus *Bohemia Ordinibus* missâ, petitum ab *Henrico VII.* filium ejus *Joannem*, & ægre impetratum; vide, quæ omnes Scriptores, & Nos dixi-

mus in *Epitome*; quomodo igitur *Bohemos* domuit *Henricus*? & quâ ratione *Rebelles*? cum neque *Henricus*, neque Filius *Joannes*, eo tempore ullum in *Bohemia* passum, neque ullum *Fus* haberent? si mentiri placuit, delicatè mentiendum fuit, non adversus omnes historicos tendendum, & auctores saltè aliqui in speciem citandi, nè primus mendacij auctor videreris; at *Goldastus* sese pro historico *Poëtam*, & *fabella patrem*, & *Æsopum* quendam constituit; atque ut magis studiosum *Goldasti mendacium* Lector intelligat, ipse ad eò *Goldastus* alio in loco recitavit literas, quæ *Pragensibus* datæ sunt ab *Henrico VII.* An. 1310. 29. Julij, quibus eis facultas eligendi & procurandi Regis conceditur.

Capite VII. ejusdem Libri II. non tam mendacium, quàm calumniam evomit, cum suspicatur *Maximiliano II.* venenum à *Bohemis* propinatum, ideòque ante tempus, videlicet ætatis 49. esse defunctum. Tam atrox facinus non suspicione, sed argumento invito, *Goldastus* probare debuerat; refutavi hanc calumniam in *Epitome*; certè non invenies, neque ante id tempus, neq; diu post ex *Austriaca* stirpe Regem, quem *Bohemi* magis, quàm *Maximilianum II.* amârint; tantis eum laudibus etiam hæretici Scriptores nostri efferunt, ut dici satis non possit, contatque neminem unum è *Scriptoribus* dicere, eum *Casarem veneno esse sublatum*, sed maximis, & diuturnis morbis, quibus conflictari solebat, demum *Francofurti* succubuisse. Quæ in *Goldasto* sequuntur de *Rudolfi*, *Mathie*, & *Ferdinandi II.* Imperatorum temporibus, turbisq; in eorum Regno exortis, hæc omnia in *Goldasti* recidunt caput, ab hæreticis nimirum orta, à nullo Procerù Catholicorum; defendat igitur hæreticos suos, ut aliàs tot libris edicis fecit *Goldastus*, & si potest diluat, quod magni Auctores Exemplis pridem docuerunt: *hæresin semper infidam Regibus* suis fuisse.

Ep. 1.3. C. 17.
Dicitur Henricus
VII. Casar
Rex Spæniæ
& Siciliæ &c.

Philistr. Sen.
in I. 2. 3. 4. 5. 6.
Fabula.

Goldast. Bohe.
§. 11. 22.

Calumnia
falsa.

Ferrim. Ramb.
dicitur in
Orig. hæres.

§. III.

Hallucinationes alie Goldasti in rebus Moravicis, & Silesiticis, & quantum, & quam saepe sibi ipse advesetur, & secum pugnet.

Moravia & Silesia ali-
qua defen-
sio.

Capite 8. & 9. recenset *Rebelliones*, ut vocat, *Moravicas Goldastus* magno numero, quas jam ab ingressu eorum in *Moraviam* coacervat, ut scilicet neque *Bohemi*, neque *Moravi* commovere se unquam potuerint, neque ulium bellum gerere, quin illud à *Goldasto* *Rebellio* appellaretur: hoc unicum superest, ut quæ in *Turcam* Majores nostri bella gesserunt, ea *Rebelliones* nuncupentur. Videat infelix *Goldastus*, quis causam nuperis bellis dederit, quis exterarum, & barbaras gentes in *Imperium*, in *Bohemiam* advocarit, quis signa adversus *Casarem* extulerit, & posthac non miretur, *Slavos* veteres, advenas, & liberum ad eam diem populum, regiones desertas occupantem, neque dum *Imperio Romano Germanico* constituto, moribus, & lingua differentem, pro libertate pugnassee, cum ijs, ex quibus orti sunt *Casares*, cognati, & ejusdem lingvæ, & Jurium communionis socij, *Casares* legitimos absco, & ex se creatos oppugnârint.

Pseudopolitia evocante Barbaros

Eodem Capite 9. cum narrasset, ob nimiam potentiam *Regni Moravico- rum, Arnulphum Casarem* An. 892. ad eorum vires refringendas, *Ungros*, seu *Hunos*, seu *Avares* Ethnicos evocasse, qui mediam propè *Regni Moravici* partem, scilicet utramque *Daciam*, aliasque Regiones occupârint, sibi que usurpârint, vehementer *Arnulphi* consilium astutum probat *Goldastus*, sed quam Christianè, examinent Christiani, & boni Politici. Nam ut alia taceam, certissimum est per eam evocationem in summum discrimen adductam esse *Europam* universam, *Hunorum* barbarie extremâ, & armis, *Boisiam*, *Germaniam*, *Italiam*, *Galliam*, sanguine inundantibus. Simile, & noxium consilium fuit *Imperatorum*

Constantinopolitanorum, Saracenos, & Turcas in auxilium vocantium, & olim *Gallorum in Ungaria, Turcarum* arma, aut ementium, aut excitantium, ut habet Gallus Scriptor *Spondannus*.

Spon in suppl.
ad Baron.

Caput X. *Goldasti* ritum mihi clarum excussit, simulque illud ex sacris literis venit in mentem: *Mentita est iniquitas sibi*. Eâdem enim periodo duo prorsus adversantia, & repugnantia junxit *Goldastus*, & seipsum mentientem mendacio refutavit; de *Silesia* igitur hæc scribit Cap. 10. *De Sigismundo, Alberto II. & Ferdinando I. (imò & II.) Imperatoribus, Silesiam sibi reluctantes perdomantibus, in promptu sunt varia variorum Scriptorum monumenta; que nihil attinet hoc loco refricare, nè videar velle Silesiæ Germanico Imperio, & Romanis Casaribus semper fidis, & conjunctissimis invidiam constare. Quid ais, Goldaste! si reluctantes, si perdomari debuerunt, quomodo semper fidi? si conjunctissimi, quo jure armis petiti? an Sigismundus, Albertus, & Ferdinandi, Casares non erant? si Goldastus aliâ paginâ fidos dixisset, aut voce semper abstinere voluisset, aliâ paginâ reluctantes, & ad obsequium armis adductos scripsisset, ferendum esset; nunc pauculis lineis, eodem ore mendaci & calidum & frigidum Goldastus expirat, ut nullus Goldasto magis, quam Goldastus ipse contrarius fuisse videatur. Atqui mendacem (ut proverbio dicimus) memorem esse oportebat! nimirum exercitati, & assveti mendacijs, etiam cum verum dicere volunt, mentiuntur, & cujusdam elegantis loco, velut tropum, aut figuram, narrationes mendacijs aspergunt. Cuperem ex Goldasto scire, quid illa verba C. 12. significant: An. 874. Silesij rebellantes à Ludovico II. Caroli Magni nepote compressi.*

N. X.

De Silesia in eadem periodo sibi adversatur Goldastus

Maledicti grave Goldasti ja& in Imperij Principes.

Strabus, & Adam Bremensis. Locus hic admonet me alterius Sententiæ in *Goldasto*, quam maledicendi studio, in summa Imperij capita vibravit: en verba ipsa annuero octavi capitis fine: *Est hoc proprium quodam modo, ac perpetuum Germanorum Principibus, ut suis Rebellionibus, discordijs Civilibus, & bellis intestinis occasionem prabeant Exteris ad Imperium eorum invadendum, dilacerandum, & distrahendum. O Goldaste, quid acerbius, & injuriosius in Principes, & præcipua S. R. Imperij membra scribere potuisti? si nec parcis tuis, quomodo parces alienis, quos proscindendos, & lacerandos omnibus convitijs suscepisti?*

Nota.

Iterum sibi
adversantia

Cùm tot inter se adversantia *Goldastus* aggererit (ut modò vidimus) minùs jam mirum est, *Títulos capitum* rebus tractatis aliquando non congruere, v. g. Capitis XII. titulus: *Moravia, & Silesia Bohemo concessa reservato Tributo Imperatoribus præstando.* At qui aliud tute in contextu, & serie Capitis probas, & superioris Capitis XI. sine scribebas: *Philippus Imperator A. 1200. Tributum omne Bohemis remisit, quam Patris sui ordinationem confirmavit Fridericus II. Imperator A. 1212. Basilea; diploma illud producunt Scriptores.* Quâ ratione igitur nunc tributum exigis, quod remissum esse dixisti?

Joan. Bapt. ab Eisen deduct.
Boh. parte 1.
Beatus in hist.
Boh.
Hag. in Ann.
Boh. ad 1212.

Divisio Im-
perij in du-
as Francias
prorsus nõ
subsistit,

Illud magnam continet difficultatem, quod Capite XIII. conatur ostendere, sed asserendo, non probando: *Bohemiã, Moraviã, Silesiã, Lusatiã in partitione Imperij Franciã Orientali assignari.* Cujus autoritate, rogo, hæc partitio primùm facta, & quo tempore inchoata fuit? an eam *Romani rerum Domini*, an postea *Carolus M.* nondum Imperio Germanico constituto, an *Ottones*, an *Henrici*, an *Friderici Caesares* statuerunt? ubi illa *Sambethio* legitur? an voluntate tantùm, an etiam scripto comprehensam tradiderunt? ut cùm nos in *Francia Orientali* censeamur, socios saltèm, qui in *Francia*

Occidentali censentur, scire possimus?

Quod sequitur Capite XIV. non minùs controversum est; quod ego quidem in dubium non revoco, sed alijs Juris nostri peritis ad expendendum relinquo: *Bohemiã, Moraviã, Silesiã, Lusatiã* ad expeditionem hostilem ab Imperio indictam teneri, imò & extra ordinem evocari posse non obstante *Bobemorum, & Silesiorum Privilegio*, quo asserunt, se extra Regnum, & Ducatum militare non teneri. Vide, quæ *Ferdinandum I. An. 1548. in Comitijs Augustanis* publicè prolocutus est, quæ alio in loco retuli; tum etiam *Archivium Carlstense in Privilegijs*, quibus *Goldasti* opiniones jugulantur. Probat autem *Thesin* suam *Goldastus* generali principio, quod *Vasallus, & subditus teneatur Dominum suum sequi, licet procul à Patria sit belligerandum.* Non excutio hunc *Vasallatum, Davus sum non Oedipus*, historicus, non Jurisconsultus. Sed, ô *Goldaste!* quid si *Vasallatus* ille sit *Privilegiatus*? quid si *Exemptus*? ad extremam ajo: si omnes Imperij Principes, atque etiam Reges (quostu in Imperio collocas) sequantur Imperatorem, fortasse *Bohemia Reges* non erunt postremi.

Probat postea Capite sequenti *Hungariã* sub *natione Germanica* comprehendendi, multò etiam id esse certius de *Polonia*; nihil definitio, judicent prudentes. Illud argumentum de *Corona Regno Polonia* ab *Ottome II.* data pridem decussi: non enim ex honore collato inferitur subiectio, ut, si quem ex *Nobilitate Polona, aut Hispana &c. Imperij Principem* creet Imperator, non continuò *Vasallus* ejus esse cogatur. Adde quòd *Ottomem II. Imperatorem* honores *Regis Polonis* non contulisse, sed *Sedem Apostolicam* clarissimis documentis ostenderit *Cesar Baronius*, quod idem de *Ungaris*, idque certius, constat.

Postquam *Goldastus* toto Libro I. & II.

An Reges
Boh: extra
ordinem ad
belli gerã
dũ ab Impe-
rio cogi pos-
sit.

V. C. r. in
1. Lk.

De Poloniã
& Ungariã
Regna.

Cap. VI.

Rom. in de
Est.

Contradi-
ctiones Gol-
dasti de gē-
te nostra.

II. Capitibus omnibus, maledicta in gentem nostram unde unde corrasa, inccera, dubia, falsa congestisset, tandem ultimo Capite magnam se gratiam initurum speravit, si hęc omnia quodammodo retractaret! (at, o Goldaste, facilius est morbum facere, quàm curare! Itaque Caput 18. & ultimum, hunc Titulum præfert: *De fide, & observantia Regum, atque Ordinum Bohemia erga Imperatorem, & Sacrum Imperium, ob quam non immeritò suas laudes, & præconia digna merentur.* Coacervat deinde ex *Diplomatibus Imperatorum* prorsus admirandas gentis Bohemae laudes, quæ tantæ sunt, & à tantis Imperatoribus scriptæ, ut non modò omnia, quæ Goldastus malè dixit, deleant, sed ipsum Goldastum obruant, & calumniatorem, & obrectatorem mendacissimum ostendant.

Hoc unicum nunc premo: quid Goldasto inciderit, hęc adjicere, quibus prorsus ipse jugularetur? ut, quod Rhetorum pueri discunt ex *Tullio*, id ei aptissimè possint occinere: *qua in veridiculè mihi ex visus esse inconstans (Goldaste) qui eundem (nationem Bohemam) & laderes, & laudares: & virum optimum, & hominem improbissimum (nationem fidam, & Imperij observantissimam, & infidam, & semper rebellem &c.) esse dices, eundem (eamdem) tu & honoris causâ appellabas, & virum primum esse dicebas (gentem laudibus & præconijs dignam) & socium (Imperium) fraudasse arguebas.* Magna scilicet *Veritatis* vis est, ut etiam ex ore eorum, qui sibi mentiendi, & maledicendi audaciam sumpsere, excidat vel invitis; itaque etsi Goldastus titulis omnibus semper (notam vocem) *Rebelles Bohemos* præscripserit, tamen veritate victus scripsit, quod nolebat, & quod titulo planè non congrueret: *Henricus IV.* inquit *Capite V.* (cujus titulus: *Bohemi semper rebelles*) *fidus semper, morigerosque habuit Bohemos, Ducisque Vratislavi operâ in summis, gravissimisque Imperij negotijs use-*

batur. Et *C. 6. Fridericus I. Imperator & Henricus VI.* ejus filius *Bohemos semper habuit obsequentes.* Quomodo hæc componi possunt, o Goldaste, semper obsequentes, semper rebelles? adferamus Imperatoris alicujus testimonium: *In Privilegio Circuli gestandi, quod Fridericus Imperator contulit An. 1159. 15. Cal. Febr. Vladislao Illustrissimo, & strenuissimo Duci Bohemia* (hic cum mirificè laudat) *ob insignia servitij, & devotionis tam ejus, quàm omnium Bohemorum merita &c. Attendentes* (ait *Fridericus II. Imperator*) *præclara devotionis obsequia, quæ Bohemorum universa gens ab antiquo tempore Romano exhibuit Imperio, tam fideliter, quàm devotè &c.* Subscripti plurimi Episcopi, & Imperij Proceres. *Basilea An. C. 1212.* cui quæso credendum est magis, *Goldasto, an Imperatori?*

Libro 3. C. 1. *Goldastus Barones Bohemos oriundos à Germanis* affirmat; sed istud pridem in *Epitome* tractatum, non vacat hoc loco refellere; vide, quæ in hoc ipso *Miscellaneorum* opere aliquando adferemus, cum de *Nobilitate Bohemæ* differendi locus erit.

Etsi verò *Goldastus* in præsentis opere (ut *Ferdinando II. Imperatori* Catholicæ Religionis studiosissimo placeret) summâ arte *heresin* suam obtegeret, efficere tamen non potuit ullâ simulatione, quin aliquando ulcus odore proderet, quod latebat in pectore; ut passim animadversiones hæc meas legentes intelligent. Hoc capite gravissimè *Sigismundum Casarem* accusat *Goldastus*, quòd *Hussio* fidem datam violaverit. Vide, quæ *Cochlaus* in hanc rem pro *Sigismundo* attulit, eaque non ignorasse *Goldastum* certum est, sed animi pervicaciâ neglexisse.

Capite VII. ridicula est *Goldasti* opinio, asserentis *Bohemia Regem in Jus Electionis Imperatorie* venisse, propter veterem *Bojorum gentem*, quæ in *Bohemia* habitavit. *Risi*, ut ait ille, dentibus albis, dum hæc legerem; cur ætatum, cur nonus, decimus *Electo* non addi-

Notabilia.

Ep. vrr. Boh. l. 3. C. 5. in Not.

Goldastus virulentus hæreticus.

Cochlaus Huss.

Rex Boh. non est Elector propter Bojos.

Plan. in Epid.

Tull. oras. pro Roscio Amer.

Bohemi apud Goldastum semper obsequentes, & semper rebelles.

additur ob *Bavarios*, qui veri germanique *Boij* sunt? cur non ob *Marcomannos*, cur non ob *Quados*? cur non ob *Longobardos*, *Wandalos*, *Suekos*, *Austrios*, *Hassos*, aliosque plurimos? at longè aliud. *Diplomata Imperatorum* loquuntur, qui hoc decus se *Bohemia Regibus* (ex gente Slavica & *Przemyslax*) addere ob *fidem Imperio prastitam*, ob virtutes togatas, & sagatas, atque ob cætera merita, non ob *Bojorum* nomen, qui in *Bavariam* immigrârunt, ultrò fatentur.

Sacerdotes
historias
Populum
scripsere.

Ep. rer. Boh. l.
2 C. 3.

De Electo-
rum convē-
tu Pragæ.

Capite VIII. *Goldastus* quendam *Hagecij* errorem referens, satyricè prorsus excusat: *condonandus*, inquit, *hominis Presbytero*, & in rebus Imperij imperitæ error. Quasi propria *Sacerdotibus* ignorantia foret. Miserum te *Goldaste*, qui necias omnium propè gentium historias à *Sacerdotibus* scriptas esse, ut pridem in *Epitome* probavi.

Transilio hoc loco quàm plurima *Goldasti* errata: piget enim, tædētque tot erroribus immorari; ad *Caput*

XIV. venio, quod plurimis scætet erroribus; unum in exemplum adferam: allegat *Goldastus* *Acta Electorum* in *Conventu Prage* An. 1610. habito inter *Rudolfum Casarem*, & ejus fratrem *Mariam*; ex ijs Actis probare contendit, certum esse *Bohemia* ab Imperio dependentiam. Ridiculum confectarium hoc est, & prorsus à terra ad cælum peticum: non secus, ac si quis medium se paci, vel bello offerat (unde *mediatoris nomen*) ex eo sibi dominationem obventuram stultissimè putet; dum hæc scribo, *mediatoris* partes inter *Gallos*, & *Hollandos* agit *Anglia Rex*; ergone ab *Anglia* aut *Gallis*, aut *Hollandis* pendebunt? adde, quod *Rudolfi*, & *Mariae* discordiæ non velut inter *Reges*, sed ut inter *fratres* componi debuerint, quos *Electores* conciliare studebant, ut ex ipsis actis, & causa, quam *Slavata Cancellarius* cum *Rudolfo* à consilijs, & *Khevenhilleri* in *Annalibus Ferdinandis* diligenter explicant, intelligi datur.

Stro. m. l. 1.
h. f. m.

§. IV.

Errata, & obrectationes Goldasti in quatuor postremis libris; hæresis de Investituris Antistitum.

De fraudi-
bus Slavortū
Goldasti
maledicti.

Libro 3. & 4. sequenti *Goldastus* visus est cum gente nostra redire in gratiam velle; tam diligenter, & amicè *Privilegia Regum Bohemia* percenset, ut maledicendi artem oblitus existimari possit; at erumpunt aliquando tamen vel invito malè te & veteris odij scintillæ: quale istud est Capite 3. Libri IV. inter alia: *Simplex ille Germanorum candor saepe fuit ab astu Slavorum* (vide maledictum in universam nationem *Bohemicam*, *Polonicam*, *Croaticam*, *Illyricam* &c.) *circumventus*, & *frustratus*. De *candore Germanorum* admitto, quod dicitur, neque hîc locus est odiosa tractandi; at illud de *astu Slavorum* nego, pernegoque, & res ipsa satis sese prodit, ac lucet: an enim

Slavi non circumventi sunt? lege obsecro, quæ *Spondanus* homo *Gallus* in *Annalibus* suis de *Vendis* scripsit justo dolore commotus, quæ in *Epitome nostra* (sunt enim dignissima lectu) retulimus; nonne depulsi terris suis à *Mari Balthico*, & *sinu Venedico* usque ad nos, æternâ quodammodo, in terris majorum suorum, servitute damnati sic sunt, ut velut *illegitimi*, nec ad artes, & opificia discenda admittatur? quis *Slavorum Duces* omnino 30. ad convivium astu invitatos (quod toties repetere cogimur) occidit? quis eos inter se commisit suis viribus perituros? quis divisos aggressus est? quis prætextu honoris alios, alijs artibus aut subjecit, aut sibi obnoxios reddidit? *accumulare nihil attinet.*

Sp. in Ann.
Ecl. l. 122.
X. 12.
Cron. l. 5. Vm
d. l. 1. 1. 1.
Ep. h. l. 1. 1. 1.
2. 1. 1.

Capi-

Defensio
quorundam li-
berimæ
Poloniæ.

Capite V. in *Polonos* gentem liberri-
mam calamum stringit *Goldastus*, affir-
mans eos jam pridem non modò à So-
cietate, & obsequio Imperij defecisse, sed
latissimas quoque Imperij Provincias,
*Samoitiam, Masoviam, Cujaviam, Po-
merelliam, Borussia*, denique *Livoni-
am* per vim abstraxisse, ideòque pro
Exteris in Imperio Romano haberi. Mi-
hi hanc *Goldasti* accusationem neque
probare, neque refellere est animus;
vereor tamen, ut *Goldastus* hæc om-
nia, & singula, quæ attulit, probare
possit.

Adversatur
sibi eodem
capite Gol-
dastus.

Capite XII. rursus *crimen Rebellio-
nis Bohemis* imponit, quòd *Joannem-
Regem ad Ludovicum Imperatorem Ba-
varum* detulerint. Quæ fronte, scire
velim, *Goldastus* accusare in hoc *Bohe-
mos* possit, cum huic ipsi Capiti XII.
titulum præfixerit: *Rex Bohemia à
subditis conveniri potest apud Imperato-
rem, & in diffidio Regis cum subditis, &
contra, solus Imperator legitimus est Ju-
dex.* Nihil disputo de titulo, sed ho-
minem ipsum arguo, qui eodem Ca-
pite idem factum laudavit, & damna-
vit. Adijce, nullo modo accusatio-
nem illam *Rebellionem*, vel ob id posse
vocari, quòd & ipsa *Regina*, quæ *Re-
gnum Joanni* attulerat pro dote, in
partibus Bohemorum steterit, & ipsi à
Cæsare missi *Legati (Moguntinus, &
Trevirensis)* in favorem *Bohemorum*
causam definierint. Vide *Petrum-
Abbatem Aulæ Regis* ad Ann: 1318.
Consideret quæso Lector *Goldasti* ma-
lignitatem, & odium in universam na-
tionem.

Bohemos
domi Judi-
cia habuisse

Capite XIII. ut quacunquè viâ
posset, *Libertatem Regni Bohemia* con-
velleret, conatur probare *Bohemos*
veteres, *Silesios, Lusatos* nulla domi
habuisse, & non sponte, sed coactos,
Magdeburgo judicia petere debuisse.
Quis coëgit, quæso, *Goldaste!* no-
mina vel unicam legem! nomina
Authorem, refutabo palmare hoc *Gol-
dasti* (nè dicam magis) commentum,
& ratione optimorumque auctoritate

Scriptorunt; cum de *Judicijs Regni Bo-
hemia* differam in sequentibus, non
fuit *Magdeburgense* judicium, sed
arbitrium.

Observaveram paulò antè in *eadem
sententia*, atque, ut Grammaticè di-
cani, *construente*, ipsum sibi adversa-
ri *Goldastum*; aliud geminum, & si-
mile prorsus specimen edidit Cap. 15.
ubi inculcat *Bohemia Proceres*, quòd *Car-
olinaram Constitutionum* Codicem
acceptare noluerint, deprecatique
sint (ex qua deprecatione *Goldastus*
pro more suo *Rebellionem Bohemicam*
conficere cupit) cum tamen ultro fa-
teatur *Codicem illum quadam præjudi-
ciosa Regni statibus* continuïsse. Cui
ergo genti non liceat, quòd *præjudici-
um* tutè fateris, *deprecari?* pro *Bohe-
mis* facit illa *Joannis Marchionis Mora-
via de abrogatione Novi Codicis Caroli-
ni* attestatio Pragæ An. 1355. quam
ipsemet alio loco *Goldastus* recitavit.

Gold. in Breyh
Nom. 41.

Libri V. Caput I. in ipsa fronte ma-
culosum est, cum *Goldastus* tres olim
in *Bohemia Ordines*, seu *Status* fuisse af-
firmet: *Pralatorum, Nobilium, Plebe-
jorum.* Atqui certum est ex omnibus
historijs, *Regni* Legibus, consuetudini-
bus, aliisque scriptis, & traditis docu-
mentis. Alium fuisse *Dominorum Or-
dinem*, alium *militum, seu Equitum*,
sic ut gravissimè aliquando dissiderent
(ut in *Regalibus scendis &c.*) suntque
etiãnum ab antiquitate nobis reli-
cta munia, quorum alia *Dominiis*, alia
solis *Equitibus* conferantur; verbo:
omnes in *Bohemia* nati sciunt, ab om-
ni memoriã hominum, & literarum,
(si *Regnum hæreticorum* ab A. 1420.
ad A. 1621. excipias) *quatuor ordines*
in *Bohemia* censos, atque etiã hodie
censeri.

Ignorantia
Goldasti in
rebus Bohe-
micis.

Bohemi
Christi fidẽ
non recepẽ
re à Panno-
nibus.

Capite II. ejusdem libri, memoriã
labitur *Goldastus* (non enim aliud dici
potest) qui *Moravos* Christi fidem su-
scipisse à *vicinis Pannonibus Christianis*
ad eam inductos affirmat. Ubi
igitur *Cyrillus, & Methodius?* & si an-
tiquiora præplacent, ubi *Ludovici Pij*
Oo

Impe-

*Epist. l. 1. C. 3.
in Notis.
Gold. in Beyl.*

Heresis Goldasti de Investituris Episcoporum

*Baron. in An.
Eccl. C. 1111.
n. 6.*

Error quorundam recentiorum Scriptorum, cum agunt de Investituris Prælatorum, etiam Regularium.

*Liber. Decret.
Cap. Veniens.
15. de Accusatis.
l. 6.
Furet. in Obf.
ad Yvonu. Epi.
60 & 190.
Simond. Not.
ad Godfr. l. 1.
Epist. 7.
Spond. in Ann.
Eccl. a 1474
post. num. 10.*

Pragensis Ecclesia libera.

Imperatoribus temporibus Uolfum Passaviensis Amisissis? ubi Luispramm Saluburgensis? de quibus videatur Epitome, & ipsemet Goldastus.

Capite III. hæresis oculos Goldasti lippos reddidit, cum Investituras Episcoporum, ac Præsulum à Regibus & Cesaribus factas probavit, & laudavit: etsi enim id aliquando permissum Cesaribus fateremur, tamen id Jure ad eos pertinuisse, & fieri debere, ac debuisse, indubitatam hæresim continet, ait apud Spondanum Baronius. Aliud est Investitura, aliud Regalium receptio, quæ qui non distinguunt, & Episcopos, & Prælatos Ecclesiarum per virgam, vel baculum, vel sceptrum, post annum C. 1122. investitos esse, aut hodie per secularem potestatem investiri scripserunt, nec illi ad Henricianam hæresim (quam ita vocabant) accedunt proximè, & nisi bona mens excuset, Anathemate in Bulla Cæna contorto feriuntur. Cautius in rebus tam periculosis, quæ non nisi à Summis Juris Canonici, & Pontificij consultis tractari debent, est loquendum: nam Sigeberti, & Urbergensis Abbatis (quos citant) & cæterorum ejusdem farinae Scriptorum autoritas, neque Schismaticorum, nihil evincit. Quam verò libera sit, ac semper sine servitute fuerit Ecclesia Pragensis, clara Juris sanctio docet, quæ diligenter est notanda; consulantur igitur Juris-Consulti à Sede Apostolica probati; historicum enim esse, aut fuisse, nulla est Juris Canonici professio: Audiamus in hoc argumento plagulam Spondanianam, quæ huc facit: post obitum, inquit, Illustrissimi Cardinalis Baronij Melchior Goldastus Calvinista edidit Rationale, ut vocat, Constitutionum Imperialium: ubi professus se Romani Imperij Jura adversus Baronij Annales elenchos præscribere, Calvinisticè (ut nihil aliud dicam) rem agens, modestissimum, atque sincerissimum historia tractatorem misere profcindit. Sed mox prodijt ex adverso forsissimum veritatis defensor Fa-

cobus Grefserus Societas FESU Theologus, qui Apologiam pro Baronio suscipiens, cunctas Goldasti argumentationes dissipavit; cumque nihilominus irritationabiliorem Replicationem edidisset, eidem rursus alià edità defensione os Grefserus obturavit. Quare quæ pro Schismatico Sigeberto hæresicus Calvinista de hac Quæstione (Investiturarum) pro-caciter effusit, nisi libet, vide ab eodem clarissima Societatis nobili Professore egregiè discussa, atque disjecta Apolog: Baron: C. 1. & contra Replicat. L. 2. C. 1. & 2. sicut & de alijs præcipuis ejusmodi Goldasti criminationibus, adnotabimur inferius suis locis. Hæc Spondanus.

Eodem Capite 3. Goldasti malus in Sedem Apostolicam animus non nihil apparet, cum Jaromiri Pragensis Episcopi causam, ad Pontificem Romanum, præterito Archiepiscopo Moguntino, per saltum, ut vocant, delatam reprehendit, citans in eam rem Gregorij VII. Papa Apostolicas literas. Miseret mei tui, Goldaste! nam in ijs licetis apertissimè Moguntinum Præsul arguitur, quòd eam causam ad suum iudicium, postquam Romano delata fuisset, revocare studuisset.

Caput IV. insignem Goldasti errorem continet, qui S. Gaudemium non fuisse S. Adalberti germanum fratrem, sed spiritualem tantum affirmat; ac Goldastum omnes læræ, & profane omnium Scriptorum historiæ convin-cunt. Idem peccatum est Goldasti in Archiepiscopo Pragensi Joanne Lobelio, quem fuisse Cardinalem S. R. Ecclesia asserit, & tum tres tantum in Germania fuisse Cardinales. Lobelium, certissimum est, nunquam Purpura dignitatem consecutum.

Caput VI. Goldasti hoc eodem libro V. de Vratislaviensi Episcopatu multa continet, sed in eo Author maximas nugas agit, & quæ hodiernis moribus maximè repugnant: nolo ijs refellendis immorari, imò nec referendis, cum odium timeam: ait inter cætera, Bohemos, & Moravos admitti ad

Goldasti hæresis & error egregiè refutatus.

*Gregor. VII.
3 Epist. 447
45. 60 & 61.
Baron. ad C.
1173. n. 57*

*Bolland. in vit.
in S. Adalbert.*

*Errata hi-
storica Gol-
dasti.*

Wratislavienses Insulas non posse, nec tamen insolitum esse, ut Teutonici promoveantur. Ubi id à te Goldastelectum dicere potes? iniquum certè foret in Provincia Corona Bohemia annexa solos Extraneos admittere, domesticos excludere; exempla certè Bohemorum aliquot, qui Wratislavia Episcopatum gesserunt, ut Fodocus de Rufis, aliiq; contrarium prorsus loquuntur, citatque Schickfusius Postulasum ab ordinibus omnibus, & Silesia Principibus, nè illa dignitas ulli, nisi in Corona Bohemia genitis, id est, Silesijs, Bohemis, ac Moravis conferatur.

*Schickfusius
Ann Siles
Transactio Co
loratiana a
pud Nicolaum
Hendel. etc.*

Optarem errorum semel esse finem; at, cum Goldastus maledicentia nullum sibi prae fixerit finem, par est, eos, qui famam bonorum illam praestare cupiunt, defensione non fatigari, & semel susceptam ad extremum usque pertere; *benedictus si certasset, audisset bene. Quod ab ipso allatum est, sibi id esse relatum putes, ait in Phormione tuo Terentius. Audiamus igitur Dictatorem: Saniores Politici statunt: Gentes Slavicas servili ingenio nasci, ad serviendum magis, quam ad imperandum. Quinam igitur isti sunt saniores Politici Goldaste; profert unicum Dismarsum, qui a ser, an albus fuerit, ego nescio. An tu servili ingenio censes, qui ad libertatem se genitos, & bene natos semper meminere? ipsa, si dicere verum volumus, male ominata haereticorum A. 1618. Rebellio, prolixa libertate, etsi falso titulo, ijs imposuit, qui eam suo sibi sanguine diluere. Quae gens libertatis servantior, quam gens Slavorum? certè Poloni, praeicipua in Electione Regum suorum libertate gaudent, & quod nulla propè in Europa gens habet, Reges pro arbitrio eligunt. Procopius Caesariensis à Goldasto citatus Author, contra eum facit, cum asserit Slavinarum gentes non ab uno aliquo homine regi, sed ab antiquo, communi, plebeaque libertate vivere; igitur nemo tum servavit Slavorum, nisi qui voluit; Spar-*

*Terentius in Pro
logo Phormio:*

Slavi minime omnium serviles.

tanorum, & Atheniensium veniat in mentem. Quod si Goldastus ingenia ad imperandum deesse, & defuisse Slavum velit dicere, innumeris Regum, & Principum, & Procerum nostrorum in Bohemia, ac nè res nimium gloriosa videatur, aliarum ex Slavus gentium (ut generosissima Gentis Polonica, ac ceterarum) exemplis demonstrare possemus, plurimos Gubernatores domi, ac togata sapientissimos, tum Belli Duces clarissimos protulisse. Vide quae Lector, quae in Icone Animorum Barclayus scripserit, de moribus, & ingenijs Bohemorum; quis item hodieque sensus sit Gallorum, Italarum, & Hispanorum; nam Dismarsum illum Goldasti Politicum lanio em, fortasse etiam natione Dismarsum, in rebus Europa à patria sua remotis hospitem, & vix ulli vel de nomine notum, Judicem recusamus.

Optimi Duces ex Slavus plurimi.

Jam verò cum Goldastus videret Slavos ultra omnium gentium ceterarum morem libertatem semper amasse, nè illud obstaret, decutere conatus est: *Quin, inquit, Sarmata Reges suos, ac Principes habuerunt, etiam illi antiquissimi, non sinit nos ratio ipsa dubitare. Si agendum suspicionibus est, nullam Goldastus Rempublicam admitteret: non Romanam, non ante illam Atheniensem, non Sparsanam &c. quia ratio non sinit dubitare; at historia lux temporum, magistra veritatis aliud docet, & de Slavorum antiquorum republica Suedis, & Eisen, plurimiq; alij tradidere, & paulò antè ex Procopio dixi.*

*Suetonius in sub
jecto de Orig.
Boh.*

*Joannes Eysen
in Deduct.
Boh. unct.*

Pergit gnaviter, cum semel cepit, exerrare Goldastus, & probare mirabili prorsus, & se digno sophismate: *Rex, seu Princeps subditis est antiquior, & prior; igitur veteres Slavi, & Bohemi Regem habuerunt est necesse. Exangvis, informis, clauda, & male tulta probatio! Libertas non hominum solùm, sed ferarum, volucrumque sensibus fixa, ait ille, & incoenisa primum spoliolum fuit. Et alius: Liberos natu-*

*Fugitivitas re
tionationis
Goldasti.*

*Anonym. De
clam 6 Corpo
ra proci
qua mali Quin
tiliano adscri
bitur.*

Quintil Insti:
l. 3. C. 10.
S. Synes l de
regno ad Arca.
ex editione Dio
nyj Petr. S. l.
Scipio Ammi-
rat in Tacit
G ab Ensi in
Thesaur. Polit:

ra omnes genuit: quomodo igitur antiquior Principatus? *Monarchia*, fateor, *Democratiâ melior*, sed non prior. Respublica non est propter Principem, sed Princeps propter Rempublicam. Vide, quæ de regno ad *Arcadium* scripsit Sanctus & quæ ac doctus Antistes *Synesius*, quæque alij *Magistri Politicorum* docuerunt.

Errores hi-
storici novi

Eodem Libri VI. Capite 2. & 3. aliquot sunt in historiam *Goldasti* peccata: *Czechum*, & *Lechum in Bohemia*, & *Polonia reliquisse suos posteros hereditario jure succedentes*: nec *Czechus*, nec *Lechus* reliquere; in *Polonia Cracov*, vel *Cracov*, in *Bohemia Cracov* senior, post hos *Przemyslai* nova linea, apud *Polonos Principes*, & *Praest* &c.

Paulò antè Capite 2. alium errorem legimus: *Regia*, inquit, *familia Marcomannorum in Bohemia fuit Marobodua*, *Quadorum autem in Moravia Tudria d'cta*. Unde quæro istud de *Marobodua*? nam primus *Maroboduus* ex *Suevica* gente (ut habet *Tacitus*, & alio loco probatum est) *sefe, gentemque suam in Bojohemum transtulit*, postea ab *Arminio* captus, ac deinde à *Carvalda* pulsus ad *Romanos* confugit, & *Ravenna* contenuit; nullus ex ejus filijs regnavit unquam, ut patet eorum temporum gesta legentibus; neque ante *Maroboduus* ullus alius *Maroboduus* reperitur; quomodo igitur nata est *Goldasto* familia *Marobodua*, cum nec duos *Maroboduos* unquam sit allaturus? denique quid ad novam *Czechorum* gentem facit, quibus moribus & legibus *Quadi*, aut *Marcomanni Germanie* (ut ipse fatetur) *populus*, vixisse legantur?

Anhistori-
fia.

Capite 5. ejusdem libri citans *Goldastus* librum de *Tumultu Pragensium* sub *Ludovico Rege*, ait: *ejus libri auctorem fuisse Monachum quendam Brzeunioviensem*. Res est ridicula, cum omnibus propè lineis auctorem illum *heresi* corruptum constet, *Piccardorum* luorum innocentiam ubiq; prædicare, eorumque sacrilega ple-

phismata, velut *Evangelium Christi* jactare; fuit verò Author Libri *Burianus* quidam *Antiqua Urbis Scriba*, & ipse postea ob eam hæresin locomotus; est ejus libri autographum cum nomine Authoris in *Archivo Slavati- no Novodomi*. Sed ignoscendum est *Goldasto*, si in aliena Republica hospes, & peregrinus fuisse deprehendatur, & *Piccardorum* dogmata (homo ipse atheus) *Catholicis* adscribat.

Caput VI. quod sequitur, errorem habet, qui excusari difficilior possit: agens enim de *Alberto Austriaco Sigis- mundi Caesaris* in Regnis successoris ex *Gerardo de Roo* assensit: *Sigismundum* cum *Alberto* pactum inisse: ut si unam, vel alteram filiam ipse (*Sigismundus*) suscepisset, ijs *Albertus* Regna servaret. Quomodo hoc probare potest *Goldastus*, qui toto V. Capite proximè antecedente demonstrare conatus est: in *Bohemia Regno* maribus non extantibus, succedere filias? quomodo igitur *Sigismundus* filias suas, durus pater, *Regni jure* privabat?

Eodem Capite VI. cum pro se *Hagecum* attulisset, conatur homo svavis persuadere legentibus, quæ *Hagecum* scripsit, ea universum *Regnum Bohemia* sensisse, & sentire. Quæ conditio iniquior esse potest, quàm cum de *jure* disceptatur, unius Scriptoris, & historici (non Legislatoris) auctoritate, omnia velle finire? profectò, si id semel admittimus, nunquam tuta satis erit innocentia.

Capite X. probare contendit *Regnum Polonia* fuisse successivum, & *hereditarium* in Regijs familijs *Lechia*, *Praestea*, & *Fagellonia* usquè ad *Sigismundum Augustum* postremum ex stirpe *Fagellonica* Regem. Item *Regnum Ungaria* similiter *Jure hereditario* deferri. Nihil ego istorum oppugno, neque mihi incumbit, imò periculo non vacat ista tractare; referre tamen volui, quòd & in his *Goldastus* errarit: nam quæ unquam fuit *familia Lecha*, cum unicam *Lechum*, & nul-

Iterum sibi
adversatur
Goldastus
Gerardus enim
in *lib. Aspr.*
l. 4. ad 141.

Historici
non habent
totum Re-
gni & Pro-
vinciæ au-
thoritatem

De Poloniâ
Goldasti
errores.

& nullam ejus prolem, quæ regnârit, adferre possimus? vide Scriptores *Polonos*. Et an quæso ij, quos ipse nominavit, ante *Piastrum Principes*, *Lechistuerunt*? quid de *Wenceslao II. Bohemia Rege VI.* dicet, quem omnes *Poloni Scriptores Polonia Regem* appellant? ex qua gente is fuit? an *Lecham*, an *Piastrum*, an *Fagellonides*? idem *Goldasto de Sigismundo Sueco Wladislaw Patre* objici potest, qui dum hæc *Goldastus* scriberet, in *Polonia* regnabat.

Differunt hæredes & successores

Capite XII. in omnem se partem, velut angvis pede pressus, convertit, ut ostendat: *in Imperatorum Rescriptis, aliisque publicis Instrumentis hæredes, & successores accipi pro eodem, & converti*, ut philosophicè loquar; omnis quidem hæres successor est, at non

omnis hæres est, quicumque successit; ægrè istud *Goldasto Jurisperiti* concesserint: cum videamus *Successores Pontificibus, & Imperatoribus*, & (extinctâ Regiâ familiâ) etiam *Regibus* dari, non tamen omnes *hæredes* esse.

Hæc pauca ex innumeris *Goldasti* erroribus, & maledictis adduxi: nam nè Lector erret, plurima omisi, cum justum tractatum *de malignitate Goldasti* pridem confecerim, quem non semel amicis, atq; in primis *Reverendissimo D. Episcopo Samandriensi Thomæ Joanni Pessina* legendum exhibui; sufficient hæc pauca ijs, qui me tam infestum semper in *Goldastum* ire mirantur; non potest ejus improbitas, & mala mens, malus animus in nos satis explicari.

§. V.

De Petro Ribaldo Peruano.

Petri Ribaldi maledicentia.

O Primè velut *Mantissa Goldasto* misobohemo subjicietur alter in eodem maledicentia ludo egregiè versatus *Petrus Ribaldus Peruanus*: *neque aqua aqua, neque lacte est lactisquam similis*, ait *Plautus*, quàm *Ribaldus Goldasto*. Prodiit post Annum 1621. Liber linguâ Latinâ nomen authoris præferens illud, quod modò dixi, plenissimus maledictis, & Satyris in omne *Bohemorum* nomen, nullo discrimine, an *Catholici*, an *hæretici*, an *Nobiles*, an *Cives*, an *servi*, an *Regis Locumtenentes*, denique omnes *Bohemi* petulantissimè convicijs omnibus, & probris proscinduntur, neque credo ullum ampliùs Epithetum, quod ad ignorantiam valeret, *Poëta* in versu hærenti occurrere posse, quod *Ribaldus* ille (itâ enim se appellat) in *Bohemam* gentem non conjecerit; insuper, ut acumen ostenderet, integram quandam, & satis rabiösam declamatiunculam in laudem nostræ gentis contexit, per ironiam, ut ipse monet, & ordine in-

verso à fine ad principium legendam, ut appareret eum studiosè, & cum ingenio maledicere voluisse. Diu fuit cum in *Authorem* inquirerem, nam fixum esse *Ribaldi* nomen constabat; neque ullo vestigio ad cubilia hujus ferre licuit pervenire; tandem sæpe exquirenti *Doctor Juris* præstans, eoque nomine ad *Regis Appellationis* summum Tribunal à Cæsare circa Annum 1642. promotus *Paulus Wencelius* gente *Lusatius* fecit indicium, & *Authorem* libri hujus sub illo *Ribaldi* nomine *Michaëlem Pieczek* latentem mihi aperuit; fuisse hominem mediocris fortunæ *Civem Nova Praga* Satyricum, & rixosum in primis, atque, ut Terencianis verbis dicam, *purumpurum Gnathonem*, qui ut offam sorberet, & quibusdam placeret, adversus Patriam, & suam gentem, seque ipsum scripserit; nam ante *victoriam Pragensem* (ut ejus Libri ostendunt) non modò *Bohemos Proceres* multos, & *Barones, & Equites*, sed etiam *Cives* multis laudibus, & encomijs celebraverat;

quis sub eo nomine latuerit.

at post *Ferdinandi II. Caesaris Augustis-*
sima memoria Victoriam Albomonta-
nam, folium, & stylum mutavit, to-
tūmq; se ad vituperia scribenda con-
vertit; de eo carmen illud in *Melissis*
nostris legitur:

In eum, qui Bohemus in Bohemos
scripsit sub nomine Petri Ribaldi
Peruani.

Omnes dilaceras cum *Petre Boheme*
Bohemos,
In caput Authoris tot maledicta ca-
dunt;

Ribaldi nomen tibi convenit, & Peruä-
ni,

Barbara mens quovis cernitur in sa-
lute.

Jam cum obrectatores *Bohemia*
duos, pro eo, ac meriti sunt, accepe-
rim, nè quis Lectori scrupulus adhuc
resideat, *Elogia* quidam, & *Encomia*
Bohemia gentis magnorum, & illustri-
um Scriptorum verbis adferam, tum
Librum hunc, qui nihil nisi in *universis*,
& in *generalibus*, ut cum Philoso-
phis loquar, versatur, conclu-
dam.

C A P U T XXIII.

Quædam Eruditorum, & clarorum Virorum
de Vetere Bohemia testimonia adferuntur.

Nimis profectò vilem
Bohemia Lectoribus
tacerem, si encomia
ejus omnia crederem
uno *Capite* compre-
hendere posse; quædam paucissima, eâ-
que in vulgus Eruditorum forsitan
ignota, ut in *Adversariis* invenero, te-
merè, sine lege, sine ordine proferam,
ut hæcenus feci. Laudavi pridem
Georgij Fabricij Chemnicensis de *Bohe-*
hemia distichon, non tam argutum,
quàm prudens, & prudentibus scri-
ptum:

In Vita Bohu-
slai d. Lohko-
vux a Thoma
Miscellanea In
Programmat.

Georgij Fa-
bric: carmè

Tentonia in medio, generosa Bohemia,
Regnum

Constituit, Populi fortis, & agris opus.

Duobus hisce versiculis fortitudi-
nem Majorum nostrorum, magis eti-
am *Nobilitatem*, *militarem virtutem*,
heroicam, & *Leonis* suo similliman-
dolem, verbo: *bella* omnia nostra, &
subjectam invidit, & armis vicino-
rum, *Fortunam*, sub unum aspectum,
& nictum oculorum *Fabricius* posuit.

Marquard.
Freher prof-
ad S.riptores
Bohem. abs se
editos.

Marquardus Freheri Germani homi-
nis, cum *Bohemia* *Scriptores Hanovia*
ederet patrum ætate, verba recitabo,

non procul à *Fabricij* sensu abluentia:
Si qua est ullius gentis, ait, historia, qua
cum admiratione observari, & ad poste-
ritatem cum cura conservari debeat, ea
est gentis illius Slavica, qua à Bojorum
sede antiquâ, Bojohemo, occupatâ, no-
men sumpsit. Subdit paulò post: *Gen-*
tem hanc exilibus principijs ortam, in-
validissimam nationem excrevisse, &
latè circumquaque vicinos populos sub
suam Furo Marte compulisse, &c.

Testimon:
Freheri.

Quantum *Juanes Cochleus* Vir
eruditissimus, & historix *Hussiticæ* di-
ligentissimus Scriptor, *Canonicus Wra-*
tislaviensis, qui rem catholicam la-
bantem cum *Eckio* solus in *Germania*
sustinuit, genti *Bohemia* tribuit, quan-
tisque ipsam *Bohemorum* indolem, na-
turam, & institutionem fecerit, lucu-
lente in eo, quem modò laudavi, li-
bro, declaravit: nam, cum de *Hiera-*
nymi Pragensis morte, quam ille fortif-
simè, & latissimè ad stuporem præsen-
tium omnium, ad flammam, & rogam
damnatus, pertulit (homo aliàs *Diris*
omnibus ob hæresin devovendus)
mentionem fecisset, hæc ipsa verba
subjicit: *Ceterum, quod animi ejus for-*
tiss-

Juanes Co-
chlei.

Cochleus
Hof-
mansi.

situdinem, quâ mortem jucundâ fronsè, & alacri vultu, ut ait Poggius Florentinus, non solùm perpeti, sed etiam appetuisse visus est, plerique admirantur, & laudant, nihil miror: eras enim Bohemus natione, ex fortissima sanè gente, quæ & animi vigore, & corporis robore nulli facillè cedit. hæc Cochlaus germanus eâ atate inter doctissimos numeratus.

Caspar Dornavius Silesius Vir pereruditus, & libris doctissimis editis percelebris, magnis & imple laudibus Bohemiam, & Bohemorum veterum genium profequitur elegantissimâ oratione, quâ Albertum Joannem Smirzicium Baronem Bohemum Furventutis Principem celebravit: appellat Bohemiam Germania delictum, & Coronam, alio in loco Germania viridarium: Bohemia inquit ibidem, cum nullo externum flumen recipiat, de se tamen mobilissimum flumen Albim progignit, qui Moldavam excipiens, Egram Szazavam, Giseram, Misam, tum fluvios alios, rivôsque pisce plurimo juxta, & suavissimo refertos in mare Occidentale immittit &c. Et post: Neque verò extrema tantùm Bohemorum superficies telluris tam est facundè hilaris, sed ipsam quoque viscera salutaris profundunt Thermas: inter cavernas autem suas fovens venas; quarum hand paucaprater cuncta alia metallorum genera argentum mittunt; aurum quoque ubertate usq; eò luxurians (hæc Dornavius ex Petro Bertio Hollando toridem verbis descripsit) ut frustra anti X. pondo Regi aliquando oblata luseris sit proditum &c.

Quæ in Dornavio sequentur, an adscriberem, diu multùmque dubitavi: invidiæ plenum videbatur apponere, & vetabat quædam occurans imago modestiæ; ac cum considerarem, quibus maledictis indignissimè Gentem nostram Joannes Bohemus Aubanus Teutonicus, alijsq; ejus descriptores tum Goldastus, & nostrâ memoriâ Michaël Pieczek profciderit, venit rursus in

mentem, hæc ad illa delenda valere posse: neq; ego omnes promiscuè Bohemos, nisi qui se majoribus suis dignos præstant, hæc laude comprehendam: Hominum istorum (de Bohemis loquitur) penè proprium est, Leonis animalium generosissimi (cujus sideri Bohemi subjacent, & quem bellicosissimi Imperatoris Friderici Barbarosa beneficio, ob militares virtutes, insertum gestant in clypeo) quandam quasi imaginem exprimere: sive enim requiras celsam proceritatem corporum, sive latum, validùmque pectus, sive rectam, fulvisq; comis decoratam cervicem, sive vultus quandam majestatem, diductam frontem, oculos micantes, vocis sonum arduum; omnia in illis Leonina æstimamus. Animus proinde Leoninus ipsis est hoc nomine; quòd fiduciâ quâdam virium res fortes suscipiunt; exanimari se, aut exarmari hand facillè patiuntur; juris sui, libertatisq; tenacissimi, in suos fidi, cum primis in Deum, Religionem, & Magistratum, in exeros à doctrina potissimum commendatos mites, atque hospitaes; illustres Septemviratum Romani Imperij, & Feudis, qua conferre Potentissimis Germania Principibus solent &c. Sequuntur Elogia doctæ in Bohemia Nobilitatis, quæ alteri loco servantur. Eandem Leonis, & Genij Bohemici collationem, & parallela habet Dubravius Olomucensis Episcopus, quæ quia à Patrio homine scribuntur, libenter omitto; sed illud de doctâ nobilitate Bohemorum encomiû ad nostram usq; ætatem perduximus. Certè Vir eruditione, & Sapientiâ clarus Nicolaus Avancinus è Societate JESU, justam gloriationem Bohemæ gentis agnoscit, quòd doctam semper habeat Nobilitatem. Hospitalem esse Bohemiam, & doctorum virorum præcipuè, unde unde illi adventant, amatricem, & admiratricem, Exteræ Gentes ultro fatentur, & quanquam tacerent, honores Exterorum in Patria, Magistratus, opes, & gloria loquerentur, ut verendum magis sit, nè (qui multorum

Dorn. l. 2. tit.

Dobr. l. 2. hist. Boh.

R. P. Avancini.

Avanc. in Elog. Cas. in Carolo 17.

aris
lavij.n. lib. de
lucens.r. hist.
id.

r. in d.

in Ta
gr.m
testi-
um.lib. de
Gent:6 lib.
Boh.

torum

Bohemicæ
gentis Ho-
spitalitas.

Walsl. prof. in
Æn. Silv. à
Cutheno edit:

Dec: L. 2. de Vi-
tustat. Polon:

Testimoni-
um Decij.

Nota.

Antonij
Bonfinij.

torum sensus est) in charitatem Patriæ peccemus, nè hospitalitati deesse videamur. In hanc rem quàm plurima coacervat *Adamus Weleslavinus*, aitq; suo tempore *Pragam Hospitale Imperij* ab *Advenis* appellatam fuisse; humaniter excipi nationes omnes, audacèrque affirmat, nullam facillè ejusmodi in Exteros humanitatem reperiri, & si fides sibi non habeatur, provocat ad experiendum.

Jodoci Ludovici Decij, Viri magnis in rebus versati *Sigismundo Polonia Regi à Secretis*, de veterum Bohemorum felicitate, ac virtute testimonium adjicere supervacaneum non erit; is, cum Procerum quorundam *Bohemia* consilia ante Annum 1500. suscepta, ut ad obedientiam Apostolicæ Sedis postliminio Regnum rediret, diligenter commemorasset, adjecit sinè omni malevolentia: *Sed Bohemia inclysum Regnum, quod hominum proceritate, ac numero, armorum usu, divitiarum copiâ, & splendore, rerumq; omnium abundantia, nulli unquam cessit Regno, quondam &c.* (hic eos nominat, quorum negligentia, ambitione, & superbia in hæresin sit prolapsum, quæ libens omitto) *si receptum ab Apostolica Sede fuisset, in hanc astatem multò plura pietate, & observantia Religionis, Ecclesijs contulisset. Ea enim gens in Deum, Sacra Tempia, & Patria ornata semper fuit intenta; quanquam nunc quoq; futurum spero (loquitur de bello à Christianis adversus Turcas gerendo) Bohemos in tutanda Republica Christiana, cum necessitas adegerit, non potestremos fore qui multis antè astatibus pro Fide Catholica intrepidè militarunt.*

Hæc *Decius* non unus de trivio, sed ut dixi, magnus, & qui, ut constat, omnia propè Christiani nominis Regna pervagatus, intimam Reipublicæ Christianæ sibi compararat noticiam.

Antonius Bonfinius homo Italus Scriptor egregius, & barbari illius sæculi, quo pura, & illimis Latinitas jacebat, miraculum, Annales suos *Ma-*

thia Corvino Regi, cui scribebat, nimirum fecit obnoxios; cujus cum bella adversus *Bohemos* gesta celebranda, oratoriè magis, quàm historicè suscepisset, conlectarium erat, ut *Bohemos* deprimeret; vidère istud ipsimet *Ungari*, adeoque *Sambucus* Scriptor apud *Ungaros* insignis, & à *Lipio* alijsq; sæpe laudatus, pretio *Bonfinium*, judicium suum, & calamum vendidisse, *Mathia* suspicatur. Ut ut sit, vi veritatis victus *Bonfinius*, non semel *Bohemia* gentis fortitudinem commendare literis coactus est. Decade II. Rerum *Ungaricarum*: *Boëmi* inquit, *repentino Ducis edicto, arma capiunt; quodè libentius faciunt, quando genu est hominum ulstro ad bellum natum.* Fateor Decade 3. lib: 2. in Oratione *Regis Mathia* ad *Comitia Procerum* suorum, postquam *Bohemos* Martiales, formosissimum genus hominum, cupidissimum belli, & ad pericula promptissimum, quibus procera corpora, & speciosa, contemptus mortis magnus insit, & perfvavis consuetudo, dixisset, elevare postea, & contemnere gentem, quasi nimirum cultui corporis, præcipuè capillorum deditam, voluptatibus obnoxiam, inedia, & laboris impatientem; at meminisse oportet, hæc à *Rege* dici in consilio, eaque in oratione, quâ *Mathias Rex* *Proceres* à bello Bohemico alienos, & aversos, ad bellum adversus *Georgium Regem* gerendum, juvenili studio, & gloriæ amore instinctus, ipse, incendere cupiebat, ideoque necessitate, & utilitate *Belli Bohemici* demonstratâ, facilitatem quoque adduxit, & *Bohemos* docuit vinci posse, ex Oratorum legibus oratione compositâ; at ubi secum ipse *Corvino de bello Bohemico* disputat, alia prorsus in *Bonfinio* leguntur: *Dua res, ait, hoc tempore Corvini mentem acerrimè vexabant: bellum Turcicum, & Bohemicum, Bohemi bello acerrimi, metus expertes, & quàm maxime mortis, adjectis Polonorum viribus, potentissimè habebantur &c.* Pulcherrimus in eodem

Samb. prof. in
Ann. Boef.

Boef. Decad
2. lib. 6.

Boef. Decad
2. in pol.

Bo-

Parallelæ
Ungarorū
& Bohemo-
rum apud
Bonfinium

Bonfinio locus est Decadis IV. libro V, *Conventum Olomucensem Vladislai Regis Bohemia, & Mathia Regis Ungaria* describentis, quo eā ætate nihil magnificentius visum à se. Majores nostri credebant; qui derogat fidem, ipsum audeat *Bonfinium*, satis scio dabit manus, tantus fuit Aulæ utriusque splendor, tanta Majestas, tantus luxus, ut se incredibilia commemorare *Bonfinio* fateatur, quæ tamen verissima sunt, neq; omnia narratione posse completi quæ viderit: comparat initio utraq; *Ungarorum*, & *Bohemorum* gentem, Regesq; ipsos *Mathiam*, & *Vladislaum* componit; supervacaneum est describere, cum *Bonfinij Annales* passim in Bibliothecis occurrant; pauca, quæ ad rem nostram faciunt, recitabo: *Insolentes utrinque sunt apparatus, & à Mathia præsertim, qui plus a quo ambiciosus est habitus &c. Vladislavus ad statum tempus cum ornatissimo Procerum ordine aliquot diebus prior adfuit, secumque florentissimum duxit Exercitum.* Item præter Bohemos Duces duo illustrissimi, & affines, quorum alter Bavariæ, Saxoniarum alter Princeps erat. *Præ ceteris autem terrarum gentibus, proceritate statura, roboreque corporum, ac pulchritudine, præstantiâ crinim, & suavitate consuetudinis, Bohemi sanè præcellunt; corpora, comasque plus jussu colunt, in habitu, vestituque nitidissimi, & perquam molles, ad bellum, & voluptates tantam muniti, populares omnes sunt, & affabiles, ad conciliandas quoque amicitias nimis idonei. Contra severiores Ungari, & magis agrestes, bello durissimi, austera consuetudinis, & quàm maximè peregrina &c. nolo, ut dixi, nec vacat plura describere; hæc sufficiant.*

Testimoni-
um Bartoli-
ni.

Riccardus Bartolinus Perusinus ab Italia, Vir judicij, & eloquentiæ magnæ, in *Oratione*, quam in conventu maximorum *Europa Principum, Maximilianus I. Cesaris, Vladislai Bohemia, & Ungaria Regis, ac filij ejus Ludovici,*

tum Sigismundi Regis Polonia Ann: 1515 Vienna ad Sanctum Stephanum habuit, postquam ad *Bohemorum* cladem, qui ab ijs, pro quibus pugnabant deserti, & hostium multitudine oppressi Anno 1504. ceciderant, & *Maximiliano I.* victoriam, sed non incruentam reliquerant, describendam accessit: *Nollem, inquit, Bohemicam pugnam recensere, sed cum à tanto Principe vinci etiam gloriosum sit, audeo dicere: nullibi unquam, neque fortius, neque periculosius pugnatum esse, adeoque feroces illos Bohemorum animos & admiratus es (Maximilianum I. Imperatorem alloquitur) & tibi placuisse præ te tulisti, ut non solum ijs, qui supererant, clementissimè peperceris, sed in posterum quoque bellicosissimum Populum tantâ benevolentia prosecutus fueris, ut stipendiarios, & prædarios eos (Nota) semper habueris; contra ij, quanta erga te fidei existierint, restant illa ad Muranum obsidio, in qua, ut tue Celsitudini fidem servarent, ad turpissimum quoque animalium esum descenderunt.* hæc Bartolinus.

At *Johannes Faber* Ordinis Prædicatorum Theologus primùm, postmodum ad summas ecclesiæ dignitates de eadem clade verba faciens in *Oratione funebri*, quam *Maximiliano primo* Anno Christi 1519, dixit, hæc habet: *Bohemi quoque viri omnium bellicosissimi, qui plures solâ nominis sui famâ Exercitus fugarunt, cum nescio quid simitri adversus Casarem hunc molirentur, essentque auxilio huius, qui non satis obedire viderentur, parvâ militum manu acceptâ (neque enim Exercitum suum, qui magnus esses, expectare voluit) apud Ratisbonam ab hoc Casare nostro prostrati sunt, atque profligati. Nemo eorum salvus remansit, nisi quem immata clementia Casari conservavit, quos & in verba sua jurare coegit. Nemo posthac Casarem magis dilexit, & admiratus est, quàm Viri Bohemi, quos & ob eximias suas virtutes, ac integritatem animi,*

Bartol. in Flo-
deporico Car-
dinal: Curcen-
sis To: II ver:
German: inter
Scriptores edi-
tos à Marquar-
do Frebero.

Johannis Fa-
bri Episc:

	<i>Cesar summo in pretio deinceps habuit, ipsisque in bellis usque, magnam eorum expertus est fidem.</i>	Hinc <i>Budovis</i> fecundat agros, animosâque <i>Thabor</i> ,	<small>Ead. iom. Tabernis</small>
	<i>Hieronymi Balbi</i> itidem Itali Elegia, pro tempore quo vixit, perelegans inter opera <i>Bohuslai Lobkovicij à Thoma Mite</i> edita reperitur; eam, cum & brevis, & nervosa sit, bonâ lectoris mei gratiâ recitabo:	Nuper ab exorta seditione potens &c. Post:	
Hieronymi Balbi V. Cl. testimonium	Panditur in latas celebris <i>Germania</i> terras,	Non <i>Boemos</i> rapit <i>atra lues</i> , nec torrida febris,	<small>Lani Bohemia</small>
	Nunquam <i>Romulea</i> tota subacta manu;	Pallentem misero ducit in ore notant.	
	Illius in gremio, sylvis vallata jugosis, Erigit excelsum <i>Martia Bæma</i> caput.	Hic bona temperies, & sidere missa salubri	
Bohemia.	Sintq; soluta licet veteris commercia lingua	<i>Aura</i> jubet fato prosperiore frui.	<small>Salubritas cui</small>
Slavo: lingua.	Discat & <i>Illyricos Bæmica</i> turba sonos,	Brachia nil metuit <i>Canceri</i> , nil ora <i>Leonis</i> ,	
Fines & limites Boem.	<i>Tenonicas</i> tangit spatijs propioribus Urbes,	Nec gemit <i>Icario</i> terra perusta <i>Cane</i> .	
Moravia.	Nec nisi <i>Germanis</i> jungitur illa suis.	Prodigus eversâ non saxit <i>Aquarius</i> urnâ,	
	Terminus huic rosco <i>Moravia</i> surgit abortu,	Nec riget immodico <i>Parrhasis</i> urfa gelu.	
	(Vocibus en cogor neclere verba novis)	Sed <i>Caper</i> irradians <i>Phryxai</i> velleris auro	
<i>Custenbergen seu Sordina.</i>	Dives inexhaustis resonat quâ <i>Cuthna</i> metallis,	Intepet, & spicis <i>Virgo</i> adoperta manus.	
	Argentôq; fluens tota liquefcit humus;	Ridet humus, varijs intexta coloribus,	<small>Fructus Ophe</small>
ad Septentriones.	At quâ parte regit vultu <i>Cynosura</i> gelato,	Ridet, adoptivis conspicienda comis,	
<i>Silesia.</i>	Flectitur obliquo <i>Slesia</i> ducta sinu,	Pingviâque ingentes tondent dumeta <i>juvenci</i> ,	<small>Proda Ophe</small>
<i>Saxonia.</i>	Et levib ⁹ duri versant se <i>Saxones</i> armis,	Et niveas pascit fertile gramen <i>oves</i> .	
<i>Misnia.</i>	<i>Misnâq;</i> jugeribus non operosa suis.	Vidimus hic spreto modulantem <i>Pana</i> Lycro,	
<i>Zatecum. Launa.</i>	Proxima <i>Zatecensiq;</i> tenent & maxnia <i>Luna</i> ,	Vidimus hic multo <i>lacte</i> madere <i>Palin</i> .	
<i>Cadana.</i>	Inde <i>Cadana</i> , tuę conscia terra lyre.	Hic habitant <i>Charites</i> , & junctis <i>Græria</i> dextris,	
scribit ad Bohuslaum Lobkovic:	Occiduos claudit populosa <i>Bavaria</i> fines,	Et jocus, & risus, & bene gratus amor.	
<i>Bavaria ad Occid.</i>	Quâ patet æstivo fertilis <i>Egra</i> vado.	Non agitant tristes curæ, nec luctus inanis	
<i>Egra fl.</i>	Blandâque lascivos <i>Glatovia</i> jungit amores,	Sollicitat lacero pectora tunsa sinu.	
<i>Plsna.</i>	<i>Pilsna</i> sacris gaudet relligiosa viris.	Quisque epulis, geniôque vacat, passimque per herbas	<small>Securitate Pœci sub R. h. i. e. a. n.</small>
	Sed quâ <i>Zona rubens</i> medio curvatur ab axe,	Exercet faciles blanda <i>Juventa</i> choros.	<small>(Lycro)</small>
<i>Austria ad Merid.</i>	<i>Austria</i> Bacchiferis explicat arva jugis.	Non pudor est largo mentem vincire	
	<i>Casus</i> hic viridi surgit vestitus <i>Fæccho</i> ,	Nec pudor est <i>Veneris</i> concaluisse face.	
	Collectusq; fluit plenior <i>Ister aquis</i> .	Hic homines nullo nôrunt livescere fuco,	<small>Syncretizant in.</small>
		Utq; quis ore refert, sic quoq; corde gerit.	<small>Nulla</small>

<i>Hospitalitas Bobamæ.</i>	<i>Nulla magis gaudet gens hospite, nulla profectus Orbe peregrino mitior esse solet.</i>	Labitur in medio vitreis argenteus undis	<i>Albis fluv:</i>
<i>Henricus de Novadomo Pa- tronus Hæro- nymæ.</i>	<i>Ut silcam reliquos, quis non Gindriche probabit, Exhibet externo quæ tua cura Viro? Tu mihi certa fides, requies tu certa laborum, Tu mihi funestos non finis ire dies; Tu facis, ut doctis juvet insudare Ca- mænis, Subdis & admissis non leve calcar equo; Sæpe ais, o tantum foveas mea <i>Bama</i> <i>Poëtam:</i></i>	<i>Albis, & errantes devehit amne Deas Colludunt virides sinuoso gurgite Nymphe, Forſitan & raptus fœdera jungit Hy- las, &c. Ità Balbus.</i>	<i>Cap: 30.</i>
<i>Viri militares similes docti.</i>	<i>Tam bene qui cantat, concinat ille tibi. Arma placent, fateor, mentem motu- ra virilem, Non tamen hinc deerit, quod vel in- ermis agas. Sæpe etenim Geticum permutat <i>Apol- line Martem,</i> <i>Bama</i> potens armis, carmine <i>Bæ- ma</i> potens.</i>	<i>Huic nostræ Telluris encomio ab Italo homine, subjiciam aliud à Viro doctissimo Bartholomæo Anglico Ordini: Fratrum Minorum, qui lib. XV. de Pro- prietatibus rerum Noribergæ A. 1492. Typis edito, hæc de Bohemia scripsit: Bohemia ad plagam Orientalem juxta Germaniam posita in Europa, quæ à mon- tibus maximis, & sylvis densissimis, & altis undique circumseptæ, à Germania, & Pannonia & nationibus alijs per mon- tes, sylvas, & flumina est divisa. Est autem regio montium altitudine in plu- ribus sui partibus valde firma, campo- rum, & pratorum planitie conspicua, fa- cie cæli saluberrima, glebâ fertilissima, in vineis abundans, & annona; in au- ro, argento, stanno, & cæteris metallis ditissima, fontibus, & fluvijis irrigua; nam terram irrigat <i>Albis fluvius nobil- issimus, qui in montibus oritur Bohemo- rum; similiter & Mulda, qui præterfluit Pragam Regiam Civitatem; (Albiam vo- cat Albini, & Muldam appellat Mul- davam vel Wltavam) in ejus montibus abundant pini, & abietes, & herba in- numerabiles, non solummodo pascuales, verùm etiam aromatica, & medicina- les; ibi diversorum generum abundant fera innumerabiles: sunt apris, cervi, capreola, tragelaphi, bubali, seu bison- tes, & inter has feras est quadam habens magnitudinem bovis: hac bestia ferox est, & fera, & habet magna cornua, & ampla, cum quibus se defendit, sed ha- bens sub mento amplum folliculum, in ipso aquas recolligit, & currendo aquam miro modo in illo folliculo calefacit, quam super venatores, seu canes sibi ni- mis appropinquantes projicit, & quid- quid tetigeris depilat horribiliter, & ex- urit;</i></i>	<i>Testimoni- um Anglici</i>
<i>Aurum & ar- gentum.</i>	<i>Hæc vehit argenti rivos, arisq; fluenta, Aureaq; effossâ massa cavatur humo. Terra ferax Cereris, nec fastidita Lyæo: Namq; suum spirat munus uterque Deus.</i>		
<i>Fumentum & vinum.</i>	<i>Fruge patent sulci, vestit vindemia col- les,</i>		
<i>Apes & mella.</i>	<i>Perstrepat <i>Hybla</i> gemmeus hortus Ape. Sæpe levi certant examina blanda su- furro, Sæpe sonat placidum garrula car- men avis.</i>		
<i>Avium copia.</i>	<i>Hæc loca frondosis <i>Hercinia</i> sylva ca- pillis Claudit, ab innumeris nobilitata feris.</i>		<i>De hac fera egim? L. 1.</i>
<i>Multitudo fe- rarum in silvo:</i>	<i>Hic pharetrata suas spargit <i>Diſlynnæ</i> ſagittas, Et victrix multâ cæde cruentat hu- mum, Mixtæque formosis <i>Satyrorum</i> turba <i>Napæis,</i> Captat in obscuro dulcia furta solo.</i>		<i>Bonafus.</i>
		<i>Pp 2</i>	

urit; & hoc animal linguâ Bohemicâ bovi nuncupatur. Hæc terra circuitur ex parte orientis Moraviâ, & Pannoniâ; ex parte Euri aquilonariâ Poloniâ, ex parte verò meridiei Austriâ, ex parte occidentis Bavarîâ Germanicâ, & Missemensis Marchiâ circumdatur, & ambitur.

Nemo mirabitur, qui quid Adversaria sint, norit, me non habitâ temporum ratione (quod facillimum erat, si ordinare, quæ nunc temere scribo, voluisssem) multa congerere: in primis id hoc loco nihil attinet; deinde, ut dixi, Adversaria describo: jam rursus in antiquitatem relabor:

Sigismundi
Cæf. de for-
titudine
Gentis Te-
stimonium.

Spec: Glor: Au-
stri: de Bircken

Dubr. l. 26.
hist. Boh.
Cochleus l. 8.
in Hussit:

Vide C. 20. Im-
jus libri.
Epi. hist. rer.
Boh.

Testimon:
Synodi Ba-
sileensis.

Testimon:
Goldasti
Bohemaspis,
& ho-
stus jurati.

Sigismundi Cæsaris Sapientissimi Principis dictum circumfertur, quod in *Speculo Glorie Austriacæ* novissimo libro & non ita pridem edito legimus: *solum sæpe dicere Sigismundum: Bohemos nisi à Bohemis vinci non posse.* Quid sibi voluerit *Cæsar*, explicare meum non est, sed quantam hoc dictum gentis laudem contineat, sapientes intelligunt: reflectant animum legentes ad bella *cruce signatorum*, & omniû vicinarum Gentium adversus *Bohemiam Exercitus*, qui in angusta licet *Bohemia* tumulum invenère; clariùs etiam locuta est *Synodus Basileensis: Bohemos ex inscrutabili DEI consilio armis vinci non posse:* verba ipsa Concilij recitavi.

Tot igitur *Bohemia* laudibus, quas attuli, aut adferam, à Viris integerrimis profectas, obstrepere ausus est ætate nostrâ *Calvinianus* homo *Melchior Goldastus*, cujus maledicta in gentem nostram superiore Capite diluimus; expressit tamen illi veritas vocem: nam cum toto libro primo & secundo, quidquid in *Bohemos* dicere poterat, aggressisset, ultimo, seu 18. Capite Libri secundi, hunc Titulum præfixit: *De Fide, & observantia Regum, atque Ordinum Bohemæ erga Imperatorem, & sacrum Imperium, ob quam non immeritò suas laudes, & præconia digna merentur.* hæc titulus. In contextu postea multa insignia ex *Diplomatis*

Imperatorum fragmenta recenlet in laudem *Regum nostrorum*, & totius *Gentis Bohemæ*, quæ supervacaneum foret hoc loco describere, cum Liber passim versetur in manibus; illud vel obiter notandum, deleri hoc Capite, quidquid antè falsis, & detortis narrationibus *Goldastus* odio nationis attulerat: plus enim *Regibus, & Imperatoribus*, quàm *Goldasto* credendum: *Goldastus Bohemos semper Rebelles; Imperatores, Bohemos sibi, & Imperio fidissimos; ille Slavorum universam gentem fraudulentam, & vilem, isti simplicem, & candidam, & gloriosam; ille imbellem, isti fortissimam, & ad bella natam testantur.* Sed aliorum quoque testimonia audiamus.

Petrus Schottus Argentinenfis (cui intima cum *Bohuslao Lobkovicio* familiaritas intercessit, ut Epistolæ utriusque satis indicant) quantum *Bohemica* telluri, quantum etiam ingenijs, & humanitati tribuerit, ex ejus *Hodapovico Bohemico*, quod vulgavit, quisque capiat conjecturam.

Albertus Crantzius Vir eruditissimus in sua *Vandalia: miramur*, inquit *olim Vandalos per Germaniam, Gallias, Hispanias tanta patrâsse, Africam imperio tenuisse, quando ejus gentis una portio Bohemi* (error hic est *Crantzij*, *Vandalos* cum *Venedis* aut *Wendis* malè confundentis, ut sæpius demonstravi) *santum valeant in florescentes juxta se Provincias, ut us nemo bello par esse possit.* Et capite 23. *pervasis mecum Bohemorum Germania Provincias, cum nibileffet invium feritati.* Postea libro eodem Cap. 33. confirmat *Sigismundi Cæsaris* dictum: *Monstravère* inquit, *Orthodoxi? Bohemos nisi à Bohemis vinci non posse.*

Hæc, quæ modò attuli, ferè ad gloriam armorum, & militares Virtutes *Veterum Bohemorum* pertinere videntur; adferamus etiam encomium in perpeffione dolorum; nam fortitudinis virtutem majorem esse in tolerando, quàm in aggrediendo præstantifimi

Petri Schot
a V. Cl.

Inscr. opera. 30
homb. de L. nob.

Alberti
Crantzij.

Crantz. l. 11:
Vandal. C. 20

Vide L. II

Codex liter: po-
bluc. fol. 306.

Pontificis
Pij II. testi-
monium.

mi Ethices, seu morum Magistri docue-
runt. Pius II. doctissimus, Idemque
prudētissimus Pontifex in literis Apo-
stolicis 17. Calendas Julij An. 1463.
datis, hac scribit: *In illo Inclito Bohe-*
mia Regno, heretici magnos motus exci-
târunt &c. Proceres tamen & Nobiles
in ipso Regno, & Marchionatu Mora-
vix) & Civitates pleraque sanctissimè
in fide permanserunt, itâ, ut quamvis
armata hæresis Fidelibus vim facere sta-
visset, atque adversus eos arma movi-
set, nunquam tamen ab Evangelij veri-
tate, Sanctorumque Patrum doctrina,
& Romana Ecclesia obedientia develli
potuerint, potius occumbere, ac omnibus
tormentorum generibus affici, quàm
illorum insania consentire voluissent,
itâ, ut multos Martyres nostras in-
Bohemia viderit &c. Vide, quæ idem
Pontifex in eandem sententiam scrip-
sit in historia Bohemia, præfatione ad
Alfonsum Magnum Arragonia Regem.
Ad arma rursus redeamus: Est apud
me M. S. Codex publicarum litera-
rum in negotio Georgij Podiebradij Bo-
hemia Regis (cujus Codicis Exempla-
ria plura in vetustis Bibliothecis Bohe-
mia reperuntur) ubi Oratio Legati ad
Paulum II. Pontificem Maximum Roma
habita legitur; Legatus hic omnium
Electorum, & Imperij Principum no-
mine missus disertissimè probat: im-
minente Turcico bello malè, & incon-
sultè Bohemos irritari; ostendit: - Bo-
hemiâ turbatâ vicina Regna omnia, ac
Provincias turbari; Regem Bohemia
primum esse Imperij membrum sacu-
lare; in bello Turcico gerendo maxi-
manî Imperij spem sitam esse in Armis
Bohemorum, quorum ibi Militia, mo-
dusque pugnandi, tum militares ani-
mi summis laudibus efferuntur; quod
verò sequitur memorabile: univ-
ersum vulgus Bohemorum ex innata qua-
dam feritate sævis rebus permisceri gau-
det, & arma semel apprehensa non faci-

lè reponit: quò fit, ut per Ungariam, Po-
loniam, Prussiam, Austriam, ac finiti-
mas Provincias, pacatâ Bohemiâ, reli-
quæ bellatorum extractorum quasi
quoddam seminarium militia dissemi-
nata, vel dispersa conspiciantur &c.
Moravia quoque Civitates in eodem
Codice ad eundem Paulum II. Serenissi-
mi Regis Ungaria Machia, inquirunt,
potissima spes in opibus, & suffragijs Bo-
hemica Militia versatur &c. Idem
de Turcis ingenuè confessi sapius sunt
Ungari, Dalmata. Croata: nihil factius
est (verba sunt Franconis Bani Dalma-
tiæ in Comitijs Ungaricis An: 1443.)
im aded ingenti non hujus tantum Regni,
sed totius quoque Christiani nominis dis-
crimine, quam uti operâ quorumcum-
que (adversus Turcas) & imprimis
Bohemorum, qui ad manum essent, &
in priori Expeditione (quoad tuendam
Religionem pertineret) non solum pÿ, sed
essiam constantes cogniti essent. Paulò
post: nec totidem Volones Cruce signa-
tos, ex reliquis omnibus Christianis na-
tionibus accurrerunt, quot ex unica, &
haud sanè numerosâ Gente Bohemorum.
hæc Banus Dalmatiæ, in Regni to-
tius, Procerum, Regis, & Joannis Cor-
vini Hunniade præsentia locutus; quæ
vera fuisse factis illustribus adversus
Turcas Bohemi sapius ostenderunt, &
Nos alio in libro, cum de Militia Vete-
rum Bohemorum agemus, luce clariùs
demonstrabimus.

Hæc pauca Encomia Bohemia Gentis
adversus Goldasti, & qui ejus Optio, &
succenturiator esse voluit, Petri Ribaldi
calumnias dicta sunt; plura suis
locis dabuntur. Intemperantiæ quæ-
dam, & profusæ garrulitatis species
mihi esse videtur, etiam dum lucubra-
mus, quæcunque scimus, simul om-
nia proferre velle, & cum pulvisculo, ut
Plautinè dicam, detergere, cum in
omni messe spicilegio sit locus.

f. 3. & 4.

Callimach. in
hist. Ung. & 3.
Bonfin in hist.
Ung. Decada
3. lib. 6.

Bani Dal-
matix in
Comitijs
Ungaricis
oratio.

Nota.

Legatus Im-
perij quæ
pro Bohe-
mis in Con-
sistorio Pa-
pæ dixerit.

Ib. f. 198.

I N D E X

RERUM PRÆCIPUARUM,

Qua in hoc III.

MISCELLANEORUM HISTORICORUM LIBRO

leguntur.

A.

Academia. sub quibus nationibus Bohemi in Academia censentur, paginâ 5.
Ædificia Czernobororum in Boh. p. 143. V. *Templa*.
Altaria & miri operis Tabulæ, p. 137.
 de *Alba Domina* tractatio, à p. 184. an sit anima damnata, 185. in quibus locis appareat, 191.
Amazones Bohemiae 243.
Ambitus subterraneus Jaromirij, & Raudnicij, p. 154. 155.
Antiquitates non sunt abolendæ, 230. 231.
Appellare ex Regno Boh. Spiram non licet. 59.
Arces in Boh. plurimæ, & cur 81. enumerantur, Ibid: & à p. 82. earum multitudo, 117. cur condantur, 152. 117. in quibus Arcibus Thefauri lateant, 177.
Arcium Bohemiae memorabilia à p. 87. *Arces* quæ alienari non possint, 112. de *Arcibus* iudicium nostrum, à p. 117. *Arces* dejectæ sine discrimine, 117. *Arces* an sint utiles disputatur, à p. 118
Arcis Prag: laudatio & descriptio, 120. & 125.
Arneſti I. Archiepiscopi Prag: sepulchrum, ex quo oleum emanat, 211.
Arna: Arx 90.
Archivum Carlsteinense, 106.
Armamentaria 143.
Artes commendantur 165.
Artuſſ Rex Stadicij 197.
Aſellorum esus apud Veteres, à p. 205.
Aula Regiæ ambitus, 147.
Auri glebæ in Boh. 293.
Auro abundantes Provinciæ bellis impetuntur, 270.
Austriam ferre quid sit, 234.
Automata, & artificia Fodinarum, 165.

B.

Barba cædis Romanorum caussa, 233. iuramentum per barbam ib. *Barbe* Majorum quales, 234.

Bavaria pars Bohemiæ adjuncta, 10. & seq. quomodo amissa, ib.
Bechinensis Districtus, p. 20. figura ib: Urbes, ib: & 21. dotes, 22. arx Bechinensis, 87.
Benatky, 88.
Bella Religionis in Boh. à 255.
Berna Regalis Wenceslai Regis ac Cæsaris temporis *Bezdiez* Arx, 87. *vide* *Urbium* (re, à p. 69.
Bibliotheca, 143.
Bila, 108.
Bilna Civitas, 87.
Blatna Arx, 87.
Bohemia, an sit pars Imperij Germanici à p. 1. quomodo subiecta Imperio. 2. perorat pro ea Ferdinandus I. Cæsar, 3. an teneatur ad Collectas Imperij, 2. 3. Circulis Imperij non annumeratur. 3. Bohemiæ multum debet Imperium. 3. 4. nihil debet Bohemia alimentorum Imperatori, ib. an sedeat Bohemia in solo Germanico 4.
Bohemia quomodo facta sit Feudum Imperiale 5. conatus Imperatorum ad Bohemiam Imperio conjungendam, p. 8.
Bohemiæ termini olim latiores à p. 8. unde in Bohemia Vetere tantæ divitiæ, 36. 37. Bohemiæ divitiæ Caroli IV. tempore 124. Bohemiæ laudes à Viris doctissimis, 292.
Bohemia nunquam pendebat S. Petri denarium, nisi ratione Silesiæ, 60. in Bohemia mensa ferrea, 201
Bohemiæ fælix sidus, Stella intra Lunam, 220.
Bohemiæ Regibus an numerus sextus fatalis, 225.
Bohemorum Veterum habitus, à p. 229. 232.
Bohemia calamitates, 63. paupertas 31. 232. dies nefasti, 222. in Bohemia quot pagi sub Rudolfo II. 64. ditiones Camerales Regis à p. 64. ditiones Dominorum & Equitum. 65.
Bohemiæ Circuitus, &c. 65. numerus pagorum, & oppidorum ib: *Bojorum* vetustæ Urbes apud Ptolemæum, 66. à Czechis conditæ 66. 67. olim in Bohemia populi multitudo. 71. 72. Civitatum Bohemiæ indices, à 73. v. *Urbes*. in Bohemia vetere Arces plurimæ, 81. *Bob-*

I N D E X.

Bohemorum bella cum Carolo Magno & ejus filijs à p. 244. Bohemorum oratio ad Carolum juniorem. 246. veterum Bohemorum in bellis felicitas, ib. Bohemi ante Borzivojum Christiani, 247. Bohemia à pluribus Ducibus regebatur. 247. cur tot bella in Bohemia, à 270. auri feracitas in Boh. 293.

Bohemia sanguine semper redundans, 72. 73. quot in ea sint praelia commissa à p. 240.

Bohemiæ Regnum cum Polonico sedet in Libra, 224. Boh. Regibus fatalis numerus sextus 223.

Bohemiorum pecuniâ emta est Marchia Brandenburgica 13.

Bohemi Ethnici studijs Magicis deditissimi, 199.

Bohemi præcipua Romani Imperij membra. 6. sunt veri Cives Imperij, ib: possunt in Imperio possidere ditones, 7. 8. in quosdam circulos in Torneamenti admitti. 5. Bohemorum Veterum vestitus, à 232. de eorum Barba & Coma, 233. Bohemi cur facîle Peregrinas linguas addiscant, 238.

Boleslaviensis Districtus descriptio, figura, arces, oppida, dotes &c. 32. 33.

Boleslai I. Ducis Boh. bella à p. 249.

Borzivojum an primus Christianus, 247.

Borzani Canis pro Urso habitus, 206.

Boves Magici volantes, 200.

Brandeis Arx 88. 118.

Brigenses Principes Privilegiati, 61. 62. 63. 64.

Brixensis Arx, 93.

Brunæ Veneris Partheniæ Templum mirabile, 153.

Budecij prima Academia Bohemiæ, 199.

Budovicij origo, 21.

C.

Cæsaries Majorum nostrorum prolixa, 234.

Calcei fortunæ prioris admonentes, diu servati, 201. 202.

Campana celebriores per Bohemiam 139. Pragenses, 123. 124.

Canis comelus, 206.

Carolus M. conceptus in Thuringia, 246. ejus mors ib.

Carolus II. Bulla aurea 6. ejus defensio de Bohemis in Imperij officia à se promotis, 7.

Caroli II. in atrocitates severitas laudanda, 81. v. Latrones.

Carolus IV. vexatur à Spectro Pragæ, 198.

Carlsteinensis Arcis descriptio à p. 100. stratagemata depulsi hostis, 116.

Causa belli nimis antiqua, con facit bellum justum 2.

Cellaria quædam profunda, 150.

Chanovskij Equites mortis admonentur, 221.

Chrudimensis Districtus descriptio, figura, oppida, piscinæ &c. à p. 18.

Cibi nationum diversi, 206.

Cimbris Bohemiæ primi hostes, 241.

Circulatoriæ artes, 217.

Civitates Bohemiæ, à p. 73. *Civitates* in quibus Thesauri latent. 177.

Convventus Imperij in Boh. celebrati, 6.

Cænobia magnificè exædificata, à p. 143.

Coma Majorum nostrorum, 234.

Comædi à Zitone devorati, 207.

Corona Willehradensis, 140.

Canobij Opaticensis excidium propter Thesaurum, 172.

Corylus fatalis, 200. 201.

Cubitenis Districtus descriptio, 33. oppida 34. de eo, ib. dotes ib: quando Bohemiæ adjunctus, ib:

Cubstenis Arx, 92. 118.

Culter demissus in stomachum extrahitur, 217.

Cuniculus Pragæ in Bubenez, 150. *Cuniculus* Novodomensis, 153.

Curationes miræ, à p. 215.

Cuttense Templum S. Barbaræ. 131. descriptio Indulgentiarum & ritus 132.

Cuttensbergæ Demonum volatus, 197.

Czaslaviensis Districtus descriptio, figura, oppida, dotes &c. 19. 20.

Czerninij mortis admonentur, 221.

D.

Dæmones Cuttæ volitantes, 197. concionabundi, 198. instar Draconum, 183.

Decapitati viventis exemplum, 215.

Districtus Bohemiæ sub Carolo IV. duodecim 13. an sit Districtus Pragensis, 14.

Dieuvin arx, 89.

Domus Archiepiscopalis Pragæ, 142. Waldsteiniana, Lichtensteiniana, Czerniniana &c. ibid: Nosticiana, Chinskiana vetus, Slavatica, ib:

Donin arx, 89.

Dubensis arx, 88.

Dubravská hora, seu arx Teplicensis 88.

Dulcis pulis fundatur ab Alba Domina, 189.

E.

Ecclesiæ Pragensis Metropolitanæ descriptio, 121.

Ecclesiæ meliores in Boh. enumerantur à p. 132. v. *Templa*.

Equus magicus Libuffæ 200. & Horomiri, 203.

Egrensis Regionis descriptio, figura, an Urbs Imperialis. Egræ Domini. Privilegia, à p. 36.

F.

Fabule impediunt Veritatem, 201.

Fabrelli domorum, 196.

Fames in Bohemia propter auri & argenti fodinas, 203.

INDEX.

203. in fame coctio Cerevisiæ vetita, 219.
Fendum Bohemicum explicatur, 5.
Franci Veteres à Bohemis cæsi, 247.
Fraunberg, 89. & 93.
Frimburg 99.

G.

Geniskiorum familia mortis admonetur, 221.
Georgij Pluchij S. J. magnanimitas, 145.
Georgij Podiebradij bella à p. 261.
Gentium variæ migrationes, 4.
Glacensis Comitatus Bohemiæ, 9. descriptio à p. 38. Privilegium suspectæ fidei ib. in qua sit dicecelsi, 40. Domini Glacenses, ibi: quando cœperit Comitatus appellari, 42. Glacensis Comitatus Clypeus, Termini, figura &c. 42. 43. Nobilitatis fidelitas, 44. religio ib. Capitanei Comitatus 45. Glacenses Canonici Regulares. 46.
Glacensis arx. 17.
Goldasti Objectiones adversus Regni Boh. libertatē p. 3. Goldasti mendacia diluuntur, toto Cap. XXII.
Grabstein arx, 89. 118.
Grinberga, 99.

H.

Habitus Bohemorum veterum qualis à 232. veterum Bohemorum armatura, 232.
Hagecij anhistoria, 244. 245.
Hassenburg 90.
Hassenstein 89.
Hauska 90.
Henricus Auceps Pragæ capit 249.
Helzenburg 90.
Helffenstein 89. 95.
Herstein 89.
Hermunduri olim in Bohemia, 66.
S. Henricus Imp. Bohemiam asserit in libertatem, 251.
Hluboka 89. 118.
Horologium Arcis Pragensis, 124. *Horologium* Curie Pragensis Antiquæ Urbis, ejusque historia, 155.
Horomiri Magicæ artes, 202. & seq. ejus Equus magicus ib:
Hortus Regius in Arce Pragensi, 126.
Hussij vera effigies, 233.
Hunnorum in Boh. incursiones à p. 249.

I.

Ianovice Arx, 90.
Icarus magicè exhibitus, 203.
Imperij Romani pars Bohemia, 2. V. *Bohemia.*
Incorruptio Cadaverum an sit semper miraculosa, 210. exempla 213.

Imagines Veterum Principum Bohemiæ Novodomi. 230. Imagines antiquæ omni studio conservandæ, 231.
Investiture Antistitum sunt Juris Ecclesiast. 288.
S. Joannes Baptistæ religiosissimè olim in Silesia cultus, 54.
Judicia Magdeburgensia, verius arbitria, 287.
Jussitariusj in Boh. qui fuerint, 13.

K.

Kaurzimensis Districtus, figura, fines, forma, loca memorabilia, à p. 15. dos regionis, 16.
Klimba Libustæ Dea, 200.
Kolin, 91.
Kolovratiana in Silesia Transactio fundamentalis, 54. recitatur compendio, 60. & seq.
Kolovratæ Mortis admonentur, 221.
Kostialovu, 90.
Kosteletz, 91.
Kostomlaty, 90.
Krzivoklady Captivi Principes, 90. arx 118.
Kuklveit, 109.
Kunieticzka hora, 91. vel *Konieticzka.*
Kunradice, 109.
Kvietnice, 91.

L.

Larunculi, 156.
Latine olim in Imperij Curie peragebatur omnia, 237.
Latronum specus, 151.
Lessno arx, 92.
Lexaci quod genus hominum, 72. Regum adversus eos decreta, 1b.
Libusæ politicæ artes, 200. ejus vaticinia, 223.
Lichtenburg Arx, 92.
Lingvæ Bohemicæ conservandæ studium in Majoribus nostris, à 234. Lingvæ Slavicæ amplitudo quondam, à 236. Slavicè olim locuti pluri mi populi, 237. 234. commendatur in Aurea Bulla, 238. Electores & Principes Slavicè locuti, ib: qui multas lingvas callet, pluribus æquivalet, 240.
Lingvæ Slavicæ inimici, 224. olim in Germania, & in Comitatu Glacensi, 10. 11.
Litice, 92.
Litomyšl 92.
Litomericensis Districtus descriptio, figura, dotes, &c. 30. 31.
Lnarz, seu Schlüsselburg, 92.
Lobkovicij Mortis admonentur, 221.
 in *Luna* inclusa stella felix Bohemiæ, 220.
Lusatia quando Bohemiæ adjuncta, 7.
Luxus in calceis cælitus punitus, 90. *Luxus* vestium olim in Boh. 233.

M.

I N D E X

M.

- Magia potentia*, 203.
Magica Scholæ apud Ethnicos, 199.
Magicum prælium, 204. Magi etiam post mortē
 flammis exuruntur, 209.
Magice artes in Theſauris quærendis, 174.
Malovecij mortis admonentur, 221.
Marchia Brandeburgica emta pecuniâ RegniBohi
 pro ſtirpe Luemburgica, 12. 13. ejus fundato-
 res Marcomanni 243.
Martini mortis admonentur, 221.
Mathematica Domus Pragæ, 127.
Merovius Moraviz Rex, 163.
S. Methodius Budecenſem Academiam reformat,
 199.
Milites ſtipendarij ex Bohemia, 71.
Militia bohemicæ numerus olim, ib.
Mifnia pars olim ad Boh. ſpectans 9.
Mitra Przemyslai, 202.
Mones deterior vetatur, 225.
Monarchia an antiquior libertate, 289.
Moravia deſenſio contra Goldaſtum, à p. 283.
Mortes præſignificatæ à p. 220. quædam familiæ
 illuſtres mortis admonentur, ib.
 à *Morte* ſurgentium exempla, 214. & ſeq.
Mortui incorrupti, à p. 212. mortui exiſtimati re-
 vivifcunt, à 213. inviti in Tumulis moventur,
 231.
Mummia in Bohemia, 210.
 in *Munitione* quid ſpectandum, 118.
Mures auri fures, 182.
Muſivum opus in arce Pragenſi, 125.

N.

- Nachod* arx, 93.
Neklan Ducis Magica victoria, 205.
Nobilitas Bohemiz docta, 293.
Nobilitas Bohemia in Imperio, an ſit Germani-
 icæ, an Slavicz origi: ib: 285. eſt Status Im-
 perij adhibiti officijs Imperij. poſſident in Im-
 perio, ditiones, ib: Nomina Nobilium Bohemo-
 rum, qui dignitates, & munia in Imperio geſ-
 ſere, 7.
Novædōm Ducum & Regum omnium Bohemiz
 imagines, 230. ibidem dulcis pulſ, & de ea 189.

O.

- Oſvinenſis* Arcis deſcriptio, 113.
Omina, & præſagia, à p. 217.
Opavicienſe Cœnobium, theſaurus, & excidium.
 à p. 170.
Oppida Bohemiz enumerantur, à p. 77.
Orlik arx, 118.
Oſſecenſe Cœnobium, 143.

- Oſſuaria* Sedlecij, 148.
Ottogari Regis ſomnia & cladis præſagia, à p. 219.
Otto M. annis quatuordecim oppugnat Bohemiam
 249.

P.

- Palatium* Regium Pragæ, 127. & ſeq.
Pardubicenſis Arx, 118.
Pæſtor magus à morte circumiens, 208.
Pertha de Roſis Alba Domina, 187.
Perrſteinenſis Virgo poſt mortem circumiens, 192
Petra Amantium in Boh: 152.
Petrus de Roſis malè ominatur de Bohemia, in
 morte, 222.
Petri Ribaldi in ſuos maledicentia, 291.
Pictoria Ars Majorum noſtrorum, 138.
Pietas Nobilitatis Bohemiz in antiquitate, 166.
 & ſeq.
Plavenij Principes Bohemiz ſevdatarij, 12. in Bo-
 hemiam immigrant, ib:
Pliſnenſis Diſtriçtus deſcriptio, figura, oppida &c.
 26. dotes, 27.
Pliſnenſes adverſus Ziſkam conſurgunt 257. ob-
 ſeſſi 260. hæreticos exurunt, 261.
Pliſna à Catholicis obſeſſa, 263.
Podbrdenſis Diſtriçtus deſcriptio, figura, oppida,
 dotes, loca memorabilia &c. 23.
Pollex Ven. P. Nicolai Lancicij, 214.
Polonia adverſus Goldaſtum deſenditur, 287.
Pons Pragenſis, 93. 129. & ſeq. Raudnicenſis 131
Potenſtein arx. 94.
Prachenſis Diſtriçtus deſcriptio, figura, oppida 24.
 dotes 25.
Praga ab Henrico Ancepe capta, 249.
Praga olim quanta hominum multitudo, 71. po-
 tentia 72. fidelitas ib.
Pragenſis Arcis deſcriptio à p. 120. in ea terra Pa-
 læſtinæ, 122. Domus Mathematica, 127. Pa-
 latium ib: pons 129.
Pragenſium prælia cum Ethnicis à 248.
Pragenſis Curia, 141. in ea tractati Reges, ib. &
 alia ad Pragam ſpectantia, ib. Pragæ cloacæ præ-
 tioſæ, 176.
Principibus maximè neceſſaria lingvarum pericia,
 à p. 239.
Principes Sileſiæ, v. *Sileſia*. Privilegia Principum
 Brigenſium, 61.
Procerum Bohemorum eloquentia, 236.
Prophetia de Bohemia, à p. 222.
Provincia pleræque locum habent, qui rideatur,
 206.
Przemysl ad Regnum magicè evocatus, 200. ejus
 calcei & mitra diu ſervati, 202.
Przibeniſenſes Arces deſcriptæ, 114. captæ ib:
Przichovsky mortis admonentur, 221.
Przimda arx, 93.

Qq

R.

I N D E X

R.

- Rabi Arx*, 94.
Rakounicensis Districtus descriptio, 28. figura, & *Ralsko* arx, 96. (dotes 29.
Rana aurea Libuffæ, 200.
Raudnicensis arx, 95. pons 131.
Raupov arx, 94.
Reliquie Sanctorum in Boh. 121.
Rex non est homo privatus, 125. ex eodem luto ex quo subditi reges componuntur, 201. Regibus Bohemæ numerus sextus fatalis esse dicitur 223. Regium opus est ædificare, 129. Regia Boh: familia olim perijt, 219.
Reges maximè querant ut amentur, 239.
Regie Aulæ Pragæ descriptio, 126.
Regnum Bohemæ, v. *Bohemia*.
Reginohradensis Districtus descriptio, figura, termini, à p. 16. Urbes, & dotes, 17.
Rheti Bojorum antiquissimi hostes, 242.
Risenburg, & *Risemberg* Arces, 95.
Rudolfus II. Cæsar amator hortorum, 127. ejus mors præsignificata, 222.

S.

- Sacraria* quædam in Boh. pretiosa, à p. 166.
Salmunculi ad Pifecam, 22.
Schatzler arx, 96.
Scherffenstein arx 97.
Schlakevalda, 34.
Schlüßelburg arx, 92.
Scribendi eleganter ars apud antiquos, 138.
Sculpti in Boh. qui fuerint, eorumque munus, 66.
Sedlecensis Cœnobij ossuaria, 148, 149.
Sepulsi resuscitati, à 214.
Silesia, de ea tractatio à p. 48. olim ad Poloniam spectabat, ib: de historicis Silesiæ, ib: Populus 49. fines Silesiæ, 50. Principatus, Baronatus, opes telluris, 51. civitates, lingua, 52. 53. Germani in eam immigrant, 53. Christiani quando facti, aureus Episcopatus, 54. de Cœnobijs & Ecclesijs Silesiæ, 55.
Silesia quomodo sit adjuncta Bohemæ à 56. an sit Vicariatus Imperij, 59. de Comitijs & Judicijs Silesiæ, 59. an sint exempti ab Appellatione aliqui Principatus, ib: an conveniri possit Rex in Judicio, ib: de supremis Capitaneis Silesiæ ib: & 60. Silesij olim Slavice locuti, 237.
Silesia pendebat S. Petri denarium, 60. Privilegia quædam Silesiæ 60. de Transactione Kolovratiana ib: & 61. Privilegia Principum Brigenfiana, 97. 118. (um, 61.
Slanensis Districtus descriptio: 29. figura & dotes 30.
Slavice linguæ quondam amplitudo, 11. ejus inimici, 224. Slavica lingua viam præstruit ad multas linguas discendas, 238. v. *Lingua*, ejus lau-

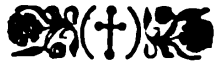
- des compendio 239. Slavi natio ad libertatem genita, 289. (ib: & 220.
Somnium Regis Ottogari, 219. ominosa somnia, de *Spectris* narrationes à p. 184. v. *Alba Domina*.
Spectrum Stadicij, 197. in Arce S. Viti 198. *Speetra* equitancia 209. exercitus 218. homines in duobus locis visi, 209. *Spectrum* Perensteinense, 192. Trebonæ, Crumlovij, Giczinij, 193. Milovicense, 194. *Speetra* chartis ludentia 195
Eques cataphractus Novodomenfis ib:
Specus latronum, 151.
Sperlingstein arx, 97. (pellatio, 59.
ad Spirenses Cameram ex Bohemia non datur *Spvambergica* Alba Domina, 191.
Ssvihov arx 96. *Spectrum* Monachi, 191.
Sternbergici mortis admonentur, 221. de bono Puero Sternbergico, 212. eorum nobilitas, 92.
Strogiesckij mortis admonentur, 221.
Stultitia ad breve tempus procurata, 217.
Subditorum amor ingens thesaurus, exempli, 168.
Subterraneæ quædam opera, à p. 150. (169.

T.

- Taborij* origo, 22. *Taboritarum Prælati* 91.
Taboritarum habitus, 233.
Terzen arx, 98. 118.
Templum S. Barbaræ Cuttnæ, 131. *Templa* quædam sumtuosa à p. 132. *Templum* Veneris Brunæ 163.
de Theauris in Bohemia latentibus à p. 168.
Theaurus Rosenbergicus, 168. Opatovicensis, 170. in Districtu Zatecensi 174. Trebonensis ib: & 178. Beraunensis, 178. *Theauri* Arcid *Theaurorum* causæ, 176. (177.
Theaurus Altomitenfis 179. in arce G. 180. *Reginohradecij* 181. *Columna* Theauraria, 182.
Theauri quidam à Dæmone infecti, 183.
Thuringi Veterum Bohemorum hostes, 240.
Tocznik arx, 97.
Tolensteinensis Alba Domina, 191.
Trebona 97. 118. subterranei cuniculi, 152. *Trosky*, 97. (nitio Trebonensis, 153.
Turres in Arce Prag: 124. quædam auro illitæ ib: *Turres* & turritæ moles Bohemæ, 144. *Turrem* in Hasenburg afforis ascendunt pueri, 146.

V.

- Vaticinia* de Bohem: à p. 223. *Vaticinia* Præmyslai acuta, 201. v. *Libuffa*.
Veneris Templum Brunæ, 163.
Vestitus Veterum Bohemorum, 229. & seq.
Vestes hodiernæ Comicæ, 232. v. *Habitus*.
Vestes Gallicæ sub Carolo IV. in Boh: illatæ ib: vestium luxus sub R. Wladislao, 233.
Via literata Reginohradecij, 146.
Virginens morbus, 214. 215.

rum gallinarum educationi cessit. *Crumlovij* amœnissimum *Crumloviensis Ducis Vivarium*, rursusque aliud ad *Novamdomum*, duo alia (majus & minus) ad *Teltzium*, proximè intravi & spectavi. majus illud *Cervis & apris* (quorum habitatio sepibus distinguitur) refertum, Arcem vetustam & egregiam, *Rosstem* dictam, includit. Qui plura ejusmodi Theriotrophia per Bohemiam viderint, adjiciant de suo: fieri enim non potest, ut à me ob multitudinem, omnia nominentur.

Ad Cap. 61. Libri I. De Equis, eorumque Vivarijs in Bohemia.

Promiseram Libro I. dicturum me suo tempore ac loco, de *Vivarijs Equorum*, sed sefellit me senilis memoria mala fides; itaque monuere Amici, ac præsertim Ad: R. D. *Wenceslaus Czervenka Giczinensium Decanus promissum non præstitum*. Habet Bohemia *Propagines Equorum* multas, habet quàm plurimas pulcherrimi & generosi hujus Animalis varietates: laudantur in Equis hominum vitia, laudantur & virtutes: si altos spiritus gerant, si verberibus irritentur, si contentum sui impatientius ferant, si ad nutum obediant, si honore, & hortatibus, bonis verbis, & poppy smatis excitentur, si versatiles sint, si dociles ad saltus, aliàsque artes, si verbo moniti in vestigio consistent; si memoriosi, & ad lubricas, & periculosas vias attenti; si noscant Dominos; si eorum quæ præterpropter geruntur incuriosi, terrores & oculorum ludibria, tum subitos strepitus & occurfus parvipendant; si malorum tolerantés, & ad incommoda durati. Hæc, ut ita dicam, ad animum, cætera quæ ad corpus spectant, frontis altitudo & venustas, macule certis in locis nullæ, pedes velut torno expressi, aliàque hujusmodi *Virgilius* divinè prosequitur; denique finis nullus esset Virtutes Equorum, & heroicam indolem commendandi; ad institutum latis est dicere:

omnia hæc bona, quæ alibi natis insunt, quæque aut generosâ nativitate, & virtute parentum aut educatione & institutione Magistrorum aut Cæli influxibus, aut assiduâ exercitatione comparantur in *Nostri*s inveniri. Olim in antiquitate *grandes Equos* ad belli Machinas devchendas mittebat *Bohemia*, ut dixi libro I. iique in Comitijs, *Imperij Circulis* imperabantur, & ex *Bohemia* petebantur; nostrâ & patrum memoriâ compertum est: *Equos Bohemicos* in militia Cæsarea, maximam præ Equis cæteris reportasse gloriam, tolerantissimos esse laborum, obedientissimos eisdem, patientes pulveris atque Solis; id se comperisse Milites quidam Cæsarei sanctè affirmant, recitantque magnorum in bello Ducum nomina, qui *Bohemicos Equos* multum cæteris præferant, iisque in prælio & in castris sint usi, non parvo pretio coemptos: narrabant exempla famis, & aliorum malorum, quæ nuper in *Germaniam* delati, *Equorum Bohemicorum* ope, & jejunio superassent, cum aliarum nationum Equi malis fracti jacerent. Porro gemina apud nos *Equilia Regis* à præstantium Equorum futura celebrantur: prius (*Smrkovicense* dictum) *Albertus Fridlandia Dux* instituit, quod ab ejus morte curare Regij Ministri cœperunt, uno & medio milliari *Giczinio* situm. Aliud quoque idem Dux *Equile* habuit infra Castrum *Waldstein* familiæ suæ originarium, quod hodie desertum stat nullo sumtum præstante. Alterum *Equile* regium inter *Chlumecium* & *Pardubicium* à pago vicino *Bladruby* *Cladrubiense* appellant, utrumque etiamnum ex legibus *Hippocomix*, & *Hipponomix*, ut ita dicam, regitur, & plurimis Equorum & Equarum centurijs animatur; sed *Cladrubiense* præ *Smrkovicensi* principatum obtinet, & majoris dignitatis, ac pretij Equos includit: nam *Smrkovicense* magis serè ad pascendos Equellos, & armenta gregatim æstate viventia

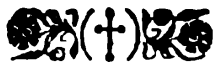
Equi Bohemici patientissimi laborum.

Vivaria Equorum Regiorum duo præcipua.

De Equis Bohemicis

Equorum Virtutes.

Virg. in Georgiis l. 3.

cia accommodatum videtur, *Cladrubienſe* admiſſioni, educationi, & institutioni ſervit, & in hoc, ſi quid rarum eſt in equis, immittit Aula, & hinc (ſi quid elegans amicis Principibus donatur) petit. Dies me deficeret, ſi quæ ibi *Equorum* miracula viderim, per cenſere vellem, ſed neque tractatio talis in hac *Appendice* locum habet, neque ego tantum mihi ſumo, ut me putem cum dignitate tam difficile argumentum tractare poſſe, cæcum ſcilicet de coloribus; *Equilia* nominando, meo muneri jam feci ſatis; pauca tamen, nè quis ſe à me deſtitutum queratur, historicè adducam: *Equorum & Canum* amores, educationem, & institutionem omni ætate, pro honeſtiſſimis Viri *Principes ac Reges* habuere, exempla, ſi id ageretur, eſſent in promptu; de *Equis* dicimus, de *Canibus* egimus lib. I. *Proceres Bohemi* commoditate Telluris ipſius invitante (quamvis *Equilia* regijs opibus ſundata & exſtructa non habeant) aliquem tamen pratorum & nemorum incingunt locum, in quibus libera *Equorum* armenta & ſacta, ut *Lucretius* ſolet dicere, paſcantur, ubi admittantur anni ſolito tempore, & denique propagentur, maximo Oeconomix commo-
 do, emolumento, & lucro, ſi modus ſervetur. Neminem nominare opus eſt, ſed omnes propè *Proceres* noſtri, in hoc Equario ſtudio (licet alij alijs diligentius, ut facultas & oportunitas locorum, aut propria cuiusque animi propenſio ſvadet) verſantur. Si mihi extra *Bohemiã* peregrinari liceret, haberem proſectò dives argumentum ſcribendi, neque modò Equos de Schola, ſaltatores, & qui choreas ſcitè peragunt, ſed etiam monſtroſos, nianos, pumilos, gibboſos, raritate colorum ſpectabiles citarem ad nomen; idem de *Contubernijs Canum* rariſſimorum, eorumque agminibus, ac penè dixerim, *Exercitu* (nam mille ſuperant) intelligi volo. Apud nos *Alberto Duce Waldſtei-*

Vivaria Procerum pro Equis paſſum.

nio (quem antè nominaveram) in Equorum generoſa progenie, & nitore, & raritate, ſuperiorem invèni nemi-
 nem; ſum ejus gloriæ oculatus teſtis à puero.

Dux Fridri-
 diz amator
 Equorum
 maximus.

Laudat Equile Ducis *Fridlandia* in *Itinerario ſuo Thomas Carve Hibernus*, & cum admiratione commemorat duodecim Equos, qui Currus duos Ducis traherent à ſe An. 1632. viſos, qui tam uniformes (verba ſunt ſcriptoris) erant, ut nè minimâ pilorum labe à ſe mutuo diſtinguerentur, poſſimâ parte candidi, niſi quoddã candorem nigra hinc inde macula venuſtiſſimè conſunderent. Hos Equos duodecim in *Smrkov* vicenſi *Vivario* natos, & educatos ſenes *Czechmenſes* affirmant. Eodem *Itinerarij* Libro Author (quamvis in cæteris *Waldſteinio* iniquior videatur) Aulæ ejus ſplendorem, Ducis magnificentiam, altiſſima conſilia multis deſcribit, quæ omnia alibi exactius, atque etiam minutius legentur.

Itin. C. 1. 2
 C. 10.

C. 11.

Hactenus de *Equis*, quos noſtro etiam ſub aère in *Bohemia*, optimos, venuſtiſſimos, & patientiſſimos naſci poſſe docuimus.

Ad C. 52. Libri I. de *Piſcibus*.

Sub Caſtro *Tetzen* Comitum de *Thuen* in *Albi* multi generis piſces numero in numero capi docet experientia, & confirmat ratio: quòd piſcis in *Bohemiã* aſcendentibus per *Album* hoc iter omnino neceſſarium ſit: *Silari*, *Mulli*, *Salmones*, etiam *paſſeres marini* (ſed rariùs) aſcendunt à mari; *Salmones* ad ultimas cataraclas *Pulſnicenſes* tridentibus configuntur; ibidem more ſuo ad palos digladiantur *typha*, ſed in altiore *Pulſnicia* (à *Benzen* ſub *Beneſſow* uſquè *Lippam*) frequentius; *Caſtores* & *Lutra* ripas cuniculati-
 m eſ-
 fodiunt, & triſtem illis in locis edunt piſcium ſtragem; ob eam maximè cauſſam prudentiores *Piſcium*, crudeles illas ripas & littus avarum properanter tranſeunt (ut *Salmones*, *Muſtela*, &c.) atque ut periculum ſuperent, om-
 ni

Piſces ſub
 Arce *Tet-
 zenſi*.

I N D E X.

Universitas Carolina Praga, 141.
Urbium Bohemiz strages, 63. *vecustæ Urbes Bohemiz*, 66. quando sint fundatæ, à 67. earum proœdria, 70. Urbes Reginarum, 70. opes Urbium inter se comparatæ. 71. *Index Civitatum Boh.* à p. 73.

W.

Waldstein arx, 98.
Wanczura Equites mortis admonentur, 221.
Warava fluvius redit in caput, 219.
Welnarticum arx, 98.
Welsarx, 98.
S. Wenceslaus prædictus à Libussa, 223. studuit in Academia Budecensi, 199. ejus Sacrarium, & *Wildstein arx* 99. (Tumulus sacer, 121. 140.
Wishehradum 112. de eo 117. origo fabellæ de columna dzmonis 100. *Wishehradensis pretiosa Corona*, 141.

Witaviensis Districtus descriptio, figura, dotēs, 22.
Wartlik arx 98. (23.
Wratislaviana verguncula incorrupta, 211.
Wratislavicus Episcopus 53. 54. & seq. cur gestet lilia, 54. ritus Ecclesiæ illius unde petiti, ib: Episcopus est Princeps Ligius Regni Boh: ib: prælogia mortis Canoniorum & habitus, 55.
Wratislaviae seditiones, 61.
Wrbnei Comites fundatores, 55.
Wrboweciorum pietas, 224. *adversus eos prædictio S. Adalberti*, ib:

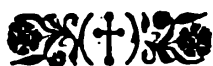
Z.

Zatecensis Districtus descriptio, 26. *figura, urbes*,
Ziebrak arx 99. (dotēs, 28.
Zelena Hora, 99. (mors 259.
Ziska cocles, 94. ejus effigies 233. bella à p. 255
Zstonis præstigiæ, vita & mors à p. 207.
Zusko, 99. 118.

Errores nonnulli irrepserunt, quibus ignosci petunt Typographi.

<i>Folium.</i>	<i>Columna.</i>	<i>Linea.</i>	<i>Error.</i>	<i>Correctio.</i>
15.	2.	30.	1644.	1645.
16.	2.	44.	munificentissima.	munitissima.
19.	1.	34.	ab occasum.	ad occasum.
22.	1.	2.	Malovecium.	Maloveciorum.
38.	2.	22.	appellent.	appellant.
41.	1.	13.	1222.	1522.
44.	2.	16.	ad enthusiasum:	dele ad
102.	1.	32.	solidas.	solidus.
126.	1.	27.	pulvere	pulverei.
156.	1.	penult.	mereantur	merebantur.
157.	2.	39.	Joannes.	Joannis.
167.	2.	10.	1621.	1421.
178.	2.	44.	tu.	ut.
197.	2.	31.	vindicabat.	vindicabit.
202.	1.	41.	argenti.	argentei.
204.	1.	7.	decretorium.	decretorium.
207.	2.	15.	recitato.	recitabo.
209.	2.	35.	deprehendisset.	deprehendisse.
210.	2.	ult.	Wlastimius.	Wlastimius.
211.	2.	28.	scelera.	scelere.
216.	1.	ult.	intellectu.	intellecto
218.	2.	36.	concitato.	adde: cursu concitato.
219.	1.	25.	Cerevisiæ.	adde: officinæ.
221.	1.	41.	quod.	qui.
Ibid:	2.	penult.	narrat.	narrant.
222.	1.	13.	quo.	pro.
Ibid:	2.	34.	impendere.	impenderet.
237.	2.	30.	quâ	queis. vel quibus.
241.	2.	ult.	armorum.	armatorum.
270.	2.	6.	Patria.	Patriz.
281.	2.	17.	1253.	1153.
286.	1.	5.	Svecos.	Svevos.
Ibid:	2.	7.	certum.	certam.
287.	1.	44.	domi.	adde: judicis.

Errata reliqua pro sua prudentia, & facilitate *benevoli Lectores* excusabunt; ut partam pro partem; quæritur pro queritur; Meccœnatæ; effosum; Cærevisiæ; Aquilla; præcabatur; hinc pro hanc; quodam pro quondam; Benotky pro Benatky; de Lugdano pro Lugduno; Nævercæ pro Novercæ; Cili mi, pro Fili mi; &c.

ADDITAMENTA

QUÆDAM AD

LIBRUM I. MISCELLANEORUM,

SEU

HISTORIAM NATURALEM

BOHEMIÆ:

Amicis, & Viris doctis suggerentibus.

Cum multis in locis *Miscella* hujus historię optaverim Auxilijs *Lectorum* adjuvari, ut si quæ *ad hanc rem*, quam paro, haberent, ea communicarent necum, inveni duo genera hominum: alios, qui promitterent, alios qui præsentem operam conferrent. Illos nihil moror (*pollicitis dives quilibet esse potest*) at istorum solertiam, & mihi, meæque historię gratificandi studium lubens amplector, his adjiciam nonnulla, quæ me fugerat antea scribere, & nunc primum cogitanti venerunt in mentem.

Ad Libri I. Caput V.

Pragensia
capita venu-
stissima,

Docueram illo Capite, ex *Tycho- nis Brachæi* incomparabilis Astronomi testimonio: summam esse in *Bohemia*, ac *Praga* præcipuè (nisi aliunde contagio invehatur, ut nuper proh dolor! fieri contigit) summam, inquam, esse in *Bohemia* cœli salubritatem, huc referebam exporrectos, & vivaces adolescentium, omnisque ætatis vultus, lætam indolem, ac plerumque ut vocant, *complexionem sanguineam*, altitudinem corporum, ac proportionem debitam, aliæque hujusmodi; posthęc omnia suggerit Vir Cl. & nunquam à me sine præconio nominandus *Christophorus Arnoldus* homo limatissimi judicij & excellentis doctrinæ: apud statuarios, ejusque nobilissimæ artis Magistros, Belgas potissimum, *Pragensæ Caput* appellari,

quod in conformatione & cœlatura Caputum, perfectissimum sit, & præcipuo & palmari habeatur. Referam ipsa *Arnoldi* mei verba ex Epistola ad me Noribergâ hoc ipso anno 5. Septembris data: *Ex arte Statuaria nuper, inquit, observavi, CAPITA PRAGENSIUM haberi pro formosissimâ! id enim Belga aliquis in libro suo testatur; qua observatio digna proorsu videbatur, ut in Tua Naturali Historia caput extoleres.* Hęc ille.

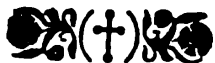
Ad C. 68. L. I. De albis Monedulis, & Perdibus.

Narraveram pro miraculo, *Hirundines, Monedulas & Passeres albos*, non semel à me visos; admonuit Vir doctus, & peramicus *Fabianus Blowsky* passim ad *Pragam*, *albas Monedulas*, dum gregatim volitant, & in agris vermiculis exscalpendis occupantur, in veniri. Item in *Rozdialovicz* in *Hradecensi* Provincia *Perdices albas* tam frequenter, lucidissimo nivium colore perfusas, apparere, ut nemo sit amplius qui miretur.

Albe monedule & Perdices.

Eodem Libro I. C. 57. de *Vivarijs ferarum*, & C. 70. de *Phasianis*, multa nomina diligentiam meam fateor effugisse: *Rozdialovicij* vivarium est amplitudine vix alteri in *Bohemia* concessurum; *Duxovij* in ditione Celsissimi *Archiepiscopi Pragensis*, & *Principis* duo *Vivaria* opportunis locis constituta spectantur, quorum alterum nemorosum & opacissimum *phasianarum*

Vivaria quorundam.

ni avium volatu ocyus, in tutum conantur evadere.

plurimis exemplis eodem in libro adstruimus.

Ad C. 25. Libri I.

Acidulae Senozatenses

IN Tractatione de *Aquis Acidulis* Lomissae sunt *Acidula Senozatenses* (admonuit Vir Cl. *Fabianus Blovsky* Cameratici Judicij Secretarius) Opipidum est *Senozaty* in Czaslaviensi Provincia in ditione *Camobij Siloensis*, dici non potest, quantam celebritate, & frequentiam fons adeatur, & bibatur: vehit enim praesentem sanitatem, & potatur innoxie! Hunc ego fontem esse arbitror, quem *B. Castulus Siloensis Propositus* Messoribus suis igneam quadam siti pereuntibus, fufis ad DEUM precibus elicuisse narratur in Vita, eamque medicam vim etiamnum retinet.

Vna B. Castuli lib. 4. Miraculorum.

Ad C. 49. Libri I.

Peregrinae belluae dentes.

M*onocerotum Cornua*, quae passim ad ostentationem, & rudis vulgi stuporem ad Pharmacopolarum officinas pendent eadem esse *fossilia*, aut in mari *ex certo belluarum genere*, defracta, pridem docuimus: quippe nihil viventium in terra reperitur, quod non imitetur facundissimum Mare. Narrat igitur Vir Religiosus (literis hoc Anno datis) in arce notissima *Schwaberg* ante annos undecim effossos esse dentes corniculatos, seu crescentis lunae in modum formatos (ipse *Monocerotum Cornua* existimat) eos dentes a se visos, & diu ac saepe manibus tractatos, neve Aprorum dentes talcatos quispiam suspicetur, non angulatos, aut striatos, sed teretes, ac rotundos omnes affirmat fuisse, neque se dubitare, quin hodieque apud eos, qui illi ditioni praesunt, in miraculum asserventur. *Monoceros* Europam carere, neque unquam apud nos visum esse pro comperto habetur; reliquum est, ut vel ignotae belluae dentes illi sint, vel aliunde ad nos allati vel fossiles sint, Naturam ubique ludente, atque etiam in telluris utero figuras viventium studiose assumulante; quod

R. R. E. W.

Monoceros te caret Europa.

Ad C. 50. Libri I. de Lapidibus.

Lapides cum radicibus in terram infixis.

Quod sequitur autoritate *R. P. Edmundi Wannerer* Ord: *S. Benedicti* Viri doctissimi, & mihi religiosam familiaritate conjunctissimi (qui complura in hac Appendice ad historiam naturae spectantia communicavit) exscribam: Silva Monasterio *Cladrubien*si vicina lapides habet cum primis memorabiles (Senotitz ea silva vocatur) ab ea parte qua lapides terram extant, glabri sunt, parte qua in terram merguntur, cum singulari gratia asperantur, velut si saxum ipsum radices ageret: nam cuspides quatuor, quinque, sex, septem vel octo etiam angulorum, aliam aliam longiorem, miro naturae opere, si lapidem invertas, ostendunt, eaque Soli obversa, licet candorem crystalli imitentur, in extremis tamen Iridem gratissimam colorum varietate lucentem mentiuntur. Hujuscemodi lapides ante complures annos sibi mitti expetijt *Mathaeus Abbas* ad *S. Joannem* sub *Rupe* (postea *Archi-Episcopus Pragensis*) quibus Eremitum suam, & speluncam, quam tum exstruebat, ornavit.

Ad C. 11. Libri I. De Antro Sancti Ivani.

Antro *S. Ivani* ex lapide stillatio, ut vocant, constare Libro I. narraveram; id vero manifesto indicio probatum est: nam sub *Abbate Mathaeo* dum ceduntur lapides, ex medijs rupibus ferreus culter excisus est: videlicet humore saxifico affluente, & in saxum durato obvolutus, qui, cum lapidescere ferrum non possit, sic ut erat, remansit.

Culter in media rupis repertus

Ad C. VI. De Montibus Cerconofsis, seu Giganteis.

Qvanto in pretio semper fuerint *Cerconofij Montes*, qui *Bohemiam*

AM.

am & Silesiam dividunt, satis ostendunt decora ingenia eorum, quidem montibus illis scripserunt. *Christophorus Arnoldus* Vir Cl. Poëticæ, & Oratoriæ Facultatis publicus in Imperiali Urbe Noribergâ Professor, quem ob linguarum peritiam, historiæ & omnis ævi notitiam, interiores literas & eruditionem reconditam, *Cornu Amaltheæ*, usitato jam Eruditis Titulo, compellere possis, nuper ad me misit *Nympham Hercyniam* tam solutâ, quàm ligatâ & vorsâ oratione germanicâ linguâ descriptam. Author est, *Princeps Germani Carminis Opitius* (ut eum *Jacobus Balde S. J.* appellat) quàm delicate & blandè Scriptor ille succedit in montes! quàm eleganter, & venustè, & quàm *amussitato* (ut Plautinè loquar) stylicultu, prata, antra, & crateras fluviorum præcipitantium describit! quàm lepidè in opibus, gemmis & Cimelijs Naturæ delineandis versatur! in miraculis gemmarum aliqua censerì possunt, quas in *Cerconossys* crescentes nominat: *nigram Crystallum, album chalcedonium, violaceum amethystum, caruleum Saphirum, Jaspidem coloribus variantem, Granatum nube purpureâ involutum, Carneolum crudæ carnis speciem præferentem, ex caruleo rubentem Amethystum, flavescens Beryllum, Achatem varia representantem, flavum Topazium, Adamantem lucidè scintillantem, &c.* Quæ omnia nunc eò libentiùs adduco, quòd in illa tractatione mea, quosdam ex his pretiosis lapidibus in *Cerconossys* inveniri, priùs nescierim.

Ad Cap. 58. L. I. de Monstrosis partibus.

ECquis erit, qui hominum vitam tot erroribus obnoxiam miretur, cum ipsa etiam Natura rerum, cui affectus, & mali mores obrepere non possunt, sæpiissime aberret? ex quo *monstra* (quæ expiare & procurare solebant Veteres) nascuntur. In pratis

Tauskovienfibus Canobij Cladrubiensis sub Romano Abbate Lepusculus capus est, monstrum Leporis: octonis pedibus currebat, capite ultra solitum magno, & auriculis tribus deformato. Hunc ad *Abbatem Romanum* in Carolinis Thermis lavantem *Venator* attulit, cujus imperio evisceratus, plurimæ, quæ tum in Thermas affluerat, Nobilitati diu spectaculo fuit. Videtur Natura animal timidissimum & ad fugam natum pluribus pedibus instruere voluisse.

Lepus.

Ad idem Cap. Hinnulus Heidenfis.

HEide, seu in *Bor* Hinnulum Equinum nasci contigit unoculum, sed is oculus unicus in fronte velut gemma lucebat. Civis, Equuli Dominus, territus prodigio, stultissimo consilio, à Matre statim depulit, & fame mori coëgit, cum ex eo apud *Divites* lucrum maximum facere potuisset.

Monstrum Equi.

Vitulus monstrosus.

IN *Elfeb* (Wolffe quondam Bohemis) meminere Incolæ natum *Vitulum*, qui in capite suo suggestum illum (qualem mulieres ornando capiti in occipitiõ gerunt, *Auffsatz* illæ vocitant) gerebat; res est certissima, *Johannes Lazarus Pictor Pragæ* natus (quem *R. P. Edmundus* antè laudatus *Cladrubij* narrantem audivit) vituli hujus caput ob rei novitatè depinxit.

Vituli duo monstrosi.

Nimis mirum est, quod eodem Religioso Viro perscribente didici: *Vitulum* ante pauculos annos apud *fabrum Canobij Cladrubiensis* in stabulo vicino in lucem editum, qui anteriore parte Vitulum quidem referret, sed posteriore *Damula* vel *capreolus Silvestris* esset, pilo, colore & ipsâ denique cute cum brevi caudula, super quam ad finem naturæ excernendum, locus patebat, cum alioqui in animantibus cæteris portam illam studiosè abscondat Natura, contegatque caudis.

Ad monstrosos partus *Heidenfis anser* pertinet, quæ pro vexillifero cæteri

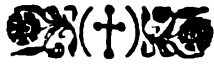
Anseris monstrum.

per

Raritas & varietas mira coloratorum lapidum in Cerconossys Montibus.

Lib. I.

Monstra animantium.

res Canes assimilabat tam vivaciter, ut homines exsilirent, & velut morfi pallescerent; quotidiana illa pugna cum *Gallis Indicis* fuit (graves erant adversarij, & nonnunquam septemdecim numero) fortiter primùm repugnabat, aliquando pugnam declinabat, donec in truncum vel lapidem altiorē insiliret, ibi velut jam par hostibus & staturâ æqualis, nulli cedebat, & hostes, si propius accederent, tundendo multabat egregiè, præcipuè carneam illam *Gallorum Indicorum*, quæ rostro superimpendet proboscidem capere conabatur; tum deprehensum mordicus *Gallum* deducebat in terram,olvebat in luto & pulvere, attonitis audaciâ cæteris, cum unus ille omnibus omnia minaretur, donec victoriam hostes *Corvo* relinquerent, lesq; reciperent. At *Corvus* dimisso hoste in altiorē locum insiliens, quidquid loqui sciebat, gestiens repetebat, & pœana citabat. Quod situm illi *Cærevisia* potus porrigeretur, id fieri victorix causâ existimans, animo exultato potabat hilariter, sic ut temulentus titubaret, caderet, volveretur, & omnibus se ridendum propinaret.

Monedula cujusdam *Kladrubienſe* *Cænobium* hodiè que meminit: in Templensi Turre (si quid hoc ad rem facit) nata, *Kladrubium* allata, post data ingenij documenta maxima relicta sibi est, circumvolabat liberè; cum ad *Reseflorium* signum dabatur, devolabat protinus, & per fenestram in *Reseflorium* intrabat; si clausam invenisset, & aditus non pateret, conferebat se ad januam, ibi inconditè vociferans, rostro & alis januam verberabat, donec vel odio admitteretur ad pastum, què ipsa sibi deberi credebat. Tractari se & demulceri libentissimè ferebat, præsertim si quis plumarum vertice arrepto pendentem circumferret, rotabatur illa, & demissa sic iterum, ut portaretur, petebat. Posthæc eam in scutella dorso incubantem deponebant pro mortua, & si quando ex Ma-

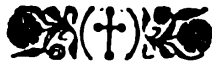
jorum autoritate silentium Religiosum, ut sit, laxaretur, velut *Ægyptium sceletum*, & ferculum ambulans ab altero porrigebatur alteri; illa tamen oculis conniventibus, observabat, nè quod subiret periculum: nam si quis in se cultrum, & fuscinulas stringeret (quod deditâ operâ fiebat) protinus ista surgebat in pedes, & avolabat; ac tum primùm in fornace alibive confidens, quasi superato periculo gestiens & garriens, mirè gesticulabatur, quòdque id petulantia extrema faciebat, alis in altum elatis per terram currebat. Didicerat eum, qui ditioni *Kladrubienſi* præerat, fistulantem labijs, & servos aut rusticos vocantem exprimere, quod ista tam dextrè præstabat, ut famuli recurrentes ad Dominum, quid vellet, rogarent. Tandem rigidissimâ quadam hieme in templo *Cænobij* sedentem *Monedulam duo Corvi* famentes aggressi, nec quicquam Auxilium *Patrum & Fratrum* implorantem, laceratam devorarunt.

Lupus familiaris cum Cane, Vulpe, & Marte.

COEnobium *Kladrubienſe* S. *Benedicti* (ut hætenus Lectores intelligere potuerunt) mirabili raritate volucres & animantes, felicissimè educavit; singulare est, quod de *Lupo, & Canibus* testis oculatus & Religiosus suppeditat: fortè bubulcus, Sole ardente, in silvam armentum compulerat umbræ gratiâ; ibi in corylero, *Vacca* quoddam animal informe, vix spithamâ longius inveniunt, & crebrâ ravium conspiratione, ut solent, terrorem significant; accedit *Pastor*, videt quadrupes animalculum, quod Mater modò effuderat, aut (quod etiam beiluis sæpe contingit) amiserat, vel abortierat; defertur ad *Cænobium*, nemo quid esset poterat dicere, divinabatur; commodum *Camicula* pepererat, & lactabat *Casulos*, cæteramori, uno solo relicto, cui socius iste ignotus apponitur. Procedente tem-

Lupus caninus.

Monedula mirabile ingenium.

pore *Lupus* esse apparuit, qui seu lacte canino, seu *Socij*, quem *fratrem* esse putabat, seu aliorum *Canum* consuetudine, omnis lupinæ feritatis oblitus evasit humanissimus: primùm, jam à lacte depulsus socium *Canem* collataneum suum ita diligebat, ut ejus desiderium vix ferri posset, ejulatu maximo lugebat absentem, neque nisi eo præsente & unà vescente cibum gustabat; denique totus transivit in *Canem*. Fecit sibi deinde jam adultior consuetudinem, *Sacerdotem*, qui *Kostelecensem Parochiam* sacris procurabat, comitandi; currebat more *Canum* jam sequens, jam præcurrens, & cum aliquando *Pastorij Canes* & *Molossi* occurrerent, quibus ille par non erat, ab humilitate mutuabatur consilium, & humili stratus elatis in altum pedibus ab improbis istis telonarijs (*Canes* intelligo) nè quid veritarum mercium ferret, visitari sese patienter ferebat, donec abirent; tum ille surgens quasi confecto visitationis negotio captum prosequeretur iter. Erat tum in *Canobio* *Canis* alius, qui nonnunquam velut ex condicto, & lupum hunc, & & ceteros *Canobij Canes* ad venationem vocabat; ibant in silvas, & sæpe prædam ad *Canobium* adferebant, sæpe cruentato ore, ut devorasse intelligeres, redibant taciti; *Lupus* noster *Anseres* (præcipuè si quem segregem, & solitarium invenisset) consecratur; hunc ille, ut se cæteris moderatorem ostenderet, ad *Cocos in Culmam* deferrebat, eorumque permittebat arbitrio, & pro anseri aliud quidpiam referebat. Non tamen semper obsequentem Naturam, & in officio habere potuit, quin aliquando, quod erat, ostenderet: contigit, ut fame premeretur, ergo dum *Canes* ceteri in silvam, *Lupus* ad vicinam Civitatem *Cladrubium* cursu contendit: quidquid ibi altitium per viam nactus est, strangulavit, & in loco reliquit; tum primùm velut per otium ad pratum *Monasterio* subjectum anseres & galli-

Canes sponte venaturâ facientes.

nas attraxit, ibique toto die magnificè epulatus, pransus est, & cœnavit. Porrò *domesticos Anseres*, *Gallinas* omnis generis, *porcellos* &c. nolcebat optimè, neque terrebat, ut viso lupo neque loco cederent, neque se commoverent. Spectaculum erat jucundissimum hunc *Lupum*, & collataneum *Canem*, tum *Martem* & *Valpem* ex eadem patina vescentes sine omni murmure, aspicere. *Lupus* tandem fortuito casu saucius, cum percurari non posset, misericordiâ Venatoris nè diu cruciaretur, globo trajectus interiit.

Lupus. Martes, Canes & Vulpes amici.

Ad Caput 54. de Piscibus L. I.

Quàm pisciosi sint *Bohemia Fluvij* multis jam antè documentis demonstratum est: *Aquila fluvius in Regino bradecensi Provincia* de principatu cum cæteris contendit, in quo quidquid est optimorum piscium hospitatur libentissimè. Quà *Czastolovicio Kostelecium* iter est, dextro viæ latere post pratum, *brachium* quoddam *Aquila* fluvij sed aquâ stante, occurreret, tot, tantis, tamque varijs piscibus refertum, ut nunquam, & nullo anni die *Piscatores* frustrentur. Non semel ad piscationem illam accessi; quantæ, DEUS bone, piscium varietates! *nihil vidi magis*, ut comicè dicam. Iterum post *Kostelecium*, cum illam *Civitatulam Pragensem Collegium* ditione teneret, in eodem *Aquila fluvio*, & *Salmomes*, & ceteri nobilissimi Pisces, artificio, aquâ substractâ, legabantur à nobis ut flores. Fecerat *CEconomix nostræ Præfectus R. P. Christophorus Fischer* (heu nuper senectutis morbo nobis ereptus!) novum aquæ supra cataractas per prata descensum, & defluxum, ut quoties luberet, fluvium in hunc novum alveum deduceret, ac derivaret; post multa spatia revertebatur in veterem alveum fluvius, & vetus alveus prætexebatur retibus, ut neque pisces sursum, neque deorsum effugium haberent; ita decepti nullâ affluente aquâ,

L. I.

Aquila sic piscosissimè

Artificium pisces in sicco reliquendi.

per eam viciniam Anserum greges habuere: nihil differebat à reliquis, nisi quòd *tertium pedem Anserinum* in dorso rigidè extantem circumferret. Forsitan in eorum gratiam, qui pedes & callum anserinum inter exquisitas cupedias, & menlarum delicias numerare sunt soliti.

Ciconiæ decoloræ.

Jam & *Ciconias* duas, quæ nihil candidum deferrent, viderunt Amici: utraque nigro sed dilutiore colore omnibus plumis vestiebatur: alteram volantem *Venator* dejecerat globo, quæ in porta *Elfchenfi* diu expansa pependit; altera *Schlackevverda* apud *Ducem Saxonia* educata pluribus annis tenuit hospites admiratione defixos.

Ad C. 68. Lib. I. de Avibus.

Furacitas etiam in animantibus ingeniosa.

Cùm de Avibus agerem Libro I. de *Corvorum, Monedularum, Sturnorum, &c.* ingenijs verbum nullum feci: nimirum (ut me Lectoribus excusem) ijs propè solis imminerebam, quæ *Bohemia* peculiaria forent, quæ verò terris omnibus ac nobis communia, in propatulo haberentur, neglecti; paucula tamen hoc loco, ut Amicis mos geratur, adducam: Pridem observatum est: Fures, omnesque eos, qui fortunam ubicunque inveniunt, amant, ingeniosos esse, & cum *in subis casibus* maximè sese prodant ingenia, versatiles, & armatos ingenio ad furandum accedere: id quod vel animantium exemplo pateat: nam ut quæque furacissimæ sunt, ita maximè abundant ingenijs; *Corvorum, picarum, monedularum, vulpinum, martalorum, canum &c.* furacitas omnibus nota est, & quæ ingenium: *Corvi* quàm lepidè *Canibus* illudant, quàm sagaciter furentur, & furta abscondant, quàm citò si deprehendi timeant, aliò transferant, quàm feliciter voces imitentur, ignorat nemo. *Corvum* in Collegio Nostro *Pragensi* vidimus & audivimus, qui *Fanitoris* vocem ad Januam Patres vocantis tam genuinè, eodem vocis tenore & flexu,

eodem accentu & conatu exprimeret, ut *Patres* se ab *Fanitore* vocari nihil dubitarent. Memini *Fanitores* à Majoribus nostris monitos, nè quem manè Orationis tempore vocarent ad portam, cum id *Corvus* inscijs Janitoribus præstaret; *Galli indicij* cucuritionem (aut quo alio nomine appellem nescio) risus hominum, & cachinnos, puerorum in Scholis vapulantium ejulatus, nolæ tinnientis pulsus, aliæque plura ad vivum assimulabat; discibat hæc ipse ante horam quartam in matutino silentio, ac primùm (quod ego met observavi) primus ille conatus sæpe fallax non erat, sed corrigebat ipse se in melius, ac repetebat, donec ad perfectum adduceret, quod imitari & exprimere statuisset. Narrabo rem

Corvus manè studens.

ridiculam: *In Consubernio S. Wenceslai Praga*, dum *P. Eustachius Remigij* Regentis nomine præfesset, Canes duo fratres gemelli (*Castor & Pollux* nomen erat) *Corvi* item duo alebantur; perpetuum inter hæc paria intercedebat bellum, quod quidquid reliquiarum ex cibis aut ex penu alteris obvenisset, alteri sibi crederent detractum & ereptum; *Canes* cum *Corvis*, *Corvi* cum *Canibus* hostilitatem exercebant, & quo tamen Marte ferè semper discedebant ex prælio. Contigit aliquando, me, pluribusque alijs presentibus, altero *Corvorum* nescio ubi absente, alterum solum à *Canibus* in arex medio deprehendi, statim in hunc *Corvum* auxilio sui comparis destitutum *Canes* impetum faciunt; alter *Canum* à fronte, alter à tergo mordere & despoliare plumis conantur; quid *Corvus* faceret? vociferatione summâ locium in auxilium vocat, nec minus acriter sese defendit, & in omnem partem minas intentat; jam alter *Corvus* in socij auxilium properabat, cum *Castor* prioris *Corvi* uripydium, & pennas in cauda jam jam ore apprehensurus esset, *Corvus* momento in tergum versus Corneo illo suo rostro *Castorem* ferit; sed ecce quod minimè timeri poterat

Ridiculus casus Canis Corvum nare portat.

Corvus ingeniosus & felix imitator.

terat, in *Castoris* nares tam altè rostrum infigit, ut extrahendi moram non haberet. *Canis Castor* tam inopinato malo territus, amens dolore, pendentem è nare sua *Corvum* tenens, dat se in fugam, tum ligneas Contubernij pergulas percurrit; expectantibus nobis in area, quem res esset exitum habitura, ubi ad descensum, & scalas *Canis* devenit, turbato capite, præceps per gradus devolvitur cum *Corvo*; modò *Canis*, modò *Corvus* supra infra & in orbem ruebant; donec illo motu rostrum *Corvus* extraheret, & *Canis* narem liberaret, sed copioso sanguine profluente. *Canis* cruentatus statim se in angulum conjecit, & inter trabes diu latuit, neque unquam postea, licet incitaretur, in *Corvum*, pugnare voluit; at *Corvus* ubi se liberum vidit, & defunctum periculo, stetit in gradu, quàmque maximè inflato collo, *Crax, Crax* sapius iterando, Victoriâ cecinit. Hæc Anno 1643. gesta.

Corvus virgâ elatâ, hostes exterrit

In Collegio S. J. *Novadomi Corvum* habebamus, qui ex *Gallinarum* simplicitate miros sibi faciebat ludos, *Gallo gallinaceo* indignante, nec tamen auro concurrere prius, quàm *Galli & Gallina Indica*, seu *Meleagrides* aliquot accessere Collegio. Has etiam postquam non semel *Corvus* irritasset, *Gallumque Gallinaceum* provocasset, certatim *Galli Indici & Gallina* quasi dato signo incurrunt in *Corvum*; diu animosè pugnavit in medio, at cum circumfisterent, & velut obsessum tenerent, ut vix sine damno, & salvis rebus posset erumpere, mirabiliter usus ingenio, *Virgam* quandam longam, quæ jacebat humi, rostro corripit, & hostibus attonitis, nec scientibus quid ageretur, viam sibi per medios hostes facit & effugit, *Virgam* illam, quam tenebat, ostentans, quam velut aliquod ferale signum *Gallus & Gallina* ceteræ intuentes percellabantur tanto metu, ut etiam vociferarentur. Eiusdem prorsus ingenij & nequitie *Corvum*

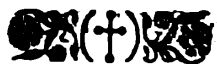
habebat Collegium *Glacense* An. 1639. qui cum *Promo Condo* nostro inimicitias irreconciliabiles exercebat; nunc proprio nomine *Habel Habel* appellans subsannabat, nunc quæ ille in horto Collegij plantarat, cum ira evellens; denique quidquid ei molestum & odiosum esse sciebat, aggrediens. Ibidem *Glacij Momedulam* habebamus ex vicina Templi Turre delatam, cum adhuc flaveret rostro & croceis ab ovo plumulis sparsa esset; educata est familiarissimè, & sat diu in Collegio habitavit, cui nolulam injecimus; postea cœpit gregales suas amare, eisque adherere Socialiter, nullum tamen præterire diem passa est, quin ad Collegium revolaret, & demensum penè cum jurgio flagitaret; tractari tum sese, & mulceri familiariter sinebat, & humanam passa manum deferebat ad pullos, quæ dono accepisset à nobis. Jucundum erat videre, cum *Magistrum* nostri (ex quorum ipse numero fui) ab Urbe procul, certo die spatiarentur in campis, & *Momedula* nostra, in grege cæterarum, in altissimo aère volaret, ex nola agnitam & vocatam, protinus respondere ad nomen, & demittere sese, atque in caput nostrum vel in humeros devolare, grege *Momedulorum* reliquo plerumque in gyrum volante, ut quid cum illa fieret, cognoscere possent, Nos amicè, & bene lautèque & per iter, & domi habitam remittebamus ad *Turrim*.

Momedula docilis.

Corvus & Momedula Cladrubien- ses.

DE *Corvo & Momedula* mira nuper ad me *R.P. Vanmer è Carnobio Cladrubienfi* perscripsit: *Corvum*, inquit, ante undeviginti annos educavimus, qui citatus ad nomen veniret; nihil ei præter sermonem humanum defuit, sed plurima tamen Latina, Germanica, bohémica loquebatur: ad miraculum exprimebat canum minorum quæstus & ejulatus; cum minimè observaretur, terga hominum mordere

Corvi pag. 122 cum Gallis & gallinis Indicis.

Albis regi
Bohemie
fluvius.

Albis esse Regem fluviorum nostrorum, qui omnes ceteros *Bohemia* fluvios unà cum nominibus ipsis devorat, sequitur unum pro omnibus propinans, ad *Mare Oceanum* per *Misniam* & *Saxoniā* cursu descendit. Fuit mihi cum Illustrissimo ex Procerum Ordine, & nobilissimo Domino *Wilhelmo de Talmberg* Joannis filio, & Joannis, qui superest, Patre, Viro apertissimi pectoris, & candidissimę mentis, vetus quondam amicitie usus, ob quem eum in *Suchomast* ditione sua morantem, adivi. Is me (quod percuriosum Antiquitatis nostrę esse sciret) ad quendam Nestorem senem, centum & plures annos numerantem, qui ob senectam lecto pridem affixus erat, ortus per illustri *Equitum Bechiniorum* profapia, adduxit. Multa ex optimo isto Senę familiariter percontando didici (velut de Majorum nostrorum consuetudinibus, moribus, de convivijs, & ludis, de Comitijs & Judicijs, de Stemmatis Nobilium, de Spectaculis &c. quibus suus apud me locus servatur) tum illud mirabile & memorabile, quod nunquam alibi legeram, nec fando audieram: *Albis* in ipsa *Bohemia* propè devorari, & magnam sui, & aquarum partem amittere; senis colloquium, quoad meminisse possum, hoc loco recitabo: Querit ex me *Bechinium*: utrumne *Litomericij* aliquando fuisset? respondi, fuisse me. Tum: an *Albis* fluentem & ejus decursum observassem? hic quoque annui. Amplius: an *Podiebrady*, *Brundusij*, *Chruvaserubij*, & ad *Melnicum* jacentes cataraclas vidissem, & considerassem aliquando? dixi: mihi puero hæc omnia nota fuisse; adderet etiam, si vellet, *Reginobradecensēs* duplices, & alias plures aquarum *Cataraclas* per *Bohemiā*, præsertim in *Albi*. Quid igitur inquit, Tu Pater, majorem & auctiorem *Aquis Albis* *Reginobradecij*, aut *Podiebrady*, an *Litomericij* esse putas? sine dubio,

respondi, *Litomericij* auctior esse debet, cum in progressu tot fluvij augeatur. Atqui, subjicit senex negare non poteris, vel *Chruvaserubensēs* in *Muldava* *Cataraclas*, aut tantum, aut amplius Aquarum quam *Litomerices* defundere, postquam etiam *Albi* *Muldava* plurimis fluvij comitatus accesserit: revoca ad memoriam, quantus incedat *Reginobradecij*, quantus post *Podiebradum*, quam tristi profunditate tumidus, quam celer & turbidus! cum interea *Litomericij* in *Cataraclis* (ubi id maximè spectari potest) vix quatuor Vasorum instar depleatur, atque ibidem æstate & autumno curribus superetur, & Vaccę propè sine natatu, *Albis* transmittant, quem altero tanto, aut etiam ter & quater majorem & auctiorem esse oporteret. Respondi ego: id forsitan elevatione *Cataraclarum* fieri; risit senex: nihil, ait, istud facit, nam etsi primùm *Cataraclarum* altitudo Fluvio superanda sit, tamen, ubi postea continenti novarum aquarum affluxu ascenderit super *cataraclas*, tantundem necessariò profundit, quantum accepit, habetque. Dicam tibi Pater, quòd à Majoribus acceptum servo: *Albis* in subterraneos quosdam meatus in via descendere, & magnam aquę partem illic perire. Respondi: si id fieret, *corrotundationem* (ut Senecę verbo utar) aquarum fore, atque ut de *Scylla* & *Charybdi* legimus, vortices in ipso fluvio indicium facturos. Do tibi hoc inquit senex, si in ipso alveo *Abyssus* illa pateret; at Majores nostri dicebant: partim in vetere *Albi* alveo (quæ *Vesero-Boleslaviæ* *Melnicum* iter est) partim sub *Insulis* (quæ à *Mielniko* deorsum in *Albi* sparsę sunt) fieri jacturam illam Aquarum. His auditis ego quievi. Mea nihil refert, quid quid *Lectores* (quorum arbitrijs omnia submitto) statuerint; memini tamen, mihi non semel *Quæstionem* hanc de exilitate *Albis* ad *Litomericium* propositam;

Albis duobus in locis amitti.

sciam; quæ facile (si vera sunt, quæ senex Bechinus ex Majorum auctoritate narravit) ex hoc loco dissolvitur.

Paralipomena L. III. Miscellaneor: ad C. XVIII. De Incorruptione Cadaverum.

FUnestum prorsus & tragicum Exemplum ad hanc rem Amici suppeditant: Erat antiquæ nobilitatis Equiti (Familiam in Bohemia notissimam nominare nolo) *Filius* perditissimis juvenis moribus, in *Pilsnensi Districtu*; *Pater* Vir optimus optimis monitis proficiebat nihil: aleator, scortator, potator, abactor, blasphemus, perjurus, & nullius frugi filius, ad cumulum omnium scelerum, cum paternas objugationes ferre amplius non posset, *Patrem* interficere decrevit; neque id sceleratum consilium clam paravit, sed ut belluæ istius rabiem intelligas, palam, & in via publica (horresco referens) *Patrem ad duellum* secum in eundem provocavit; diu *prudens Pater* recusavit conditionem, postea tamen fortasse sperans rabiosum, ad præsentiam suam quieturum, ad armatum filium contendit, monet gravibus verbis, parricidio abstinere, meminisset *quis & quid pater esses, quis filius*. Nihil profectum: videt in se ire filium, & intentare mortem; ergo irâ paternâ turbatus cum armatus & imple venisset occupat & filium primo manualis Sclopi ictu deturbat ex Equo, & mittit ad Orcum, dictum illud clarâ voce ingeminans: *Honora Patrem tuum!* Jacuit diu insepultus in publica via infelix *Filius*, cum improbitissimi juvenis contactu nemo vicinorum aut Viatorum manus suas conscelerare vellerit; tandem, nè quid ad poenam decesset, *Lupus* cessit, quibus quarta pars cadaveris erupta est, & in pagum *Tomasblag Ssurvambergensis* Arci proximum allata servatur: eam se partem incorruptam cum parte pedis, multis præsentibus, vidisse & tractasse ante undecim annos, affirmavit mi-

Filius sceleratus Patrem ad duellum provocat.

Occiditur à Patre.

hi *Vir Religiosissimus P. Edmundus Wanner* in *Cænobia Cladrabiensi Professus*, quem toties in his *Additamentis* laudavi. Hanc verò incorruptionem scelerato cadaveri *DEUM* præstare existimo, ut omnes, quæ poenæ divinitus parricidio constitutæ sunt, intelligant, & qui vident, aut narrantes audiunt, perhorrescant.

Cadaveris pars incorrupta.

Ad L. III. Cap. 20. §. 2.

NArraveram Capite XX. *Rusticus* in *Vetere Bohemia* magnas fuisse divitias; ex illis aureis *Bohemia* laculis censeri potest *Rusticus* ille ad Novamdomum ætate nostrâ, qui moriens Domino suo *Paulo Adamo Comiti Slavata* legavit *Coronam Beatae Virginis MARIÆ*, quæ tota numismatis aureis, seu ducatis, ut vocamus, constaret: fila erant auro texta, vices granorum agebant *numi aurei*, sic inflexi, ut per eos fila transmitterentur; ubi *majora grana Rosary* inter minorum decades interponuntur, ibi *aurei majores*, vulgò *duplones*, spectabantur. Divitem profectò *Rusticus* ille & raram pietatem sequebatur, qui, si jocari licet, *Deo simul servare potuerit, & mammona*.

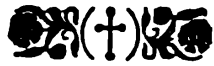
Rustici Rosarium aureum.

Ex vetustis Bohemix opibus illud quoque descendit: *Avicula Pragensis* ante non multos annos *Praga* moriens (de qua, nè somniare quidem esse divitem ullus potuit, quòd paupertatem omni vita præferret) *Augustissimo Casari Leopoldo*, quidquid haberet, legavit, sollicitèque providit, ut ad *Cæsarem* omnia perferrentur. Ignorantur rerum pretia, sed *Torquem* inter alia fuisse narrant, quæ altitudinem hominis longè superaret, & obvolvere totum corpus posset; *Gratissimus Imperator totâ Pragâ* pulsu campanarum, & Sacrorum in Ecclesijs justa funebria aniculae illi peragi jussit, & pretium præstentavit.

Vetula haredem rerum suarum Cæsarem in fuit.

Ad C. VIII. Libri III. §. 2.

ARx munitissima loci naturâ *Bediezy*, habet etiam illud memorabile

quâ, & priore totâ defluente, *pisces* longissimo usquè ad cataractas tractu relinquebantur in sicco, & ut dixeram legebantur ut flores. In iisdem cataractis rem lepidissimam in Vere Anni 1652. accidisse recordor, quæ initium dubium ac triste, exitum habuit lætuni ac fortunatum: nam cum antè laudatus *P. Christophorus Fischer* me præsentè, & vidente, *cataractas* (de quibus modò dicebam) obiret, posteaque inter trabes (quibus *cataracta* coercentur) otiosus super malè aggestam terram consisteret, repente *Agger* occultè ab Aquis pridem subtractus, dehiscens subsidit, & *Pater* lomborum tenus in aquam decidit; territi accurrimus; *Piscatores* bene madentem foras extrahunt, simulque dum nos alij *Patrem* circumfistimus miserantes, illi observatis Piscium eo in loco motibus, applicant proxtinus retibus, sexdecim grandes *Parmas*, vel *Barbones* pingves, & bene curatâ cute extrahunt post Partem, & in ripa (cum alijs minoribus Piscium) deponunt in ripa; qui scilicet, dum *cataracta* fierent à Lignatoribus, sub ripa deprehensi, postea negato exitu captivi diu hæserant, & cum aqua recens per commissuras trabium semper illis afflueret, & terrâ limosâ velut congruo cibo vesci possent, angusto licet & brevi loco, velut in sagina claudabantur. At *Patris Fischeri* periculum in risum vertit: quòd is convenienter nomini suo, nè cadere quidem in Aquam posset, quin *Pisces* caperet, & vel seipsum hami loco *Piscibus* projecisset.

Felix in Aquam lapsus

Fluvius ad Cænobiū Cladrubiense pertinens mirabiliter fecundus.

Fluvium ignobilem, & ut ità dicam, innominem *Cladrubienses* commendant, & divino, ut par est, beneficio adscribunt, quod omni anni tempore, tot *Pisces* ad *Abbatem* & hospitem, ac totius *Conventus* Mensas suppeditet, ut nunquam vacuari piscibus possent. Piscium genera sunt: grandes *Lucij* (undecim librarum jam reperti sunt) *Carpiones*, *Perca*, *Planij* piscium

(quos *Bratfisch* appellant) *anguilla*, *mugiles*, *goby*, *aurata*, *thymalli*, *mustela fluviatilis*, & *minorum gentium pisces omnes*. Id mirandum maximè, quòd in eo fluviolo *Pisces* conveniant, qui alioquin diversas aquas amant, & diversos alveos consecantur, laxosos, foraminosos, arenarios &c. Alterum, quòd fluviolus angustissimus, neque ultra dimidium milliare longus (quantum ex illo ad *Cænobium* pertinet) tantos, & tam multiplices Piscium populos, sibi plerumque infestos contineat. *Josephus Ullitzky* Eques, qui nostrâ ætate, antiquâ pietate, sua omnia *Cænobio Cladrubiensi* donavit, *Uniones* etiam in hoc fluviolo natos, & à se collectos monstrare solebat.

Ad C. 66. Lib. I. de Avibus.

Narraveram *Hirundines* à nobis Autumno discedere, ut sciunt omnes, ac si quæ abire distulerint, hieme ingruente, cava arborum, rupium, & riparum subire, seseque recondere; suggestit Amicus: scire se hominem rusticum, qui mediâ hieme lignarum profectus, defectam ingentem arborum Equis domum advexerit, atque ut siccaretur in hypocauftum attraxerit; sed en ex illius Trunci cavo complures *hirundines*, calore redanimatae evolarunt, quæ intus nemine conscio consopitæ jacuerant.

R.P.E.W.

Hirundines hieme in cavo arboris latentes.

De Coturnicis in Bufonem memorabili conversione.

Præclare dictum est à *P. Syro* in *Mimis*: *Discipulus est prioris posterior dies*; propterea videlicet, quòd plurima addiscantur tempore, & philosophandi perversum sit genus, sine observationum & experientiarum adminiculis de abditis in natura rebus disserere ac disputare; quade re divinè locutus est Philosophiæ princeps *Aristoteles* L. 8. de *Generatione* C. 10. nam cum dixisset, Apum generationem esse in obscuro, subjicit: *nondum satis explorata quæ eveniunt, habemus.*

Scientiæ experientiarum in edificandis.

Nota.

quod si quando satis cognita habebuntur, tunc sensui magis, quam rationi credendum erit. Rationi enim fides adhibenda est, si qua demonstrantur, conveniant cum ijs rebus, qua sensu perficiuntur. Hæc Aristoteles damnans eum rationandi modum, quem nonnulli Philosophorum Veterum & Novorum tenuerunt, arcana Naturæ solis ex ingenio natis ratiunculis, experientiam non adhibitam, explicantes; observatio igitur, & experientia, cum acquirantur tempore, non malè, ut dixi, Syrus posteriorum diem discipulum, priorem verò Magistrum appellat. Sed ad propositum, & exempla Naturæ veniamus:

Audieram sæpius *Coturnicem* putridam, & cadaverosam in *Busonem* converti, eamque causam, memini, quosdam prætexere, cur in cibis *Coturnicem* non attingant; deerat idoneus author tam audacis asserti. Inventus est tandem *Civus Pilsnensis* honoratus inter suos, *Lemannus* nomine, quem narrantem plurimi audire: habuisse domi suæ *Coturnicem* familiarem, cui nolam parvulam appendisset, eam *Coturnicem* postea amissam ex oculis, diu quæsitam non apparuisse; post longissimum tempus ex muro sub scamno insonuisse nolulam, & studiosè quæsitam *Coturnicem* ab ancillis; ejus loco ex foramine grandem *Busonem* prorepisse, qui nolam *Coturnicis* in collo gestabat. Ita cognitum ex *Coturnicis* cadavere *Busonem* procreari. Ego narrationem hanc in dubium non revoco, sed ajo, non ideo *Coturnices* mensis arcendas. Quid enim istud miri continet? quippe ex cadaveribus animantium, & dapibus quantumlibet delicatis dum putruerint, facillima quæque constat oriri, neque continuo à recentibus abstinemus. Optimi pessima est corruptio, ait Philosophus, & ex spina humani cadaveris, serpentes & butones nasci plerique Scriptores affirmant. Scio tamen *Coturnices* morbo comitiali ten-

tari, ut scribunt *Ornithologi*, atque etiam *menstruis* laborare: accedente igitur *busonino* putri semine & sordibus, ac materiâ menstruatæ *Coturnicis*, (ut de *serpentum & draconum* vulturinis & *Aquilinis* capitibus in mundo *subterraneo* ratiocinatur *Kircherus*) quam facilè Natura, cadavere illo materiam suggerente, *busonem* induere potuit, nolam, dum generatur *buso*, remanente.

Ad C. 69. Libro I. de Vulture, aut Accipitre Leporario.

Tuscoriensi ditioni *Cladrubiensi* Praefectus homo sagax, & ad rem attentus in scopulosis silvis *Vulturis* grandem nidum ante non multos annos, in eoque pullos deprehendit; quibus cibum poscentibus *Leporem* mater attulerat. *Leporem* illis Venator seu Praefectus abstulit, & pulsus, nè edere possent, lignellis ora distendit; rursus *Maser* alium *Leporem* attulit, rursusque iste *Leporem* subtraxit; certabant, *Vultur* adferendo, *Venator* auferendo, sic ut eam industriam octo *Lepores* *Vulturibus* subtraxerit, tum denique cum pulli deficerent, furtorum ipse satur, *Matrem* globo trajecit, nidumque penitus desolavit.

Nidus Accipitris Leporarii spoliatur.

Ad C. 33. Libri I.

Amochyris, de quo citato Capite in *Pilsnensi* Provincia inter *Hastannam*, & *Mutinam* (quarum illa ad *Trautmansdorfios Comites*, hæc ad *Equites de Widerberg* pertinet) tantam copiam lucet, ut ex *Amochrylo* via ipsa constare videatur.

Amochrysis.

In eadem Provincia ad Pagum *Hnievumitz* (quem pagum olim *Cœnobio Cladrubiensi Comites de Gutsenstein* donavère) *Carbones fossiles* ingenti copia reperiuntur, nec inde procul passim in Agris eruuntur *Cotes præstantissimæ*.

Cotes & Carbones fossiles.

De Albi Flumine ad Caput XXIII. Libri I.

Sciunt omnes in *Bohemia* nati: *Albim*

Ex Coturnice buso.

Generatio- nes ex putri

Montes
duo qui si-
bi voces re-
mittunt.

rabile, quod Amicus addendum mo-
nuit: ex *Arcis Bezdiezy* ad *Arcem Haus-
skam*, dimidio & amplius grandi mil-
liari distantem, si quis inde vel hinc il-
luc loquatur, non clamosâ, sed me-
diocri voce, audire & audiri omnia
tanto intervallo, & colloquia misceri
posse, nec intercipi voces colloquen-
tium, sed innoxie à *Bezdiezy ad Haus-
skam*, & hinc rursus ad *Bezdiezy* per-
venire, idque sæpenumero probatum.
Facit istud dubio procul singularis ad
vôcis iter aptitudo subjeetorum loco-
rum, ut ex hisce duobus Montibus
quasi per canalem voces provehantur.
Ex iisdem Arcibus *Hauska*, & *Bezdie-
zy* (dum has arces ante complures an-
nos conscendissem) à *Senibus accepti*:
funiculos quosdam, & fila ferrea, ata-
te Majorum in sublimi protensa fuisse,
quæ ab alterius Arcis turri ad alteram
pertingerent duplici ordine, ut Domi-
ni illarum altissimarum Arcium, per
calamunte Nuntio (ut de columnis
Epistolâs ferentibus Romanus Scri-
ptor dixit) Amici, alteri alteros de
consilijs hostium certiores facere, in
certum diem auxilia promittere, aut
arma sociare, & si quid aliud amicitie
contestandæ faceret, & pericula indi-
care possent. Literæ funiculis alliga-
tæ ultro citroque per anulos ferreos
trahebantur, idque Arcibus pluribus
commune fuisse in quibusdam Manu
scriptis Codicibus invenio; inter ar-
ces *Dieczin* & *Blawickstein* nominatim,
inter *Ralsko* & *Dievvim* in *Waldstein*,
& *Skaly*, inter *Skalkam*, & *Koštalovv*,
inter *Hafenburg* & *Libochovicz*, inter
Kumburg, & *Pradlec*, inter *Bradlec*,
& *Welß*, aliâsque Arces innumeras
Commercium hoc intercessisse tradi-
tur usque eò familiariter, ut se mutuò
invitarent poculis, & præcipue in *Tro-
sky*, arcibus duabus vicinissimis, lage-
nas sibi vino plenas mitterent, ac re-
mitterent.

Eadem fuit Majorum nostrorum
in hostium repentinis incurſibus so-
lertia, qui nimirum pro Regni salute

& incolumitate, velut pro domo sua,
toto peetore solliciti, id unum age-
bant, ut *Patriam florentissimam Regi*
suopraestarent, quod bonæ gubernatio-
nis caput & finis est. Illi inquam He-
roës inclyti ex antiquissimis Bohemix
Familijs *Rosenbergijs*, *Landsteinijs*, *War-
tembergijs*, & *Waldsteinijs*, *Hafenbur-
gicis*, & *Leonibus*, *Bercis*, & *Lippais*,
Guttensteinijs, *Kolovvratâis*, *Slavatis*,
Nachodijs, *Sternbergijs*, aliisque octo-
ginta Procerum familijs) cum vis ali-
qua Regno fieret, jubebant nocte con-
tinuò ignibus signum dari; ac statim
fese tota stipendiaria ad periculû col-
ligebat Militia; pervigilabant enim
aliquot militum millia in *Strazys*, in
Wartu (plura hoc nomine loca in Bo-
hemia fuerunt) in *Nachod*, in *König-
vwart*, in *Terzen*, &c. & ex Arcibus
Regijs signo dato, ut dixi, concurre-
bant ad commune periculum propul-
sandum; sed hæc in Libro de *Militia*
Veterum Bohemorum accuratiùs si Divi
annuerint, prosequemur.

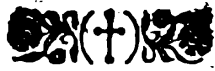
Deed. II.

Ad idem Caput Libri III. de Arci-
bus §.

ET si Libro III. nihil memorabili-
um rerum omittere voluerim,
quod ad *Arces* pertineret, quotidie ta-
men novæ aliæ veniunt in mentem,
aut ab Amicis suggeruntur, ut nullum
futurum finem existimem. *Bistrici-
um* Urbecula est versus Moravos fines,
quæ *Kragiciorum Procerum* ditio mul-
to tempore fuit; ea arcem habet per-
antiquam, & non ævi nostri, sed pro-
fectò (si quid ego intelligo) nulli vel
hodie, etiam Principi aspernamdam:
amplitudo Arcis, cubiculorum nu-
merus, & ordines, elegantia tabulato-
rum, & fornicum, imaginum anti-
quissimarum Proceres nostros, eo-
rumque Conjuges ad vivum represen-
tantium Majestas, hoc ipso anno &
mense, dum hæc Typis eduntur, adeò
me suspensum tenuere, ut in parte sæ-
licitatis reponam, hæc spectavisse.
Non procul inde *Canobium Minimo-*
Ss

Arx Bistri-
censis.

Ecclesia SS.
Trinitatis
Minimortu.

rum est *S. Francisci de Paula* vivente *SS. Fundatore Francisco* erectum, cui letissimum, altissimum, & magnificum *SS. Trinitatis Templum* vetere diruto, ad-
 edificavit multis millibus, *Illustrissimus & Excellentissimus Comes Joachimus Slavata sua Domus Gubernator*. Sed

Arx Novodomensis.

revertamur ad Arces; *Bisatricensi Arce* omnibus ijs, quos attuli, titulis, splendidior est *Telczensis*; at *Novodomensis*, omnes, quas ibi *Comes* habet, *Arces* exsuperat. *Palatium*, & *Imagines Ducum*, *Regumque* nostrorum (quod universa Bohemia, ut saepius antè monui, cimelium est) genuinè & autographice expressit, *Tabulata*, & cetera *Imagines* parietibus appensa, habitationis commoditates, propè *hortus pulcherrimus*, & in eo *Palatium* ingens, rotundum, & altissimâ concameratione, & testudine, quæ supernè usquè ad tholum seu cuppulam arctatur, spectabile; muris omnibus plasticè miro artificio exornatis, *Statuarium* varietate, & multitudine præstans; tum in vicinia *Ambulacrum Columnarum*, & *Grotta*, seu *Specus saxis, comchis, gemmis, lapidis, Musivo opere* compositis, imitatione naturæ conformatus; quæ omnia, si *Palatium* excipias, *Comes Joachimus*, suæ & hospitem voluntati paravit, ut in eadem *Arce*, sive antiquitas, sive novitas placeat, inveniunt hospites quod mirentur. Verbo: *Arces Procerum* antiquorum, *Latinitatè & ordine* quodam cubiculorum (quæ plano passu adeuntur) *gratiâ* fornicum & fenestrarum luce ab Arcibus novis superantur; at vicissim, *Novæ Arces* multitudine cubiculorum, varietate, habitationum Majestate, & altitudine ædificiorum, totius operis firmitate ab Antiquis vincuntur, quod maximè de *Crumloviensi*, tum de hac *Novodomensis, Telczensi, Bisatricensi, Libochovicensi*, ac ceteris intelligi volo. *Novæ Arces* formosæ sunt, ad Regulas novæ ædificationis Italicæ conformatæ; *Veteres* splendido & divite opere perfectæ, & auro lucentes majoribus

Discrimen inter Arces Veteres, & Novas.

impensis æternitati videntur extinctæ.

Zirovnicium, inter *Telczium* & *Novamdomum* sita arx cum oppido vetus *Wencelicorum* & olim *Gutsensteiniorum* ditio; in qua plurima Antiquitatis monumenta visuntur; antiquissimi lapides *Templariorum Crucibus* incisi ad eos *Equites* olim arcem pertinuisse loquuntur, Arcem hanc *Sveci* permunitam abs se, diu tenuère, & inde prædas egère.

Zirownicus Arx

In Indiculo Arcium prætermisâ, nisi fallor est, *Arx Chlumecensis* in provinciola *Witaviensi* octo Pragâ milliaribus; quam olim munitissimam, æquè ut *Konopißium*, tota illa respicebat vicinia; utraque hodie, si hostes ingruant, nisi in eorum caput ruine cadant, contra vim tueri sese nõ possunt. Similis est alio in latere Bohemiæ arx *Koçzavrov* & per Bohemiâ plerèq; alia.

Chlumecium.

Konopißium.

Arx Potenstein in Reginohradensi Provincia, nominata jam pridem est: fuit prima ditio *Procerum Zampachiorum*, (cujus stirpis hæredem postremum, decorâ proceritate juvenem puer apud *Moravos* vidi) *Carolus IV. Imperator* ante annos 300. *Zampachios*, consanguineorum *Procerum* auxilijs nexos, ad officium reduxit, & arcem hanc captam instauravit. *Fons* in ea arce profundissimus sedet rupibus excisus, qui ad vicinum fluvium pertendit. Memini me puero, in eum fontem saepius anates & aneres leniter immisos, qui paulò post procul ab Arce, in subiecto fluvio per subterraneos cuniculos apparebant.

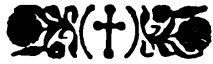
Potenstia.

Plures *Arces* recensere, maximè si quis dejectas & desertas sibi nominari postulet, infiniti foret operis.

De Arce Tecznensi.

Inter *Illustrissimas* stirpes, quas pluribus vetustis Bohemiæ familijs facto suo extinctis, boni Cælites & Genij substituère nobis, & Patriæ inseruerunt, & quodammodo inocularunt, *Illustrissimi Comites de Thuen* Romanæ origi-

Comites de Thuen origines Romanæ.

Ædificato-
res Arcium

originis Procures (ut suo loco probatur) vel ob hoc nominandi videntur: quod præter alia in *Bohemiâ* merita, *Arces* suas non stare desertas, sed magnificè ab humo surgere, & splendidè in sublime caput efferre iusserint. *Illustrissimus Comes Michaël de Thun* in *Bohemiâ Zehussicÿ*, non ita procul à *Sedlecensi Cœnobio* Arcem pulcherrimam à fundamentis exstruxit, cum mirifica omnium, quæ eam Arcem lustrarunt, commendatione. Optarè Arcis hujus fabricam posse describere, sed cum illac iter nunquam habuerim, neque Amicum qui hanc mihi operam daret invenire potuerim, nimirum præterire & in commodiorem locum ac tempus cogor differre. At *Tetznensem Arcem*, quam superiore anno curiosè lustravi, præterire non possum, & quanquam nolim descriptionem meam odiosâ comparatione corrumpere, affirmare tamen ausim: paucas ætate nostrâ, constructas Arces in Patria reperiri, quæ *Tetznensem* exsuperet: deest quibusdam arcibus debita loci altitudo; deest alijs aqua, obest vicinitas æmulum Montium, obsunt alijs aquæ lacustres, deest soli firmitas, & durities cuniculis militaribus impervia, aliâque hujusmodi, huic omnia insunt, quæ desiderari solent, arcium bona, & sive firmitatem operis, sive splendorem ædificationis, sive hortorum & delicias exoptâris, invenies. Primum, in alta rupe consistit, & in viciniam omnem dominatur; imminet *Albi fluvio* *Arx* tam pronò despectu, ut remigum, ut sic dicam, varices numerare possit; videt ante se duorum fluviorum ostia *Badenbachæ*, & *Pulsnicia*, qui in *Albino* cadentes nomen amittunt, eâque causâ videtur, cur antiqui *Bohemiæ Reges* in hoc limitaneo castro præsidium militare semper aluerint, nè videlicet *Misnij* in *Bohemiâ* invitis nobis ascenderent; certè *Svevico bello* nupero oppugnata *Tetznensis* in *Caesaris* fidè diu persistit, ac si pau-

Descriptio
Arcis Tetz-
nensis.

lùm obstinatior, & *Martiales* Præfectos habuisset, expugnari minimè potuisset. Quanquam ætate nostrâ nemo amplius in *Arcibus*, quas ipsi demolimus, fiduciam & servitutem reponit suam; sola habitationis opportunitas hodie spectatur. Arcis hujus novæ ædificatio loci Domino *Illustrissimo Comiti Maximiliano de Thuen* annos *quindecim* consumpsit, & maximum Operariorum numerum occupavit: sedet, ut dicebam, in rupe; quod, ut aptè, & cum decore fieret, *sex annos* in frangendis, & pertundendis durissimis rupibus & cautibus contriverunt *Opifices*, cum nec pugillusterræ, ut sic dicam, ostendi potuerit, qui rupem pro solo non haberet; quod licet ædificio firmitatem summam adjiciat, magni tamen laboris est & necessaria illa rupium complanatio plurium annorum molimine vix tandem superatur. Ipse ad *Arcem* ascensum ex Civitate per scætas rupes aperitur leni neque arduo nimis itinere sic coæquatis rupibus, ut ascensus, quem proximè fieri potuit, planitiem, & planum equor imitaretur. Ex utroque viè hujus latere, hinc & illinc muri ascendunt altitudine ulnarum *XII* minus uno quadrante; habetque sinister murus arcus quinquaginta duos ad arcem usque deductos; sed singularem ascensui Majestatem ipsa *via hujus longitudo, & latitudo* conciliat: quippe latitudo ulnas examussim *quindecim*, longitudo ulnas *quadringentas & quinque* exæquat. Prima Arcis porta inferior, antè quàm ascendere cæperis, Clypeis Dominorum depictis, exornata collucet; propè Portam veteri more Romano stant *Arx Indigetum Signis & Imaginibus Devorum* collucentes, ut sive arcem in hac via suspicias, sive viam longissimam despicias ex arce, gratissimo spectaculo oculi pascantur. Sed meliora quasi de industria seposita, post muros latent: nam Muri illi qui, ut modo dicebam, muniunt viam, dextrâ

Via ad Arcem.

Nota: quædam ex his ut audio, immutata sunt ob Ecclesiam S. Crucis vicinam, quæ nunc à fundamentis exstruitur.

parte (verè dicere possum *penfilem*) Hortum, sinistrâ Equorum Circos, & ut ita dicam, palæstram (ubi quotidie matutinis horis exercentur) includunt. Nunquam quidquam in hortorum genere in tam edito monte saxi affixum, & in locorum angustijs formosius à me spectatum esse memini. *Nympharum Domus* & quæ Domum sustinent columnæ, & quibus exornatur *Gratiarum* aliarumque personarum Imagines, summa arte umbrarum, & procul jacentium regionum & oppidorum vivâ representatione perfectæ, totum me quodammodo attonuerunt. Quid fontium artificiosæ deliciæ? præsertim *Iridum* quoties placuerit, ex Aquis, & roridis guttulis enata pulchritudo? aquæ tanta copia in rupibus, ut mergere hortum possint. At *Statua Næptuni*, & *Dij Deaque lavantes* Statuariorum illustrium operâ, proportionè & Cymmetriâ membrorum, gestuum, & totius hominis flexu ita sese commendant spectantibus, ut nihil nisi anima deesse videatur, corporibus certè (si saxum, humanum corpus esse potest) exterius, nihil video defuturum. His Aquaticis Numinibus subjecti sunt Aquarum crateres, tum *piscinula* illimibus aquis, quas usquè ad fundum oculis explorare poteris, redundantes; in vivis hisce aqvullis formosissimi piscium *aurata*, *thymalli*, alicubi etiam *Siluri* ex vicino *Albi* flumine huc translati, lufitant; octoginta nonnunquam & 90. librarum tam familiariter humanam manum patiuntur *Aurata*, ut panis candidi micas certatim è manibus si admoveris, rapiant, neque dubitent velut avium pulli hiantes, ex undis capitella proferre, & osculo offerre. In floribus *Pisces* habitare dixeris: nam cum inter areolas, & pulvillos florum, aquarum rivuli deducti sint, adversus hostes cunicularios (*salpas* &c.) aquis flores muniuntur, ac vicissim velut *acies bastata*, aquas & pisces permuniunt, &

ut Poëta loquitur, *defundunt astræm* Florum raritates, & venustates mihi videre non contigit, iniquo enim floribus tempore, & Autumni fine, cum minima floribus gratia, locum accesseram, sed qui viderant, species *Rosarum*, mille varietates *Tulifarum*, tum etiam stirpes illas, & *pumillos frutices*, qui ab Italis imò ex transmarino orbe petuntur, plurimum commendabant. Habet idem Hortus *Meniana* quædam, & projecturas in alto, in ipsaque aperta conclavia, ut sive ad Solem apricandi, sive meridiandi, sive Solis radios declinandi, sive se a spectu *Hortu*, *florum*, *aquarum*, *Albi fluminis*, ac totius vicinix, & procul eminentium *Montium*, & *Scopulorum* grato horrore oblectandi, & recreandi, sive etiam lucubrandi opportunitas hospibus præbeatur. Antè quàm ab *horso* digrediar, nolo suâ laude fraudare *Artifices duos*, quorum præcipua operatum in hortis, tum in Arce reliqua vivunt, vivèntque dum arti suus honor erit; *Pictorem* ab Italia Arcis Dominus habuit *Josephum Bragalliam Bononiensem*, qui laboribus picturæ immortuus est; Statuarius artifex non modò in statuis suis, sed in seipso vivè adhuc *Abrahamus Kitziger patriæ Testemensis*, quem ego (si quid intelligo) antiquæ manûs fælicem imitatore magno nosco. Sed jam Arcem ipsam ingrediamur: ea duplex & cum duplici arca sese offert, *Vetus* scilicet & *Novæ*. Vetus ædificium præter altitudinem, deinde cubicula aliquot spatiosa, sed obscuritate tristia, ut antiquis mos fuit, jam alta, jam depressa, jam angulosa, jam quadrata, & in varias, variisque figuras pendentibus, hinc inde pergulis conformata, nihil habet magnopere visendum. *Sacellum* & *fontem* excipe: illud justæ Ecclesiæ æquiparari potest: fornix altus & operis invicti. *Fons* è vivo saxo excisus profunditate alveum vicini *Albi* attingit. unde illi per subterraneos meatus *aqua* recens infunditur. Separatur

Flora.

Meniana hujus horti

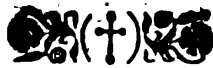
Pictoris & Statuarij nomina.

Arx vetus.

Hortus in arcis aditu.

Pisces in horto.

vetus

vetus Arx à nova ingenti & manufactâ tollâ facillè duodecim pedes profunda, qualis etiam ante *Arcem novam* occurrit intrantibus; utraque fossâ, si id ageretur, aquâ posset impleri. *Pons ligneus* Arces hasce duas jungit, ad cujus pontis ingressum ex uno eoque non permadente saxo *Statua ingens*, veriùs *Monstrum* ex tribus naturis compositum sedet, *Aquas* ingenti copiâ in subjectam *Concham* saxeam ore, aliisque membris profundens. Arcis novæ fabrica plus habet intus commodorum, quàm foris ostendet: quod ego *Cubicalorum* nitorem, & splendorem, & si viciniam è fenestris despicere lubeat innoxios & serenos cæli haustus, & quæ locorum altitudo oculis delicias facere solet, commemorare? pleraque conclavia pluribus è vitro fenestris illustrantur; tabulata vivacissimis imaginibus collucent; parietes tabulis, quæ horrorem aliquem repræsentent, conteguntur. Omnia hæc commendat stantium, & in rupibus excavatarum officinarum cellæ, puta: *culinaria*, *penuaria*, *vinaria*, *cerevisiaria*, *farinaria*, *camaria*, &c. *Pharmacopai* quoque, quod apparatus medicinarum paucis apud nos Civitatibus cedit; nihil, ut in rupe, neque humidum, neque siccum nimis invenies. Operâ Gigantum exstructam Arcem posses dicere, cum montes montibus impositos, velut olim *Pelion Ossæ* videamus: nam ubi hiatus aliquis, aut hiulcitas aliqua exstruentibus Montem occurrerat, alio monte vel rupe, machinis, cochleis, aliisque Mathematicorum artibus attracto, & in fundamenta dejecto locus complanabatur. Sunt in ædificium attractæ moles saxæ, præcipuè in angulis ædificij, ut plurimum mensarum, atque etiam cubiculorum magnitudinem æquent. Omnes hi lapides ex Montibus, qui *Grund* dicuntur excisi infra *Teiznam* ex adversa *Albis* ripa per flumen in citeriorem, devehit, tum in altum librari, ac tandem summo Artis

ingenio in Arcis fundamentum leniter deponi debuerunt. At nihil què admirationem movet quàm *Equorum Stabulum*, quod in Arcis infima parte palatio cuipiam aut Sacratio simile videtur: duodecim columnæ ex solidò saxo singulæ, octo ulnarum longitudine (ut basim & capitella non metiamur) fornicem præaltum sustentant; præsepia eodem saxo excisa, lapidibus quadratis & sectis constratum solum. *Eques grandis* è solidò saxo velut *Pegasus*, primoribus pedibus pendens in saltu nobili artificio naribus & ore in subjectum ingens è saxo lavacrum summo impetu & grato tumultu *Aquam* continenter effundit. De stationibus & præsepibus tum de superbis Equorum conatibus, de nationibus, & artibus supervacaneum est scribere; omnes qui in hoc grandi stabulo hospitantur in Equestri Schola exercitati cum gratia singulari, insigni docilitatis argumento (cujus ipse testis oculus sui) peregerunt omnia, plerique eorum centum, trecentis, nonnulli etiam majore aureorum pretio comparati. Pone stabulum, *Anrigarum*, & *Equisonum* habitationes aperiuntur, tum *penus Equilis*, *fabrile* cum *fabro*, *frenorum apparatus*, *Equiles medicina* suis quæque cubiculis omnia distincta servantur; alterâ stabuli parte *Canales* foras prospectant, per quos quidquid è stabulo everritur, extra arcem in subjectam vallem foras ejicitur, atque inde commodo tempore ad lætificandos agros avehitur; quò fit, ut nihil olidum ab Equis, nihil quòd nares infestet ad *Arcem* perveniat. Hoc loco quærat aliquis: unde tanta aquarum vis & copia? unde limpiditas & puritas? unde tantus summâ vi sese trudentium aquarum in tam edito Arcis monte impetus? quàm responsio mea facilis, tam deductio fuit improbi laboris: ex dissito procul, altissimoque monte rivum integrum furati sunt *Aquilegi*, quem per tubos, & canales partim ligneos, partim

Equorum Stabulum.

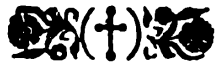
Anrigarum cubilia.

Rivus ex monte deductus ad Arcem.

Arx nova.

Officinae ex saxis.

Difficultas ædificatio- nis.

tim ut res poscebat, plumbeos coactum, infra *Pulsniciam* flumen sine ulla commixtione aquarum impellunt, & in arcem immittunt. *Turre aquaticâ*, brevî ut molitur Dominus ad *Pulsnicæ* alveum exstruenda, commodius ex proximo Aquæ haurientur. Habetur alioqui in *Arce*, ut jam dixi, inexhaustus fons quem *Albis* per subterraneos meatus implet, habentur etiam saxis excisa receptacula, ad Aquas pluvias, sed hæc necessitati servantur; major enim ad hortos, aliâque artificiosas delicias aquarum prodigalitas requiritur, ut quamvis non poscas, occurrant.

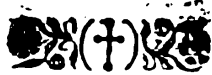
Concha
portentosa
magnitudi-
nis.

Venio nunc ad ultimum Artificum *Tetzmensium* conatum, *Concham* scilicet ingentis magnitudinis, quam *balneum Thetidis & Nympharum* jure meritò appellâris, hic certè lavare, ut est in *Epigrammatis Græcorum* commodissimè possunt. Nihil in hoc genere illustrius à me visum contestor, multosque audiri homines, ut ita dicam, *Ulyssæos*, qui *terrâsque, tractatûsque* Soli & sali, per Italiam ædificationum Magistrum, aliâque Provincias diligenter, & cum animadversione lustrarunt, idem mecum disertè affirmantes, nullam à se visam amplio-rem. *Concha* uno è saxo constat portentosa magnitudinis circularis figuræ. Ut magnitudinem & pondus Lectores intelligant, conchæ periphæria & in orbem sese inflectens ambitus quadraginta quinque *Pragenses* ulnas, seu 90. *Geometricos pedes* protenditur, unde Diameter 15. ulnas *Pragenses* exsuperat; totam hanc machinam ex proportione fragmentorum, & frustris saxorum, Artifices colligunt ad pondus mille sexcentorum sexaginta & ampliùs *Centenariorum* ascendere. Maximi laboris, & multorum annorum opus fuit: *Concham* primùm ex rupe, quæ in *Albis* crepidine propè in ipso stat fluvio, excindere, tum purgato loco innoxie, & leniter, nè quod detrimentum acciperet humi depo-

nere; ubi istud post plurima consilia, & sæpe irritos Artificum conatus processit, *Naves* admotæ sunt. Hæ sex erant numero inter se ingentibus catenis colligatæ, eâque ratione trabibus instratæ, ut pondus *Conchæ saxæ* ad omnes sex perveniret, & gravitas illa divideretur inter omnes; sed itineris longinquitas (quippe uno à *Tetzma* milliari distat locus, & adverso *Albi* navigandum erat) penè in desperationem machinatores adduxit, quotidie tamen tempore, & ipso conatu eruditiores fiebant manus, & tractatione *Conchæ* quotidiana & familiari, meliora & saniora expediebantur consilia, adeò ut denique licet testudineo, & titubante gradu in altum flumen evaderent, jamque medium ferè iter navigatione confecerant, cum ecce in vadum impingitur, continuo mutato pondere *Concha* uno navigiorum latere depresso in aquam pendet; parum certè absuit, quin tota fluctibus mergeretur: fracta, lacerata, curvata retinacula, naves quædam haustæ, aliâque incommoda consecuta, quibus malis victi desponderunt animos, id tantùm consilijs omnibus questum, nè in alveo *Albis Concha* hæreret, sed in ripam extraheretur, quod tandem post laborem aliquot dierum feliciter effectum, atque ità cessante ob desperationem Domino, ridentibus qui id futurum prædixerant, longissimo tempore conquievit. Post Annos duos, trêsvè novis Inventionibus occurantibus iterum operi admota est manus, & succedente feliciter negotio sub Arcem *Conchæ* advecta, trochleis aliq; Artificum apparatu, *Cylindris* subjectis in hortum subarcensem promotæ, id solùm ut in loco sibi debito collocetur, expectat; *Concham* venientem Comes felici successu delectatus tormentis, & machinis muralibus, terrifico, sed lato & augusto boatu salutavit ex *Arce*. Hactenus *Ædificationum Tetzmensium* brevis descriptio, quas superiore anno invitatus obivi,

Concha in
debitum lo-
cum quâ ra-
tione adve-
cta sit.

Art Tetz-
mensis no-
vis semper
inventio-
bus exorta-
tur.

obivi, & curiosius perlustravi. Plura
omissa (fateor) cuius post me ver-
turo videri poterunt, quia quotidie
nova ornamenta adduntur; ut mi-
rum non sit, tam pulchris Operibus
Scriptores, ac me quoque fatigatum
jam pridem finem respicere. *Hortus*
subarcensis hoc anno post abitum me-
um pro recipienda *Concha* in novas
areas ac delicias disponi coepit, est,
ipsūque flumen *Pulsnicium* per ro-
tam haustoriam in multiplices fossas,
piscinas, lacusque recipiet.

Ad Idem Caput VIII. §. 2. Lib. III.
De Arce nova Cholticensi, qua nunc
absolvitur.

Difficile opus est, ea quæ non vi-
deris, oratione describere, *se-*
gnius irritant animos, canit Poëta, de-
missa per aures, quàm qua sunt oculis
subjecta fidelibus: cum enim etiã
ea, quæ sensibus percipiuntur stylo ex-
plicare paucis datum sit, quâ ratione
id quod neque videris, tam feliciter
verbis expingas, ut vera & viva rei ima-
go legentibus offeratur? sed Vir per-
amicus hac in re operam præstitit mi-
hi ipso loci Domino *Illustrissimo Rome-*
dio Comite de Thuen adjuvante, & di-
ctante ut alienis oculis, & literis satis
secure confidere possim: *Arx Choltitz*
in Provincia Cbrudimensi diu Equitum
Gersdorffiorum, qui in Bohemia ante
dno & amplius sæcula confederant,
fuit; quæ cum per alios, aliõsque Do-
minos (ut fit apud nos) tandem ad
Comitem Romedum emtione pervenisset;
is consilio cum Fratribus, ceteris-
que Amicis inito (*Patria amore, ut*
ipsemet ad me scripsit, & ad *nomine*
Thuniani gloriam) Arcem hoc loco
præclaram aliquam & celebrem exci-
tare, quæ nimirum familiariter memori-
am conservaret, constituit. Stabat
in congerie ruderum *Vetus Arx*; imò
dubium esse poterat, an staret, cum
quotidie aliquâ sui parte corrueret,
præsertim edificium quoddam in area
fixum ruinam minitans, vix avibus, ne

dicam Domino habitabile, multis eti-
am ipsum incendijs deformatum, &
ambustum. Omnibus, quæ solo ex-
tabant, ut locus melioribus daretur,
dejectis ædificationis laborem placuit
auspicari: primùm ab *Occidente* latius
potius quàm altiùs (utpote in plano,
& loci amplitudine maximâ) aedifica-
ri coeptum, duplici tantùm in altum
conclavium ordine, fronte primâ mu-
rorum depressâ, ut qui conclavia illa
inhabitarent, *Oriente* *Solem* semper
videant, & nervo, & quasi majali tem-
pore foveantur. Occurrebat ab oc-
cidentalibus Arcis plaga rivus, qui ad ve-
tustam quandam molam verlandam
per fossam ignobilem ducebatur; hæc
fossâ obsecratâ, & complanatâ fossam
quadrato lapide constratam, unde ri-
vus, quasi ex regno suo superbius pro-
fluere, fieri placuit. Rivus hic sectus
& divisus complures piscinulas, & pi-
scium vivaria vivis aquis infundit, tum
iterum ad se rediens, & collectus ad
maximam Arcis commoditatem va-
rijs flexibus ab occidente in meridi-
em, hinc ad Orientem, tum ad *Se-*
ptentrionem (sub ponte egregij ope-
ris, per quem in Arcem ingressus pa-
tet) rursusque inde in Orientem flexo
itinere serpit. Hæc rivi deductio
tam longo, & scrobs & fossa fundo &
lateribus omnibus secto & quadrato
lapide permunita, multis Domino
stetit impensis. *Cellaria* ad *Septen-*
trionem Arcis partem delitescunt, quæ
licet scrobe illâ (de qua modo dice-
bam) longè demissiora sint, tamen ob
illam lapidum tam in fundo, quàm in
lateribus defensionem, nihil admit-
tunt humoris, & serper resiccata per-
severant. Eadem *Cellaria* in super se-
cto in quadrum lapide constrata for-
nice præalto conunguntur, quem ad
operis firmitatem & gratiam lapideæ
columnæ sustinent amplitudine tan-
ta, ut brachiorum nexu stringi non
possint; ponè *Cellarium* occurrit *Ca-*
mera Glacialis, unde estate vina refrige-
rentur, & respicerent quodammodo.

Novæ Ar-
cis ædifica-
tio.

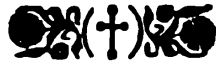
Rivi labori-
osa & pre-
tiosa dedu-
ctio.

Cellaria.

P. W. Cl.
S. J.

Arx Chol-
ice vetus
ejecta.

Ad

Ad Arcem ejusque porticus redeamus in altum: Primus in Arce conclavium *Ordo* arcuato fornicum opere constat, sed ita Cameris & Conclavibus divisa sunt omnia, ut quisque cui aliquod œconomix demandatum est munus habeat ad manum, nec aliunde procul quàm ex Camera cubiculo suo ad sita, petere sit opus: itaq; & *Sacellanus* omnia ad res sacras pertinentia in Camera sua servat, *Stabuli Praefectus* sua, *Promus Condam* sua, *Cocus* sua, *Cellarinus* sua &c. Quod ad ordinem & œconomix disciplinam plurimum confert, ac præcipuè ad silentium, unde vociferationes nullæ, quas alioqui ex confusione, nasci necesse est, eoque ut in arce nullâ concursione sit opus, quodque ampliùs est, præter Domini adventantis aut *hospitum Curvus* nullus audiatur perstrepens, cum alij currus seu annonam, seu res alias apportent, foris extra arcem ad ipsas *Cameras Praefectorum* advehantur, & ex curribus deponantur. In hac Meridionali parte exstructum est *Sacrarium* (ob amplitudinem rectius *Templum* appellaveris) mirâ venustate, & singulari architectonices ratione descriptum, *S. Romedij Tirolensis Comitis* (cujus insignes reliquias impetratas in Bohemiam Comes attulit) nomine consecrandum. *Sacrario* conjuncta sunt conclavia ampliora, seu ambulacra terræ proxima (*Stanzze terræna* vocant Itali) sine furnis, sed non sine incrustationibus, & testudinibus, quæ simulatione antrorum & specuum concamerantur, ut ex his plano pede in mœnia progressi hospites spatiando cum libnerit, oblectentur. Ultimum, sed in primo adhuc ordine Conclavium, quæ ad terram sunt, *Equile* sedet, cui, ubi suprema imposta fuerit manus, nescio an aliud, præsertim ob inventionis felicitatem in vicinia sit futurum præstantius: *Stabulum* illud igitur quadratum fornice octangulâ contegitur; cum forni-

cem *Gigantes quatuor* singuli ex uno saxo excisi sustentant, ac simul ore pleno aquas effundunt. Amplitudo & altitudo totius loci, fenestrarum lucem admittentium quædam hilaritas, coronidum delicatæ suspensiones plurimum commendantur, illud Equorum stationibus per commodum, quod sub singulis *Canales* occulti subterfluunt, qui quoties lubet aquis implentur, & quidquid humoris olidi, aut sordium ab Equis proficisci potest, quadam eluvione detergunt, & lavant; hujus stabuli quatuor partibus ad sita sunt *Aurigarum Conclavia*.

Jam ad secundam Arcis Regionem quæ primæ superstat (*Contignationem* usitatâ voce dicerem, nisi lapides timerem) veniamus: omnia laterculis & saxis, pleraque quadrato lapide (quem *Skrobatio* prope *Zelesinum* ab uno & medio milliari non parvis sumptibus advehi oportuit) constant. In Orientem versus ædificium portas Arcis aperit magnifici prorsus operis, & visendi: earum altera ad Sacrarium, altera è regione ad præparata hospitibus conclavia ducit; ex partibus solide uno è saxo perfectæ columnæ *Manianæ* quoddâ sustinent, ex quo pectore tenent spectatores emineant & delicientur. Exitus singulari artis gratiâ patet; porò inferiorem & interiorem Arcis ingressum *duo Fauni* grandes basibus suis insistentes servant. *Gradus* in ascensu diversis in locis multiplices varijs architectonum artibus exstructi; id maximè spectabatur, ut lucis haberent quàm plurimum, utque ad scandendum faciles essent: qui Orientem spectant, ad atrium & palatium deducunt, qui ad Occidentem ad cubilia herilia, qui ad meridiem ad *hospitum conclavia* pereleganter instructa perpendunt, ijdem gradus eâ ratione dividuntur, ut hospitibus singulis sine interventu alterius servitium præstetur. Partem meridionalem hujus superioris ædificij, maximam *Sacrarium* occupat

Cubilia cū Cameris.

Sacellum S. Romedij.

Grotte.

Equile.

Arcis ingressus.

Gradus.

pat

pat, cuius hac media regione plurima
 adhaerent cubacula, *Chorus*, ut vocant,
Oratorium, & *ambulacrum* seu *Galleria*
 optatio sit. Fabricam universam
 spectabilem reddunt *Perspectiva*, ut
 vocant, quarum quinque sese simul
 obijciunt oculis longo ordine tot cu-
 biculorum, & portarum foras exstan-
 tium jucundo spectaculo. *Turres*
quatuor mirificè splendorem & digni-
 tatem quandam *Archi* conciliant: *duae*
horologijs (Germanico & Bohemico)
tertia Sacrarj campanis, *quarta* dome-
 sticis quibusdam usibus destinata.
Arx tota universim, licet habitationis
 commoditates potissimum, *Archite-*
cti respexerint, nihilominus etiam ad
 defensionem subservit, potèstque vo-
 laticos hostium, & repentinos impè-
 tus si ingruant, utcumque sustinere,
 cum omni parte vel loricà, vel solo pa-
 lustri muniatur. Sed hæc omnia spæ-
 tiantibus impedimento non sunt;
 quippe ad Occidentem super valla,
 quasi ex ipsis mœnibus exiens aperitur
hortus minutis, & *pygmaeis arboribus*
 consitus, ubi & *area* ad lusum pyrami-
 dum aptata porrigitur, ex hac in *fera-*
rum vivarium iter est, & exhinc in *hor-*
sum, quem vocant, *desertum*, quòd
 scilicet hospitibus solitudinis volupta-
 tem, & delicias repræsentet, in quo
 pblectare se legendo, orando, abscon-
 dere, & amitti possint si velint; proten-
 ditur hæc solitudo ad 75. orgias in lon-
 gum, in latum 18. cum media viâ du-
 plici ad eam ducente; quarum via-
 rum alteram sex orgijs latam *arbuscula*
prætorum in quincuncem dispositæ &
 propè ad regulam ascendentes exor-
 nant, alteram verò duodecim orgias
 latam in marginibus duplici ordine
 tum *silia*, tum arbores *forborum* *majo-*
res à Sole defendunt. Supra illud de
 quo modò dicebam, prunetum, *pisci-*
nulam auratarum invenies, cujus *pisci-*
nulæ latera lapide quadrato muniun-
 tur; hanc *Piscinam* rursus prunetum
 excipit, tandèmq; rivus (de quo an-
 tè dixi) ex horto sese evolvens & præ-
 cipitans non sine grato, nocte præser-

tim, vel susurro vel strepitu, quem ex
 Conclavibus suis loci *Dominus* audit.
 Vix hujus horti singulæ in *Perspectiva*,
 & oculorum terminatione suam ha-
 bent porticum (quam Itali *Loge* vo-
 cant) earum altera ad montis radi-
 cem extenditur usquè ad *Ornithobos-*
pium, quod duplex est, *turturum* alia-
 rumque hujusmodi avium, alterum
phasianorum. & *Perdicum*, in quo *Aves*
 istæ umbris suis quærunte contegi, &
 nihilominus vel latentes spectantur.
Colliculus ad occidentem assurgens *Cu-*
nicultus deputatus est totus, in cujus a-
 pice turricula stat ad receptum si per-
 terresiant; quanquam & fuscâ aquis
 redundante, & quadrato in margini-
 bus lapide velut coronâ cinguntur, &
 satis contra vim hostium suorum mu-
 niuntur. In eadem fossa, nè quid va-
 cuum & inutile sineretur, minores
 quidam piscium, præsertim funduli
 nidulantur, & ludunt. Ad Orien-
 tem rursus *Petra* extat testudinibus, &
 limacibus destinata, quam etiam, ut
 antè, fossæ & rivi cingunt pleni *pisci-*
culorum. In reditu ad Arcem è *Pha-*
sianorum Domo, post nemus arbuscu-
 larum *Balneum duplex* aperitur, aliud
calidum, aliud *laconicum* seu frigidum,
 utrumque rivo præterlabente, ut sic
 loquar, viviscit. Hic villa quæ ad
 Orientem arci conjungitur, occurret,
 deinde *theriotrophium* seu *vivarium*
ferarum, cujus antè memineram, latif-
 simè patens: pro comperto habetur
centum quinquaginta majores feras in
 eo claudi posse, & bene pasci ac vivere,
 cum enim centum feras in eo numera-
 rentur, adhuc quinquaginta fani cur-
 rus fuere collecti; *vivarium* pascua
 multa continet, multos colles, silvas,
 & montes, duas item piscinas triginta
 sexagenarum carpionum capaces (ubi
 feras natate possint) duas item alias
 minores *piscinas* complectitur; adde
 copiam *sivestrium fructuum*, præcipuè
glandium, & *viva aqua* dulces rivos,
 tum uligines in quibus meridiari, vel
 apricari possint; *rivus Arcis* in super
 (quem antè descripsi) alijs etiam aquis
 T c aucti-

Porticus
hortensis.

Ornithobo-
scium.

Cuniculi.

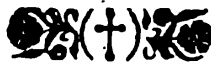
Vivarium
ferarum.

Perspecti-
væ.

Hortus.

Vivarium.

Piscinula
auratarum.

auctior totū se in vivarium infundit. Haecenus ab Amico missa descriptio, quam ego in loco meis verbis illustrare conatus sum; haec licet accuratissima sit, obscura tamen sine praesidio & auxilio oculorum evadit; proinde Lectorem meum ad feliciter hanc, quam ego ipse non habui, ad spectandas res visu dignissimas, quoad possum, invito.

Ad Caput X. §. VIII. de Turribus.

Turribus, & turris operibus oblectari solitos Majores nostros, ac ferè omnes illas superiores aetates (ut erant animi maximi, & ad magnificentiam, aternitatemque referebant omnia) pridem in *Ernesti I.* vita probavi; ejus rei indicia, si quibus injuria hominum, aut temporum pepercunt, in altissimis Arcibus hodièque spectamus: de *Caroli IV.* turribus auro collucentibus, tum de alijs *Praga, Carlsteina*, alibi que dixi suis locis. *Neklamkam* turrim *Wisschradensem* à *Neklamno* Duce conditam & Genealogicis Stematibus *Ducum* Nostrorum depictam celebrabat Antiquitas. *Wratislavus* quoque *Bohemiae Princeps* optimus in medio foro *Antiquae Urbis Pragensis*, ubi nunc *Curiam* spectamus A. 1073. Turrim statuit *Wisschradensis* altiore, longèque elegantiore. *Quadratis Turribus* hodierna saecula gaudent, Veteres *rotundas* amabant; talem exstruxit *Raudnicensibus Camonicis, Ernestus I. Archiepiscopus Pragensis*, quam successor ejus *Joannes* absol-

vit. Omnium in *Bohemia Turrim* ob venustatem & artem, principatum tenuisse traditur *Turris Praga ad S. Clementem* stans ante Pontè *Pragensem*, cujus neq; fundatorem, neq; architectū scire possum: quadrato constabat lapide, figuris varijs, emblematis & signis mirificè exornata, ut *Statuarj, Architecti*, caeteriq; in faxis occupati Artifices, hinc peterent exemplū sibi, & qui *Pragam* venirent, *Turris* hujusce ichnographiam, Symmetriam, totamque effigiem ac descriptionem habere, & secum domum deferre conarentur. Cecidit antiquissima haec *Turris* die *S. Prisca* Anno Domini 1466. causam ruinae, & quod vitium traxerit, nusquam invēni.

Celeberrima *Turris* in *Cronobio S. Clement: Prag*

Ad Librum III. Caput X. §. III.

Inter illustriora *Bohemiae Templi*, quae tempestate nostrā excitari videmus, primum sibi expectatione multorum vendicat locum *Ecclesia Crucigerorum cum rubea Stella ad pedem Pontis Pragensis* (ut Veteres loquebantur) constabit intus tota porphyretico marmore *Bohemico*, quod è *Dobrzichovicensibus* fodinis defectum parietes *Ecclesiae* conteget opere prorsus magnifico: forma & figura interioris *Ecclesiae* exhibebit *Crucem* illius Ordinis sacri; at in tholo *Templi* media in testudine, *rubea stella* fulgebit. Hoc *Templi*, nostrā aetate, decus, cum nondum absolutum perfectumque sit, alijs post me describendum relinquo.

Ecclesia marmorea Prag.

Turres antiquae.

Hagi 4.866.

LECTORI SALUTEM.

Terentianum est: nescio quid absente nobis turbatum est domi; abierat domo ad aliquot pauculos dies in suburbana rus profectus *Libri* hujus *Author*, cum illico tot & tam pingves errores, sphalmata, & menda in has ultimas phylas non irreperunt, sed irruerunt, ut vel referre sit triste; potiora recitabimus, caetera aunc condonantur.

In duernione Qq pag: 3. col: 3. pro honestissimis, lege: pro *honestissima*. In Duer: Rr 1. col: 2. galli Indiciij. *I. Indici*. ib: uripydium pro *uropygium*. ib. col 4. R.P. Vanner, fac *Wannerer*. Rr 2. col. 1. quotidiana illa. L. *ili*. C 2. id petulantia, fac *in petulantia*. ib. rarum, fac *navium*. ib. caeteri amori, fac *amoti*. col. 3. ferri pro *ferre*. Rr 3. C 1. Partem, fac: *Patrem*. ib. posset pro *possu*. Col. 3. rationandi, fac *ratiocinandi*. ib. acquirentur pro *acquirantur* col. 4. pulvis pro *pullis*. Rr. 4. col. 4. erupta, fac *erepra*. In Duern: Ss. pag. 1. col. 1. columnis pro *columbis*. il col. 2. Kragiciorum, fac *Kragirziorum*. col. statuanum, fac *Statuarum* ib. lapidis pro *lapidibus*. ib. voluntati, si *voluptati*. col. 4. nexos pro *nixos*. Ss 2. col. 2. demolimus, fac *demolimur*. ib. ascensum, pro *ascensum*. col. 3. Cymetria, fac *symmetria* ib. librarum, fac. ib. osculo pro *oscula*. con. 4. pumillos, fac *pumilos*. Ss 3. col. quod eg fac *quid* ego. C. 2. Eques grandis, fac *Equus grandis*. col. 3. audiri pro *audivi*. Ss 4. col. 2. & nervo, fac *verno*. ib. ta longo, fac *tam longa*. ib. ad Septentrionem, pro *Septentrionalem* ib. respicerent, fac *respirent*. col. 3. conversatione, fac *concurfatione*. En quot errores peperit unius oscitantia!

FACULTAS

REVERENDI PATRIS PROVINCIALIS SOCIETATIS JESU

PER PROVINCIAM
B. O. H. E. M. I. Æ.

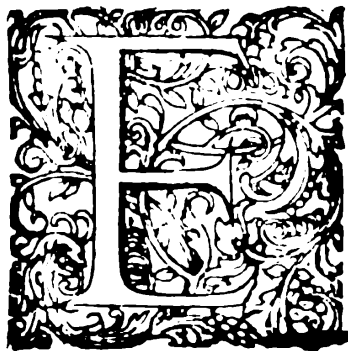

um duos Miscellaneorum Histori-
corum libros, SECUNDUM (qui de
Bohemiæ Incolis tractat) & TER-
tium (qui singulorum Bohemiæ
Districtuum descriptionem conti-
net) à P. BOHUSLAO BALBINO
EX SOCIETATE NOSTRA conscriptos, tres ejus-
dem Societatis Sacerdotes recognoverint, ac in lu-
cem edi posse censuerint, potestate à Patre Nostro
JOANNE PAULO OLIVA PRÆPOSITO
GENERALI ad id mihi datâ, Facultatem conce-
do, ut prædicti duo Libri Typis mandentur. In
quorum fidem has literas manu meâ subscriptas, &
Sigillo officij mei munitas dedi. Pragæ in Collegio
ad S. Clementem, 21. Martij, 1680.

WENCESLAUS SATTENWOLFF.

PROTESTATIO A U T H O R I S

~~Et si non meminissim~~, n̄e primis
hiscē tribus MISCELLANEORUM
LIBRIS unquam ulli hominum,
SANCTI aut BEATI Titu-
lum adjecisse, (nam is solâ & unâ
~~Ecclēsię autoritate~~ defertur) ta-
men Decretis Apostolicis obsequendo, ~~rectā~~ mente
profiteor: si quid ejusmodi in his. Libris meis inve-
niatur, privatâ, historicâ, & humanâ tantum autho-
ritate factum, aut scriptum esse, exceptis tantum-
modo ijs, quos jam prius Apostolica, eadēque Ro-
mana Sedes, Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum
Titulis honoravit.

Itā confessor

Pragæ in Collegio Soc: JESU ad S. Clemen-
tem Anno clō 100 LXXXI. 21. Octobr:

BOHUSLAUS BALBINUS
ē Societate JESU.